ANAYASA MAHKEMESİ
KARARLAR DERGİSİ

Sayı: 45
5. Cilt

2008

Anayasa Mahkemesi Yayınları
ISSN ???
ISBN 978-????

2008 yılında Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesi kararlarının özgün şekliyle yer aldığı bu dergide, sınıflandırma "karar numarasına" göre yapılmıştır.

Yayın Kurulu
Mehmet ERTEN (Üye)
Serdar ÖZGÜLDÜR (Üye)
Recep KÖMÜRCÜ (Üye)

Kitabı Yayıma Hazırlayan
Nuray ÖZCAN Yayın İşleri Müdür Vekili

İletişim ve İstem Adresi
Anayasa Mahkemesi Başkanlığı
Yayın İşleri Müdürlüğü
Ahlatlıbel Mahallesi
İncek Yolu Serpmeleri No: 4
06890 Çankaya/Ankara
Telefon: (312) 463 74 67-68
Faks : (312) 463 74 00
www.anayasa.gov.tr

Baskı ve Cilt
SFN Televizyon Tanıtım
Tasarım Yayıncılık Ltd. Şti.
Dr. Mediha Eldem Sok. 61/6
06640 Kocatepe/ANKARA
Telefon : 0312 435 15 95
Faks : 0312 435 05 85
http://www.sfn.com.tr

Baskı Tarihi
Aralık 2009

Dizinler

1. Anayasa Maddeleri Dizini 3195
2. Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi Dizini (1962-2008) 3197

PARTİ MENSUPLARI HAKKINDAKİ İDDİALARA İLİŞKİN CEVAPLARIMIZ

I- TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ ESKİ BAŞKANI BÜLENT ARINÇ HAKKINDAKİ İDDİALARA CEVAPLARIMIZ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının, Türkiye Büyük Millet Meclisi eski Başkanı ve halen AK Parti Manisa milletvekili olan Bülent ARINÇ'ın, AK Parti'nin laikliğe aykırı **eylemlerin** odağı haline gelmesi ile ilgili fiil ve beyanlarının bulunduğu iddiası gerçeği yansıtmamaktadır ve hem de Anayasa'ya tartışmasız aykırıdır. Çünkü:

I) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, üyesi bulunduğu siyasi partinin veya parti grubunun Meclis içindeki ve dışındaki faaliyetlerine katılmaz. Anayasa'nın bu konudaki amir hükmü; **"**Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Başkanvekilleri, üyesi bulundukları siyasi partinin veya parti grubunun Meclis içinde veya dışındaki faaliyetlerine; görevlerinin gereği olan haller dışında, Meclis tartışmalarına katılamazlar; Başkan ve oturumu yöneten Başkanvekili oy kullanamazlar." (m.94/6) şeklindedir. Ayrıca Anayasa, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının tarafsız ve partiler üstü konumu nedeniyle "Siyasi parti grupları Başkanlık için aday gösteremezler." (m. 94/2) hükmünü de amirdir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının görevleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nde belirlenmiştir. İçtüzüğe göre Türkiye Büyük Millet Meclisi "Başkanın görevleri şunlardır:

1. Türkiye Büyük Millet Meclisini Meclis dışında temsil etmek;

2. Genel Kurul görüşmelerini yönetmek;

3. Tutanak dergisi ile tutanak özetinin düzenlenmesini denetlemek;

4. Başkanlık Divanına başkanlık etmek ve Divanın gündemini hazırlamak;

5. Danışma Kuruluna başkanlık etmek;

6. Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonlarını denetlemek; işlerde birikme olması halinde komisyon başkanı ve üyelerini uyarmak ve durumu Genel Kurulun bilgisine sunmak;

7. Başkanlık Divanı kararlarını uygulamak;

8. Türkiye Büyük Millet Meclisinin idarî ve malî işleri ile kolluk işlerini yürütmek ve denetlemek;

9. Başkanlık Divanı bünyesinde oluşturulacak "Türkiye Büyük Millet Meclisi Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu" aracılığıyla Meclisi ve çalışmalarını yurt içinde ve yurt dışında tanıtıcı tedbirler almak ve yayın yapmak;

10. Kendisine Anayasa, kanunlar ve İçtüzük gereğince verilen görevleri yerine getirmek.

Başkan, özürlü olduğu veya Türkiye Büyük Millet Meclisi toplantı halinde iken Ankara dışında bulunduğu zaman, görevlerini yerine getirmek üzere, başkanvekillerinden birisini kendisine yazıyla vekil olarak tayin eder.

Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ayrılan resmî konaklarda oturur."(Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü, m. 14)

Görüldüğü üzere gerek Anayasa ve gerekse İçtüzük hükümlerine göre Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, üyesi olduğu siyasi partinin faaliyetlerine katılamazlar.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanın temsil görevi, sadece Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni Meclis dışında temsil etmekle sınırlıdır.

Arz edilen nedenlerle Meclis Başkanı görevinde bulunmuş bulunan Bülent ARINÇ'ın görev süresince gerçekleştirdiği bütün eylem ve söylemler, Türkiye Büyük Millet Meclisi adınadır. Bir Meclis Başkanının, Meclis adına yaptığı eylem ve söylemlerin, Anayasanın açık, tartışmasız ve amir hükmüne rağmen, üyesi bulunduğu partiyle ilişkilendirmek kuşkusuz bir Anayasa ihlalidir.

II) Bunun yanında Bülent ARINÇ'ın bir kısım açıklamaları da, Anayasanın 83'üncü maddesi gereği mutlak yasama sorumsuzluğu kapsamındadır.

Anayasaya göre; "Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden, o oturumdaki Başkanlık Divanının teklifi üzerine Meclisce başka bir karar alınmadıkça bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar". (m.83/1).

Meclis çalışmaları kavramı, Meclis Genel Kurulu toplantılarını, komisyon toplantılarını, siyasi partilerin grup toplantılarını ve meclis araştırması ve meclis soruşturması komisyonlarının Meclis dışındaki çalışmalarını da kapsar. Konusu ve muhtevası ne olursa olsun oy, söz ve düşünce açıklaması yasama sorumsuzluğu kapsamında kabul edilmektedir. Yasama sorumsuzluğu mutlak ve sürekli olduğundan, milletvekillerinin

hem milletvekilliği süresince hem de milletvekilliği sona erdikten sonra oy ve sözlerinden dolayı herhangi bir yaptırıma tâbi tutulmaları mümkün değildir.

Yasama sorumsuzluğunun amacı, milletvekillerinin Meclis çalışmalarındaki oy, söz ve düşünce açıklamalarından mutlak manada sorumsuz tutulmasıdır. Demokrasilerde yasama sorumsuzluğu, milletvekillerinin hiçbir şekilde hukuksal bir engellemeyle karşılaşmaksızın düşündüklerini özgürce ifade etmek için getirilmiş önemli bir güvencedir. Böylece milletvekilleri kendileri ya da mensup oldukları parti bakımından her hangi bir yaptırıma maruz kalmayacakları güvencesiyle yasama faaliyetlerine "**özgür iradeleri**" ile katılabileceklerdir.

Milletvekillerinin, yapmış oldukları konuşmalar ve açıklamış olduğu düşüncelerinden dolayı partilerinin kapatılabileceğini, milletvekilliklerinin düşeceğini ve beş yıl siyasi parti yasağına maruz kalabilecekleri endişesini taşımaları durumunda, yasama faaliyetlerine özgür iradeleriyle katılabileceklerini düşünmek mümkün değildir. Bu da sonuçta yasama faaliyetlerinin layıkıyla yerine getirilmesini engelleyecektir. Başka bir ifade ile eğer partili milletvekillerinin konuşmaları, partilerinin kapatılmasında gerekçe olarak kullanıldığı takdirde, yasama sorumsuzluğunun pratikte bir anlamı kalmayacaktır.

Ayrıca parti kapatma davalarında yasama sorumsuzluğunun dikkate alınmaması, partili milletvekillerinin ifade özgürlüğünün bağımsız milletvekilleriyle karşılaştırıldığında eşitsiz biçimde kısıtlanması sonucunu doğuracaktır. Bu durum da demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olarak nitelendirilen siyasi partilerin özel olarak cezalandırılması anlamına gelecektir.

Bu nedenle Anayasanın 69'uncu maddesindeki beş yıllık siyasi parti yasağı, 84'üncü maddesindeki milletvekilliğinin düşmesi ile 83'üncü maddesindeki sorumsuzluk hükümlerinin birlikte değerlendirilerek uyumlu bir yoruma tabi tutulması zorunludur. **Böyle bir değerlendirme sonucunda da, 83'üncü madde hükmünün daha "özel" bir hüküm olarak diğerleri karşısında üstün tutulması gerekir**.

Kaldı ki, iddianamede Bülent ARINÇ'a atfen yer verilen beyanların tamamı yasama sorumsuzluğu güvencesini gerektirmeyecek şekilde ifade özgürlüğü kapsamındadır.

III) Anayasa'nın **69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.**

Bülent ARINÇ'ın, AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Başsavcı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden söz etmemektedir.

IV) Kaldı ki iddia makamının Bülent ARINÇ'a atfen verdiği beyanların hiçbiri eylem olmayıp tamamı, Anayasanın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti (Anayasa, m. 25) ile "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, Anayasanın 2'inci maddesinde ifadesini bulan demokratik hukuk devletinin güvencesi altındadır. Şöyle ki:

(Bülent ARINÇ'a atfedilen 16 isnattan; 1'i bir bürokrat ataması, 1'i 23 nisan 2006'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 86'ıncı kuruluş yıldönümünde yaptığı konuşma, diğer 14 ise basın toplantısı, gazetecilerle sohbet, televizyon ve konferanslardaki konuşmalardan ibarettir. Ayrıca bunlardan 15'i Meclis Başkanı iken olmuş, sadece 1'i Meclis Başkanlığından ayrıldıktan sonra gerçekleşmiştir (O da 16 numaralı isnattır.)

1- İddianamenin 54'üncü sayfasında yer alan 1 numaralı iddia (EK-56), Kemal ÖZTÜRK'ün danışman atanmasına ilişkindir. İddianın delilleri, muhtelif gazete kupürleridir.

a) Siyasi partiler, birer tüzel kişiliktir. Tüzel kişiler, "…Kendileri ile ilgili özel hükümler uyarınca tüzel kişilik kazanırlar." (Türk Medeni Kanunu, m. 47/1) ve "… Kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla, fiil ehliyetini kazanırlar." (Türk Medeni Kanunu, m. 49) Tüzel kişiliğe sahip siyasi partiler ise, belli "… bildiri ve belgelerin İçişleri Bakanlığına verilmesiyle tüzel kişilik kazanırlar." (Siyasi Partiler Kanunu, m. 8/3)

Adalet ve Kalkınma Partisi, 14 ağustos 2001'de kurulmuştur.

Kemal ÖZTÜRK'ün Mir Mahmut Rıza adıyla yazdığı "Rahmetli-Bir Garip Oğlanın Hikayesi" isimli kitap, AK Parti'nin kuruluşundan 12 sene önce, Kemal ÖZTÜRK'ün Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı'nın iletişim danışmanı olarak göreve başlamasından da 15 sene önce yayınlanmıştır. İddia makamının, kitabın yayın tarihini belirtmeden iddianamesine alması, onu yeni yayınlanmış kılmaz. Burada dikkat çekici ve manidar olan, yansız olması gerekli iddia makamının, yıllar önce yayınlanmış bir kitabı yeni

yayınlanmış gibi anlaşılmasına yol açacak bir takdimde bulunmasıdır. Bu, iddia makamının tarafsızlığına gölge düşürür.

AK Parti'nin kuruluşundan yaklaşık 15 yıl önce yayınlanmış bir kitaptan dolayı, AK Parti'nin sorumlu tutulması, Anayasa ve hukukun temel ilkelerine aykırıdır.

b) Türkiye Büyük Millet Meclisi eski Başkanı Bülent ARINÇ'ın 2003 senesinde iletişim danışmanı görevine getirdiği sayın Kemal ÖZTÜRK, AK PARTİ üyesi değildir. Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrasına göre; bir parti, belli şartların birlikte varlığı halinde sadece üyelerinin eylemlerinden sorumludur. AK Parti üyesi olmayan birinin yazdığı bir kitaptan dolayı AK Parti'nin sorumlu tutulmak istenmesi, Anayasa'nın 69'uncu maddesine açıkça aykırıdır ve hukuk dışı bir anlayıştır.

c) Bülent ARINÇ, Kemal ÖZTÜRK'ün görev yaptığı sürede, göreviyle ilgili eylem ve söylemlerin yasal sınırlar içinde yapılmasını sağlamak ve bu amaçla denetim yapmakla sınırlıdır. Kemal ÖZTÜRK'ün göreve başlamadan yıllar önce yazdığı kitabı Bülent ARINÇ'ın satır satır okuması beklenemeyeceği gibi, başkasının yazdığı bir kitaptan sorumlu tutulması da hukuken mümkün değildir. Bu, "Ceza sorumluluğu şahsidir" (Anayasa, m. 38/7) ilkesine aykırı olduğu gibi "hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) ilkesine de aykırıdır.

d) Bütün bunların yanında, Türkiye Büyük Millet Meclisi eski Başkanının göreve aldığı bir kişinin yazdığı bir kitapla AK Parti arasında da herhangi bir illiyet bağı kurmak mümkün değildir. İlliyet bağı kurulmadan ve Anayasanın 69/6'daki koşulların varlığı aranmadan partimiz aleyhine delil oluşturma cihetine gidildiği takdirde, ilgili ilgisiz gökte ve yerde olan her şeyi delil göstermek mümkündür. Hiçbir hukuk devletinde, sınırsız, kuralsız ve hukuksuz delil kullanılamaz.

2- İddianamenin 54'üncü sayfasında yer alan 2 numaralı iddia (EK-57), düşünceyi açıklama hürriyeti kapsamında, "kamusal alan" tartışmaları sırasında yaptığı bir durum tespitidir.

Anayasa'nın 7'inci maddesine göre "Yasama yetkisi Türk milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisi'nindir. Bu yetki devredilemez." Anayasa ve yasalarda olmayan bir hukuki tanımı ancak Meclisin koyabileceğini ifade için bir Meclis Başkanının; "Anayasayı yapan kurum Meclis'tir. Başka hiçbir kimse yasama yetkisini paylaşamaz" demesi, temsil ettiği meclisin yetkisine sahip çıkması ve Anayasa'nın 7'inci maddesini başka bir ifade ile

tekrarlamasından ibarettir. Bu açıklama, ne laiklik ilkesine ve ne de Anayasaya aykırıdır. Aksinin kabulü veya iddiası Anayasanın açık ihlalidir.

3- İddianamenin 54-55'inci sayfalarında yer alan 3 numaralı iddia (EK-58), Bülent ARINÇ'ın 2005 yılı Nisan ayında katıldığı CNN Türk'te yayımlanan *"Ankara Kulisi"* programında yaptığı açıklamalardan alınmıştır.

Deliller arasında, bu programın kaseti ve deşifresi yoktur. İddia, programın gazetelerde yer alan haberlerinden oluşturulmuştur. Gerçek bu iken iddia makamının, iddiasını CNN Türk'te yayınlanan "Ankara Kulisi" programından almış göstermesi kabul edilemez.

Anayasa Mahkemesi Başkanı Mustafa BUMİN'in yaptığı açıklamalarla Meclisin yetki alanına müdahale ettiğini düşünen Türkiye Büyük Millet Meclisi eski Başkanı Bülent ARINÇ, Anayasa'nın başlangıcındaki erkler arası ilişkiye dair ifadeler ile Anayasanın 7'inci maddesindeki yasama yetkisi ve niteliği ve 87'inci maddesinde yer alan "Meclisin görev ve yetkileri"ne dair hükümleri kendi ifadeleriyle hatırlatarak Anayasa Mahkemesi Başkanı'na cevap vermiş ve Meclis Başkanı sıfatıyla yasama yetkisine ile Meclisin görev ve yetkilerine sahip çıkmıştır. Söylediklerinin hepsi, Anayasada yer alan hükümlerdir. Buna rağmen, bu açıklamanın konuşmanın bütünlüğünden koparılarak, sanki Anayasa Mahkemesi'ne karşı ve onu yok etmek istiyormuş gibi bir mantık içinde sunulmak istenmesi iyi niyet kurallarıyla bağdaşır bir durum değildir.

İddianameye alınan metnin bir üst paragrafında Bülent ARINÇ; " Anayasa üzerine ant içmiş bir insan olduğunu, bu rejimle, bu sistemle, bu Anayasa ile Atatürk ilkeleriyle hiçbir sıkıntısı olmadığını" ifade ettikten sonra, "Beni ilgilendiren konu türban değil, yasama yetkisini elinde bulunduran Meclis'e yapılan haksızlık. Anayasaya göre yasama yetkisi Türk milleti adına Meclise ait. Bu yetki hiçbir kuruma devredilemez. İngiltere Parlamentosu için söylenen şey doğrudur; bu, parlamentonun kadını erkek, kadını erkek yapma dışında her şeye muktedir olduğudur. Bir demokratik ülkede Meclisin yasama yetkisine sahip olmadığı söylenirse ve bu yetkiye gölge düşürülürse ve bu konu tartışmaya açılırsa herkes buna güler. Anayasada yasama, yürütme ve yargı erkleri ayrımı vardır. Bunlar birbiriyle rekabet eden, birbirlerinin sınırlarına tecavüz eden, birbirlerinin üzerinde hegemonya kuran erkler değildir. Her birisi egemenlik haklarını Meclis adına kullanır. Benim yargı erkine, mahkemelere müdahale etmem mümkün değil. Ama aynı müdahaleyi benim yürütmeden veya yargıdan da görmem mümkün değil." (Bkz. Ek 58, Cumhuriyet Gazetesi, 02.05.2005) (İddianame 58'inci ek) demek suretiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin

yasama yetkisi (Anayasa, m.7) ile görev ve yetkilerine (Anayasa, m. 87) sahip çıkmıştır.

Hem iddianamedeki beyan ve hem de beyanın iddianameye alınmayan kısımları, Anayasa hükümlerinin tekrarı niteliğinde bir durum tespiti ve bir Meclis Başkanının aynı şartlarda yapmak zorunluluğunda olduğu açıklamalar olup, ifade hürriyeti ve Başkanın görevi kapsamındadır.

Kaldı ki "Yargıtay Başkanın beyanları eleştirilemez." şeklinde ne bir Anayasa ve ne de yasa kuralı vardır. Herkesin görüşünün eleştirisi mümkün olduğu gibi Yargıtay Başkanının görüşleri de eleştirilebilir. Demokratik hukuk devletlerinde kişiler tabu olmadığı gibi, kişilerin görüşleri de tabu değildir. Ancak totaliter rejimlerde, eleştirilmez kişiler veya görüşler olabilir. "Düşünce ve kanaat hürriyeti (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) Anayasamızın tanıyıp teminat altına aldığı, hak ve hürriyetlerdendir. Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahip olduğu gibi Başbakan da sahiptir. Anayasanın herkese tanıdığı bir hak ve hürriyeti, Başbakandan esirgediği düşünülemez. Herkes gibi Sayın Başbakanın da Yargıtay Başkanının görüşlerine katılmamak veya gerektiğinde eleştirme hak ve yetkisi vardır. İddia makamının bu hak ve yetkiyi, yok sayma veya yok etme hak ve yetkisi yoktur.

4- İddianamenin 55- 57'inci sayfalarında yer alan 4 numaralı iddia (EK-59) konusu beyanlar, 58 numaralı beyanlarla aynı konuda olup, Dolmabahçe Sarayında Karaman Valiliği ve Belediye Başkanlığı tarafından düzenlenen *"Karaman Türk Dili Ödülleri Töreni"*nin ardından, Türkiye Büyük Millet Meclisi eski Başkanı Bülent ARINÇ'ın basın mensuplarının, Anayasa Mahkemesi Başkanı Mustafa BUMİN'in yaptığı açıklamalarına ilişkin sorularına verdiği cevaplardan oluşmaktadır. İddia makamının, aynı konuya ilişkin beyanları, sadece söylenildiği yer ve zaman farkı nedeniyle ayrı ayrı iddialar olarak iddianameye koyması, oldukça manidardır.

Bir önceki iddianın değerlendirilmesinde de ifade edildiği üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı sıfatıyla Bülent ARINÇ, Anayasa Mahkemesi Başkanının beyanlarını eleştirel bir yaklaşımla değerlendirmiş ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin yasama yetkisi (Anayasa, m.7) ile görev ve yetkilerine (Anayasa, m. 87) sahip çıkmıştır.

Hem iddianamedeki beyan ve hem de beyanın iddianameye alınmayan kısımları, Anayasa hükümlerinin tekrarı niteliğinde bir durum tespiti ve bir

Meclis Başkanının aynı şartlarda yapmak zorunluluğunda olduğu açıklamalar olup, ifade hürriyeti ve Başkanın görevi kapsamındadır.

5- İddianamenin 57'inci sayfasında yer alan 5 numaralı iddia (EK-60), TBMM'nin mescidinde Kuran kursu açıldığı hakkındadır.

Bu, aslı olmayan bir iddiadır **(EK- 1).** CHP Denizli Milletvekili Mehmet NEŞŞAR'ın "TBMM Başkanı Bülent ARINÇ'a TBMM kampusü içindeki mescitte Kur'an Kursu açılıp açılmadığı" şeklindeki soru önergesi haber yapılmış, iddia makamı da bu haberleri delil sayıp, bu deliller üzerine iddiasını bina etmiştir.

Halbuki hukuk devletinde iddia makamı, somut gerçeklikten hareket eder, aslını doğrulatmadığı bir delili kişileri itham etmede kullanmaz, kullanamaz.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığından yazılı cevap istese veya Türkiye Büyük Meclisi Tutanaklarına internetten ulaşsa idi bu haberin aslı olmadığını, yalan olduğunu tespit edebilirdi ve de iddia makamını aslı olmayan bir haber üzerine iddia bina etme pozisyonuna düşmekten kurtarabilirdi.

Aslı olmayan bir haberi, aslı varmış gibi iddianameye koymak, yalana gerçeklik vasfı kazandırmaz, olmayanı var kılmaz.

6- İddianamenin 58-59'uncu sayfalarında yer alan 6 numaralı iddia (EK-61)ya konu konuşmayı Bülent ARINÇ, Türkiye Büyük Millet Meclisi eski Başkanı olarak 23 Nisan 2006 tarihinde Meclis Genel Kurulunda yapmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda yapılan konuşmalar, aksi kararlaştırılmadıkça bunların Meclis dışında tekrarı ve basında yer alması da mutlak sorumsuzluk kapsamında olup, Anayasanın 83'üncü maddesinin teminatı altındadır.

Bu iddiada yer alan beyanlar, bir durum tespiti ve değerlendirmesidir. Ayrıca Anayasa'nın laiklik konusundaki kabulüyle de çelişki içinde değildir. Bu beyanlar, laiklik aleyhine değil, ancak laiklik lehine delildir. İddia makamının farklı algılaması, bu gerçeği değiştirmez.

Bülent ARINÇ iddianamede yer alan konuşmasında; "…Laikliğin, Yüce Önder Atatürk'ün, Cumhuriyetin, bayrağın, rejimin sahibi milletin kendisidir. Milletin temsilcileri olan bizler tüm bu değerlere bağlı kalacağımıza, sahip çıkacağımıza milletvekili olduğumuzda yemin ettik. Bugüne kadar bu yeminimize muhalif bir tek davranış dahi bu Yüce Meclisimiz içinde vuku bulmamıştır. Tartışmaların odağında yer alan ve

nerdeyse tüm fikir ayrılıklarının gelip dayandığı bir başka konu da laiklik ilkesidir. Açıkça belirtmeliyim ki, Anayasa'mızın değiştirilemez maddesi olan laiklik ilkesine, Türkiye'de karşı çıkan kimse yoktur. Bütün tartışmalar laiklik ilkesinin farklı yorumlanmasından kaynaklanmaktadır... Laikliği bir toplumsal barış ve uzlaşı mekanizması olarak algılamak gerekir. Laiklik, devletin inançlar karşısında tarafsızlığını zorunlu kılar. Bütün inançların kendisini ifade etmesine imkân vermek, bireylerin ibadet hürriyetini sağlamak laiklik ilkesinin temel işlevidir. Devlet, bu işlevi uygulayan ve tüm inançlara eşit mesafede davranan aygıttır. Sorun işte burada başlamaktadır. **Devlet, dini inançların yaşamasını teminat altına alması gerekirken, tam tersine kamusal alanda bazı inançların yaşam hakkını, ifade hürriyetini kısıtlamaktadır. Bunu da laiklik adına yapmaktadır ki, siyaset bilimi açısından büyük bir çelişkidir.** Bu çelişki yıllardır Türkiye'nin iç huzurunu zedelemekte ve bitmez tükenmez sorunları beraberinde getirmektedir. Aydınların, siyasetçilerin ve akademisyenlerin hep birlikte çözmesi gereken **yorum farkından kaynaklanan** işte bu çelişkidir." demesinin, Anayasanın hangi hükmüyle çelişen bir yönü vardır? Bu değerlendirme, Yargıtay Cumhuriyet Savcısının laiklik yorumuyla çelişebilir; ama Anayasanın laiklik ilkesiyle asla çelişmez. İddia makamının dayandığı bu delil, iddianameyi çökertmek için tek başına kafidir.

7- İddianamenin 59'uncu sayfasında yer alan 7 numaralı iddia (EK-62), Türkiye Büyük Millet Meclisi eski Başkanı ARINÇ'ın; 23 nisan 2006'da TBMM Genel Kurulunda yaptığı konuşmaya gelen tepkilerin sorulması üzerine yaptığı bir tespit ve değerlendirme konuşmasıdır. İfade hürriyeti kapsamındadır.

İçerisinde "… Laiklik ilkesine ne benim, ne başka bir kimsenin hiçbir zaman ciddi bir itirazı olmaz. Ama laiklikten ne anladığınızı ortaya koymalısınız. Katı laiklik uygulamasıyla insanlara sosyal hayatı bir cezaevine çevirecek anlayışlar ne kadar zararlıysa, laikliği bir barış ve özgürlük, din ve vicdan hürriyeti olarak tanımak ve insanların inançlarına müdahale etmemek de o kadar toplumsal barışa hizmet edecektir." cümleleri bulunan bir konuşmayı, laiklik aleyhine bir beyan olarak değerlendirmek mümkün değildir. İddia makamının farklı algısı ve yorumu, bu gerçeği değiştirmez.

8- İddianamenin 59-60'ıncı sayfalarında yer alan 8 numaralı iddia (EK-63) da yer alan beyanlar, 23 nisan 2006'da TBMM Genel Kurulunda yaptığı konuşmaya gelen tepkilerin sorulması üzerine Türkiye Büyük Millet Meclisi

eski Başkanı ARINÇ'IN yaptığı bir tespit ve değerlendirme konuşmasıdır ve ifade hürriyeti kapsamındadır.

Konuşmasında Bülent ARINÇ devletin laik yapısına vurgu yapmış ve "…Mecliste 'Dini kural böyledir, onu herkes için geçerli bir yasa haline getirelim' diyen bir kişinin çıkamayacağını, böyle bir teklifin hiçbir zaman kanunlaşamayacağını aksi olursa, bu meclisin kapısına kilit vurmamız lazım" ifadelerini de kullanmıştır (Bkz. Ek- 63, Sabah Gazetesi, 06.05.2006). Bunlar, laiklik aleyhine değil, aksine laiklik lehine beyanlardır. Ne yazık ki iddia makamı, bu kısımları iddianameye almamıştır. Ancak bu kırpılan kısım olmasa bile Bülent ARINÇ'ın konuşması, Anayasanın laiklik kabulüne uygun ve ifade hürriyeti kapsamındadır.

9- İddianamenin 60'ıncı sayfasında yer alan 9 numaralı iddia (EK- 64), Türkiye'nin gündemindeki tartışma konularının başlıklarını ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin yasama yetkisi ve bu yetkinin niteliği üzerinde değerlendirmeler içeren bir konuşmadır. Bu konuşmanın içinde zikredilen tartışma konuları, konuşmayı laiklik veya Anayasaya aykırı hale getirmez. Değerlendirmeler, tamamen ifade hürriyeti kapsamındadır.

10- İddianamenin 60'ıncı sayfasında yer alan 10 numaralı iddia (EK-65) ya konu Bülent ARINÇ'ın konuşması; "Söylediğimiz tek şey şudur: **Anayasanın 2. maddesinde demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti olarak tanımlanan Türkiye Cumhuriyeti'nin bu niteliklerine benim de kimsenin de bir itirazı yok. Anayasanın 3. maddesi, bu ilkenin değiştirilmesini ve kaldırılmasını yasaklıyor. Doğru olan da bu. Laiklik ilkesine 'evet' diyoruz ama burada konuştuğumuz konu, bu ilke nasıl yorumlanacak? Anayasada laiklik tarif edilmemiştir. Laiklik ilkesi söz konusudur. Başka hiçbir yasada laiklik ilkesi tarif edilmemiştir.**" şeklinde olup, Anayasaya uygun bir durum tespiti ve değerlendirmedir.

Bülent ARINÇ aynı konuşmasında; "Ben laiklik ilkesine karşı olmadığımı söylerken sen beni " laikliğe karşı muhtıra vermekle sorumlu tutuyorsun. Ben " laiklik ilkesini kaldıralım" diye bir teklifte bulunmuyorum. Aklımı kaçırmadım." beyanlarında da bulunmuş, ancak iddia makamı bunları iddianameye almamıştır.

Bülent ARINÇ'ın konuşmasının tamamı, Anayasaya uygun ve laiklik ilkesi lehinedir. İddia makamı, Bülent ARINÇ'ın konuşmasının tamamı olmasa da iddianameye aldığı kısım dahi bütün iddianameyi çürütecek niteliktedir. İddia makamının bazı cümleleri koyu siyah yazması, onları

yanlış ve Anayasaya aykırı hale getirmez. Bu beyan, ancak laiklik lehinedir ve beyan sahibinin de laiklikten yana olduğunun kanıtıdır.

11- İddianamenin 60-62'inci sayfalrında yer alan 11 numaralı iddia (EK-66)ya konu röportajda Türkiye Büyük Millet Meclisi eski Başkanı Bülent ARINÇ; "Laiklik, Türkiye Cumhuriyet Devleti'nin niteliklerinden bir tanesidir. Hiçbir itirazımız yok. Bunu çıkaralım gibi bir düşüncemiz kesinlikle yok. **Gerçek laikliğe bir itirazımız yok. Laiklik Türkiye'ye Batı'dan gelmiştir. Bugün Batı kültürünün kendi içinde yaşattığı laiklik duygusu ile Türkiye'de dayatılmak istenen laiklik arasında çok büyük farklar var**…" demiş ve konuşmasının devamında Türkiye'deki laiklik yorumuna dair değerlendirme ve tespitlerde bulunmuştur.

Bir kişinin, "Türkiye'deki laiklik uygulaması ile Avrupa'daki laiklik uygulaması farklıdır" dedikten sonra bu farklılıklara dair tespit ve değerlendirmelerde bulunması, o kişiyi laiklik karşıtı haline getirmez ve bu değerlendirmeyi Anayasaya aykırı kılmaz. Zira eleştiri ve değerlendirmeler, Anayasanın teminatı altındadır. Aksinin kabulü, Anayasa ihlalidir.

12- İddianamenin 62 numaralı sayfasında yer alan 12 numaralı iddia (EK-67) ya konu konuşmada Bülent ARINÇ, Türk demokrasi hayatında sistemin siyasetçileri takiyye yapmaya zorladığını, bunun siyasetçilerin değil sistemin kabahati olduğunu, ifade özgürlüğünün önündeki engeller kaldırılarak insanların inandıklarını rahatça söyleyebildiği bir ortamın yaratılması gerektiğini ifade etmiştir. Yapılan konuşma, Türk demokrasisinin içinde bulunduğu sistem ve duruma ilişkin bir tespittir.

Basının beyanlarını çarpıtması üzerine Türkiye Büyük Millet Meclisi eski Başkanı Bülent ARINÇ, bir düzeltme açıklaması yapmıştır. 28.09.2003 Tarihli Anadolu Ajansında yayınlanan açıklamasında Bülent ARINÇ: "26 Eylül akşamı İstanbul'da Türk Demokrasi Vakfı'nda bir konferans verdim. Bu konferansım çok seçkin bir kitle önünde oldu. Onlarca basın mensubu vardı. O kadar gazetecinin içinde sadece Milliyet Gazetesi'nin benim sözlerimi çarpıtarak vermesi fevkalade üzücü oldu. Ben sözümü bilen bir insanım. Sözümü tok söyleyen bir insanım. Olayın aslı şudur: O geceki konferansım 2 saat kadar sürdü. Video kasetlerde de tespit edildi. Ben takiyye sözcüğünün, bir insanın inanmadığı halde, sözleriyle ve davranışlarıyla samimiyetsiz olarak davranması olarak tarif ediyorum. Ve dedim ki, Türk demokrasi hayatında siyasetçilerin pek çoğu 'takiyye' yani olduğundan farklı görünmüştür. Bu onların kabahati değildir. Sistemin kabahatidir. Çünkü sistem, onları takiyye yapmaya zorluyor. Bunu ben kendim olarak değil,

birileri olarak tarif ediyorum. Yoksa hayatımda samimiyetsiz bir günü bile geçmemiş, çok şükür, samimiyet konusunda imtihanını vermiş bir insanım.

AK Parti takiyye yapmayan bir partidir. Ben bugün hiçbir siyasi partinin takiyye yaptığını söylemem. Siyasi partiler demokratik hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır. Ben diyorum ki kaldırın şu ifade özgürlüğü önündeki engelleri, kim ne düşünüyorsa samimi olarak ortaya koysun. İnsanlar takiyye yaparak utanmasınlar, sıkılmasınlar, suçlanmasınlar. Ben mertçe konuşuyorum. Benim bu sözümü herkes bu anlamda ortaya koysun." **(EK-2)** şeklinde bir kez daha aslını ve niyetini açıklayarak yinelemiş ve basındaki çarpıtmaları düzeltmiştir.

Ayrıca ve açıklıkla, AK Parti ve hiçbir parti'nin takiyye yapmadığını da bu düzeltmede ifade etmiştir.

Görüldüğü üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi eski Başkanı Bülent ARINÇ, Anayasa'nın tanıdığı ve teminat altına aldığı "Cevap ve düzeltme hakkını" (Anayasa, m. 32) kullanmıştır. Ne gariptir ki iddia makamı; Bülent ARINÇ'ın Anayasa ile tanınıp teminat altına alınan "düzeltme ve cevap hakkı"na istinaden yaptığı tekzip ve düzeltmeleri dikkate alması gerekirken bunu yapmamış, aksine gerçeğe aykırı gazete haber ve yorumlarına itibar etmiştir. Bunlar, açık ve tartışmasız bir Anayasa ihlali olduğu gibi hukukun temel ilkelerinin de ayaklar altına alınmasıdır. Hiçbir hukuk devletinde iddia makamı, tekzip edilen metni, aksi hukuken sabit olmadıkça, tekzip edene isnat edemez ve bu nedenle onun sorumluluğunu talep edemez.

13- İddianamenin 62-63'üncü sayfalarında yer alan 13 numaralı iddia (EK-68), Bülent ARINÇ'ın "Turgut Özal Düşünce ve Hamle Derneği"nde yaptığı konuşmayı içermektedir.

Bu iddianın ekleri arasında yer alan "İran İslam Cumhuriyeti Anayasası'nın, iddianamede belirtilen "Arınç'ın Turgut Özal Düşünce ve Hamle Derneğinde yaptığı konuşma" ile bir ilgisi yok. Bu kitap, iddianamede de yer almamaktadır.

Ayrıca İran İslam Cumhuriyeti Anayasası ile iddianame ve Bülent ARINÇ'ın beyanı arasında herhangi bir illiyet bağı da kurulamamıştır. Şayet iddia makamı Bülent ARINÇ'ın konuşmasında yer alan "Sivil, demokrat ve dindar Cumhurbaşkanı" ifadesindeki "dindar" kelimesinden hareketle, İran İslam Cumhuriyeti Anayasasının Cumhurbaşkanının niteliklerini düzenleyen 115'inci maddesinde geçen "… takva sahibi olmak, İslam Cumhuriyeti'nin ve ülkenin resmi dinin temel ilkelerine inançlı olmak." vasıfları arasında irtibat kuruyorsa, bu açık bir kurgulamadır. Bu kurgulama

anlayış ve yaklaşımı, demokratik hukuk devleti anlayışını yok eden, hukuku, Anayasayı ve bütün evrensel değerleri ayaklar altına alan bir yaklaşımdır. Bu, hukuk adına bir garabetten öte, Türk hukuku adına utanılacak bir hukuk skandalıdır. Böyle bir hukuk anlayışı, bu anlayışı haklı gören bir hukuk devleti olamaz. Zira, Türkiye'de söylenen her bir sözün başka ülkelerde cari yasaların pek çoğunda karşılığı olabilir. O zaman, o sözün sahibini biz her zaman, başka ülkelerin yasalarında geçeni savunuyor diye mi itham edeceğiz? Bu yol hukuken doğru kabul edildiği ve de bu mantık cari olduğu takdirde, Türkiye'de itham edilmeyen tek bir kişi kalabilir mi?

İddia makamı, keyfi hareket edemez. Bütün eylem ve söylemleri, hukukla bağlı ve sınırlıdır. Kendisi bir hedef koyup, hedefi gerçekleştirmek için, hukukun ayaklar altına alıp, keyfiliği hukuk haline dönüştürüp, keyfine karşı geldi diye de kimsenin sorumluluğunu talep ve daha edemez. Bülent ARINÇ hakkındaki bu iddia ve bu iddianın mesnetleri arasındaki İran İslam Cumhuriyeti Anayasası –konulma saiki ne olursa olsun- bir hukuk tanımazlığın ve keyfiliği hukuk saymanın açık bir uygulamasıdır. Hiçbir hukuk devleti, böylesi bir keyfiliğe ve hukuk tanımazlığa göz yumamaz. Aksi takdirde hukuk devleti vasfını yitirir.

Kaldı ki Cumhurbaşkanı seçim sürecinde Deniz BAYKAL dahil pek çok siyasetçi, akademisyen ve yazar, seçilecek cumhurbaşkanında aradığı özelliklere dair değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bu değerlendirmeler, Anayasanın 102'inci maddesinde Cumhurbaşkanı için aranan koşulları ortadan kaldırmadığı gibi, Anayasaya da aykırı değildir. Herkesin yaptığı ve kınanmadığı değerlendirmelerden dolayı, Bülent ARINÇ'ın kınanması, yadırganması ve bunun laikliğe aykırı bir eylemmiş gibi kabul edilip iddianameye konulması, Anayasanın 2'inci maddesinde ifadesini bulan hukuk devleti ve 10'uncu maddesinde ifadesini bulan eşitlik ilkelerine açık bir aykırılık teşkil eder.

Bir siyasetçinin, dahası hem de Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı olan Bülent ARINÇ'ın, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne seçilecek yeni cumhurbaşkanı ile ilgili görüşlerini kamuoyu ile paylaşması kadar doğal ne olabilir?

14- İddianamenin 63'üncü sayfasında yer alan 14 numaralı iddia (EK-69)ya konu konuşma, Bülent ARINÇ'ın, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Leyla Şahin Kararına ilişkin değerlendirme ve tespitlerini içermekte olup, tamamen ifade hürriyeti kapsamında bir açıklamadır.

Eleştiri, AİHM'in kararından çok, bu kararı çarpıtarak takdim edenlere dönüktür.

Kaldı ki Mahkeme kararları, eleştirilmez değildir. Mahkeme kararları da demokratik hukuk devletinin gereği olarak eleştirilebilir. Mahkeme kararlarına uyma zorunluluğu, onların eleştirilemeyeceği anlamına gelmez. Bir kimse; mahkeme kararını eleştirdi veya mahkemenin kabulüne aykırı tespit ve değerlendirmelerde bulundu diye itham edilemez ve sırf bu nedenle bir düşünce açıklaması Anayasaya aykırı hale gelmez. Hiçbir hukuk devletinde iddia makamı, bir kişiyi, mahkeme kararındaki kabulün tersine konuştu veya mahkeme kararını eleştirdi diye siyasi yasaklı hale gelmesini talep etmez ve edemez.

Ayrıca konuşmanın içeriğinde yer alan ve lehe delil olarak kullanılabilecek kısmı iddianameye alınmamıştır.

15- İddianamenin 64-65'inci sayfalarında yer alan 15 numaralı iddia (EK-70), başörtüsü sorununa dair bir değerlendirme ve tespitlerde bulunmuş olup, yapılan değerlendirme ve tespitler ne laiklik ilkesine ve ne de Anayasaya aykırıdır.

Türkiye'de, yükseköğrenimde yaşanan başörtüsü sorunun varlığını kabul etmeyen ve çözümüne dair görüşlerini kamuoyu ile paylaşmayan hiçbir siyasi parti yoktur. Bazı siyasi partiler sorunun çözümünü parti programına koyarken, bazıları milletvekillerine kanun teklifi verdirmiş ve bazıları ise sorunu çözmek amacıyla yasal düzenlemeler yapmışlardır. Türkiye Büyük Millet Meclisi de, bu sorunu incelemek üzere bir Araştırma Komisyonu kurmuştur.

Ayrıca Türkiye'de sivil toplum örgütleri, üniversiteler, hukukçular, öğrenciler, yazarlar, gazeteciler ve pek çok kişi de bu soruna dair değerlendirme ve tespitlerde bulunmuş, çözüm önerileri sunmuştur. Hatta bu sorun, Anayasa Mahkemesi ve İdari Yargı'da dava konusu olup, mahkemelerce de tartışılmıştır. Bu dava dahi, böyle bir sorunun varlığının delilidir.

Herkesin varlığını kabul edip çözümünü tartıştığı bir sorunu Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanın dile getirmiş olması, ne laiklik ilkesine ve ne de Anayasaya aykırıdır. Aksinin kabulü, Anayasanın 2'inci maddesinde ifadesini bulan demokratik hukuk devleti ve 10'uncu maddesinde yer alan eşitlik ilkelerine açık bir aykırılıktır.

Kaldı ki demokratik bir ülkede demokrasi, hukuk devleti olan bir ülkede hukuk ve laik devlet yapısına sahip bir ülkede laiklik, öğrenim hakkının teminatıdır.

16- İddianamenin 65'inci sayfasında yer alan 16 numaralı iddia (EK-71)ya konu konuşmasında Bülent ARINÇ, başörtüsü ve darbe çığırtkanlığı yapanlarla ilgili değerlendirme ve tespitlerde bulunmuştur.

Ekte sunulan deliller arasında yer alan Mehmet TEZKAN'ın "Türbanı laikliğe aykırı bulan AKPCİ yazarın dahiyane formülü" başlıklı makalesinin Bülent ARINÇ ve beyanı ile hiçbir ilgisi yoktur. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının kurduğu irtibatı tespit mümkün olamamıştır.

Bülent ARINÇ'a isnat edilen beyanlardan sadece bu, Meclis Başkanı sıfatını taşımadan yaptığı konuşmadır.

Sunulan nedenlere binaen; Bülent ARINÇ'ın beş yıl süreyle bir başka partinin kurucusu, üyesi, yöneticisi ve deneticisi olmasının yasaklanması ve üyesi bulunduğu Ak Parti'nin kapatılması talebinin reddi gerekir.

II- MİLLİ EĞİTİM BAKANI HÜSEYİN ÇELİK HAKKINDAKİ İDDİALARA CEVAPLARIMIZ

1- İddianamenin 70-72'inci sayfalarında yer alan 1 numaralı iddia (EK-82), Anayasaya uygun bir biçimde işleyen bir yasama sürecinden, Anayasaya aykırılık türetmeye dayanmaktadır.

Yasama yetkisi, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne aittir (Anayasa, m. 7). Kanun koymak, değiştirmek veya kaldırmak, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin yetki ve görevlerindendir(Anayasa, m. 87). "Kanun teklif etmeye Bakanlar Kurulu ve milletvekilleri yetkilidir."(Anayasa, m. 88/1) "Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlar. (Değişik: 3.10.2001-4709/29 md.) Yayımlanmasını kısmen veya tamamen uygun bulmadığı kanunları, bir daha görüşülmek üzere, bu hususta gösterdiği gerekçe ile birlikte aynı süre içinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne geri gönderir…" (Anayasa, m. 89/1-2) Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde görüşülerek kabul edilen 13.05. 2004 tarih ve 5171 Sayılı Yükseköğretim Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet SEZER tarafından 28.05.2004 tarihinde bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne geri gönderilmesi, tamamen Anayasaya uygun usule dair bir işlemdir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilen bir kanunun, Anayasaya aykırılık denetimi ve aykırılığın tespiti halinde iptali, Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkileri arasındadır (Anayasa, m. 148-153). Anayasa ve İçtüzük'e uygun bir yasama faaliyeti, salt Cumhurbaşkanının bir daha görüşülmek üzere Meclise geri göndermede beyan ettiği gerekçelerle veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın iddia ve değerlendirmesiyle Anayasaya aykırı hale gelmez, getirilemez. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı bu tavrıyla, Anayasanın yalnızca Anayasa Mahkemesi'ne tanıdığı denetim yetkisini devşirmektedir. Oysa "Hiç kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz." (Anayasa, m. 6/3)

Ayrıca yapılan düzenleme, bütün mesleki ve teknik eğitimi ilgilendiren bir düzenleme olup, bunun sadece İmam Hatip Lisesi için yapıldığını söylemek subjektif bir yaklaşımdır. Subjektif değerlendirmeler, objektif gerçekliği değiştirmez.

Üniversiteye girişte uygulanan katsayı adaletsizliğinin kaldırılmasını savunmak ve bu yönde çalışma yapmak, Anayasaya kesinlikle aykırı değildir. Bunun aksinin kabulü, 1998 senesine kadar böyle bir uygulama olmaması nedeniyle, bütün hükümetlerin ve idarenin Anayasayı ihlal ettiği anlamına gelir ki bu hem doğru değildir. Anayasa ve hükümleri aynı olduğu halde, 1998'e kadar Anayasaya uygun olan uygulamanın, 1998'den sonra Anayasaya aykırı hale gelmesi veya getirilmesi ve daha da kötü bunun bir siyasi partinin kapatılmasının nedeni gösterilmesi, Anayasa'nın 2'inci maddesinde ifadesini bulan demokratik ve laik hukuk devleti ilkesi ile 10'uncu maddesinde yer alan eşitlik ilkesi ile bağdaşmaz. İddia makamının değerlendirmesi veya Cumhurbaşkanının veto gerekçeleri, bu gerçekliği ortadan kaldıramaz.

Kaldı ki yasama faaliyetleri, mutlak sorumsuzluk kapsamında olup Anayasa'nın 83'üncü maddesinin teminatı altındadır (Anayasa, m. 83/1).

2- İddianamenin 66'ıncı sayfasında yer alan 2 numaralı iddia (EK-83)daki konuşma, Açık Lise Yönetmeliği'nde yapılan değişikliklerin eleştirilmesi karşısında Milli Eğitim Bakanı Hüseyin ÇELİK'in değerlendirme ve tespitlerini içermektedir.

Açık Lise Yönetmeliğinde yapılan değişiklikler; Avrupa Birliğine üye pek çok ülkede uygulanan bir sistem olup, okullar arasında yatay ve dikey geçişe imkan tanımaktadır. Konunun sadece İmam Hatip Liselerine indirgenmesi ve olayın böyle yansıtılması, bir çarpıtmadır. Ortaöğretimde yer alan bütün okullar arasında yatay ve dikey geçişi düzenlerken, her hangi

bir okulu ayırmak, Anayasada ifadesini bulan hukuk devleti (m. 2) ve eşitlik (m. 10) ilkelerine tartışmasız aykırıdır.

Bütün meslek liseleri, 1998 yılına kadar bu imkandan yararlanıyordu. Anayasa ve hükümleri aynı olduğu halde, 1998'e kadar Anayasaya uygun olan uygulamanın, 1998'den sonra Anayasaya aykırı hale gelmesi veya getirilmesi ve daha da kötüsü bunun bir siyasi partinin kapatılmasının nedeni gösterilmesi, Anayasa'nın 2'inci maddesinde ifadesini bulan demokratik ve laik hukuk devleti ilkesi ile 10'uncu maddesinde yer alan eşitlik ilkesi ile bağdaşmaz. İddia makamının değerlendirmesi de, bu gerçekliği ortadan kaldıramaz.

İmam Hatip Liseleri de diğer liseler gibi Devletin kurduğu, giderlerini karşıladığı, öğretmenlerini atadığı, yönetimi icra ettiği, program ve kitaplarını tespit edip uygulattığı, öğrencisini devletin kaydettiği ve mezununa diplomasını verdiği, kısaca devletin gözetim ve denetimi altında faaliyet gösteren bir okuldur. Bir yandan bu okulların faaliyetini sürdürmeyi Anayasaya uygun bir devlet görevi sayarken, diğer yandan bu okulların ve burada okuyan öğrencilerin sorunlarına dair değerlendirme ve tespitlerde bulunmayı ve sorunların giderilmesi için çaba sarf etmeyi Anayasaya aykırı saymak ve işin vahimi bu kabulün dayanağı olarak Anayasayı göstermek, hakla, hukukla ve Anayasa ile izahı kabil olmayan yaman ve temel bir çelişkidir. Devlet, kendi eğitim-öğretim kurumlarına ikircikli bakmaz ve bakılmasına da müsaade etmez. Ne gariptir ki iddianame, bu okullara ikircikli yaklaşmamayı Anayasa ihlali ve parti kapatma nedeni sayan, hukuk dışı bir yaklaşıma sahiptir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın yönetmelik çıkarması, yürütmeye ait düzenleyici bir işlemdir. AK Parti ile Milli Eğitim Bakanlığı'nın tüzel kişilikleri de bir birinden ayrıdır. Bir tüzel kişiliğin eylem veya söylemi nedeniyle başka bir tüzel kişiliğin sorumlu tutulması "Ceza sorumluluğu şahsidir"(Anayasa, m. 38) temel hukuk ilkesine aykırı olduğu gibi hukuk devleti anlayışı ile de bağdaşmaz.

Bütün bu açıklık ve gerçekliğe rağmen iddia makamı hem Anayasayı ve hem de hukukun temel ilklerini baypas ederek, buradan AK Parti aleyhine delil üretmeye çalışmıştır., Bu hukuken kabul edilemez, iyi niyet prensibi ile bağdaştırılamaz, subjektif bir yaklaşımdır.

3- İddianamenin 72'inci sayfasında yer alan 3 numaralı iddia (EK-84)ya konu konuşma, üniversiteye girişte uygulanan katsayı adaletsizliğine ilişkin tespit ve değerlendirmeyi içermektedir.

Konuşmada geçen *"… **bu zulmün** giderilmesi…"* ifadesi, haksızlığın dozunu ve derecesini ifade sadedinde kullanılmıştır. Bir Milli Eğitim Bakanının, doğrudan milli eğitim ile ilgili bir konuda tespit ve değerlendirmelerde bulunup, sorunun çözüleceğini ifade etmesinden daha doğal ne olabilir?

İmam Hatip Liseleri de diğer liseler gibi Devletin kurduğu, giderlerini karşıladığı, öğretmenlerini atadığı, yönetimi icra ettiği, program ve kitaplarını tespit edip uygulattığı, öğrencisini devletin kaydettiği ve mezununa diplomasını verdiği, kısaca devletin gözetim ve denetimi altında faaliyet gösteren bir okuldur. Bir yandan bu okulların faaliyetini sürdürmeyi Anayasaya uygun bir devlet görevi sayarken, diğer yandan bu okulların ve burada okuyan öğrencilerin sorunlarına dair değerlendirme ve tespitlerde bulunmayı ve sorunların giderilmesi için çaba sarfetmeyi Anayasaya aykırı saymak ve işin vahimi bu kabulün dayanağı olarak Anayasayı göstermek, hakla, hukukla ve Anayasa ile izahı kabil olmayan yaman ve temel bir çelişkidir. Devlet, kendi eğitim-öğretim kurumlarına ikircikli bakmaz ve bakılmasına da müsaade etmez. Ne gariptir ki iddianame, bu okullara ikircikli yaklaşmamayı Anayasa ihlali ve parti kapatma nedeni sayan, hukuk dışı bir yaklaşıma sahiptir.

Kaldı ki meslek liseler aleyhine olan katsayı adaletsizliğinin kaldırılmasını savunmak ve bu yönde çalışma yapmak, Anayasaya kesinlikle aykırı değildir. Bunun aksinin kabulü, 1998 senesine kadar böyle bir uygulama olmaması nedeniyle, bütün hükümetlerin ve idarenin Anayasayı ihlal ettiği anlamına gelir ki bu, doğru değildir. Anayasa ve hükümleri aynı olduğu halde, 1998'e kadar Anayasaya uygun olan uygulamanın, 1998'den sonra Anayasaya aykırı hale gelmesi veya getirilmesi ve daha da kötüsü bunun bir siyasi partinin kapatılmasının nedeni gösterilmesi, Anayasa'nın 2'inci maddesinde ifadesini bulan demokratik ve laik hukuk devleti ve 10'uncu maddesinde yer alan eşitlik ilkesi ile bağdaşmaz. İddia makamının değerlendirmesi, bu gerçekliği ortadan kaldıramaz.

4- İddianamenin 72'inci sayfasında yer alan 4 numaralı konuşma (EK-85), 2005 yılında Milli Eğitim Bakanlığı "Din Öğretimi Genel Müdürlüğü"nce Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi müfredatında yapılan değişikliğe dönük eleştirilere ilişkin değerlendirme ve tespitleri içermektedir.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi müfredatında yapılan değişiklik, sadece İslam Dinini değil bütün semavi dinleri kapsayan bir düzenlemeyi

içermesine karşın, kamuoyunda amacı dışında algılanmış olması nedeniyle daha sonra kaldırılmıştır.

5- İddianamenin 71-72'inci sayfalarında yer alan 5 numaralı iddia (EK-86), Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik'in, AİHM'in Leyla Şahin kararı ile ilgili tespit, değerlendirme ve eleştirilerini içermektedir.

Mahkeme kararları, eleştirilmez değildir. Mahkeme kararları da demokratik hukuk devletinin gereği olarak eleştirilebilir. Mahkeme kararlarına uyma zorunluluğu, onların eleştirilemeyeceği anlamına gelmez. Bir kimse; mahkeme kararını eleştirdi veya mahkemenin kabulüne aykırı tespit ve değerlendirmelerde bulundu diye itham edilemez ve sırf bu nedenle bir düşünce açıklaması Anayasaya aykırı hale gelmez. Hiçbir hukuk devletinde iddia makamı, bir kişiyi, mahkeme kararındaki kabulün tersine konuştu veya mahkeme kararını eleştirdi diye siyasi yasaklı hale gelmesini talep edemez.

6- İddianamenin 73'üncü sayfasında yer alan 6 numaralı iddia (EK-87)da ki beyanlar; Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik'in, 2005 yılı Kasım ayında TBMM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmadan alınmıştır.

Konuşmasında Hüseyin ÇELİK; Türk hukukunda ve bütün ülke hukuklarında cari olan bilirkişilik müessesinin önemine vurgu yapmış, çözümü teknik ve fenni bilgiyi gerektiren konularda, o konunun uzmanı bilirkişilere müracaatın gerekliliğine ifade etmiştir. Mahkemeler de karar verirken, hakimlik mesleğinin genel ve hukuki bilgi ile çözülmesi mümkün olmayan, çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasının gerekliliğini farklı bir lisanla ifade etmiştir. Bilirkişilik müessesi, başlangıçtan beri Türk hukukunda hem Ceza Muhakemesi Kanunu (M. 63- 73), hem Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu (M. 275-286) ve hem de İdari Yargılama Usulü Kanununda (M. 31) düzenlenen ve uygulanan bir müessesedir. Mahkemelerin, hakimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukuki bilgi ile çözülmesi mümkün olmayan, çözümü uzmanlığı, teknik veya özel bilgiyi gerektiren konularda, hukukumuzda var olan bilirkişilik müessesesini işletmemelerini tespit, değerlendirme ve eleştirmenin laikliğe, Anayasaya ve yasaya aykırı bir yönü yoktur.

Ayrıca Anayasaya göre; "Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden, o oturumdaki Başkanlık Divanının teklifi üzerine Meclisçe başka bir karar

alınmadıkça bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar". (m.83/1).

Meclis çalışmaları kavramı, Meclis Genel Kurulu toplantılarını, komisyon toplantılarını, siyasi partilerin grup toplantılarını ve meclis araştırması ve meclis soruşturması komisyonlarının Meclis dışındaki çalışmalarını da kapsar. Konusu ve muhtevası ne olursa olsun oy, söz ve düşünce açıklaması yasama sorumsuzluğu kapsamında kabul edilmektedir. Yasama sorumsuzluğu mutlak ve sürekli olduğundan, milletvekillerinin hem milletvekilliği süresince hem de milletvekilliği sona erdikten sonra oy ve sözlerinden dolayı herhangi bir yaptırıma tâbi tutulmaları mümkün değildir.

Yasama sorumsuzluğunun amacı, milletvekillerinin Meclis çalışmalarındaki oy, söz ve düşünce açıklamalarından mutlak manada sorumsuz tutulmasıdır. Demokrasilerde yasama sorumsuzluğu, milletvekillerinin hiçbir şekilde hukuksal bir engellemeyle karşılaşmaksızın düşündüklerini özgürce ifade etmek için getirilmiş önemli bir güvencedir. Böylece milletvekilleri kendileri ya da mensup oldukları parti bakımından her hangi bir yaptırıma maruz kalmayacakları güvencesiyle yasama faaliyetlerine "**özgür iradeleri**" ile katılabileceklerdir.

Milletvekillerinin, yapmış oldukları konuşmalar ve açıklamış olduğu düşüncelerinden dolayı partilerinin kapatılabileceğini, milletvekilliklerinin düşeceğini ve beş yıl siyasi parti yasağına maruz kalabilecekleri endişesini taşımaları durumunda, yasama faaliyetlerine özgür iradeleriyle katılabileceklerini düşünmek mümkün değildir. Bu da sonuçta yasama faaliyetlerinin layıkıyla yerine getirilmesini engelleyecektir. Başka bir ifade ile eğer partili milletvekillerinin konuşmaları, partilerinin kapatılmasında gerekçe olarak kullanıldığı takdirde, yasama sorumsuzluğunun pratikte bir anlamı kalmayacaktır.

Ayrıca parti kapatma davalarında yasama sorumsuzluğunun dikkate alınmaması, partili milletvekillerinin ifade özgürlüğünün bağımsız milletvekilleriyle karşılaştırıldığında eşitsiz biçimde kısıtlanması sonucunu doğuracaktır. Bu durum da demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olarak nitelendirilen siyasi partilerin özel olarak cezalandırılması anlamına gelecektir.

Bu nedenle Anayasanın 69'uncu maddesindeki beş yıllık siyasi parti yasağı, 84'üncü maddesindeki milletvekilliğinin düşmesi ile 83'üncü maddesindeki sorumsuzluk hükümlerinin birlikte değerlendirilerek uyumlu

bir yoruma tabi tutulması zorunludur. **Böyle bir değerlendirme sonucunda da, 83'üncü madde hükmünün daha "özel" bir hüküm olarak diğerleri karşısında üstün tutulması gerekir**.

7- İddianamenin 73-74'üncü sayfalarında yer alan 7 numaralı iddia (EK-88); Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik'in, *"Türkiye'de Değişim, Demokrasi ve Aydınlar"* adlı kitabına koyduğu "Bir başka açıdan Atatürkçülük" başlıklı makaleye ilişkindir.

Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik'in, *"Türkiye'de Değişim, Demokrasi ve Aydınlar"* adlı kitabına koyduğu "Bir başka açıdan Atatürkçülük" başlıklı makale, 1994 yılında yazılmış ve Türkiye Günlüğü Dergisinde yayınlanmıştır. Yayınlandığı tarihte AK Parti diye bir parti bulunmadığı gibi, Hüseyin ÇELİK de siyasetçi değildi, üniversitede görevli bir bilim adamıydı.

Siyasi partiler, birer tüzel kişiliktir. Tüzel kişiler, "…Kendileri ile ilgili özel hükümler uyarınca tüzel kişilik kazanırlar." (Türk Medeni Kanunu, m. 47/1) ve "… Kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla, fiil ehliyetini kazanırlar." (Türk Medeni Kanunu, m. 49) Tüzel kişiliğe sahip siyasi partiler ise, belli "… bildiri ve belgelerin İçişleri Bakanlığına verilmesiyle tüzel kişilik kazanırlar." (Siyasi Partiler Kanunu, m. 8/3)

Adalet ve Kalkınma Partisi, 14 Ağustos 2001'de kurulmuştur.

Hüseyin Çelik'in, *"Türkiye'de Değişim, Demokrasi ve Aydınlar"* adlı kitabına koyduğu, 1994 yılında yazılmış ve Türkiye Günlüğü Dergisinde yayınlanmış olan "Bir başka açıdan Atatürkçülük" başlıklı makale, AK Parti'nin kuruluşundan yaklaşık 7 sene önce, yayınlanmıştır. AK Parti'nin kuruluşundan yaklaşık 7 yıl önce yayınlanmış bir kitaptan dolayı, AK Parti'nin sorumlu tutulması, Anayasa ve hukukun temel ilkelerine aykırıdır.

Ayrıca bu makalenin yazıldığı ve yayınlandığı 1994 senesinde Hüseyin ÇELİK, siyasetçi değildir. Kaldı ki siyasetçi olsa bile AK Parti üyesi olması mümkün değildir. Zira AK Parti, makalenin yayımından yaklaşık 7 sene sonra kurulmuştur. Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrasına göre; bir parti, belli şartların birlikte varlığı halinde sadece üyelerinin eylemlerinden sorumludur. AK Parti üyesi olmayan ve parti tüzel kişiliği olmadığından üyeliği de fiilen imkansız birinin yazdığı bir makaleden dolayı AK Parti'nin sorumlu tutulmak istenmesi, Anayasa'nın 69'uncu maddesine açıkça aykırıdır ve hukuk dışı bir anlayıştır.

İddia makamı, iddiasının dayanağı gösterdiği kitabı, iddianamenin ekine koymamıştır. Bunun yerine, Cumhuriyet Gazetesinin 22.05.2007 tarihli nüshasında yer alan bir haber yorumundan hareketle bu kanaate varmıştır. Bu ayrı bir, hukuksuzluktur. Zira iddia makamı, başkalarının yorumundan hareketle bir kişinin fikirleri hakkında kesin kanaate varıp, onu itham edemez. İddianın dayanağı asıl delile ulaşması ve değerlendirmesini bu delil üzerinden yapması gerekli ve zorunludur. Maalesef iddia makamı bu gereklilik ve zorunluluğun gereğini ifa yerine, başkalarının yorumuna itibar etmiştir. Bu, bir hukuksuzluk ve bir keyfiliktir. Şayet iddia makamı, kitabı incelemiş olsaydı, gazetedeki yorumun yanlışlığını görecek ve böylesine bir delili iddianameye dayanak yapmayabilecekti.

8- İddianamenin 74-75'inci sayfalarında yer alan 8 numaralı iddia (EK-166); CHP İzmir Milletvekili Ahmet ERSİN'in soru önergesine Milli Eğitim Bakanı Hüseyin ÇELİK'in verdiği cevaba ilişkin 15.02.2008 tarihli Cumhuriyet ve Sabah Gazetesinde yer alan haberlere dayanmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı, Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği aracılığı ile yaptığı 12.12.2007 tarihli basın açıklamada; "Okula başı açık devam eden, İlköğretim 8. sınıfta iken yaptığı bir proje ile ödüle layık görülen, şuanda lise 1. sınıf öğrencisi olan söz konusu kişinin, başı kapalı olarak sahneye çıkarılması mevzuata aykırılıkla birlikte iyi niyetle de bağdaştırılmamıştır. Sayın Milli Eğitim Bakanı Doç. Dr. Hüseyin ÇELİK'in talimatıyla söz konusu öğrencinin refakatindeki öğretmen ve idareciler hakkında soruşturma başlatılmıştır. Kamuoyuna saygıyla duyurulur." denilerek, "Başı kapalı olarak sahneye çıkarılmanın hem mevzuata aykırı olduğunu ve hem de bu durumun iyi niyetli olmadığını" açıklıkla ifade etmiş ve ilgililer hakkında idari soruşturma başlatmıştır. Milli Eğitim Bakanı Hüseyin ÇELİK, bu suretle olaya tepki ve tavır koymuştur.

Maalesef bu basın açıklaması ve tavır iddianamede yer almamıştır.

Ayrıca iddiasının dayanağı delillere ulaşıp, onları mahkemeye sunmakla görevli ve yükümlü iddia makamı, CHP İzmir milletvekili Ahmet ERSİN'in soru önergesini ve Milli Eğitim Bakanı Hüseyin ÇELİK'in bu önergeye verdiği cevabı araştırıp, gazete haberlerine dayandırdığı iddiasının doğruluğunu araştırmamıştır. Zira bu iddianın delillerinin yer aldığı EK 166'da; CHP İzmir milletvekili Ahmet ERSİN'in soru önergesi ve Milli Eğitim Bakanı Hüseyin ÇELİK'in bu önergeye verdiği cevabı yoktur.

İddia makamının; konuya ilişkin basın açıklamasını, Milli Eğitim Bakanı Hüseyin ÇELİK'in CHP İzmir Milletvekili Ahmet ERSİN'in soru önergesine

verdiği cevabı ve bu konudaki tepki, tavır ve idari tahkikatı yok sayıp, sadece iki gazetede yer alan yoruma istinat etmesi, açık bir keyfilik ve hukuksuzluktur. Her hukuk makamı gibi iddia makamı da keyfi davranamaz. O da hukukla bağlı ve sınırlıdır.

9- İddianamenin 75'inci sayfasında yer alan 9 numaralı iddia (EK-174); Anayasa'nın 10 ve 42'inci maddelerinde yapılan değişiklik, Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmesi üzerine yapılmış bir açıklamadır.

Anayasa, herkesi bağlayıcı, en üstün normdur. Nitekim "Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü" başlıklı 11. maddesinde; "Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz."(Anayasa, m. 11) denilmek suretiyle bu gerçek ortaya konulmuştur.

Milli Eğitim Bakanı Hüseyin ÇELİK'in konuşması, Anayasa'nın 11'inci maddesi hükmünün ve Üniversitelerarası Kurulun Yüksek Öğretim Kanununda belirlenmiş bulunan görevlerinin hatırlatılmasıdır.

Anayasa'nın; "Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan yükümlülüğünü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonamaz." (Anayasa, m. 38/8), "Ölüm cezası … verilemez." (Anayasa, m. 38/10), "İspat hakkı" (Anayasa, m. 39), "Cumhurbaşkanı seçimine ilişkin Anayasa'nın 102'inci maddesi ve Cumhurbaşkanının görev ve yetkilerine ilişkin 104'üncü maddeleri doğrudan uygulanmışlardır. Anayasa'nın 104'üncü maddesi, halen de doğrudan uygulanmaktadır.

Nitekim Anayasa Mahkemesi, Danıştay ve Yargıtay; Anayasa hükmünün yeterince somut ve açık olması halinde doğrudan uygulanabileceğine dair muhtelif kararlar vermişlerdir.

Yürürlüğe girmiş bir Anayasa hükmünün uygulanmasıyla ilgili olarak Milli Eğitim Bakanının; yürürlükteki Anayasa hükümlerine uymayacağını söyleyen ve bunu yaparken de yasal yetki ve görevlerini aşan kamu görevlilerine karşı; "yürürlükteki Anayasa ve yasa hükümlerine uyun" diye kamu görevi yapanlara dönük yaptığı uyarı, ne laiklik ilkesine ve ne de Anayasaya aykırıdır.

Çünkü yürürlükte olan bir Anayasa hükmünün uygulanması gerekliliğini beyan - hem de bu hüküm yürürlüğünü sürdürdüğü, Anayasa hükmü olduğu ve iddia makamı da buna uymak ve uygulamak zorunda olduğu halde – Anayasaya aykırı görülemez ve gösterilemez. Aksinin

kabulü, Anayasanın 2. maddesinde ifadesini bulan demokratik hukuk devleti ilkesinin ve Anayasanın 11'inci maddesinin açık ihlalidir, hukukun evrensel ilkelerinin ayaklar altına alınmasıdır. Ne yazık ki bu açıklığa rağmen, "Anayasa değişikliklerine uyulması" gerektiği yönündeki Anayasaya uygun hukuki değerlendirmeleri bile iddianamesine almak suretiyle iddia makamı, Anayasal hüküm ve gereklilikleri göz ardı ederek, bir kez daha Anayasa ve hukukun evrensel kurallarını ihlal etmiştir.

Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik'in, *"Türkiye'de Değişim, Demokrasi ve Aydınlar"* adlı kitabına koyduğu "Bir başka açıdan Atatürkçülük" başlıklı makale, 1994 yılında yazılmış ve Türkiye Günlüğü Dergisinde yayınlanmıştır. Yayınlandığı tarihte AK Parti diye bir parti bulunmadığı gibi, Hüseyin ÇELİK de siyasetçi değildi, üniversitede görevli bir bilim adamıydı.

III- DİĞER MİLLETVEKİLLERİ HAKKINDAKİ İDDİALARA İLİŞKİN CEVAPLARIMIZ

1- ÖMER DİNÇER

İddianamenin 75-76'ıncı sayfasında yer alan 1 numaralı iddia (EK-89); Başbakanlık eski Müsteşarı ve halen AK Parti İstanbul Milletvekili **Ömer Dinçer'in** 19-21 Mayıs 1995 tarihinde Sivas'ta yapılan bir konferansta yaptığı *"21. Yüzyıla Girerken Dünya ve Türkiye Gündeminde İslam"* konulu konuşmasına ilişkindir.

a) Siyasi partiler, birer tüzel kişiliktir. Tüzel kişiler, "…Kendileri ile ilgili özel hükümler uyarınca tüzel kişilik kazanırlar." (Türk Medeni Kanunu, m. 47/1) ve "… Kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla, fiil ehliyetini kazanırlar." (Türk Medeni Kanunu, m. 49) Tüzel kişiliğe sahip siyasi partiler ise, belli "… bildiri ve belgelerin İçişleri Bakanlığına verilmesiyle tüzel kişilik kazanırlar." (Siyasi Partiler Kanunu, m. 8/3)

Adalet ve Kalkınma Partisi, 14 Ağustos 2001'de kurulmuştur.

Başbakanlık eski Müsteşarı ve halen AK Parti İstanbul Milletvekili **Ömer Dinçer'in** 19-21 Mayıs 1995 tarihinde Sivas'ta yapılan bir konferansta yaptığı *"21. Yüzyıla Girerken Dünya ve Türkiye Gündeminde İslam"* konulu konuşma, *"Bilgi ve Hikmet"* dergisinin Güz 1995 Tarihli -12. sayısında yayınlanmıştır.

AK Parti'nin kurulmadığı, yer yüzünde yaşayan hiçbir kişinin zihninde AK Parti diye bir siyasi partinin olmadığı bir dönemde, diğer bir ifadeyle

AK Parti kurulmadan yaklaşık 9 sene önce yapılan bir konuşmadan dolayı AK Parti'nin kınanması, Anayasa'ya aykırı hareketle itham edilmesi Anayasa ve hukukun temel ilkelerine aykırıdır.

b) Ayrıca bu konuşmanın yapıldığı ve dergide yayınlandığı 1995 tarihinde Ömer Dinçer, üniversitede öğretim üyesidir ve her hangi bir siyasi partinin de üyesi değildir. Kaldı ki o tarihte AK Parti diye bir siyasi parti de yoktur. AK Parti, bu konuşmadan yaklaşık 9 sene sonra 2001'de kurulmuştur. Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrasına göre; bir parti, belli şartların birlikte varlığı halinde sadece üyelerinin eylemlerinden sorumludur. AK Parti üyesi olmayan ve parti tüzel kişiliği olmadığından üyeliği de fiilen imkansız birinin yaptığı bir konuşmadan dolayı AK Parti'nin sorumlu tutulmak istenmesi, Anayasa'nın 69'uncu maddesine açıkça aykırıdır ve hukuk dışı bir anlayıştır.

İddianamede Ömer Dinçer'e isnat edilen açıklama, 24.12.2003 tarihlidir. Bu tarihte de Ömer Dinçer, AK Parti üyesi değildir. Ömer Dinçer'in AK Parti üyeliği, 22 temmuz 2007'de milletvekili seçilmesiyle gerçekleşmiştir. Parti üyesi olmayan birinin eylem veya söylemi, hiçbir partiye isnat edilemez.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Ömer Dinçer'in AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Başsavcı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden söz etmemektedir.

c) Kaldı ki iddia makamının Ömer Dinçer'e atfen verdiği beyanların tamamı, Anayasanın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti (Anayasa, m. 25), "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) ve bilim ve sanat hürriyeti (Anayasa, m. 27) kapsamında olup, bunlar da Anayasanın 2'inci maddesinde ifadesini bulan demokratik hukuk devletinin güvencesi altındadır. Nitekim konu 2004 yılında yargıya intikal etmiş ve sonuçta Erzurum Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı'nın; "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 'ifade Özgürlüğü' başlığını taşıyan 16. maddesinde herkesin görüşlerini açıklama ve anlatım özgürlüğüne sahip olduğu belirtilerek, bu hakkın kanaat özgürlüğü ile kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın haber veya fikir alma ve verme özgürlüğünü de içerdiği belirtilmiş, sözleşmenin uygulanmasına ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında da açıkça şiddet ve şiddete çağrı içermeyen her türlü

düşüncenin ifade özgürlüğü kapsamında kabul edildiği vurgulanmıştır. **Suç ihbarı dilekçesine ekli 'Bilgi ve Hikmet' isimli derginin Güz/1995 tarihli 12. sayısında neşredilen konuşma metninin kül olarak değerlendirilmesi neticesinde belirtilen konuşmanın şiddete çağrı ve suç işlemeye tahrik içermemesi, ifade özgürlüğü kapsamında kalması nedeniyle, TCK' nun 146/2, 311, 312/1–2 maddelerinde düzenlenen suçların unsurlarının oluşmadığı anlaşılmakla; müsnet fiillerle ilgili olarak sanık hakkında takibat yapılmasına mahal olmadığına…"** karar vermiş ve bu karar da kesinleşmiştir (***Erzurum Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı 07. 06. 2004 tarih 2004 / 128 Esas 2004 / 23 Karar sayılı kararı)*** **(EK- 3) .** Dolayısıyla adli tahkikat sonucunda da, Ömer Dinçer'e atfedilen sözlerin ifade özgürlüğü kapsamında olduğu kesin olarak tespit edilmiştir. İddia makamının kesinleşmiş kararı, dikkate almaması ve bunu indi mütalaa ile yok sayması, açık bir Anayasa ihlalidir. Anayasa bir yandan "Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimse suçlu sayılamaz."(Anayasa, m. 38/4) diyerek, suçluluğu sabit olan kişileri suçlu saymak için dahi mahkeme kararı ararken, suçsuzluğu ve söylediklerinin ifade özgürlüğü kapsamında olduğu kesinleşmiş bir adli kararla sabit olan Ömer DİNÇER hakkındaki karara itibar etmeyip, ithama devamı, yaman ve temel bir hukuk çelişkisi, açık ve tartışmasız bir Anayasa ihlalidir.

d) Bunun yanında Ömer DİNÇER'in şahsına dönük eleştiri sınırını aşan yazılar ve sözler nedeniyle açtığı manevi tazminat davasının, ilk derece mahkemesince kabul edilip, Yargıtay tarafından bozulması kararının gerekçesinde yer alan bir cümleden hareketle bu kararı delil olarak sunması da hukuka aykırıdır. İlgisi olmayan bir konu ile AK Parti'yi irtibatlı hale getirmek ve buradan Ömer DİNÇER aleyhine sonuç üretmek, ancak iddia makamının maharetiyle olabilecek bir şeydir. Yoksa hukuk ve Anayasa böylesi bir keyfiliğe ve hukuksuzluğa imkan vermez.

e) Ayrıca Ömer DİNÇER, bir bürokrattır. Yürütmede görev yapan bir kişidir. Anayasa 69/6, Anayasaya aykırı bir eylemden dolayı bir partinin sorumlu tutulmasını, belli şartların birlikte varlığı halinde ancak üyelerin eylemleri için mümkün kılarken, iddia makamının bu Anayasal gerçeği göz ardı edip, parti üyesi olmayan, parti ile hiçbir bağı bulunmayan, aksine yürütme organının bir görevlisinin eylemlerinden AK Parti'yi sorumlu tutması, açık ve tartışmasız bir Anayasa ihlalidir.

Bürokrasiye yapılan atamalar, Anayasa ve yasalara uygun bir biçimde yapılmıştır.

2- FAHRİ KESKİN

İddia, 18.01.2005 tarihli Cumhuriyet Gazetesinden alınma bir kupüre dayanmaktadır. Başkaca delil yoktur.

Fahri KESKİN, bu toplantıya partiyi temsilen değil şahsi bir davetle ve şahsı adına katılmış ve konuşmuştur. Konuşmasında meslek liselerinin sorunlarına değinmiştir.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Fahri KESKİN'in AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Başsavcı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden söz etmemektedir.

Kaldı ki KESKİN'in konuşması; bir eylem değildir ve Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

3- BURHAN KUZU

İstanbul milletvekili Burhan KUZU hakkındaki iddialar; 6 adet olup, tamamı gazetelerde yer alan haberlerden derlenmiştir.

1) İddianamenin 76-77. sayfalarında yer alan, Ek-91'de delili sunulan konuşmasında; genelde meslek liselerine ve özelde laik sistem içinde faaliyet gösteren İmam Hatip Okullarına karşı uygulanan ve Anayasadaki "Fırsat eşitliği" ilkesine aykırı olan katsayı haksızlığını dile getirmiş, Anayasa ve hukukun evrensel ilkelerine aykırı olan bu haksızlığın dozunu belirtmek için "zulüm" ifadesi kullanılmıştır. Yoksa, bu okul mezunlarına özel bir anlam ve önem vermek; bunların devlet kademelerinde görev almalarının özlemi içinde olmak gibi bir amaçla kullanılmamıştır.

2) İddianamenin 88-89. sayfalarında yer alan, Ek.106'de delili sunulan konuşması; Türk Ceza Kanunun 263'üncü maddesindeki değişikliğin tartışıldığı günlerde, sorulan bir soruya verdiği cevaptır. Cevabında; Kur'an Kursu'nun kaçağı olmayacağını, olsa olsa "İzinsiz eğitim kurumu" olabileceğini, bu nedenle de "Kaçak Kur'an Kursu" ifadesinin yanlış olduğunu, safiyane Kur'an öğrenmenin cezalandırılamayacağını; ancak

herhangi bir yasa dışı faaliyetin varlığı halinde cezalandırmanın mümkün olduğunu, konunun yanlış bir yönden tartışıldığını bir hukuk profesörü olarak izah etmiştir.

3) İddianamenin 95'inci sayfasında yer alan, Ek.124'de delili sunulan konuşma; Türk Kadınının Seçme ve Seçilme Hakkının 73'üncü yılı dolayısıyla düzenlenen bir panelde, sorulan bir soru üzerine; yeni Anayasa çalışmalarında başörtülü kadınların aktif siyaset yapma engelinin kaldırılmadığını; yükseköğrenimde yaşanan başörtüsü sorunun çözümü konusunda bir düzenlemenin olabileceği konusunda öngörü olarak yaptığı tespit ve değerlendirmeleri içermektedir. Anayasa Hukuku Profesörü bir bilim adamı ve aynı zamanda Meclis Anayasa Komisyonu Başkanı ve toplumsal sorunlara duyarlı bir siyasetçi olan Burhan KUZU'nın, yapılacak yeni Anayasa ve kapsamı hakkında değerlendirme yapması; hukuk, Anayasa ve laiklik ilkesine nasıl aykırı olabilir?

4) İddianamenin 95'inci sayfasında yer alan, Ek.125 delili sunulan konuşma, asılsızdır. Ayşe BÖHÜRLER ile Burhan KUZU arasında iddianamede bahsedilen diyalog olmamıştır. Programa ilişkin CD'ler çözüldüğünde bu durum açıkça anlaşılacaktır. Ne gariptir ki iddia makamı SHOW TV.'de 17.01.2008'de yayınlanan "Siyaset Meydanı" programına iddiasını dayandırdığı halde, programın CD'sinin çözümünü yaptırmadan dosyaya ek olarak koymuştur.

İddia makamının dayanağı olan ve EK 125'e konan SHOW TV.'de 17.01.2008'de yayınlanan "Siyaset Meydanı" programının çözümünü ile bu açık hakikate ulaşmak mümkün olduğu halde, iddia makamı, bu yolu denememiştir. Bunun yerine, programa dair sadece 22.01.2008 tarihli Cumhuriyet Gazetesi nüshasında Orhan BİRGİT'in "Düz yazı" başlıklı köşesindeki yazıya istinat etmiştir. İddianamede "Siyaset Meydanı" programından alıntı yapılmış gibi gösterip, bir gazeteden alıntı yapmak, iyi niyetle bağdaşmadığı gibi açık bir delil yanıltmasıdır.

Kaldı ki Burhan KUZU, hem iddia makamının delil olarak dayandığı ORHAN BİRGİT'i ve hem de diğer haber yorum yapan gazetecilerin hepsini tekzip etmiştir. Cumhuriyet Gazetesi yazarı Orhan BİRGİT'in 22 Ocak 2008 tarihli yazısına ilişkin tekzip, 25 ocak 2008'de; Hürriyet Gazetesi yazarı Yalçın BAYER'in 19 ocak 2008 tarihli yazısına ilişkin tekzip, 26 ocak 2008'de; Tercüman Gazetesi yazarı Sırrı Yüksel CEBECİ'nin 21 ocak 2008 tarihli yorumuna dair tekzip, 24 ocak 2008'de ve Cumhuriyet Gazetesi yazarı Hikmet ÇETİNKAYA'nın 28 ocak 2008 tarihli yazısına ilişkin tekzip 29 ocak 2008'de aynı gazetelerin aynı yerlerinde yayınlanmıştır **(EK- 4).**

Bir hukuk devletinde iddia makamı, salt birilerinin yorum ve haberleriyle kimseyi itham edemez. Delil ve isnat konusunda, keyfi ve hukuka aykırı davranamaz. Zira iddia makamı, bir iddia ve isnatta bulunmadan önce, elindeki hukuki imkanlarla iddia ve isnadın doğruluğunu araştırmakla görevli ve yükümlüdür. Maalesef bu olayda iddia makamı, Siyaset Meydanı programında söylenenlere istinat ettiğini söylemesine rağmen programa ait kasetin çözümünü dosyaya koymamış; iddiasını, iddianamede yazıldığı gibi Siyaset Meydanı programına değil Cumhuriyet Gazetesi yazarı Orhan BİRGİT'in yorumuna dayandırmış; yorumun aslını araştırmamış ve Anayasa ile tanınıp, teminat altına alınan "düzeltme ve cevap hakkı" (Anayasa, m. 32) dikkate alınmayıp, aksine bireylerin kendileriyle ilgili düzeltme ve tekziplere değil de gerçeğe aykırı haber ve yorumlara itibar etmiştir. Bunlar, açık ve tartışmasız bir Anayasa ihlali olduğu gibi hukukun temel ilkelerinin de ayaklar altına alınmasıdır.

Başsavcı, Burhan KUZU'nun sustuğunu programda cevap vermediğini söylemektedir. Oysa, ilgili programın kaseti çözüldüğünde Kuzu şu görüşü ileri sürmektedir: "… Devlet memurluğu bir statü meselesidir. Kanunlarda 1935'den bu tarafa kadın ve erkek memurların giyimlerine ilişkin düzenlemeler mevcuttur. Bizim gündemimizde başka bir şey yok… sistemin kendine göre bir takım ana arterleri vardır. Netice itibariyle, hükümet olmak demek bütün bunlarla oynamak anlamına gelmez." (EK- 5) Kaldı ki, Komisyon Başkanlarının Partinin yetkili kurulu olmadığının da bilinmesi gerekir. Bu nedenle, KUZU'nun susması partiyi bağlamadığı için parti aleyhine delil olarak kullanılamaz. Kaldı ki susmak da onaylamak anlamına gelmez.

5) İddianamenin 99-100. sayfalarında yer alan, Ek-171'de delili sunulan konuşma; Anayasanın 10 ve 42'inci maddelerindeki değişikliğin Resmi Gazetede yayınlanıp yürürlüğe girmesinden sonra, bu değişikliklerin doğrudan uygulanıp uygulanamayacağına ilişkin teknik bir görüş açıklamasıdır.

Anayasa, herkesi bağlayıcı, en üstün hukuk normudur. Nitekim "Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü" başlıklı 11. maddesinde; "Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz."(Anayasa, m. 11) denilmek suretiyle bu gerçek ortaya konulmuştur.

Anayasa'nın; "Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan yükümlülüğünü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonamaz." (Anayasa, m. 38/8), "Ölüm cezası … verilemez." (Anayasa, m. 38/10), "İspat hakkı" (Anayasa, m. 39), "Cumhurbaşkanı seçimine ilişkin Anayasa'nın 102'inci maddesi ve Cumhurbaşkanının görev ve yetkilerine ilişkin 104'üncü maddeleri doğrudan uygulanmışlardır. Anayasa'nın 104'üncü maddesi, halen de doğrudan uygulanmaktadır.

Nitekim Anayasa Mahkemesi, Danıştay ve Yargıtay; Anayasa hükmünün yeterince somut ve açık olması halinde doğrudan uygulanabileceğine dair muhtelif kararlar vermişlerdir.

Yürürlükte olan bir Anayasa hükmünün uygulanması gerekliliğini beyan, - hem de bu hüküm yürürlüğünü sürdürdüğü, Anayasa hükmü olduğu ve iddia makamı da buna uymak ve uygulamak zorunda olduğu halde – Anayasaya aykırı görülemez ve gösterilemez. Aksinin kabulü, Anayasanın 2. maddesinde ifadesini bulan demokratik hukuk devleti ilkesinin ve Anayasanın 11'inci maddesinin açık ihlalidir, hukukun evrensel ilkelerinin ayaklar altına alınmasıdır.

Bu Anayasal gerçekliğe rağmen Burhan KUZU; YÖK'ün uygulamaya geçmeden, yapılacak yasa değişikliğini beklemesinin daha şık olacağını açıklamıştır.

Ne yazık ki bütün bu açıklık ve Anayasal gerçekliğe rağmen iddia makamı, Anayasal hüküm ve gereklilikleri göz ardı ederek, bir kez daha Anayasa ve hukukun evrensel kurallarını ihlal etmiştir. Anayasamıza göre, Anayasaya uygun bir şey veya değerlendirme, salt iddia makamının yorumu ile Anayasaya aykırı hale gelmez.

6) İddianamenin 101'inci sayfasında ileri sürülen, Ek-174'de delili sunulan konuşmada; "Anayasa'nın 10. ve 42. maddelerinde yapılan değişikliğini Anayasa Mahkemesinin esastan inceleyeceği yorumlarını yapanlar için, "… böyle bir yorum yapmak beyinsizliktir, densizliktir…" dediği iddiası da asılsızdır.

Bu sözler, söylenilen yer, zaman neden ve muhatap bağlamından koparılarak, iddianameye alınmıştır. Bu sözlerin, Anayasa Mahkemesinin yapacağı denetim ile uzaktan-yakından bir alakası yoktur. Bu husus, Anayasa'nın10 ve 42'nci maddesine ilişkin Anayasa Komisyonu ve Meclis Genel Kurulu tutanakları incelendiğinde açıkça anlaşılabilirdi. Ancak iddia makamı bu araştırmayı yapmamıştır.

Bu ifadeler, Anayasanın 10 ve 42. maddelerine ilişkin değişiklik teklifinin Anayasa Komisyonunda ve Genel Kurul'da görüşülmesi sırasında CHP Milletvekilleri Şahin MENGÜ ve Hakkı Süha OKAY ile Burhan KUZU arasında geçen bir söyleşiyle alakalıdır. Bu diyalogda, adı geçen üyelerin 10 ve 42. maddelerde yapılan bu değişikliklerle Anayasanın ilk üç maddesinin "açıkça " ihlal edildiğini söylemesi üzerine, Komisyon Başkanı olarak Burhan KUZU'nun; "değişmez maddelere açıkça aykırı bir teklif bu Komisyonda nasıl görüşülebilir" biçimindeki itirazı, "açıkça görüşülemez dediğine göre, demek ki üstü kapalı olarak getirdiler" **(EK- 6)** biçiminde yorumlamaları nedeniyle, bu tür yorum yapanlar için kullanılmıştır.

Açıklamada geçen bu ifade tamamen çarpıtılarak 10 ve 42.maddenin Anayasa Mahkemesine iptalleri için açılan davada da gerekçe olarak kullanılınca, işte bu çarpık yorumu yapanlar için kullandığı bu ifade, sanki Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak denetim için kullanıldığı biçiminde algılanmış ve ilgisiz bir şekilde iddianameye girmiştir. Bu konunun parti kapatma ile ilişkilendirilmesini anlamak akıllara zarar verecek niteliktedir.

Ayrıca Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Burhan KUZU'nun, AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur. Başsavcı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden söz etmemektedir.

Kaldı ki Burhan KUZU'nun konuşmaları; eylem değildir, Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

4- EYÜP FATSA

Ordu milletvekili Eyüp FATSA hakkında 2 adet iddia yer almaktadır. Her iki iddia da gazete haberlerine dayandırılmıştır.

1) İddianamenin 77'inci sayfasında yer alan ve EK- 92'de delili sunulan konuşmayı Eyüp FATSA, Ordu İslami İlimler Hizmet Vakfı tarafından 2003 yılı Temmuz ayında düzenlediği *"Ordu İmam Hatip Lisesi Mezunları ve Mensuplarının Anı Tazeleme Yemeği"*nde yapmıştır. Bu konuşma, bir tespit ve

değerlendirmedir. Bir milletvekilinin mezun olduğu okulun anı tazeleme toplantısında, bu okulun yaşadığı sıkıntılarla ilgili değerlendirme yapmasını, tespitlerde bulunmasının yanlış bir yönü yoktur. Ayrıca Eyüp FATSA'nın *"İmam hatipli olmak bir ayrıcalıktır"* sözü, okulun ismi başka olabilir; ama bütün okulların mezuniyet ve anma günlerinde herkesçe tekrarlanana klasik bir cümledir. Herkesin söyleyebildiği, anlamı gayet açık olan bir cümleden, derin anlamlar keşfetmek mümkün değildir. Burada yanlış veya yadırganması gereken, Eyüp FATSA'nın sözü değil, bu sözü mahkum eden ve onda söyleyenin iradesi dışında derinlik ve anlam arayan hukuk yaklaşımı ve anlayışıdır.

2) İddianamenin 77 - 78'inci sayfasında yer alan ve EK- 94'de delili sunulan konuşma; başörtüsü ile ilgili eylemi reddeden, sorunların sokakta çözülemeyeceğine, çözüm için uzlaşmanın gerekliliğine ifade eden bir tespit ve değerlendirmedir.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Eyüp FATSA'nın AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Başsavcı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden söz etmemektedir.

Kaldı ki Eyüp FATSA'ya isnat edilen her iki konuşma da; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

5- NİHAT ERİ

Mardin eski milletvekili Nihat ERİ hakkında 1 adet iddia yer almaktadır. Bu iddia, gazete haberlerine dayandırılmıştır.

Nihat ERİ'ye isnat edilen konuşma, Nihat ERİ'ye ait değildir. Nihat ERİ'nin konuşmasının tahrif edilmiş biçimidir. Zira Nihat ERİ adı geçen konuşmasında, "tekke" kelimesini kesinlikle kullanmamıştır. Dönemin Dışişleri Komisyonu Başkanı da, Nihat ERİ'nin "tekke" kelimesini kullanmadığını açıklamış ve bu açıklaması basında yer almıştır (Bkz. iddianamenin 93 numaralı ekindeki 06 aralık 2006 tarihli Akşam Com. Tr.).

Ne gariptir ki iddia makamı, eke koyduğu bu bilgiye iddianamesinde değinmemiştir.

Bunun yanında Nihat ERİ, basında yer alan yanlış haberlerden haberdar olduklarını da tekzip etmiştir. Tekzip metinleri gazetelerde yayınlamıştır. Tekzip metnini hiç yayınlamayan Cumhuriyet Gazetesi muhabiri Türey KÖSE ile yeterli biçimde yayınlamayan Hürriyet Gazetesi muhabiri Nuray BAŞARAN'ı ise Basın Konseyi'ne şikayet etmiş, Basın Konseyi yaptığı inceleme sonunda Cumhuriyet Gazetesi muhabiri Türey KÖSE'ye uyarma cezası vermiştir**(EK- 7)**. İddia makamı; Nihat ERİ'nin Anayasa ile tanınıp teminat altına alınan "düzeltme ve cevap hakkı"na (Anayasa, m. 32) istinaden yaptığı tekzip ve düzeltmeleri dikkate alması gerekirken bunu yapmamış, aksine gerçeğe aykırı gazete haber ve yorumlarına itibar etmiştir. Bunlar, açık ve tartışmasız bir Anayasa ihlali olduğu gibi hukukun temel ilkelerinin de ayaklar altına alınmasıdır.

Sonuç olarak Nihat ERİ'nin iddianamede yer aldığı şekliyle bir konuşması yoktur.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Nihat ERİ'nin AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Başsavcı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden söz etmemektedir.

Nihat ERİ'nin Dışişleri Komisyonunda yaptığı konuşma ise, mutlak sorumsuzluk kapsamında Anayasa'nın 83'üncü maddesinin teminatı altında olduğu gibi, Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) nin de kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

6- EYÜP SANAY

Ankara eski milletvekili Eyüp SANAY hakkında 3 adet iddia vardır ve her üçü de gazete haberlerine dayanmaktadır.

1) İddianamenin 77'inci sayfasında yer alan ve EK – 93'te delili sunulan konuşma, iddianamedeki iddiayı reddeden, konuyla ilgili durum tespiti

yapan bir değerlendirmedir. İddia makamının, Eyüp SANAY'ın konuşmasını onun iradesine rağmen anlamlandırması, iddianameyi ve iddiayı çürüten ve reddeden bir konuşmayı iddiasına mesnet yapması, temel ve büyük bir hukuksuzluktur, bir hukuk tanımamazlıktır.

Ayrıca bu konuşma, Dışişleri Komisyonunda yapılmış olup, mutlak sorumsuzluk kapsamındadır. Anayasa'nın 83'üncü maddesinin de teminatı altındadır.

2) İddianamenin 90'ıncı sayfasında yer alan ve EK-111'de delili sunulan konuşma, Hükümetin Leyla Şahin hakkındaki AİHM 4. Dairesi'nin kararının onaylanmasını istemesi üzerine Hükümete yapılan bir eleştiridir.

3) İddianamenin 90'ıncı sayfasında yer alan ve EK-112'de delili sunulan konuşma, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nda yapılmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda yapılan konuşmalar, aksi kararlaştırılmadıkça bunların Meclis dışında tekrarı veya basında yer alması mutlak sorumsuzluk kapsamında olup, Anayasa'nın 83'üncü maddesinin de teminatı altındadır.

Ayrıca iddia makamı, iddiasını, Eyüp SANAY'ın Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul konuşmasına dayandırdığı halde Genel Kurul tutanağını temin edip dosyaya koyması gerekirken bunu yapmaması, bunun yerine iddiasını gazete haberine dayandırması delil değeri açısından açık bir delil saptırmasıdır.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Eyüp SANAY'ın AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Başsavcı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden söz etmemektedir.

Kaldı ki Eyüp SANAY'ın yaptığı konuşmalar, Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

7- TAYYAR ALTIKULAÇ

Ordu milletvekili Tayyar ALTIKULAÇ hakkında 2 adet iddia yer almakta ve her iki iddia da gazete haberlerine dayanmaktadır.

1) İddianamenin 78'inci sayfasında yer alan ve EK- 94'de delili sunulan konuşma; başörtüsü ile ilgili eylemi reddeden, çözüm yerinin sokak olamadığını, sorunun kabulünün ve çözümünün gerekliliğini ifade eden bir tespit ve değerlendirmedir.

2) İddianamenin 78'inci sayfasında yer alan ve EK- 95'de delili sunulan konuşma; Konuşma, AİHM'in Leyla Şahin kararına ilişkin tespit, eleştiri ve değerlendirmeleri içermektedir.

Mahkeme kararları, eleştirilmez değildir. Mahkeme kararları da demokratik hukuk devletinin gereği olarak eleştirilebilir. Mahkeme kararlarına uyma zorunluluğu, onların eleştirilemeyeceği anlamına gelmez. Bir kimse; mahkeme kararını eleştirdi veya mahkemenin kabulüne aykırı tespit ve değerlendirmelerde bulundu diye itham edilemez ve sırf bu nedenle bir düşünce açıklaması Anayasaya aykırı hale gelmez. Hiçbir hukuk devletinde iddia makamı, bir kişiyi, mahkeme kararındaki kabulün tersine konuştu veya mahkeme kararını eleştirdi diye siyasi yasaklı hale gelmesini talep edemez.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Tayyar ALTIKULAÇ'ın AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Başsavcı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden söz etmemektedir.

Kaldı ki Tayyar ALTIKULAÇ'a isnat edilen her iki konuşmada; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

8- ÖMER ÖZYILMAZ

Erzurum eski milletvekili Ömer ÖZYILMAZ hakkında 1 adet iddia yer almakta ve bu iddia da gazete haberlerine dayanmaktadır.

Ömer ÖZYILMAZ'ın iddianamenin 78'inci sayfasında yer alan ve EK – 95'te delili sunulan konuşması, başörtüsü sorunu ve çözümü ile ilgili değerlendirme ve tespitleri içermektedir.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Ömer ÖZYILMAZ'ın AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Başsavcı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden söz etmemektedir.

Kaldı ki Ömer ÖZYILMAZ'a isnat edilen konuşma; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

9- SADULLAH ERGİN

Hatay milletvekili Sadullah ERGİN N hakkında 3 adet iddia yer almaktadır. İddialardan 2'si gazete kupürlerine, 1'i ise Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulmuş bulunan bir kanun teklifine dayandırılmıştır.

1) İddianamenin 78-79'uncu sayfalarında yer alan ve EK – 95'te delili sunulan konuşma, AİHM'in Leyla ŞAHİN kararı ile ilgili tespit, değerlendirme ve eleştirileri içermektedir. Bu açıklamasında Sadullah ERGİN; Anayasa, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi, Anayasa Mahkemesi dahil Yargıtay'ın pek çok kararında yer alan insan haklarının niteliğine dair hükümleri, değişik bir üslup ile tekrar etmiş ve bu bağlamda AİHM'in Leyla ŞAHİN kararı hakkında tespit ve değerlendirmelerde bulunmuş, bu kararı farklı takdim etmek isteyenleri eleştirmiş ve başörtüsü sorununa dair kanaatlerini ifade etmiştir.

Kaldı ki Mahkeme kararları, eleştirilmez değildir. Mahkeme kararları da demokratik hukuk devletinin gereği olarak eleştirilebilir. Mahkeme kararlarına uyma zorunluluğu, onların eleştirilemeyeceği anlamına gelmez. Bir kimse; mahkeme kararını eleştirdi veya mahkemenin kabulüne aykırı tespit ve değerlendirmelerde bulundu diye itham edilemez ve sırf bu nedenle bir düşünce açıklaması Anayasaya aykırı hale gelmez. Hiçbir hukuk

devletinde iddia makamı, bir kişiyi, mahkeme kararındaki kabulün tersine konuştu veya mahkeme kararını eleştirdi diye siyasi yasaklı hale gelmesini talep edemez.

2) İddianamenin 99'uncu sayfasında yer alan iddia, 17 şubat 2008 tarihinde Kanal 24'ün Ankara Masası programında yapılan açıklamalara dayandırılmış; ancak dayanağının gösterildiği EK- 169'da bu programın CD'si ve çözümü konmamış, bunun yerine üzerine el yazısıyla "Star 18.02.2008" yazan bir gazete kupürü konulmuştur. İddia makamının iddiasını televizyon programına dayandırıp, bunun delili olarak da doğruluğu ve aidiyeti tartışmalı bir gazete kupürü koyması, açık bir hukuk ihlali, açık bir keyfilik ve açık bir Anayasaya aykırılıktır.

Sadullah ERGİN'in bu açıklaması, "Anayasa'nın 10 ve 42 maddeleri ile Yüksek Öğretim Kanunun ek 17'inci maddesinin değiştirilmesi konusunda gizli mutabakat olduğu ve bu mutabakatta çatlak olduğu" yönündeki bir soruya verilen cevaptan ibarettir. Bu konularda iki parti arasındaki görüşmelere dair bir açıklamadır. İki parti arasında bir yasa ile ilgili görüşmelere dair bir beyanın, Anayasa ve laikliğe nesri aykırıdır? Bu açıklamanın laiklikle irtibatının kurulması, ancak Anayasa ve hukukun temel ilkeleri bir yana koyulup, bunların yerine subjektif bir yaklaşımı ikame etmekle mümkün olabilir. Hukuk devletinde iddia makamı, subjektif davranamaz, keyfi hareket edemez, çünkü o da Anayasa ve yasalarla bağlıdır.

3) İddianamenin 100'üncü sayfasında yer alan ve EK- 171'de delili sunulan konuşma; Anayasa'nın 10 ve 42'inci maddelerinde yapılan değişiklik, Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmesi üzerine yapılmış bir açıklamadır. Anayasa, herkesi bağlayıcı, en üstün hukuk normudur. Nitekim "Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü" başlıklı 11. maddesinde; "Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz." (Anayasa, m. 11) denilmek suretiyle bu gerçek ortaya konulmuştur.

Sadullah ERGİN'in konuşması, Anayasa'nın 11'inci maddesi hükmünün farklı bir üslupla tekrarıdır.

Anayasa'nın; "Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan yükümlülüğünü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonamaz." (Anayasa, m. 38/8), "Ölüm cezası … verilemez." (Anayasa, m. 38/10), "İspat hakkı"

(Anayasa, m. 39), "Cumhurbaşkanı seçimine ilişkin Anayasa'nın 102'inci maddesi ve Cumhurbaşkanının görev ve yetkilerine ilişkin 104'üncü maddeleri doğrudan uygulanmışlardır. Anayasa'nın 104'üncü maddesi, halen de doğrudan uygulanmaktadır.

Nitekim Anayasa Mahkemesi, Danıştay ve Yargıtay; Anayasa hükmünün yeterince somut ve açık olması halinde doğrudan uygulanabileceğine dair muhtelif kararlar vermişlerdir.

Yürürlüğe girmiş bir Anayasa hükmünün uygulanmasıyla ilgili olarak bir milletvekilinin,"Hukuk devletinde hukuka saygılı olmak lazım. Artık uygulayıcıların da bu düzenlemeye uygun hareket etmesini umuyoruz." şeklinde ki hukuka uymaya ilişkin beklentisini ifade eden sözleri, ne laikliğe, ne hukuka ve ne de Anayasaya aykırıdır.

Çünkü yürürlükte olan bir Anayasa hükmünün uygulanması gerekliliğini beyan, - hem de bu hüküm yürürlüğünü sürdürdüğü, Anayasa hükmü olduğu ve iddia makamı da buna uymak ve uygulamak zorunda olduğu halde – Anayasaya aykırı görülemez ve gösterilemez. Aksinin kabulü, Anayasanın 2. maddesinde ifadesini bulan demokratik hukuk devleti ilkesinin ve Anayasanın 11'inci maddesinin açık ihlalidir, hukukun evrensel ilkelerinin ayaklar altına alınmasıdır. Ne yazık ki bu açıklığa rağmen, "Anayasa değişikliklerine uyulması" gerektiği yönündeki Anayasaya uygun hukuki değerlendirmeleri bile iddianamesine almak suretiyle iddia makamı, Anayasal hüküm ve gereklilikleri göz ardı ederek, bir kez daha Anayasa ve hukukun evrensel kurallarını ihlal etmiştir.

4) Sadullah ERGİN hakkında iddianamenin 112 ve 113'üncü sayfasında yer alan ve delili EK-160'da sunulan iddia, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulan bir kanun teklifine dayanmaktadır. İddianın delillerinin yer aldığı EK-160'da; Anayasa'nın 10 ve 42'inci maddeleri ile Yüksek Öğretim Kanunun EK 17'inci maddesinde değişiklik öngören kanun teklifleri ve bunlara dair gazete kupürleri yer almaktadır.

Sadullah ERGİN'in Anayasa ve yasa değişiklik teklifi vermesi, Anayasa'nın teminatı altında bir yasama faaliyeti çalışmasıdır. Bilindiği gibi yasama yetkisi, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne aittir (Anayasa, m. 7). Kanun koymak, değiştirmek veya kaldırmak, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin yetki ve görevlerindendir(Anayasa, m. 87). "Kanun teklif etmeye Bakanlar Kurulu ve milletvekilleri yetkilidir."(Anayasa, m. 88/1) Sadullah ERGİN, Anayasa'nın bu hükümlerine uygun bir kanun teklifine imza atmıştır. Bir milletvekilinin Anayasanın kendisine tanıdığı yetkiyi

kullanarak kanun teklifi vermesi, ne laikliğe ve ne de Anayasaya aykırıdır. Anayasaya aykırı olan, Anayasaya uygun bir biçimde Anayasanın tanıdığı kanun teklif etme yetkisini kullanan bir milletvekilin, Anayasa'ya aykırı hareket ettiğinden bahisle siyasi yasaklılığının talep ve dava edilmiş olmasıdır.

Bir kanun teklifi veya bir konuda kanuni düzenleme yapılmak üzere teklif verilmesi, salt Cumhuriyet Başsavcısının değerlendirmesiyle Anayasaya aykırı hale gelmez. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı bu tavrıyla, Anayasanın yalnızca Anayasa Mahkemesi'ne tanıdığı denetim yetkisini devşirmektedir. Oysa "Hiç kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz." (Anayasa, m. 6/3)

Kanun teklifi vermek, bir milletvekilinin asli görevidir ve tartışmasız bir yasama faaliyetidir. Yasama faaliyetleri, mutlak yasama sorumsuzluğu kapsamında olup, Anayasanın 83'üncü maddesinin teminatı altındadır.

Bir kanunun veya bir kanun maddesinin değiştirilmesini veya kaldırılmasını savunmak, istemek ve bunun için kanun teklifi vermek de düşünce ve kanaat hürriyeti (Anayasa, m. 25) ve düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti (Anayasa, m. 26) kapsamındadır. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararına göre de; "**…**Yasalarla getirilen düzenlemeleri savunarak değerlendirilmesini veya ortadan tamamen kaldırılmasını istemek T.C. Anayasası'nın 25 ve 26. maddelerinde öngörülen düşünce ve kanaat hürriyetinin doğal bir sonucudur. (Bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E.2001/9-32, K.2001/155, K.T. 3.7.2001)

Ayrıca Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Sadullah ERGİN'in AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Başsavcı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden söz etmemektedir.

Kaldı ki Sadullah ERGİN'e isnad edilen ve iddianamenin 79, 99 ve 100'üncü sayfalarında yer alan beyanlar; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

10- CAVİT TORUN

Diyarbakır eski milletvekili Cavit TORUN hakkında 2 adet iddia yer almakta ve bunlardan EK-96'da delili sunulan Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul tutanağına, EK-97'de delili sunulan ise gazete haberlerine dayanmaktadır.

1) Cavit TORUN'un iddianamenin 79'uncu sayfasında yer alan ve EK – 96'da delili sunulan konuşma, 19 haziran 2003'te Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nda yapılmıştır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nda yapılan konuşmalar, aksi kararlaştırılmadıkça bunların Meclis dışında veya basında tekrarı mutlak sorumsuzluk kapsamında olup, Anayasanın 83'üncü maddesinin teminatı altındadır.

Cavit TORUN bu konuşmasında; insan hakları bağlamında değişik sorunlara değinmiş ve bu alanda Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin yaptığı çalışmalardan övgü ile bahsetmiştir. Konuşmanın bütününden koparılan bir parçanın, iddianameye konulması bu gerçeği değiştirmez. Esasında aslolan iddia makamının da, iddialarını oradan buradan kırptığı, metin bütünlüğünden kopardığı cümlelere dayandırması da kabul edilemez bir keyfilik ve hukuka aykırılıktır.

2) İddianamenin 79'uncu sayfasında yer alan ve EK – 97'de delili sunulan metin, bir konuşma değil, Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Nusret ARAS'ın milletvekillerine ilettiği yazılı düşüncesine karşı, bir milletvekili olarak Cavit TORUN'un şahsen verdiği yazılı cevap ve tepkiden oluşmaktadır. Cevapta, Ankara Üniversitesi Rektörü PROF. Dr. Nusret ARAS'ın görüşleri eleştirilmektedir. Gerçek bu iken iddia makamının, Anakara Üniversitesi Rektörü'nün yazdığı mektuptaki bazı cümleleri aldıktan sonra Diyarbakır eski milletvekili Cavit TORUN'un cevabını vermesi, okuyanda; iddia makamının "Ankara Üniversitesi Rektörünün görüşü eleştirilmez, bunu eleştiren parti kapatılır, eleştiren kişi siyasi yasaklı olur" gibi bir ön kabule sahip olduğu kanaati uyanmaktadır. Halbuki "Üniversite Rektörlerinin görüşleri eleştirilmez" diye bir Anayasa veya yasa kuralı yoktur. Aksine eleştirilmesi, normal, doğal ve yasaldır.

Ayrıca Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Cavit TORUN'un AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Başsavcı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden söz etmemektedir.

Kaldı ki Cavit TORUN'a isnat edilen konuşma ve yazılı cevap metni; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

11- ASIM AYKAN

Trabzon milletvekili Asım AYKAN hakkında 2 adet iddia yer almakta ve her iki iddia da gazete haberlerine dayandırılmaktadır.

1) İddianamenin 80'inci sayfasında yer alan ve EK – 98'de delili sunulan konu, Trabzon milletvekili Asım AYKAN'ın; Anayasa'nın tanıdığı ve teminat altına aldığı dilekçe hakkı (Anayasa, m. 7) ve Bilgi Edinme Kanunu çerçevesinde başvurduğu bir yöntemdir. Her Türk vatandaşı, yetkili makamlara müracaatla bilgi isteyebilir veya herhangi bir talepte bulunabilirler. Bu husus, Anayasa ve yasalarımızın teminatı altındadır. Her vatandaşın istediğinde kullandığı bir hak ve imkandan, bir milletvekilinin yararlanmak istemesi normal, doğal ve Anayasaldır. Aksini savunmak, Anayasa ve yasalara aykırıdır.

Kaldı ki iddia makamının iddianamede iddia ettiği gibi Asım AYKAN, "Türbanın tanımı ve boyutlarıyla bir standart belirlemesini" istememiştir. İddiasını gazete kupürlerine dayandıran iddia makamı, biraz tahkikat yapıp, Türk Standartları Enstitüsü'nden Asım AYKAN'ın dilekçesini ve kurumun cevabını inceleseydi bu hataya düşmezdi. Ne yazık ki iddia makamı, bu dilekçe ve dilekçeye verilen cevabı araştırmamış ve iddiasının ekine delil olarak da koymamıştır.

Asım AYKAN'ın Türk Standartları Enstitüsü Başkanlığı'na yazdığı 12.12.2003 tarihli dilekçe de şu sorular yer almaktadır:

"1. Başkanlığınız faaliyetleri içerisinde insan kıyafetiyle ilgili bir çalışmanız ve ölçünüz var mıdır?

2. Bu bağlamda, kamuoyunu uzun süredir meşgul eden türban ve başörtüsü konusunda bir standart geliştirdiniz mi, geliştirdiyseniz bu iki örtü arasındaki fark nedir?

3. Şimdiye kadar böyle bir çalışmanız yoksa anılan alanda bir tarif ve ölçü tanımlaması yapmayı düşünüyor musunuz?

4. Dünyadaki standart alanında benzer çalışmalar yapılmış mıdır?" **(EK- 8)**

Görüldüğü üzere bu dilekçede, iddia makamının iddia ettiği gibi "Türbanın tanımı ve boyutlarıyla bir standart belirlemesini" isteme yoktur, sadece konuya dair bilgilenme talebi vardır. Kişilerin bilgi edinme hakkıdır. Hukuk devletinde, bir kişi yasal makamlardan, yasal usullere uygun bilgi talep etti diye kınanamaz, yadırganamaz ve Anayasaya aykırı bir davranışla itham edilemez. Bir milletvekilinin, şahsi bir talebi, hem de yasaların teminat altına aldığı bir talebi nedeniyle, bir siyasi partinin kapatılmasını talep, hukukun temel ilkelerine ve Anayasaya aykırıdır.

2) İddianamenin 80'inci sayfasında yer alan ve EK – 99'da delili sunulan metin, Asım AYKAN'ın internet sitesinden alınmıştır. Buradaki açıklamasında Asım AYKAN; AİHM'in Leyla ŞAHİN kararı ile ilgili tespit, değerlendirme ve eleştirilerde bulunmuştur.

Kaldı ki Mahkeme kararları, eleştirilmez değildir. Mahkeme kararları da demokratik hukuk devletinin gereği olarak eleştirilebilir. Mahkeme kararlarına uyma zorunluluğu, onların eleştirilemeyeceği anlamına gelmez. Bir kimse; mahkeme kararını eleştirdi veya mahkemenin kabulüne aykırı tespit ve değerlendirmelerde bulundu diye itham edilemez ve sırf bu nedenle bir düşünce açıklaması Anayasaya aykırı hale gelmez. Hiçbir hukuk devletinde iddia makamı, bir kişiyi, mahkeme kararındaki kabulün tersine konuştu veya mahkeme kararını eleştirdi diye siyasi yasaklı hale gelmesini talep edemez.

Ayrıca Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Asım AYKAN'ın AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Başsavcı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden söz etmemektedir.

Bütün bunların yanında Asım AYKAN'a isnat edilen her iki metin; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi

açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

12- İRFAN GÜNDÜZ

İstanbul milletvekili İfan GÜNDÜZ hakkında 2 adet iddia yer almaktadır. Her iki iddia da gazete haberlerine dayandırılmıştır. Ancak iddia makamı; bu gazetelerin, aynı günkü diğer gazetelerle ve konuşmaların tam metni ile ele alıp değerlendirmesi gerekirken bunun yapmamıştır. Ayrıca, EK -100'de delil olarak konan Meclis tutanaklarındaki konuşmalarından hiç birisi, İrfan GÜNDÜZ hakkındaki iddia ile ilgili değildir.

1) İddianamenin 81-82'inci sayfalarında yer alan ve EK- 100'de delili sunulan konuşma; dönemin Anayasa Mahkemesi Başkanı Mustafa **BUMİN**'in, Anayasa Mahkemesi'nin 39. Kuruluş Yılı Kutlama Töreni Açılış Konuşması'nın, eleştirisi mahiyetinde değerlendirme ve tespitleri içermektedir. İrfan GÜNDÜZ konuşmasının bir bölümünde, hakimlik mesleğinin genel ve hukuki bilgi ile çözülmesi mümkün olmayan, çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasının gerekliliğini farklı bir lisanla ifade etmiştir. Bilirkişilik müessesi, başlangıçtan beri Türk hukukunda hem Ceza Muhakemesi Kanunu (M. 63- 73), hem Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu (M. 275-286) ve İdari Yargılama Usulü Kanunu (M. 31) düzenlenen ve uygulanan bir müessesedir. Mahkemelerin, hakimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukuki bilgi ile çözülmesi mümkün olmayan, çözümü uzmanlığı, teknik veya özel bilgiyi gerektiren konularda, hukukumuzda var olan bilirkişilik müessesesini işletmemelerini tespit, değerlendirme ve eleştirmenin laikliğe, Anayasaya ve yasaya aykırı bir yönü yoktur.

"Anayasa Mahkemesi Başkanın beyanları eleştirilemez." şeklinde ne bir Anayasa ve ne de yasa kuralı vardır. Herkesin görüşünün eleştirisi mümkün olduğu gibi Anayasa Mahkemesi Başkanı Mustafa BUMİN'in görüşleri de eleştirilebilir. Bu eleştiriler, düşünce ve düşünceyi ifade kapsamında ve Anayasanın teminatı altındadır.

2) İddianamenin 85-86'ıncı sayfalarında yer alan ve EK- 104'de delili sunulan beyanlar; eleştirel bir yaklaşımla mesleki eğitim ve başörtüsü konusundaki tespit ve değerlendirmeleri içermektedir.

Ayrıca Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

İrfan GÜNDÜZ'ün AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Başsavcı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden söz etmemektedir.

Kaldı ki İrfan GÜNDÜZ'e isnat edilen her iki konuşma da; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

13- MEHMET ÇİÇEK

Yozgat milletvekili Mehmet ÇİÇEK hakkında 2 adet iddia yer almaktadır.

1) İddianamenin 83'üncü sayfasında yer alan ve EK-100'de delili sunulan beyanların dayanağı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul tutanakları ve bir gazete kupürüdür. İddia makamı, Mehmet ÇİÇEK ile ilgisi olmayan ve başka milletvekillerine ait pek çok konuşma koymuştur. İddia makamının bu tutumunu, hukukun içinde kalarak anlamak mümkün değildir.

Mehmet ÇİÇEK bu konuşmayı, bir yasama faaliyeti çerçevesinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda yapmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nda yapılan konuşmalar ve aksi kararlaştırılmadıkça bunların dışarıda tekrarı veya basında yer alması da mutlak sorumsuzluk kapsamında olup, Anayasanın 83'üncü maddesinin teminatı altındadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulundaki konuşmasında Mehmet ÇİÇEK; laikliğe ve cumhuriyetin değerlerine vurgu yapmış, "Laiklik ilkesi doğrultusunda, bütün siyasi görüş ve düşüncelerin dışında kalarak ve milletçe dayanışma ve bütünleşmeyi amaç edinerek, özel kanununda belirtilen görevleri yerine getirir." (Anayasa, m. 136) şeklindeki Anayasa hükmü mucibince Diyanet İşleri Başkanlığı'nın önemine ve faaliyetlerine değinmiş, herkesin görevini yaparken Anayasa'nın verdiği görev ve yetki sınırları içinde kalmasının gerekliliğine işaret etmiş, din

hakkında uzmanlığı olmayanların konuşmasının yanlışlığına vurgu yapmış, bu meyanda konuşmasının bir kısmında da Anayasa Mahkemesi'nin 43'üncü kuruluş yıldönümü münasebetiyle dönemin Anayasa Mahkemesi Başkanı Mustafa BUMİN'in yaptığı açıklamalara dair tespit, değerlendirme ve eleştirilerde bulunmuştur.

Konuşma bir bütün olarak incelendiğinde, ne laiklik ilkesine ve ne de Anayasa'nın herhangi bir hükmüne aykırılık vardır. Aksine Anayasaya ve laikliğe bağlılık vardır. Nitekim konuşmada geçen "İşin doğrusu, devlet, millet, cumhuriyet, Atatürk ilkeleri, laiklik ilkeleri kimsenin babasının mülkü değildir. Bunlar yüce Türk milletinin vazgeçilmez ortak değerleridir ve milletimizin değerleridir, kimsenin inhisarı altında değildir…" ifadeleri bunun ispatıdır.

Ancak bu açıklık ve gerçekliğe rağmen iddia makamının, Mehmet ÇİÇEK'in konuşmasından sadece dönemin Anayasa Mahkemesi Başkanı Mustafa BUMİN'in konuşmasıyla ilgili tespit, değerlendirme ve eleştirilerini iddianameye koyması, konuşmanın bütününü parçalaması ve bu parçaya da konuşanın iradesine rağmen anlam yüklemesi, hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmaz.

"Anayasa Mahkemesi Başkanın beyanları eleştirilemez." şeklinde ne bir Anayasa ve ne de yasa kuralı vardır. Herkesin görüşünün eleştirisi mümkün olduğu gibi Anayasa Mahkemesi Başkanı Mustafa BUMİN'in görüşleri de eleştirilebilir. Kaldı ki bu eleştiriler, düşünce ve düşünceyi ifade hürriyeti kapsamında ve Anayasanın teminatı altındadır.

2) İddianamenin 84'üncü sayfasında yer alan ve EK-101'de delili sunulan beyanların dayanağı, 2006 yılı şubat ayında Star TV'de katıldığı bir programdaki açıklamalarıdır. İddia makamı, bu programa ait CD'yi, iddiasına dayanak delil olarak koyduğu halde, bu CD'nin çözümünü yaptırıp dosyaya koymamıştır. Ayrıca EK-1001'de; Hürriyet Gazetesi yazarı Ertuğrul ÖZKÖK'e ait aynı köşe yazısından 2 adet, konuya ilişkin bir haber ve Mehmet ÇİÇEK'in yaptığı ve Milliyet Gazetesinde yer alan basın açıklaması var. Ekteki diğer 3 gazete kupürünün iddia ile hiçbir ilgisi yoktur. Bunları iddia makamının ne maksatla koyduğu anlaşılamamıştır.

İddia makamı, Mehmet ÇİÇEK'in konuşmasının bir kısmını anlam bütünlüğünden kopararak iddianamesine almış ve Mehmet ÇİÇEK'in iradesi ve ifadelerinin hilafına hareketle söylenenleri laiklik aleyhine nitelemiş ve takdim etmiştir. Bu kabul edilemez. Hukuk devletinde iddia

makamı, somut gerçeklikten hareket eder, kişilerin beyanlarına onlara rağmen anlam yükleyemez.

Mehmet ÇİÇEK bu konuşmasında; Danıştay 2. Dairesi'nin Aytaç Kılınç'a ilişkin 26.10.2005 gün ve 2004/4051-2005/3366 sayılı kararı ile ilgili tespit, değerlendirme ve eleştirilerde de bulunmuştur. Danıştay'ın bu karar üzerine yaşanan tartışmalar çerçevesinde Mehmet ÇİÇEK; hakimlik mesleğinin genel ve hukuki bilgi ile çözülmesi mümkün olmayan, çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasının gerekliliğini farklı bir lisanla ifade etmiştir. Bilirkişilik müessesi, başlangıçtan beri Türk hukukunda hem Ceza Muhakemesi Kanunu (M. 63-73), hem Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu (M. 275-286) ve hem de İdari Yargılama Usulü Kanunu (M. 31) düzenlenen ve uygulanan bir müessesedir. Mahkemelerin, hakimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukuki bilgi ile çözülmesi mümkün olmayan, çözümü uzmanlığı, teknik veya özel bilgiyi gerektiren konularda, hukukumuzda var olan bilirkişilik müessesesini işletmemelerini tespit, değerlendirme ve eleştirmenin laikliğe, Anayasaya ve yasaya aykırı bir yönü yoktur.

Kaldı ki Mahkeme kararları, eleştirilmez değildir. Mahkeme kararları da demokratik hukuk devletinin gereği olarak eleştirilebilir. Mahkeme kararlarına uyma zorunluluğu, onların eleştirilemeyeceği anlamına gelmez. Bir kimse; mahkeme kararını eleştirdi veya mahkemenin kabulüne aykırı tespit ve değerlendirmelerde bulundu diye itham edilemez ve sırf bu nedenle bir düşünce açıklaması Anayasaya aykırı hale gelmez. Hiçbir hukuk devletinde iddia makamı, bir kişiyi, mahkeme kararındaki kabulün tersine konuştu veya mahkeme kararını eleştirdi diye siyasi yasaklı hale gelmesini talep etmez ve edemez.

Star TV'de yaptığı açıklamaların basında çarpıtılarak yer alması üzerine Mehmet ÇİÇEK; Anayasa'nın tanıdığı ve teminat altına aldığı "Cevap ve düzeltme hakkını" (Anayasa, m. 32) kullanmıştır. Hürriyet Gazetesi yazarı Ertuğrul ÖZKÖK 18.02.2006 tarihli köşesinde "Yeminime sadığım" başlığı ve Milliyet Gazetesinin 19.02.2006 tarihli nüshasında "AKP'li Mehmet ÇİÇEK: Milletvekili yeminine sadığım" başlığı ile bu cevap ve düzeltmeleri yayınlanmışlardır. Sabah Gazetesi yazarı Fatih ALTAYLI''ya gönderdiği 21.02.2006 tarihli açıklama ise yayınlanmamıştır **(EK- 9).** Ne gariptir ki iddia makamı; Mehmet ÇİÇEK'in Anayasa ile tanınıp teminat altına alınan "düzeltme ve cevap hakkı"na (Anayasa, m. 32) istinaden yaptığı tekzip ve düzeltmeleri dikkate alması gerekirken bunu yapmamış, aksine gerçeğe aykırı gazete haber ve yorumlarına itibar etmiştir. Bunlar, açık ve tartışmasız

bir Anayasa ihlali olduğu gibi hukukun temel ilkelerinin de ayaklar altına alınmasıdır.

Ayrıca Mehmet ÇİÇEK, bu programa şahsı adına katılmış, konuşmayı da şahsı adına yapmış, bu hususu da programda açıklıkla ifade etmiştir. Şahıs adına yapıldığı bir konuşma nedeniyle AK Parti'nin sorumluluğu söz konusu değildir.

Buna rağmen AK Parti Türkiye Büyük Millet Meclisi Grup Başkanlığı, 16.02.2006 tarih ve 40 sayılı yazısı ile Mehmet ÇİÇEK hakkında inceleme başlatmış, savunmasını almış ve sonuçta ikaz edilmesine karar verilmiş ve gerekli ikazlar da yapılmıştır.

Ayrıca Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Mehmet ÇİÇEK'in AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Başsavcı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden söz etmemektedir.

Kaldı ki Mehmet ÇİÇEK'e isnat edilen her iki iddiada yer alan tespit, değerlendirme ve eleştirileri; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

14- İDRİS NAİM ŞAHİN

İddianamenin 84'üncü sayfasında yer alan ve EK-102'de delili sunulan iddia, 17.04.2006 tarihli Vakit.com.tr.internet sitesinde yer alan bir habere dayandırılmıştır.

Gazetede yer alan ve buradan iddianameye alınan metin, İdris Naim ŞAHİN'in bire bir konuşması değildir. İdris Naim ŞAHİN'nin konuşmasının metni, İstanbul Valiliği ve İçişleri Bakanlığının resmi kayıtlarından olan "Toplantı zabıtları"nda vardır. Zabıtlarda yer alan konuşma; "İ.Y.C., bu toplantısı ile tarihteki yerini alacaktır. İ.Y.C. bu ülkeye, bu ülke gençliğine büyük hizmetler vermiştir. Hizmetler devam etmektedir. Zaman zaman bazı eleştiriler alıyoruz. İktidarın eleştirilmesi, ondan daha fazla şeyler beklenmesi normaldir. Eleştirilerden yararlanmak, iktidarın görevidir.

Eleştiriler makul ölçülerde olmalıdır. Çözüm bekleyen konuları sabırla, zamana yayarak çözeceğiz. Asıl olan bu cemiyetin hizmetlerini takip etmek, yardımcı olmaktır. İ.Y.C. çalışmalarını ve mensuplarını yürekten tebrik ediyorum. Kutuluyor, başarılar diliyorum." **(EK- 10)** şeklindedir.

Görüldüğü gibi İdris Naim ŞAHİN'e isnat edilen konuşma ile İdris Naim ŞAHİN'in bizzat yaptığı ve Devletin resmi kayıtlarında yer alan konuşma birbirinden farklıdır. İddia makamı, sadece gazete haberi ile yetinmeyip İlim Yayma Cemiyeti'nin 52'inci Genel Kurulu tutanaklarını istetip, işin aslını araştırsaydı, bu gerçeğe kolaylıkla ulaşabilirdi. Ama bunu yapmamıştır.

İdris Naim ŞAHİN'in zabıtlarda yer alan konuşması, bir derneğin genel kurulunda herkesin yaptığı mutat konuşmalardan biridir. Konuşmasında; İlim Yayma Cemiyetini övmüş, hizmetlerinden dolayı teşekkür etmiş, iktidar partisinin milletvekili olması hasebiyle de iktidara dönük eleştirilerin normal karşılanması gerektiği ve bundan istifade etmenin iktidarın görevi olduğunu, çözüm bekleyen konuların da zamanla çözülebileceğini ifade etmiştir. Bu konuşmanın, Anayasaya aykırı bir yönü olmadığı gibi laiklikle irtibatlandırılması da mümkün değildir. Buna rağmen iddia makamının, İdris Naim ŞAHİN'in beyanlarına, onun kast ve iradesi dışında anlam yükleyip, bunu da laiklikle irtibatlandırması, hukukun evrensel ilkeleri ve Anayasanın açık ve tartışmasız ihlalidir.

Anayasanın 69'uncu maddesine göre siyasi partiler; belli şartların birlikte varlığı koşuluyla sadece üyelerinin eylemlerinden sorumludur. Anayasanın bu açık hükmüne rağmen iddia makamının, AK Parti üyesi olmayan İlim Yayma Cemiyeti Genel Başkanı Hamza Akbulut'un yaptığı konuşmayı, iddianameye koyması da açık bir hukuksuzluk ve açık bir Anayasa ihlalidir.

Bunun yanında İddia makamının, İlim Yayma Cemiyeti Genel Başkanı Hamza AKBULUT'un konuşması ile İdris Naim ŞAHİN'in konuşması arasında irtibat kurma çabası da diğer bir hukuksuzluk ve Anayasa ihlalidir. Zira İdris Naim Şahin'in iddianamede yer alan beyanı, iddianamede yer verilen Hamza Akbulut'un konuşmasının ardından değil (Şahin, Akbulut'un konuşması sırasında salonda bulunmamaktadır) kendisinden önce konuşan siyasi parti yetkililerinin konuşmalarının ardından ve onların eleştirilerine yanıt olarak kullanılmıştır.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

İdris Naim ŞAHİN'in AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden söz etmemektedir.

Kaldı ki İdris Naim ŞAHİN'in İlim Yayma Cemiyeti Genel Kurulundaki beyanları; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

15- BİNALİ YILDIRIM

İddianamenin 85'inci sayfasında yer alan ve EK-102'de delili sunulan iddia, 17.04.2006 tarihli Vakit.com.tr.internet sitesinde yer alan bir habere dayandırılmıştır.

Gazetede yer alan ve buradan iddianameye alınan metin, Binali YILDIRIM'ın bire bir konuşması değildir. İstanbul Valiliği ve İçişleri Bakanlığının resmi kayıtlarından olan "Toplantı zabıtları"nda Binali YILDIRIM'ın; "… Reformlar sancılı olur. Reformları uzlaşarak yapmak toplumun menfaatinedir. Reformların bir kısmının sonu alındı. Bir kısmının da zamana bağlı olarak alınacaktır. Kırıp dökmeden iş yapmak istiyoruz." şeklindeki ifadeleri, Vakit.com.tr internet sitesi ve iddianamede "Reformlar sancılı olur. Güle oynaya yapılmaz. Tarihte de bu reformlar gerçekleştirilirken birçoğu kanlı oldu. Bu konuda sabır ve zamana ihtiyacımız var. Önemli olan bir şeyi yaparken kırıp dökmemek ve bu da bizim hassasiyetimiz. Yolumuza da bu şekilde devam edeceğiz. Devam ederken de gerekenler yapılacak." **(EK-11)** şeklinde yer almıştır. Görüldüğü üzere; **"… Güle oynaya yapılmaz. Tarihte de bu reformlar gerçekleştirilirken birçoğu kanlı oldu. Bu konuda sabır ve zamana ihtiyacımız var. Önemli olan bir şeyi yaparken kırıp dökmemek ve bu da bizim hassasiyetimiz. Yolumuza da bu şekilde devam edeceğiz. Devam ederken de gerekenler yapılacak."** ifadeleri, Binali YILDIRIM'ın beyanları arasında yoktur. Bu ifadeler, gazete muhabirinin haberinde yer ve iddia makamı da doğruluğunu sorgulamadan iddianameye almıştır. İddia makamı, sadece gazete haberi ile yetinmeyip İlim Yayma Cemiyeti'nin

52'inci Genel Kurulu tutanaklarını istetip, işin aslını araştırsaydı, bu gerçeğe kolaylıkla ulaşabilir ve böyle bir yanlışa düşmeyebilirdi. Ama bunu yapmamıştır.

Binali YILDIRIM'ın zabıtlarda yer alan konuşması, bir derneğin genel kurulunda herkesin yaptığı mutat konuşmalardan biridir. Konuşmasında; İlim Yayma Cemiyetini ve hizmetlerini övmüş ve AB sürecinde yapılan reformlardan bahsetmiştir. Binali YILDIRIM'ın konuşmasında geçen "Reform" kelimesini, kendi görev alanına giren haberleşme ve ulaştırma alanlarında ve AB sürecinde yapılan köklü değişiklikleri ifade için kullanmıştır. Bu konuşmanın, Anayasaya aykırı bir yönü olmadığı gibi laiklikle irtibatlandırılması da mümkün değildir. Buna rağmen iddia makamının, Binali YILDIRIM'ın beyanlarına, onun kast ve iradesi dışında anlam yükleyip, bunu da laiklikle irtibatlandırması, hukukun evrensel ilkeleri ile Anayasanın açık ve tartışmasız ihlalidir.

Anayasanın 69'uncu maddesine göre siyasi partiler; belli şartların birlikte varlığı koşuluyla sadece üyelerinin eylemlerinden sorumludur. Anayasanın bu açık hükmüne rağmen iddia makamının, AK Parti üyesi olmayan İlim Yayma Cemiyeti Genel Başkanı Hamza Akbulut'un yaptığı konuşmayı, iddianameye koyması da açık bir hukuksuzluk ve açık bir Anayasa ihlalidir.

Bunun yanında İddia makamının, İlim Yayma Cemiyeti Genel Başkanı Hamza AKBULUT'un konuşması ile Binali YILDIRIM'ın konuşması arasında irtibat kurma çabası da diğer bir hukuksuzluk ve Anayasa ihlalidir.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Binali YILDIRIM'ın AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Binali YILDIRIM'ın İlim Yayma Cemiyeti Genel Kurulundaki beyanları; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

16- AKİF GÜLLE

İddianamenin 85'inci sayfasında yer alan ve EK-103'de delili sunulan iddia, 10 şubat 2006 tarihli Radikal İnternet Baskısından alınan habere dayandırılmıştır.

Akif Gülle, iddianamede yer alan beyanından da açıkça anlaşıldığı gibi, Açık Öğretim Lisesi Yönetmeliğini yargıya taşıyan YÖK'ü eleştirmiştir. Bu beyanın, laiklikle uzaktan yakından hiçbir ilişkisi yoktur. Hiçbir mantık ve yorum, bu beyanın laiklikle ilişkisini kuramaz. Kaldı ki Anayasa ve yasalarımızda; "YÖK eleştirilemez. YÖK'ün eleştirilmesi Anayasa veya laikliğe aykırıdır." biçiminde bir hüküm yoktur. Bir milletvekilinin düşüncesini ifade edebilme özgürlüğü çerçevesinde YÖK'ü eleştirmesinin laiklik karşıtı bir eylem ve beyan olarak değerlendirilmesinin hukuki bir dayanağı bulunmamaktadır.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Akif GÜLLE'nin AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Akif GÜLLE'nin bu beyanı; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

17- FEHMİ HÜSREV KUTLU

1) İddianamenin 88'inci sayfasında yer alan ve EK-105'de delili sunulan iddia; tarihsiz bir Cumhuriyet Gazetesi haberine dayandırılmıştır. Bu iddianın ekinde sunulan onlarca delilden sadece biri Fehmi Hüsrev KUTLU ile ilgilidir. Diğer delillerin, Fehmi Hüsrev KUTLU ile hiçbir ilgisi yoktur. Fehmi Hüsrev KUTLU'nun iddianameye alınan konuşması, Adalet Komisyonu'nda yapılmıştır. Adalet Komisyonu Raporunu iddianame ekine koyan iddia makamı, bu konuşmayı havi komisyon tutanağını ekler arasına koymamıştır. Bunun yerine Cumhuriyet Gazetesinin tarihsiz bir haberine istinat etmiştir. Bu yöntem, delil itibarında bir saptırmadır.

Fehmi Hüsrev KUTLU bu konuşmayı, bir yasama faaliyeti çerçevesinde Adalet Komisyonunda yapmıştır. Adalet Komisyonunda yapılan konuşmalar ile bunların Meclis dışında tekrarı ve gazetelerde yer alması da mutlak sorumsuzluk kapsamında olup Anayasanın 83'üncü maddesinin teminatı altındadır.

İddianamede yer alan sözler; Anayasa ve laiklik karşıtı sözler olmayıp, Anayasa ve laikliğin teminatı altında yapılan bir değerlendirmedir.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Fehmi Hüsrev KUTLU'nun AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Fehmi Hüsrev KUTLU'nun bu beyanı; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

2) Ayrıca iddia makamı, 29.06.2005 tarih ve 5377 sayılı kanunun 29. maddesi ile değiştirilen ve halen yürürlükte bulanan Türk Ceza Kanunun 263'üncü maddesinin, Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülmesini ve kanunlaşmasını, Cumhurbaşkanının geri gönderme gerekçeleri ve kendi değerlendirmesi ile Anayasa ve laikliğe aykırı görmüş ve bunu da kapatma davasında delil olarak göstermiştir. Bu, iddia makamının kendisini Meclis ve hatta Anayasa Mahkemesi yerine koyan, kendi yetki sınırlarını aşan, Anayasa ve hukuk dışı bir yaklaşımdır.

Çünkü yasama yetkisi, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne aittir (Anayasa, m. 7). Kanun koymak, değiştirmek veya kaldırmak, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin yetki ve görevlerindendir(Anayasa, m. 87). "Kanun teklif etmeye Bakanlar Kurulu ve milletvekilleri yetkilidir."(Anayasa, m. 88/1) "Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlar. (Değişik: 3.10.2001-4709/29 md.) Yayımlanmasını kısmen veya tamamen uygun bulmadığı kanunları, bir daha görüşülmek üzere, bu hususta gösterdiği gerekçe ile birlikte aynı süre içinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne geri gönderir…" (Anayasa, m. 89/1-2) Türkiye

Büyük Millet Meclisi'nde görüşülerek kabul edilen bir kanunun, Cumhurbaşkanı tarafından bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne geri gönderilmesi ve Meclisin kanunu aynen kabul etmesi, Anayasa ve İçtüzük'e uygun bir yasama faaliyeti ve sürecidir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilen bir kanunun, Anayasaya aykırılık denetimi ve aykırılığın tespiti halinde iptali, Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkileri arasındadır (Anayasa, m. 148-153). Anayasa ve İçtüzük'e uygun bir yasama faaliyeti, salt Cumhurbaşkanının bir daha görüşülmek üzere Meclise geri göndermede beyan ettiği gerekçelerle veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın iddia ve değerlendirmesiyle Anayasaya aykırı hale gelmez, getirilemez. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı bu tavrıyla, Anayasanın yalnızca Anayasa Mahkemesi'ne tanıdığı denetim yetkisini devşirmektedir. Oysa "Hiç kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz." (Anayasa, m. 6/3)

Kaldı ki Anayasa'ya aykırılık iddiasıyla ne Cumhurbaşkanı ve ne de bu kanunu uygulayan bir mahkeme (Anayasa m. 152'ye göre) Anayasa Mahkemesine taşımıştır.

Hiçbir hukuk devletinde iddia makamı, yürürlükte olan ve herkesin uymak zorunda olduğu ve kendisinin de hem uymak hem de uygulamak zorunda olduğu bir kanun nedeniyle bir siyasi partinin kapatılmasını dava edemez. Aksinin kabulü, hukukun evrensel ilkelerinin ihlalidir. İddia makamı, bu tutumuyla, iddianamedeki subjektif yaklaşımını burada da sergilemiştir.

3) Öte yandan, iddianamede (Sayfa: 48, EK-45) "Fehmi Hüsrev Kutlu'nun, **ödül alan türbanlı öğrenci ile birlikte basın fotoğrafçılarına poz vermesi"nin** laiklik ilkesine aykırı olarak değerlendirilmesi, ayrı bir hukuk garabetidir. Bir milletvekilinin, başarılı bir öğrenci ile fotoğraf çektirmesi ve onu başarısından dolayı tebrik etmesi, ne laikliğe ve ne de Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırıdır. Burada söz konusu olan, başarılı öğrencileri kutlamak ve onları daha çok çalışmaya teşvik etmektir. Kaldı ki, Fehmi Hüsrev Kutlu yalnızca türbanlı öğrenciyi değil başarılı çok sayıda öğrenciyi kutlamış ve onların isteği üzerine de birlikte fotoğraf çektirmiştir. Anayasaya asıl aykırı olan, başarılı bir öğrenci ile bir milletvekilinin fotoğraf çektirmesini, sırf öğrencinin başörtüsü nedeniyle yadırgamak ve bunu laikliğe aykırı değerlendirmektir. Onun için bu değerlendirmenin de hiçbir hukuki dayanağı yoktur.

18- MUSA UZUNKAYA

1) İddianamenin 89'uncu sayfasında yer alan ve EK-107'de delili sunulan konuşma, Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonunda yapılmıştır. İddia makamı, konuşmanın Plan ve Bütçe Komisyonunda yapıldığını belirttiği halde, delil olarak 08 Kasım 2006 tarihli Cumhuriyet Gazetesi haberini göstermiş; ama komisyon tutanaklarını delil olarak sunmamıştır. Bu açık bir, delil yanıltmasıdır.

Bu konuşmada, başörtüsü sorununa dair değerlendirme ve tespitlerde bulunmuştur.

2) İddianamenin 89'uncu sayfasında yer alan ve EK-108'de delili sunulan konuşma da Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonunda yapılmıştır. İddia makamı, konuşmanın Plan ve Bütçe Komisyonunda yapıldığını belirttiği halde, delil olarak Cumhuriyet Gazetesindeki haberleri göstermiş; ama komisyon tutanaklarını delil olarak sunmamıştır. Bu açık bir, delil yanıltmasıdır.

Bu değerlendirme ve eleştiriler, Plan ve Bütçe Komisyonundaki CHP milletvekillerinin yaptıkları eleştirilere cevap vermek maksadıyla yapılmış bir düşünce açıklamasıdır. Tarihi kişiliklere dair tespitlerde bulunmak ve bir kişinin düşüncesini benimsediğini söylemek, ne Anayasaya ve ne de laiklik ilkesine aykırıdır.

Kaldı ki Musa UZUNKAYA'nın yaptığı her iki konuşma da bir yasama faaliyeti çerçevesinde Plan ve Bütçe Komisyonunda yapmıştır. Plan ve Bütçe Komisyonunda yapılan konuşmalar ile aksi kararlaştırılmadıkça bunların Meclis dışında tekrarı ve gazetelerde yer alması da mutlak sorumsuzluk kapsamında olup Anayasanın 83'üncü maddesinin teminatı altındadır.

Ayrıca Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Musa UZUNKAYA'nın AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Bütün bunların yanında Musa UZUNKAYA'nın bu beyanları; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak

Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

19- MEHMET AYDIN

İddianamenin 89'uncu sayfasında yer alan ifadelerin Almanya'da yayınlanan Frankfurter Allgemeine gazetesine verilen demeçten alındığı belirtilmesine karşın, iddianın delillerinin sunulduğu EK-109'da bu gazete yoktur. Bu açık bir delil saptırmasıdır.

Mehmet Aydın'ın; 2004 yılı Nisan ayında Almanya'da Frankfurter Allgemeine gazetesine verdiği mülakat, o tarihte Almanya'da yaşanan başörtüsü tartışması ile ilgili olup Türkiye veya Türkiye'de yaşanan başörtüsü sorunuyla ilgili değildir. Mülakatın yer aldığı Frankfurter Allgemeine gazetesi tercüme edilip incelenmiş olsaydı **(EK-12)**, iddianame ve ekinde sunulan delillerin bu konuşmayı yansıtmadığı açıkça görülebilirdi. Ne yazık ki iddia makamı, ne bu gazetenin aslını ve ne de tercümesini dosyaya koymuştur. Almanya'da yaşanan bir soruna dair Almanya'da yapılan ve bir Alman gazetesinde yer alan mülakatın, Türkiye'de yapılmış gibi gösterilip, Türkiye'nin hukuk sistemine, laiklik anlayışına ve Anayasasına aykırı görmek, hukukun evrensel ilklerinin ve Anayasanın tartışmasız ihlalidir.

Ayrıca Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Mehmet AYDIN'ın AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Mehmet AYDIN'ın bu beyanları; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

20- GÜLDAL AKŞİT

İddianamenin 89'uncu sayfasında yer alan ve EK-110'da delili sunulan iddia, muhtelif gazete kupürlerine dayandırılmıştır.

Güldal Akşit; Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komisyonunda (CEDAW) Türk Delegasyonu Başkanı ve Kadından Sorumlu Devlet Bakanı olarak Türkiye raporunu sunmuş, sunumunda ise başörtüsü sorununa hiç değinmemiştir. Ancak raporun sunumunu müteakip gerçekleştirilen soru cevap bölümünde, komisyon üyelerinden birisinin "Türkiye'deki üniversitelerde başörtüsü sorunu olduğuna dair haberler doğru mu?" biçimindeki sorusu üzerine, yorumsuz bir durum tespitinde bulunmuştur. Bu konuda Türkiye'de konuşmayan, tespitte bulunmayan veya kendince çözüm önerileri sunmayan ne bir siyasi, ne bir sivil toplum örgütü ve ne de bir üniversite kalmıştır. Hatta bu sorun, çeşitli davalarla Danıştay, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin gündemine gelmiş, mahkemeler de bu sorunu tartışmış ve bu konuda muhtelif kararlar da vermişlerdir. Hakikat bu iken, herkesin görüş bildirdiği ve tartıştığı bir konuda, kadından sorumlu Devlet Bakanı Güldal AKŞİT'in kadın sorunlarının uluslararası düzeyde konuşulduğu bir toplantıda, sorulan bir soru üzerine, yorum yapmaksızın, sadece başörtüsü sorununa dair bir tespitte bulunmasından daha doğal ne olabilir?

Güldal AKŞİT'in bu tespitinin laiklikle uzaktan yakından hiçbir ilişkisi yoktur. İddia makamının farklı değerlendirmesi, bu somut gerçekliği değiştirmez.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Güldal AKŞİT'in AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Güldal AKŞİT'in bu beyanı; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

21- ERSÖNMEZ YARBAY

İddianamenin 90'ıncı sayfasında yer alan ve EK-111'de delili sunulan konuşma, Hükümetin Leyla Şahin hakkındaki AİHM 4. Dairesi'nin kararının onaylanmasını istemesi üzerine Hükümete yapılan bir eleştiri ve değerlendirmedir. Bu açıklamanın, laiklik ilkesine ve Anayasaya aykırı bir yönü de yoktur. Ersönmez YARBAY'ın beyanı, "Hükümetin türban yasağını savunmasının Anayasa'ya aykırılığına" ilişkindir.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Ersönmez YARBAY'ın AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Ersönmez YARBAY'ın bu beyanı; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

22- AHMET FARUK ÜNSAL

İddianamenin 90'ıncı sayfasında yer alan ve EK-111'de delili sunulan konuşma, Hükümetin Leyla Şahin hakkındaki AİHM 4. Dairesi'nin kararının onaylanmasını istemesi üzerine Hükümete yapılan bir eleştiri ve değerlendirmedir. Bu açıklamanın, laiklik ilkesine ve Anayasaya aykırı bir yönü de yoktur.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Ahmet Faruk ÜNSAL'ın AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Ahmet Faruk ÜNSAL'ın bu beyanı; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma

hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

23- MEHMET ELKATMIŞ

İddianamenin 90'ıncı sayfasında yer alan ve EK-111'de delili sunulan konuşma, Hükümetin Leyla Şahin hakkındaki AİHM 4. Dairesi'nin kararının onaylanmasını istemesi üzerine Hükümete yapılan bir eleştiri ve değerlendirmedir. Bu açıklamanın, laiklik ilkesine ve Anayasaya aykırı bir yönü de yoktur.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Mehmet ELKATMIŞ'ın AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Mehmet ELKATMIŞ'ın bu beyanı; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

24- ABDULLAH ÇALIŞKAN

1) İddianamenin 90'ıncı sayfasında yer alan ve EK-111'de delili sunulan konuşma, Hükümetin Leyla Şahin hakkındaki AİHM 4. Dairesi'nin kararının onaylanmasını istemesi üzerine Hükümete yapılan bir eleştiri ve değerlendirmedir. Bu açıklamanın, laiklik ilkesine ve Anayasaya aykırı bir yönü de yoktur.

2) İddianamenin 90-91'inci sayfalarında yer alan ve EK-113'de delili sunulan konuşma, gençler ve değişim konusunda yapılmış bir değerlendirmedir. Konuşmadaki "Yeşil devrim"den kasıt, iddia makamının dile getirdiği gibi "Laik cumhuriyete yönelik bir karşı devrimin adı"(İddianame, s. 142) değil, değişim ve bunun gençlik için önemini ifade ederken yapılmış bir nitelemedir. Abdullah ÇALIŞKAN, "Kastettiğim köklü

değişimlerdir." demek suretiyle kastını açıklıkla ifade ettiği ve bu ifadesi de iddianamede yer aldığı halde iddia makamının, bunu kendine göre yorumlanması ve anlamlandırması hukukun evrensel ilkeleriyle bağdaşmaz.

3) Ayrıca, AK Parti Kocaeli milletvekili ve Genel Başkan Yardımcısı Nihat ERGÜN, Abdullah ÇALIŞKAN'ın görüşlerine parti olarak katılmadıklarını, bu ifadelerin partinin görüşlerini yansıtmadığını açıklıkla ifade etmiştir. İşte Nihat ERGÜN'ün o konuşmasının ilgili kısmı: "Biz bir hizmet milliyetçisiyiz, Parti olarak da bir hizmet partisiyiz, bir ideolojik parti değiliz. Toplumu adam etme sevdasında bir partinin üyeleri değiliz biz. Toplumu bir veri kabul ediyoruz. İşte toplum bu. Bu toplumdan etkileniyoruz, günü geldiğinde bu toplumu etkiliyoruz, görüş ve düşüncelerimizle. Bu toplumun var olan problemlerini çözmek ve bunu daha ileriye götürmek için uğraşan bir siyasi partiyiz. Muhafazakâr demokrat bir siyasi partinin üyeleriyiz, gençliğiz, yöneticileriyiz. **Muhafazakâr partiler devrimci partiler değildirler. Yeşil ya da kırmızı, önemli değil. Tedricî değişimden yana olan evrimci partilerdir. Değişimden yanayız, yenilikçiyiz. Ama, bu yenilikçilik kökten silen atan, devrimci bir yenilenme değildir. Kendi kendine, doğal süreci içerisinde değişen, bir evrim geçiren bir yenilenmedir. Böyle bir yenilenmeden yanayız. Kökten silip atan bir yenilenmenin toplumu tahrip ettiğini düşünürüz. Böyle bir yenilenme yerine evrimci, birbirinden etkilenerek toplumu ilerleten, mesafe aldıran bir yenilenmenin öncüleri olan muhafazakâr demokrat bir siyasi partinin temsilcileriyiz**. O açıdan, bizim yaklaşımlarımızın radikal olmadığımızı, köktenci olmadığımızı, toplumu adam etme sevdasında olmadığımızı, toplumu bir veri olarak kabul ettiğimizi, o veriyle etkileşim içerisinde kâh ondan etkilenerek kâh onu etkileyerek ilerleme kaydetmemiz gerektiğini düşünen bir siyasi partiyiz. Bazı köktenci partiler toplumu beğenmezler, onu adam etmek sevdasındadırlar, kendi hâline bırakırsan ya davulcuya ya zurnacıya gideceğine inanırlar. Onun için, ensesinden devletin sopasını eksik etmemek ve onu hiza istikamete sokmak peşinde koşmuşlardır. Böyle dönemler yaşamıştır Türkiye. Bu dönemlerin Türkiye'de topluma da, siyasete de bir şey katmadığını, kazandırmadığını biz, hepimiz biliyoruz."**(EK- 13)**

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Abdullah ÇALIŞKAN'ın AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Abdullah ÇALIŞKAN'ın beyanları; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir. Nitekim Abdullah ÇALIŞKAN'ın Adana'daki konuşması, adli soruşturmaya konu olmuş ve yapılan soruşturma sonucunda; yapılan konuşmada suç unsuru bulunmadığı, düşünce ve düşünceyi açıklama hürriyeti kapsamında olduğunu tespitle kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiş ve bu karar da kesinleşmiştir **(EK- 14).**

25- NİHAT ERGÜN

1) İddianamenin 91'inci sayfasında yer alan ve EK-114'de delili sunulan konuşmada Nihat ERGÜN; Anayasa Mahkemesi'nin 46'ıncı kuruluş yıldönümünde dönemin Anayasa Mahkemesi Başkanı Mustafa BUMİN'in beyanları eleştirilmiş, temel hak ve özgürlükler, hukuk, laiklik ve çağdaşlık konularında değerlendirme ve tespitlerde bulunmuştur. Her ne kadar iddia makamı, anlam bütünlüğünü bozacak biçimde konuşmanın bazı kısımlarını iddianameye almış olsa bile bu gerçeklik yine de açıktır.

Kaldı ki "Anayasa Mahkemesi Başkanın beyanları eleştirilemez." şeklinde ne bir Anayasa ve ne de yasa kuralı vardır. Herkesin görüşünün eleştirisi mümkün olduğu gibi Anayasa Mahkemesi Başkanı Mustafa BUMİN'in görüşleri de eleştirilebilir. Bu eleştiriler, düşünce ve düşünceyi ifade kapsamında ve Anayasanın teminatı altındadır.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Nihat ERGÜN'ün AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Nihat ERGÜN'ün bu beyanı; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma

hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

2) İddianamenin 112 ve 113'üncü sayfasında yer alan ve delili EK-160'da sunulan iddia, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulan bir kanun teklifine dayanmaktadır. İddianın delillerinin yer aldığı EK-160'da; Anayasa'nın 10 ve 42'inci maddeleri ile Yüksek Öğretim Kanunun EK 17'inci maddesinde değişiklik öngören kanun teklifleri ve bunlara dair gazete kupürleri yer almaktadır.

Nihat ERGÜN'ün Anayasa ve yasa değişiklik teklifi vermesi, Anayasa'nın teminatı altında bir yasama faaliyeti çalışmasıdır. Bilindiği gibi yasama yetkisi, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne aittir (Anayasa, m. 7). Kanun koymak, değiştirmek veya kaldırmak, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin yetki ve görevlerindendir(Anayasa, m. 87). "Kanun teklif etmeye Bakanlar Kurulu ve milletvekilleri yetkilidir."(Anayasa, m. 88/1) Nihat ERGÜN, Anayasa'nın bu hükümlerine uygun bir kanun teklifine imza atmıştır. Bir milletvekilinin Anayasanın kendisine tanıdığı yetkiyi kullanarak kanun teklifi vermesi, ne laikliğe ve ne de Anayasaya aykırıdır. Anayasaya aykırı olan, Anayasaya uygun bir biçimde Anayasanın tanıdığı kanun teklif etme yetkisini kullanan bir milletvekilin, Anayasa'ya aykırı hareket ettiğinden bahisle siyasi yasaklılığının talep ve dava edilmiş olmasıdır.

Bir kanun teklifi veya bir konuda kanuni düzenleme yapılmak üzere teklif verilmesi, salt Cumhuriyet Başsavcısının değerlendirmesiyle Anayasaya aykırı hale gelmez. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı bu tavrıyla, Anayasanın yalnızca Anayasa Mahkemesi'ne tanıdığı denetim yetkisini devşirmektedir. Oysa "Hiç kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz." (Anayasa, m. 6/3).

Bir kanunun veya bir kanun maddesinin değiştirilmesini veya kaldırılmasını savunmak, istemek ve bunun için kanun teklifi vermek de düşünce ve kanaat hürriyeti (Anayasa, m. 25) ve düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti (Anayasa, m. 26) kapsamındadır. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararına göre de; **"…**Yasalarla getirilen düzenlemeleri savunarak değerlendirilmesini veya ortadan tamamen kaldırılmasını istemek T.C. Anayasası'nın 25 ve 26. maddelerinde öngörülen düşünce ve kanaat hürriyetinin doğal bir sonucudur". (Bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E.2001/9-32, K.2001/155, K.T. 3.7.2001)

Kaldı ki kanun teklifi vermek, bir milletvekilinin asli görevidir ve tartışmasız bir yasama faaliyetidir. Yasama faaliyetleri, mutlak yasama sorumsuzluğu kapsamında olup, Anayasanın 83'üncü maddesinin teminatı altındadır.

26- BÜLENT GEDİKLİ

İddianamenin 91'inci sayfasında yer alan ve EK-115'de delilleri sunulan konuşma; Bülent GEDİKLİ'nin, 05.12.2005 tarihinde AK Parti Adıyaman İl Başkanlığında yaptığı açıklamalardan alınmıştır.

Haberin kaynağı belli değil; diyarbakir.söz.com, internet adresinden alınan "Başsavcı için kurumsal mutabakat" başlıklı haber sitesinden alınmıştır. Ayrıca, Yeni Asya internet sitesi adresinden alınmış.

"Başörtüsünün insan hakları ihlali olduğu ortadadır."_cümlesi "Yeni Asya Gazetesi" sitesinde yoktur. Keza, Anadolu Ajansının ilgili basın toplantısına ait bülteninde de bu cümle her ne kadar "Diyarbakır Söz Gazetesi"nden alınmış ve bu gazete kaynak olarak Anadolu Ajansını göstermiş ise de orada bu cümle yoktur.

Kaldı ki başörtüsü nedeniyle eğitim hakkı engellenen öğrencilere yapılan bu muamelenin bir insan hakkı ihlali olduğunu sayısız siyasetçi, yazar ve akademisyen açıklıkla söylerken, Bülent GEDİKLİ'nin de "Başörtüsünün insan hakları ihlali olduğunu" ifade etmesi ve bunun yanında; başörtülü öğrencilerin eğitim be öğretim haklarının engellendiğinden üzüntü duyduğunu, sorunun çözümü için toplumsal ve kurumsal mutabakat arandığını, toplumsal mutabakatın varlığına karşın kurumsal mutabakatın henüz temin edilemediğini ve bunun içinde zamana ihtiyaç duyulduğunu ifade etmesi, bir durum tespiti ve değerlendirmesidir. Burada laiklik ilkesiyle çelişen bir yön bulunmadığı gibi, Anayasaya aykırılık da bulunmamaktadır.

Ayrıca Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Bülent GEDİKLİ'nin AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Bülent GEDİKLİ'nin bu beyanı; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma

hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

27- EGEMEN BAĞIŞ

1) İddianamenin 92'inci sayfasında yer alan ve Ek-116'da delilleri sunulan konuşmasında Egemen BAĞIŞ, hem mini eteği ve hem de başörtüsünü ifade özgürlüğünün gereği olarak gördüğünü ve savunduğunu ifade ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Leyla ŞAHİN kararına dair değerlendirme, tespit ve eleştiride bulunmuştur. İddianamedeki metnin son cümlesinde bunun, şahsi görüşü olduğunu da açıklıkla söylemiştir.

2) İddianamenin 98'inci sayfasında yer alan ve EK-130'da delilleri sunulan konuşma; Egemen BAĞIŞ'ın söylediklerini aynen yansıtmamaktadır. Zira konuşmasında Egemen BAĞIŞ; başörtüsü sorununa dair değerlendirme ve tespitlerde bulunmuş; ancak konuşmasının hiçbir yerinde "Türban TBMM'de serbest olmalıdır" diye bir ifade veya ima yoluyla bile olsa aynı anlama gelebilecek başka bir ifade kullanmamıştır. Gazeteler, Egemen BAĞIŞ'ın beyanlarını çarpıtarak vermişlerdir. Bunun üzerine Egemen BAĞIŞ, gazetelerde çıkan haberleri açıkça tekzip etmiş ve tekzip metninde; "Türban TBMM'de de serbest olmalıdır" diye bir ifadem olmamıştır. Bu ifadeler benim değil, bu kurguyu kaleme alanların yakıştırmasıdır. BAĞIŞ'a göre diyor. Bunu diyen ben değil, senaryoyu yazanın yakıştırmasıdır…" hususlarını açıkça ifade etmiştir. Bu tekzip metni, 07.02.2008'de Anadolu Ajansı tarafından yayınlanmıştır. Ayrıca 08.02.2008 tarihinde; Milli Gazete, http: //www.NTVMSNBC.com/news/434918.asp ve NTV, HABERX, TGRT Haber, Star Gazetesi, Objektif Haber, Haber Vitrini ve TV8'de yayınlanmıştır(**EK-15).**

Bütün bu açık gerçekliğe rağmen iddia makamının, Egemen BAĞIŞ'ın Anayasa ile tanınıp teminat altına alınan "düzeltme ve cevap hakkı"na **(Anayasa, m. 32)** istinaden yaptığı tekzip ve düzeltmeleri dikkate alması gerekirken bunu yapmamış, aksine gerçeğe aykırı gazete haber ve yorumlarına itibar etmesi, açık bir Anayasa ihlali olduğu gibi hukukun temel ilkelerinin de ayaklar altına alınmasıdır.

Öte yandan Egemen BAĞIŞ; "Bu benim düşüncem. Partimin düşüncesini soruyorsanız, henüz bu konuyu konuşmadık." dediği ve bu husus iddianamede yer alan metinde de açıkça yer aldığı ve şahsi görülerin hukuken partiyi bağlamayacağı somut gerçekliğine rağmen iddia

makamının, bu konuşmayı iddianameye delil olarak koyması diğer bir hukuksuzluk ve Anayasa ihlalidir.

Egemen BAĞIŞ, AK Parti kurucusu olmadığı halde, iddia makamınca kurucu olarak takdimi de ayrı bir yanlışlıktır.

Ayrıca Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Egemen BAĞIŞ'ın AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Egemen BAĞIŞ'ın beyanları; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

28- RESUL TOSUN

1) İddianamenin 92'inci sayfasında yer alan ve EK-117'de delilleri sunulan konuşma, Hükümetin Leyla Şahin hakkındaki AİHM 4. Dairesi'nin kararının onaylanmasını istemesi üzerine Hükümete yapılan bir eleştiri ve değerlendirmedir. Bu açıklamanın, laiklik ilkesine ve Anayasaya aykırı bir yönü de yoktur.

2) İddianamenin 92-93'üncü sayfalarında yer alan ve EK-118'de delilleri sunulan konuşmasında Resul TOSUN; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Leyla ŞAHİN kararı hakkındaki değerlendirme, tespit ve eleştirileri ile başörtüsü sorunun çözümüne dair şahsi görüşlerini dile getirmiştir.

Kaldı ki Mahkeme kararları, eleştirilmez değildir. Mahkeme kararları da demokratik hukuk devletinin gereği olarak eleştirilebilir. Mahkeme kararlarına uyma zorunluluğu, onların eleştirilemeyeceği anlamına gelmez. Bir kimse; mahkeme kararını eleştirdi veya mahkemenin kabulüne aykırı tespit ve değerlendirmelerde bulundu diye itham edilemez ve sırf bu nedenle bir düşünce açıklaması Anayasaya aykırı hale gelmez. Hiçbir hukuk devletinde iddia makamı, bir kişiyi, mahkeme kararındaki kabulün tersine

konuştu veya mahkeme kararını eleştirdi diye siyasi yasaklı hale gelmesini talep edemez.

Ayrıca bu konuşma, AK Parti Meclis Grubu toplantısında yapılmış olup, mutlak sorumsuzluk kapsamında ve Anayasa'nın 83'üncü maddesinin teminatı altındadır.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Resul TOSUN'un AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Resul TOSUN'un beyanları; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

29- HAYATİ YAZICI

İddianamenin 93'üncü sayfasında yer alan ve EK-119'da delilleri sunulan konuşmasında Hayati YAZICI; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Leyla ŞAHİN kararı hakkındaki değerlendirme, tespit ve eleştirilerini dile getirmiştir. Hayati YAZICI'nın; erkler ayrılığına işaret etmesi, yargının kural ihdas etme yetkisi olmadığı ve sadece önüne gelen somut olayda karar verebileceğini, kararların yalnızca taraflar için bağlayıcı olacağını, kural koyma yetkisinin yasama organına ait olduğunu ifade etmesi, Anayasanın başlangıcındaki 3 ve 4'üncü paragrafları ile 6, 7, 8, 9, 125 ve 153'üncü maddeleri hükümlerinin farklı bir üslupla tekrarından başka bir şey değildir. Anayasa hükümlerini farklı bir üslupla dile getirmenin laiklik ilkesine veya Anayasaya aykırılıkla ilgisi yoktur. Asıl Anayasa ihlali, Anayasanın kimi hükümlerinin dahi Anayasa ihlali sayıp, buna istinaden iddianame düzenlemektir.

Kaldı ki Mahkeme kararları, eleştirilmez değildir. Mahkeme kararları da demokratik hukuk devletinin gereği olarak eleştirilebilir. Mahkeme kararlarına uyma zorunluluğu, onların eleştirilemeyeceği anlamına gelmez. Bir kimse; mahkeme kararını eleştirdi veya mahkemenin kabulüne aykırı

tespit ve değerlendirmelerde bulundu diye itham edilemez ve sırf bu nedenle bir düşünce açıklaması Anayasaya aykırı hale gelmez. Hiçbir hukuk devletinde iddia makamı, bir kişiyi, mahkeme kararındaki kabulün tersine konuştu veya mahkeme kararını eleştirdi diye siyasi yasaklı hale gelmesini talep edemez.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Hayati YAZICI'nın AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Hayati YAZICI'nın beyanları; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

30- SADIK YAKUT

İddianamenin 93'üncü sayfasında yer alan ve EK-120'de delilleri sunulan konuşmasında Sadık YAKUT**(EK-16)**; Milli iradenin önemine vurgu yapmış, kurum ve kuruluşların milli iradenin bir parçası olduğunu vurgulamış ve yargıya da milli iradenin yansıması gereğine işaret etmiştir.

Bu konuşma, Anayasa'nın; "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.

Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre yetkili organları eliyle kullanılır(Anayasa, m. 6/1-2), "Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez."(Anayasa, m.7), "Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir." (Anayasa, m. 8) ve "Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır." (Anayasa, m. 9) şeklindeki kimi hükümlerinin farklı bir üslup ile ifadesidir. Anayasa hükümlerini farklı bir üslupla dile getirmenin laiklik ilkesine veya Anayasaya aykırılıkla ilgisi yoktur. Asıl Anayasa ihlali, Anayasanın kimi hükümlerinin farklı bir üslupla tekrarını dahi Anayasa ihlali sayıp, buna istinaden iddianame düzenlemektir.

"Milli iradenin yargıya da yansıması gerektiği" görüşü, sadece Sadık YAKUT tarafından değil, pek çok siyasetçi, sivil toplum örgütü ve akademisyen tarafından da dile getirilmiştir. Nitekim TÜSİAD'ın 1992'de, TOBB'un 2000 ve Türkiye Barolar Birliği'nin 2001 ve 2007'de hazırlayıp kamuoyu ile paylaştıkları Anayasa önerilerinde de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin, bazı yüksek yargı organlarına üye seçmesi benimsenmiştir. Herkesin söylediği ve herkesin de Anayasaya aykırı bulmadığı bir fikri, Sadık YAKUT'un dile getirmesi, o fikri Anayasaya aykırı hale getirmez. Aksinin kabulü, söylenene göre değil de söyleyene göre Anayasaya aykırılık oluşturulduğu sonucu çıkar ki bu, açık bir Anayasa ihlalidir.

Konuşmanın yapıldığı tarihte Sadık YAKUT, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanvekilidir. Anayasaya göre; "Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Başkanvekilleri, üyesi bulundukları siyasi partinin veya parti grubunun Meclis içinde veya dışındaki faaliyetlerine; görevlerinin gereği olan haller dışında, Meclis tartışmalarına katılamazlar; Başkan ve oturumu yöneten Başkanvekili oy kullanamazlar." (m.94/6). Sadık YAKUT'un iddianameye konulması, bu yönüyle de Anayasaya aykırıdır.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Sadık YAKUT'un AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Sadık YAKUT'un beyanları; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

31- ABDURRAHMAN KURT

İddianamenin 94-95'inci sayfasında yer alan ve EK-121'de delilleri sunulan konuşmasında Abdurrrahman KURT; başörtüsü sorunu hakkında bir değerlendirme ve tespitlerde bulunmuştur.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Abdurrahman KURT'un AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Abdurrahman KURT'un beyanları; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

32- MUZAFFER KÜLCÜ

İddianamenin 94'üncü sayfasında yer alan ve EK-122'de delilleri sunulan konuşmasında Muzaffer KÜLCÜ; Danıştay 2. Dairesi'nin Aytaç KILINÇ kararı hakkında değerlendirme, tespit ve eleştiride bulunmuştur. Bu açıklamanın, laiklik ilkesine ve Anayasaya aykırı bir yönü de yoktur.

Kaldı ki Mahkeme kararları, eleştirilmez değildir. Mahkeme kararları da demokratik hukuk devletinin gereği olarak eleştirilebilir. Mahkeme kararlarına uyma zorunluluğu, onların eleştirilemeyeceği anlamına gelmez. Bir kimse; mahkeme kararını eleştirdi veya mahkemenin kabulüne aykırı tespit ve değerlendirmelerde bulundu diye itham edilemez ve sırf bu nedenle bir düşünce açıklaması Anayasaya aykırı hale gelmez. Hiçbir hukuk devletinde iddia makamı, bir kişiyi, mahkeme kararındaki kabulün tersine konuştu veya mahkeme kararını eleştirdi diye siyasi yasaklı hale gelmesini talep edemez.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Muzaffer KÜLCÜ'nün AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Muzaffer KÜLCÜ'nün beyanları; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma

hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

33- SELAMİ UZUN

İddianamenin 94'üncü sayfasında yer alan ve EK-122'de delilleri sunulan konuşmasında Selami UZUN; Danıştay 2. Dairesi'nin Aytaç KILINÇ kararı hakkında değerlendirme, tespit ve eleştiride bulunmuştur. Bu açıklamanın, laiklik ilkesine ve Anayasaya aykırı bir yönü de yoktur.

Kaldı ki Mahkeme kararları, eleştirilmez değildir. Mahkeme kararları da demokratik hukuk devletinin gereği olarak eleştirilebilir. Mahkeme kararlarına uyma zorunluluğu, onların eleştirilemeyeceği anlamına gelmez. Bir kimse; mahkeme kararını eleştirdi veya mahkemenin kabulüne aykırı tespit ve değerlendirmelerde bulundu diye itham edilemez ve sırf bu nedenle bir düşünce açıklaması Anayasaya aykırı hale gelmez. Hiçbir hukuk devletinde iddia makamı, bir kişiyi, mahkeme kararındaki kabulün tersine konuştu veya mahkeme kararını eleştirdi diye siyasi yasaklı hale gelmesini talep edemez.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Selami UZUN'un AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Selami UZUN'un beyanları; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

34- HASAN KARA

İddianamenin 94'üncü sayfasında yer alan ve EK-122'de delilleri sunulan konuşmasında Hasan KARA; Danıştay 2. Dairesi'nin Aytaç KILINÇ

kararı hakkında değerlendirme, tespit ve eleştiride bulunmuştur. Bu açıklamanın, laiklik ilkesine ve Anayasaya aykırı bir yönü de yoktur.

Kaldı ki Mahkeme kararları, eleştirilmez değildir. Mahkeme kararları da demokratik hukuk devletinin gereği olarak eleştirilebilir. Mahkeme kararlarına uyma zorunluluğu, onların eleştirilemeyeceği anlamına gelmez. Bir kimse; mahkeme kararını eleştirdi veya mahkemenin kabulüne aykırı tespit ve değerlendirmelerde bulundu diye itham edilemez ve sırf bu nedenle bir düşünce açıklaması Anayasaya aykırı hale gelmez. Hiçbir hukuk devletinde iddia makamı, bir kişiyi, mahkeme kararındaki kabulün tersine konuştu veya mahkeme kararını eleştirdi diye siyasi yasaklı hale gelmesini talep edemez.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Hasan KARA'nın AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Hasan KARA'nın beyanları; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

35- FATMA SENİHA NÜKHET HOTAR GÖKSEL

İddianamenin 94'üncü sayfasında yer alan ve EK-123'te delilleri sunulan konuşmasında Fatma Seniha Nükhet Hotar GÖKSEL; değişik konuların yanında başörtüsü sorunu ile ilgili değerlendirme ve tespitlerde bulunmuş ve bu meyanda; bunun eğitimde kızlarımız için engel oluşturduğunu, çözümün mutabakatla sağlanacağını, yasaklara karşı olduklarını, Anayasa taslağında yükseköğretim hakkının kullanımını sınırlayan yasağı kaldıran bir düzenleme olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca Fatma Seniha Nükhet Hotar GÖKSEL; yükseköğretimdeki başörtüsü sorunu çözülmeli sonra da sıra ilk ve orta öğrenime gelmeli şeklinde bir açıklama yapmamıştır.

Başörtüsü ile ilgili olarak sorulan bir soruya "Biz temel olarak özellikle eğitimde her türlü yasağın kalkmasından yanayız" demesi üzerine, "eğitim

derken ilk öğretimi mi, orta öğretimi mi, yüksek öğretimi mi kastediyorsunuz, sorusuna "Tabi öncelikle yükseköğretim" şeklinde cevaplandırmasından, Sayın Başsavcının anladığı anlamda yani "ötekilere de daha sonra sıra gelecek" biçiminde bir anlam vermeye bu konuşma çekilemez, çünkü şu an tartışılan konu yükseköğretim kurumlarında başörtü sorunudur. Böyle bir soruya elbette ki "lafın gelişi" başka türlü cevap verilemezdi. Nitekim adı geçen basın toplantısında çok sayıda haber ajansı ve basın mensubu olduğu halde hiç birisi meseleyi Başsavcı gibi algılamamış ve delil olarak gösterilen gazete dahil hiçbir gazete haberi bu yönü ile vermemiştir.

İddia makamı, Fatma Seniha Nükhet Hotar GÖKSEL'in ismini de "Nükhet Hotar GÖKSEL" şeklinde eksik ve yanlış yazmıştır.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Fatma Seniha Nükhet Hotar GÖKSEL'in AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Fatma Seniha Nükhet Hotar GÖKSEL'in beyanları; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

36- AYŞE BÖHÜRLER

İddianamenin 95'inci sayfasında yer alan ve EK-125'te delilleri sunulan iddia, gerçeği yansıtmamaktadır. İddia makamı, iddiasını, Cumhuriyet Gazetesi yazarı Orhan BİRGİT'in köşesinde yaptığı yoruma dayandırmış; ama bu haber yorumun aslını araştırma gereği duymamıştır. Bir iddia varsa bunun aslını araştırmakla görevli ve yükümlü iddia makamı, bu görevinin gereğini yapmamış ve bu eksiklik sonucunda da benimsemediği ve savunmadığı bir görüşle Ayşe BÖHÜRLER'i haksız ve hukuksuz bir biçimde itham etmiştir.

Oysa ki iddia makamı, "Siyaset Meydanı" programının CD'nin çözümünü yapmış ve incelemiş olsaydı; Ayşe BÖHÜRLER'in türbanlı bayan yargıç olmasını savunan, destekleyen ya da arzu eden bir beyanda bulunmadığı gerçeğini açıklıkla tespit edebilirdi. Zira anılan programda, ne Ayşe BÖHÜRLER ile Anayasa Komisyonu Başkanı Burhan KUZU arasında iddia makamının iddiasında belirttiği gibi bir diyalog da yaşanmış ve ne de Ayşe BÖHÜRLER başörtülü yargıç olmasını savunmuştur. İlgili programa ait CD'ler çözüldüğünde anlaşılacaktır ki, başörtülü bir öğrencinin üniversiteyi bitirdikten sonra kamuda çalışıp çalışamayacağı tartışılmış Ayşe BÖHÜRLER bunu bir "Hak arama biçimi" olarak nitelemiş ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi çerçevesinde AİHM'in tutumunun ne olabileceğini oradaki uzmanlardan öğrenmek istemiştir. Yoksa hiçbir ifadesinde "başörtülü bir yargıç olsun" savunmasında bulunmamıştır.

Ayşe BÖHÜRLER, adı geçen tartışma programına öncelikle gazeteci kimliği ile ve şahsı adına katılmıştır. AK Parti'yi temsilen veya AK Parti adına görüş belirtmek üzere katılmamıştır. İddia makamı, bu gerçeği de hiç dikkate almamıştır.

Bireyler için tartışılmaz bir hak olan düşünce ve düşünceyi açıklama özgürlüğü bir gazeteci için aynı zamanda eleştirme hak ve özgürlüğünü de kapsar. Eleştiri hakkı basın özgürlüğünün en temel, en vazgeçilmez unsurudur. Gazetecinin bir konu ile ilgili düşüncelerini açıklaması yalnızca hakkı değil aynı zamanda görevidir de.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Ayşe BÖHÜRLER'in AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Ayşe BÖHÜRLER'in beyanları; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

37- DENGİR MİR MEHMET FIRAT

1) İddianamenin 95'inci sayfasında yer alan ve EK-126'da delilleri sunulan konuşmalarında Dengir Mir Mehmet FIRAT; yeni Anayasa taslağı çalışmaları hakkında bilgi vermiş, başörtüsü ile ilgili sorulan bir soru üzerine de; Anayasanın 13'üncü maddesindeki; **"**(Değişik: 3.10.2001-4709/2 md.) Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." (Anayasa, m. 13) hükümlerinden hareketle, temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlandırılabileceğine, hiçbir makam veya organın kararıyla kısıtlanamayacağını, başörtüsüyle ilgili Anayasa ve yasalarda bir yasaklama olmadığını, bunun aksinin Anayasayı ihlal olacağını ifade etmiş ve yeni Anayasa konusundaki esas tartışmanın başörtüsü konusu değil, egemenliğin kime ait olacağı konusu olduğuna işaret etmiştir.

Dengir Mir Mehmet FIRAT'ın bu beyanları, Anayasa'nın 13'üncü maddesinin bir değerlendirmesi, diğer bir anlatımla Anayasanın 13'üncü maddesinin farklı bir üslupla tekrarından ibaret bir hukuki değerlendirme ve tespittir. Anayasa hükümlerini farklı bir üslupla dile getirmenin laiklik ilkesine veya Anayasaya aykırılıkla ilgisi yoktur. Asıl Anayasa ihlali, Anayasanın kimi hükümlerinin farklı bir üslupla tekrarını dahi Anayasa ihlali sayıp, buna istinaden iddianame düzenlemektir.

2) İddianamenin 99'uncu sayfasında yer alan ve EK-170'de delilleri sunulan konuşmasında Dengir Mir Mehmet FIRAT; Anayasada 10 ve 42. maddede yapılan değişiklikleri uygulamayacağını, diğer bir ifadeyle Anayasaya uymayacağını değişik vesilelerle açıklayan rektörlerle ilgili açıklamada bulunmuştur. Bir milletvekilinin, -yürürlüğe girse bile Anayasa'nın 10 ve 42'inci maddesi hükümlerini uygulamayacağını söyleyen rektörlerle ilgili Anayasa'nın 13'üncü maddesi ve diğer yasal düzenlemeler dikkate alındığında- kişi ve kurumların Anayasaya uyma zorunluluğu ile ilgili değerlendirme ve tespitte bulunmasının ne laiklik ilkesiyle ve ne de Anayasaya aykırılıkla ilgisi vardır.

3) İddianamenin 100'üncü sayfasında yer alan ve EK- 174'de delili sunulan konuşmalarında Dengir Mir Mehmet FIRAT; Anayasa'nın 10 ve 42'inci maddelerinde yapılan değişiklik, Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmesi üzerine yapılmış bir açıklamadır.

a) Anayasa, herkesi bağlayıcı, en üstün hukuk normudur. Nitekim "Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü" başlıklı 11. maddesinde; "Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz."(Anayasa, m. 11) denilmek suretiyle bu gerçek ortaya konulmuştur.

Dengir Mir Mehmet FIRAT'ın bu açıklaması, Anayasa'nın 11'inci maddesi hükmünün farklı bir üslupla tekrarıdır.

Anayasa'nın; "Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan yükümlülüğünü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonamaz." (Anayasa, m. 38/8), "Ölüm cezası … verilemez." (Anayasa, m. 38/10), "İspat hakkı" (Anayasa, m. 39), "Cumhurbaşkanı seçimine ilişkin Anayasa'nın 102'inci maddesi ve Cumhurbaşkanının görev ve yetkilerine ilişkin 104'üncü maddeleri doğrudan uygulanmışlardır. Anayasa'nın 104'üncü maddesi, halen de doğrudan uygulanmaktadır.

Nitekim Anayasa Mahkemesi, Danıştay ve Yargıtay; Anayasa hükmünün yeterince somut ve açık olması halinde doğrudan uygulanabileceğine dair muhtelif kararlar vermişlerdir.

Yürürlüğe girmiş bir Anayasa hükmünün uygulanmasıyla ilgili olarak bir milletvekilinin, yürürlükteki Anayasa ve yasaların herkesi bağlayıcı olduğunu hatırlatması, yürürlüğe girmiş bulunan Anayasa değişikliğine uymanın yasal gerekliliğini dile getirmesi ve yürürlükteki bir kuralı uygulamamanın yasal sonuçlarını hatırlatmasının, ne laikliğe ve ne de Anayasaya aykırı bir yönü vardır. Aksine bu konuşma, Anayasaya uygun bir "Anayasaya uyun" açıklamasıdır.

Çünkü yürürlükte olan bir Anayasa hükmünün uygulanması gerekliliğini beyan, - hem de bu hüküm yürürlüğünü sürdürdüğü, Anayasa hükmü olduğu ve iddia makamı da buna uymak ve uygulamak zorunda olduğu halde – Anayasaya aykırı görülemez ve gösterilemez. Aksinin kabulü, Anayasanın 2. maddesinde ifadesini bulan demokratik hukuk devleti ilkesinin ve Anayasanın 11'inci maddesinin açık ihlalidir, hukukun evrensel ilkelerinin ayaklar altına alınmasıdır. Ne yazık ki bu açıklığa rağmen, "Anayasa değişikliklerine uyulması" gerektiği yönündeki Anayasaya uygun hukuki değerlendirmeleri bile iddianamesine almak suretiyle iddia makamı, Anayasal hüküm ve gereklilikleri göz ardı ederek, bir kez daha Anayasa ve hukukun evrensel kurallarını ihlal etmiştir.

b) Ayrıca Dengir Mir Mehmet FIRAT, Anayasa Taslağının tanıtımı için Fetullah Gülen'in himayesindeki bir kuruluşun düzenlediği konferanslara katılmak üzere Profesör Dr. Ergun ÖZBUDUN, AKP milletvekili t YÜKSEL ile birlikte ABD'ye gitmemiştir.

Dengir Mir Mehmet FIRAT ABD'ye, Colombia Üniversitesi'nin davetlisi olarak gitmiştir **(EK- 17).** Belli ki iddia makamı, işin aslını araştırmadan ve Fethullah GÜLEN'in isminden psikolojik bir istifade niyetiyle böylesi bir ithamda bulunmuştur. Asılsız iddialar üzerine, hakikatı bina etmek mümkün değildir. Ve ayrıca asılsız haberlerden hareketle Dengir Mir Mehmet FIRAT'ın ithamı ve siyasi yasaklılığının talebi, hukukun genel ilkeleri ve Anayasa'nın açık bir ihlalidir.

Ayrıca Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Dengir Mir Mehmet FIRAT'ın AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Dengir Mir Mehmet FIRAT'ın beyanları; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

38- MEHMET ZAFER ÜSKÜL

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Mehmet Zafer ÜSKÜL hakkında iddianamenin 96'ıncı sayfasında yer alan iddianın eki (EK-127) delilleri; "AKP'den Türbana Anayasal Özgürlük" başlıklı bir gazete kupürü ile Mersin'de yaptığı bir basın açıklamasına yer veren çeşitli gazetelerin kupürlerinden oluşmaktadır. Bu delillerden 13.11.2007 tarihli Anayurt Gazetesi'nde Mehmet Zafer ÜSKÜL'ün adı geçmemekte ve henüz açıklanmayan bir taslağın içeriğine yer vermekte olup, haberi yapan gazetecinin hayali ürünüdür ve delil olarak değerlendirilmesi mümkün değildir.

Değişik gazetelerde yer verilen açıklamalar ise, Mehmet Zafer Üskül'ün yaptığı konuşmanın tümüne yer vermemektedir. İddianamede, gazete

haberlerinde yer alan açıklamanın bir bölümünün de yer almadığı görülmektedir. Bu nedenle, iddianame, Mehmet Zafer Üskül'ün açıklamasına, konuşmasını bütünlüğünden kopartarak ve bazı kısımları keserek yer vermiştir.

Mehmet Zafer Üskül; temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 13'üncü maddesi hükmünün farklı bir üslupla tekrar etmiş ve bu meyanda üniversitelerde yaşanan türban sorununa değinmiş, türban sorununa bir insan hakkı bir eğitim hakkı olarak baktığını, türbanlı öğrencilerin de üniversiteye girmesi gerektiğini, türbanlı öğrencinin hizmet alan kişi olduğunu, tapu dairesinden ve Mahkemelerden hizmet alırken üniversitelerden hizmet alamamasının bir çelişki olduğunu, ama Anayasa Mahkemesi ve Danıştay kararlarına rağmen hukuken bunun mümkün olmadığını, dolayısıyla bunu başka şekilde çözmek gerektiğini, bir hukuk profesörü ve İnsan Hakları Komisyonu Başkanı bir milletvekili olarak ifade etmiştir. Bu beyanlar, ne laiklik ilkesine ve ne de Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırıdır. Bu konuşma metni, bütün olarak değerlendirildiğinde, laikliğe aykırı olmak bir yana, laikliği savunan beyanlardır.

Mehmet Zafer ÜSKÜL, bir akademisyen olarak, tüm meslek yaşamı boyunca laikliği savunmuştur. Milletvekili olmadan önce yaptığı açıklamalar, yazdığı yazılar bunun açık kanıtlarıdır. Mehmet Zafer ÜSKÜL, milletvekili seçildikten sonra da aynı tutumunu sürdürmüştür. Müteaddit defalar, değişik platformlarda ve TV programlarında kendisinin ve AK Partinin Cumhuriyetimizin temel niteliklerine, laik, demokratik, sosyal hukuk devleti anlayışına bağlılığını defalarca ifade etmiştir **(EK-18)**

Ayrıca Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Mehmet Zafer ÜSKÜL'ün AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Mehmet Zafer ÜSKÜL'ün beyanları; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır.

Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

39- HÜSEYİN TUĞCU

1) İddianamenin 96'ıncı sayfasında yer alan iddianın eki (EK-128) delil, bir tanedir. O da, 16.01.2008 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'ne ait bir kupür.

Hüseyin TUĞCU; Alevi-Bektaşi kültüründe, Osmanlı ve Cumhuriyet döneminde "Cemevi" kavramı üzerinde durmuş, bununla ilgili mukayese yapmış ve bu konuyla ilgili değerlendirme ve tespitlerde bulunmuştur.

Kaldı ki "Cemevleri ibadet hane olmasın" diyen Hüseyin TUĞCU'nun, "Tarikatlar yasallaşsın" diye bir açıklaması yoktur. Gazetede geçen tırnak içi siyah yerler, Hüseyin TUĞCU'ya ait cümleler olup, bunların içinde de "Tarikatlar yasallaşsın" ifadesi yoktur. Bu, gazetenin ilavesidir. Maalesef iddia makamı, gazetenin yorumunu, Hüseyin TUĞCU'nun sözü gibi iddianameye koymuştur. Bu, hukuken kabul edilemez bir yaklaşım, açık bir hukuksuzluk ve Anayasa ihlalidir.

2) İddianamenin 98'inci sayfasında yer alan beyanın delilleri (EK-131) muhtelif gazete kupürlerinden oluşturulmuştur.,

Hüseyin TUĞCU açıklamasında; "Müteahhitler iş alacaksa eşlerinin başı örtülü olmalıdır." şeklinde bir açıklama yapmamıştır. Muhabirin sorusu bu yöndedir; Hüseyin TUĞCU'nun açıklaması, bunu tasvip ettiği veya bunun gerekliliğini ifade eden bir açıklama değildir. Ancak konu basında, maalesef söyleyenin iradesi dışında çarpıtılarak verilmiştir.

AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Dengir Mir Mehmet FIRAT; "Yalan söylüyor. Benim milletvekilimse, milletvekilim bunu söylüyorsa yalan söylüyor. Eğer bu milletvekili bu şekilde söylemişse yalan söylüyor. Çünkü sistemi bilmiyor demektir. Her ihalenin bağımsız bir komisyonu var ve itiraz hakkı var. Bu komisyonları da biz kurmuyoruz. Siz Türkiye'yi bu kadar ilkel, bu kadar basit bir Devlet yapısı olarak gösteremezsiniz. Burası krallık değil, Saddam devleti değil. Burası hukuk devleti. İdarenin her türlü eylemine karşı yargı yolu açık."(Bkz. İddianame ekleri, EK-131, Hürriyet Gazetesi "Vekilim yalan söylüyor" başlıklı haber) demek suretiyle AK Parti'nin, Hüseyin TUĞCU'nun basında çıkan sözlerini benimsemediğini açıklıkla ortaya koymuş ve açıklamasını ağır bir lisanla reddetmiştir.

Ancak iddia makamı, Hüseyin TUĞCU'nun çarpıtılan beyanına itibar ederken, AK Parti adına Genel Başkan Yardımcısı Dengir Mir Mehmet

FIRAT'ın açıklamasını – Davanın ekine koyduğu halde- görmezden gelip dikkate almaması, açık bir Anayasa ihlalidir. Bu açıklamaya rağmen, iddianameye alınması, Anayasa'nın 69'uncu maddesine açıkça aykırıdır.

Ayrıca Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Hüseyin TUĞCU'nun, AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Hüseyin TUĞCU'nun beyanları; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

40- MEHMET CEMAL ÖZTAYLAN

İddianamenin 97'inci sayfasında yer alan iddianın eki (EK- 129) delillerden dördü, Mehmet Cemal ÖZTAYLAN'a dair haber ve yorum içermektedir. Diğerleri, Mehmet Cemal ÖZTAYLAN ile ilgili değildir.

Mehmet Cemal ÖZTAYLAN, AK Partiye dönük eleştirilere cevap mahiyetinde değerlendirmeler yapmıştır. Konuşması, ne laikliğe ve ne de Anayasaya aykırıdır. Konuşmada geçen "Birçok şeyin olduğu gibi AKP'nin de simgesi var…" ifadesinden kasıt, "AK Parti'nin simgesi ampüldür." İddia makamının, bu somut gerçekliğe rağmen, konuşulanı, konuşanın kastı dışında anlamlandırması ayrı bir hukuksuzluk ve keyfiliktir.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Mehmet Cemal ÖZTAYLAN'ın, AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Mehmet Cemal ÖZTAYLAN'ın beyanları; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma

hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

41- HÜSNÜ TUNA

İddianamenin 97'inci sayfasında yer alan iddianın eki (EK- 129) deliller, gazete haberlerinden oluşturulmuştur.

İddianameye konu konuşmasında Hüsnü TUNA, başörtüsü sorununa dair değerlendirmelerde bulunmuştur.

Ancak bu beyanlar, Hüsnü TUNA'nın kastını aşan bir şekil ve üslupta basında yer almıştır. Bunun üzerine Hüsnü TUNA; Anayasa'nın tanıdığı ve teminat altına aldığı "Cevap ve düzeltme hakkını" (Anayasa, m. 32) kullanmıştır. Hüsnü TUNA'nın yaptığı tekzip ve düzeltme açıklaması, hem televizyonlarda ve hem de yazılı basında yer almıştır.

Ne gariptir ki iddia makamı; Hüsnü TUNA'nın Anayasa ile tanınıp teminat altına alınan "düzeltme ve cevap hakkı"na (Anayasa, m. 32) istinaden yaptığı tekzip ve düzeltmeleri dikkate alması gerekirken bunu yapmamış, aksine gerçeğe aykırı gazete haber ve yorumlarına itibar etmiştir. Bunlar, açık ve tartışmasız bir Anayasa ihlali olduğu gibi hukukun temel ilkelerinin de ayaklar altına alınmasıdır.

Ayrıca Hüsnü TUNA, AK Parti adına değil, şahsı adına konuşmuştur. Nitekim yaptığı basın açıklamasında da bu hususun altını çizmiştir.

Bütün bunların yanında AK Parti Meclis Grup Yönetimi, hem Hüsnü TUNA'nın görüşlerine katılmadığını açıklamış ve hem de hakkında inceleme başlatmıştır. Yapılan incelme sonunda Hüsnü TUNA; "Uyarma" ile cezalandırılması istemiyle Müşterek Disiplin Kuruluna sevk edilmiştir. Parti Müşterek Disiplin Kurulu da, Hüsnü TUNA'nın "Uyarma" ile tecziyesine karar vermiş ve bu karar da kesinleşmiştir **(EK-19).**

Bu AK Parti'nin, Hüsnü TUNA'ya atfedilen beyanları benimsemediğinin, açık bir göstergesi ve delilidir. Bu ceza ile AK Parti, Hüsnü TUNA'ya atfedilen sözlere karşı eylemli bir tavır koymuştur. Bu açık tavra rağmen, iddia makamının, bu konuyu iddianameye alması, Anayasa'nın 69'uncu maddesine açık bir aykırılık teşkil eder.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Hüsnü TUNA'nın, AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Hüsnü TUNA'nın beyanları; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

42- HASAN CÜNEYT ZAPSU

1) İddianamenin 97'inci sayfasında yer alan iddianın eki (EK- 129) delillerden hiç birisi, Hasan t ZAPSU ile ilgili değildir. İddia makamı, Hasan Cünet ZAPSU'ya ait olduğunu iddia ettiği beyanları, delilsiz iddianameye koymuştur. Bu, açık bir Anayasa ve yasa ihlalidir. Hiç kimse delilsiz itham edilemez.

2) İddianamenin 101'inci sayfasında yer alan konuşmanın delilleri (EK-174), muhtelif gazete haberlerinden oluşturulmuştur.

Her iki konuşmasında da Hasan t ZAPSU; pek çok siyasi, akademisyen, sivil toplum örgütü, gazeteci veya yazarın yaptığı gibi türban takanlarla ve türban sorunuyla ilgili değerlendirme ve tespitlerde bulunmuştur.

Ayrıca Hasan t ZAPSU bu değerlendirmeleri, AK Parti adına değil, şahsı adına yapmıştır. Şahıs adına yapılan konuşmalarla parti arasında illiyet bağı kurulup sorumluluk cihetine gidilmesi, hukuka aykırıdır.

Bunun yanında her iki konuşmanın yapıldığı sırada da Hasan t ZAPSU, AK Parti MKYK üyesi değildir. Çünkü daha önce istifaen ayrılmıştır.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Hasan Cüneyt ZAPSU'nun, AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Hasan Cüneyt ZAPSU'nun beyanları; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma

hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

43- FATMA ŞAHİN

İddianamenin 97'inci sayfasında yer alan iddianın eki (EK- 129) deliller, muhtelif gazete kupürlerinden oluşturulmuştur.

Ancak gazete kupürlerinde yer alan haberler, Fatma ŞAHİN'in gerçek iradesini yansıtmamaktadır. Zira Fatma ŞAHİN; açıklamasında, Türkiye'nin özgürlük alanında yaşadığı sıkıntılara ve aldığı mesafelere değinmiş, özgürlük alanını genişletmek için daha fazla çabaya ihtiyaç olduğunu vurgulamış ve "Kamuda çalışanların başörtüsü takması gerektiğine ilişkin bir düşüncesi ve çalışmasının olmadığını" açıkça belirtmiş olmasına rağmen basına aksi yansıtılmış ve bu suretle basın tarafından iradesi ve beyanı çarpıtılmıştır.

Bunun üzerine Fatma ŞAHİN, Anayasa'nın tanıdığı ve teminat altına aldığı "Cevap ve düzeltme hakkını" (Anayasa, m. 32) kullanmıştır. Fatma ŞAHİN'in 30.01.2008 tarihinde yayınladığı tekzip ve düzeltme metni; "AK Parti milletvekili ŞAHİN: sözlerim medyada, maksadı aşar şekilde kullanıldı, kamuda başıörtülülülerin de çalışması konusunda bir düşünce ve çalışmam yok." başlığı ile 30 0cak 2008'de Haberler.com'da, "Fatma ŞAHİN sözlerinin nasıl çarpıtıldığını anlattı." başlığı ile 30.01.2008 tarihli Zaman Gazetesinde, "İşte bir çarpıtma örneği" başlığı ile 11.04.2008'de Günce Haber'de, "ŞAHİN sözlerim çarpıtıldı." başlığı ile 31.01.2008'de Güneş Gazetesinde ve "Şahin, kamuda başörtülülerin de çalışması için bir çalışmam yok" başlığı ile 31.01.2008 tarihli Zafer Gazetesinde yer aldı **(EK-20).**

Ne gariptir ki iddia makamı; Fatma ŞAHİN'in Anayasa ile tanınıp teminat altına alınan "düzeltme ve cevap hakkı"na (Anayasa, m. 32) istinaden yaptığı tekzip ve düzeltmeleri dikkate alması gerekirken bunu yapmamış, aksine gerçeğe aykırı gazete haber ve yorumlarına itibar etmiştir. Bunlar, açık ve tartışmasız bir Anayasa ihlali olduğu gibi hukukun temel ilkelerinin de ayaklar altına alınmasıdır.

AK Parti Meclis Grubu'nun Fatma ŞAHİN hakkında ön inceleme başlatmaması, iddia makamının yapması gerektiği halde yapmadığı araştırmayı yapması ve Fatma ŞAHİN'in tekzip ve düzeltme açıklamalarıyla birlikte konuyu değerlendirdiğinde, Fatma ŞAHİN'in açıklamalarının basın

tarafından çarpıtılarak yayınlandığına inanmasından kaynaklanmıştır. Aynı incelemeyi iddia makamı yapmış olsaydı, Fatma ŞAHİN'in beyanlarını buraya almaması gerekirdi. Ama İddia makamı, bu incelemeyi yapmamıştır.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Fatma ŞAHİN'in, AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Fatma ŞAHİN'in beyanları; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

44- MUZAFFER GÜLYURT

İddianamenin 98'inci sayfasında yer alan konuşmanın eki (EK-129) delillerden, sadece üçü Muzaffer GÜLYURT ile ilgili olup, muhtelif gazete kupürlerinden oluşturulmuştur.

Muzaffer GÜLYURT konuşmasında, başörtüsü yasağından yana olan öğretim üyelerini eleştirmiş, başörtüsü nedeniyle yüksek öğrenimde uygulanan yasağın haksızlığını ve dozajını ifade için "zulüm" kelimesini kullanmıştır.

Herkes, yasal sınırlar dahilinde eleştirilebildiği gibi, üniversite öğretim üyeleri de eleştirilebilir. Hukukumuzda, "Üniversite öğretim üyeleri eleştirilemez. Şayet eleştirilirse laiklik ilkesine aykırı olur." diye bir düzenleme de yoktur.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Muzaffer GÜLYURT'un, AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Muzffer GÜLYURT'un beyanları; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

45- MUHYETTİN AKSAK

Muhyettin AKSAK konuşmasında, başörtüsü yasağının kalkacak olmasından duyduğu memnuniyeti dile getirmiştir. Bir milletvekilinin, temel hak ve hürriyetlerle ilgili, yükseköğrenim hakkını hukuk devleti ve eşitlik ilkesine aykırı bir biçimde sınırlayan yasağın kalkacak olmasından duyduğu memnuniyeti dile getirmesi, laiklik ilkesine de Anayasa'nın hiçbir hükmüne de aykırı değildir. Anayasa ve yasalarımızda, sevinmeyi veya bir husustan dolayı memnuniyetini ifadeyi yasaklayan bir düzenleme de yoktur.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Muhyettin AKSAK'ın, AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Muhyettin AKSAK'ın beyanları; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

46- CEVDET ERDÖL

İddianamenin 98-99'uncu sayfalarında yer alan konuşmanın delili (EK-167), 15.02.2008 tarihli Milliyet Gazetesinde yer alan bir haberdir. Haberde Cevdet ERDÖL'e isnat edilen konuşma, Türkiye Büyük Millet Meclisi "Sağlık, Aile, Çalışma, Sosyal İşler Komisyonu"nda yapıldığından bahsedilmiş olmasına karşın iddianame bu ayrıntıyı içermemektedir.

Cevdet ERDÖL'ün konuşması, kız öğrencilerin yükseköğrenimde karşılaştıkları başörtüsü sorunun çözümünün, okumak isteyen kız çocukları için teşvik edici olacağı yönündedir. Konuşmada geçen ancak iddianameye alınmayan "Bu, zannediyorum ki, hani liseye gönderirsem çocuğu ne olacak? Üniversitede okuyamayacak diye çocuğunu okumak istemeyen anne babalar için önemli bir fırsat olacaktır…"(Türkiye Büyük Millet Meclisi, Sağlık, Aile Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu'nun 14.02.2008 tarihli tutanağı) **(EK-21)** sözleri, bunu açıkça göstermektedir. Bu açıklığa ve gerçekliğe rağmen iddia makamının bu konuşmadan, "İlköğretim ve orta öğretim çağındaki kız öğrencilere de türban serbestisi sağlanacağının işaretinin verilmesi" anlamını çıkarması, hukuken kabul edilemez, subjektif bir yaklaşımdır. Bu, açık bir niyet okumadır. Halbuki iddia makamı, kıyas yapamaz, kıyasa yol açacak değerlendirmelerde bulunamaz, söylenilen sözü söyleyenin iradesine rağmen anlamlandıramaz. Aksi takdirde hem Anayasayı ve hem de hukukun evrensel ilkelerini çiğnemiş olur. Hukuk devletinde iddia makamı, bir kişinin tevile ihtiyaç bırakmayacak açıklıktaki bir sözünden, farklı bir söz veya cümle üretemez.

İddia makamı, bu iddianın asıl kaynağı olan komisyon tutanaklarına kolaylıkla ulaşması mümkünken bunu yapmamış, sadece doğruluğunu teyit etmediği bir gazete haberine istinat etmiştir. Cevdet ERDÖL, gazetede çıkan ve hatta ismini "Cevat" biçiminde yanlış yazan, özensiz ve yanlış bilgilerin yer aldığı haberi, Anayasanın tanıdığı "Düzeltme ve cevap hakkı" (Anayasa, m. 32) kullanarak tekzip etmiş, ancak gazete bunu yayınlamamıştır **(EK-22).**

Ayrıca Cevdet ERDÖL bu konuşmayı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Sağlık, Aile, Çalışma, Sosyal İşler Komisyonu'nda yapmıştır. Sağlık, Aile, Çalışma, Sosyal İşler Komisyonu'nda yapılan konuşmalar ve aksi kararlaştırılmadıkça bunların dışarıda tekrarı ve basında yer alması da mutlak sorumsuzluk kapsamında olup, Anayasanın 83'üncü maddesinin teminatı altındadır.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Cevdet ERDÖL'ün, AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Kaldı ki Cevdet ERDÖL'ün beyanları; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve

kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

47- HÜSEYİN TANRIVERDİ

İddianamenin 99'uncu sayfasında yer alan konuşmanın delili (EK-168), 18.02.2008 tarihli Milliyet Gazetesi ve aynı tarihli Radikal Gazetesi'nde yer alan haberlerdir.

Hüseyin TANRIVERDİ'nin konuşması, Anayasanın 10 ve 42'inci maddesindeki değişikliklerin Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda 411 oyla kabulü üzerine "411 el kaosa kalktı" şeklindeki eleştirilere verilmiş bir cevaptır. Anayasa değişikliklerinin eleştirilmesinin, eleştirisidir. "AK Partiyi eleştirenler eleştirilmez, eleştirilirse laiklik ilkesi ve Anayasa ihlal olur." diye bir Anayasa kuralı da yoktur. Eğer iddia makamı AK Partililerin kendilerini eleştirenleri eleştirmesini veya onlara cevap vermesini Anayasaya aykırı görüyorsa, bu daha vahim bir hukuk dışılıktır, açık bir Anayasa ihlalidir. "Biz beyaz çarşaflarımızla meclise geldik. Onun için siz varın, ağzınızdan akan salyalarla manşetler oluşturun. Bunlar bizim için vız gelir, tırıs gider." ifadeleri, bu Anayasa değişikliği nedeniyle, AK Partilileri imalı imasız, açık kapalı ölümle tehdit edenlere karşı söylenmiş demokrat bir çıkıştır. Demokrasiden yana tavırdır. Bunu, başka anlamlara çekmenin, yorum yoluyla genişletmenin, söyleyenin iradesinin hilafına anlamlandırıp, bu anlamdan dolayı da söyleyeni sorumlu tutmanın, hukukla, laiklikle ve Anayasa ile hiçbir ilgisi yoktur. Bu yaklaşım, hukuksuz ve keyfi bir yaklaşımdır. Anayasamızda ifadesini bulan demokratik hukuk devleti anlayışı, böylesi bir yaklaşımı asla himaye etmez.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Hüseyin TANRIVERDİ'nin AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden söz etmemektedir.

Kaldı ki Hüseyin TANRIVERDİ'nin beyanları; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma

hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

48- BEKİR BOZDAĞ

1) İddianamenin 101'inci sayfasında yer alan konuşmanın delili (EK-174), muhtelif gazete haberleridir. EK-174'te yer alan deliler, YÖK Başkanı Yusuf Ziya ÖZCAN 25 şubat 2008 tarihli "Kamuoyuna duyuru" başlıklı açıklaması (2 adet) ve 96 gazete kupüründen oluşmaktadır. Toplam 98 adet delilden sadece 7 gazete kupürü Bekir BOZDAĞ ile ilgilidir. Bu yedi gazete kupürünün tamamı, Bekir BOZDAĞ'ın gazetecilerle yaptığı sohbet toplantısında söylediklerinin, farklı gazetelerde değişik biçimlerde bazı kısımlarının verilmesinden ibarettir.

Basınla sohbet toplantısında Bekir BOZDAĞ'ın açıklamalarının tamamına yakın kısmı, söyleniş sırasına da uygun bir biçimde sadece Anadolu Ajansı tarafından verilmiştir. Anadolu Ajansı'nın 25.02.2008 tarihli haberin konuya ilişkin kısmı aynen aşağıya alınmıştır **(EK- 23)**: "YÖK Başkanı Prof. Dr. Yusuf Ziya ÖZCAN'ın genelgesiyle ilgili soruyu da Bozdağ, şöyle yanıtladı:

"Anayasa'nın 10 ve 42'inci maddesinde yapılan değişiklikler çok açık… 42. madde, 'Kanunda açıkça yazılı olmayan her hangi bir sebeple kimse yükseköğrenim hakkının kullanılmasından mahrum edilemez. Bu hakkın kullanımının sınırları kanunla belirlenir.' diyor. Dolayısıyla herhangi bir yükseköğretim hakkını kısıtlayan yasağın kanunda açıkça yazılı olmasını öngörüyor Anayasa. Kanun da yoruma, değerlendirmeye ihtiyaç bırakmaksızın açıkça yazılı olmasını Anayasa hükmü haline getiriyor.

Bunun dışında yasakla ilgili bir düzenleme varsa, bunun da ancak kanunla yapılabileceğini ortaya getiriyor. Yani idarenin kararlarıyla, genelgeyle, yönergeyle bu konuda uygulama yapılamayacağı hükmüne amirdir. Yükseköğretim yasasının 17. maddesinin düzenlenmemiş olması, Anayasada yapılan değişikliğin uygulanmasına mani değildir. Anayasada yapılan değişiklik uygulanma kabiliyeti olan bir değişikliktir.

Daha önce Anayasada ekonomik suçlarla ilgili hürriyeti bağlayıcı ceza uygulanamayacağına dair değişiklik, kanuna gerek kalmadan uygulanabildi. İdam cezasıyla ilgili düzenlemeler de aynı şekilde doğrudan doğruya uygulama kabiliyeti buldu. Cumhurbaşkanımızın görev ve

yetkileriyle ilgili Anayasa hükmü doğrudan doğruya uygulama imkanı bulan bir hükümdür."

Yapılan Anayasa değişikliğinin doğrudan uygulanabileceğini anlatan Bozdağ; "EK 17'de düzenleme yapılması sadece bu uygulamanın sınırlarıyla ilgili düzenlemeye amirdir. EK 17'de yapılacak şey, hürriyetin sınırıdır. Orada bir sınırlama yapılırsa uygulayıcılar o sınıra uyar." dedi.

EK 17. maddede herhangi bir sınırlama yapılmadığı takdirde mevcut mevzuat çerçevesinde bunun uygulanabileceğini savunan Bozdağ, bazı kanunlarda yer alan kıyafet yasaklarıyla ilgili düzenlemeleri anlattı. Bozdağ, mevcut kanunların ortaya koyduğu kısıtlamaların dikkate alınabileceğini, güvenlikle ilgili konuların da üniversiteler tarafından takdir edilebileceğini belirterek, "Bu doğrudan uygulanır. 'Uygulamam deme' hakkı hiç kimsede yoktur." diye konuştu. Bozdağ, Anayasanın 11. maddesini hatırlatarak, "Anayasa hükümlerine uymak, Anayasal düzen içinde görev yapan herkesin vazifesidir." dedi.

Görüldüğü üzere Bekir BOZDAĞ'ın beyanları, Anayasa'nın 10 ve 42'inci maddelerinde yapılan değişiklik, Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmesi üzerine, yeni Anayasa hükümlerinin uygulanabilirliği hususunu izah maksadıyla yapılmış, Anayasa ve yasalara uygun bir hukuki değerlendirme ve tespittir.

Anayasa, herkesi bağlayıcı, en üstün hukuk normudur. Nitekim "Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü" başlıklı 11. maddesinde; "Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz."(Anayasa, m. 11) denilmek suretiyle bu gerçek ortaya konulmuştur.

Bekir BOZDAĞ konuşmasında Anayasa'nın 11'inci maddesini okuyarak değerlendirme yapmış ve bir nevi Anayasa'nın 11'inci maddesi hükmünü, hukuki bir değerlendirme ile genişçe ve tekraren izah etmiştir..

Anayasa'nın; "Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan yükümlülüğünü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonamaz." (Anayasa, m. 38/8), "Ölüm cezası … verilemez." (Anayasa, m. 38/10), "İspat hakkı" (Anayasa, m. 39), "Cumhurbaşkanı seçimine ilişkin Anayasa'nın 102'inci maddesi ve Cumhurbaşkanının görev ve yetkilerine ilişkin 104'üncü maddeleri doğrudan uygulanmışlardır. Anayasa'nın 104'üncü maddesi, halen de doğrudan uygulanmaktadır.

Nitekim Anayasa Mahkemesi, Danıştay ve Yargıtay; Anayasa hükmünün yeterince somut ve açık olması halinde doğrudan uygulanabileceğine dair muhtelif kararlar vermişlerdir.

Yürürlüğe girmiş bir Anayasa hükmünün uygulanmasıyla ilgili olarak bir milletvekilinin, "Hiç kimsenin yürürlüğe girmiş bir Anayasa hükmünü uygulamam deme hakkı yok. Anayasa hükümlerine uymak, Anayasal düzen içinde görev yapan herkesin vazifesidir." demesi, ne laikliğe, ne hukuka ve ne de Anayasaya aykırıdır.

Çünkü yürürlükte olan bir Anayasa hükmünün uygulanması gerekliliğini beyan, - hem de bu hüküm yürürlüğünü sürdürdüğü, Anayasa hükmü olduğu ve iddia makamı da buna uymak ve uygulamak zorunda olduğu halde – Anayasaya aykırı görülemez ve gösterilemez. Aksinin kabulü, Anayasanın 2. maddesinde ifadesini bulan demokratik hukuk devleti ilkesinin ve Anayasanın 11'inci maddesinin açık ihlalidir, hukukun evrensel ilkelerinin ayaklar altına alınmasıdır. Ne yazık ki bu açıklığa rağmen, "Anayasa değişikliklerine uyulması" gerektiği yönündeki Anayasaya uygun hukuki değerlendirmeleri bile iddianamesine almak suretiyle iddia makamı, Anayasal hüküm ve gereklilikleri göz ardı ederek, bir kez daha Anayasa ve hukukun evrensel kurallarını ihlal etmiştir.

2) İddianamenin 102'inci sayfasında yer alan beyanın delilleri (EK- 175), muhtelif 24 adet gazete kupüründen oluşmaktadır. Bu 24 adet gazete kupüründen sadece biri Bekir BOZDAĞ ile ilgilidir. O da, 26 şubat 2008 tarihli Milliyet Gazetesi kupürüdür. Aynı kupür, Bekir BOZDAĞ ile ilgili olarak 174 numaralı ekte (2 adet) vardır. Bu gazete kupürü, Bekir BOZDAĞ'ın gazetecilerle yaptığı sohbet toplantısında söylediklerinin bir bölümüyle ilgilidir.

Basınla sohbet toplantısında Bekir BOZDAĞ'ın açıklamlarının tamamına yakın kısmı, söyleniş sırasına da uygun bir biçimde sadece Anadolu Ajansı tarafından verilmiştir. Konuşmanın bir kısmı, bir önceki iddianın değerlendirilmesi sırasında yukarıda verildi. Anadolu Ajansı'nın 25.02.2008 tarihli haberin konuya ilişkin kısmı aynen aşağıya alınmıştır **(EK-23)**:

"Bozdağ, bugün bazı hastanelerde başörtülü personelin çalıştığını gösteren haberlerin hatırlatılması üzerine de "Biz bu konudaki düşüncemizi gayet açık söyledik. Dedik ki sadece yükseköğrenime dönük düzenleme yapıyoruz. Hatta eleştiriler olunca hazırladığımız metne 'yükseköğrenim' kelimesini de ekledik. Bizim kamu kurumlarına veya ortaöğretime dönük bir çalışmamız yoktur, böyle bir niyetimiz de yoktur. Biz bunu defalarca

açıkladık. Böyle bir niyetimiz yok, böyle bir çalışmamız yok, böyle bir uygulamamız yok…" şeklinde konuştu.

Bozdağ, bu açıklamalara rağmen hala "sorgulama yapanların" iyi niyetli hareket etmediklerini söyledi. Görüntülerin hatırlatılması üzerine de Bozdağ şöyle konuştu:

"Görüntüleri çoğunun yalan çıktığı daha sonraki başka haberlerden de anlaşılıyor. Bunlarla ilgili görüntüsü olanlar ilgili makamlara ihbarda bulunur, onlar da gereğini yapar. Bu konuda süreci tıkamak isteyenlerin iyi niyetten uzak gayretlerinin ürünü diye düşünüyorum.

Daha önce de fotoğraflar gördük, daha sonra hepsi yalan çıktı. En son geçen haftalarda yaşadık, aynı gazetenin verdiği örnekler… Arkası boş… Böyle bir uygulama varsa ilgili makamlara bildirilir, onlar da gereğini yapar. Yapmazlarsa yapmayanlar hakkında gereği yapılır. En son Tarsus'ta yaşanan hadise… Nerelere çekildi, arkasından neler çıktı. Bizim dönemimizde böyle bir uygulama olmamıştır, olmasında da müsaade etmedik. Bundan sonra da etmeyeceğiz. Bizim kamuya, ortaöğretime veya ilköğretime dönük bir çalışmamız yok… Ama bizim olmayan niyetimizi, olmayan çalışmamızı varmış gibi gösterenler kendi ahlak anlayışları içerisinde bunu yansıtabilirler."

İddia makamı, Bekir BOZDAĞ'ın bu açık, net ve tartışmasız açıklamalarına, hem de açıklamalarındaki açık ve yoruma mahal bırakmayacak netlikte olan; "Bizim kamuya, ilköğretime ve ortaöğretime dönük çalışmamız, uygulamamız ve niyetimiz yok.", "Bizim dönemimizde kamuda başörtü uygulaması olmamıştır, olmasına müsaade etmedik, bundan sonra da etmeyeceğiz.", "Kamuda başörtülü çalışan olduğuna dair görüntü veya bilgisi olan varsa ilgili makama bildirsin, onlar gereğini yapar. Yapmazlarsa yapmayanlar hakkında gereği yapılır." ifadelerine rağmen, bunları yok saymış, sadece gazetelerde çıkan bazı haberlere "Yalan" demesinden dolayı Bekir BOZDAĞ'ı "Türbanın kamusal alanda yayınlamasını onaylamış ve cesaretlendirmiş" biri olarak takdim ve itham etmiştir.

Açıkça görülüyor ki iddia makamı, Bekir BOZDAĞ'ın açık, net ve tartışmasız sözlerini yok saymış, söylenenlerden sadece bir cümleyi almış ve onu da bağlamından koparmak ve kendince niyet okuyarak yorumlamak suretiyle, söyleyenin ve söylenilenin zıddı bir anlam yüklemiş ve bu yüklediği anlam nedeniyle de haksız ve hukuksuz bir biçimde Bekir BOZDAĞ'ı itham edip, sorumluluğu cihetine gitmiştir.

İddia makamının bu yaklaşım ve değerlendirmesi, hukukun evrensel ilkeleri ve Anayasanın açık ve tartışmasız ihlalidir.

Kaldı ki daha önce basında, başörtüsü sorunuyla ilişkilendirilen muhtelif haberler çıkmış ve bilahare bu haberlerin asılsız olduğu anlaşılmıştır. Örneğin Konya Numune Hastanesinde tesettürlü bir doktorun, erkek bir hastanın tesislerinin ultrasonunu çekmediğine dair haberler günlerce medyada yer almış; ancak yapılan araştırma sonucu haber asılsız çıkmıştır. Her iki haber de basında yer almıştır**(EK-24).**

Aynı şekilde basın sohbetinde dile getirildiği gibi Tarsus'ta liseli öğrencilere şıringalı kezzap atma olayları başörtüsü tartışmaları ile ilişkilendirerek "Başı açık kızlara kezzap atılıyor" şeklinde basında yer almış; ancak daha sonra bu haberler de asılsız çıkmıştır**(EK-25).**

Bekir BOZDAĞ, basın toplantısında Tarsus olayını da hatırlatarak gazete haberlerine yalan demiş ve arkasından da; "…Daha önce de fotoğraflar gördük, daha sonra hepsi yalan çıktı. En son geçen haftalarda yaşadık, aynı gazetenin verdiği örnekler… Arkası boş… Böyle bir uygulama varsa ilgili makamlara bildirilir, onlar da gereğini yapar. Yapmazlarsa yapmayanlar hakkında gereği yapılır. En son Tarsus'ta yaşanan hadise… Nerelere çekildi, arkasından neler çıktı. Bizim dönemimizde böyle bir uygulama olmamıştır, olmasında da müsaade etmedik. Bundan sonra da etmeyeceğiz. Bizim kamuya, ortaöğretime veya ilköğretime dönük bir çalışmamız yok… Ama bizim olmayan niyetimizi, olmayan çalışmamızı varmış gibi gösterenler kendi ahlak anlayışları içerisinde bunu yansıtabilirler." (Anadolu Ajansı, 25.02.2007) açıklamasını yapmıştır. Bu açıklamalardan, iddia makamının ulaştığı sonucu çıkarmak, kesinlikle mümkün değildir. Bu açıklığa rağmen iddia makamının değerlendirmesi, en hafif deyimiyle keyfiliktir, hukuk tanımamazlıktır. Halbuki iddia makamı da hukukun evrensel ilkeleri ve Anayasa ile bağlıdır. Keyfi hareket edemez. Hukuk ve Anayasa dışına çıkamaz.

Ayrıca bütün bu arz edilen hususlar ve Anadolu Ajansının büyük bir kısmını verdiği açıklamalar bir yana, Bekir BOZDAĞ'ın sözlerinin iddianameye alınan kısmı dahi, iddia makamının iddiasını çürütmeye yeterlidir.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Bekir BOZDAĞ'ın AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

Bekir BOZDAĞ'ın her iki beyanı da; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

3) Bekir BOZDAĞ hakkında iddianamenin 112 ve 113'üncü sayfasında yer alan ve delili EK-160'da sunulan iddia, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulan bir kanun teklifine dayanmaktadır. İddianın delillerinin yer aldığı EK-160'da; Anayasa'nın 10 ve 42'inci maddeleri ile Yüksek Öğretim Kanunun EK 17'inci maddesinde değişiklik öngören kanun teklifleri ve bunlara dair gazete kupürleri yer almaktadır.

Bekir BOZDAĞ'ın Anayasa ve yasa değişiklik teklifi vermesi, Anayasa'nın teminatı altında bir yasama faaliyeti çalışmasıdır. Bilindiği gibi yasama yetkisi, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne aittir (Anayasa, m. 7). Kanun koymak, değiştirmek veya kaldırmak, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin yetki ve görevlerindendir(Anayasa, m. 87). "Kanun teklif etmeye Bakanlar Kurulu ve milletvekilleri yetkilidir."(Anayasa, m. 88/1) Bekri BOZDAĞ, Anayasa'nın bu hükümlerine uygun bir kanun teklifine imza atmıştır. Bir milletvekilinin Anayasanın kendisine tanıdığı yetkiyi kullanarak kanun teklifi vermesi, ne laikliğe ve ne de Anayasaya aykırıdır. Anayasaya aykırı olan, Anayasaya uygun bir biçimde Anayasanın tanıdığı kanun teklif etme yetkisini kullanan bir milletvekilin, Anayasa'ya aykırı hareket ettiğinden bahisle siyasi yasaklılığının talep ve dava edilmiş olmasıdır.

Bir kanun teklifi veya bir konuda kanuni düzenleme yapılmak üzere teklif verilmesi, salt Cumhuriyet Başsavcısının değerlendirmesiyle Anayasaya aykırı hale gelmez. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı bu tavrıyla, Anayasanın yalnızca Anayasa Mahkemesi'ne tanıdığı denetim yetkisini devşirmektedir. Oysa "Hiç kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz." (Anayasa, m. 6/3)

Kanun teklifi vermek, bir milletvekilinin asli görevidir ve tartışmasız bir yasama faaliyetidir. Yasama faaliyetleri, mutlak yasama sorumsuzluğu kapsamında olup, Anayasanın 83'üncü maddesinin teminatı altındadır.

Bir kanunun veya bir kanun maddesinin değiştirilmesini veya kaldırılmasını savunmak, istemek ve bunun için kanun teklifi vermek de düşünce ve kanaat hürriyeti (Anayasa, m. 25) ve düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti (Anayasa, m. 26) kapsamındadır. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararına göre de; **"…**Yasalarla getirilen düzenlemeleri savunarak değerlendirilmesini veya ortadan tamamen kaldırılmasını istemek T.C. Anayasası'nın 25 ve 26. maddelerinde öngörülen düşünce ve kanaat hürriyetinin doğal bir sonucudur." (Bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E.2001/9-32, K.2001/155, K.T. 3.7.2001)

49- RECEP AKDAĞ

1) İddianamenin 102-103'üncü sayfalarında yer alan iddialar (EK-175), muhtelif gazete haberlerine dayandırılmıştır. Ancak iddia makamı, ilgili ilgisiz pek çok gazete kupürünü delil göstermiştir. Zira EK-175'te sunulan delillerden, 27.02.2008 tarihli Türkiye ve Milliyet Gazeteleri; 28.02.2008 tarihli Posta, Hürriyet ve Milliyet (2 adet) Gazeteleri; 26.02.2008 tarihli Milliyet Gazetesi; 12.02.2008, 15.02.2008 (3 adet) ve 16.02.2008 tarihli Cumhuriyet Gazeteleri ile "Türbana karşı toplumsal direniş", "Türbanlı öğrenciler lise bahçesinde" ve "Türban dersliklerde" başlıklı isimsiz ve tarihsiz gazete kupürlerinin hiçbiri Recep AKDAĞ'ın beyanı ve onun hakkındaki iddia ile ilgisi yoktur. İlgisiz deliller mesnet yapılarak Recep AKDAĞ'ın itham edilmesi, hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmaz. İddialar, öncelikle delilleri yönüyle hukuka ve Anayasaya aykırıdır.

Muhtelif sağlık kurumlarında başörtülü görev yapanların olduğuna dair haberlerin çıkması üzerine Sağlık Bakanının; "Biz görevimizi biliyoruz, yasaya aykırı bir durum varsa zaten müdahale ederiz, müdahale edilir." anlamında görevlerinin bilincinde olduklarını, vali ve kaymakamların da görevlerinin bilincinde olduğunu ifade etmesi, ne laikliğe ve ne de Anayasaya aykırıdır.

Öncelikle şu hususu belirtmek gerekir ki; iddianameye alınan fotoğraf ve görüntülerin nerede ve nasıl çekildiği, görüntülerdeki kişilerin kim olduğu, bu kişilerin çekimlerinin yapıldığı sırada görev başında olup olmadıkları belli değildir. Ayrıca evvelce basında çıkan benzeri haberlerin birçok defa gerçeği yansıtmadığı ortaya çıkmıştır. Örnek olarak 2006 yılında türbanlı iki bayan doktorun testisleri şişen gencin ultrasonunu çekmediği bir

gazetemizde birinci sayfadan duyurulmuş ve bu haber müteakip dönemde birçok yazar tarafından irticai faaliyetlere referans olarak kullanılmıştır. Bakanlıkça derhal başlatılan soruşturma sonucu bayan doktorların türbanlı olmadığı gibi, vaka konusunda görevli bulunmadıkları, geçmişte her zaman benzeri ultrasonları çektikleri tüm tarafların beyanları ve belgelerle anlaşılmış, haberi yapan basın kuruluşu da bu gerçeği sonradan kabullenmiştir.

Bu örnekte olduğu gibi basına yansıyan görüntü ve haberler SAĞLIK Bakanlığı ve mahalli yöneticilerce değerlendirilmekte, soruşturulmakta ve gerekli müeyyideler uygulanmaktadır. Türbanlı olarak görev yapmak memur hukuku bakımından disiplin suçudur ve disiplin âmirlerince gerekli hukuki işlemler yapılmıştır ve yapılmaktadır.

Nitekim bu konuda verilen soru önergesine cevâben TBMM'de yaptığı konuşmada Recep AKDAĞ; yukarıda belirtilen hususlara temas ederek; basına yansıyan bu görüntülerin nerede ve nasıl çekildiğinin belli olmadığı, vali, kaymakam ve mahalli yöneticilerin görevlerinin bilincinde olduğu, kamuda görev yapan memurlarla ilgili tavrın açık ve net olduğu, ancak provokasyonlara müsaade edilmeyeceğini ifade etmiştir. Dolayısıyla TBMM'de yapılan bu konuşmadan türbanlı personelin görmezden gelindiği veya gerekli işlemlerin yapılmadığı anlamını çıkarmak mümkün değildir.

Bu kadar çok sağlık kuruluşu ve personeli bulunan bir yapıda, sağlık hizmeti sunan bütün kurumlarımızda her kesimden milyonlarca vatandaşımız muayene ve tedavi olurken, bu hizmeti sunan personelimizin kılık kıyafeti de herkesçe görülebilmekte iken, bazılarının Sağlık Bakanlığı teşkilatında dahi bulunmayan (İddanamede yer alan Cebeci Eğitim ve Araştırma Hastanesi isminde bir hastane bulunmamaktadır. Vakıf Gureba Hastanesi ise Sağlık Bakanlığına bağlı değildir.) birkaç mekanda çekilen fotoğraflardan yola çıkılarak ve "sağlık kuruluşlarında yoğun olarak yaşanan laikliğe aykırı bu durum", "Çok sayıda sağlık personelinin türbanla görev yaptıkları" gibi ifadelere yer verilerek, Sağlık Bakanlığında "çok sayıda" türbanlı personel çalışıyormuş gibi gösterilmesi ve bu durumun gerçekliği araştırılmadan laikliğe aykırılığın delili olarak sunulması maddî ve hukukî bakımından mümkün değildir.

2) Sağlık Bakanlığı Müsteşarı Orhan GÜMRÜKÇÜOĞLU imzasıyla 7 şubat 2008'de yayınlanan genelge; sağlık kurum ve kuruluşlarının huzur içinde hizmet yapması ve hastaların mahremiyet haklarının korunmasını temin maksadıyla yayınlanmıştır. İddia makamının, yorumla ve adeta niyet okur bir biçimde bu genelgeyi "Sağlık kurumlarındaki yasadışı

uygulamaların gizlenmesine çalışmak" (İddianame, s. 103) olarak değerlendirmesi, Açık bir Anayasa ihlalidir. Amacı açıkça belli bir genelgeyi, genelgenin yazılı açık amacının dışında anlamlandırmak, hiçbir hukuk devletinde yapılması mümkün olmayan bir hukuk ihlalidir.

Bütün dünyada olduğu gibi Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık kuruluşlarında da hasta mahremiyetine riayet etmek esastır.

03/12/2003 tarihli ve 5013 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan "Biyoloji ve Tıbbın Uygulanması Bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunması Sözleşmesi: İnsan Hakları ve Biyotıp Sözleşmesi"nin 10'uncu maddesi "Özel yaşam ve bilgilendirme hakkı" kenar başlığını haizdir. Bu maddenin birinci fıkrası ile herkesin, kendi sağlığıyla ilgili bilgiler bakımından, özel yaşamına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu belirtilerek sağlıktaki hasta mahremiyeti ülkemizce de kabul edilmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında "mahremiyet" ilkesi sadece ev ve aile hayatı ile sınırlı tutulmamakta, işyeri dahil geniş şekilde yorumlanmaktadır. İzinsiz fotoğraf çekimi ve bunun yayımlanması ülkemizi zor duruma sokabilecektir. Nitekim bu ülkelerdeki hastanelerde izinsiz çekim yaptırılmaz.

Diğer taraftan, ülkemizde bir çok özel hastaneyi de akredite eden JCI (Joint Comission International-Uluslararası Birleşik Komisyon) tarafından 2003 Yılı Ocak Ayında yayımlanan "Hastaneler İçin Akreditasyon Standartları"nda, özellikle klinik işlemler ve muayene sırasında hasta mahremiyetinin önemli olduğu, hastanın mahremiyet ihtiyacına saygı gösterilmesi gerektiği bir standart olarak belirlenmiştir.

Ülkemizde de, 01/08/1998 târihli ve 23420 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Hasta Hakları Yönetmeliğinde "Mahremiyete saygı gösterilmesi" başlıklı 21'inci maddesinde "Hastanın, mahremiyetine saygı gösterilmesi esastır.", "Hastanın, sağlık durumu ile ilgili tıbbi değerlendirmelerin gizlilik içerisinde yürütülmesi", "Muayenenin, teşhisin, tedavinin ve hasta ile doğrudan teması gerektiren diğer işlemlerin makul bir gizlilik ortamında gerçekleştirilmesi" hükümlerine yer verilmiştir.

Yine aynı Yönetmeliğin 39'uncu maddesinde ise "Hasta, kişilik değerlerine uygun bir şekilde ve ortamda sağlık hizmetlerinden faydalanma hakkına sahiptir.", "Sağlık kurum ve kuruluşlarında, … gürültünün ve rahatsız edici diğer bütün etkenlerin bertaraf edilmesi esastır." hükümlerine yer verilmiştir. Bu hükümler ışığında sağlık kuruluşlarında hasta

mahremiyetinin sağlanması gerektiği noktasında bir tereddüt bulunmamaktadır.

Basın mensuplarının sağlık kuruluşlarından görüntü alıp alamayacakları hususunda bu kuruluşların idarecilerinin tereddüde düştüğü ve muhatabından izin almadan çekilen bu görüntülerle hasta mahremiyetinin ihlal edildiği ve yaşanan tartışmaların huzur ve sükunu bozduğu, hastane idarecileri ve hastalarca sıkça Bakanlık yetkililerine iletildiği görülmüştür. Giderek yoğunlaşan bu tür şikâyetler ve bu durumun bir düzene sokulması talepleri Bakanlık tarafından değerlendirilmiş ve basın mensuplarının sağlık kuruluşlarından görüntü alma konusundaki hukukî boşluğun giderilmesi, hasta mahremiyetinin korunması, huzur ve sükunun temini maksadı ile iddianameye konu 07/02/2008 târihli ve 3553 sayılı Genelge yayımlanmıştır.

Sağlık kuruluşlarının umuma açık olduğu ve teknolojide gelinen nokta ve cep telefonları ile dahi her şeyin görüntülenebildiği ve kayıt altına alınabildiği bir çağda, Bakanlığın hasta mahremiyetinin sağlanması ve huzur ve sükûnun sağlanması yönündeki Genelgesinin sağlık kuruluşlarındaki yasa dışı uygulamaların gizlenmeye çalışıldığı iddiasına hasredilmesinin kabul edilebilir bir yönü bulunmamaktadır.

Konunun hasta hakları yönünden diğer boyutu "Güvenliğin Sağlanması"dır. Aynı Yönetmeliğin 37'nci maddesi "Herkesin sağlık kurum ve kuruluşlarında güvenlik içinde olmayı bekleme ve bunu isteme hakları vardır" hükmünü amirdir. Benzer şekilde güvenlik gerekçesi ile diğer bir çok kamu kurum ve kuruluşunda izinsiz fotoğraf ve kamera çekimi yapılamadığı da herkesçe malumdur.

Yine aynı Yönetmelikte düzenlenen bir diğer husus hastalara ait "Bilgilerin Gizli Tutulması" ilkesidir. Hastanelerde serbestçe çekime müsaade edilmesi halinde bu ilkenin de kolaylıkla ihlali mümkündür. Türk Ceza Kanununun "özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar" ile ilgili düzenlemesinde de, kişilerin sağlık durumlarının mahremiyeti kabul edilmiş ve bu bilgileri kaydeden kimse için cezai müeyyide öngörülmüştür. Gizlilik hakkı, Roma/2002 tarihli Hasta Haklarına İlişkin Avrupa Ana Sözleşmesinde de yer alan evrensel bir değerdir.

Hasta hakları çağdaş dünyada insan haklarının sağlık alanında uygulaması olarak kabul görmektedir. Bakanlığım dönemimde hasta haklarının ilgili taraflarca benimsenmesi ve fiilen uygulanması için birçok düzenleme yapılmıştır. Bunun bir parçası olan mezkur genelgenin irtica ile

irtibatlandırılması, çağdaş ve evrensel değerlerin tam zıddına yorumlanmasıdır.

Mezkûr Genelge tamâmen bu maksatlar ile yayımlanmış olup, iddianamede maksadı aşan ifadelere de yer verilerek bu Genelge ile "sağlık kurumlarındaki yasadışı uygulamaların gizlenmesine çalışıldığı"nın iddia edilmesinin maddî ve hukukî mesnedi bulunmamaktadır.

Sonuç olarak, gerçekliği araştırılmadan basın kupürleri ile Sağlık Bakanlığına haksız isnatlarda bulunulmuş, uluslararası hukuk hatta pozitif hukukumuzda yer alan düzenlemeler açık iken "niyet okuma" yolu ile suçlamalar yöneltilerek, ülkemizi sağlık alanında en uygar ülkeler düzeyine taşımaya yönelik çalışmalar "irticai faaliyet" olarak tanımlanmıştır.

3) Yine İddianame'nin 103'üncü sayfasında yer alan; "Sağlık Bakanı Recep AKDAĞ'ın Anayasa ve Yüksek Öğretim Kanununun ek 17. maddesinde yapılacak değişiklikten sonra, tıp fakültelerinin 6. sınıfında okuyan 'intern' denilen stajyer doktorların da başörtüsü takabileceklerini söylediği" iddiası da gerçek dışıdır.

Zira bu açıklama "intern" denilen Tıp Fakültesi 6. sınıf öğrencilerinin "üniversite öğrencisi" olması hasebiyle ve bunların "öğrencilik" statüsü düşünülerek yapılmış olup, üniversite öğrencilerine yönelik genel bir düzenleme yapıldığında Tıp Fakültesi öğrencilerinin de bu kapsamda değerlendirilecekleri izahtan varestedir. Tıp fakültesi 6. sınıf öğrencilerinin "öğrencilik" statüsü bir tarafa bırakılarak, bu öğrencilerin İddia Makamınca "stajyer doktor" olarak tanımlanmaları ve memurlara uygulanan müeyyidelere tabi olmaları gerektiği değerlendirilerek, açıklamanın bu minval üzere iddianameye alınması maddî gerçekle örtüşmediği gibi, bu hatalı değerlendirmeden yola çıkarak, "türban serbestisinin kamudaki olası genişlemesinin işaretinin verildiği" neticesine ulaşmak da mümkün değildir.

3) Ayrıca ddianamede "Devlet kadrolarının islâmi bir yapıya dönüştürülmesine matuf olarak Diyanet İşleri Başkanlığı kadrosunda görev yapan çok sayıda memurun, hastane yöneticiliğinde görevlendirildiği" iddia edilmiştir.

Başka kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan personelin Sağlık Bakanlığına nakilleri 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun kurumlar arası nakli düzenleyen 74'üncü maddesinin birinci fıkrasının "Memurların bu Kanuna tabi kurumlar arasında, kurumların muvafakatı ile kazanılmış hak dereceleri üzerinden veya 68'inci maddedeki esaslar çerçevesinde derece yükselmesi suretiyle, bulundukları sınıftan veya öğrenim durumları

itibariyle girebilecekleri sınıftan, bir kadroya nakilleri mümkündür." hükmü çerçevesinde gerçekleştirilmektedir.

Sağlık Bakanlığına naklen geçişlerde, subjektif değerlendirmelerin önüne geçmek maksadıyla 08/06/2004 tarihli ve 25486 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe konulan Sağlık Bakanlığı Atama ve Nakil Yönetmeliği ile kurumlar arası nakiller bakımından (Madde 17) objektif kıstaslar belirlenmiş ve başka kurumlardan Sağlık Bakanlığına nakillerde, Türkiye'de bir ilk gerçekleştirilerek kura usûlü kabul getirilmiştir. Bu çerçevede Sağlık Bakanlığına Şubat ve Eylül dönemlerinde kura ile kurumlar arası nakiller yapılmaktadır. Bu şekilde yapılacak atamalarda ilan edilecek kadrolar, 6'ncı ve 5'inci hizmet bölgelerinden başlamak üzere belirlenmektedir. Kura, bütün kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan personele açık olup, kurum ve personel bakımından herhangi bir kısıtlama sözkonusu değildir ve esâsen kısıtlama yapılması da hukûken mümkün olamaz.

Diyanet İşleri Başkanlığı da, 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun uyarınca Başbakanlığın bağlı kuruluşu olup, bir kamu kurumudur ve personeli de memur statüsündedir. Dolayısı ile, bütün kamu kurum ve kuruluşunda çalışan personel gibi, Diyanet İşleri Başkanlığı personeli de Sağlık Bakanlığına kurumlar arası naklen atama kurasına müracaat edebilmekte ve kurada çıktığı ve yerleştiği takdirde ataması yapılmaktadır.

Kura, herkesin katılımına açık olup, boş kadrolar ilan edilmekte ve müracaatlar alınıp tercihler yapıldıktan sonra noter huzurunda gerçekleştirilmektedir. Kurumlar arası atamalar bu şekilde kura ile yapıldığından, torpil, iltimas ve sair usûl ile objektiflikten uzak atamalar yapılması maddeten de mümkün olamaz. Herhangi bir kurum veya personele ayrıcalık tanınması veya müracaatının engellenmesi de sözkonusu değildir.

Diğer taraftan, Sağlık Bakanlığı hastanelerine yönetici atamaları da Sağlık Bakanlığı Personeli Unvan Değişikliği ve Görevde Yükselme Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde yapılmakta olup; bu Yönetmelikte belirlenen şartları taşıyan bütün personel görevde yükselme eğitim ve sınavına katılabilmekte ve bu eğitim ve sınav neticesinde başarı durumuna göre atama yapılmaktadır.

Netice itibariyle, diğer kamu kurum ve kuruluşlarından Sağlık Bakanlığına atanmak isteyen personel kura ile tespit edilip atandığından ve

Bakanlığa bağlı hastanelerine yapılan yönetici atamaları da, şartları taşıyan tüm personelin katılımına açık görevde yükselme eğitimi ve sınavı neticesinde yapıldığından, Diyanet İşleri Başkanlığı personeline özel -yâni bu personel lehine veya aleyhine- bir uygulama yapılması veya ayrıcalık tanınması hukuken mümkün değildir.

Bu kadar objektif usulle yapılan ve herkes gibi iddia makamının da takdir etmesi gereken bir uygulamadan dolayı Sağlık Bakanı Recep AKDAĞ takdir edilmesi gerekirken, iddia makamı tarafından kadrolaşmakla itham edilmesi, iyi niyet kurallarıyla bağdaşmaz.

4) Sağlık Kuruluşları Ruhsatlandırma Yönetmeliği Taslağının 113'üncü maddesindeki "hastaların dini gereklerini yerine getirebilecekleri mekânlar ayrılması" ibaresi, "Adalet ve Kalkınma Partisi hükümetlerinin laiklik ilkesine aykırı diğer eylemleri" arasında sayılarak, bu hükmün laikliğe aykırı olduğu iddia edilmiştir.

Sağlık kuruluşlarında hastaların seçtikleri dine göre din adamlarından destek alabilmeleri ve dini gereklerini yerine getirebilecekleri imkanlar sağlanması sağlık hizmeti gereklerine, sağlık kuruluşları akreditasyon standartlarına, hasta hakları hususundaki evrensel bildirgelere ve uluslar arası sağlık kuruluşları kriterlerine göre yapılmış bir düzenlemedir. Yönetmelikte bu yönde bir düzenleme yapılmak istenmesinde tamamen sağlık hizmeti sunumunda "hasta hakları" maksadı esas alınmıştır.

Dünya Tabipler Birliği'nin yayınladığı 1981 Lizbon ve 1995 Bali "Hasta Hakları Bildirgesi", Amsterdam'da 1994 yılında yayımlanan Avrupa'da Hasta Haklarının Geliştirilmesi Bildirgesi, Amerika Hastane Birliği Hasta Hakları Bildirisi gibi birçok uluslararası belgede bu konuda düzenlemeler mevcuttur.

Son yıllarda sağlık hizmeti sunumu, sağlık kuruluşlarının fiziki yapısı, tıbbî malzeme, sağlık personeli gibi alanlarda Sağlık Bakanlığı ve ülkemizin özel sağlık sektörü uluslararası standartları yakalamış ve ülkemiz bu hususta Dünya ülkeleri arasındaki yerini almış bulunmaktadır. Sağlık kuruluşlarının uluslar arası standartları incelendiğinde;

Dünyada ve özellikle ABD'de en yaygın ve saygın sağlık kuruluşlarının akreditasyon kuruluşu olan JCI (Joint Comission International-Uluslararası Birleşik Komisyon) tarafından 2003 Yılı Ocak Ayında yayımlanan "Hastaneler İçin Akreditasyon Standartları"nda, "Kurum hasta ve ailelerinin ibadet taleplerine ya da hastanın ruhani ve dini benzer taleplerine cevap veren bir sürece sahip olmalıdır." ve "Bir hasta ya da ailesi dini ya da ruhani

inançlarla ilgili olarak birisi ile görüşmek istediğinde, kurum bu isteğe yanıt verme sürecine sahip olmalıdır." yolunda standartlar bulunduğu görülmektedir.

Ülkemizde, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi hastaneleri, Mesa, Bayındır, Acıbadem, Amerikan Hastaneleri gibi 20 civarında hastanenin JCI (Joint Comission International-Uluslararası Birleşik Komisyon) tarafından akredite edildiği ve bu hastanelerin hastalarının dini ve ruhani taleplerini karşılama standartlarını yerine getirdiği bilinmektedir.

Diğer taraftan Amerika, İngiltere, Almanya, Avustralya gibi ülkelerin hastanelerinde her biri kendi çalışma alanında uzman üyelerden oluşan "Etik Kurullar" yer almakta olup, "Hastanenin Din Sorumlusu" da bu Kurulun üyesidir.

Uygar ülkelerde bu tür düzenlemeler yapılmakta ve bu düzenlemeler insan haklarının ve bunun sağlık alanında yansıması olan hasta haklarının bir gereği olduğu değerlendirilmektedir.

Ülkemizde de, Sağlık Bakanlığınca hazırlanan ve 01/08/1998 tarihli ve 23420 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren "Hasta Hakları Yönetmeliği"nde çağdaş uygulamalar pozitif hukukumuza alınmıştır. Bu Yönetmeliğin "Dini Vecibeleri Yerine Getirebilme ve Dini Hizmetlerden Faydalanma" başlıklı 38'inci maddesinde "Sağlık kurum ve kuruluşlarının imkanları ölçüsünde hastalara dini vecibelerini serbestçe yerine getirebilmeleri için gereken tedbirler alınır. Kurum hizmetlerinde aksamalara sebebiyet verilmemek, başkalarını rahatsız etmemek ve personelce düzenlenip yürütülen tıbbi tedaviye hiç bir şekilde müdahalede bulunulmamak şartı ile hastalara dini telkinde bulunmak ve onları manevi yönden desteklemek üzere talepleri halinde, dini inançlarına uygun olan din görevlisi davet edilir. Bunun için, sağlık kurum ve kuruluşlarında uygun zaman ve mekan belirlenir. İfadeye muktedir olmayıp da dini inancı bilinen ve kimsesiz olan agoni halindeki hastalar için de, talep şartı aranmaksızın, dini inançlarına uygun olan din görevlisi çağrılır. Bu hakların nasıl ve ne zaman kullanılacağı ve bu konuda alınacak tedbirler, sağlık kuruluşunun çalışma usul ve esaslarını gösteren mevzuatta ayrıca düzenlenir." yolunda hüküm mevcuttur ve Avrupa Hasta Hakları düzenlemelerine paralellik gösteren bu hüküm yaklaşık 10 yıldır yürürlüktedir.

Ülkemizde söz konusu hüküm Hasta Hakları Yönetmeliğinde yaklaşık 10 yıldır yürürlükte iken, İddia Makamınca bu Yönetmeliği hazırlayan ve

yürürlüğe koyanlar hakkında hiçbir işlem yapılmamış, taslak halinde kalan ve yayımlanmayan bir Yönetmelik hükmü hükümetin laiklik ilkesine aykırı eylemi olarak ileri sürülmüştür.

Söz konusu hükmün suç olarak düşünülmesi ve laiklik ilkesine aykırı eylem olarak iddia edilmesi mümkün olmamakla birlikte; ceza hukuku yönünden de bir değerlendirme yapabilmek açısından bir an için suç unsuru taşıdığı kabul ve farz edilse bile;

İdarenin Yönetmelik, Tebliğ, Genelge gibi bir düzenleyici işlemi ancak bu işlemin tesisine yetkili makamın iradesi ile ortaya çıkar, tekemmül eder ve hem Devlet-idare, hem de üçüncü şahıslar bakımından hak ve yükümlülükler doğurur. Bir Yönetmeliğin yayımlanmamış ve taslak halinde kalmış olması halinde, bunda, hem Bakan, hem memurlar, hem de üçüncü şahıslar bakımından herhangi bir idarî, mâlî, cezâî, siyasî sorumluluktan bahsedilmesi hukûken mümkün değildir.

Maalesef iddia makamı, olmayan bir yönetmelikten hareketle afaki bir ithamda bulunmakta, Sağlık Bakanı Recep AKDAĞ'ın yapmadığı bir eylemden dolayı siyasi yasaklı olmasını ve üyesi olduğu partinin kapatılmasını talep etmektedir. Bu, hukukun genel ilkeleri ve Anayasa'da ifadesinin bulan hukuk devleti ilkesinin alenen ihlalidir.

5) Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Recep AKDAĞ'ın AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

6) Kaldı ki Recep AKDAĞ'ın her iki beyanı da; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

50- NURETTİN CANİKLİ

Nurettin CANİKLİ hakkında iddianamenin 112 ve 113'üncü sayfasında yer alan ve delili EK-160'da sunulan iddia, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulan bir kanun teklifine dayanmaktadır. İddianın delillerinin yer aldığı

EK-160'da; Anayasa'nın 10 ve 42'nci maddeleri ile Yüksek Öğretim Kanunun EK 17'nci maddesinde değişiklik öngören kanun teklifleri ve bunlara dair gazete kupürleri yer almaktadır.

Nurettin CANİKLİ'nin Anayasa ve yasa değişiklik teklifi vermesi, Anayasa'nın teminatı altında bir yasama faaliyeti çalışmasıdır. Bilindiği gibi yasama yetkisi, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne aittir (Anayasa, m. 7). Kanun koymak, değiştirmek veya kaldırmak, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin yetki ve görevlerindendir(Anayasa, m. 87). "Kanun teklif etmeye Bakanlar Kurulu ve milletvekilleri yetkilidir."(Anayasa, m. 88/1) Nurettin CANİKLİ, Anayasa'nın bu hükümlerine uygun bir kanun teklifine imza atmıştır. Bir milletvekilinin Anayasanın kendisine tanıdığı yetkiyi kullanarak kanun teklifi vermesi, ne laikliğe ve ne de Anayasaya aykırıdır. Anayasaya aykırı olan, Anayasaya uygun bir biçimde Anayasanın tanıdığı kanun teklif etme yetkisini kullanan bir milletvekilin, Anayasa'ya aykırı hareket ettiğinden bahisle siyasi yasaklılığının talep ve dava edilmiş olmasıdır.

Bir kanun teklifi veya bir konuda kanuni düzenleme yapılmak üzere teklif verilmesi, salt Cumhuriyet Başsavcısının değerlendirmesiyle Anayasaya aykırı hale gelmez. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı bu tavrıyla, Anayasanın yalnızca Anayasa Mahkemesi'ne tanıdığı denetim yetkisini devşirmektedir. Oysa "Hiç kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz." (Anayasa, m. 6/3)

Kanun teklifi vermek, bir milletvekilinin asli görevidir ve tartışmasız bir yasama faaliyetidir. Yasama faaliyetleri, mutlak yasama sorumsuzluğu kapsamında olup, Anayasanın 83'üncü maddesinin teminatı altındadır.

Bir kanunun veya bir kanun maddesinin değiştirilmesini veya kaldırılmasını savunmak, istemek ve bunun için kanun teklifi vermek de düşünce ve kanaat hürriyeti (Anayasa, m. 25) ve düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti (Anayasa, m. 26) kapsamındadır. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararına göre de; **"…**Yasalarla getirilen düzenlemeleri savunarak değerlendirilmesini veya ortadan tamamen kaldırılmasını istemek T.C. Anayasası'nın 25 ve 26. maddelerinde öngörülen düşünce ve kanaat hürriyetinin doğal bir sonucudur. (Bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E.2001/9-32, K.2001/155, K.T. 3.7.2001)

51- MUSTAFA ELİTAŞ

Mustafa ELİTAŞ hakkında iddianamenin 112 ve 113'üncü sayfasında yer alan ve delili EK-160'da sunulan iddia, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulan bir kanun teklifine dayanmaktadır. İddianın delillerinin yer aldığı EK-160'da; Anayasa'nın 10 ve 42'inci maddeleri ile Yüksek Öğretim Kanunun EK 17'inci maddesinde değişiklik öngören kanun teklifleri ve bunlara dair gazete kupürleri yer almaktadır.

Mustafa ELİTAŞ'ın Anayasa ve yasa değişiklik teklifi vermesi, Anayasa'nın teminatı altında bir yasama faaliyeti çalışmasıdır. Bilindiği gibi yasama yetkisi, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne aittir (Anayasa, m. 7). Kanun koymak, değiştirmek veya kaldırmak, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin yetki ve görevlerindendir(Anayasa, m. 87). "Kanun teklif etmeye Bakanlar Kurulu ve milletvekilleri yetkilidir."(Anayasa, m. 88/1) Mustafa ELİTAŞ, Anayasa'nın bu hükümlerine uygun bir kanun teklifine imza atmıştır. Bir milletvekilinin Anayasanın kendisine tanıdığı yetkiyi kullanarak kanun teklifi vermesi, ne laikliğe ve ne de Anayasaya aykırıdır. Anayasaya aykırı olan, Anayasaya uygun bir biçimde Anayasanın tanıdığı kanun teklif etme yetkisini kullanan bir milletvekilin, Anayasa'ya aykırı hareket ettiğinden bahisle siyasi yasaklılığının talep ve dava edilmiş olmasıdır.

Bir kanun teklifi veya bir konuda kanuni düzenleme yapılmak üzere teklif verilmesi, salt Cumhuriyet Başsavcısının değerlendirmesiyle Anayasaya aykırı hale gelmez. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı bu tavrıyla, Anayasanın yalnızca Anayasa Mahkemesi'ne tanıdığı denetim yetkisini devşirmektedir. Oysa "Hiç kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz." (Anayasa, m. 6/3)

Kanun teklifi vermek, bir milletvekilinin asli görevidir ve tartışmasız bir yasama faaliyetidir. Yasama faaliyetleri, mutlak yasama sorumsuzluğu kapsamında olup, Anayasanın 83'üncü maddesinin teminatı altındadır.

Bir kanunun veya bir kanun maddesinin değiştirilmesini veya kaldırılmasını savunmak, istemek ve bunun için kanun teklifi vermek de düşünce ve kanaat hürriyeti (Anayasa, m. 25) ve düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti (Anayasa, m. 26) kapsamındadır. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararına göre de; "**…**Yasalarla getirilen düzenlemeleri savunarak değerlendirilmesini veya ortadan tamamen kaldırılmasını istemek T.C. Anayasası'nın 25 ve 26. maddelerinde öngörülen düşünce ve kanaat hürriyetinin doğal bir sonucudur. (Bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E.2001/9-32, K.2001/155, K.T. 3.7.2001)

IV- AK PARTİ'Lİ YEREL YÖNETİCİ VE İL, İLÇE VE BELDE TEŞKİLAT YÖNETİCİLERİ HAKKINDAKİ İDDİALARIN CEVAPLANDIRILMASI

1- ALİ UĞURLU - KAMİL ÜNAL – MUSTAFA BURNA – ALİ TEKİN

İddianamenin 103'üncü sayfasında yer alan 1 numaralı iddia (EK- 132), Ali UĞURLU, Kamil ÜNAL, Mustafa BURNA ve Ali TEKİN'in, 2004 yerel seçimlerinde kullandıkları "İktidarla el ele-84 yıllık karanlığa son" sözlerini içeren slogan, geçmiş yerel yöneticileri eleştirmek, kendilerinin daha iyi hizmet yapacaklarını ve iktidarla ilçelerine daha fazla hizmet getireceklerini ifade için kullanılmıştır. Bu slogan, laiklik veya cumhuriyet karşıtı, bir anlamı veya anlayışı ifade etmemektedir.

a) Niğde Ulukışla İlçe teşkilatı il genel meclisi üye adayları **Ali Uğurlu, Kamil Ünal, Mustafa Burna** ile belediye başkan adayı **Ali Tekin** hakkında Ulukışla Cumhuriyet Başsavcılığı "Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni alenen tahkir ve tezyif suçundan dolayı yargılanmaları ve cezalandırılmaları" istemiyle Ulukışla Asliye Ceza Mahkemesinde kamu davası açılmıştır.

Yapılan yargılama sonucunda Niğde Ulukışla Asliye Ceza Mahkemesi, "…tüm dosya kapsamından "İktidarla el ele 84 yıllık karanlığa son" sloganı ile sanıkların amacının ilçenin geri kalmışlığını ifade ederek, hem mensubu oldukları ve iktidarda bulunan siyasi partinin kendilerine sağlayacağı kolaylıklardan faydalanarak ilçeye daha iyi hizmet edeceklerini ifade etmek, bu suretle oy toplamak, hem de 2004 yılına kadar ilçede görev yapmış olan yerel yönetimleri eleştirmek olduğunun anlaşıldığı, açıklanan tüm bu nedenlerle sanıklarda suç kastının, dolayısıyla Türkiye Büyük Millet Meclisinin alenen tahkir ve tezyif kastının bulunmadığı, aksi yönde, her türlü şüpheden uzak, somut, kesin ve inandırıcı delil de bulunmadığından, mahkememizce tüm sanıkların 5271 sayılı ceza muhakemesi kanunun 223/2-c maddesi uyarınca müsnet suçtan ayrı ayrı olmak üzere beraatlerine karar vermek gerekmiştir." demek suretiyle, bu kişilerin beraatine karar vermiştir. (Ulukışla Aliye Ceza Mahkemesi 26.07.2005 tarih ve 2004/93 E. ve 2005/138 K.) **(EK-26)**

Ancak iddia makamı, bu tahkikat, yargılama ve karardan iddianamesinde hiç bahsetmemiş, iddiasının ekleri arasında ise tahkikat aşamasına dair belgelere yer verdiği halde mahkeme kararına dair belgeleri ekler arasına koymamıştır. Bu, lehte ve aleyhte delil toplama yükümlülüğü ve görevi olan iddia makamının, bu görevini anılan kişiler ve Ak Parti aleyhine açıkça ihlal ettiğini göstermektedir.

Ayrıca Anayasamıza göre; "Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz." (Anayasa, m. 38/4) Hukukun evrensel prensipleri ve Anayasamız, bir kişinin suçluluğu mahkeme kararıyla kesin olarak sabit olmadıkça suçlu sayılamayacağını açıkça ortaya koyarken, suçsuzluğu hükmen sabit olan Ali Uğurlu, Kamil Ünal, Mustafa Burna ve Ali Tekin'in hala itham edilmesi ve siyasi yasaklılığının talep edilmesi, hukukun evrensel ilkeleri ve Anayasa'nın 2'inci maddesinde ifadesini bulan hukuk devleti ilkesinin alenen çiğnenmesidir.

b)Kaldı ki Ak Parti, bu kişiler hakkında derhal disiplin tahkikatı başlatmış ve yapılan tahkikat sonucunda; Niğde İl Disiplin Kurulu'nun 22.03.2004 tarihli kararı ile parti üyesi olan Yunus UĞURLU partiden kesin ihraç edilmiş ve bu karar da kesinleşmiştir**(EK- 27).** Adı geçen kişilerden Ali TEKİN, Mustafa BURMA ve Kamil ÜNAL'ın parti üyesi olmadığı ve Ali UĞURLU'nun 30.12.2003'te İl Genel Meclisi Üyeliği için İlçe Başkanlığı görevinden istifa ettiği için herhangi bir ceza verilememiştir.

Görüldüğü gibi Ak Parti, olay karşısında tepkisiz kalmamış, olay duyulur duyulmaz. Gerekli soruşturmayı yapmış ve ilgililer hakkında disiplin kurallarını işleterek, parti olarak tavrını koymuştur.

Ancak iddia makamı, bu hususu da görmezden gelmiş ve Yüksek Mahkeme'nin de bilgisine sunmamıştır.

c) Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Ali TEKİN, Mustafa BURMA ve Kamil ÜNAL, Ak Parti'nin üyesi değildir. Anayasa'nın 69'uncu maddesi, parti üyesi olmayanların eylemlerinden dolayı bir partinin sorumlu tutulamayacağı hükmünü amirdir. Ancak bu hükme rağmen iddia makamı, parti üyesi olmayan bu kişilerin siyasi yasaklılığını ve bu nedenle Ak Parti'nin kapatılabilmesini talep edebilmiştir. İddia makamının mantığıyla hareket edildiği takdirde, Ak Parti ile hiç ilgisi bulunmayan ve hatta partiye karşı olanların söyledikleri sözler nedeniyle de partinin ithamı ve kişiler için siyasi yasak talebi mümkün hale gelmektedir. Bunun kabulü, hukuken ve fiilen mümkün değildir. Aksinin kabulü, Anayasa'nın 69'uncu maddesinin ve hukukun evresel ilkeleri ile Anayasa'nın 2'inci maddesinde ifadesini bulan hukuk devleti ilkesinin alenen ihlalidir. İddia makamı, bu tutum ve yaklaşımıyla, hukukun evrensel ilkelerini, Anayasa'nın 69'uncu maddesini ve

Anayasa'nın 2'inci maddesinde ifadesini bulan hukuk devletini alenen ihlal etmiştir.

d) İddia makamı; "İktidarla el ele-84 yıllık karanlığa son" cümlesinden hareketle, bunun laiklik veya cumhuriyet dönemi aleyhine söylenmiş sözler sonucuna ulaşması da hukuken kabul edilmez. Çünkü bu sözler, bir yerel seçim döneminde, geçmiş yerel yönetimleri eleştirmek ve kendilerinin daha iyi hizmet edeceklerini ifade etmek için söylenmiştir. Bu sloganı kullanan kişiler yargılanmış ve yargılama sonucunda Ulukışla Asliye Ceza Mahkemesi;, "…tüm dosya kapsamından "İktidarla el ele 84 yıllık karanlığa son" sloganı ile sanıkların amacının ilçenin geri kalmışlığını ifade ederek, hem mensubu oldukları ve iktidarda bulunan siyasi partinin kendilerine sağlayacağı kolaylıklardan faydalanarak ilçeye daha iyi hizmet edeceklerini ifade etmek, bu suretle oy toplamak, hem de 2004 yılına kadar ilçede görev yapmış olan yerel yönetimleri eleştirmek olduğunun anlaşıldığı, açıklanan tüm bu nedenlerle sanıklarda suç kastının, dolayısıyla Türkiye Büyük Millet Meclisinin alenen tahkir ve tezyif kastının bulunmadığı, aksi yönde, her türlü şüpheden uzak, somut, kesin ve inandırıcı delil de bulunmadığından, mahkememizce tüm sanıkların 5271 sayılı ceza muhakemesi kanunun 223/2-c maddesi uyarınca müsnet suçtan ayrı ayrı olmak üzere beraatlerine karar vermek gerekmiştir." (Ulukışla Aliye Ceza Mahkemesi 26.07.2005 tarih ve 2004/93 E. ve 2005/138 K.) demek suretiyle, bu sözlerin ne maksatla söylendiği açıklıkla tespit etmiştir.

e) İddia makamı, "İktidarla el ele-84 yıllık karanlığa son" sloganını, tamamen kendince ve subjektif bir yaklaşımla, söylenilen yer, neden, zaman ve muhatap bağlamından koparmış, söylenenleri söyleyenlerin iradesine rağmen kendince anlamlandırmış ve kendi verdiği anlamları sanki onlar söylemiş gibi takdim etmiş ve bu sözlerden dolayı onların sorumluluğunu talep ve dava etmiştir. Bu, hukukun evrensel ilkelerinin ve Anayasada ifadesini bulan hukuk devleti ilkesinin alenen ihlalidir.

Ayrıca laiklik karşıtlığıyla veya cumhuriyet döneminin eleştirilmesiyle açık veya gizli hiçbir ilgisi bulunmayan bir açıklamadan hareketle iddia makamının, açık bir ifadede gizli anlam araması veya niyet okumak suretiyle başka anlamlara çekilmesi mümkün olmayan açıklamalara gizli anlamlar yüklemesi, aleni bir anlam tahrifi ve delil tasnii olup, hem hukuken ve hem de fiilen mümkün değildir. Hukuken mümkün değildir, çünkü Anayasa ve hukukun evrensel ilkeleri, niyet okumayı menetmiştir. Fiilen mümkün değildir, çünkü iddianamedeki metinde bunun ne anlamda kullanıldığı yoruma ve tevile imkan bırakmayacak açıklık ve netliktedir.

İddia makamı, niyet okuyucu değildir, olamaz da. Hukuk devletinde iddia makamı, somut gerçeklikten hareket eder. Aksinin kabulü, Anayasanın 2'inci maddesinde ifadesini bulan demokratik hukuk devleti ilkesinin açık ihlalidir.

f) Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir.

Ali UĞURLU, Kamil ÜNAL, Mustafa BURNA ve Ali TEKİN'in Ak Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili hiçbir eylemi yoktur ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı da iddianamesinde bu yönde bir eylemden de söz etmemektedir.

g) Kaldı ki Ali UĞURLU, Kamil ÜNAL, Mustafa BURNA ve Ali TEKİN'in kullandıkları slogan; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

2- SÜLEYMAN KALDIRIM

İddianamenin 103'üncü sayfasında yer alan 2 numaralı iddia (EK- 133), Samsun ili Gazi Beldesi Belediye Başkanı **Süleyman Kaldırım**'ın önsöz yazdığı *'Muhtasar İlmihal-Resimli Namaz Hocası'* adlı *"gözleri ve ayakları sağlam olmayanların cuma namazı kılamayacağı, insan pisliğinin 3.2 gramdan fazlasının namaza mani olduğu, 'ah' diye inlemenin, saç ve sakal taramanın da namazı bozduğu"* gibi dini kuralların anlatıldığı 190 sayfalık kitabın, ilköğretim okulu öğrencilerine 2005 yılı Eylül ayında bedava dağıtıldığı, iddiasıdır.

Bu iddia gerçeği yansıtmamaktadır. Çünkü:

a) İddiaya konu kitap, ilköğretim okulu öğrencilerine dağıtılmamıştır. Bu kitap, Kültür Bakanlığı bandrolü taşıyan, yaklaşık 30-35 senedir piyasada bulunan kitap olup, kanuna uygun bir biçimde yaz aylarında Gazi Beldesi'nde açılan yaz Kur'an Kursu'na giden öğrencilere öğrenimlerinde yardımcı olmak amacıyla dağıtılmıştır. İçindeki bilgiler, pratik ve resimli dini bilgilerdir.

b) Süleyman KALDIRIM, bu kitaba bir önsöz yazmamıştır. İddia makamı, dağıtılan kitabı incelemiş olsaydı bu hususu görebilirdi. Ama maalesef incelemediği için, yayınevinin yazdığı önsözü, Süleyman

KALDIRIM yazmış gibi göstermiştir. Bu, hakikat dışıdır. Açık bir saptırma, açık bir yanıltmadır.

Süleyman KALDIRIM, dağıtılan kitaba bir yazı eklemiştir. Yazının muhtevası aynen şöyledir:

"Sevgili Gençler,

Bizler, sizin her alanda başarılı olmanızı istiyor ve bu konuda çalışmalarımıza hiç ara vermeden devam ediyoruz. Geleceğimizin teminatı olan siz gençlere söz verdiğimiz gibi, attığınız her önemli adımda yanınızda olmak istiyoruz. Hayatın her alanında başarılı ve bilgili gençlerin yetişmesi, ülkemizin geleceğe daha güvenle bakabilmesi demektir. Millet kavramını oluşturan biz bireyler, eğitim, spor, sanat, kültür, bilgi, teknoloji, inanç ve günümüz şartları neyi gerektiriyorsa öğrenmek ve en iyi olmak için çok çalışmalıyız.

(İmza)
Süleyman KALDIRIM
Gazi Belediye Başkanı"

(EK-28)

Eklenen bu yazının iddia ile uzaktan yakından hiçbir ilgisi yoktur.

c) Konunun basında çarpıtılarak haberleştirilmesi üzerine Gazi Belediye Başkanı Süleyman KALDIRIM, Gazi Belediye Başkanlığı'nın 16.09.2005 tarihli ve 471 sayılı yazısı ile durumu Samsun Valiliği ve Samsun İl Emniyet Müdürlüğüne bildirmiş, 04.07.2006 tarih ve 334 sayılı yazı ile de Samsun Valiliği ve Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü bilgilendirilmiştir. Bu yazışma ve araştırmaların hepsinde de gazete haberinin gerçeğe aykırılığı vurgulanmıştır**(EK-29)**

d) Ek -133'te delil olarak sunulan cumhuriyet gazetesi haberinde; söz konusu kitabın "İlköğretim okullarında yaz aylarında düzenlenen Kur'an Kurslarına katılan ilköğretim öğrencilerine" dağıtıldığı şeklindeki yanlış haber, iddia makamı tarafından biraz değiştirilerek iddianameye "Kitabın ilköğretim okulu öğrencilerine 2005 yılı eylül ayında dağıtıldığı" şeklinde konulmuş ve böylelikle gazetenin ilköğretim okullarında yazın düzenlenen Kur'an Kursuna giden öğrencilere dağıtılan kitap diye haberleştirdiği konu, iddianameye girerken sanki ilköğretim okuluna devam eden öğrencilere dağıtılmış bir kitap olmuş ve konu bir kez de iddia makamı tarafından başkalaştırılmıştır. Bu, açık bir çarptırmadır, açık bir saptırmadır ve iyi niyetten uzak bir yaklaşımdır. Hukuk devletinde iddia makamı, somut

delilleri hukuka uygun bir biçimde toplar ve değerlendirir; ama delilleri istediği şekle sokamaz ve somut gerçekliği dışında bir anlamda kesinlikle değerlendiremez. Aksi, hukukun evrensel ilkeleri ve hukuk devletinin alenen ihlali olur.

Ayrıca, iddia makamının tırnak içinde verdiği düşünceler, Süleyman KALDIRIM'a ait değildir.

e) Kaldı ki AK Parti, bazı parti üyelerinin ve belediye başkanlarının parti politikalarıyla uyuşmayan kişisel görüşlerini benimsemediği gibi, özellikle yerel yönetimlerin faaliyetlerinde parti politikalarına aykırı tutum ve davranışlardan kaçınılması gerektiğine dair genelgeler yayınlamıştır. Nitekim, AK Parti Yerel Yönetimler Başkanlığı, 2006 yılı Mayıs ayında bazı basın ve yayın organlarında yer alan "AK Partili belediyelerin kültürel faaliyetler çerçevesinde dağıttığı kitaplara ilişkin tartışmalar" nedeniyle, 24.5.2006 tarih, yyön/81.07./2006-1696 sayı ve "Kültürel Amaçlı Toplantılar ve Yayınlar" konulu genelgeyi bütün AK Parti'li belediye başkanlarına göndermiştir.

AK Parti Genel Başkan Yardımcısı, Yerel Yönetimler Başkanı ve Kocaeli Milletvekili Nihat Ergün imzası ile yayınlanan bu genelgede şu hususlara vurgu yapılmıştır: **(EK – 30)**

"Son zamanlarda belediyelerimizin kültürel içerikli toplantı, panel ve konferansları ile dergi, kitap, broşür gibi basılı neşriyatında, kamuoyunu yanlış yönlendirebilecek, yanlış anlaşılabilecek, başkalarınca istismar edilebilecek veya gereksiz tartışmalara yol açabilecek nitelikte politik-sosyal ve dini konular işlendiği görülmüştür.

Belediyelerin asli görevleri arasında yer almayan ve basın yayın organlarına da intikal eden bu hususların parti programımıza, partimiz temel ilke ve amaçlarına da uygun olmadığı ve partimiz genel merkezince tasvip edilmediği bilinmelidir.

Sosyal ve kültürel amaçlı çalışmalar ve yayınlar konusunda yukarıdaki hususlara özen gösterilmesi gereğini önemle rica eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim."

Bu genelge, çok sayıda basın ve yayın organında da yer almıştır. Bu genelge, partimizin bu tür konularda ne kadar hassas olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Partimizle ilgili olarak kıyıda köşede kalmış, çoğu defa tek bir gazetede yer alan, asılsız veya tahrif edilmiş haberlerin yoğun bir şekilde kullanıldığı bir iddianamede, neredeyse tüm gazetelerde yer alan bu

genelgenin görmezlikten gelinmesi subjektif ve iyi niyet kurallarıyla bağdaşmayan bir yaklaşımın göstergesidir. Hukuk devleti, böylesi yaklaşımları himaye etmez.

3- MUSTAFA TARLACI

İddianamenin 103-104'üncü sayfalarında yer alan 3 numaralı iddia (EK-134), Dinar Belediye Başkanı Mustafa TARLACI'nın 2005 yılı Ramazan ayı boyunca 8 camide teravih namazı kıldırdığının öne sürülmesi üzerine Valiliğin, buna izin veren 8 cami imamı hakkında soruşturma açtırmasına ilişkindir.

a) Mustafa TARLACI'nın teravih namazı kıldırdığı doğrudur. Mustafa TARLACI İlahiyat Fakültesi mezunu olup, cami cemaatinin teklifi üzerine namaz kıldırmıştır.

b) Bu konunun yerel gazeteler tarafından haber yapılması üzerine Afyonkarahisar Valiliği İl İdare Kurulu Müdürlüğü'nün 07.11.2005 tarihli ve 1560 sayılı kararı ile ön inceleme başlatılmış, yapılan ön inceleme sonucunda; İlçe Müftüsü hakkında uyarma cezası, 10 İmam-Hatip ve Müezzin Kayyım hakkında ise kınama cezası verilmesi disiplin yönünden, İmam-Hatip ve Müezzin Kayyımların ilçe içerisinde yerlerinin değiştirilmesi önerilmiş, cezalar ve idari yaptırımlar uygulanmıştır **(EK-31).**

Kısaca idare, bu olay karşısında sessiz kalmamıştır.

c) Dinar Cumhuriyet Başsavcılığı, "Özel işaret ve kıyafetleri usulsüz kullanma" suçu nedeniyle cezalandırılması istemiyle Mustafa TARLACI hakkında Dinar Sulh Ceza Mahkemesine dava açmış ve yapılan yargılama sonucunda Mustafa TARLACI beraat etmiş ve bu karar da temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir (Dinar Sulh Ceza Mahkemesinin 13.03.2007 tarih ve 2006/203 E.., 2007/86 K. İle) **(EK-32)**

Ancak iddia makamı, Mustafa TARLACI hakkında yapılan tahkikat, yargılama ve karardan iddianamesinde hiç bahsetmemiş, iddiasının ekleri arasında ise tahkikat aşamasına ve yargılamaya dair belgelerin hiç birisine yer vermemiştir. Bu, lehte ve aleyhte delil toplama yükümlülüğü ve görevi olan iddia makamının, bu görevini anılan kişi ve Ak Parti aleyhine açıkça ihlal ettiğini göstermektedir.

Başka yerlerde yürütmenin eylemlerinden dahi hukuka aykırı bir biçimde Ak Parti'yi sorumlu tutan iddia makamının, bu olay karşısında

idarenin harekete geçip uyguladığı yaptırımlara hiç değinmemesi ve bunu Ak Parti lehine bir delil olarak kullanmaması oldukça manidardır.

Ayrıca Anayasamıza göre; "Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz." (Anayasa, m. 38/4) Hukukun evrensel prensipleri ve Anayasamız, bir kişinin suçluluğu mahkeme kararıyla kesin olarak sabit olmadıkça suçlu sayılamayacağını açıkça ortaya koyarken, suçsuzluğu hükmen sabit olan Mustafa TARLACI'nın itham edilmesi ve siyasi yasaklılığının talep edilmesi, hukukun evrensel ilkeleri ve Anayasa'nın 2'inci maddesinde ifadesini bulan hukuk devleti ilkesinin alenen çiğnenmesidir.

d) Kaldı ki AK Parti, bazı parti üyelerinin ve belediye başkanlarının parti politikalarıyla uyuşmayan kişisel görüşlerini benimsemediği gibi, özellikle yerel yönetimlerin faaliyetlerinde parti politikalarına aykırı tutum ve davranışlardan kaçınılması gerektiğine dair genelgeler yayınlamıştır. Nitekim, AK Parti Yerel Yönetimler Başkanlığı, 2006 yılı Mayıs ayında bazı basın ve yayın organlarında yer alan "AK Partili belediyelerin kültürel faaliyetler çerçevesinde dağıttığı kitaplara ilişkin tartışmalar" nedeniyle, 24.5.2006 tarih, yyön/81.07./2006-1696 sayı ve "Kültürel Amaçlı Toplantılar ve Yayınlar" konulu genelgeyi bütün AK Parti'li belediye başkanlarına göndermiştir.

AK Parti Genel Başkan Yardımcısı, Yerel Yönetimler Başkanı ve Kocaeli Milletvekili Nihat Ergün imzası ile yayınlanan bu genelgede şu hususlara vurgu yapılmıştır: **(EK – 3O)**

"Son zamanlarda belediyelerimizin kültürel içerikli toplantı, panel ve konferansları ile dergi, kitap, broşür gibi basılı neşriyatında, kamuoyunu yanlış yönlendirebilecek, yanlış anlaşılabilecek, başkalarınca istismar edilebilecek veya gereksiz tartışmalara yol açabilecek nitelikte politik-sosyal ve dini konular işlendiği görülmüştür.

Belediyelerin asli görevleri arasında yer almayan ve basın yayın organlarına da intikal eden bu hususların parti programımıza, partimiz temel ilke ve amaçlarına da uygun olmadığı ve partimiz genel merkezince tasvip edilmediği bilinmelidir.

Sosyal ve kültürel amaçlı çalışmalar ve yayınlar konusunda yukarıdaki hususlara özen gösterilmesi gereğini önemle rica eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim."

Bu genelge, çok sayıda basın ve yayın organında da yer almıştır. Bu genelge, partimizin bu tür konularda ne kadar hassas olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Partimizle ilgili olarak kıyıda köşede kalmış, çoğu defa tek bir gazetede yer alan, asılsız veya tahrif edilmiş haberlerin yoğun bir şekilde kullanıldığı bir iddianamede, neredeyse tüm gazetelerde yer alan bu genelgenin görmezlikten gelinmesi subjektif ve iyi niyet kurallarıyla bağdaşmayan bir yaklaşımın göstergesidir. Hukuk devleti, böylesi yaklaşımları himaye etmez.

4- AYŞE YÜREKLİTÜRK

İddianamenin 104'üncü sayfasında yer alan 4 numaralı iddia (EK- 135) **Ayşe YÜREKLİTÜRK**'ün İzmir İl Genel Meclisi'nin 2005 yılı Aralık ayında yapılan toplantısına türbanla gelerek, Adalet ve Kalkınma Partili meclis üyelerinin arasına oturduğu, bu tutumunun ağır tartışmalara sebebiyet verdiğine ilişkindir.

a) Bu iddia, doğur değildir. Çünkü Ak Parti İzmir İl Genel Meclis Üyesi Ayşe YÜREKLİTÜRK, türbanla İl Genel Meclisi üyeleri arasına oturmamış, İl Genel Meclisi toplantı salonunun halka açık kısmında oturmuştur.

5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunun "Meclis Toplantısı" başlıklı 12'inci maddesinin 4'üncü fıkrasında "İl Genel Meclisi toplantıları halka açıktır" denildiği gibi, İl Genel Meclisi Çalışma Yönetmeliği'nin, "Görüşmeler ve Yönetim" başlıklı 11!inci maddesinin 10'uncu fıkrasında da "İl Genel Meclisi toplantıları halka açıktır" denilmektedir. İl Genel Meclisi toplantı salonunun halka açık kısmında oturmak için herhangi bir kıyafet mecburiyeti yoktur.

Ak Parti İzmir İl Genel Meclis üyesi Ayşe YÜREKLİTÜRK, İl Genel Meclisi toplantıları halka açık yapıldığından görüşmeler sırasında, İl Genel Meclisi toplantı salonunun halka açık kısmında ve arka sıralarda oturmuştur.

Bu husus, Ayşe YÜREKLİTÜRK'ün yazılı talebi üzerine İzmir İl Genel Meclisi Başkanı İsmail YILMAZ'ın 1 nisan 2008 tarihli ve 4682 sayılı yazısında şöyle ifade edilmektedir **(EK-33)**: " Kanun ve Yönetmelik maddelerinde belirtildiği üzere, İl Genel Meclisi toplantılarımız halka açık olarak yapıldığından, görüşmeler sırasında herkesin bu toplantıları izleme hakkı mevcuttur. Şahsınızın Tabipler Odası Başkanı Zeki GÜR'ün konuşma yaptığı sırada İl Genel Meclisi toplantı salonumuzun dinleyiciler için ayrılmış olan arka sıralarında oturur vaziyette bulunduğunuz ilişikte gösterilen görüntü kayıtlarının birinci CD'sinde 21.19'dan 21.55'inci

saniyeye kadar olan bölümünde görülmektedir." biçiminde açıkça ve tartışmasız ifade edilmiştir.

Ancak iddia makamı, iddiasını gazete haberlerine dayandırırken, işin doğrusunu İzmir İl Genel Meclisi Başkanlığı'ndan veya İzmir Valiliğinden öğrenme ve bilgi edinme imkanı varken bunu yapmamış, böylece asılsız bir gazete haberine istinaden Ayşe YÜREKLİTÜRK'ü haksız yere itham edip, siyasi yasaklılığını talep etmiştir.

Bir kişinin yapmadığı bir şeyden dolayı, kendisinin siyasi yasaklılığını ve üyesi bulunduğu partinin de kapatılmasını talep etmek, hiçbir gerekçe ile izah edilemez. Bu, hukukun evrensel ilkeleri ve Anayasa'da ifadesini bulan hukuk devleti ilkesinin alenen ihlalidir.

5- AHMET GENÇ

Eyüp Belediye Başkanı Ahmet GENÇ hakkında iddianamenin 104'üncü sayfasında 3 ayrı iddia yer almaktadır. Bunlar:

1) Birinci iddia (İddianame, s. 104, EK- 136), Eyüp Belediyesi'nin 2005 yılında ÖSYM'nin yaptığı Kamu Personeli Seçme Sınavı'yla alacağı zabıta memurları için imam-hatip mezunu olma şartı getirdiğine ilişkindir.

a) Konuyla ilgili İçişleri Baklanlığı Mülkiye Müfettişliği tarafından 15.04.2003 - 06.12.2005 yılları arası teftişi, 08.11.2005 - 06.12.2005 tarihleri arasında Mülkiye Müfettişleri Turan ERGÜN ve Talip YEL tarafından yapılmış ve 02.12.2005 tarihinde sunulan "Teftiş Raporu"nda konu değerlendirilmiş ve işlemlerin (Teftiş Raporu, Sayfa: 2, 6. numaralı değerlendirme) **(EK-34)** usul ve yasaya uygunluğu tespitle birlikte, usul ve yasaya uygun yapılmaya devam olunması belirtilmiş, ama bu rapor dosyada yok.

b) Bu konu basın tarafından farklı ve yanlış bir biçimde aktarılmış, bunun üzerine Ahmet GENÇ Anayasa'nın 32'inci maddesinden kaynaklanan "Düzeltme ve cevap hakkı"nı kullanarak; Radikal Gazetesinin 19.01.2006 tarihli nüshasında çıkan "AKP'li belediyenin imam-hatipli ısrarı, zabıta dediğin dua bilir." haberi ile ilgili Beyoğlu 9. Noterliği'nden 10 şubat 2006 tarih ve 02990 nolu ihtarnameyi; Milliyet yazarı Melih AŞIK'ın köşesinde yer alan 14.07.2005 tarihli yazıya ilişkin olarak Eyüp Belediye Başkanlığı Basın Danışmanlığı aracılığı ile 17.07.2005 tarihli açıklama gönderilmiştir. Milliyet Gazetesi köşe yazarı Melih AŞIK, bu açıklma metnini "Eyüp'ten bilgi" başlığı ile köşesinde yayınlanmıştır **(EK-35).**

Ancak iddianamede ve eklerinde, ne ihtarnameye, ne Eyüp Belediye Başkanlığının açıklamasına ve ne de Melih AŞIK'ın yazısına yer verilmiştir.

Görüldüğü üzere Ahmet GENÇ, Anayasa'nın 32'inci maddesinin tanıyıp teminat altına aldığı "Düzeltme ve cevap hakkı"nı da kullanmıştır. Ancak iddia makamı, Anayasa ile tanınıp teminat altına alınan "düzeltme ve cevap hakkı"na (Anayasa, m. 32) istinaden yapılmış tekzip ve düzeltmeleri dikkate alması gerekirken bunu yapmamış, aksine gerçeğe aykırı gazete haber ve yorumlarına itibar etmiştir. Bunlar, açık ve tartışmasız bir anayasa ihlali olduğu gibi hukukun temel ilkelerinin de ayaklar altına alınmasıdır.

2) İkinci iddia (İddianame, s. 104, EK- 137), Eyüp Belediye Başkanı **Ahmet Genç**'in, 2006 yılında 10.000 adet bastırdığı "…Örtünmemek elbette dinden çıkmak değildir. Sadece günahkar olmaktır. Ancak başörtülüye eğitim ve sosyal sahalarda reva görülen muamele, sadece zulüm ve haksızlık olarak değerlendirilemez. Aynı zamanda İslam dinini hatırlatan her şeye düşmanlıktır. Din ve vicdan özgürlüğüne açık bir müdahaledir" görüşlerini içeren "Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed" başlıklı broşür ile Diyanet İşleri Başkanlığının "Hz. Peygamberin Örnek Hayatı" isimli kitabını okullarda izinsiz olarak dağıttığı hususunu içermektedir.

Bu iddia, gerçek dışıdır. Çünkü:

a) Eyüp Belediye Başkanı veya Eyüp Belediye Başkanlığı:

1- "Sevgili Peygamberimiz Hazreti Muhammed" başlıklı bir broşür dağıtmamış ve dağıttırmamıştır.

2- Diyanet İşleri Başkanlığının "Hz. Peygamberin Örnek Hayatı" isimli kitabını okullarda izinli veya izinsiz dağıtmamış ve dağıttırmamıştır.

3- Diyanet Vakfı Yayınları arasında çıkan Doç. Dr. Ferhat KOCA'nın hazırladığı "Hz. Peygamberin Örnek Hayatı" isimli kitaptan 10.000 adet alınmış ve bu kitapta okullarda öğrencilere dağıtılmamıştır. Bu kitabın bir kısmı, okul ve öğrenci ile hiçbir ilgisi olmaksızın vatandaşlara dağıtılmıştır.

4- Bir kısmı vatandaşa dağıtılan "Hz. Peygamberin Örnek Hayatı" isimli kitapta, iddianamede iddia edildiği gibi "…Örtünmemek elbette dinden çıkmak değildir. Sadece günahkar olmaktır. Ancak başörtülüye eğitim ve sosyal sahalarda reva görülen muamele, sadece zulüm ve haksızlık olarak değerlendirilemez. Aynı zamanda İslam dinini hatırlatan her şeye düşmanlıktır. Din ve vicdan özgürlüğüne açık bir müdahaledir" şeklinde herhangi bir görüş kesinlikle yoktur.

Şöyle ki:

Eyüp Kaymakamlığı, 21.04.2006 tarihli yazısı ile "Eyüp Belediyesi'nin "Kutlu Doğum Haftası" kapsamında bastırdığı bir kitap ve broşürü milli eğitim müdürlüğü'nden izin almadan bazı okullarda dağıttığı, öğrencilere dağıtılan bu broşürlerde "Örtünmemek günahtır." denildiği iddia edilmektedir." denilerek, gazete haberine istinaden konunun araştırılması istemiştir.

Bunun üzerine İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Milli Eğitim Şube Müdürleri Güsamettin Erdoğan ve Dursun Sezer'i muhakkik olarak görevlendirmiştir.

Muhakkiklerin Eyüp Kaymakamlığı'na sunduğu 18.05.2006 tarihli "İnceleme Raporu"nda **(EK-36)**; "Eyüp Belediyesi tarafından Eyüp'te yaşayan vatandaşlara yönelik olarak broşür ve kitap dağıtım işlemlerinin yapıldığı, ancak okul müdür ve diğer idarecilerinin ve öğretmenlerinin bu dağıtım işleminde rol ve görev almadıkları" sonucuna varılmıştır. Buna göre, Eyüp Belediye Başkanı Ahmet GENÇ, "Sevgili Peygamberimiz Hazreti Muhammed" başlıklı bir broşür ve "Hz. Peygamberin Örnek Hayatı" isimli kitabı, Eyüp'teki okullarda izinli veya izinsiz dağıtmamış ve dağıttırmamıştır.

Muhakkiklerin tanık olarak dinlediği ve iddianamenin 137 numaralı ekinde yer alan 10 okul müdürü de ifadelerinde; Eyüp Belediye Başkanlığı'nın okullarında herhangi bir kitap ve broşür dağıtmadığını açıkça ifade etmişlerdir.

Ayrıca Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 17.05.2006 tarihli ve 591-3617 sayılı yazı ile Eyüp Belediye Başkanlığı'ndan "Sevgili Peygamberimiz Hazreti Muhammed" isimli broşür ile "Hz. Peygamberin Örnek Hayatı" isimli kitaptan birer örnek gösterilmesini istemesi üzerine, Eyüp Belediye Başkanlığı Kültür ve Turizm Müdürlüğü gönderdiği cevabi yazıda; "Sevgili Peygamberimiz Hazreti Muhammed (s.a.v.) isimli broşürün Eyüp Belediyesi tarafından basılmadığı ve dağıtılmadığı, belediyenin hiçbir birim veya yetkililerinin bu broşür ve içeriği ile ilgisi olmadığı, Diyanet Vakfı Yayınları arasında çıkan Doç. Dr. Ferhat KOCA'nın hazırladığı "Hz. Peygamberin Örnek Hayatı" isimli kitaptan 10.000 adet alındığı ve bunun bir kısmının dağıtıldığı, bunun dışında dağıtılan hiçbir şeyin belediye'nin izin, bilgi ve kontrolünde olmadığı açıkça bildirilmiştir.

Söz konusu kitap, Diyanet İşleri Başkanlığının Yayın Danışma Kurulu'nun 12.06.1999 tarih ve 17 sayılı kararı ile yararlı görülmüştür.

Anılan eserde de iddianamede yazılan başörtüsü ile ilgili bilgiler yoktur. Ayrıca Anayasal bir Kuruluş olan Diyanet İşleri Başkanlığının (Anayasa, m. 136) yayınladığı bir kitabın dağıtılmasını, Anayasa veya laiklik ilkesine aykırı görmek, ayrı bir hukuksuzluk ve Anayasa ihlalidir. Böylesi bir kabul, Diyanet İşleri Başkanlığının yayınladığı kitapların hepsini Anayasa veya laiklik ilkesine aykırı sayma sonucuna görür ki bunun hukuken kabulü ve izahı mümkün değildir. Böylesi bir yaklaşım hukuk devletinin gereği olan hukuki güvenliği de tamamen ortadan kaldırır.

18.01.2007 tarihli yazısında İçişleri Bakanlığı, yaptırdığı tahkikat sonucunda; Eyüp Belediye Başkanı Ahmet GENÇ'in iddianameye konu broşür ve kitabı dağıtmadığını tespit etmiş ve bu nedenle Belediye Başkanı Ahmet GENÇ hakkındaki "İddiaların işleme konulmamasına" karar vermiştir. Ancak bu bilgi, ek 137'de yer alması gerekirken, ek 139'da yer almaktadır. Bu da ayrı bir dikkatsizlik örneğidir.

Eyüp Cumhuriyet Başsavcılığı, basında çıkan haberlerin asılsız çıkması nedeniyle Belediye Başkanı Ahmet GENÇ hakkında, idari veya adli bir tahkikat başlatmamıştır.

b) İddia makamı, Eyüp Belediye Başkanı Ahmet GENÇ'in dağıttığını ve dağıttırdığını iddia ettiği ve içinde "…Örtünmemek elbette dinden çıkmak değildir. Sadece günahkar olmaktır. Ancak başörtülüye eğitim ve sosyal sahalarda reva görülen muamele, sadece zulüm ve haksızlık olarak değerlendirilemez. Aynı zamanda İslam dinini hatırlatan her şeye düşmanlıktır. Din ve vicdan özgürlüğüne açık bir müdahaledir" görüşleri yer alan "Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed" başlıklı broşür, iddianın eklerinin sunulduğu 137 numaralı ekte yoktur.

İddia makamı, olamayan bir broşürden ve içinde yazanlardan dolayı Eyüp Belediye Başkanının ve onun üyesi olduğu partinin cezalandırılmasını talep etmektedir. Böyle bir yaklaşım, hangi hukuk devletinde olabilir? İddia makamı, olmayan bir broşürün dağıtılmasından ve içinde yer alan görüşlerden Belediye Başkanını sorumlu tutarken, bu broşürü dosyaya koyması, yasa gereğidir. Ama maalesef, bu broşür dosyada yoktur. Olmayan bir delil ve bu delilde yer alan görüşlerden dolayı bir partinin kapatılması ve bir kişinin de siyasi yasaklılığının talebi, hukuken, aklen ve ilmen izahı mümkün değildir. İddia makamının bu yaklaşımı, hukukun evrensel ilkelerinin ve Anayasa'da ifadesini bulan hukuk devletinin yok sayılması, hukuk devletinde olması gerekli asgari hukuki güvenliğin yok edilmesidir.

İddia makamının bu yaklaşımı, objektif iyiniyet kuralları, hukukun evrensel ilkeleri, Anayasa ve yasayla uyumlu olmayan, subjektif ve hukuk dışı bir yaklaşımdır.

3) İddianamenin 104'üncü sayfasında yer alan 7 numaralı iddia (EK-138), Eyüp Belediye Başkanı **Ahmet Genç'**in 2006 yılı ramazan ayında Eyüp Sultan Cami bahçesine kurulan ramazan çadırına 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 87. maddesine aykırı olarak ismini ve sıfatını içeren afişler astırttığına ilişkindir.

2006 Yılı ramazan ayında Eyüp Sultan Cami bahçesine kurulan ramazan çadırına 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 87. maddesine aykırı olarak Eyüp Belediye Başkanı Ahmet GENÇ'in ismini ve sıfatını içeren afişler astırttığı iddiası da asılsızdır.

İddianın asılsızlığı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının talebi üzerine Eyüp Cumhuriyet Başsavcılığının yaptığı tahkikat ve tespitle açıkça ortaya konmuştur. Eyüp Cumhuriyet savcılığı konuya dair tahkikat yapmış ve yapılan tahkikat sonucunda; "13.10.2006 tarihinde müsnet suçun işlendiği iddia olunan Eyüp Sultan Camii Bahçesinde kurulu ramazan çadırında yapılan tespit ve çekilen fotoğraflarda çadırın içinde ve dışında bulunan pankart ve duvarda asılı resimlerin içeriğinde bir siyasi parti ile ilişkiyi gösteren herhangi bir bulgunun tespit edilmediği, bu hususun aynı tarihte düzenlenen tespit tutanağı ile imza altına alındığı. bu nedenle siyasi partiler yasasının 117'inci maddesinin uygulanmasını sağlayacak herhangi bir işlemin yapılmadığı" nı tespit etmiş ve "kovuşturmaya yer olmadığına dair karar" vermiştir (Eyüp Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 26.03.2008 tarih ve 2006/23252 soruşturma no ve 2008/3699 kararı) **(EK-37)**

Ayrıca İçişleri Bakanlığı da Eyüp Belediye Başkanı Ahmet Genç hakkında tahkikat yaptırmış ve sonunda "İşleme konulmama" kararı vermiştir.

Ancak ne Eyüp Cumhuriyet Savcılığı'nın kovuşturmaya yer olmadığı kararı ve ne de İçişleri Bakanlığı'nın "İşleme konulmama" kararı dosyada ve ekleri arasında vardır. İddia makamı, bu belgelere kolaylıkla ulaşıp, işin aslını öğrenebilecekken bunu yapmamış, sadece basında çıkan haberlere itibar ederek bu iddiayı tanzim etmiştir.

Şimdi bir yanda İçişleri Bakanlığının iddiayı tekzip eden "İşleme konulmama" kararı, diğer yanda yine iddiayı tekzip eden Eyüp Cumhuriyet Savcılığı'nın "Kovuşturmaya yer olmadığı kararı" dururken, iddia makamının bu iddiayı dillendirmesi ve asılsız bir iddiadan dolayı Ahmet

GENÇ'in siyasi yasaklığını ve üyesi olduğu partinin kapatılmasını talep etmesi, açıkça hukukun evrensel ilkeleri ve hukuk devleti ilkesinin ihlalidir.

Adli tahkikat sonucu; "Eyüp Sultan Camii Bahçesinde kurulu ramazan çadırında yapılan tespit ve çekilen fotoğraflarda çadırın içinde ve dışında bulunan pankart ve duvarda asılı resimlerin içeriğinde bir siyasi parti ile ilişkiyi gösteren herhangi bir bulgunun tespit edilmediği, bu hususun aynı tarihte düzenlenen tespit tutanağı ile imza altına alındığı. bu nedenle siyasi partiler yasasının 117'inci maddesinin uygulanmasını sağlayacak herhangi bir işlemin yapılmadığı"nı açıkça ortaya koymaktadır. Eyüp Cumhuriyet Savcılığının bu tahkikatı ve sonucunda verdiği "Kovuşturmaya yer olmadığı kararı, iddiayı alenen tekzip etmektedir.

İddia makamı, aslı olamayan ve aslının olmadığı adli tahkikatla sabit olan bir iddiayı dile getirmesi ve bundan dolayı Eyüp Belediye Başkanının ve onun üyesi olduğu partinin cezalandırılmasını talep etmesinin izahı, hukuken, aklen ve ilmen mümkün değildir. İddia makamının bu yaklaşımı, hukukun evrensel ilkelerinin ve Anayasa'da ifadesini bulan hukuk devletinin yok sayılması, hukuk devletinde olması gerekli asgari hukuki güvenliğin yok edilmesidir.

İddia makamının bu yaklaşımı, objektif iyiniyet kuralları, hukukun evrensel ilkeleri, Anayasa ve yasayla uyumlu olmayan, subjektif ve hukuk dışı bir yaklaşımdır.

4) Kaldı ki AK Parti, bazı parti üyelerinin ve belediye başkanlarının parti politikalarıyla uyuşmayan kişisel görüşlerini benimsemediği gibi, özellikle yerel yönetimlerin faaliyetlerinde parti politikalarına aykırı tutum ve davranışlardan kaçınılması gerektiğine dair genelgeler yayınlamıştır. Nitekim, AK Parti Yerel Yönetimler Başkanlığı, 2006 yılı Mayıs ayında bazı basın ve yayın organlarında yer alan "AK Partili belediyelerin kültürel faaliyetler çerçevesinde dağıttığı kitaplara ilişkin tartışmalar" nedeniyle, 24.5.2006 tarih, yyön/81.07./2006-1696 sayı ve "Kültürel Amaçlı Toplantılar ve Yayınlar" konulu genelgeyi bütün AK Parti'li belediye başkanlarına göndermiştir.

AK Parti Genel Başkan Yardımcısı, Yerel Yönetimler Başkanı ve Kocaeli Milletvekili Nihat Ergün imzası ile yayınlanan bu genelgede şu hususlara vurgu yapılmıştır: **(EK – 30)**

"Son zamanlarda belediyelerimizin kültürel içerikli toplantı, panel ve konferansları ile dergi, kitap, broşür gibi basılı neşriyatında, kamuoyunu yanlış yönlendirebilecek, yanlış anlaşılabilecek, başkalarınca istismar

edilebilecek veya gereksiz tartışmalara yol açabilecek nitelikte politik-sosyal ve dini konular işlendiği görülmüştür.

Belediyelerin asli görevleri arasında yer almayan ve basın yayın organlarına da intikal eden bu hususların parti programımıza, partimiz temel ilke ve amaçlarına da uygun olmadığı ve partimiz genel merkezince tasvip edilmediği bilinmelidir.

Sosyal ve kültürel amaçlı çalışmalar ve yayınlar konusunda yukarıdaki hususlara özen gösterilmesi gereğini önemle rica eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim."

Bu genelge, çok sayıda basın ve yayın organında da yer almıştır. Bu genelge, partimizin bu tür konularda ne kadar hassas olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Partimizle ilgili olarak kıyıda köşede kalmış, çoğu defa tek bir gazetede yer alan, asılsız veya tahrif edilmiş haberlerin yoğun bir şekilde kullanıldığı bir iddianamede, neredeyse tüm gazetelerde yer alan bu genelgenin görmezlikten gelinmesi subjektif ve iyi niyet kurallarıyla bağdaşmayan bir yaklaşımın göstergesidir. Hukuk devleti, böylesi yaklaşımları himaye etmez.

6- MEHMET DEMİRCİ

İddianamenin 104'üncü sayfasında yer alan 8 numaralı iddia (EK- 139), Tuzla Belediye Başkanı Mehmet DEMİRCİ'nin, 2006 yılında evlenen çiftlere üzerinde belediyenin ambleminin de yer aldığı şeriat hükümlerine göre yaşamalarını ve bunun için cihat yapmalarını öneren Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi Prof Dr Hamdi Döndüren tarafından yazılan *'Delilleriyle Aile İlmihali'* isimli kitabın dağıtıldığı, hususunu içermektedir.

a) Tuzla Belediye Başkanı Mehmet DEMİRCİ'nin yeni evlenen çiftlere, Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi Prof Dr Hamdi Döndüren tarafından yazılan *'Delilleriyle Aile İlmihali'* isimli kitabı hediye ettiği doğrudur.

Bu kitapta; nişanlanma, evlenme, boşanma, aile içi ilişikler, vasiyet ve miras konularında, İslam kaynaklarına dayalı bilgiler verilmiştir. Kitabın hiçbir yerinde cihad çağrısı yoktur. Nitekim1995 yılından beri Kültür Bakanlığı bandrolüyle birlikte satılan ve Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu'nun 14.09.2006 tarih ve 1002 Sayılı Kararı ile " Prof. Dr. Hamdi DÖNDÜREN'e ait "Delilleriyle Aile İlmihali" adlı eserde yer alan

bilgilerin; ayetlere, hadislere ve fıkhi kaynaklara dayandığı" **(EK-38)** belirlenmiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığı, Anayasal bir kuruluştur. Anayasa'nın 136'ıncı maddesine göre; "Genel idare içinde yer alan Diyanet İşleri Başkanlığı, lâiklik ilkesi doğrultusunda, bütün siyasî görüş ve düşünüşlerin dışında kalarak ve milletçe dayanışma ve bütünleşmeyi amaç edinerek, özel kanununda gösterilen görevleri yerine getirir." Anayasanın bu hükmüne müsteniden kurulan Diyanet İşleri Başkanlığı'nın kuruluş kanuna göre; "İslam Dininin inançları, ibadet ve ahlak esasları ile ilgili işleri yürütmek, din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmek üzere; Başbakanlığa bağlı Diyanet İşleri Başkanlığı kurulmuştur." (22.06.1965 Tarih ve 633 Sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, m. 1)

Anayasal bir kuruluş olan Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu'nun; ayet, hadis ve fıkhi kaynaklara dayandığını ifade ettiği ve 1995 yılından beride piyasada Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılan bir kitabın, Tuzla Belediye Başkanı tarafından dağıtılması, ne Anayasaya ve ne de laiklik ilkesine aykırıdır. Aksinin kabulü, Anayasa'dan aldığı yetkiye göre görev ifa eden ve yetkisini kullanan Diyanet İşleri Başkanlığı, hukuk dışı hale getireceği gibi, hukuk sınırları içinde bu kurumun görevlerini yerine getirmesi imkansız hale gelir ve vatandaşların bu kurumun görüşünü istemesi veya olan görüşünü dile getirmesi de hukuk dışı olur. Bu ise, Anayasada ifadesinin bulan hukuk devleti ilkesinin ve laiklik ilkesinin açık bir ihlalidir.

b) Tuzla Belediye Başkanı, yeni evlenen çiftlere sadece bu kitabı değil, bu kitapla birlikte Gary CHAPMAN tarafından yazılmış ve Betül ÇELİK tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olan "Beş Sevgi Dili" isimli kitabı da dağıtmıştır **(EK-39).**

Ancak iddia makamı, iddiasında bu kitaptan hiç bahsetmemiş, gazetelerin aleyhinde haber yaptığı kitabı iddianameye konu etmiştir. Bu tutum, hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmaz. Çünkü iddia makamı, sadece aleyhe olan delilleri değil lehe olan delilleri de toplamakla görevlidir. Maalesef iddia makamı, bu yasal yükümlülüğünü yerine getirmemiştir. Bu, subjektif ve iyi niyet kurallarıyla bağdaşmayan bir yaklaşım olup, hukukun evrensel ilkeleri ve Anayasa'nın açık ihlalidir.

c) Ayrıca İçişleri Bakanlığı, Tuzla Belediye Başkanı Mehmet DEMİRCİ hakkında tahkikat başlatmış ve 18.01.2007 tarihinde "İşleme konulmama" kararı verilmiştir.

d) Tuzla Cumhuriyet Başsavcılığı da "Kovuşturmaya yer olmadığına" karar vermiştir (Tuzla Cumhuriyet Başsavcılığı, 12.03. 2007 tarih, Soruşturma no: 2006/20083, Karar: 2007/576) **(EK-40).**

e) Kaldı ki AK Parti, Belediye Başkanlarının parti politikalarıyla bağdaşmayan görüşlerini ve faaliyetlerini benimsememiştir. Bu nedenle Belediye Başkanları ve bazı parti üyelerinin parti politikalarıyla uyuşmayan kişisel görüşlerini benimsemediği açıklıkla ifade etmiş ve özellikle yerel yönetimlerin faaliyetlerinde parti politikalarına aykırı tutum ve davranışlardan kaçınılması gerektiğine dair genelgeler yayınlamıştır.

Nitekim, AK Parti Yerel Yönetimler Başkanlığı, 2006 yılı Mayıs ayında bazı basın ve yayın organlarında yer alan "AK Partili belediyelerin kültürel faaliyetler çerçevesinde dağıttığı kitaplara ilişkin tartışmalar" nedeniyle, 24.5.2006 tarih, yyön/81.07./2006-1696 sayı ve "Kültürel Amaçlı Toplantılar ve Yayınlar" konulu genelgeyi bütün AK Parti'li belediye başkanlarına göndermiştir.

AK Parti Genel Başkan Yardımcısı, Yerel Yönetimler Başkanı ve Kocaeli Milletvekili Nihat Ergün imzası ile yayınlanan bu genelgede şu hususlara vurgu yapılmıştır: **(EK – 30)**

"Son zamanlarda belediyelerimizin kültürel içerikli toplantı, panel ve konferansları ile dergi, kitap, broşür gibi basılı neşriyatında, kamuoyunu yanlış yönlendirebilecek, yanlış anlaşılabilecek, başkalarınca istismar edilebilecek veya gereksiz tartışmalara yol açabilecek nitelikte politik-sosyal ve dini konular işlendiği görülmüştür.

Belediyelerin asli görevleri arasında yer almayan ve basın yayın organlarına da intikal eden bu hususların parti programımıza, partimiz temel ilke ve amaçlarına da uygun olmadığı ve partimiz genel merkezince tasvip edilmediği bilinmelidir.

Sosyal ve kültürel amaçlı çalışmalar ve yayınlar konusunda yukarıdaki hususlara özen gösterilmesi gereğini önemle rica eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim."

Bu genelge, çok sayıda basın ve yayın organında da yer almıştır. Bu genelge, partimizin bu tür konularda ne kadar hassas olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Partimizle ilgili olarak kıyıda köşede kalmış, çoğu defa

tek bir gazetede yer alan, asılsız veya tahrif edilmiş haberlerin yoğun bir şekilde kullanıldığı bir iddianamede, neredeyse tüm gazetelerde yer alan bu genelgenin görmezlikten gelinmesi subjektif ve iyi niyet kurallarıyla bağdaşmayan bir yaklaşımın göstergesidir. Hukuk devleti, böylesi yaklaşımları himaye etmez.

7- AHMET MİSBAH DEMİRCAN

İddianamenin 104'üncü sayfasında yer alan 9 numaralı iddia (EK- 140), 2006 yılında ilköğretim öğrencilerine trafik kurallarını öğrenmesi amacıyla dağıtılan ve Beyoğlu Belediye Başkanı Ahmet Misbah DEMİRCAN'ın önsözünü yazdığı *"Çocuklara Trafik Bilgileri ve Eğitimi"* adlı kitabın dağıtıldığı ve bu kitabın içinde kazaların "Takdir-i ilahi" olduğu hususunu içermektedir.

a) Bu kitabın 59'uncu sayfasındaki görüş ve yorumlar, Ahmet Misbah DEMİRCAN'a ait değildir.

b) Ahmet Misbah DEMİRCAN, kitaba sadece önsöz yazmıştır.

c) Kitap basılmadan önce Beyoğlu Kaymakamlığı İlçe Emniyet Müdürlüğü ve Beyoğlu Kaymakamlığı İlçe Emniyet Müdürlüğü'nün tetkikine sunulmuş, içerik itibariyle basılmasında sakınca olmadığı görüşü alınarak basılmış ve Kaymakamlık makamının onayı ile de dağıtılmıştır.

d) Beyoğlu Belediye Başkanının, öğrencileri trafik bilgileri konusunda bilinçlendirmek amacıyla yaptığı bu hizmet, 59'uncu sayfada yer alan bilgiler nedeniyle maksadı dışında algılanmış, kamuoyunu haksız bir biçimde meşgul etmiştir. Bunun üzerine Beyoğlu Belediye Başkanı Ahmet Misbah DEMİRCAN, yanlış anlaşılmalara mahal bırakmamak için kitabın dağıtımını durdurmuş, dağıtılanları toplatmış ve kitabı yeniden tetkik ettirip tartışılan kısımları çıkardıktan sonra yeniden bastırmıştır **(EK-41).**

Görüldüğü üzere Beyoğlu Belediye Başkanı, yanlış yapılmaması için gerekli titizliği göstermiş, buna rağmen yanlış anlaşılma olunca da derhal duruma vaziyet etmiş ve yanlışlığı düzeltmiştir. Yani yanlışa tavır koymuştur. Belediye Başkanının bu tavrı takdir edilmesi gerekirken, siyasi yasaklılığının ve üyesi olduğu partinin kapatılmasının talep edilmesi, hukuken kabul edilemez.

Neticeten Ahmet Misbah DEMİRCAN'nın davranışında ne laiklik ilkesine ve ne de Anayasaya aykırılık vardır.

e) Kaldı ki AK Parti, Belediye Başkanlarının parti politikalarıyla bağdaşmayan görüşlerini ve faaliyetlerini benimsememiştir. Bu nedenle Belediye Başkanları ve bazı parti üyelerinin parti politikalarıyla uyuşmayan kişisel görüşlerini benimsemediği açıklıkla ifade etmiş ve özellikle yerel yönetimlerin faaliyetlerinde parti politikalarına aykırı tutum ve davranışlardan kaçınılması gerektiğine dair genelgeler yayınlamıştır.

Nitekim, AK Parti Yerel Yönetimler Başkanlığı, 2006 yılı Mayıs ayında bazı basın ve yayın organlarında yer alan "AK Partili belediyelerin kültürel faaliyetler çerçevesinde dağıttığı kitaplara ilişkin tartışmalar" nedeniyle, 24.5.2006 tarih, yyön/81.07./2006-1696 sayı ve "Kültürel Amaçlı Toplantılar ve Yayınlar" konulu genelgeyi bütün AK Parti'li belediye başkanlarına göndermiştir.

AK Parti Genel Başkan Yardımcısı, Yerel Yönetimler Başkanı ve Kocaeli Milletvekili Nihat Ergün imzası ile yayınlanan bu genelgede şu hususlara vurgu yapılmıştır: **(EK – 30)**

"Son zamanlarda belediyelerimizin kültürel içerikli toplantı, panel ve konferansları ile dergi, kitap, broşür gibi basılı neşriyatında, kamuoyunu yanlış yönlendirebilecek, yanlış anlaşılabilecek, başkalarınca istismar edilebilecek veya gereksiz tartışmalara yol açabilecek nitelikte politik-sosyal ve dini konular işlendiği görülmüştür.

Belediyelerin asli görevleri arasında yer almayan ve basın yayın organlarına da intikal eden bu hususların parti programımıza, partimiz temel ilke ve amaçlarına da uygun olmadığı ve partimiz genel merkezince tasvip edilmediği bilinmelidir.

Sosyal ve kültürel amaçlı çalışmalar ve yayınlar konusunda yukarıdaki hususlara özen gösterilmesi gereğini önemle rica eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim."

Bu genelge, çok sayıda basın ve yayın organında da yer almıştır. Bu genelge, partimizin bu tür konularda ne kadar hassas olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Partimizle ilgili olarak kıyıda köşede kalmış, çoğu defa tek bir gazetede yer alan, asılsız veya tahrif edilmiş haberlerin yoğun bir şekilde kullanıldığı bir iddianamede, neredeyse tüm gazetelerde yer alan bu genelgenin görmezlikten gelinmesi subjektif ve iyi niyet kurallarıyla bağdaşmayan bir yaklaşımın göstergesidir. Hukuk devleti, böylesi yaklaşımları himaye etmez.

8- HÜSEYİN TURAN

İddianamenin 104-105'inci sayfalarında yer alan 10 numaralı iddia (EK-141), Silivri Belediye Başkanı Hüseyin TURAN'ın, M. Ertuğrul DÜZDAĞ tarafından yazılan önsözünde Atatürk'ün kişiliğine, ilke ve devrimlerine ağır saldırılar yapılan Mehmet Akif Ersoy'un *"Safahat"* isimli kitabın, 2006 yılında ilçedeki tüm lise öğrencilerine bedava dağıtılmak üzere belediyeye ait taşıtlarla okullara gönderdiği ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünce dağıtım izni bulunmayan kitapların bir kısmının lisedeki öğrencilere dağıtımının yapıldığı hususuna ilişkindir.

a) "Safahat kitabı", milli şairimiz Mehmet Akif ERSOY'a aittir.

b) Bu kitabın önsözünü, M. Ertuğrul DÜZDAĞ yazmıştır.

c) İddia makamının iddia ettiği gibi M. Ertuğrul DÜZDAĞ'ın yazdığı önsözde, Atatürk'ün kişiliğine, ilke ve devrimlerine saldırı yoktur. Çünkü iki sayfa olan önsözde, imalı veya açık, hiçbir surette Atatürk veya ilke ve devrimlerinden bahsedilmemiştir.

d) Bu kitabın girişi de M. Ertuğrul DÜZDAĞ tarafından yazılmıştır. Girişte; sadece Mehmet Akif ERSOY'un hayatı, eserleri, sanatı ve ahlakı anlatılmıştır. Girişin hiçbir yerinde, Atatürk'ün kişiliği, ilke ve devrimlerinden bahsedilmemiştir **(EK-42).**

e) Nitekim CHP Silivri İlçe Başkanı Mümin TUĞLU'nun şikayeti üzerine İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, kitabın yazarı M. Ertuğrul DÜZDAĞ ile yayıncısı Şaban KURT hakkında adli tahkikat başlatmış ve yapılan tahkikatın neticesinde; "…Kitabın giriş kısmında, Mehmet Akif ERSOY'un hayatı ve eserleri muhalif görüşlerine de yer verilerek anlatılmış olup, Mustafa Kemal ATATÜRK'ün manevi şahsiyetine hakaret suçunu oluşturacak herhangi bir ifade ve suç unsuru da bulunmadığı kanaatine varılmıştır" denilerek şüpheliler yayıncı Şaban KURT ile yazar M. Ertuğrul DÜZDAĞ hakkında kamu adına kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmiş ve bu karar da kesinleşmiştir (İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Basın Bürosu, 31.08.2006 tarih, 2006/31172 Soruşturma No 2006/9252-193 Karar No) **(EK-43).**

Görüldüğü üzere Silivri Belediye Başkanı Hüseyin TURAN'ın dağıttığı "Safahat" isimli kitabın giriş ve devamında Mustafa Kemal ATATÜRK'ün kişiliğine, ilke ve devrimlerine herhangi bir saldırının olmadığı, adli tahkikat sonucu belirlenmiştir.

Ancak iddia makamı, dağıtılan "Safahat" isimli kitabı inceleyip, muhtevasına bakmadığı gibi, bu konuda adli tahkikat olup olmadığına da bakmamıştır. Sadece bu konuda, basında çıkan aleyhte yazılara ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilen ihbar yazılarına inanmıştır. Halbu ki bir hukuk devletinde iddia makamı, gelen her ihbarı doğru sayıp ona göre hareket etmez, önce gelen ihbarı değerlendirir, gerekli tahkikatı yapar ve yaptırır, sonuçta elde ettiği bilgiye göre hareket eder. Ama maalesef, burada, bunların hiç biri yapılmamıştır.

Şayet iddia makamı bu tahkikatı yapmış olsaydı, kitapta iddia edilen hususların olmadığını görecek ve Silivri Cumhuriyet Başsavcılığı'nın kovuşturmaya yer olmadığına dair kararına vakıf olabilecek ve sonuçta da böylesine haksız ve hukuksuz bir ithamla bir Belediye Başkanının siyasi yasaklığını ve onun mensubu olduğu partinin kapatılmasını talep ve dava etme yanlışlığına belki de düşmeyecekti.

Bu adli tahkikat, yargılama ve karardan iddianamesinde hiç bahsetmemiş, iddiasının ekleri arasında ise tahkikat aşamasına dair belgelere yer verdiği halde mahkeme kararına dair belgeleri ekler arasına koymamıştır. Bu, lehte ve aleyhte delil toplama yükümlülüğü ve görevi olan iddia makamının, bu görevini anılan kişiler ve Ak Parti aleyhine açıkça ihlal ettiğini göstermektedir.

Ayrıca Anayasamıza göre; "Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz." (Anayasa, m. 38/4) Hukukun evrensel prensipleri ve Anayasamız, bir kişinin suçluluğu mahkeme kararıyla kesin olarak sabit olmadıkça suçlu sayılamayacağını açıkça ortaya koyarken, suçsuzluğu adli tahkikat sonucu verilen ve kesinleşen bir takipsizlik kararıyla sabit olan Silivri Belediye Başkanı Hüseyin TURAN'ın itham edilip siyasi yasaklılığının talep edilmesi ve üyesi olduğu parinin kapatılmasının talep ve dava edilmesi, hukukun evrensel ilkeleri ve Anayasa'nın 2'inci maddesinde ifadesini bulan hukuk devleti ilkesinin alenen çiğnenmesidir. İddia makamının bu yaklaşımı, hukukun evrensel ilkeleri, hukuk devleti ilkesi ve bu ilkenin asgari gerekliği olan hukuki güvenliğin açıkça yok edilmesidir.

9- İBRAHİM KARAOSMANOĞLU

İddianamenin 105'inci sayfasında yer alan 11 numaralı iddia (EK- 142), Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı **İbrahim Karaosmanoğlu**'nun, 2006 tarihinde üzerinde kartviziti ve AKP logosu bulunan 5.000 adet Kuran-ı Kerim'i Büyükşehir amblemini taşıyan çantalar içerisinde belediye personeli aracılığıyla kentte dağıttırdığı hususlarını içermektedir.

a) Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı İbrahim KARAOSMANOĞLU'nun, Kur'an-ı Kerim dağıttığı ve Kur'an-ı Kerim kapağına yapıştırılmış vaziyette Büyükşehir Belediye Başkanı İbrahim KARAOSMANOĞLU'nun kartviziti olduğu doğrudur.

Belediye Başkanı bu Kur'an-ı Kerimleri, Kur'an Kursu öğretmenlerinin yazılı taleplerine istinaden, Kur'an Kurslarında okuyan öğrencilere dağıtılmak üzere vermiştir **(EK-44).** Belediye Başkanının, yasalara uygun açılmış ve faaliyette bulunan Kur'an Kurslarında okuyan öğrencilere, okumayı öğrenmeye çalıştıkları Kur'an-ı Kerim'i vermesinin altında, gizli anlamlar aramak ve yasaya uygun bir işten yasalara aykırılık üretmek mümkün değildir.

b) Ancak dağıtılan Kur'an-ı Kerimler üzerinde Ak Parti logosunun bulunduğu asılsızdır.

Bu hususun doğruluğu, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı Siyasi Partiler Soruşturma Bürosu, 09.10.2006 tarih ve 2006/148 sayılı yazısına istinaden Kocaeli Cumhuriyet Başsavcılığının başlattığı adli tahkikat sırasında 22.01.2007 tarihli açma tutanağı başlıklı yazıda; "İl Müftülüğü tarafından gönderilen çantanın bir yüzünde Kocaeli Büyükşehir Belediyesi yazdığı, İzmit Saat Kulesi resmi olduğu ve ayrıca belediye web sayfası adresinin yazılı olduğu, diğer yüzünde aynı hususların İngilizce yazılı olduğu, herhangi bir siyasi partinin ilgisine rastlanmadığı, içinde bulunan kartvizitin ise Kur'an-ı Kerim kapağına yapıştırılmış vaziyette olduğu ve Büyükşehir Belediye Başkan İbrahim KARAOSMANOĞLU'nun kartviziti olduğu, herhangi bir siyasi partinin işaretinin olmadığı" açıkça ifade edilmiştir.

c) İçişleri Bakanlığının talimatı ile Kocaeli Valiliği, Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı hakkında bir inceleme başlatmıştır. Yapılan inceleme sonucunda; "… Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı İbrahim KARAOSMANOĞLU'na ait kartvizit ile dağıtılan Kur'an-ı Kerimlerin dağıtım işleminde, Belediye Başkanlığı bütçesini ve imkanlarını kullanarak ve dini hissiyati istismar ederek kişisel saygınlık ve çıkar sağlamak suretiyle görevini kötüye kullandığı iddiasının sübut bulmadığı, Türk Ceza Kanununda ve Kabahatler Kanununda belirtilen suç niteliğinde olmadığı anlaşıldığından, 4483 Sayılı Kanun gereğince herhangi bir işlem yapılmasına gerek olmadığı kanaatine varılmıştır." Bu rapor üzerine İçişleri Bakanlığı, Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı İbrahim KARAOSMANOĞLU hakkında 09.07.2007 tarihinde "İşleme konulmama" kararı **(EK-45)** vermiş ve bu karar da itiraz edilmediğinden kesinleşmiştir.

Görüldüğü üzere dağıtılan Kur'an-ı Kerimler üzerinde Ak Parti logosu yoktur. Bu husus, hem adli ve hem de idari tahkikat ile sabittir.

Ancak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı adli tahkikat yapılmasını istemiş olmasına rağmen, bu tahkikatın nihai sonucunun ne olduğunu araştırıp dosyaya koymamış, konuya dair idari tahkikat yapılıp yapılmadı üzerinde ise hiç durmamıştır. Halbuki yapılan idari ve adli tahkikatlar, dağıtılan Kur'an-ı Kerimler üzerinde Ak Parti logosunun bulunmadığını tespit etmiştir. Buna rağmen, iddia makamının olayı Ak Parti ile ilişkilendirmesi ve bundan gizli ve laiklik karşıtı anlamlar çıkarması, hukukun evrensel ilkeleri ve hukuk devleti ilkesinin alenen ihlalidir.

Ayrıca insanların büyük bir kısmının Müslüman olduğu bir ülkede, din ve dince kutsal sayılan şeyler Anayasa ile teminat altına alındığı (Anayasa, m. 24) ve hem de "Kişinin mensup bulunduğu dine göre kutsal sayılan değerlerden bahisle" hakareti hakaret suçunun nitelikli hali sayıp cezai yaptırıma bağlarken (Türk Ceza Kanunu, m. 125/3-c), bir Belediye Başkanın insanlara mensup oldukları dinin kutsal kitabını dağıtmasını, laiklik ilkesine ve Anayasaya aykırı görmek ve göstermek, büyük bir hukuki çelişkidir. . İddia makamının bu çelişkili yaklaşımı, hukukun evrensel ilkeleri, laiklik ilkesi, hukuk devleti ilkesi ve bu ilkenin asgari gerekliği olan hukuki güvenliğin açıkça yok edilmesidir.

d) Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı, iddia makamının dayanağı basında çıkan asılsız haberleri tekzip etmiştir.

Bizim Kocaeli Gazetesi yazarı Azime TELLİ, konuya ilişkin 3 ekim 2006 ve 6 ekim 2006'da iki adet gerçekleri yansıtmayan yorum yazısı yazmıştır. Bunun üzerine Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı, Kocaeli 3. Noterliğinin 01 Aralık 2006 Tarih ve 25053 Nolu ihttarı ile "Tekzip" göndermiştir. Tekzibin yayınlanmaması üzerine Kocaeli Sulh Ceza Mahkemesine müracaatla, tekzip metninin yayınlanması kararı almıştır (Kocaeli Sulh Ceza Mahkemesi, 26.12.2006 tarih ve 2006/1275 D. İş Tekzip Kararı) **(EK-46).**

Buna rağmen tekzip yayınlanmayınca, Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı, ilgililer Güngör ARSLAN ve Azime TELLİ hakkında Kocaeli Cumhuriyet Başsavcılığına 26.01.2007'de suç duyurusunda bulunmuş, açılan kamu davası soncu Kocaeli Asliye Ceza Mahkemesinde yapılan yargılamada, sanıkların yayınlanmasına karar verilen tekzip metnini usulüne uygun yayınlamamak suretiyle basın kanununa aykırı davrandıkları gerekçesiyle ayrı ayrı adli para cezasına çarptırıldığı, tekzip metninin de trajı 100000'in üzerinde olan iki gazetede yayımlanmasına karar

verilmiştir (Kocaeli Asliye Ceza Mahkemesi, Dosya No: 2007/68, Karar Tarihi: 26.09.2007, Karar No: 2007/312) **(EK-47).**

Görüldüğü üzere Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı, Anayasa'nın 32'inci maddesinin tanıyıp teminat altına aldığı "Düzeltme ve cevap hakkı"nı da kullanmıştır. Ancak iddia makamı, Anayasa ile tanınıp teminat altına alınan "düzeltme ve cevap hakkı"na (Anayasa, m. 32) istinaden yapılmış tekzip ve düzeltmeleri dikkate alması gerekirken bunu yapmamış, aksine gerçeğe aykırı gazete haber ve yorumlarına itibar etmiştir. Bunlar, açık ve tartışmasız bir anayasa ihlali olduğu gibi hukukun temel ilkelerinin de ayaklar altına alınmasıdır.

e) Kaldı ki AK Parti, Belediye Başkanlarının parti politikalarıyla bağdaşmayan görüşlerini ve faaliyetlerini benimsememiştir. Bu nedenle Belediye Başkanları ve bazı parti üyelerinin parti politikalarıyla uyuşmayan kişisel görüşlerini benimsemediği açıklıkla ifade etmiş ve özellikle yerel yönetimlerin faaliyetlerinde parti politikalarına aykırı tutum ve davranışlardan kaçınılması gerektiğine dair genelgeler yayınlamıştır.

Nitekim, AK Parti Yerel Yönetimler Başkanlığı, 2006 yılı Mayıs ayında bazı basın ve yayın organlarında yer alan "AK Partili belediyelerin kültürel faaliyetler çerçevesinde dağıttığı kitaplara ilişkin tartışmalar" nedeniyle, 24.5.2006 tarih, yyön/81.07./2006-1696 sayı ve "Kültürel Amaçlı Toplantılar ve Yayınlar" konulu genelgeyi bütün AK Parti'li belediye başkanlarına göndermiştir.

AK Parti Genel Başkan Yardımcısı, Yerel Yönetimler Başkanı ve Kocaeli Milletvekili Nihat Ergün imzası ile yayınlanan bu genelgede şu hususlara vurgu yapılmıştır **(EK – 30):**

"Son zamanlarda belediyelerimizin kültürel içerikli toplantı, panel ve konferansları ile dergi, kitap, broşür gibi basılı neşriyatında, kamuoyunu yanlış yönlendirebilecek, yanlış anlaşılabilecek, başkalarınca istismar edilebilecek veya gereksiz tartışmalara yol açabilecek nitelikte politik-sosyal ve dini konular işlendiği görülmüştür.

Belediyelerin asli görevleri arasında yer almayan ve basın yayın organlarına da intikal eden bu hususların parti programımıza, partimiz temel ilke ve amaçlarına da uygun olmadığı ve partimiz genel merkezince tasvip edilmediği bilinmelidir.

Sosyal ve kültürel amaçlı çalışmalar ve yayınlar konusunda yukarıdaki hususlara özen gösterilmesi gereğini önemle rica eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim."

Bu genelge, çok sayıda basın ve yayın organında da yer almıştır. Bu genelge, partimizin bu tür konularda ne kadar hassas olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Partimizle ilgili olarak kıyıda köşede kalmış, çoğu defa tek bir gazetede yer alan, asılsız veya tahrif edilmiş haberlerin yoğun bir şekilde kullanıldığı bir iddianamede, neredeyse tüm gazetelerde yer alan bu genelgenin görmezlikten gelinmesi subjektif ve iyi niyet kurallarıyla bağdaşmayan bir yaklaşımın göstergesidir. Hukuk devleti, böylesi yaklaşımları himaye etmez.

10- ALAADDİN YILMAZ

İddianamenin 105'inci sayfasında yer alan 12 numaralı iddia(EK-143), Bolu Belediye Başkanı Alaaddin YILMAZ'ın 2004 yılı Kasım ve Aralık aylarında belediyenin görevleri içerisinde bulunmadığı halde belediye ait otobüsü seyyar mescit haline dönüştürdüğü ve bu eylemi nedeniyle hakkında soruşturma izni verildiği hususlarını içermektedir.

a) İddia gerçeği yansıtmamaktadır. Çünkü Bolu Belediye Başkanı Alaaddin YILMAZ, Bolu Belediyesine ait hiçbir otobüsü seyyar mescit haline dönüştürmemiştir.

Olayın aslı şudur:

Bolu Merkez Hal Pazarında, kalıcı işyeri bulunan ve pazartesi günleri seyyar işyerleri bulunan vatandaşlar 232 imzalı bir dilekçe ile Bolu Belediye Başkanlığına müracaatla, "Wc., lavabo ve mescit gibi sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere bir sosyal tesis talebinde bulunmuştur **(EK-48).**

Bu talep üzerine Bolu Belediye Başkanlığı, ihtiyacı karşılayacak sosyal tesis yapımı için bir yer araştırması yapmış, ancak uygun yer bulamamıştır. Bunun üzerine, Belediye otobüs işlerinin özelleştirilmesi nedeniyle boşa çıkmış olan ve atıl durumda bulunan üç otobüs, 1580 Sayılı Belediyeler Kanunun 19/1 maddesi gereği, esnafın tuvalet, lavabo, el ve yüz temizliği ve kıyafet değişimi ihtiyaçlarını gidermek için tahsis edilmiştir. Bu iş için de Belediye bütçesinden herhangi bir para harcanmamıştır.

Yapılan işin yanlış anlaşılması ve tahsis amacı dışında kullanılması nedeniyle üç hafta sonra hizmetten vazgeçilmiş ve otobüsler Bolu Belediyesi Encümeninin 14.02.2006 tarih ve 2006/151 Sayılı kararı ile Gerede Belediyesine satılmıştır.

Ayrıca bu hususta, Av. Kemal Sahir SUNAR'ın şikayeti üzerine adli ve idari tahkikat yapılmıştır.

İçişleri Bakanlığı yaptırdığı inceleme sonucunda; 07.12.2006'da "Soruşturma izni verilmemesine" karar vermiştir **(EK- 49).**

İtiraz üzerine konu yargıya taşınmış ve neticeten Danıştay Birinci Dairesi; "İsnat edilen eylemin, 4483 sayılı kanun kapsamında görevi sebebiyle işlenmiş bir suç olarak nitelendirilemeyeceği, bu nedenle genel hükümlere göre işlem yapılması gerektiği anlaşıldığından" bahisle içişleri bakanlığının 07.12.2006 tarih ve tef.kur.bşk. 2006/187 sayılı kararına karşı yapılan itirazı kabul etmiş, dosyayı gereği için bolu cumhuriyet başsavcılığına göndermiştir (Danıştay 1. Dairesi 26.04.2007 tarih ve 2007/327 E.., 2007/508 K. İle) Halen yargılama genel hükümlere göre devam etmektedir.

Görüldüğü üzere Bolu Belediye Başkanı, herhangi bir otobüsü mescide çevirip esnafın hizmetine sunmamıştır. Ancak bir kısım esnaf, bu kıyafet değişimi için ayrılan otobüsü namaz kılmak için kullanmıştır. Bolu Belediye Başkanı, konuya vakıf olduktan sonra da otobüsleri hizmetten kaldırmıştır.

Ancak iddia makamı, Bolu Belediye Başkanının bu tavrını iddianameye hiç yansıtmamış, lehe olacak hususları, iddianamenin her aşamasında olduğu gibi burada da görmezlikten gelmiş, aslı olmayan bir olayın üzerine iddiasını bina etmiştir. Bu, hukukun evrensel ilkeleri ve Anayasa'da ifadesinin bulan hukuk devleti ilkesinin açık bir ihlalidir.

b) Kaldı ki AK Parti, Belediye Başkanlarının parti politikalarıyla bağdaşmayan görüşlerini ve faaliyetlerini benimsememiştir. Bu nedenle Belediye Başkanları ve bazı parti üyelerinin parti politikalarıyla uyuşmayan kişisel görüşlerini benimsemediği açıklıkla ifade etmiş ve özellikle yerel yönetimlerin faaliyetlerinde parti politikalarına aykırı tutum ve davranışlardan kaçınılması gerektiğine dair genelgeler yayınlamıştır.

Nitekim, AK Parti Yerel Yönetimler Başkanlığı, 2006 yılı Mayıs ayında bazı basın ve yayın organlarında yer alan "AK Partili belediyelerin kültürel faaliyetler çerçevesinde dağıttığı kitaplara ilişkin tartışmalar" nedeniyle, 24.5.2006 tarih, yyön/81.07./2006-1696 sayı ve "Kültürel Amaçlı Toplantılar ve Yayınlar" konulu genelgeyi bütün AK Parti'li belediye başkanlarına göndermiştir.

AK Parti Genel Başkan Yardımcısı, Yerel Yönetimler Başkanı ve Kocaeli Milletvekili Nihat Ergün imzası ile yayınlanan bu genelgede şu hususlara vurgu yapılmıştır **(EK-30)**:

"Son zamanlarda belediyelerimizin kültürel içerikli toplantı, panel ve konferansları ile dergi, kitap, broşür gibi basılı neşriyatında, kamuoyunu yanlış yönlendirebilecek, yanlış anlaşılabilecek, başkalarınca istismar edilebilecek veya gereksiz tartışmalara yol açabilecek nitelikte politik-sosyal ve dini konular işlendiği görülmüştür.

Belediyelerin asli görevleri arasında yer almayan ve basın yayın organlarına da intikal eden bu hususların parti programımıza, partimiz temel ilke ve amaçlarına da uygun olmadığı ve partimiz genel merkezince tasvip edilmediği bilinmelidir.

Sosyal ve kültürel amaçlı çalışmalar ve yayınlar konusunda yukarıdaki hususlara özen gösterilmesi gereğini önemle rica eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim."

Bu genelge, çok sayıda basın ve yayın organında da yer almıştır. Bu genelge, partimizin bu tür konularda ne kadar hassas olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Partimizle ilgili olarak kıyıda köşede kalmış, çoğu defa tek bir gazetede yer alan, asılsız veya tahrif edilmiş haberlerin yoğun bir şekilde kullanıldığı bir iddianamede, neredeyse tüm gazetelerde yer alan bu genelgenin görmezlikten gelinmesi subjektif ve iyi niyet kurallarıyla bağdaşmayan bir yaklaşımın göstergesidir. Hukuk devleti, böylesi yaklaşımları himaye etmez.

11- AK PARTİ GENÇLİK KOLLARI ANKARA İL BAŞKANLIĞI İFTAR ÇADIRI

İddianamenin 105'inci sayfasında yer alan 13 numaralı iddia (EK- 144), Adalet ve Kalkınma Partisi Gençlik Kolları Ankara İl Başkanlığı tarafından 2006 yılında Kurtuluş semtinde, üzerinde 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanununun 87. maddesine aykırı olarak "Hoş geldin Ya Şehr-i ramazan", "Adalet ve Kalkınma Partisi", "Gençlik Kolları", "Her şey Türkiye için", "Adalet ve Kalkınma Partisi Gençlik Kolları Ankara İl Başkanlığı İftar Çadırı" yazıları ile Adalet ve Kalkınma Partisi'nin amblemi ve genel başkanının dört ayrı fotoğrafı bulunan iftar çadırı açıldığının belirlendiği hususlarını içermektedir.

Bu olay farklı yansıtılmıştır. Çünkü bu çadırın kurulması, Ak Parti'nin veya Ak Parti adına yetkili birilerinin talimatı veya düzenlemesiyle

gerçekleştirilmiş değildir. Bu olay, Ak Parti veya yetkili organlarının talimatı dışında, Ankara Gençlik Kolları Başkanı Orhan YEĞİN tarafından yapılmıştır. Bu hususi, mahkeme kararıyla da sabittir.

Nitekim bu olay nedeniyle Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, Siyasi Partiler Yasasının 117'inci maddesini ihlal ettiği iddiasıyla, Orhan YEĞİN hakkında Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesine kamu davası açmıştır.

Yapılan yargılama sonunda Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesi; "… 2820 Sayılı Yasa'nın 87. maddesinde "Siyasi partiler devletin sosyal veya ekonomik veya siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa dini esas ve inançlara uydurmak amacıyla veya siyasi amaçla veya siyasi menfaat temin ve tesis eylemek maksadıyla dini veya dini hissiyatı veya dince mukaddes tanınan şeyleri alet ederek her ne suretle olursa olsun propaganda yapamaz, istismar edemez veya kötüye kullanamaz." hükmü yer almaktadır.

Bu açık hükümden anlaşılacağı gibi maddede geçen eylemlerin suç sayılıp aynı yasanın 117. maddesi uyarınca yaptırım altına alınabilmesi için anılan eylemlerin siyasi partilerin yetkili kuruluşları ve kişileri tarafından gerçekleştirilmiş olması gerekir.

Somut olayda sanığın Adalet ve Kalkınma Partisi Ankara İl Başkanlığı Gençlik Kolları İl Başkanı olduğu sabitse de Adalet ve Kalkınma Partisini temsil yetkisi bulunmamaktadır.

Öte yandan parti yetkililerinin sanığa talimat verdiği de belirlenememiştir.

Adalet ve Kalkınma Partisini temsil yetkisi bulunmayan sanığın anılan parti adına hareket edemeyeceği gözetildiğinde kurduğu çadır üzerine yazdığı yazılar ile astığı fotoğrafların kendi kişisel görüşlerini yansıtacağı açıktır.

Bu durumda sanığın eyleminin suç oluşturmayacağının kabulü gerekir.

Çünkü yüklenen suçun oluşabilmesi için eylemin siyasi partiler veya siyasi partilerin yetkili kurulu tarafından veya talimat üzerine gerçekleştirilmesi gerekir.

O halde sanığın saptanan eyleminde yüklenen suçun yasal unsurları bulunmadığının kabulü ile buna göre uygulama yapılmalıdır.

Öyle ise dosyada var olan delillere itibar edilerek sanığın yasal unsurları itibariyle oluşmayan yüklenen suçtan beraatine karar verilmelidir." (Ankara

3. Ağır Ceza Mahkemesi, Esas No: 2006/366; Karar Tarihi: 08.05.2007; Karar No: 2008/152) **(EK-50)** gerekçeleriyle Orhan YEĞİN'in yasal unsurları itibariyle oluşmayan yüklenen suçtan oybirliği ile beraatine karar vermiştir.

Görüldüğü üzere bu hadisenin, Ak Partinin veya parti adına temsil yetki ve görevi olanların talimatıyla gerçekleştirilmediği, kesinleşmiş mahkeme kararıyla sabittir. Bu durum karşısında bir hukuk devletinde iddia makamına düşen, böyle bir olayı, bir kapatma davasına delil olarak sunmamaktır. Çünkü Siyasi Partiler Yasası'nın 117'inci maddesi, kapatma nedenleri için de öngörülmüş bir suç ve ceza yaptırım maddesidir. Bu maddeye göre yargılanıp beraat etmiş birinin eylemini, kapatma nedeni olarak göstermek açık bir hukuk ve Anayasa ihlalidir.

Ancak iddia makamı, bu yargılama ve kararı iddianın ekleri arasına koyduğu halde, bunlardan iddianamesinde hiç bahsetmemiş, adeta bunu görmezden gelmiştir.

Halbuki Anayasamıza göre; "Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz." (Anayasa, m. 38/4) Hukukun evrensel prensipleri ve Anayasamız, bir kişinin suçluluğu mahkeme kararıyla kesin olarak sabit olmadıkça suçlu sayılamayacağını açıkça ortaya koyarken, suçsuzluğu hükmen sabit olan Orhan YEĞİN'in eylemini Ak Parti'nin kapatma nedenleri arasında göstermek, hukukun evrensel ilkeleri ve Anayasa'nın 2'inci maddesinde ifadesini bulan hukuk devleti ilkesinin alenen çiğnenmesidir. İddia makamı bu yaklaşımı ile, hukukun evrensel ilkelerini ve hukuk devleti ilkesini yok saymaktadır.

12- İBRAHİM HALICI

İddianamenin 105'inci sayfasında yer alan 14 numaralı iddia (EK- 145), Konya Seydişehir Belediye Başkanı İbrahim HALICI'nın; 18 Mart Çanakkale Şehitleri'ni Anma Günü nedeniyle düzenlenen şiir ve müzik yarışmasında birinci olan İmam Hatip Lisesi öğrencilerine ödüllerinin verilmesi için okul bahçesinde düzenlenen törendeki konuşmasında; "Ben de bu okulda okudum. O dönem okul çok kalabalıktı, şimdi azalmış. **İnşallah bütün okullar imam hatip olacak**" dediği, hususunu içermektedir.

Bu iddia da asılsız ve gerçek dışıdır:

a) Çünkü Seydişehir Belediye Başkanı İbrahim HALICI; "Ben de bu okulda okudum. O dönem okul çok kalabalıktı, şimdi azalmış. **İnşallah bütün okullar imam hatip olacak**" sözünü söylememiştir.

İbrahim HALICI'nın anılan törende yaptığı konuşması, aynı gün yayınlanan yerel gazeteler, 30 mart 2006 tarihli "Öz Seydişehir", 31 mart 2006 tarihli "Seydişehir Toroslar Gazetesi, 28 mart 2006 tarihli "Seydişehir Postası Gazetesi", 28 mart 2006 tarihli "Memleket" ve 27 mart 2006 tarihli "Yeni Meram Gazetesi"nde ve ulusal düzeyde yayınlanan 27 mart 2006 tarihli "Yeni Şafak Gazetesi"nde yer almıştır. **"İnşallah bütün okullar imam hatip olacak**" cümlesi, bu gazete haberlerinin hiç birisinde yoktur **(EK-51).**

Ak Parti hakkında kamu davasının açılmasından sonra, Syedişehir Belediye Başkanı İbrahim HALICI'nın da yasak istenenler arasında olduğunu görünce; Seydişehir Gazeteciler Cemiyetinin "… Belediye Başkanı sayın İbrahim HALICI'nın söylemediği bir sözden dolayı zan altında bırakılmasından…" bahseden açıklamaları, 25 mart 2008 tarihli "Seydişehir Postası Gazetesi",, 20 mart 2008 tarihli "Öz Seydişehir Gazetesi", 22 mart 2008 tarihli "Toroslar Gazetesi", 28 mart 2008 tarihli "Memleket Gazetesi"nde yer almıştır**(EK-52).** Gazetelerde çıkan bu açıklama, Ak Parti hakkındaki kapatma davasının açılmasından sonradır. Ancak açıklamayı yapan, iddianameyi tekzip eden sadece Belediye Başkanı değil, Seydişehir'in bütün basın yayın organlarıdır. Seydişehir Gazeteciler Cemiyeti, özetle, söz konusu töreni takip ettiklerini ve Belediye Başkanının iddianamede geçen sözleri söylemediğini bir şahit olarak alenen ifade etmiş ve bu suretle iddiayı tekzip etmiştir.

Seydişehir Gazeteciler Cemiyeti'nin bu açıklamayı geç yapması, iddianın gerçek dışı olduğu hakikatini ortadan kaldırmaz.

b) "İnşallah bütün okullar imam hatip olacak" cümlesi, sadece 26.03.2006 tarihli "Cumhuriyet Gazetesinde" yer almıştır. İbrahim HALICI, bu habere vakıf olamadığı için tekzip edememiştir. Hukuk devletinde gazetelerde yayınlanan asılsız bir haber, sırf tekzip edilmediği diye doğru hale gelemez. Asılsız olan haber, her zaman asılsız olmaya devam eder. Kaldı ki aynı gün çıkan yerel gazetelerin tamamı, Cumhuriyet Gazetesinde yer alan haberi zaten tekzip etmektedir.

İddia makamı, işin aslını araştırmış olsaydı, asılsız ve yalan bir haberi iddianameye alma yanlışlığına düşmeyebilirdi. Ancak iddia makamı bunu yapmamış, işin aslını araştırma yükümlülüğünü yerine getirmeyip, asılsız bir gazete haberine istinaden İbrahim HALICI'nın siyasi yasaklılığını ve üyesi olduğu partinin kapatılmasını talep ve dava etmiştir. Bu, açık ve tartışmasız bir biçimde hukukun evrensel ilkeleri ve Anayasa'nın 2'inci maddesinde ifadesini bulan hukuk devleti ilkesi'nin ihlalidir.

13- DENİZLİ BELEDİYESİNİN "YUSUF BATUR CADDESİ" NİN İSMİNİ "MECLİS CADDESİ" OLARAK DEĞİŞTİRMESİ

İddianamenin 105'inci sayfasında yer alan 15 numaralı iddia (EK-146), "Denizli Endüstri Meslek Lisesi'nde sınıf tahtasına **"Şeriat gelecek, zulüm bitecek"** diye yazan ve namaz kıldığı için derslere geç giren öğrencisi İmdat Niyaz'ı uyardığı için öldürülen Öğretmen Yusuf Batur'un bir caddeye verilen ismi AKP'li Denizli Belediye'si tarafından *"Meclis Caddesi"* olarak değiştirildiği, adının yazılı olduğu tabelaların yerinden söküldüğü,

Yusuf Batur'un eşi Ümmühan Batur'un söz konusu idari işlemin iptali için Denizli İdare Mahkemesine açılan dava sonucunda hukuka aykırı meclis kararının iptaline karar verildiği" hususlarını içermektedir.

Yapılan işlem, rutin bir belediyecilik faaliyetidir. 5393 Sayılı Belediye Kanununun 18'inci maddesinin 1'inci fıkrasının (n) bendine göre; "Meydan, cadde, sokak, park, tesisi ve benzerlerine ad vermek; mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti ve değiştirilmesine karar vermek; beldeyi tanıtıcı amblem, flama ve benzerlerini kabul etmek", Belediye Meclisi'nin görev ve yetkileri arasındadır. Denizli Belediye Meclisi, yasadan aldığı bu yetkiye istinaden, "Yusuf BATUR Caddesi" adını, "Meclis Caddesi" olarak değiştirmiştir.

Görüldüğü üzere Denizli Belediyesi, yasadan aldığı bir yetkiyi, yasalara uygun kullanarak caddenin adını değiştirmiştir.

Laiklik karşıtlığıyla açık veya gizli hiçbir ilgisi bulunmayan ve Belediye Kanununa dayanılarak ve kanuna uygun olarak kullanılan bir yetkiden dolayı iddia makamının, yapılan işin altında gizli anlam araması veya niyet okumak suretiyle başka anlamlara çekilmesi mümkün olmayan bir işe gizli anlamlar yüklemesi, aleni bir anlam tahrifi ve delil tasnii olup, hem hukuken ve hem de fiilen mümkün değildir. Hukuken mümkün değildir, çünkü Anayasa ve hukukun genel ilkeleri, niyet okumayı menetmiştir. Fiilen mümkün değildir, çünkü yapılan iş kanuna müsteniden ve kanuna uygun yapılmış olup tevile imkan bırakmayacak açıklık ve netliktedir. İddia makamı, niyet okuyucu değildir, olamaz da. Hukuk devletinde iddia makamı, somut gerçeklikten hareket eder. Aksinin kabulü, Anayasanın 2'inci maddesinde ifadesini bulan demokratik hukuk devleti ilkesinin açık ihlalidir.

14- AHMET ŞÜKRÜ KILIÇ

İddianamenin 105-106'ıncı sayfalarında yer alan 16 numaralı iddia (EK-147), "Adalet ve Kalkınma Partisi Konya Milletvekili Halil ÜRÜN'ün danışmanlığını yürüten **Ahmet Şükrü KILIÇ**'ın; türbanlı olduğu için 28 Şubat döneminde görevine son verildiği bildirilen eşi Nilgün Kılıç'ın Adalet ve Kalkınma Partisi'nin 2003 Yılı Kasım ayında yapılan büyük kongresinde MKYK üyeliğine seçilmesini *"işte 28 Şubat'ın rövanşı diye ben buna derim"* şeklinde değerlendirdiği" hususlarını içermektedir.

Bu iddianın, Ak Parti'nin kapatılması için gösterilen nedenler arasında yer alması, Anayasa'nın 69'uncu ve 2'inci maddelerine aykırıdır.

Çünkü Ahmet Şükrü KILIÇ, Ak Parti üyesi değildir ve Ak Parti'nin kurulduğu günden bugüne hiçbir zaman da Ak Parti üyesi olmamıştır. Ak Parti üyesi olmayan Ahmet Şükrü KILIÇ'ın söyleyip söylemediği belli olmayan bir sözünü, sadece eşi AK Parti MKYK üyesi diye partimizin kapatma nedenleri arasında yer vermek, açık bir Anayasa ihlalidir.

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrasına göre bir siyasi parti, belli şartların birlikte varlığı halinde üyelerinin eylemleri nedeniyle kapatılabilir. Yine Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 9'uncu fıkrasına göre bir kişi, sadece siyasi parti üyesi olur ve eylemleriyle partinin kapatılmasına sebep olursa siyasi yasaklı hale gelebilir. Anayasa'nın bu açıklığı karşısında, Ak Parti üyesi olmayan Ahmet Şükrü KILIÇ için hem siyasi yasak talep edilmesi ve hem de üyesi olmadığı Ak Parti'nin kapatılması istemi, açık bir Anayasa ihlalidir. İddia makamının bu tavrı, hukukun genel ilkeleri ve Anayasamızda ifadesini bulan hukuk devleti ilkesinin yok edilmesidir.

15- HASAN BALAMAN

1) İddianamenin 106'ıncı sayfasında yer alan 17 numaralı iddia (172), Isparta Belediye Başkanı Hasan BALAMAN'ın İlköğretim öğrencilerine içinde Said-i Nursi propagandası yapılan bir kitap dağıttığı ve bu kitabın Ülkü İlköğretim Okulunda 200 öğrenciye verildiği, hususlarına işikindir.

Belediye Başkanı Hasan BALAMAN, Bahattin ATAK'ın "Küçük Gezgin Güller ve Halılar Diyarı Isparta'da" isimli kitaptan 5000 adet bastırılmış ve bunun 500 adedi dağıtılmıştır.

Kitabın içinde Said-i Nursi ile ilgili bölümün farkına varılınca kitabın dağıtımı durdurulmuş, dağıtılan 480 adet kitap toplanıp Belediye tarafından

imha edilmiş, geri kalan 4.500 adet kitap ise kitabın yazarı Bahattin ATAK'a iade edilmiştir **(EK-53).**

Bilahare aynı kitabın içindeki Said-i Nursi ile ilgili kısım çıkarılmış ve kitap yeniden bastırılmıştır **(EK-54).**

Kitabın içinde geçen ifadelere vakıf olur olmaz Belediye Başkanı Hasan BALAMAN'ın duruma vaziyet edip, dağıtımı durdurması, dağıtılanları toplatıp imha ettirmesi ve ilgili kısmı çıkartıp kitabı yeniden bastırması, anılan görüşlere katılmadığını göstermektedir.

Ayrıca Belediye Başkanı, basında konunun yanlış takdim edilmesi üzerine noter kanalıyla tekzipler göndermiştir.

İddia makamı, kitabın dağıtımı ve muhtevasını laiklik karşıtı olarak gösterirken, Belediye Başkanının bu tutumunu görmezlikten gelmesi, hukuken izah edilemez bir yaklaşımdır. Belediye Başkanının tavır koyduğu bir konudan, laiklik karşıtlığı veya Anayasaya aykırılık üretilemez.

2) İddianamenin 106'ıncı sayfasında yer alan 18 numaralı iddia (EK-129), Isparta Belediye Başkanı Hasan BALAMAN'ın, Isparta Müftülüğü tarafından düzenlenen 'Hafızlık Taç Giyme Töreninde' yaptığı konuşmada; ***"… böyle bir şey olmaz. Yasak her yerden kalkmalı (…) başörtülü bir kadın da belediye başkanı, daire başkanı olabilmeli (…) imam hatipli bir kişinin hırsız veya uğursuz olduğu görülmemiştir."*** dediğine ilişkindir.

a) Bu konuşmanın basında maksadı aşar bir biçimde yer alması üzerine Belediye Başkanı, "Şahsi görüşlerimin mensubu bulunduğum partinin görüşleriymiş gibi değerlendirilmesi şahsımı üzmüştür." ifadeleriyle, bu konuşmanın, mensubu olduğu partinin görüşlerini yansıtmadığını ve şahsi görüşleri olduğunu açıkça ifade etmiştir **(EK-55).** Bir Belediye Başkanının, "Şahsi görüşümdür." diye tanımladığı bir açıklamadan Ak Parti'nin sorumlu tutulması, hukukun genel ilkeleri ve Anayasada ifadesini bulan hukuk devleti ilkesine aykırıdır.

b) Ayrıca bu konuşmanın basında yer alması üzerine Ak Parti Yerel Yönetimlerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı Hüseyin TANRIVERDİ, söz konusu konuşma metni, CD'si veya bu konuya dair açıklamaları derhal Ak Parti Yerel Yönetimler Başkanlığına gönderilmesini bir yazıyla istemiş ve bir inceleme başlatmıştır **(EK- 56).** Bu, Ak Parti'nin konuşma nedeniyle tavır koyduğu ve konuşmayı benimsemediğinin açık bir delilidir.

c) Öte yandan AK Parti, Belediye Başkanlarının parti politikalarıyla bağdaşmayan görüşlerini ve faaliyetlerini benimsememiştir. Bu nedenle

Belediye Başkanları ve bazı parti üyelerinin parti politikalarıyla uyuşmayan kişisel görüşlerini benimsemediği açıklıkla ifade etmiş ve özellikle yerel yönetimlerin faaliyetlerinde parti politikalarına aykırı tutum ve davranışlardan kaçınılması gerektiğine dair genelgeler yayınlamıştır.

Nitekim, AK Parti Yerel Yönetimler Başkanlığı, 2006 yılı Mayıs ayında bazı basın ve yayın organlarında yer alan "AK Partili belediyelerin kültürel faaliyetler çerçevesinde dağıttığı kitaplara ilişkin tartışmalar" nedeniyle, 24.5.2006 tarih, yyön/81.07./2006-1696 sayı ve "Kültürel Amaçlı Toplantılar ve Yayınlar" konulu genelgeyi bütün AK Parti'li belediye başkanlarına göndermiştir.

AK Parti Genel Başkan Yardımcısı, Yerel Yönetimler Başkanı ve Kocaeli Milletvekili Nihat Ergün imzası ile yayınlanan bu genelgede şu hususlara vurgu yapılmıştır **(EK-30)**:

"Son zamanlarda belediyelerimizin kültürel içerikli toplantı, panel ve konferansları ile dergi, kitap, broşür gibi basılı neşriyatında, kamuoyunu yanlış yönlendirebilecek, yanlış anlaşılabilecek, başkalarınca istismar edilebilecek veya gereksiz tartışmalara yol açabilecek nitelikte politik-sosyal ve dini konular işlendiği görülmüştür.

Belediyelerin asli görevleri arasında yer almayan ve basın yayın organlarına da intikal eden bu hususların parti programımıza, partimiz temel ilke ve amaçlarına da uygun olmadığı ve partimiz genel merkezince tasvip edilmediği bilinmelidir.

Sosyal ve kültürel amaçlı çalışmalar ve yayınlar konusunda yukarıdaki hususlara özen gösterilmesi gereğini önemle rica eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim."

Bu genelge, çok sayıda basın ve yayın organında da yer almıştır. Bu genelge, partimizin bu tür konularda ne kadar hassas olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Partimizle ilgili olarak kıyıda köşede kalmış, çoğu defa tek bir gazetede yer alan, asılsız veya tahrif edilmiş haberlerin yoğun bir şekilde kullanıldığı bir iddianamede, neredeyse tüm gazetelerde yer alan bu genelgenin görmezlikten gelinmesi subjektif ve iyi niyet kurallarıyla bağdaşmayan bir yaklaşımın göstergesidir. Hukuk devleti, böylesi yaklaşımları himaye etmez.

d) Kaldı ki Hasan BALAMAN'ın bu beyanı; Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma

hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altındadır. Dolayısıyla da Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durum söz konusu değildir.

V- YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCISI'NIN SÖZLÜ AÇIKLAMASI İLE DAVALI PARTİ TEMSİLCİLERİNİN SÖZLÜ VE YAZILI SAVUNMALARI

Anayasa Mahkemesinin Çalışma ve Yargılama Usûlü'nü belirleyen Anayasa'nın 149. maddesinin son fıkrası uyarınca 1.7.2008 tarihinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının sözlü açıklaması, 3.7.2008 tarihinde ise davalı siyasî parti temsilcilerinin sözlü savunmaları dinlenmiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın Sözlü Açıklaması

BAŞKAN – 1 Temmuz 2008 Salı, saat: 10.00

Adalet ve Kalkınma Partisinin temelli kapıtılması istemiyle açılan E. 2008/1 (Siyasi Parti-Kapatma) sayılı davanın 18.6.2008 gününde yapılan inceleme toplantısında, Anayasa'nın 149. maddesinin son fıkrası ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 4280 sayılı Yasa ile değiştirilen 33. maddesi gereğince Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının dinlenilmesine karar verilmekle; Başkan Haşim KILIÇ, Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Üyeler Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Zehra Ayla PERKTAŞ'tan oluşan Kurul yerini aldı.

Raportör Osman Can yerinde.

Daha önce yeminleri yaptırılan stenograflar Numan GÜNAY, Alaaddin AYTEN, Erhan KARA ve Doğan AYTOP ile ses teknisyeni Özer ÖZLER hazır.

Sayın Başsavcı, ses düzeni itibarıyla konuşmalar banda alındığından açıklamaların kürsüden yapılması gerekmektedir.

Buyurun Sayın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Abdurrahman YALÇINKAYA.

YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCISI ABDURRAHMAN YALÇINKAYA – Çok Değerli Başkanım ve sevgili üyeler; hepinize sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Adalet Ve Kalkınma Partisi hakkında 14.03.2008 tarihli iddianame ile açmış bulunduğumuz temelli kapatma davasında sözlü açıklamalarda bulunmak üzere huzurlarınızdayım.

Yüce heyetinize davalı partinin kapatılmasını gerektiren Anayasa ve yasalara aykırı eylemleri hakkında İddianame ve esas hakkında görüşümüzde iddialar ve buna ilişkin ayrıntılı kanıtlar sunulmuş, davalı partinin laikliğe aykırı eylemlerin odağı olduğundan bahisle Anayasanın 68/4, 69/6'ncı ve Siyasi Partiler Yasasının 101/b maddesi gereğince temelli kapatılması talep edilmiştir.

85 yıllık bir devlet olan Türkiye Cumhuriyeti tarihinin, dini ve dince kutsal sayılan şeyleri istismara dayalı gerici ayaklanmalara tanıklık ettiği yüksek malumlarınızdır. Bu kalkışmalar Ulusumuzun Cumhuriyetin kazanımlarına sahip çıkma azim ve kararlılığı sayesinde bastırılmış, Laiklik, Cumhuriyetin ve demokrasinin temel ve değişmez ilkeleri arasında yerini almıştır.

Tarih boyunca dini değerleri istismar edenlerin, insanlığı nasıl bir kan ve gözyaşına boğduklarını biliyoruz. Bugün bile yüksek bir medeniyetin temsilcisi olduklarını iddia edenler, yaşadığımız yer kürenin her yerinde, ama özellikle ülkemizin de içinde bulunduğu coğrafyada acımasız uygulamalarını sergilemekte, ülkemize davalı partinin oluşturduğu hükümet ve onun uygulamaları sayesinde "ılımlı İslam'ın örnek ülkesi" rolü biçilmektedir. Davalı partinin genel başkanı ülkemizin de sınırlarının yeniden çizilmesini öngören "Genişletilmiş Büyük Ortadoğu Projesinin" eşbaşkanı olduğunu söylemekte, Dışişleri Bakanı da laik bir Cumhuriyetin bakanı olduğunu unutup, "Türkiye'de azınlıklar gibi Müslümanlar da dini özgürlüklerini yaşayamıyor'', diyerek ülkesini dışarıda şikâyet etmektedir. Partinin Genel Başkan Yardımcısı Dengir Mir Mehmet Fırat, katıldığı bir televizyon programında; "Dini her alandan kovan bir felsefi laikçi anlayışın temsilcisi değiliz", diyerek dini kuralları yaşamın her alanına yaymakta ısrarlı ve kararlı olduklarını göstermektedir. Aynı kişi, yabancı bir haber ajansına, "Atatürk Devrimlerinin toplumda travma yarattığını" söylemekten kaçınmamakta, bir başka partili milletvekili Lütfi Çırakoğlu, Cumhuriyetin kurucularını "millet düşmanı" olmakla suçlayanlara Meclis kürsüsünden destek çıkmaktadır. TBMM Adalet Komisyonu Başkanı Ahmet İyimaya'nın Mahkemenizin kararlarının askıya alınması önerisi ile TBMM eski Başkanı Bülent Arınç'ın 2005 yılında sarf ettiği Anayasa Mahkemesinin kaldırılmasına yönelik beyanları birlikte değerlendirildiğinde davalı partinin demokratik ve laik rejimin güvencesi olan kurumlar için neyi

planladığı, rejimi ortadan kaldırmak için neleri göze aldığı açıkça anlaşılmaktadır.

Laik Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının 24. maddesinde; "kimsenin devletin sosyal, siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasi veya kişisel çıkar yahut nüfuz sağlama amacıyla her ne suretle olursa olsun, dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemeyeceği ve kötüye kullanamayacağı" emredilmesine rağmen, uluslararası dâhil, tüm platformlarda bu temel kuralın çiğnenmesinden de sakınılmamıştır. Davalı partinin, İddianame, esas hakkındaki görüş ve yukarıda belirtilen beyan ve eylemleriyle; Cumhuriyet'e ve onun değerlerine, kazanımlarına ve kurucusu Atatürk'e saldırdığı, karaladığı ve yıprattığı, nihayetinde demokrasiyi ortadan kaldırmayı hedeflediği halde, Ülkemizde ve Dünya'da Türkiye'deki Anayasaya uygun hukuki girişimleri demokrasi taraftarları ile ona karşı olan statükocular arasında geçen bir iktidar mücadelesi gibi sunduğu da görülmektedir.

Tüm bunlar, dini ve dince kutsal sayılan değerleri istismar eden, kötüye kullanan, devlet işlerine ve politikaya karıştıran bir gelenekten gelenlerin, bütün siyasi sermayesi riya ve takiye olanların, demokratik ve laik Cumhuriyetle bazı sorunları olduğunu göstermektedir. Bütün saldırılarına, karalama kampanyalarına, baskılara, komplo ve tuzaklara rağmen Cumhuriyeti ve onun devrimlerini korumaya azimli ve kararlı anayasal kurumların direnci karşısında bocalamakta, yanlışlarını çoğaltmaktadırlar. Bu kurumların mevcudiyetini bile tartışmakta, bütün demokrasi dışı totaliter isteklerini yürürlüğe koymak için gayret göstermektedirler. İç ve dıştaki bütün olağanüstü destek ve ittifaklara rağmen Cumhuriyet kurumlarının direnişi, bu amansız ve çirkin saldırılara karşı yalnızca hukuka dayanarak karşı koyması, davalı parti ve yandaşlarının öfkesini arttırmaktadır. Emperyalizmin icadı ılımlı İslam rejimini bu ülkeye dayatacaklarını sananlar er veya geç hüsrana uğrayacak, evrensel ilkelere, akıl ve bilime dayanan Laik Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır.

Sayın Başkan, Yüksek Mahkemenin değerli üyeleri; tarihin kaydettiği en büyük trajedilerden olan İkinci Dünya Savaşına, "hukuksal denetim mekanizmaları bulunmayan bazı demokrasilerin açıklarından yararlanarak iktidara gelen, sonrasında ise iktidarın demokratik yöntemlerle el değiştirmesinin koşullarını ortadan kaldıran bazı faşist ve nasyonalist totaliter anlayışların sebep olduğu" herkesçe bilinmektedir. Batı demokrasileri İkinci Dünya Savaşının sebep olduğu büyük yıkım ve

kıyımlardan ders çıkarmış, erkler ayrılığı, hukuk devleti ile temel hak ve özgürlükleri demokrasinin temel kuralları arasına yerleştirmişlerdir. Ülkemizde de, 1950 ile 1960 yılları arasında iktidarda bulunan bir siyasi partinin parlamento çoğunluğuna dayanarak oluşturduğu "tahkikat encümenleri" vasıtasıyla diktatörlüğe yönelmesi, erkler ayrılığı ilkesinin 1961 Anayasası ile demokrasimize kazandırılmasını sağlamıştır. Erkler ayrılığı ilkesi, egemenliği ulus adına kullanan üç erkin eşitliği ve işbölümü içinde işbirliği esasına dayanır. Bu ilke, yasama ve yürütmenin gücünün, çoğunluk diktatörlüğüne dönüşerek demokrasiyi sona erdirmemesi için sınırlandırılması, denetlenmesi ve bu yolla dengelenmesi esasını temel alır. Hukuk devleti kavramı da, hukukun üstünlüğünü gözeten erkler ayrılığının bir sonucudur.

Erkler ayrılığı ve hukuk devleti ilkeleri, 1982 Anayasasında da kabul edilmiştir. Anayasaya göre, egemenlik kayıtsız şartsız ulusundur. Ancak Ulus, egemenliğini Anayasa'nın koyduğu esaslara göre yetkili organları eliyle kullanır. Hukuk devleti ve hukukun üstünlüğü ilkelerinin gereği olarak yasama ve yürütmenin tüm eylem ve işlemleri yargı denetimine bağlı kılınmış; yargı kararlarının herkesi bağlayacağı kabul edilmiştir.

Bu bağlamda, Anayasanın başlangıç kısmında ve muhtelif maddelerinde belirtilen laiklik ilkesi de Cumhuriyetin ve demokrasinin vazgeçilmez ilkeleri arasında yer almıştır. Yüksek Mahkemeye sunduğumuz iddianame ve esas hakkındaki görüşümüzde, davalı partinin temelli kapatılması istemimize, gerekçe olarak, anılan partinin kuruluşundan dava tarihine kadar geçen süreçte laikliğe aykırı söz ve eylemlerini esas aldığımızı ayrıntılarıyla belirtmiştik. Anayasanın başlangıç kısmında, laiklik ilkesi gereği kutsal din duygularının Devlet işlerine ve politikaya kesinlikle karıştırılamayacağı; 2'nci maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik ve lâik bir hukuk devleti olduğu; 24 ncü maddesinde de, Devlet'in sosyal, ekonomik, siyasal ve hukuksal temel düzeninin din kurallarına dayandırılamayacağı belirtilmiş, bu suretle davalı parti ileri gelenlerinin söylemlerinin aksine, laikliğin Anayasada işlevsel bir tanımı yapılmıştır.

Yüksek yargının istikrar kazanan kararları ile açıklanan Devletimizin temel niteliği olan laiklik ilkesi, dinsel inançlar arasında hiçbir fark gözetmeyen, toplumsal barışı ve düzeni sağlayan, ayrımcılığı önleyip eşitliği temin eden bir yaşam biçimidir. Laik devlet düzeninde kamusal düzenlemelerin kaynağı dinî kurallar olamaz ve bu düzenlemelerin dinî kurallara göre yapılması düşünülemez. Dünya işlerinin lâik hukukla, din işlerinin de (inanç ve ibadet çerçevesinde) kendi kurallarıyla yürütülmesi,

çağdaş demokrasilerin dayandığı temellerden birisidir. Dinin siyasete alet edilmesinin yasaklanması da, laiklik ilkesinin doğal bir sonucudur.

Hâlbuki davalı parti, laikliği toplum içindeki inançlara göre tayin edip her inanca hak ve özgürlük tanınması biçiminde yorumlamıştır. Bu düşüncenin, ülkeyi, devleti yönetmek için iktidara gelenlere, mensup oldukları tarikatlara göre devleti, toplumu şekillendirme serbestîsi vermeyi amaçladığı açıktır. Bu parti ileri geleninin "dini her alandan kovan felsefi bir laikçiliğin temsilcisi değiliz" şeklindeki açıklamasının başka da anlamı yoktur.

Sayın başkan ve değerli üyeler; iddianamemize dayanak yapılan delillerden birisi, Anayasanın 4 ncü maddesi uyarınca değiştirilmesi ve değiştirilmesi için teklif verilmesi yasaklanmış bulunan laiklik ilkesine aykırı olarak Anayasanın 10'ncu ve 42'nci maddelerinde değişiklik yapılması ve buna bağlı olarak Yüksek Öğretim Kanunu'nun Ek 17'nci maddesinin değiştirilmesine ilişkin olarak yasa teklifi verilmesidir.

Söz konusu değişikliklere ilişkin gerekçelerin ve komisyon raporunun incelenmesinden, amacın yüksek öğretimde türban serbestîsinin sağlanması olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

Türban ile yüksek öğrenim görmenin ve kamuda görev almanın kişi temel hak ve özgürlükleri kapsamında bulunmadığı ve laiklik ilkesi karşısında hukuken koruma göremeyeceği ulusal ve uluslararası yargı kararları ile sabit bulunması karşısında; davalı siyasi partinin yüksek öğrenimde türban serbestîsinin özgürlüklerin genişletilmesi niteliğinde olduğunu ileri sürmesi bütünüyle bir saptırmadan ibaret olup, hukuki değerden yoksundur.

Nitekim Yüksek Mahkemeniz Anayasa'nın 10'ncu ve 42'nci maddelerinde yapılan değişikliği, yine Anayasa'nın 2'nci, 4 ncü ve 148'nci maddeleri uyarınca iptal etmiş ve yürürlüğünün durdurulmasına karar vermiştir. Bu karar ile iddianamede laikliğe aykırılığın en somut delili olarak sunduğumuz eylem sübut bulmuş, kesinleşmiştir.

Kaldı ki, davalı siyasi partinin amacı, yalnızca türbanın yüksek öğrenimde serbest bırakılması değildir. Başta genel başkan olmak üzere davalı parti üyelerinin hedefledikleri din esasına dayalı bir sisteme adım adım, aşamalı bir biçimde geçme konusundaki politikalarını dışa vuran beyanları, kamuda türban serbestîsinin bir sonraki aşama olduğunu belirten açıklamaları birlikte değerlendirildiğinde; asıl amacın, Anayasal sistemin

din kurallarına dayalı bir rejime dönüştürmek olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Davalı Parti esas hakkındaki savunmasında, Genel Başkan ve diğer parti üyelerinin eylem ve söylemlerinin laikliğe aykırılık içermediğini, iddianamede belirtilen sözlerin, konuşmaların bütünü içerisinden cımbızlandığını ileri sürmüştür. Beyanların tamamı incelendiğinde, bütünlülüğü ile de iddianameye alınan sözlerin anlamını değiştirmediği ve geçerliliğini koruduğu görüldüğü gibi, 178 başlık altında toplanan iddialar bir bütünlük içinde değerlendirildiğinde; eylem ve söylemlerin Anayasal rejimi dönüştürmek için sistemli bir biçimde, ardışık olarak ifade edildiği ve ortaya konulduğu görülecektir. Bu söz ve eylemler davalı parti tarafından bir plan dâhilinde ve birkaç aşamalı olarak yürürlüğe konmuş ve uygulanmıştır.

Bu planın birinci aşaması, partinin bütün söylemlerinde ağırlıklı olarak dini söylem ve referansları kullanmasıdır.

İkinci husus, laikliğe aykırı bu söylemlerin düzeyinin, partinin kuruluşundan kapatma davasının açıldığı tarihe kadar yükselen bir ivme izlemiş olmasıdır.

Planın dikkati çeken üçüncü aşaması ise; laikliğe aykırı söylemlerle toplumun ve kurumların tepkisini ölçme ve bunlara göre tavır alma biçiminde gerçekleşen "gerginlik" politikasının sıklıkla kullanılmasıdır. Bu yöntem ile demokratik ve laik Cumhuriyetin kazanımlarına ilişkin bir konu, bilhassa partinin genel başkanı tarafından tartışmaya açılmakta, eğer güçlü bir muhalefet ile karşılaşılmaz ise, partinin diğer ileri gelenleri tarafından da işlenerek toplumda genel bir kabul oluşturularak yasal bir düzenleme ile sonuçlandırılmaktadır. Eğer yoğun bir tepki alınırsa konu beklemeye alınmakta, ileride uygun bir zamanda tekrar gündeme taşınmaktadır. Bu yöntem, laikliğe aykırı eylem ve söylemlerin dozu artırılarak sıklıkla uygulanmakta ve dönüştürülmesi istenen hususlar benimsetilmeye çalışılmaktadır. Davalı partinin türban konusunda "mutabakat süreçleri" olarak adlandırdığı yöntem de, bu planının uygulanmasına bir örnektir. Anımsanacağı gibi, davalı partinin genel başkanı türban konusunda başlangıçta yapılan tartışmalardan istedikleri sonucu alamayınca, Cumhuriyetin temel niteliklerinin hiçbir biçimde değiştirilmesinin mümkün olamayacağı gerçeği dışlanarak, önce "toplumsal mutabakatın sağlanması", sonra da "kurumsal mutabakatın sağlanması" gibi müphem söylemlerle süreci zamana yaymış, nihayet iktidarlarının altıncı yılında Anayasanın 10 ve 42. maddelerinin değiştirilmesi noktasına taşımıştır. Böylece,

Cumhuriyetin değiştirilmesi teklif edilemeyecek niteliklerinin toplumsal ve kurumsal mutabakatla değiştirilebileceği görüşü yerleştirilmeye çalışılmıştır. Hiç şüphesiz, bu konuda bir başarı sağlanmış olsaydı aynı plan gereği türbanın, kamuda da serbest bırakılması noktasına taşınacağından bir kuşku bulunmamaktadır.

Davalı partinin demokratik ve laik rejimi değiştirme planlarında uyguladığı dördüncü yöntem; iktidar gücünü kullanarak temin ettiği medya gücünün desteği ile yürüttüğü çarpıtmadır. Bu bütünüyle, laik rejimi karalama, şimdiye kadar yaşanan her türlü olumsuzluğun suçunu laik Cumhuriyete yıkma, ona sahip çıkanları, "statükocu, laikçi, indirgemeci, siyasi dinozor" gibi kavramlarla karalayarak mahkûm etme, takiye mantığı ve uygulaması ile gerçek amacını gizleyerek işbirliği yaptığı bazı uluslararası çevrelerin özel amaçlı destekleri sayesinde ılımlı İslam ideolojisini çağdaş ve demokratik bir siyasi anlayış, bir hak ve özgürlük algısı olarak topluma sunma çabasıdır. Bu cümleden olarak; her fırsatta Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan bu yana uygulanan laiklik anlayışının sözüm ona demokratik eleştirisi yapılarak bu ilkenin içeriğinin boşaltılmasına özel bir gayret sarf edilmektedir. Esas hakkında savunmalarında yer alan "laikliğin bir yaşam biçimi olmadığına" ilişkin savunmaları da bu gayretin bir sonucudur.

Sayın başkan, sayın üyeler; laiklik ilkesi Anayasanın Başlangıç kısmı ile 2. ve 24. maddelerinde açıkça tanımlanmış, istikrar kazanan Anayasa Mahkemesi, Danıştay ve Yargıtay kararları ile etraflı bir biçimde açıklanmış, İHAM kararlarıyla da bu ilkenin ve mevcut uygulamanın İHAS'a aykırı olmadığı saptanmış, Türkiye için taşıdığı özel öneme defalarca vurgu yapılmıştır. Davalı partinin laiklik ilkesinin içeriğini boşaltma gayretleri, esas hakkındaki savunmasına da yansımıştır. Laikliğin bir yaşam biçimi olamayacağına ilişkin görüşle, Cumhuriyetin laiklik anlayışı ve uygulamalarına saldırıya devam olunmuştur. Yukarıda açıklanan Anayasa hükümleri ile yargı kararlarında tanımlanan laiklik ilkesine dayanan iddianame ve esas hakkındaki görüşümüz, Sovyetler Birliğinin laiklik anlayış ve uygulamalarıyla eşdeğer gösterilmeye çalışılarak, sadece "kendilerine demokrat" olduklarını ikrar etmişlerdir. Davalı partinin 'demokratik laiklik' söylemiyle kamuoyuna sunduğu, sistemin uygulama şansı bulması hâlinde, ortada laiklik ilkesinin adından başka bir şeyin kalmayacağı çok açıktır. Bu durum, davalı partinin özlemle beklediği bir sonuçtur. Ancak bütün sözde bilimsel kurnazlıklara rağmen laikliğe aykırı söz ve eylemlerin bir hak ve özgürlük algısıyla topluma sunulması, bu

fikirlerin çağın gerisinde kalan bir düşünce olduğu gerçeğini değiştirmeye yetmeyecektir.

Davalı partinin rejimi İslami bir yapıya dönüştürürken uyguladığı planın beşinci ayağı, laik Cumhuriyetin ve demokrasinin güvencesi olan kurumlara yönelik sistemli hukuk dışı saldırılardan oluşmaktadır. Bu bağlamda, başta Yargı olmak üzere Cumhuriyet değerlerinin koruyucusu bütün kurumlar darbeci, statükocu gibi sıfatlarla karalanarak işlev ve etkinlikleri yok edilmeye çalışılmaktadır.

Yaşanan süreci değerlendirdiğimizde; bu beş başlık altında uygulamaya konulan yöntem, ne yazık ki sonuç vermiş ve toplumun geriye doğru evrilmesinde önemli bir rol oynamıştır.

İşsizlik, ekonomik kriz, kuraklık, çevre sorunları, katlanan dış borçlar ve büyüyen cari açık, tıkanan AB süreci, etnik ve bölücü terör gibi çözüm bekleyen onlarca temel sorun artarak büyürken, üniversiteye gidemeyen yüz öğrenciden sadece birisinin sorunu olduğu bilimsel araştırma ve istatistiklerle kanıtlanmış olan türban, son altı yılın en önemli sorunu olarak sunulabilmiş, bu uğurda Anayasanın 10'ncu ve 42'inci maddeleri bütün sağduyulu çağrılara karşın, değiştirilmiştir. Başsavcılığımızı ve partinin faaliyetlerini eleştiren herkesi "niyet okuyucu" olmakla suçlayanların, "gizli programları" olmadığını savunanların; bütün bu temel sorunlar ortada dururken bir siyasi simge olduğuna kuşku bulunmayan türban konusunda ısrarlı çabalarının gerekçesi ne olabilir? Aslında bu sorunun tek bir açıklaması vardır: Bilmektedirler ki, türban, laik Cumhuriyete bir seçenek olarak dayatılan ılımlı İslam'ın, din esaslı devlet sisteminin kapısını açacak bir anahtardır. Yakın zamanda bir televizyon programında 70 milyonun önünde Atatürk'e hakaret edip, Humeyni'ye övgüler yağdıran, tam bağımsız ve laik Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşamaktansa, İngiliz Mandası altında yaşamayı tercih edebileceklerini ifade edenlerin, neyin savunucusu oldukları ve bu ülkeyi nasıl bir geleceğin beklediği çok açık olarak görülmüştür.

Sayın Başkan, Yüksek Mahkemenin değerli üyeleri; davalı partinin türban için bu kadar mücadeleyi göze almasının nedeni, türbanın siyasi simge, Cumhuriyete karşı açılmış karşı devrimin (yeşil devrimin) sancağı olmasıdır.

Yoksa ülkenin bu kadar temel sorunu varken, zihniyetleri ve birikimleri Humeyni sevgisi ve Atatürk düşmanlığından öte gidemeyen, dünyevi kurtuluşu Kanada hükümetine ilticada, ilahi kurtuluşu İngiliz Mandasına

teslimiyette bulmuş, depremde ölen on binlerin acısı bütün insanlarımızın kalbinde henüz çok taze iken, açtıkları " 7,4 yetmedi mi? " gibi pankartlarla havsalaya sığmayacak acımasızlık örnekleri sergileyebilen, bu uğurda üç-beş yaşındaki kız çocuklarını bile kara çarşaflara büründürüp meydanlara sürmekten çekinmeyen, kendilerini ezen ailelerine, erkek kardeşlerine, babalarına, tarikat baskısına direnemeyen, ancak onları birey hâline getirip özgürleştiren Cumhuriyet Devrimlerine karşı çıkmayı akıl ve mantığa sığmayacak bir özgürlük zanneden, kadını eve kapatmaktan, köleleştirmekten başka bir zihniyeti olmayan bir siyasetin aracı olarak kullanılan kişilerin (burada mütedeyyin şahıslar hariç olmak üzere diye ilave ediyoruz) sorunları nasıl bu kadar önemli olabilir?

Şüphesiz, bu yolla üniversitelere nüfuz edildikten sonra, ortaöğretim, ilköğretim ve kamu kurumlarına giden yol açılacak, hedefledikleri siyasi İslam'ın şekilsel görüntüsü tamamlanmış olacaktır.

Ancak, takiye ile sonuca gideceklerini zannedenler bir kez daha yanılmıştır. Bu girişim, Yüksek Mahkemenizin Anayasal değerleri koruma konusundaki değişmez, sarsılmaz kararlığı ile engellenmiştir. Davalı parti söz konusu karar karşısında bile hiçbir akıl ve hukuk mantığıyla bağdaşmayacak bir savunma geliştirmiş, iptal kararının, yapılan Anayasa değişikliğinin, delil olma niteliğini ortadan kaldırdığını, bunun yanı sıra, siyasi iktidarın icraatlarının, anayasa yargısı ve idari yargı yoluyla denetlendiğinden bahisle kapatma davasına konu edilemeyeceğini savunmuştur.

Esas hakkında görüşümüzde de belirttiğimiz üzere; yasaların anayasaya uygunluğunun denetlenmesi, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile yasalar için yargısal denetim yolunun bulunması, davalı partinin laikliğe aykırı eylemlerin odağı hâline gelmesi nedeniyle hakkında dava açılmasını ve kapatma yaptırımı uygulanmasını gereksiz kılmaz. Tam aksine, kararlı ve ısrarlı eylem ve söylemleriyle Devletin ve demokrasinin vazgeçilmez ilkesi olan laiklik prensibine aykırı davranan iktidardaki siyasi parti hakkında, toplumsal barış ve anayasal düzen (demokrasi) için tehlike oluşturması nedeniyle her iki denetim mekanizmasının birlikte işlemesi ve özellikle kapatma yaptırımı uygulanması zorunlu bulunmaktadır. Bu nedenle, siyasi iktidarın icraatlarının, anayasa yargısı ve idari yargı yoluyla denetlendiğinden bahisle kapatma davasına konu edilemeyeceğine, anayasa değişikliklerinin iptal edilmiş olmasının davanın dayanağını ortadan kaldırmış bulunduğuna ilişkin ön savunma ile esas hakkındaki savunmaya itibar edilemez.

Sayın Başkan ve değerli üyeler; davalı partinin tüm savunmaları ve dava ile ilgili kamuoyuna yansıyan beyanları incelendiğinde bir husus hemen dikkati çekmektedir. Davalı parti hukuki bir savunma yapmak yerine, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığını hedef alan; hiçbir hak, insaf ve nefaset ölçüsüne riayet edilmeden küçültücü sıfat ve tanımlamalarla saldırıya geçmiştir. Bu saldırılara bazı yabancı siyasetçi, bilim insanı ve kurumların katılımının sağlandığı kamuoyuna yansıyan yayınlardan açıkça anlaşılmıştır. Sadece bu durum bile gösteriyor ki Cumhuriyet, çok ortaklı büyük bir tehlike ile karşı karşıyadır.

Davalı parti saldırı eksenli savunmalarında, iddianamenin önyargı ve siyasi saikle düzenlendiğini iddia ederek hakkındaki isnadı ve kanıtları karartma, gölgeleme gayreti sergilemektedir. Oysa dava, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına Anayasanın verdiği yetki ve görev çerçevesinde, Anayasanın 69/6 ile SPK'nun 101. maddesinin (b) bendi uyarınca açılmıştır.

Davalı parti savunmalarında ağırlıkla, iddianameye konu söz ve eylemlerin ifade özgürlüğü ve yasama sorumsuzluğu kapsamında bulunduğunu kabul ettirebilme çabasındadır. Oysa, isnat edilen bütün söylem ve eylemler birbiri ile ardışık ve uyumlu olup, belirgin bir hedefin gerçekleştirilmesine yöneliktir. Siyasi rejimi değiştirmeye yönelik bu fiillerin ifade özgürlüğü, yasama sorumsuzluğu kapsamında bulunmadığı Refah Partisi ve Fazilet Partisi kararlarında Yüksek Mahkemenizce açıkça vurgulanmıştır.

Kapatılan bu partilerin siyasi mirasçısı olan Davalı partinin iddianamede yer alan eylemlerinde de bu partilerin amaçlarıyla bir uyum ve aynilik söz konusudur.

Yukarıda da belirtildiği üzere, davalı parti hakkında açılan kapatma davasında esas aldığımız hukuki dayanaklarımız Anayasa, SPK, İHAS hükümleri ve İHAM kararlarıdır. Davalı parti, sadece tavsiye niteliği bulunan Venedik İlkelerini gerekçe göstererek şiddet içermeyen, şiddeti teşvik etmeyen söz ve eylemlerin parti kapatmada esas alınamayacağını savunmaktadır. Bu savunma, Refah Partisi ile ilgili İHAM kararı karşısında hukuki dayanaktan yoksundur. Çünkü, İHAM'ın Refah Partisi kararında şiddet unsuru ikinci plandadır. Kararda esas alınan husus, partinin laikliğe aykırı söz ve eylemleri ile hedeflediği amacın demokratik bir toplum gerekleri ile bağdaşmamasıdır. Laiklik ilkesine aykırı davranışların İHAS'ın 9. maddesi karşısında koruma göremeyeceği açıktır. Nitekim, Refah Partisinin söz ve eylemleri ile şeriat ve onun bir sonucu olan çok hukukluluğun hedeflendiği saptanmış, kapatma kararının İHAS'ın 9'ncu

maddesine aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu bakımdan davalı partinin hedeflediği şeriatın, çok hukukluluğu da içerdiğinde kuşku bulunmamaktadır. Davalı siyasi partinin iktidarda bulunması, hedeflediği toplum ve devlet modelini sabırlı bir biçimde ve adım adım gerçekleştirme yönündeki politikası, istediği yasal ve Anayasal değişiklikleri zamanı geldiğini düşündüğünde gerçekleştirdiği olgusu birlikte değerlendirildiğinde; adı geçen partinin hedeflediği demokratik sisteme aykırı olan şeriata dayalı bir rejimi hayata geçirmesinin mümkün olduğunu göstermektedir.

Davalı siyasi partinin, iddianame ve esas hakkında görüşümüzde etraflı bir biçimde açıklandığı üzere şeriata ve çok hukukluluğa dayanan bir sistemi amaçladığı, devleti adım adım şeriat ile yönetilen bir devlete dönüştürmeye çalıştığı başta genel başkan olmak üzere her kademedeki parti üyelerinin beyanları ve davalı partinin eylemleri ile ortaya çıkmıştır. Şeriat ve çok hukukluluğun demokrasi ve demokratik toplum ile bağdaşmadığı İHAM kararlarında vurgulanmıştır.

Katillere af yetkisinin maktulün varislerine ait olduğunun beyan edilmesi türban konusunda verilen yargı kararı üzerine mahkemenin bu konuda söz söyleme hakkı bulunmadığının, söz söyleme hakkının din ulemasına ait olduğunun ifade edilmesi, Devlet Planlama Teşkilatının 9. Kalkınma Planı kapsamında oluşturulan özel ihtisas komisyonu raporunda, zekât sisteminin özel kurum ve teşkilatına kavuşturulması, bu amaçla zekât mağazalar zinciri oluşturulması, davalı parti genel başkanı hakkındaki 2 ve 50 numaralı iddialar, davalı siyasi partinin şeriata dayalı bir sistemi amaçladığını ve bu nedenle çok hukuklu bir düzeni istediğini somut ve belirgin olarak ortaya koymaktadır.

İslami bir devlet yapılanmasının şeriatı ve bu boyutuyla cihadı da içerdiğinden şiddeti de kapsadığı ortadadır.

Kaldı ki; Başbakan ve davalı partinin Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan BM'nin "küresel terörü destekleyenler" listesinde adı geçen Yasin El Kadı için "El Kadı'ya param kadar kefilim. Tanımadığınız, bilmediğiniz insan için terörist ifadesi kullanamazsınız",

Adana Milletvekili Abdullah Çalışkan; "…Gençler devrim istiyor. Ben de bir romantik devrimci olarak elbette devrimden yanayım. Ama devrimin turuncusu olmaz. Ara renk olmaz devrimde. Devrim ya kırmızıdır, ya da yeşildir. Ben yeşilden yanayım"…"Bu devrimci ateşinizin asla sönmemesini diliyorum…",

Ulaştırma Bakanı Binali Yıldırım;"…Reformlar sancılı olur. Güle oynaya yapılmaz. Tarihte de bu reformlar gerçekleştirilirken birçoğu kanlı oldu. Bu konuda sabır ve zamana ihtiyacımız var…",

Eski TBMM Başkanı Bülent Arınç; "…İnsanlar sokakta teneke çalmaya başladı. Yüzde 47 oy almış bir parti, mütevazı olacağım diye, teneke çalıp gürültü yapanların karşısında neredeyse mahcup durumda…"- türbanlı öğrencileri kastederek, "…Onlar bu kıyafetiyle giremezken, çok sevgili arkadaşları hangi kıyafetle okula giriyorlar, hepiniz biliyorsunuz…",

Şeklinde beyanlarda bulunmuşlardır.

Bu beyanlar ve davalı partinin diğer faaliyetleri ile "laikliğin yeniden tanımı yapılarak dinî simgelerin (türban) hak ve özgürlük olarak gösterilmeye, devletin ve toplumun şekillendirilmeye çalışılması, toplumun laik-anti laik diye saflara ayrılması, yüksek öğretimde türbanın serbest bırakılması için yasal düzenlemelere başvurulması ve bu yönde Anayasa değişikliği yapılması, kamusal alanda da türban serbestîsi istenmesi, oy çokluğu nedeniyle çoğulculuk yerine çoğunlukçuluk anlayışıyla yapılan, kuvvetler ayrılığı ve hukukun üstünlüğü prensibini dışlayan beyanlarda bulunulması" laik düzenden yana olan vatandaşlar üzerinde gerginlik, kaygı, panik yaratılmasına ve saflar arasında nefret duygularının oluşturulmasına sebebiyet vermiş, şiddet teşvik edilmiştir. Bu ortam, toplumda açıkça görülmektedir.

Nitekim, iddianamede de ayrıntılarıyla belirttiğimiz Danıştay 2. Dairesinin türban kararına ilişkin olarak; Başbakan ve AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın; "…Böyle bir kaba gürültüye de pabuç bırakma niyetinde de değiliz. Biz fani olduğumuzu aklından çıkarmayan bir anlayışın mensuplarıyız. Kalıcı değiliz. Bugün varız, yarın yokuz. Baki kalan bir hoş sada... Ölümün nerede ne zaman geleceği belli mi.." Sivas Milletvekili Selami Uzun'un "ancak dehşet denebilir", Adalet ve Kalkınma Partisi Kilis Milletvekili Hasan Kara'nın "Böyle bir karar toplumda infiale neden olur ve vatandaşlarımız üzerinde sıkıntıya yol açar." şeklindeki sözleriyle gösterdikleri tepkilerin ertesinde bir gazetede kararı veren Daire üyelerinin resimleri yayınlanmış, kısa bir süre sonra da, Danıştay'ın 2. Dairesine müzakere sırasında silahlı saldırıda bulunulmuş, Üye Mustafa Yücel Özbilgin öldürülmüş, diğer yargıçlar da ağır yaralanmıştır.

Suçu işlediği tespit edilenlerin yargılanmaları sırasında sanıklardan Alparslan Arslan'a son sözü sorulduğunda, "Genelkurmay şeriatın önüne geçmeye çalışmasın, Abdullah Gül'den, Başbakan Erdoğan'dan ve imanlı

kişilerden Türkiye'de şeriatı ilan etmelerini istiyorum, yoksa kan dökülür." Diğer sanık Osman Yıldırım'da Atatürk'ü kastederek, "O İngiliz piçinin kurduğu cumhuriyeti başınıza yıkacağız, benim yegâne görevim cumhuriyeti yıkıp 2'nci Osmanlı Devletini kurmak." ve bunun gibi sözler ve hakaretlerde bulunmuşlardır.

Sanıkların son duruşmadaki sözleri bile eylemi hangi saiklerle yaptıklarını, toplum içinde yaratılan gerginlik, nefret ve şiddet ortamını ortaya koymaktadır.

Danıştay saldırısı, davalı partinin yarattığı gerginlik, nefret ve şiddet ortamının ürünüdür. TBMM Eski Başkanı Bülent Arınç'ın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısını hedef alarak söylediği, "Ölüm en büyük gerçek. Bunu başsavcı da görmeli, tüm siyasetçiler de görmeli. Ölüm bize şah damarlarımızdan daha yakın. Hepimiz faniyiz. En büyük hatip musalla taşındaki cenazedir. Susar ama çok şey söyler" şeklindeki sözleri, Danıştay saldırısı da gözetildiğinde davalı partinin şiddet çağrısı niteliğindeki beyanlarını sürdürdüğünü göstermektedir.

Davalı partinin genel başkan ve üyelerinin gerginlik istemedikleri yönündeki beyanlar altında sürekli olarak gerginlik yaratmaya yönelik söylem ve eylemlerde bulunmaları, uyguladıkları takiye yönteminin bir göstergesidir.

Davalı partinin iddianamede belirtilen eylemleri ile Anayasanın 68/4, 69/6 ve SPK'nun 101/b maddeleri anlamında laikliğe aykırı eylemlerin odağı olduğunda kuşku bulunmamaktadır. Bu eylemlerden büyük bir kısmı parti genel başkanına aittir. Ülkemizde siyasi partiler birer lider partisi niteliğindedir. Partinin siyasal figürü olan genel başkanının mutabakat süreçleri ile olgunlaştırıp, "velev ki" ile ivme kazandırdığı, Anayasanın 10 ile 42. maddelerinin değiştirilmesi sonucunu doğuran laikliğe aykırı eylemleri, odak olma ölçüsünde bir yoğunluk ve kararlılıkla işlenmiş, bu eylemlere partinin diğer merkez organlarından herhangi bir itiraz gelmemiş, benimsenmiştir.

Davalı partinin diğer üyelerinin, iddianamede yer alan ve partinin genel başkanının beyanları ile örtüşen söz ve eylemlerinin laiklik ilkesine aykırı olduğunda, aynı yoğunluk ve kararlılıkla işlendiğinde şüphe yoktur. Parti Genel Başkanından, genel başkan yardımcılarına, milletvekillerine ve yerel yöneticilerine kadar birçok partilinin belirli bir tarih içerisinde, birbiri ile uyuşan ve ortak temelde laikliği hedef alan çok sayıda söz ve eylemin münferit olduğu savunulamaz.

Değerli Başkan ve sayın üyeler; davalı partinin kapatmaya esas alınan söz ve eylemlerinin ceza hukuku anlamında suç oluşturması ve bunların ceza hükmü ile sonuçlandırılması gerektiği yönündeki ısrarlı savunmasının dayanaksız olduğu iddianame ve esas hakkındaki görüşümüzde ayrıntıları ile açıklanmıştır. Ayrıca, kapatılan Refah Partisi ve Fazilet Partisi davalarının karar gerekçeleri karşısında böyle bir savunmanın geçersiz olduğu açıktır. Siyasi parti kapatma davalarının, ceza muhakemesi hukuku anlamında ceza davası olmaması, kapatmaya konu eylemlerin de ceza hukuku kapsamında suç olma zorunluluğunu gerektirmemektedir. Bu nedenle, cezai sorumluluk veya cezai bir yaptırım gerektirmeyen fiiller, siyasi partilerin kapatılması nedenleri arasında yer alabilir. Suç olarak düzenlenmeyen eylemler ile suç olmaktan çıkarılan fiiller, siyasi partiler için yasak olma niteliğini ve varlığını sürdürebilirler. Anayasada parti kapatmaya ve odaklığa esas alınan, söz ve eylemlerin anayasal düzene ve temel ilkelere aykırılık oluşturmasıdır. Bu anlamda bir örnek vermek gerekirse, Fethullah Gülen'in faaliyetleri Anayasal düzene ve laikliğe aykırı eylemlerdir. Bu nitelikteki eylemlerin suç olmaktan çıkarılsa dahi siyasi partilere isnat edilebileceği İHAM Refah Partisi kararıyla da sabit bulunmaktadır. Bu bağlamda, Fethullah Gülen isimli tarikat liderinin yurt dışında kurduğu okulların bir ticari şirket olarak değerlendirilerek temas ve işbirliği yapılması yönündeki Dışişleri Bakanının genelgesi, ayrıca iddianamede 2/c-2,3,4,5,6,7,8,9 ve 10'uncu sırada belirtilen beyan ve faaliyetler, laik devlet ilkesine aykırı olup partiye isnat edilebilir niteliktedir.

Davalı partinin gazete haberleri ile sair medya organlarından elde edilen ses ve görüntü kayıtlarının delil olarak kullanılamayacağına ilişkin savunmasının da hukuki dayanağı bulunmamaktadır. SPK'nın 98'nci ve 106'ncı maddelerinden açıkça anlaşılacağı üzere; Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının siyasi partilere ilişkin soruşturmalarda uygulayacağı yöntem "delil serbestîsi ilkesidir". Bu nedenle delillerin gazete, televizyon, internet gibi iletişim araçlarından temin edilmesinin önünde yasal bir engel bulunmadığı gibi, bu yöntem, siyasi faaliyetlerin izlenmesinin en etkili yoludur. Kaldı ki, davaya konu beyanlara ilişkin delillerin başka türlü elde edilme olanağı da bulunmamaktadır. Üstelik, bazılarına sizlerin de vakıf bulunduğunuz bu beyanların önemli bir kısmı ulusal radyo ve televizyonlarda yapılmıştır. Bu beyanlar kişilerin rızası ile yayınlanmıştır ve gizlilikleri yoktur. Zaten, bu tür siyasi demeçler, ilgililerince yayımlanması için verilmektedir. Hiçbir hukuk mantığı, kişinin kendi rızası ile ve yayımlanması için verdiği bir konuşmanın geçersizliğini savunamaz. Davalı partinin Genel Başkanı Büyük Ortadoğu Projesinin eş başkanı olduğunu,

kendi rızası ile ve yayımlanacağını mutlak bildiği bir televizyon programında söylemiştir. Bu bilgi sadece televizyon programı ile de sınırlı kalmamış, başka televizyon, internet, yazılı basın vb. yayın organları tarafından da kopyalanıp yayımlanmıştır. Bu bağlamda, görsel ve yazılı basında yer alan bazı haber ve görüntüleri başka kanallardan teyit etmek için internet olanaklarından yararlanılması, delil serbestîsi ilkesinin bir sonucudur. Nitekim Genel Başkanın, Büyük Ortadoğu Projesinin eşbaşkanı olduğuna ilişkin gazete haberleri, ses ve görüntü kayıtları, bizzat davalı partinin internet sitesinden alınan bilgi ile de doğrulanmıştır. Bildiğiniz gibi, hukuk abesle iştigal etmez ve hukukta bilinenin ispatı da gerekmez.

Sayın Başkan ve değerli üyeler; laiklik ilkesine aykırı uygulamaları sonucu ülkemizin dışarıya verdiği görüntünün bir "Ilımlı İslam Cumhuriyeti", davalı partinin ise "Ilımlı İslami" parti olduğu, batılı ve yakın coğrafyamızdaki ülkelerin siyasi çevreleri, üniversiteleri ile basını tarafından açık bir biçimde dile getirilmektedir. Bu gerçek karşısında, davalı partinin inkâra yönelik savunmalarının Ülkemiz için yaratılan görüntüyü silmeye yeterli olmayacağı açıktır.

Sayın Başkan ve değerli üyeler; davalı parti hakkında fiil ve söylemleriyle laikliğe aykırı eylemlerin odağı hâline geldiği iddiasıyla dava açılmıştır. İddianamenin düzenlenmesinden sonra da davalı partinin devlet ve toplumu İslami bir yapıya dönüştürülmesine yönelik beyanlarının sürmesi ve laikliğe aykırı faaliyetlere yönelik etkili bir yaptırım uygulamamasının sonucunda, Tarım ve Orman Bakanlığı'nın henüz kısa bir süre önce Sivas'ta açmış olduğu biçki dikiş kursunun mezuniyet törenine öğrencilerin türbanlı ve tek tip üniformalarıyla katılmalarına, aynı ilde kutlanan kütüphane haftasında ilin yüksek görevli kamu görevlilerinin kamusal alanda düzenlenen törende türbanlı öğrencilere ödül verilmesine, başta İstanbul olmak üzere birçok il ve ilçede türbanlı bayan doktor, öğretmen ve diğer kamu görevlilerinin vazife yapmalarına, ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin türbanlı olarak öğrenim görmelerine ilişkin haber ve görüntülerin basında sıklıkla yer alması, davalı partinin laikliğe aykırı eylemlerde bulunma konusundaki ısrar ve kararlılığını sergilemektedir.

İçki satışı ve tüketimi konusunda dinsel inanç kaynaklı kısıtlayıcı uygulamaların sürdüğüne dair basında çıkan haberler, davalı partinin aksi yöndeki savunmalarını geçersiz kılmaktadır.

Sayın Başkan ve sayın üyeler; siyasi partilerin demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olduğu, Anayasa ve Siyasi Partiler Kanununda da ifadesini bulan evrensel bir kuraldır. Ancak siyasi partilerin içinde vücut

buldukları demokrasiyi yok etmeye yönelmeleri durumunda sistemin buna seyirci kalması da beklenemez. Çoğulcu demokrasi ilkeleri, kendi varlığını tehdit eden siyasi partileri sınırlama, yasaklama eğilimindedir. Batılı demokrasilerde de parti yasakları ve parti kapatma vardır. Bu davanın açılmasından sonra, "bu çağda siyasi parti kapatılamaz-İktidar partisi kapatılamaz" biçiminde eleştiriler aldığımız Avrupa siyasi çevreleri de gayet iyi bilmektedirler ki; birçok Avrupa ülkesinde siyasi partiler rejim karşıtı faaliyetleri nedeniyle kapatılmıştır. Üstelik bu siyasi çevrelerin en üst yargı kurumu olan İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi (İHAM) laikliğe aykırı faaliyetleri nedeniyle kapatılan Refah Partisinin kapatılmasını İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesine (İHAS) aykırı bulmamıştır. Bu nedenle önemli olan, siyasi çevrelerin değil, son sözü söyleyen hukuk kurumlarının ne dediğidir. Ayrıca, Avrupa'daki siyasi kişi ve kurumların ülkemizde görülmekte olan bir dava nedeniyle bağımsız Türk yargısının işleyişine müdahale niteliğini taşıyan beyanlarda bulunmaları, yargının bağımsızlığı ilkesine aykırıdır.

Sayın Başkan ve değerli üyeler; Türkiye'nin bu konuda Batı'dan farkı, daha çok sayıda siyasi parti kapatılmasıdır. Ancak bunun nedeni; demokrasimizin yasaklayıcı–müdahaleci yapısı değil; demokrasiyi içselleştiremeyen bazı siyasi partilerin, bölücülük ve dine dayalı siyasi rejim konusunda ısrarlı politikalarıdır. Demokrasinin, kendini ortadan kaldıracak eylemlere hoşgörü ile yaklaşması beklenemez. Nitekim tüm demokrasiler, kendisini ve rejimi tehdit eden siyasi partileri yasaklama eğilimindedirler. Tehdidin somutlaşması, bu önlemin alınmasını ivedileştirmektedir. Üstelik, ülkemizde laiklik karşıtı yapılanmalar bütün Cumhuriyet tarihi boyunca rejim için en büyük tehlike olmuştur.

Davalı parti yönetici ve üyelerinin beyan ve faaliyetlerinde takiye yöntemini benimsedikleri; demokrasinin amaç yerine araç olarak görülüp sadece projelerini gerçekleştirmek için demokrasi, özgürlükler, insan hakları gibi evrensel değerleri önüne alıp laikliği yıpratma olarak kullanmaları, siyasal islamın simgesi hâline gelen türbanı "velev ki siyasi simge" tabiri ile kabullenmeleri, Anayasanın değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez ilkesine aykırı olarak 10 ve 42'nci maddelerini değiştirmeleri, Yüksek Öğretim Kanununun ek 17. maddesinin değiştirilmesine ilişkin yasa teklifi vermeleri ile açıkça ortaya çıkmıştır.

Bu projelere sahip olan bir siyasi partinin Anayasaya aykırı faaliyetleri, Anayasa, Siyasi Partiler Kanunu, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve İHAS hükümleri karşısında koruma göremez. Çünkü bu yasa

ve sözleşmeler, özgürlüklerin kötüye kullanılmasını ve yok edilmesini himaye altına almamıştır.

Yukarıda da değindiğimiz gibi demokrasilerin kendilerini koruma refleksinin bir gereği olarak hukuk düzenimizde de siyasi partilerin faaliyetleri Anayasa ve yasalarla sınırlandırılmıştır. Siyasi partilerin tüzük ve programları ile eylemleri, Devletin bağımsızlığına, ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğüne, ulusal egemenliğe, eşitlik, hukuk devleti, demokratik ve laik Cumhuriyet ilkelerine, insan haklarına aykırı olamaz.

Anayasakoyucu, siyasi partilere sınırsız bir özgürlük tanımamış, bazı hallerde kapatılabileceklerini öngörmüştür.

2001 yılında 4709 SK ile Anayasanın 69. maddesinin 6. fıkrasına eklenen bir cümle ile hangi hallerde siyasi partilerin "odak" hâline geleceği saptanmıştır.

Buna göre, siyasi partilerin yasaklanmış eylemlerin odağı hâline gelebilmesi için:

Anayasaya aykırı fiillerin bir partinin üyelerince "yoğun" bir şekilde işlenmesi ve bu durumun o partinin yetkili organlarınca zımnen veya açıkça "benimsenmesi" veya Anayasaya aykırı fiillerin doğrudan doğruya bir partinin yetkili organlarınca "kararlılık" içinde işlenmesi gerekmektedir.

Adalet ve Kalkınma Partisinin iktidara gelişinden itibaren Anayasa'nın başlangıç kısmı ile 2. ve 24. maddelerinde işlevsel bir tanımı yapılmış, Yüksek Mahkeme kararlarıyla da açıklanmış olan laiklik ilkesinin Anayasadaki tanımının yeterli olmadığı söylemiyle aşındırmaya çalışılması,

Laik devletin bütün inançlara eşit mesafede olması, ancak dünyevi ilişkilerde devletin akıl ve bilimin ışığında ve dinden bağımsız olarak düzenleme yapma yetkisi görmezden gelinerek "ulemaya danışma, af yetkisi maktulün mirasçılarına aittir" gibi söylemlerle dini hükümlerin referans gösterilmesi,

Din ve vicdan özgürlüğünü sınırsız ve kısıtlanamaz bir hak gibi topluma benimsetilmesi ve benimsetilen bu inanç üzerinden türbanın üniversitelerde serbest bırakılması ve bu serbestinin giderek tüm kamusal alana yaygınlaştırılması için partili milletvekillerinden, belediye başkanlarına kadar ortak bir söylem kullanılması,

İmam hatip lisesi mezunlarına üniversiteye girişte uygulanan katsayı sistemi bir hak ihlali algısıyla sürekli eleştirilerek, Tevhid-i Tedrisat

Yasası'na ve eşitlik ilkesine aykırı olarak Cumhuriyet öncesi gibi ikili bir öğretimin özendirilmesi ve bu okulların meslek okulu hüviyetinden çıkarılmasına, orta öğretimin asıl unsurları hâline getirilmesine çalışılması,

Eğitimin müfredat da dâhil olmak üzere Millî Eğitim Temel Kanununa aykırı olarak dinselleştirilmesi,

12 yaşın altındaki çocukların Kur'an kurslarına devamını engelleyen düzenlemelerin kaldırılmasına yönelik söylem ve çabaları,

Devlet kadrolarında siyasal İslamcı bir yapının oluşturulması, özellikle üst düzey atamalarda liyakat ve kariyer yerine dinî inanç ve aidiyetin ölçüt olarak öne çıkarılması,

Halk sağlığı ve gençliğin korunması bahanesiyle adeta şer'i nizam uygulanırcasına alkollü içki satış ve tüketim alanlarının daraltılması ve giderek yasaklanması,

Yurt içi ve yurt dışı her türlü resmi toplantı ve törenlerde laik bir Cumhuriyetin yöneticileri oldukları hiçe sayılarak, dinsel kimlik ve aidiyetlere vurgu yapılması, tanıtımlarda dinî motiflerin öne çıkarılması,

Dinî bayram ve günlerin ulusal bayramları gölgeleyecek bir tanıtım ve gösteriş içinde kutlanması, her türlü siyasi faaliyette din ve dince kutsal sayılan şeylerin tüm parti kademelerince istismar edilmesi,

Çoğulcu demokrasinin; kuvvetler ayrılığı ve hukukun üstünlüğü prensibine dayandığı göz ardı edilerek Anayasanın değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez olarak belirlediği laiklik ilkesinin dolanılarak ortadan kaldırılmaya kalkışılması, bu amaçla Anayasa'nın 10 ve 42'nci maddelerinin değiştirilmesi, Yüksek Öğretim kanunun Ek 17'nci maddesinin değiştirilmesi için yasa teklifi verilmesi,

Davalı partinin, temel hak ve özgürlüklerin geçerli olduğu laik ve demokratik bir hukuk devletini değil, dinî kurallara dayanan, referanslarını dinden alan bir devlet ve toplum modelini gerçekleştirmeyi amaçladığını ortaya koymaktadır.

Bu eylemlerin partinin genel başkanından başlayarak genel başkan yardımcıları, milletvekilleri ile teşkilatlarında ve ayrıca yerel yönetimlerde görev alan her kademedeki partililerin yoğun, kararlı, ısrarlı ve süreklilik gösteren beyan ve fiilleri ile işlenmesi, davalı partinin laiklik karşıtı eylemlerin odağı hâline geldiğini kanıtlamaktadır.

Davalı siyasi partinin yukarıda belirtilen beyan ve eylemlerinin bir kısmı dahi laikliğe aykırı fiillerin odağı hâline geldiğini göstermeye yeterli bulunmaktadır.

Kuşkusuz, devlet ve toplum yaşamında dinî kuralların egemen kılınmasını, nihayetinde şeriatı hedefleyen bu beyan ve eylemler çoğulcu demokrasi içerisinde bile Anayasa'nın 14 ve İHAS'ın 17'nci maddeleri karşısında koruma göremez.

Davalı partinin geçmişte üyesi veya yöneticisi oldukları "Milli Görüş" yanlısı partilerin savunduğu dine dayalı devlet düzeninden, çok hukukluluk ilkesinden ayrılamadığı, kendi hukuklarını egemen kılmak için yargı kararlarına rağmen yüksek öğretim kurumlarında kılık ve kıyafetin (türbanın) serbest bırakılmasını sağlamak için Anayasa değişikliğini gerçekleştirdiği kanıtları ile ortaya konulmuştur.

Devlet ve toplum yaşamında kişilerin inançlarının veya giyimlerinin ölçü alınması, bazı kesimlere toplum ve Devlet içinde ayrıcalık tanımak olur ki; bu, eşitliği bozacağı gibi demokrasiye de aykırı düşer ve oluşturulan farklı kimliklerin önce ayrımcılık, sonra da kaçınılmaz bir şekilde bölünme nedeni olması sonucunu doğurur. Nitekim, davalı partinin eylem ve söylemleri sonucunda, toplumun dindar olanlar – olmayanlar diye ikiye ayrılmaya başladığı görülmektedir.

Davalı parti başkan ve üyelerinin iddianamede belirtilen beyan ve eylemleri, çok hukuklu bir sistem çerçevesi içinde şeriata dayalı bir rejim oluşturmaya yönelik uzun vadeli bir politikanın varlığını ortaya çıkarmıştır. Davalı partinin söz konusu politikasını uygularken ve öngördüğü sistemi yerleştirirken, şiddete başvurma olasılığını dışlamadığı açıktır. Bu projeler, demokratik toplum kavramıyla bağdaşmadığı gibi, demokrasiye yönelik tehdidi daha somut ve yakın kıldığından açık ve yakın bir tehlike oluşturmaktadır.

Davalı partiyi laiklik ilkesine aykırı eylemlerin odağı hâline getiren fiiller ve beyanlar, siyasi partinin Anayasanın 68/4. maddesi delaletiyle 69/6. maddesi ve SPK.nun 101/b maddesi gereğince kapatılmasını gerektirmektedir.

Savunmalarının aksine, İHAS hükümleri ve İHAM kararları da davalı partinin temelli kapatılmasına uygun norm ve hükümler içermektedir.

Örgütlenme özgürlüğü içerisinde değerlendirilen siyasi partiler, kural olarak Birleşmiş Milletler Kişisel ve Siyasal Haklar Sözleşmesi ve İnsan

Hakları Avrupa Sözleşmesi (İHAS) tarafından korunmaktadır. Ancak bu özgürlük, sınırsız olmayıp nispi niteliktedir. İHAS'ın 11'inci maddesinde "bir siyasi partinin eylemlerinin, Avrupa kamu düzeniyle çatışması ve sözleşmeyle korunan alanın dışına taşması durumunda, yine sözleşmede öngörülen nedenlere dayalı olarak sınırlandırılabileceği" hükme bağlanmıştır.

Bu düzenleme gözetildiğinde, ülkedeki demokratik rejimi tehlikeye sokacak siyasi projesi bulunan veya siyasi amaçlar için gerektiğinde şiddete başvurmayı amaçlayan siyasi parti için kapatma yaptırımı öngörülmesi ve uygulanması İHAS'a aykırı değildir.

Adalet ve Kalkınma Partisinin iktidar partisi olması nedeniyle iddianamede ve yukarıda belirttiğimiz beyan ve eylemleri, laik Cumhuriyet aleyhine giderilmesi olanaksız zararlar doğuracağından kapatma yaptırımını gerektirmekte, ortaya konulan eylemler gözetildiğinde bu yaptırımın uygulanmasında zorlayıcı sosyal gereksinim bulunmaktadır.

Zorlayıcı sosyal gereksinim değerlendirilirken gözetilen uygun zaman, eylemlerdeki ağırlık, fiillerin isnat edilebilirliği, partinin hedeflediği siyasi model, eylemlerdeki kullanılan yöntem karşısında; öngörülen yaptırım fiillerle orantılıdır.

Kapatma davasının açıldığı tarihte davalı iktidar partisinin türbanın yükseköğretim kurumlarına sokulması için Anayasa değişikliği ile neden olduğu toplumsal kutuplaşma ve gerginlik dikkate alındığında ve özellikle demokratik toplumun düzenli bir biçimde işlemesinin sağlanmaya çalışıldığı ülkemizde, laiklik ilkesinin korunması yasal ve anayasal bir zorunluluk olduğu gibi, bu ilkenin korunmasında genel bir çıkar da bulunmaktadır.

Bu nedenle, laiklik ilkesine aykırı eylemlerin odağı durumuna gelen Adalet ve Kalkınma Partisinin, bu genel çıkar da gözetilerek temelli kapatılması, zorlayıcı sosyal gereksinim de dikkate alındığında demokratik toplum gereklerine uygundur. Siyasi parti kapatma davası hukuksal bir süreçtir. Anayasa ve yasalar ile öngörülen bu sürecin "yargı darbesi" olarak nitelendirilmesi kabul edilemez. Demokrasi ve insan hakları nasıl vazgeçilmezse, koruma altına alınması da kaçınılmazdır.

Sayın Başkan ve değerli üyeler; davalı partinin ön savunması ile esas hakkında savunmasında belirtilen bazı hususlara ilişkin açıklamalarda bulunmak istiyorum.

Savunmada;

1- İddianamenin 39. sırasında belirtilen Başbakanın davalı parti kadın kolları başkanlığının 3. kuruluş yıldönümü nedeniyle Bilkent Otelde yaptığı konuşmasında, Danıştay 2. Dairesinin Aytaç Kılınç'a ilişkin olarak verdiği karardan hiçbir biçimde bahsetmediği savunulmuştur.

Başbakanın 19 Şubat 2006 tarihli bu konuşması, iddianamenin 42. sıra numarası altında belirtilen Danıştay 2. Dairesinin Aytaç Kılınç'a ilişkin kararına yönelik 11 Şubat 2006 tarihli beyanının devamı niteliğindedir.

2- İddianamenin 16, 27 ve 39. sıralarında belirtilen Başbakanın beyanlarının, kadınlara karşı ayrımcılıkla mücadelenin gerekliliğine işaret eden, Anayasaya uygun konuşmalar olduğu ileri sürülmektedir.

Söz konusu beyanlardaki asıl amacın kamuda ve üniversitelerde türban serbestisinin sağlanması olduğu, Anayasa hükümleri ile yargı kararlarının aksine kamuda ve üniversitelerde türban serbestisinin bulunmamasının bir ayrımcılık olarak göstermeye yönelik olduğu açıktır.

3- Eğitim Bir-Sen Sendikasının Cumhuriyet devrimlerine aykırı faaliyetleri ile bilinen bir kuruluş olarak nitelendirilmesinin hukuk devletine aykırı olduğu belirtilmiştir.

Bu sendikanın iddianame kapsamında belirtilen beyanlar ile örtüşen faaliyetlerine ilişkin bilgiler yazılı ve görsel basında yer almaktadır. Ayrıca, sendikanın bazı yöneticileri hakkında Şanlıurfa Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından iddianame düzenlenerek dava açılmış bulunmaktadır. Söz konusu iddianame örneğini ben heyetinize sunuyorum.

Sayın Başkan ve sayın üyeler; bu açıklamalar ışığında;

Adalet ve Kalkınma Partisi'nin, laikliğe aykırı eylemlerin odağı durumuna geldiğinin tespiti ile eylemlerinin ağırlığı da gözetilerek, Anayasa'nın 69'ncu maddesinin altıncı fıkrası ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 101'nci maddesinin b bendi uyarınca kapatılmasına,

Beyan ve eylemleri ile partinin temelli kapatılmasına neden olan ve iddianamede isimleri belirtilen kişilerin, Anayasa'nın 69'ncu maddesinin 9'ncu, 84 ncü maddesinin 5'nci fıkraları ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 95'nci maddesi uyarınca temelli kapatılmaya ilişkin kararın Resmi Gazete'de yayınlanmasından itibaren beş yıl süreyle bir başka siyasi partinin kurucusu, üyesi, yöneticisi ve deneticisi olamayacaklarına, ayrıca milletvekili olanların da milletvekilliklerinin düşürülmesine,

karar verilmesi kamu adına saygıyla arz ve talep olunur.

Teşekkürler Başkanım."

BAŞKAN- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Abdurrahman YALÇINKAYA'nın sözlü açıklamaları dinlendi, yapılan açıklamaları banda alındı, ayrıca stenograflarca da saptandı.

Teşekkür ederim Sayın Abdurrahman YALÇINKAYA.

Davalı Parti Temsilcilerinin Yazılı ve Sözlü Savunmaları

Davalı Parti'nin sözlü savunması Cemil ÇİÇEK ve Bekir BOZDAĞ tarafından yapılmıştır.

- 3.7.2008 tarihli sözlü savunma şöyledir:

BAŞKAN – 3 Temmuz 2008 Perşembe, saat: 10.05

Adalet ve Kalkınma Partisi'nin temelli kapatılması istemiyle açılan E. 2008/1 (Siyasi Parti-Kapatma) sayılı davanın 17.6.2008 gününde yapılan inceleme toplantısında, Anayasa'nın 149. maddesinin son fıkrası ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 4280 sayılı Yasa ile değiştirilen 33. maddesi gereğince Parti savunmasının dinlenilmesine karar verilmekle; Başkan Haşim KILIÇ, Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Üyeler Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Zehra Ayla PERKTAŞ'dan oluşan Kurul yerini aldı.

Raportör Osman CAN yerinde.

Daha önce yeminleri yaptırılan stenograflar Numan GÜNAY, Alaaddin AYTEN, Erhan KARA ve Doğan AYTOP ile ses teknisyeni ismet ALTINIŞIK hazır.

Davalı Adalet ve Kalkınma Partisi adına sözlü savunma yapacak Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Sayın Cemil ÇİÇEK ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Grup Başkan Vekili Sayın Bekir BOZDAĞ yerlerine alındılar.

Sayın Çiçek, bu savunmanızın tahminen ne kadar süreceğini öngörebiliyorsunuz saat olarak?

DEVLET BAKANI VE BAŞKAN YARDIMCISI CEMİL ÇİÇEK – Bugün bitirebiliriz Sayın Başkan.

BAŞKAN – Peki.

Şimdi, savunmanın herhâlde bir bölümünü veya tamamını bilemiyorum… Siz kendi aranızda bir iş bölümü yapabilirsiniz. Yalnız ses kaydını alabilmemiz açısından kürsüden yapmanız gerekiyor bu açıklamaları.

Buyurun Sayın Çiçek.

DEVLET BAKANI VE BAŞKAN YARDIMCISI CEMİL ÇİÇEK – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Anayasa Mahkemesinin Saygıdeğer Üyeleri, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Sayın Abdurrahman Yalçınkaya tarafından Adalet ve Kalkınma Partisi hakkında açılmış olan dava sebebiyle sözlü olarak bu konudaki düşüncelerimizi ifade etmek üzere huzurlarınızdayım. Yüksek heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Davalı Partinin Genel Başkanının görevlendirme yazısını takdim ettik.

Bu davayla ilgili olarak daha evvel ibraz ettiğimiz ve yazılı olarak sunduğumuz görüşlerimizi ve ekindeki bilgileri aynen tekrar ediyoruz. Bugün yapacağımız savunmada ve cevaplarımızda da bu davanın İddia Makamınca ileri sürülen hususların neden doğru olmadığını, neden hukuki olmadığını, hatta bir kısım iddiaların neden Partimizle ilgisi bulunmadığını ve davanın neden reddedilmesi gerektiğini arza çalışacağız.

Sayın Başkan, sayın üyeler; sözlerimin başında evvela bu davayla ilgili bir genel değerlendirme yapmak istiyorum. Ama ondan evvel şunu ifade etmek istiyorum ki, Anayasa'mızda ve Siyasi Partiler Yasamızda parti kapatmayla ilgili hükümler bulunsa da bunun açılmış en son dava olmasını temenni ediyorum. Çünkü, siyasi partiler, Anayasa'ya göre, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır. Bu aynı zamanda demokrasi teorisinin evrensel normudur. Anayasal demokrasi ancak siyasi partiler yoluyla tatbik imkânı bulur. Bireylerin siyasete katılımları, örgütlenmeleri, siyasi eğitim almaları partiler aracılığıyla en geniş şekilde sağlanır. Esasen cumhuriyetimizin temel niteliklerinden biri olan demokratik devletin iki evrensel şartı vardır: Biri genel seçimler, diğeri ise çok partili siyasi hayat. O nedenle, modern demokrasiler aynı zamanda partiler demokrasisidir. Demokrasiyi geliştiren partilerdir ve onlarsız bir demokrasi düşünülemez.

Toplumdaki farklı görüş ve taleplerin siyasi sisteme taşınmaları, sivil toplumla siyasi sistem arasında sağlıklı bir iletişim ve bağ kurulması, taleplerin aşağıdan yukarıya doğru bir yol kat ederek uygulanabilir politikalar hâline gelmesi hep siyasi partiler aracılığıyla gerçekleşmektedir.

Anayasa Mahkememiz yeni verdiği bir kararda -2008/1- "Siyasal çoğulculuğu ve katılımcılığı esas alan kurullar ve kurumlar düzeni olan çağdaş demokrasilerde, bireysel iradeleri birleştirip yönlendirerek, onlara ağırlık kazandıracak özgün kuruluşlara duyulan gereksinim, dağınık siyasal görüşleri birleştirmek suretiyle halk iradesini oluşturan ve açığa çıkaran siyasi partiler vasıtasıyla karşılanmaktadır. Partiler, belli siyasal düşünceler çerçevesinde birleşen yurttaşların özgürce kurdukları ve özgürce katılıp ayrıldıkları hukuksal yapılardır. Siyasi partilerin kendilerine göre öne çıkardıkları ülke sorunlarına ilişkin farklı çözüm önerileri getirmeleri demokratik siyasi yaşamda üstlendikleri işlevin doğal sonucudur. Bu nedenle siyasi partiler, Anayasa'nın konuya ilişkin kurallarıyla Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 'Örgütlenme', 'Düşünce ve ifade özgürlüğü' konusundaki 10 ve 11'inci maddelerinin koruması altındadır. "demektedir.

Toplum hayatımızda ifade ettiği ve ifa ettiği bu önemli rol sebebiyle siyasi partiler yeri bir başka organizasyonla doldurulamayacak kadar önemli kuruluşlardır. Bu ve benzeri birçok sebepten dolayı demokrasilerde siyasi partiler için ister hukuki ister teamüli olsun önemli teminatlar getirilmiştir. Siyasi partilerin bütün bu sebeplerden dolayı yaşamaları esastır, kapatılmaları istisnadır.

Siyasi parti özgürlüğü çoğulcu demokrasilerin olmazsa olmazı olan düşünce ve ifade özgürlüğü ile örgütlenme özgürlüğünün özel bir kullanım biçimidir. Hatta ifade özgürlüğü bu nedenle örgütlenme özgürlüğünün kolektif kullanımıdır. İfade özgürlüğü ve bu özgürlüğe sağlanan güvenceler de anayasal demokrasilerin kilit taşıdır.

Şüphesiz bir demokraside meşru parti faaliyeti yalnızca pozitif hukuk tarafından tanınan hakların kullanılmasındaki aksaklıkları değil, henüz pozitif hukuk tarafından tanınmamış hak ve özgürlük taleplerini de gündeme getirmeyi kapsar. Bu sebeple, ifade özgürlüğü bütün fertler için vazgeçilmez değerde bir insan hakkı olmakla beraber demokrasilerde bu özgürlüğe en fazla ihtiyaç duyan da siyasi partilerdir.

Anayasa Mahkememiz de bir kararında siyasi partilerin davranışları karşısına birtakım fiili engeller ve müdahaleler çıkarılmaması, bunlara Anayasa'yla tanınmış hakların kullanılmalarının engellenmemesi gerektiğini vurgulamış ve siyasi partilerin bu manadaki rolünü benimsemiştir. Siyasi partileri şeklen demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olarak kabul edip yeterince ifade özgürlüğü tanımıyorsak o sisteme anayasal demokrasi ve çağdaş demokrasi denemez. Açılan davanın bu yönüyle dahi gerçekten tartışılması ve reddedilmesi gerekir.

Siyasi partilerle ilgili olarak üzerinde yeterince durmadığımız bir başka husus da şudur: Siyasi partiler aslında bir ülkenin toplumsal gerçekliğini yansıtan ayna rolünü gören kuruluşlardır. Açıkçası, siyasi partiler sosyolojik gerçeklerdir. Bu gerçekliği göz ardı ederek başarılı bir demokrasi kurulamaz. Eğer siyasi partiler sosyolojik olarak toplumsal gerçekliği yansıtan aynalar ise, aynayı kaldırmak gerçeği kaldırmak anlamına gelmiyor. O gerçek bir başka şekilde kendisini ortaya koyuyor.

Bunu en iyi anlayacak ve değerlendirecek olan bizleriz. Bu konuda yeterince ve çok sayıda tecrübeye sahibiz. Varlıklarını bir anayasal problem olarak kabul edip kapattığımız çok sayıda siyasi parti oldu, kapatma yoluyla tedbir almadığımız hemen hemen hiçbir toplum kesimi kalmadı. Cumhuriyet Halk Partisi, Adalet Partisi gibi büyük kitle partilerinden tutun ideolojik partilere kadar ister olağan dönemde ister olağanüstü dönemlerde ister yargı yoluyla ister başka türlü… Bir öz eleştiri yaparak soruna baktığımızda, parti kapatmalar toplumda siyasal kırılganlığı artırmaktan, toplumsal örselenmeye sebep olmaktan öteye ne netice elde edildi diye bir maliyet analizi yapmamız gerekmektedir. Bunu bir savunma söylemi olarak söylemiyorum. siyaset bilimi açısından bir gereklilik ve bir tespit olarak ifade etmek istiyorum.

Toplumdaki çeşitlilik unsurlarını kurumsal ve siyasal hayattan tasfiye etmek, böyle bir çaba içinde olmak demokrasi için bir tuzaktır. Çünkü, bu yol demokrasiyi kendi öncüllerinden uzaklaştırır ve tam karşıtı olan istemediğimiz rejimlerin ya da sakat anlayışların kucağına iter. Bu sebeple günümüzün demokrasi anlayışında çoğulculuk ve çeşitlilik esastır.

Politik ya da konjonktürel saiklerle toplumsal gerçeği reddetmenin pratikte bir faydası olmamıştır. Bugün Türkiye'deki siyasi partiler yelpazesine baktığınızda AK PARTİ bir sosyolojik gerçektir, sosyolojik gerekçeli olan bir siyasi partidir, belki de bu manada en başta gelen partidir. Ayrıca, toplumun belli bir kesimi tarafından yanlış görülen düşünceler veya politik teklifler değişim süreci içerisinde, hem öyle asırlar filan geçmeden, kısa sürede politik uygulanabilir seçenekler hâline de dönüşebilirler. Hem insanlık tarihinde hem Türkiye siyasetinde bunun çok örnekleri görülmüştür.

Dolayısıyla, burada söylemek istediğim şey şu: Eğer bir toplumda dengeler yerli yerine oturmadıysa, toplumda sağlıklı bir sosyal yapı, bir ekonomik yapı, istikrarlı siyasi bir yapı ve süreç söz konusu değilse, bu neviden dönüşümler, bir taraftan öbür tarafa kıymet hükümlerinde değişiklikler her zaman olmaktadır. Dünün yasakları ve yasak fikirleri

bugünün siyasi alternatif ve çözümleri olarak karşımıza çıkabilmektedir. Bunun en kapsamlı projesi Avrupa Birliğidir. Geçmişte kimler Avrupa Birliğine karşı oldu Türk siyasetinde? Şimdi "Aman Avrupa Birliğine girelim." diyen, bunu yüksek sesle söyleyenler kimler? Şüphesiz çoğumuzuz ya da hepimiziz. Çünkü, hepimiz değiştik. Öyleyse yarının muhtemel doğrularını bugün yasak ya da düşman ilan etmek değişimin değişmez dinamiğine ters düşmektedir.

Onun için, Sayın Başkan, sayın üyeler; demokratik toplumlarda siyasetin bir işleyiş tarzı var. Vatandaş partilerin politikalarını değerlendirir ve seçim dönemlerinde bu politikalara karşı kendi tepkilerini ortaya koyar. Böylece, birçok yanlış ve eksik bu süreç içerisinde kendiliğinden ortadan kalkar. Yanlışında ısrar eden siyasi partiler kendi varlıklarını ve geleceklerini tehlikeye sokar. Siyasi partilere karşı cebri tedbirler, ancak çok zaruri durumlarda, istisnai durumlarda uygulamaya sokulabilecek, sık kullanılmaması gereken yöntemlerdir.

1982 Anayasası'nın yürürlüğe girmesinden sonra yapılan seçimlere baktığımızda gördüğümüz hadise şudur: Çok partili hayata geçtiğimiz ilk dönemlerde insanlar genellikle babadan oğula aynı partiye oy verirken, şimdi Türk seçmeni kendi hür iradesiyle oyunu kullanmakta ve siyasi iktidarları belirlemektedir. Bütün partilerin seçime katıldığı 1987 seçiminde -1983 seçimlerine üç parti katıldı bilinen sebeplerden dolayı ama bütün siyasi partilerin 1982 Anayasası'nın yürürlüğe girmesinden sonra katıldığı ilk seçim 1987 seçimleridir- bu seçimlerde Anavatan Partisi yüzde 35'le iktidar oldu. Aradan on beş ay geçtikten sonra -1989- mahallî idare seçimleri yaptı. Aradan geçen bu süre içerisinde Anavatan Partisi beklentileri karşılamadığı ve toplumun hassasiyetlerine karşı gerekli duyarlılığı göstermediği için yüzde 35'den yüzde 21,75'e düştü ve 1991 genel seçimlerinde Türk seçmeni yüzde 27'yle Doğru Yol Partisini birinci parti yaptı. 1991-1995 yılları arasında iktidar olan iki ana parti, iki ana siyasi akım -ki, 80 öncesi özlenen, arzu edilen bir koalisyon- bu dönemde yönetim zaafları, gerekli reformları yapmamış olmaları, toplumsal beklentileri karşılamaktaki başarısızlıkları ve daha başkaca sebeplerle her iki parti de güç kaybetti.

1994 mahallî idare seçimlerinde başta İstanbul ve Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlıklarını ve 1995 genel seçimlerini Refah Partisi kazandı. 1999 genel seçimlerinin galibi ise bu defa Demokratik Sol Partidir. 2002'ye gelindiğinde vatandaşın tercihi kendilerine ülkeyi başarıyla yönetmeleri hususunda yetki verdiği, ama yönetimlerinden memnun olmadığı için siyasetten uzaklaştırdığı yukarıdaki partilerden hiçbirisi değil, yeni

kurulmuş olan Adalet ve Kalkınma Partisidir. 1999 seçimlerinin üzerinde ayrıca durmak gerekiyor. Çünkü, bu seçimlerde -18 Nisan 1999- hem genel seçimler hem de mahallî idare seçimleri birlikte yapıldı. Dolayısıyla, sandık başına giden Türk seçmeni aynı anda hem ülkeyi yönetecek partilere oy kullandı hem il genel meclisi, belediye meclisi ve belediye başkanlıkları, muhtarlıklar da dahil aynı anda oy kullandı.

Bu 99 seçim sonuçları iyi analiz edildiğinde şunu görürüz: Özellikle Fazilet Partisinin durumu enteresandır. 18 Nisan 1999 seçiminde il genel meclisinde ve belediyelerde Fazilet Partisinin aldığı oy yüzde 23'tür. Ama, buna karşılık genel seçimler için milletvekili seçiminde aldığı oy yüzde 15'tir. Yani, neredeyse yüzde 23'ün üçte 1'i Fazilet Partisine oy vermedi. Bu şunu gösteriyor: Türk seçmeni bilerek oy kullanıyor, düşünerek oy kullanıyor. Başka türlü değerlendirmeler yapanlar olabilir. Demek ki, Türk seçmeni, birisi için ehil gördüğünü öbür makam için, öbür görevler için ehil görmeyecek kadar sağduyuyla, soğukkanlı ve bilerek oyunu kullanmaktadır. Dolayısıyla, demokratik sisteme müdahale edilmediği takdirde Türk seçmeninin 87'den bu tarafa ortaya koyduğu tablo, en sağdan sola kadar, merkezdeki partilere kadar, gelişen şartlara göre kendi beklentilerini karşılayıp karşılamadıklarına göre, kadrolarına göre, politikalarına göre, daha başkaca sebeplere göre, rahatlıkla bir seçimden öbür seçime önemli ölçüde kanaatini değiştirmektedir.

Bu nedenle, partilere hatalarını en kalıcı, en etkin biçimde gösteren seçmenlerdir ve seçimlerdir. Siyasetin bu doğal akışına zaman zaman, sebebi ne olursa olsun, yapılan müdahaleler her defasında aynı sorunların yaşanmasına sebep olmaktadır. Çünkü, sosyal ve siyasal gerçekliği kavramak bir matematik gerçeği kavramaktan daha fazla zaman alıcıdır ve fakat sonuçları itibarıyla daha kalıcıdır. Demokratik sistemin ve neticede hukukun, hukuku uygulayanların bu gerçeğin kavranması noktasında demokratik sabrı, toleransı ve kolaylığı göstermesi icap eder. Siyasi istikrar, örselenmemiş bir siyasi ve sosyal doku, ihtiyaç duyulan kan değişimi ve hücre yenilenmesi bu demokratik sabrın gösterilmesine bağlıdır. Aksi uygulamalar beklenen sonuçları vermemiştir ve vermemektedir.

Demokratik bir toplum için geçerli olan çoğulculuk, hoşgörü ve açık görüşlülük bunu gerektirmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi birçok kararında çoğulculuk olmadan demokrasi olmayacağını, Sözleşme'nin 10'uncu maddesinde dile getirilen ifade özgürlüğünün yalnız uygun gördüğümüz, bizi rahatsız etmeyen yahut kayıtsız kaldığımız bilgiler ve

fikirler için değil, fakat aynı zamanda bizi rahatsız eden, sarsan, altüst eden bilgiler ve fikirler için de geçerli olması gerektiğini belirtmiştir.

Yine bu mahkemeye göre, "Bir partinin siyasi projesinin demokratik devletin cari ilkeleri ve yapısıyla bağdaşmaz görülmesi onun demokratik kuralları ihlal ettiği anlamına gelmez. Demokrasinin özü, bizatihi demokrasiyi tahrip etmemek kaydıyla, devletin halihazırdaki örgütlenme tarzını sorgulamaya davet edenler dahil olmak üzere, farklı siyasi projelerin tartışılmasına izin vermektir." diyor.

Burada üzerinde durulması gereken kavram "Demokrasiye zarar verme" kavramıdır. Bunun kriteri nedir? Sosyalist Parti kararında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi "Herhangi bir antidemokratik yönteme başvurma tavsiye edilmediği, şiddet kullanmaya kalkışma veya demokratik yöntemlerin herhangi bir şekilde reddine ilişkin bir çağrı olmadığı takdirde, demokrasiye zarar verme olarak kabul edilemez." demektedir. O sebeple, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, ifade özgürlüğünün kullanılmasından dolayı parti kapatılmasını mübrem bir sosyal ihtiyacın sonucu olarak görmemektedir. Keza, aynı ilkeler Avrupa Konseyi Venedik Komisyonunun tavsiye kararında da dile getirilmektedir.

Şüphesiz, Türkiye Avrupa Konseyinin üyesidir ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne de imza koymuş bir ülkedir. Bu kararlar göstermektedir ki, artık demokrasinin dünyada bize göresi, bize özgüsü yok, evrensel normları ve değerleri var. Herhâlde Türkiye gibi bir ülkeye düşen de bu kararları dikkate almaktır. Bilinmelidir ki, Venedik Komisyonu her ne kadar Avrupa Konseyinin danışma organı ise de, siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin kriterleri, bu mahkeme istikrarlı bir şekilde -bu kriterleri- uygulamaktadır. Kaldı ki, Türkiye bu Komisyona üyedir ve Komisyonda üyesi de bulunmaktadır.

Demokrasilerde siyasi partiler kendi görüşleri doğrultusunda oluşturdukları programlarıyla halkın karşına çıkarlar ve iktidarı yarışmacı seçimler sonucunda elde etmeyi amaçlarlar. Serbest seçimler sonucunda iktidara gelen bir parti ülke sorunlarının çözümü için demokrasi ve hukukun üstünlüğü çerçevesinde programını uygulamaya koymaya yetkilidir. Demokrasilerde iktidarların el değiştirmesi ancak seçim yoluyla mümkündür.

Siyasi partiler sahip oldukları vazgeçilmez konumları nedeniyle demokrasilerde hukuki güvenceye kavuşturulmuştur. Bu çerçevede partilerin yasaklanması konusunda çok önemli koruyucu hükümler

getirilmiş ve kapatılmaları oldukça zor şartlara bağlanmıştır. Kapatma biçimindeki yaptırım siyasi parti özgürlüğünün özünü ortadan kaldırabileceği içindir ki, ancak zorunlu durumlarda istisnai ve en son çare olarak düşünülmektedir. Zira, siyasi partilerin kapatılması kişiler açısından idam cezasına denk düşmektedir. Siyasi partilerin keyfî ve ölçüsüz olarak yasaklanmasının çoğulcu demokratik rejimin özünü zedeleyeceği muhakkaktır.

Nitekim, Anayasa Mahkememiz yine en son -biraz evvel atıf yaptığım- kararında, "Siyasi partilerin diğer tüzel kişiliklerden farklı olarak kuruluş ve faaliyetlerine ilişkin esaslar anayasal güvenceye kavuşturulmuş, kapatılmasına yol açabilecek nedenler ise Anayasa'nın 14'üncü maddesindeki temel hak ve özgürlüklerin kötüye kullanılmasını engelleyen düzenleme de gözetilerek tek tek sayılmış, yasa koyucuya bunların dışında düzenleme yapmaya elverişli bir alan bırakılmamıştır. Belirtilen düzenlemelerle Anayasakoyucu siyasi partilerin varlıklarını sürdürmelerini esas alıp, kapatılmalarını ise ayrık durumlarla sınırlı tutarak öncelikle demokratik rejimin sağlıklı biçimde yaşatılmasını amaçlamış, ancak korunması gerektiğini de göz ardı etmemiştir."

Batı demokrasilerinde siyasi partilerin yasaklanması konusundaki uygulamada da bu evrensel standartlara uygun gelişmeler olmuştur. Nitekim, Avrupa'da 1950'lerden bugüne kadarki süreçte sadece üç siyasi parti kapatılmıştır. Bunlardan ikisi, Avrupa'nın yaşadığı totaliter diktatörlüklerin etkisiyle Nazi Partisi 1952'de, Alman Komünist Partisi ise 1956 yılında kapatılmıştır.

Türkiye'de siyasi parti kapatma yaptırımına sürekli örnek gösterilen Almanya'da, Anayasa Mahkemesi, 1951 yılında federal hükûmet tarafından açılan Komünist Partisi davasında bir siyasi partinin siyasi yarışma sonucu tasfiye olmasının onun bir yargı yoluyla yasaklanmasına nazaran daha doğru olacağı düşüncesiyle yıllarca kapatma kararı vermekten imtina etmiş, ancak hükûmetin başvurusunu geri çekmeyeceğine kanaat getirince kapatma kararı vermiştir. Açılış tarihi 51, karar tarihi 1956. Ayrıca, bu ülkede kapatılan partilerin devamı niteliğindeki partilerin hâlen siyasi alanda faaliyetlerini sürdürdükleri de bilinmektedir. Avrupa'da daha sonraki dönemde kapatılan yegâne parti ise İspanya'daki Herri Batasuna Partisidir. Bu parti 2003 yılında ayrılıkçı terör örgütüyle, ETA'yla organik bağı bulunduğu gerekçesiyle kapatılmıştır.

Siyasi partilerin kapatılması konusundaki evrensel standartların insan haklarına saygılı ve demokratik bir hukuk devleti olan Türkiye açısından da

geçerli olması gerektiğinde kuşku yoktur. Nitekim, 1961 ve 82 Anayasalarında siyasi partilerin demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olduğu açıkça belirtilmiştir. Anayasalarımızda bu evrensel ilke yer almasına rağmen, uygulamada çok sayıda parti demokratik sistemlerde ve uluslararası sözleşmelerde öngörülen kriterlere aykırı bir şekilde kapatılmıştır. Böylece, siyasi partilerin demokrasiler açısından vazgeçilmezliği ilkesi âdeta tersine çevrilmiş, bu durumda siyasi partilerin uygulamada kolaylıkla vazgeçilebilir olacağı sonucuna varmışızdır.

1961 Anayasası'nın yürürlüğe girdiği tarihten bu yana Anayasa Mahkemesi tarafından yirmi dört siyasi parti kapatılmıştır. Bu sayıya askeri müdahaleler döneminde kapatılan siyasi partiler dahil değildir. Kapatılan siyasi parti sayısı itibarıyla Türkiye çağdaş demokrasilerde kırılması imkânsız bir rekorun sahibidir. Sadece 61 Anayasası döneminde kapatılan parti sayısı bile tek başına demokratik ülkelerde kapatılan partilerin toplamından daha fazladır. 1982 Anayasası döneminde daha yoğun biçimde parti kapatma kararları verilerek siyasi alan iyice daraltılmıştır. Öte yandan, yoğun biçimde siyasi parti kapatma kararı vermekle ülkedeki sorunlara demokrasi ve hukuk sınırları içerisinde çözümler üretme ve sorunları böylece çözme imkânı da ortadan kaldırılmaktadır. Yasaklama biçimindeki yaptırım nedeniyle düşünce ve siyasi parti özgürlüklerinin âdeta içi boşaltılmaktadır.

Türkiye uygulamasının evrensel standartlara uymadığının en açık göstergesi Anayasa Mahkemesi tarafından verilen siyasi parti kapatma kararlarının biri hariç tamamının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından "sözleşmenin ihlali" olarak kabul edilmiş olmasıdır.

Sayın Başkan, sayın üyeler; iddianamede siyasi parti kapatma nedenlerinden bahsedilirken, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi hükümleriyle Venedik Komisyonu ilkelerine atıf yapılmakla birlikte Venedik Komisyonu ilkelerinin siyasi partiler için son derece güvenceli bir koruma sistemi getirdiği, sadece şiddeti benimseyen siyasi partilerin kapatılabileceğine cevaz verdiği gerçeği görmezlikten gelinmektedir.

Avrupa Konseyi bünyesinde ortak bir demokrasi standardını oluşturmak amacıyla kurulan Venedik Komisyonu siyasi partilerin yasaklanması ve kapatılması konusundaki 2000 tarihli raporunda şu ilkeleri benimsemiştir:

1) Siyasi partinin anayasada barışçıl yöntemlerle bir değişiklik yapmayı savunması tek başına onun yasaklanması ya da kapatılması için yeterli bir delil olarak gösterilemez.

2) Siyasi partiler ancak şiddet kullanmayı savunmaları ya da demokratik anayasal düzeni ortadan kaldırmak suretiyle hak ve özgürlükleri yok etmek amacıyla şiddeti siyasi bir araç olarak kullanmaları durumunda yasaklanabilir.

3) Partilerin yasaklanması veya kapatılması biçimindeki yaptırım istisnai bir tedbir olarak en son çare biçiminde kullanılmalıdır.

Bir başka madde: Siyasi parti hakkında dava açılmadan önce davayı açacak hükûmet ya da diğer devlet organlarınca siyasi partinin özgür ve demokratik siyasi düzen veya hak ve özgürlükler için gerçek bir tehlike oluşturup oluşturmadığına ve kapatma ya da yasaklama yaptırımı dışında daha hafif tedbirlerle bu tehlikenin önlenmesinin mümkün olup olmadığına bakılmalıdır.

Ayrıca, siyasi parti kapatma davaları hukuki usulün tüm güvencelerine yer veren aleni ve adil bir yargılama sonucunda karara bağlanmalıdır.

Bu ilkelerden anlaşılacağı üzere, Venedik Komisyonu, siyasi partilerin ancak şiddeti savunma veya şiddeti politik bir araç olarak kullanma durumunda kapatılabileceğini belirtmektedir.

Anayasa Mahkememizin de olaya bakışı bu yöndedir diye düşünüyoruz. Yukarıda vermiş olduğu kararda -zikrettiğim- bu nedenle siyasi partilerin Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülen tüzük ve programındaki söylemlerinin demokratik yaşam için doğrudan açık ve yakın tehlike oluşturmaması durumunda bunların ifade özgürlüğü kapsamında kaldığının kabulü gerekir. Demokratik rejimin tüm kurum ve kurallarıyla özümsendiği ülkelerde de rejim için ciddi bir tehlike oluşturmadıkça siyasi partilerin kapatılmasına olur vermediği gözetildiğinde, çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkma hedefi olan Anayasa'mızın da salt ifade özgürlüğü kapsamında kalan tüzük ve program düzenlemesini kapatma nedeni saydığını kabul etmek olanaklı değildir.

Diğer yandan, siyasi partilerin kapatılması Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin birçok maddesiyle ilgilidir. Bunlardan bir tanesi 11'inci maddedir. Siyasi parti özgürlüğünü örgütlenme özgürlüğünün bir unsuru olarak gören madde. İkincisi, 10'uncu madde ifade özgürlüğüyle ilgilidir. Dolayısıyla, kapatma davasında sunulan delillerin -bu davada- neredeyse

tamamı ilgili parti üyelerince değişik tarihlerde yapılan açıklamalardan ibaret olduğundan, dava açısından ifade özgürlüğünün önemi daha da artmaktadır. Yargılama sırasında ortaya çıkabilecek ihlaller, Sözleşme'nin yargılama hakkını düzenleyen 6'ncı maddesini de devreye sokulabilecektir. Ayrıca, kapatmayla sonuçlandığı takdirde mülkiyet hakkı ihlali de gündeme gelebilecektir.

Ayrıca, bir siyasi partinin kapatılmasına neden olduğu gerekçesiyle partili milletvekillerinin parlamento üyeliğinin düşürülmesi ve beş yıl süreyle herhangi bir partide yer alamaması yaptırımı Sözleşme'nin 1 No'lu Protokolünün 3'üncü maddesine aykırılık sonucunu doğurabilecektir. Nitekim, 2002 yılında vermiş olduğu bir kararda, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, başvurucuların partilerinin kapatılması sonucu otomatik olarak milletvekilliklerinin düşmesinin orantılı bir yaptırım olmadığına karar vermiştir. Mahkemeye göre "Bu yaptırım Sözleşmenin 1 No'lu Protokolünün 3'üncü maddesinde korunan seçilme ve parlamento üyesi olma hakkının özüyle bağdaşmadığı gibi, başvurucuları parlamentoya üye olarak gönderen seçmenin egemen iradesini de ihlal etmiştir." demektedir. Aynı şekilde partilerinin kapatılması sonucu haklarında beş yıl parti yasağı getirilen diğer 3 milletvekilinin başvurusu üzerine 2007 yılında verdiği kararda Sözleşme'nin seçme ve seçilme hakkının ihlal edildiğini kabul etmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin bu kararlarına göre, Anayasa'nın milletvekilliğinin düşmesi ve beş yıllık parti yasağı sonuçlarını doğuran hükümleri siyasi parti mensupları bakımından oldukça ağır bir yaptırım öngörmektedir. Başvuru sahipleri hakkında uygulanan bu ciddi yaptırımlar sınırlama sebebi olan meşru amaçlarla orantısız bulunmuştur.

Siyasi parti özgürlüğünün sınırları konusundaki AİHM içtihadı Türkiye'de kapatılan partilerin yaptığı başvurular üzerine oluşturulmuştur. AİHM, bu kararlarında, siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin ilke ve ölçütleri açık bir biçimde ortaya koymuştur.

Bu ilke ve ölçütleri şu şekilde özetlemek mümkün:

Siyasi parti kararlarında Sözleşme'nin 11'inci maddesi ifade özgürlüğünü koruyan 10'uncu maddesiyle birlikte değerlendirilmelidir.

Siyasi partilerin program ve projelerinin devletin anayasal yapısı ve ilkeleriyle uyuşmaması, bunların demokrasiyle de bağdaşmadığı anlamına gelmez. Buna göre, demokrasinin kendisine zarar vermediği müddetçe

siyasi partiler mevcut anayasal düzeni sorgulayabilirler, farklı siyasi görüşleri savunabilirler.

Siyasi parti özgürlüğüyle ilgili Sözleşme'nin 11'inci maddesinin ikinci fıkrasındaki sınırlama sebepleri ise oldukça dar ve katı yorumlanmalıdır.

Siyasi partiler inandırıcı ve zorunlu sebeplerle ve ancak istisnai olarak kapatılabilir.

Bir siyasi partinin gerçekleştirdiği faaliyetlerde kullandığı tüm yöntemler hukuki ve demokratik nitelikte olmalıdır.

Siyasi partinin önerdiği değişikliklerin kendisi de bizzat temel demokratik ilkelere uygun olması gerekmektedir.

Siyasi partinin tüzük ve programındaki ifadelerden hareketle kapatılması söz konusu olamaz, partinin somut önerileri ve faaliyetleri olmalıdır.

Siyasi partilere yönelik sınırlamalar demokratik bir toplumda zorunlu ve meşru amaçlarla orantılı olmalıdır.

İddianamede siyasi partilerin yasaklanması konusunda AİHM kararlarıyla ortaya konulan ölçütlere yer verilmekle birlikte, bu ölçütlere göre neden AK PARTİ'nin kapatılması gerektiği hiçbir şekilde ortaya konulamamıştır. Aksine, iddianamede yer verilen AİHM ölçütlerinin dikkate alınması hâlinde bu kapatma davasının hiç açılmaması gerekirdi. Nitekim, AİHM'e göre, parti kapatma yaptırımının "zorlayıcı toplumsal gereksinim" şartını sağlayıp sağlamadığını belirlemek için şu üç temel şartın gerçekleşmesi gerekmektedir.

1) Siyasi partiden kaynaklanan, demokrasiyi ortadan kaldırmaya yönelik tehlikenin yeteri kadar yakın ve kaçınılmaz olduğunu gösterecek, varlığı ispat edilmiş, sağlam, inandırıcı deliller bulunmalıdır.

2) İlgili siyasi parti yöneticilerinin ve üyelerinin eylem ve beyanları partiye isnat edilebilir nitelikte olmalıdır.

3) Siyasi partiye isnat edilebilir nitelikteki eylem ve beyanlar partinin "demokratik toplum" kavramıyla bağdaşmayan bir toplum modelini tasavvur ettiğini ve savunduğunu açıkça ortaya koyacak şekilde bir bütün teşkil etmelidir.

Açıkça ifade edelim ki, bu şartların hiçbirisi bu davada söz konusu değildir. Çünkü, AK PARTİ, demokrasiye yönelik yakın ya da uzak bir

tehlike teşkil etmek bir yana, iktidara geldiği günden beri demokrasiyi geliştirmek için, demokratik standartları yükseltmek için, hak ve özgürlükleri daha fazla güvence altına alabilmek ve kullanılmasını sağlamaya yönelik çabaların, gayretlerin içerisindedir. Bu gerçeğe tersinden bakmak ve aksini göstermeye çalışmak için kullanılan sözler hiçbir şekilde AİHM'in kastettiği anlamda hukuki ve inandırıcı delil olarak vasıflandırılamaz. Doğrulukları bile araştırılmadan dosyaya konan gazete haberleri, bağlamlarından koparılan sözler, tekzip edilen beyanlar, yanlış çevrilen röportajlar ve tüm bunlara çıkarılmaya çalışılan kurgusal ve sanal sonuçlar eğer gerçekten delil kabul edilecekse, bu deliller karşısında yeryüzünde demokrasi için tehlike teşkil etmeyecek bir siyasi parti bulunamaz.

Öte yandan, iddianame Partimizi geçmiş bazı partilerin devamı olarak gösterme gayreti içindedir. Burada amaç belli. AİHM'in bir siyasi partiyle ilgili olarak verdiği karardan hareketle partimizin de kapatılmasının Sözleşmeye uygun olacağı izlenimi oluşturulmak istenmektedir. Dolayısıyla, ortada bir izlenim çabası ve gayreti vardır. Ancak, bu gayretlerin hiçbirisi doğru değildir. AK PARTİ 2001 yılında tamamen yeni bir parti olarak kurulmuş ve bunu sadece söylemleriyle değil, eylemleriyle de göstermiştir.

Üzerinde durmak istediğim bir husus da şudur: AK PARTİ, programını henüz gerçekleştirme imkânı bulamamış bir muhalefet partisi değildir. Şimdiye kadar ülkenin daha ileri gitmesi için önerdiği ve yaptığı tüm reformlar, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin öngördüğü kriterler çerçevesinde her bakımdan yasal ve demokratik araçlarla gerçekleşmiştir ve yaptığı tüm işlemler, tüm tasarruflar da yargı denetimine tabidir. AK PARTİ'nin şu ana kadar gerçekleştirdiği ve gerçekleştirmeyi taahhüt ettiği önerilerin tamamı da demokrasinin temel ilkeleriyle uyumludur. Hatta, 2002 yılından beri yapılanlar Türkiye'de insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünün tarihte hiç olmadığı kadar pekiştirilmesine imkân sağlamıştır. Bu açık ve yalın gerçeğe rağmen Partimizle ilgili doğrudan veya dolaylı olarak "Demokrasi karşıtlığı" suçlamasının yapılması bence doğru değildir, gerçekçi de değildir. Tüm mantık kurallarını altüst edecektir. Bu durum, şayet bir kavram kargaşasından ve karışıklığından kaynaklanmıyorsa, kesinlikle kabul edebileceğim bir husus değildir ve bir önyargıdır.

Bunun en açık misali 2002'den bu tarafa Türkiye'nin bir devlet politikası olarak yürüttüğü -1963'ten bu tarafa- Avrupa Birliği için çıkardığı uyum yasalarıdır. Uyum yasalarının önemli bir kısmı Türkiye'nin bugün Avrupa Birliğiyle müzakere sürecine gelmesine ve müzakere yapan bir ülke

konumuna yükselmesine imkân vermiştir ve bunların hepsi demokrasiyi geliştirme çabaları iken, demokrasi karşıtlığı gibi bir ithamla suçlanmış olmak doğrusu bizim açımızdan son derece de üzüntü vericidir.

Türkiye'de siyasi parti özgürlüğü ve sınırları Anayasa ve Siyasi Partiler Kanunu tarafından düzenlenmiştir. 1995 ve 2001 yılında yapılan değişiklikler bu alanda siyasi partilerin daha teminatlı konuma gelmesi noktasındaki düzenlemeleri içermektedir. 2001 Anayasa değişikliğiyle bir siyasi partinin Anayasa'ya aykırı eylemlerin odağı olmasının şartları Anayasada düzenlenmiştir. Buna göre, bir siyasi parti, 68'inci maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı eylemlerden dolayı bir kapatma söz konusu olacaksa, o partinin üyelerince yoğun bir şekilde bu eylemlerin işlenmesi lazım. Anayasa'da yazılı organların bunu benimsemesi lazım ve bunun bir kararlılık içerisinde de sürdürülmesi gerekmektedir.

Bu düzenlemeye göre, Anayasa'ya aykırı eylemlerin siyasi parti üyelerince yoğun bir şekilde işlenmesi ve bunların yetkili organlarınca benimsenmesi şartlarının gerçekleştiği somut ve açık kanıtlarla belirlenmelidir. Örneğin, üyeler birtakım eylemler icra ediyor fakat parti organları bunları benimsemiyorsa parti odak hâline gelemez. Yine parti yetkililerinin kararlılık içinde işlenmeyen eylemleri de partiyi odak hâline getirmez. Başka bir ifadeyle, Anayasa'ya aykırı eylemleri işleyenlerin bu eylemleri süreklilik içinde ve sıklıkla tekrarlamaları zorunludur.

Ayrıca, 2001 Anayasa değişikliklerinden sonra siyasi partilerin beyanlarından dolayı odak hâline gelmesi de mümkün değildir. Zira, 69'uncu maddenin altıncı fıkrasında "Eylemlerden dolayı bir siyasi partinin odak olabileceği" öngörülmektedir. Bu değişiklik, ifade özgürlüğünün alanını genişletmek amacıyla Anayasa'nın "Başlangıç" kısmının beşinci paragrafında yapılan değişiklikle de paralellik arz etmektedir. "Başlangıç" kısmında yapılan bu değişiklikle "Düşünce ve mülahaza" ibaresi "faaliyet" sözcüğüyle değiştirilmiştir. Anayasa değişikliği teklif gerekçesinde "Düşünce ve mülahaza" ibaresinin doğrudan düşünceye bir sınır teşkil etmesi nedeniyle değiştirildiği açıkça bellidir.

Yine Anayasa Mahkememizin yine atıf yaptığımız en son kararı da hakkımızda açılan bu davayı büyük ölçüde reddedilmesi gerektiğini ortaya koyuyor. Parti kapatma davalarında yeni bir dönemi de başlatan bu içtihada göre, eylem kategorisi dışında kalan veriler, düşünce açıklamaları, öneriler, tüzükler, programlar, projeler ve benzerleri hiçbir şekilde kapatmanın sebebi kılınamaz. Projelerin gerçekleşmesinde Anayasa dışı bir yöntem benimsenmedikçe, bu gibi veriler çoğulcu demokrasinin ve ifade ve

örgütlenme özgürlüğünün dokunulmaz alanlarına girmektedir. Partimiz, hiçbir zaman ve hiçbir şekilde, bu içtihat çerçevesinde, bu kapsama girebilecek hiçbir eylemin ve söylemin de sahibi değildir.

Diğer yandan, üzerinde durmamız gereken bir başka Anayasa maddesi 90'ıncı maddedir. 2004 yılında yapılan değişiklik de siyasi partilerin kapatılması bakımından -bu değişiklik- önemli sonuçlar doğurabilecek niteliktedir. Zira, bu değişiklikle, insan hak ve özgürlükleriyle ilgili sözleşmelerin iç hukukta aynı alanda kanuni bir düzenleme var ve bu hükümler çatışıyorsa, sözleşme hükümlerinin uygulanacağına imkân vermektedir. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklerle ilişkin milletlerarası anlaşmaların, böylece, bu değişiklikten bu tarafa öncelikle uygulanacak bir hukuk hükmü hâline geldiği bizim iç hukukumuzda eskiden bir yorum konusu iken, şimdi bir Anayasa hükmü hâline gelmiştir.

Bunu zikredişimizin sebebi şudur: Hem Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarının bu tip davalarda göz önünde tutulması hem de bundan sonraki yargılamalarda ve hüküm tesislerinde sözleşme hükümleriyle mahkeme içtihatlarının birlikte ele alınması zorunluluğudur.

Anayasa Mahkememizin parti kapatma konusunda kararları ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin içtihatları arasında eskiden çok büyük farklılıklar vardır. Bu değişikliklerden sonra bu içtihatların yeni baştan gözden geçirilmesi gerektiği ortadadır. Nitekim, Anayasa Mahkemesi de 2/3/2007 tarihli kapatılan Türkiye Birleşik Komünist Partisi hakkında verdiği bir kararda, son Ceza Muhakemesi Yasası'ndaki değişiklikle, bunun bir iadei muhakeme sebebi olacağına, bu talebin kabule değer olduğuna karar vermiştir.

Şimdi, bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere, Türkiye'de siyasi partiler hukuku alanında yapılan anayasal ve yasal değişiklikler siyasi partileri daha güvenceli bir konuma getirme amacını taşımaktadır.

Sayın Başkan, sayın üyeler; şu anda Yüksek Mahkeme olarak sizler sıradan bir yargılama yapmıyorsunuz. Burada biz bir özel hukuk ihtilafını çözmüyoruz. Şahsi sebeplerden kaynaklanan ve sonucu da yalnızca tarafları ilgilendiren bir hukuki ihtilaf da değil konumuz. İddianame açısından baktığımızda, hukuk siyaseti yargılamaktadır. Bu ne derece doğrudur, hukukidir, o ayrı bir konu. Ama muhakkak olan bir şey var, o da şudur: Bu dava ile ilgili vereceğiniz karar, sadece hüküm fıkrasıyla değil, yorumlarıyla, gerekçesiyle yeni yüzyılda önemli bir mihenk taşını oluşturacaktır. Bütün

düzenlemelerin ve devlet faaliyetlerinin ana istikametini bu davada verilecek karar belirleyecektir. Yapılacak her türlü yasal düzenlemelere, yasama faaliyetlerine, idari tasarruflara kaynak olarak ölçü bir karar olacaktır. İfade ve örgütlenme özgürlüğü neticede Türkiye'de demokrasinin ne ölçüde var olduğu hususunu hem bize hem tüm dünyaya göstermesi bakımından tesir kat sayısı yüksek bir karar olacaktır. Bu nedenle bu davanın Partimizi aşan bir boyutu vardır. Ülkemizin demokratik imajı, kazanımları, itibarı bu dava vesilesiyle içeride ve dışarıda değerlendirme ve tartışma konusu yapılacaktır. Türkiye'nin hak ve özgürlükler ve demokrasi açısından yeni bir altyapısının oluşması vereceğiniz kararla şekillenecektir. Onun için, sıradan bir dava olmadığını söyledim.

Neden bir altyapı oluşturacak ve neden iş ve işlemlerin yasal ve idari tasarrufların, faaliyetlerin istikametini bu dava ile ilgili verilecek karar tayin edecek?

Sayın Başkan, sayın üyeler; Türkiye, Tanzimat'tan bu yana sosyolojik anlamda bir modernleşme ve çağdaşlaşma çabasını sürdürmektedir. Türkiye milleti cumhuriyetle beraber bunu daha kapsamlı bir proje hâline dönüştürmüş ve devam ettirmiştir. Bize göre cumhuriyet bir modernleşme projesidir. Bugün hepimiz Türkiye Cumhuriyeti'nin onurlu vatandaşlarıyız. Vatandaşlık, aslen, verilenle yetinmeyen, talep eden, tenkit eden, itiraz eden, protesto eden, yargılayan aktif bir aidiyeti ifade eden statüdür. Bugün hepimiz bu ülkenin vatandaşlarıyız. Bu sıfatla, eğer mevcutlar yetmiyorsa yeni talepler olacak. Bu dinamik bir süreç, her demokratik ülkede olan da budur.

Şimdi "Neden yeni taleplerde bulunuyorsunuz?" diyemeyiz. Yani vatandaşa tebaa muamelesi yapamayız. Bu çağdışılıktır, çağı anlamamak, onun gereklerini iyi kavramamaktır. Bugünü yaşayanlara dünün hak ve özgürlükleri yetmiyorsa elbette yenilerini isteyecektir, en başta da siyasi haklar ve kültüler haklar olmak üzere. Sivil toplum bunun için vardır. Sivil toplum örgütlerinin yegâne varlık sebebi budur. Talepleri toplulaştırmak, bunları demokratik yollardan gündeme getirmek, uygulanabilir ve yaşanabilir bir düzeye yükseltmektir. Bir manada siyasi partiler de bunu yapacaktır.

Eğer bizler, hukuku yapanlar ve uygulayanlar her özgürlük talebini rejimi yıkma teşebbüsü, laikliğe karşı tavır olarak algılayarak laiklik ve rejim karşıtı söz ve açıklamaları olarak değerlendireceksek, şu an sahip olduklarımızın bir kısmını hak etmemişiz demektir. Çünkü bugün sahip olduklarımız dünün talepleriydi, dünün yasaklarıydı. Talep edenler oldu,

bedel ödeyenler oldu. Şimdi biz bunları kullanıyoruz. Mesela, sansürün kalkması, sendikalar, partilerin ortaya çıkması, Anayasa'nın "Birinci Bölüm"ündeki bir kısım temel hak ve özgürlükler, ceza mevzuatındaki eskiden var olup şimdi olmayan birçok düzenlemeler. Dolayısıyla, bunlar dünün yasaklarıydı. Üstelik, bu tartışmalar o zaman da yapıldı, onlar bir sonuca bağlandı, biz şimdi bu hakları ve özgürlükleri tartışmasız kullanıyoruz. Dolayısıyla, bugünün anayasal düzenlemeleri, yasal düzenlemeleri eğer toplum tarafından yeterince kâfi görülmüyorsa siyasi partiler buna aracı olacaktır. Bu talepleri karşılayacak, bu talepleri hukuk devleti ve demokrasi çerçevesinde yerine getirmeye çalışacaktır. O nedenle, bu türlü talepleri hemen endişeyle, bir rejim karşıtlığı ekseninde tartışmaya başladığımız takdirde Türkiye'nin demokrasi yolunda daha fazla mesafe alma imkânı yoktur.

Tüm bu nedenlerle, bence bu davanın temeli zayıf, hareket noktası yanlış. Endişeler ve vehimler dava konusu hâline getirilmiş. Ortada delil yok, delil diye eklenenler ise gazete alıntıları, tek yanlı yorumlar. Bunlara biraz sonra temas edeceğim.

İkinci olarak temas edeceğim husus şu Sayın Başkan, sayın üyeler: Demokrasi bir anlamda toleranstır ve çoğulculuktur. Çok farklı, çok zıt fikirlerin, çıkarların ve bunların taraftarlarının bir arada yaşamasına imkân veren bir siyasi iklimdir. Hukuk da bunun çerçevesini çizer. Bu çerçeve çelikten değildir. Esnektir, değişime yatkındır. Demokratik toplumlar alıngan da değildir. Hava bulutlu iken "Vay bana niye ördek dedin"e giden çarpık bir mantık zinciri yoktur. Bir halk deyimiyle "Leblebiden nem kapmak" da yoktur. Olaya böyle bakmaz isek, her konuşmadan, her talepten, her tenkitten rejime yönelik bir tehdit algılaması çıkarabiliriz. Ama bu ne kadar gerçekçi olur ya da ne kadar doğru olur? Böyle bir sistem içinde siyaset yapmak ne kadar mümkündür? Bu ve benzeri davalarda şahsen konuşmakta zorlandığımı ifade etmek istiyorum. Neden? Çünkü "Neyi söylersem acaba İddia Makamı bunu dava konusu yapacak?" diye endişeleniyoruz. İşin bir de bu yanı var.

Diğer bir yanı ise konuşan kişiye göre muamele. Çok ileri bazı lafları bazılarımız söylersek hiçbir işlem yok, hiçbir mahzur da yok, ama aynı konuda, aynı sözleri, aynı konuyla ilgili olarak başka birileri söylerse, hatta daha düşük bir seviyede söylerse hemen dava konusu yapmak. Bu davanın en garip yanlarından, en anlaşılmaz yanlarından birisi de budur.

Sayın İddia Makamının delil olarak sunduğu belgelerin neredeyse tamamının içeriği ifade özgürlüğü kapsamındaki konuşmalardır. Burada

dikkatlerinize sunmak istediğim husus şu: Belgelerin içeriği olan konular AK PARTİ'nin gündeme getirdiği ve gündeme taşıdığı konular değildir. Bunlar Türkiye'de çeyrek asırdan beri tartışma konusudur. Bu konular gündeme geldiği tarihten bu yana Türkiye'de en başta siyasiler ve siyasi partiler olmak üzere herkesin konuştuğu her parti liderinin muhakkak çözeceğim diye vaatte bulunduğu, herkesin yazıp çizdiği, televizyonlarda tartıştığı konular. Dolayısıyla, toplumun gündeminde olan ve herkesin konuştuğu bir konuyu AK PARTİ'nin konuşmaması diye bir durum söz konusu olamaz. Bununla ilgili delilleri cevaplarımızın ekinde daha evvel Yüksek Mahkemeye sunduk.

Uzunca bir zamandan beri toplumun gündeminde olan bir konu zaruri olarak siyasetin de gündeminde olur. Bu konularla ilgili geçmişte hem ülke genelinde, hem de Türkiye Büyük Millet Meclisinde Meclis araştırma önergeleri verilmiş, soru önergeleri verilmiş, bütçe müzakerelerinin en hararetli konularından birisi bu bahsettiğim konu. Bununla ilgili açıklamalar yapılmış, her parti kendince vaatte bulunmuş, çözeceğini ifade etmiş. Bu konuşmalar tetkik edildiğinde görülecektir ki, bizimle ilgili, ne muhteva itibarıyla ne konuşmanın sınırları itibarıyla ne de ortaya konulan çözümler itibarıyla diğer partilerin, yazan, çizen, konuşan ve tartışanların söylediklerinden ve yazdıklarından farklı değil. Özü itibarıyla bir özgürlük sorununu çözüm talebidir ve fırsat eşitliğini engelleyen hususlara dikkat çekmekten ibarettir. Aynı konuları gündeme getirenlere karşı farklı bir hukuki uygulamanın ortaya konulması Türkiye'deki hukuk sisteminin işleyişindeki ciddi kuşkuları da beraberinde getirmektedir. Bunu aslında çok fazla polemik yapmak istemem, ama söylediğimin ne anlama geldiğini ifade zımnında bu konularda ciltler dolusu, klasörler dolusu konuşmalar var. Ben sadece aynı konuyla, suçlandığımız konuyla ilgili kim, ne demiş, onlara bugüne kadar ne yapılmış, neden yapılmamış, niçin yapılmamış da şimdi bir hukuk devletinde farklı muamele yapılıyor, onu söylemek istiyorum. Bu, bilindiği gibi, kılık kıyafetle ilgili, başörtüsüyle ilgili değişik şekillerde tartışılan, isimlendirilen konuyla ilgili.

Şimdi, bu beyanlarını, açıklamalarını okuyacağım değerli zevat saygı duyduğumuz insanlar. Laikliğinden ve cumhuriyete sadakatinden hiçbirimizin zerre kadar şüphesi olmayan insanlar ve bu konuşmaların hiçbirisi benim partimin Genel Başkanının, arkadaşlarımın yaptığı konuşmalar da değil. İkincisi, kapatılmış bir partinin genel başkanının ve sözcülerinin de konuşmaları da değil.

Şimdi, bakınız, diyor ki: "Dindar insanın kaynağı devleti yönetenler değildir, onun kendisine rehber aldığı yer başkadır. Mütedeyyin insan Kur'an-ı Kerim ne demişse, hadisi şerif ne demişse, sünneti seniyye ne demişse onu yapacaktır. Biz isteyen taksın, istemeyen takmasın diyoruz. Serbestliği istiyoruz. Biz yasaklara karşıyız. Biz liberaliz diyoruz. Liberal ekonomiyi savunanlar liberal demokrasiyi de savunurlar. Avrupa'da böyle bir kanun yok." Başörtüsüyle ilgili söylüyor. "Orada isteyen takıyor, istemeyen takmıyor. Takan takmayana, takmayan da takana karışmasın diyoruz. Herkes birbirine hoşgörü göstersin diyoruz. Türbana karşı olmayınca, hadiseye böyle bakınca tabii ki oyumuz da bu istikamette olur." Verdiği oyla ilgili, o kanunun oylamasıyla ilgili bu konuyu böylece dile getirmiş oluyor. Bir oylama var, onunla ilgili açıklaması bu.

Bir başka siyasi parti liderimiz şöyle diyor: "Benim düşünceme göre, dünyadaki uygulamalara göre, ilk ve ortaöğretim çağındaki çocuklara belli bir kıyafet mecburiyeti veya yasaklamaları getirilebilir. Bu antidemokratik olmaz. Ama yükseköğrenim çağına girmiş kişilere, gençlere ahlak kuralları dışında kıyafet mecburiyeti veya sınırlama getirilemez; isteyen örter, isteyen örtmez. Bazı kimseler diyor ki: 'Başörtüsüne karşı değiliz, ama ideolojik nedenle başlarını örtmesine karşıyız.' Ben bu görüşe katılmıyorum. Demokrasi varsa, ideolojik nedenler bile söz konusu olabilir. Yasaklar kalkarsa, üniversitedeki genç kızların veya din eğitimi gören genç kızlarımızın başlarını örtme ve kendilerini mecbur hissetmemeleri için vereceğimiz demokratik mücadeleyi daha gönül rahatlığıyla verebilirim. Yasaklı kişilere karşı mücadele vermek benim demokrasi anlayışıma sığmaz."

Bir başka Türk siyasetinde önemli ismin söylediği bir başka ifade: "Laiklik, inananların, farklı inananların, inanmayanların, kendi değişik tercihlerinin, inanışlarının, inançlarını uygulayabilmelerinin ortak güvencesidir. Bir örnek verilirse, türban kullanmak isteyenin bunu özgürce yapabilmesinin de, kullanmak istemeyenin kullanmama özgürlüğünün de ortak güvencesidir."

Hâlen bir siyasi partimizin liderinin sözleri: "Öğrencilerin başlarını açmaya zorlanarak okuma haklarını ortadan kaldırmanın ne laiklikle ne de demokratik devlet anlayışıyla bir ilgisi yoktur." Türkiye'de siyasi partilerin iktidarda farklı, muhalefette farklı konuşmalarını eleştirerek başörtüsünü siyasi bir simge olarak gösterip İslam dinine saldırıldığının altını çiziyor, "Dün ne kadar Marksist, ateist ve komünist varsa, bugün laiklik kisvesi

altında İslam'a saldırıyorlar. Bu tür tutum ve davranışlar devlet-millet zıtlaşmasına Türkiye'yi götürüyor."

Yine bir önemli devlet görevinde bulunmuş bir başka siyasi parti lideri bir ünlü gazeteciyle yaptığı mülakatta "Başörtüsü konusunda yetki üniversite yönetimlerine aittir. Katı uygulamalara karşıyım. İstismarı önleyecek tedbirler alınabilir, çağdışı kıyafet yasaklanabilir, ama başörtüsü çağdışı kıyafet olarak yorumlanamaz, bu kadınlarımızın yarısına hakaret olur." Bu konuyla ilgili bazı girişimler oluyor. "Türbanı siyasi emellerine alet etmek isteyenler olabilir, bunların belirlenmesi gerekir. İnancından dolayı başını örtenlere müdahale edilmemelidir. Devrim kanunlarında böyle bir örtü yasağı yoktur." Hatta, enteresan, diyor ki: "Din âlimlerine sordum, türban takılsa da olur, takılmasa da. Atatürk'ün çıkardığı Kılık Kıyafet Yasası'nda da sarık, cübbe ve şalvar yasaklanırken, başörtüsüne dair bir kayıt konulmamış. O dönemde, kimse başını açmaya zorlanmamış. Üniversitede zaten 1982'den bu yana da uygulanmamış. Biz üniversitelerdeki uygulamalarla mutabık değiliz." diyor.

Sabrınızı zorlamak istemiyorum. Bir şey daha okuyacağım. Yine en düzey görev yapmış olan bir başka siyasi parti lideri iktidara geldiklerine başörtülü öğrencilerin üniversite kapısından dönmeyeceğini belirterek "Başörtüsü yasağı çağdışı. Bir anne olarak bu yasaktan büyük üzüntü duyuyorum. Ben. bunu bireyin hakkını korumak için savunuyorum. İran'da olsam, zorla kapatanlara karşı direnirdim. Başörtüsü yasağını çağdışı buluyorum, demokrasiye yakışmıyor." Ve devam ediyor: "Ezanın sesini kıstılar, yetmedi; milletin okullarını kapattılar yetmedi. Eğer camiye gidersen hesap sorarız dediler, şimdi de evladımın başörtüsüyle uğraşıp, okullara sokmuyorlar. Benim için, örten de, örtmeyen de evladım, hepsi birinci sınıf vatandaşlarım."

Size klasörler dolusu bu konuda yapılmış açıklama getirebiliriz. Bunların bir kısmını koyduk. Sadece bir şeye dikkat çekmek isterim, o da şudur: Eğer bir şey yasaksa herkes için yasak. Serbestse ister konuşmak ister yapmak, bu ülkenin vatandaşlarının hepsi için serbest. Bize düşen işte, yasakları da herkese aynen uygulamak, özgürlüklerde de herkesi aynı ölçüde eşit tutmaktır. Şimdi, birisi için bu laflar söyleniyor. Bu dozda, bu içerikte bizim bir konuşmamız yok burada. Ama, farklı uygulama var. Bu da gerçekten Türkiye'de hukukun işleyişi konusunda çok ciddi kuşkuları beraberinde getiriyor.

Bu sadece benim görüşüm değil, nitekim Yüksek Mahkemenin verdiği bir kararda, o kararın parçası olan bir metinde aynen şöyle deniyor:

"Türkiye'de her hata işleyen kişi ve kuruluşa yaptırım uygulanmamakta, "onlarda yargı önüne getirilirse davasına bakılır." denilmekte. Şikâyet vukuunda veya savcı tarafından resen dava açılması durumunda mesele yargı önüne gelmektedir. Yani çıkarılan kanunlar herkes için geçerli olmamaktadır. Beklemek, istenmeyen kişi ve kuruluş geldiğinde elek sıkıştırılıp yargı darboğazında çözülmektedir". Anlaşılıyor ki şimdi darboğazdan biz geçiyoruz.

Bununla kimseyi ihbar etmiyorum. Neden bu türlü tahkikatlar, soruşturmaları yapılmadı, bu partilerle ilgili dava açılmadı demiyorum. Kendimi hiçbir zaman demokrasiye inanmış bir insan olarak muhbir konumuna koymak istemem. Ben sadece haksız uygulamalara, farklı uygulamalara, kişiye göre farklı farklı Türkiye'deki hukuk uygulamalarına, bu çarpıklığa dikkatinizi çekmek istedim. Herhâlde bütün bu açıklamalardan sonra bu partilerle ilgili, bu kişilerle ilgili hiçbir davanın açılmaması bunları ifade özgürlüğü kapsamında mütalaa edildiği için diye düşünüyorum ve kanaatim de budur.

Eğer bir ülkede ister yasalardan ve bunların uygulamalarından, isterse başkaca sebeplerden kaynaklanan bir sorun varsa ve bu da tartışılıyorsa öyle bir konuda partilerin fikir beyan etmeleri neden laiklik karşıtı söylem ve eylem olarak mütalaa edilsin? Kaldı ki siyasi partilerin demokratik bir toplum içerisindeki rolleri gereği zaten toplumdaki talepleri ve beklentileri meşru kanallar içerisinde siyasete yansıtacak ki bu taleplerin arkasında beklentisi olanlar illegal yollara sapmasınlar, meşru yollardan sisteme adapte olsunlar. Zaten, partilerin varlık sebebi de budur.

Sayın Başkan, sayın üyeler; bir başka hususa da daha dikkatlerinizi çekmek istiyorum: Şimdi, bir şeyin yasak olması başka, yasağın yasak yollardan kaldırılmasını talep etmek başka bir şeydir. İşte İddia Makamı ile anlaşamadığımız konulardan bir tanesi budur. Eğer bir siyasi parti veyahut siyaset yapan insanlar yasak olan ya da olmayan herhangi bir konuyu veya yasağı yine yasal yollardan giderek, hukukun dışına çıkmadan, cebir ve şiddeti teşvik etmeden, barış içerisinde ve usulüne uygun olarak bu yönde bir hak ve özgürlük talebinde bulunuyorsa bunun neresinde demokrasiye aykırı bir tutum var? Bu türlü bir siyaset anlayışının neresi antidemokratik, neresi laikliğe karşı bir durum? Kaldı ki, bugün hepimiz kabul ediyoruz ki, Anayasa'mızda ve yasalarımızda, belki o gün için öyle düzenlenmesi doğru olan, en iyimser bir değerlendirmeyle, bugün için anlamı kalmamış birçok madde bulunmaktadır. Bir anayasal devlet düşünün ki, Anayasa'sının ekinde 15 tane geçici maddesi var ve bunların da önemli bir kısmının

uygulama alanı kalmamış ve geçici bir madde sebebiyle de yüzlerce yasa Anayasa'ya aykırı olarak varlığını sürdürmüş. Ortada bir anayasal sorun var, bir hukuk sorunu var. Siyaset kurumuna düşen bu sorunları çözmek. Nasıl çözecek? Toplumun ihtiyaçlarına cevap verecek ister mevcut Anayasa'yı esas alarak bir anayasal düzenleme yapacak isterse yeni bir Anayasa yapacak.

Şimdi, burada da bir farklılık görüyoruz. Herkesin kabul ettiği bir gerçek var ki, 1982 Anayasası aradan geçen süre içerisinde yapılan bunca değişikliklere rağmen toplum bu Anayasa'ya sığmıyor. Burada birçok zorluğumuz var, devletin işleyişinde bir sürü sıkıntılar var. Dolayısıyla, birçok sivil toplum kuruluşu, meslek odaları dâhil, hemen hemen bütün siyasi partiler bir yeni Anayasa ihtiyacına vurgu yapıyor. Biz de parti olarak yapıyoruz. Biz bunu gündeme getirdiğimizde -ki, bir ön hazırlık yapmaya çalıştık- defaatle de ifade ettik ki, bunu kamuoyunun, kurumların bilgisine sunacağız, tartışacağız, konuşacağız. Gelen talepleri dikkate alarak, Bilim Heyetiyle birlikte en son Türkiye Büyük Millet Meclisine bir hazırlık olması bakımından bu Anayasa'mızı vereceğiz. Kıyamet koptu. Şimdi, biz Anayasa değişikliği, yeni bir Anayasa gündeme gelince kıyamet kopuyor, ama bir sivil toplum kuruluşu -niye geldi demiyorum, tam tersi destek de veriyorum- çok fiyakalı bir isimle Anayasa Konvansiyonu denildiği zaman bu çok olumlu bir yaklaşım olarak algılanıveriyor. Yani, o zaman Türkiye'de acaba kullandığımız kelimelerde mi bir yanlışlık var, biz mi meseleye yanlış bakıyoruz, yoksa kişiye göre, kurumlara göre farklı muamelenin yeni bir versiyonunu mu görüyoruz? Dolayısıyla, şimdi bu Anayasa tartışmaları sebebiyle hemencecik Türkiye'de bir tartışma başladı: AK PARTİ düzeni değiştiriyor, şunu yapıyor, bunu yapıyor. Yazılanları hatırlıyorsunuz. Hâlbuki biz defaatle açıkladık: "Anayasa'nın değişmez maddeleri olan, imla hatalarına, Türkçe kullanımındaki yanlışlıklara rağmen 1'inci, 2'nci, 3'üncü maddelerini, 4'üncü madde tabiatıyla, bir de 174'üncü maddeyi olduğu gibi alıyoruz." dedik. Şimdi, bunun dışındaki maddelerin zaten değiştirilebileceğini Anayasa kendisi kabul ediyor, bunun usullerini, esaslarını zaten Anayasa kendisi benimsemiş. O zaman bu açık ifademize rağmen, tutumumuza, davranışımıza rağmen böyle bir değişikliğin getirilmesi bile hemencecik Türkiye'de bir rejim değişikliği, "rejim elden gidiyor" tarzındaki bir tartışmayı toplumun gündemine getiriyor. Hâlbuki, iddianame ve eklerinde bu iddiaları delillendiren, bu iddiaları haklı çıkarabilecek tek bir delil bile gösterilemez.

Peki, bu belgeler nasıl olacak da bir partiyi laiklik karşıtı eylemlerin odağı hâline getirecek, bizi böyle bir kapatma müeyyidesiyle karşı karşıya

bırakacak? İddia Makamıyla anlaşamadığımız temel farklılıklardan bir tanesi bu.

İddia Makamıyla mutabık kalmadığımız bir başka husus daha var Sayın Başkan, sayın üyeler; şimdi, başta da ifade etmeye çalıştık, 2002'den beri bizim yaptığımız iş ekonomik çabaların, gayretlerin, dış politika vesaire ayrı, her şeyi toplumun gözü önünde yapıyoruz, bir; her şeyi yargı denetimine tabi olarak yapıyoruz, iki. Türkiye açık toplumdur, iki kişi arasındaki konuşmaların bile yazılıp çizildiği bir dönemde, bir dünyada kimsenin öyle gizli ajandası filan olamaz. Biz her şeyi hak hukuk çerçevesinde, kanun nizam çerçevesinde yapmaya çalışıyoruz ve yapmak istediğimiz şey, demokrasiyi geliştirmek, Anayasa'nın nitelikleri olan ve çok önem verdiğimiz, biraz sonra kısaca temas edeceğim hususları geliştirmek, çağdaş ülkeler düzeyindeki standartlara yükseltmek. Ama, Sayın İddia Makamı bana göre iki şeyi birbirine karıştırıyor. Bir şeyin "değiştirilemez" olması başkadır, "eleştirilemez" olması başkadır. Eleştirilen değiştirilemeyen değildir, değiştirilmemesi gereken değildir, o değiştirilmezler adına ortaya konan uygulamalardır ki bunu sıkça yapıyoruz. Mesela, acil bir rahatsızlık sebebiyle hastaneye gidip de acil servisten yeşil kartı olmadığı için, sosyal güvenlik imkânı olmadığı için hastane kapısından döndürülen bir vatandaş "Böyle sosyal devlet olmaz." diyorsa -ki, çokça diyor- bunun karşı olduğu sosyal devlet ilkesi değildir, sosyal devlet adına ortaya konulan oradaki bir uygulamadır, gayriinsani bir uygulamadır. "Paran varsa girersin içeriye, güvence kartın varsa girersin, değilse kapının ağzında öl." tarzındaki gayriinsani, gayriahlaki, gayrihukuki davranışa tepkidir. Ya da diyelim ki geçmişte yaşanmış bir sürü olay var. Güncellerden misal vererek söylüyorum: Türkiye cezaevlerinde önemli sıkıntılar yaşadı. Çok şükür bugün bir sıkıntı büyük ölçüde yok uygulanan projeler ve politikalar sebebiyle. Bizden evvel başladı, biz de sürdürüyoruz. 42'den fazla kişi cezaevlerinde öldü. Bununla ilgili davalar açıldı ve süresinde bu davalar neticelenmediği için zamanaşımından bu davaların hepsi düştü.

Şimdi, bu haber gazetelere düştüğünden beri çok sayıda yazı yazıldı, makale yazıldı "Böyle hukuk devleti olmaz." diye. Şimdi, acaba bu yazıyı yazanlar, bu sözü söyleyenler hukuk devleti ilkesine mi karşıdır, hukuk devleti ilkesi adına ortaya konulan bu duruma mı karşıdır veya benzer durumlara mı karşıdır? Dolayısıyla burada Sayın İddia Makamıyla ters düşüyoruz. O diyor ki: "Bir şey değiştirilemezse eleştirilemez de." Hâlbuki, eleştirinin maksadı önem verdiğimiz bu değiştirilemezlerin toplumda daha fazla yaşanmasını temin etmek, onun toplumumuza sağlayacağı faydaları

bir an evvel toplumumuza temin etmek içindir. Dolayısıyla, bugün Türkiye Cumhuriyeti devletinin en önemli dört tane vasfı var. Bunlar önemlidir. Bunlar Anayasa'da yazdığı için önemli değil, Anayasa'da yazmasa bile çağdaş ve modern devletin özellikleridir. Türkiye Cumhuriyeti devleti de modern ve çağdaş bir devlettir, yazsa da yazmasa da… Ama yazmış olması ayrı bir teminattır, ayrı bir güvencedir ve doğru olmuştur. Dolayısıyla bunları önemsediğimiz için bu tartışmalar yapılmakta, acaba bunu Türkiye'de daha fazla yaşanabilir hâle nasıl getirebiliriz? Tartışmanın özü, esası budur ve uygulamaya yöneliktir.

Dolayısıyla, şimdi, iddianamenin ekine koyduğu delillerin tamamı Türkiye'deki uygulamalara yönelik eleştirilerdir, yoksa değişmez niteliklerle alakalı değil.

Şimdi, peki neden böyle bir suçlamayla parti olarak karşı karşıya kalıyoruz? O zaman Türkiye'nin geriye dönük -çok fazla vaktinizi almak istemiyorum- yaptığı çalışmalara sosyolojik açıdan, siyaset bilimi açısından kısaca bakmakta fayda görüyorum.

Hepimiz biliyoruz ki, Türk toplumu 1839'dan beri devlet eliyle bir modernleşme çabasına girmiştir. Tanzimat Fermanı, Islahat Fermanı, Meşrutiyet Hareketleri, Cumhuriyet ve bugün. Devletin başlattığı, ancak bugün milletin benimsediği tepeden başlayıp tabanda makes bulan ve kendimize mahsus bir özümseme kabiliyetiyle başardığımız bize özgü bir modernleşme.

İşte çok partili hayat bu modernleşmenin siyasal hayata yansımasıdır. Aradan geçen yüz altmış dokuz yıl içerisinde bu modernleşmenin siyasi tezahürlerinde zaman zaman sıkıntılar oldu, başarısızlıklar oldu ve Türkiye bunlardan da yeteri kadar tecrübe kazandı ya da kazanması için yeteri kadar imkân çıktı. Çünkü modernleşme bir toplumun en zor gerçekleştirdiği çok yönlü değişimdir. Onun için modernleşme sürecini yaşayan toplumlarda bu süreçler çok sıkıntılı geçmiştir. Bu sıkıntının en çok yaşandığı alan da hiç şüphesiz siyaset alanıdır. Çünkü modernleşmenin tabiatında sosyolojik anlamda bir çatışma vardır, gerilim vardır, modernleşme ile gelenek arasında bir çatışma, bir itişip kakışma. Bu gerginlik, tabii olarak, kaçınılmaz olarak da belli suçlamaları beraberinde getirmektedir. Ama geriye dönüp baktığımızda bu suçlamalar acaba ne kadar doğru? Zaman bunları ne kadar doğruladı? Suçlamaların konusu olan nitelemeler, atfedildikleri insan ya da toplum kesimleri bakımından gerçekten varit miydi? Bunu zaman gösteriyor ama tarihi bir vakıa ki bunların çok önemli bir kısmı doğru değildi, zaman doğrulamadı.

Siyasi modernleşmemizde bu manada bir tecrübe dönemi olan II. Meşrutiyetin ilanından sonraki sürece bir bakmak lazım. Bilindiği gibi, partiler kuruldu, geleneği temsil edenler, yeniliği dillendirenler oldu. Bu ilk dönemde siyasi sancılar yaşandı ve gerilimler yaşandı. Önemli iki parti var: Bunlardan bir tanesi Hürriyet ve Îtîlaf Partisi, daha gelenekçi; İttihat Terakki Partisi belli kıstaslara göre daha yenilikçi. Birbirlerini acımasızca suçladılar; dinsizlikle, imansızlıkla, millet gerçeğini inkâr etmekle. Ama hiçbirisi yeterince doğru değildi. Bu suçlamalar yapıldı ama bu kavganın çokça yaşandığı Balkanlar bugün ne itilafçılara kaldı ne ittihatçılara.

O sebeple, Türkiye'de bu modernleşme ve siyasi partiler üzerine değerli araştırmalar yapan bilim adamımız Prof. Şerif Mardin, Türk modernleşmesiyle ilgili olarak yaptığı inceleme ve değerlendirmesinde şöyle diyor: "Modern Türk Siyasetinin Tarihi, incelenen muhalefet hareketlerinin tamamının aynı ithamla suçlandıklarını gösterir. Bu makalenin kaleme alındığı günlerde dünyada eşine az rastlanır şekilde Türk gazetelerinin manşetleri siyasetçilerin şeytani tertiplerle Türk milletini bölmeye çalıştıklarını duyurarak bu davranış kalıbına, yani suçlama kalıbına katkıda bulunuyorlardı. Diğer yandan elli yıl kadar önce İttihat Terakki aynı suçlamaları rakiplerine karşı yöneltmişti. Cumhuriyet devrinde Terakkiperver Fırka vatana ihanete giden eylemlerin hamisi olmakla suçlandığında, iddianame benzer şekilde tanzim edilmişti. Atatürk'ün isteği ile kurulan Serbest Fırka benzeri saldırıların hedefi kılınınca siyasi hayattan silinmişti" diyor ve ekliyor. "Türk siyasi kültüründe muhalefet kavramında son derece düşman bir öğenin var olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Sonuçta Türkiye'de muhalefetin sürekli boğazının sıkılmasının yol açtığı en önemli kayıp, sosyal ve iktisadi yaratıcılığın engellenmesi olmuştur." diyor bu makalede.

Bir merhum Başbakan "Sait Halim Paşa'dan İdris Küçükömer'e kadar kimi aydınlarımızın işaret ettiği gibi Türkiye'nin bin yıllık geleneğinde muhalefete yer yoktur. Demokrasilerde devletin bir parçası olarak kabul edilen muhalefete, Türkiye'de tarihsel olarak yeterli hayat hakkı tanınmamıştır. Türkiye'de otoriter devletçi zihniyet, oy mekanizmasından, siyasi rekabetten ve muhalefetten daima korkmuştur. Siyasete yönelik bu korkunun temelinde aslında vatandaş korkusu, millet korkusu yatmaktadır" demektedir. Burada kastedilen muhalefet partileri değil, muhalif hareketlerdir."

1950'den bu tarafa da ilk tecrübeden intikal eden suçlama ve itham geleneği hâlen sürüyor. Her on beş yılda bir, yirmi yılda bir neredeyse özü

değişmeyen ama ambalajı günün şartlarına göre değişen bir suçlama, ayırma ve bölme devam ediyor. Her dönem düşman öğeleri buluyoruz. 1950 öncesi Cumhuriyet Halk Partisi hükûmetlerinde İçişleri Bakanlığı yapan merhum Mehmet Emin Erişirgil, Mehmet Akif'le ilgili kitabını yazmaya karar verdiğinde başından geçen bir olayı anlatıyor. Bu olay Türk toplumundaki kolay suçlama alışkanlığının örneğidir. Vapurda karşılaştığı bir kişi Erişirgil'in Safahat'ı okuduğunu görünce sorar: "Beyefendi nereden hatırınıza geldi bu softa?" Erişirgil bu soru üzerine neler düşündüğünü anlatır ve kendi döneminde yaşlılar için her mekteplinin adı -tırnak içerisinde- züppe, gençlere göre her yaşlının adı softa olarak anılır.

Dinsizlikten, milliyetsizlikten başlayan ilerici, gerici, çağdaş olan-olmayan, laik-antilaik tartışmalarına varıncaya kadar Türkiye suçlama geleneğinde epey tecrübe kazandı. Hepimiz bu suçlamaları dinleyerek büyüdük, belki zaman zaman da şahsen suçlandık. Benim yaşadığım dönem şahsen, özellikle üniversite yılları, Türkiye'yi Rusya'ya satacaklarla Amerika'ya peşkeş çekecekler arasındaki kavgalarla, ithamlarla ve propagandalarla geçti. Türkiye'ye ne faydası oldu, bilmiyorum.

Bu kadar laf etmemin sebebi şu Sayın Başkan, sayın üyeler: Bu dava bu suçlama geleneğinin bir ürünüdür. Onu arz etmek için söyledim. İddia Makamının iddianamesinde ve esas hakkındaki son olarak huzurunuzda yaptığı mütalaada baştan sona "emperyalizm", "ihanet", "irtica", "mürteci", "din tacirleri", "tertipçi", "sömürgeci", "mandacı", "işbirlikçi", "gerici", "iç ve dış odaklar", "siyasi hegemonya projesi" gibi hukuken tanımlanması imkânsız fakat belli bir siyasi/ideolojik tavrı yansıtan kavramlarla dolu. Karşılıklı suçlayan ve suçlanan kesimlerin de Türkiye için düşündüğünü kabul ederek suçlamak, birbirimize sırt dönmek yerine birbirimizi anlayabilseydik inanıyorum ki Türkiye bugün çok daha farklı olurdu. Türkiye'yi kavram terörüne maalesef kurban ediyoruz. Yabancılar Türk halkına güveniyor ama biz birbirimize güvenmiyoruz.

Bütün bu olumsuzluklara rağmen millet kendi kabiliyetiyle, kendi sağduyusuyla bir modernleşme çizgisini de başarıyla sürdürüyor. Sokak görüntülerine bir bakalım, televizyonların eğlence programlarına bakalım. Değişik kıyafetlerdeki insanlar, başı açık olan, başı kapalı olan, yaşlısı genci birlikte aynı sanatçıyı dinliyorlar ve tempo tutuyorlar. Belki sıradanlaştığı için dikkatimizi çekmiyor olabilir. Muhafazakâr olduğu kabul edilen radyo kanallarına veya televizyon kanallarına bir bakın, popüler müziğin en son örneklerini orada görebilirsiniz. Beş yıldızlı otellerin düğün salonlarında

yapılan düğünlere bir bakın, bu düğünleri yapanlar bundan yirmi sene evvel hangi konumdaydı, bugün hangi konumda?

Türkiye kendi içerisinde -bu misalleri çoğaltmak mümkün- çok ciddi bir değişim yaşadığını açıkça göstermektedir. Türkiye kabuk değiştiriyor. Bütün bu değişimin hepsinin de siyasete bir yansıması var. Bizim toplumumuz kendi kültürünün, geleneğinin değişmezleriyle evrensel değerleri inanılmaz bir sentezle özümsüyor ve benimsiyor.

Şüphesiz bunları söyleyen ben Türkiye'nin sorunsuz olduğunu da söylemiyorum. Her ailede sorun olabilir, her ülkenin sorunları vardır. Ama her anlaşmazlığı mahkemede çözmeye kalkmak ne kadar doğrudur, ne kadar gerçekçidir ve ne kadar netice alıcıdır?

Demokratik toplum aslında geniş bir aile, demokratik bir aile. Her sorunu mahkemede çözmek yerine demokratik bir sabırla, hoşgörüyle, saygı ve açık gönüllülükle çözmek sorunu daha kalıcı çözmektir. Toplumun sorun çözme yeteneğini geliştirmek, olaylar karşısında hisle, heyecanla, hamasetle ya da husumetle değil akılla, sağduyuyla çözmek birlikte yaşamayı kolaylaştıracaktır. Bunun adı "demokratik yöntemlerle sorun çözmek"tir.

Esasen bir ülkenin her sorunu yasayla çözülseydi bugün sorunlu hiçbir ülke olmazdı ve bu sorunları yasaklarla da çözmek mümkün değil, çünkü her sorunun kendi içinde dinamikleri, tayin edici faktörleri var. Eğitimle çözülebilecek bir konuyu ancak eğitime önem vererek çözebilirsiniz, eğitim yetersizliğini ortadan kaldırarak çözebilirsiniz. Ekonomik sorunları ekonominin kurallarından ve önceliklerinden yola çıkarak çözebiliriz. İç içe geçmiş sosyal olayları sosyal verilerden, sosyolojik verilerden hareketle anlamamız daha kolay olur. Şüphesiz siyasi sorunları da siyasetin kendi içi dinamikleri daha kalıcı çözer. Aksine yapılan değerlendirmeler ve uygulamalar siyasetin yükünün yargıya devredilmesine yol açar ve bugün geldiğimiz nokta da budur. Siyasetin esnek kuralları yerine yargının sert kaideleriyle sorunlara müdahale edilmiş olur. Bütün bu nedenlerden dolayı ülkenin her türlü sorununun çözümünü hukuk kurumlarına havale etmek onlara aşırı bir yük yüklemektir. Bu hukuk kurumlarını aşındırır ve bu kurumlara olan güveni de sarsar.

Sayın Başkan, Yüksek Mahkememizin sayın üyeleri; davanın geneliyle ilgili bu değerlendirmeleri yaptıktan sonra Sayın İddia Makamı partimizin laiklik karşıtı eylemlerin odağı olduğu iddiasıyla bu iddianamenin ekine birçok evrak getirdi koydu, doküman getirdi koydu. Tabiatıyla, eğer bu dokümanlar gerçekten delil niteliği taşıyorsa, sizde böyle bir kanaat hasıl

edecekse, o takdirde varılacak sonuç farklıdır; değilse farklı bir karar verilecektir. O hâlde, evvela evrensel anlamda bu davada uygulanacak hukuk kurallarını ortaya koymamız lazım. Biliyorum doktrinde, tatbikatta birçok tartışma var: "Parti kapatma davaları ceza davasıdır, ceza davası değildir." Bu tartışmalara girmiyoruz ama ister ceza davası olarak kabul edilsin isterse kendine özgü ama ceza usul hukuku kurallarının uygulanacağı bir nevi şahsına münhasır dava olarak kabul edilsin, ama mutlak surette dikkat edilmesi gereken, dikkate alınması gereken bir kısım ceza muhakemesi kuralları var. Sıradan bir ceza davasında bile bu kurallar geçerliyse, bir tüzel kişiliğin… Çünkü, bir siyasi partiye, bir tüzel kişiliğe yapılabilecek en ağır itham yapılmıştır: Laiklik karşıtı eylemlerin odağı. İddia çok yüksek, karşılığında talep edilen müeyyide ise idam hükmünde; siyasi partinin kapatılması, tüzel kişiliğinin ortadan kalkması. Öyle olunca, bir sulh cezalık işte bile bu kurallar geçerliyse, evleviyetle böyle bir davada da bunların geçerli olması gerekecektir. Dolayısıyla, işin bu bölümünde bu davada uygulanacak önemli usul kurallarıyla ilgili kısa bir maruzatta bulunmak istiyorum.

Şüphesiz bu davaya delil teşkil eden bir kısım dokümanlar delillendirilirken göz önünde tutmamız gereken kurallardan bir tanesi "şüpheden sanık yararlanır" ilkesidir. Çünkü, idamla sonuçlanacak bir hüküm verebilmek için gerçekten ortada hiçbir şüphenin olmaması lazım. En ufak bir ihtimalin dahi söz konusu olması hâlinde bir evrensel kural olarak bunun parti lehine yorumlanması gerekir: Şüpheden sanık yararlanır ilkesi.

İkincisi: Maddi gerçeğin araştırılması ilkesi. Doğrusunu isterseniz, bu davada en çok ihlal edilen usul hükümlerinden bir tanesi budur. Şimdi, bir hukuk düzeninde tüzel kişileri kapatmak veya insanları cezaevlerine sokmak marifet değildir, doğru olan da bu değildir. Ceza hukukunun temel felsefesi de bu değil. Hukukun esas amacı, varmak istediği şey gerçeği ortaya çıkarmak, gerçeği orta yere çıkararak adalete ulaşmaktır. O nedenle, mahkeme heyeti önüne bir dava getirilirse o olayın bütün yönleriyle, bütün delilleriyle lehte aleyhte toplanıp ona göre bu davanın açılması gerekir. Maddi gerçeğin araştırılması ilkesi. Buna hiç riayet edilmediğini biraz sonra arz edeceğim.

Üçüncüsü: Yeterli delil ilkesi. Eğer yeterli delil yoksa dava açılması doğru değildir. İster ceza davası ister hukuk davası isterseniz böylesine önemli bir dava. Yeterli delil yoksa, bir dava açtığınız takdirde, sonuç ne olursa olsun daha baştan en büyük zararı veriyorsunuz. Şimdi, bu davanın

açıldığı günden beri hem ülke için hem de kendimiz açısından ne büyük sıkıntı çektiğimizi belki bu platform bunları konuşmaya imkân vermez, ama ben biliyorum ki bu davada yeterli delil yok, hatta delil yok. Ama buna rağmen dava açılmış. Hâlbuki, işleyen bir hukuk sisteminde önce deliller toplanır lehte aleyhte, açılacak davanın nevini, türünü o deliller belirler. Önce davayı açıp sonra delil toplamaya kalkışırsak, o takdirde bu hukukun temel ilkelerini da zayıflatır, hukuka olan güveni de zayıflatır, kurumlar aşınır ve bir evrensel usul kuralı da ihlal edilmiş olur.

Bir başka usul kuralı üçüncü kişilerin eylemlerinden sorumlu olmama ilkesidir. Şimdi biraz sonra yine ifade edeceğim. Ekte konulan delillerin bir kısmı bu kurala da uymamaktadır.

Bir başka husus "Kanunsuz suç ve ceza olmaz" ilkesinin genişletici yorum ve kıyas yasağı sonucunu doğuran boyutudur. Dolayısıyla, bu manadaki kuralların dar bir şekilde yorumlanması lazım. Ceza Kanunu'nda yaptığımız değişiklikle de bunu açıkça ortaya koyduk: Kıyas yoluyla yorumlar getirilemez.

Bir başka ilke "dürüst işlem" ilkesi. Dürüst işlem ilkesi ceza muhakemesi işlemlerinin kandırma, yanıltma veya zorlama gibi irade serbestisini engelleyen veya savunmayı kısıtlayan hususlardan ari olması lazım. Yine bu biraz sonra açıklayacağım hususlarda bu ilkenin de birçok delil bakımından ihlal edildiğini açıklıkla görebiliriz.

Ve son bir ilke "vakıaların sabit ve muhakkak addedilmesi" gerekliliğine ilişkin kural. Eğer bu noktada bir ihtimal varsa, olsa olsa varsa, tahmine dayanıyorsa, bu kuralın uygulanma şansı da yoktur.

Yeri gelmişken bir hakkı teslim etmem lazım. O da şudur: Bugün Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı olan Sayın Yalçınkaya saygı duyduğum bir hukukçudur. Hakikaten çok değerli bir hukuk adamıdır. Eski görevim sebebiyle de yakinen tanıyorum. Ayrıca Başsavcı Vekilliği yapan Sayın Kubilay Özkan iyi bir ceza hukukçusudur. 2002'den bu tarafa yaptığımız ceza hukuku alanındaki değişikliklerde Yargıtay adına toplantılara hep kendisi katılmıştır. Dolayısıyla çok büyük katkısını gördük. Bunu hep kamuoyunda da ifade ettim zaten.

Şimdi, benim hayretimi mucip olan, böyle iki değerli hukuk adamının görev yaptığı bir makamdan böylesine hukuki titizlikten uzak bir iddianame nasıl hazırlanmıştır? Doğrusu iki şeye hayret ediyorum: Bir, böyle bir iddianame; ikincisi, böylesine iki değerli hukukçunun olduğu bir makamdan bu dava nasıl açılabildi?

Şimdi, neden bunu söylüyorum: Bakınız, ekteki delilleri değerlendirirken en az on yedi noktada sakınca var. On yedi noktadan bu deliller arızalı, bu delillerin delil olma niteliği yok. Bu delillere göre bir karar verme imkânı da yok.

Şimdi, demin bir ilke söyledik: Maddi gerçeğin araştırılması ilkesi. İddia Makamı… Çünkü -yeri gelmişken ifade edeyim- Avrupa Birliğiyle Türkiye'nin arasındaki en çok tartışmalardan bir tanesi ve ilerleme raporlarındaki Türk yargısının en büyük eksikliklerinden bir tanesi savcıyla hâkimin aynı düzlemde oturması. Niye savunma makamındakiler aşağıda oturuyor, öbürleri yukarıda oturuyor, onların da aşağı inmesi lazım. Bu çok tartışma konusu olmuştur. Ceza Muhakemesi Yasası'nda da epey tartışmalar olmuştur ve hâlen de tartışılan bir konudur. Biz her defasında şunu söyledik, dedik ki: "Sizdeki iddia makamı gibi değil. Sizdeki savcı anlayışı farklı, bizdeki farklı. Bizdeki hâkim statüsünde. Mesleğe alınmaları, kabulleri, yetkileri, sorumlulukları… Bugün hâkim olan pekâlâ bir başka zaman savcı olabilir, kendi içinde geçişleri var. Çünkü, sizin orada iddia makamı, özellikle Anglosakson hukukunda, hepinizin bildiği gibi, sadece aleyhe olan delilleri toplar, lehe olanları savunma makamı getirecek. İddia makamının böyle bir yükümlülüğü yok. Hâlbuki bizim Ceza Muhakemesi Yasası'nın -eskisinde de, yenisinde de- 160, 161 ve takip eden maddelerde, lehte, aleyhte delillerin hepsini toplaması lazım." Yani, şu davanın ekindeki dosyalara bir bakın. Yani, bu parti bu kadar kötü iş yapmış da bir tane iyi iş yapmamış mı? Bir tane lehte delil hiç olmazsa kanun hükmünün gereğini yerine getirmek adına bile olsa, sembolik olsa, iki tane evrak getirilip bunun ekine konabilirdi. Bunların hiçbirisi konulmadan bir iddianame hazırlanıyor.

Şimdi, belli ki Başsavcılık Makamındaki çalışanların bu konuda yeterli titizliği yok. Şimdi, ikincisi: Delil olarak ortaya konulan ne? Basın, basın kupürleri, gazete kupürleri… Şimdi, Türkiye'de bilgi kirliliğinin en önemli kaynaklarından bir tanesi Türkiye'de basındır. Biz bunu hep söyleyip geldik. Hepimiz de olup bitenlere bakıyoruz. Şimdi, bir olayı hep beraber yaşıyoruz. A gazetesinin manşetten verdiğini öbürü küçücük bir haber olarak veriyor veya birisi bir başka bölümünü orta yere çıkarır, öbürü bir başka bölümü orta yere çıkarır. Önce yazar, sonra bu işin aslında "Siz tavzih edin, tekzip edin…" İşiniz gücünüz yoksa basında çıkan bu yalan haberleri, yanlış haberleri, kirli bilgileri temizlemek. Dolayısıyla, şimdi bu davanın en zayıf, bana göre en eksik yanlarından bir tanesi gazete kupürlerine dayanmış olmasıdır. Üstelik de bunun çok önemli bir kısmının bir tek gazeteye dayanmış olmasıdır. Gerçekte bu doğru mudur değil midir, aslı var

mı yok mu, bunu en azından o haberin konusunu teşkil eden resmî makamlardan bilgisini, belgesini isteme imkânı varken, hiç bu yollar tercih edilmemiş, önümüze sizlerin dahi aylarca okumakta zorlanacağınız, ilgisi olan olmayan ne varsa getirilip konulmuş. Onun için, mahkemeye kolaylık olması bakımından bu delillerin on yedi tane zaafı var.

Şimdi, bunlardan bir tanesi, 71 kişiyle ilgili siyasi yasak talep ediyor. Ama bu yasak talep ettiği kişilerin hukuki dayanağını koymuyor. Bir iddianamede kim, neden yargılanıyorsa ona onunla ilgili kanun maddesini, hukuki dayanağını koyması lazım. Öyle götürü usulden tartışma yapabiliriz ama götürü usulden suçlama olmaz. Dolayısıyla, hakkında yasak talep ettiği kişilerin hukuki dayanağını koymuyor.

İkincisi: İddia ediyor, itham ediyor, fakat delil koymuyor. Mesela: Talim Terbiye Kurulunda görev yapanların tamamının bir sendikaya üye olduğunu, bunun da laiklikle sıkıntısı olan bir sendika olduğunu söylüyor. Peki, delili nerede? Yani, şimdi bir hukuk devletinde gelişigüzel… Biz siyasette bazen böyle ileri geri suçlamaları yaparız, ama bir hukuki metinde, bir hukuki işlemde delili olmadan itham da yapılamaz, suçlama da yapılamaz, hüküm de tesis edilemez. Eğer bunu söylüyorsanız bunun delilini ekine koymanız lazım ve bu delilin de hukuki anlamda kıymeti olan, o delil niteliğini taşıyan belgelerin, bilgilerin olması lazım.

Şimdi, üçüncüsü: İddiasını ispat için Batı uygulamalarını örnek gösteriyor, "Batı'da böyle." Bizim toplumumuz böyle genellemeler yapar. Batı'yı örnek gösteriyor da, bunun kanıtı yok. Hakikaten Batı dediğiniz neresi? Nereyi kastederek söylüyorsunuz? Bu Fransız uygulaması mı, Alman uygulaması mı, İngiltere mi? Neresi? Şimdi, Avrupa dediğiniz zaman 1 milyonluk Baltık ülkelerinden tutun Portekiz'e kadar her taraf Batı, Batı oldu, Batı uygulamaları oldu. Şimdi, burada ne demek istiyoruz? Şimdi, bir sürü evrak getirip koyuyor ve diyor ki: "Siz benim dediğime bakın." Bunun kanıtı yok burada. "Ben söylersem bu doğrudur." Acaba ne kadar doğrudur? Konuştuğumuz her konunun Batı'da farklı uygulamaları var, bunu biliyoruz, bunu görüyoruz ya da şöyle bir mantıkla bu deliller konuluyor: "Dünyanın ortası neresidir? Ayağımın bastığı yerdir. İnanmayan ölçsün."

Şimdi, biz "Batı'da bunun örneği vardır." derken bütün Avrupa ülkelerini dolaşıp aylarca, yıllarca eğer bir delil arama, bu iddianın doğruluğunu araştırmaya kalkacaksak o zaman hiçbir davanın bitme imkânı yok. Bu İddia Makamının görevidir. Bir şeyi iddia ediyorsa, delilini, kanıtını koyacak.

Şimdi, AK PARTİ'nin dış politikasının İslam'la ilintili olduğunu söylüyor. Bunu söylerken de delil yok. Bir yorumlardan hareketle bir idam hükmünün verilmesini Yüksek Mahkemeden talep ediyor.

AK PARTİ'nin dış politikasının İslam ile ilintili olduğunu söylüyor. Bunu söylerken de delil yok. Bir yorumlardan hareketle bir idam hükmünün verilmesini yüksek mahkemeden talep ediyor. Dış politika konusu… O bölüme ayrıca geleceğim. O konuyu hiç şüphesiz hepimiz biliyoruz, ayrıca bu işlerde görev yapmış olan değerli üyelerimiz de var aramızda. O nedenle, onu ayrı bir başlık olarak söylemek istiyorum.

Bir başka eksikliği bu delil olduğu iddia edilen -tırnak içerisindeki- demetin bir kısmı teorik konularda karşı görüşler ve kararlar olduğu hâlde fotoğrafı tam olarak ortaya koymuyor. Hepimiz hukukla uğraşıyoruz, aynı konuya doktrinde öyle yaklaşanlar var, böyle yaklaşanlar var. Nitekim, daha bu analizi yaparken söylemeye çalıştım. "Kapatma davası ceza davasıdır." diyenler de var, "Ceza davası değildir, ceza usul kurallarını uyguluyor, nevi şahsına uygun, münhasır bir davadır." diyenler de var. Eğer bu konuyu tartışacak, konuşacaksak karşı görüşün de getirilip buraya konulması lazım ki sizler bu ne anlam ifade ediyor daha rahat anlama ve değerlendirme imkânı olsun. Bunlarla ilgili en ufak bir bilgi yok.

Belki en vahim olanı aslı, olmayan haberleri koyuyor. Peki, neden aslı olmayan haberleri koydu? Çünkü, o gazete malumatını noter tasdikli belge olarak kabul etti. Türkiye'de basının neye göre yazı yazdığını hepimiz biliyoruz. Geriye dönük şu on beş yıllık süre içerisinde neden bazı büyük holdinglerin bir banka, bir gazete, bir televizyon sahibi olmak istediklerinin altında yatan gerçekleri biliyoruz, Türkiye'nin bu imkânları elde edebilmek adına nelerin Türkiye'de yasa dışı yollardan böyle bir yapılanmaya gidildiğini hatıralardan biliyoruz, yaşadıklarımızdan biliyoruz vesaireden biliyoruz. Bugün Türk basının maalesef iki tane önemli zaafı var. Bunlardan bir tanesi… Bazıları tümüyle ideolojiktir, bazıları ise zaten arkasında büyük holdingler var. İnkâr edilecek şeyler de değil; kim kimin gazetesidir, televizyonudur, bellidir. Bunların hepsinin siyasetle şu veya bu şekilde beklentisi vardır, ilişkisi vardır. Evet derseniz farklı olur, o zaman körü badem gözlü yaparlar; hayır derseniz bu defa da başka türlü olur. Biz bunları yaşadık geliyoruz.

Vakti uzatmamak için ifade ediyorum. Yaşadığım, şahsen yaşadığım çok trajikomik olaylar vardır. Belki çoğumuz da yaşıyoruz. Şimdi, bu medyanın ortaya koyduğu haberlere bakarak, araştırma yapılmadan "Doğrudur, budur." dediğimiz zaman Türkiye'de kapatılmayacak parti de kalmaz.

Çünkü, basın da ikiye üçe bölünmüş, siz de istiyorsanız öbür kanaldan, ben de istiyorsam bu kanaldaki medyadan bilgi, belge toplayabilirim. O nedenle, aslı araştırılmayan haberleri doğru kabul ederek iddianameye koymuş ve üstelik de AK PARTİ'nin laiklik karşıtı eylemlerin odağı hâline getirdiğini söylediği delillerin önemli bir kısmı aslı olmayan haberler.

Ayrıca kendisi bazı iddialar oluşturmuş. Benim bakımımdan en üzücü nokta şurasıdır: Konumuz ne olursa olsun, ister savunmada ister İddia Makamında ister yargı makamında, yargı kararları önemlidir. Eleştirebiliriz ayrı ama ortada neticelenmiş bir yargı kararı varsa bunu dikkate almak mecburiyetindedir İddia Makamı. Eğer İddia Makamı bu yargı kararlarını dikkate almıyor da farklı bir işlem yapıyorsa, o zaman bu yargı kararlarının anlamı ne, bu yargılamayı biz niye yapıyoruz? İddianameyi delil kabul ediyor, derecattan geçmiş, kesinleşmiş mahkeme kararlarını yok farz ediyor, "Siz benim dediğime bakın." diyor. Böyle bir yargılama mantığı olamaz. Dolayısıyla, yargı kararını dikkate almıyor.

Ha, bir başka şey daha var şimdi bu iddianame ve şeylerinde gördüğümüzde. Şimdi, bir konuşma oluyor. Eğer kendi kurguladığı iddiaları doğruluyorsa o konuşmayı alıyor. Sorulduğu zaman da "Niye tekzip etmedin?" Şimdi, tekzip ediyorsunuz, bu defa diyor ki: "Tekzip etti ama tepkiden dolayı tekzip etti." Şimdi, konuşuyorsunuz suç. Bir televizyon programında iki arkadaş, partili iki arkadaş -ikisi de yasak talep edilenlerden- biri konuştuğu için, öbürü o konuşma sırasında sustuğu için… Niye sustu? Şimdi, dolayısıyla böylesine bir hareket noktası var İddia Makamının. Düzeltme, cevap haklarını dikkate almıyor. Bunlar anayasal hak. Parti kurulmadan önceki beyanları delil olarak kullanıyor. Bizim özel hukukumuzda bile çocuk cenin hâlinde sağ doğmak kaydıyla haklara sahip olur, yükümlülükler ise belli şartlara bağlıdır. AK PARTİ diye bir parti yok, bir tüzel kişiliği yok, ana rahmine bile düşmemiş, seneler evvelinden olup biten, söylenen sözleri getiriyor AK PARTİ'ye yüklüyor. Ceza hukuku anlamında kabul edilebilecek bir şey değildir, böyle bir suçlama olmaz.

Parti üyesi olmayanların beyanlarını suçlamada delil olarak kullanıyor. Yasama sorumsuzluğunu hiç dikkate almıyor. Cumhurbaşkanının beyanlarını delil olarak kullanıyor, Meclis Başkan ve başkan vekillerininkini kullanıyor, "Kişisel görüştür." dediği hâlde bunları parti kapatmada delil olarak kullanıyor ve bu dosyada o kadar çok evrak var ki -gerçekten günlerce büyük bir ekiple çalıştık- samimi olarak itiraf edeyim ki, bu deliller buraya niye kondu yahut bu kupürler, bu gazete, doküman, biz bu işin içerisinden çıkamadık. Yani, İddia Makamı, bir halk tabiriyle, karanlıkta bize

karınca arattırıyor. Siz de arayacaksınız. Şimdi, o kadar evrak, klasörler dolusu evrak niçin konulmuş, kiminle ilgili, neden burada, bunların da misallerini vereceğiz ve bir kısım deliller de yeterli değil.

Hâlbuki, Sayın Başkan, sayın üyeler, Türkiye bir hukuk devleti. Ne yapacaksak bu çerçevede yapacağız. O nedenle, vermiş olduğunuz kararlarda hukuk devleti ne anlama geliyor ve bunlar içtihat hâline gelmiş. Hukuk devleti, insan haklarına saygılı ve bu hakları koruyan, adaletli bir hukuk düzeni kuran ve bunu sürdürmekle kendini yükümlü sayan, bütün işlem ve eylemleri yargı denetimine bağlı olan devlettir. Böyle bir düzenin kurulması yasama, yürütme ve yargı alanına giren tüm işlem ve eylemlerin hukuk kuralları içerisinde kalması temel hak ve özgürlüklerin anayasal güvenceye bağlanmasıyla olanaklıdır. Temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınmadığı, hukukun evrensel kurallarına saygı gösterilmediği ve adaletli bir düzenin gerçekleşmediği bir ortamda hukuk devletinden söz edilemez. Bunlar sizin muhtelif tarihlerde vermiş olduğunuz içtihatlarınız, kararlarınız.

Doktrinde hukuk devletinde müddei iddiasını hukuka uygun usullerle ulaştığı bulgulara ve delillere dayandırarak ispat etmekle mükelleftir. Aksi takdirde İddia Makamının iddiaları ve delilleri hukuki bir kıymet ifade etmez. Hukuk devletinde vatandaşlar hukuki güvenlik içinde yaşarlar. Bunun içinse hangi kurallara tabi olduklarını önceden bilmeleri ve davranışlarını ona göre ayarlamaları gerekir. Hukuk devleti hukuk kurallarının belirliliği ilkesini gerektirir.

Hukukumuza göre, "İddia Makamı kendisine intikal eden veya resen hareket ettiği bir konuda maddi gerçeğin ortaya çıkarılması ve adil bir yargılamanın yapılması için emrindeki adli kolluk marifetiyle leh ve aleyhteki delilleri toplamakla görevli ve yükümlüdür." Ceza Muhakemesi Kanunu, 160. 161 de yine aynı şeyleri düzenliyor.

Sonuç olarak bir şey söylemek istiyorum. İddia Makamı hukuka uygun usullerle her iddianın aslını araştırmak ve maddi gerçeği ortaya koymak, çıkarmak, tarafların leh ve aleyhindeki delilleri toplamak, iddiasını doğru veya doğrulanmış -altını çiziyorum- delillere dayandırmak ve adil yargılamanın yapılmasına katkıda bulunmakla görevli ve yükümlüdür. Demin söylediğim on yedi madde dikkate alındığında, Sayın İddia Makamı bu yükümlülüğünü yerine getirmemiştir.

Ancak, partimiz hakkında iddianame ve ekleri tetkik edildiğinde, İddia Makamının bu görev ve yükümlülüklerini yerine getirmede yeterince titiz

ve objektif davranmadığını söyleyebiliriz ve bundan dolayıdır ki hukuk güvenliği açıkça ihlal edilmiştir.

Şimdi, birincisi: Aslı olmayan haberler delil olarak kullanılmıştır. Hukuk devletinde iddia makamı iddialarını gerçek delillere dayandırmak zorundadır. Asılsız haberleri iddianameye dönüştürmek hukukun evrensel kuralları ve hukuk devletinin sağladığı hukuki güvenceleri ihlal etmek demektir. Partimiz hakkındaki iddialar ve deliller tetkik edildiğinde pek çok asılsız haberin gerçek bir iddiaya ve iddianameye dönüştürüldüğünü görmek mümkündür. Bunlardan bir tanesi şudur: Sayın Başbakan, AK PARTİ Genel Başkanı Malezya'ya bir ziyaret yapıyor. Malezya'ya ziyaret yaptığında orada çıkan, İngilizce çıkan bir gazeteye beyanat veriyor. Onun Türkiye'deki bir gazetede yansıması var. Başbakan Türk basınında çıkan bu habere göre Türkiye modern bir İslam devleti olarak niteleniyor. Yani, demiş ki Başbakan: "Modern bir İslam devleti olarak Türkiye medeniyetler uyumuna örnek olabilir." tarzında bir ifade geçiyor.

Şimdi, kesinlikle Başbakanın böyle bir açıklaması yok. Türk basınında var. Ama eğer deliller tümüyle ortaya konulacaksa, bu iddia doğru mudur değil midir diye bunu Dışişlerinden sorabilirdi, bunu oradaki Türk Büyükelçiliğinden sorabilirdi, bu gazetenin orijinal nüshasını getirebilir, oradan görebilirdi hakikaten Başbakan orada böyle bir şey söyledi mi? Şimdi, biz bunu ekte koyduk. Şeyde var. Ayrıca da, belki kolaylık olsun, tekrar o klasörlerin arasında size bir kolaylık olması anlamında buradadır, size tekrar arz edeceğiz bunları. Böyle bir ifade kesinlikle yok, yani Sayın Başbakan "Türkiye modern bir İslam devleti" ifadesini kesinlikle kullanmamıştır. Başbakan "Türkiye İslamiyetin ve demokrasinin ahenkli bir biçimde bir arada bulunabildiğini gösteren bir model olabilir. Türkiye, bir medeniyetler çatışması yaşanabileceğini söyleyen Huntington'un yanılmış olduğunu kanıtlayacaktır ve medeniyetlerin ahenk içinde yaşamasının mümkün olduğunu gösterebilir." Bunun aksinin olduğunu söyledik. Buna rağmen İddia Makamı -çünkü biz birincisinde söyledik bunu- hiç olmazsa aradan geçen süre içerisinde "Bu iddiamız doğru mudur değil midir?" diye son mütalaaya kadar biz bunu bekledik. Hiç bu konulara temas etmemiş. Demiyor ki bize "Bu sizin söylediğiniz doğru değildir, yanlıştır." "Biz aslını getirttik, bizim söylediğimiz doğrudur." demiyor, o kısımlar geçilmiş. Dolayısıyla, bu iddianamede en çok üzerinde vurgu yapılan ve rejim değişikliğinin en önemli gerekçelerinden bir tanesi olarak "Başbakan Türkiye'yi modern bir İslam devleti…" Hepimiz biliyoruz ki Türkiye laik bir

devlettir. Anayasa'sında bellidir, bunu da sık sık hepimiz tekrar ediyoruz. Dolayısıyla, bu buradadır. Birinci şeylerden bir tanesi budur.

Şimdi, ikincisi: "Sizin üniversitelerinizde rektörleri de Üniversitelerarası Kurul üyesi belirliyor, ancak onların attığı imzaların altında sizin de isminiz var." tarzında bir iddiada bulunuyor. Başbakan ile Vakıf Üniversiteleri Birliği üyeleri arasında yapılan görüşmede başörtüsü konusu görüşülmediği hâlde basında böyle bir haber geçiyor. Şimdi, tartışmalı konu başörtüsü konusu. Üniversitelerarası Kurulun üyesi aynı zamanda bu özel vakıf üniversiteleri, vakıf üniversitelerinin bazı sorunları var, Başbakanla görüşmeye geliyorlar, konuştukları vakıf üniversitelerinin konusudur, başörtüsü konusu değildir, ama gazete gündemde olmayan bir konuyu, konuşulmayan bir konuyu varmış gibi gösteriyor. Kaldı ki, zaten gazetenin bizatihi kendisinde bile bu haber var. Teyit ediliyor ki, Başbakanla şey arasındaki konuşmada böyle bir konu geçmemiş. Ama bunu koyuyor, araştırmıyor.

Üçüncüsü, en önemlilerden bir tanesi: Türkiye Büyük Millet Meclisinin mescidinde Kur'an kursu açıldığı iddiasıdır. Böyle vahim bir iddia var. CHP Denizli Milletvekili Mehmet Neşşar Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Bülent Arınç'a Türkiye Büyük Millet Meclisi içindeki mescitte Kur'an kursu açılıp açılmadığı şeklinde soru önergesi veriyor, Başkan da 3/7/2005 tarihli cevapta Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı, Mecliste Kur'an kursu açılmadığını ve kurs açma yetkisinin de Diyanet İşleri Başkanlığına ait olduğunu açıkça belirtiyor. Metin burada. "Yukarıdaki açıklanan mevzuata göre -Meclisin resmî yazısıdır- yaz Kur'an kursu açma yetki ve görevi Diyanet İşleri Başkanlığına ait olup Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının yaz Kur'an kursu açması söz konusu değildir. Şu anda Türkiye Büyük Millet Meclisi kampusünde Diyanet İşleri Başkanlığınca açılmış bir yaz Kur'an kursu da yoktur."

Şimdi, Meclisle Başsavcılığın arası belki yüz metre. Pekâlâ böylesine ağır bir ithamı yaparken bunu resmen sorabilseydi herhâlde bu cevabı kendileri de alacaktı, şimdi iktidarda olan bir partiyi böylesine ağır bir ithamla karşı karşıya bırakmayacaktı.

Şimdi, bir başka husus: Mardin eski Milletvekili Nihat Eri'nin tekkeler lehinde konuşma yaptığı iddiası. Böyle bir konuşma yok. Nerede yok? Gayet açık. Hepimiz biliyoruz ki Türkiye Büyük Millet Meclisinde ister Genel Kurulda ister komisyonlarda ne konuşuluyorsa, doğru yanlış, zaman zaman yaptığımız keyfî müdahaleler de dâhil, alkışlar dâhil, yuhlamalar dâhil hepsi tutanaklara geçer. Şimdi, böyle bir iddiayı gazetede okuyor ama

Türkiye Büyük Millet Meclisinden sormuyor, Başkandan sormuyor, "Şunun tutanaklarını bir getirin, bu var mıdır yok mudur?" diye sormuyor. Komisyon Başkanı diyor ki: "Hayır, böyle bir konuşma olmadı, "tekke" kelimesinin içinde geçtiği bir konuşma kesinlikle yok." Bu yetmiyor, Nihat Eri -eski milletvekili- bu haberi yalanlıyor, tekzip ediyor. Tekzip metnini hiç yayınlamayan Cumhuriyet gazetesi muhabiri Türey Köse ile yeterli biçimde yayınlamayan Hürriyet gazetesi muhabiri Nuray Başaran'ı Basın Konseyine şikâyet ediyor, Basın Konseyi yaptığı inceleme sonucunda tekzibi yayınlamadığı için Cumhuriyet gazetesi muhabiri Türey Köse'ye uyarma cezası veriyor.

Şimdi, gazete haberi var, arkasındaki bu gelişmelerin hiçbirisi yok. Şimdi, bu nasıl bir maddi gerçeği araştırmak, nasıl yeterli delil?

Bir başka husus: Çeşitli sağlık kuruluşlarında başörtülü çalışanların olduğuna dair gazete haberleri.

Şimdi, bununla ilgili bir televizyon programında da konu olan bir husus var, o da şudur: Belki hepimiz hatırlayacağız, Konya'da on yedi yaşındaki bir genç Konya Numune Hastanesine müracaat ediyor, iki tane başörtülü bayan, iddiaya göre, gazete haberine göre, gelen kişi erkek olduğu için, affedersiniz, testislerine ultrason yapmıyor. Gerekçe bu. Gazete bunu büyük bir haber olarak veriyor. Bu türlü şeyler. Şimdi, bunun üzerine Sağlık Bakanlığı derhâl inceleme ve soruşturma başlatıyor. Bu soruşturma neticeleniyor, bu iddianın doğru olmadığı orta yere çıkıyor. Şimdi, evvela böyle bir şey varsa İddia Makamının bir soruşturma olup olmadığını, varsa neticesini sorması lazım. İddia var, teftiş raporu yok. Ayrıca, bu konuyu gündeme getiren gazete, Hürriyet gazetesi bir özür yazısı yazıyor. Bu da yok. Şimdi, ne yapmak istiyoruz o zaman biz? Şimdi, bakın, "Özür ve teşekkür." Genel Yayın Yönetmeni Ertuğrul Özkök "16 yıllık genel yayın yönetmenliğim süresince, hiç gocunmadığım bir şey, yanlış yaptığımızda 'özür dilemek' ve düzeltmek oldu. İtiraf edeyim, mesleğimizde herkes bu konuda benim kadar bonkör değildir. Geçen hafta Davos'ta olduğum için, söz verdiğim bir görevi biraz gecikerek yerine getiriyorum." diyor. Haberden bahisle "Soruşturma geçen hafta tamamlanarak kamuoyuna duyuruldu. Sonuçlarını Hürriyet'te okudunuz. Müfettişler, gerçekten iyi bir soruşturma yaptılar ve şu sonuçlara ulaştılar: İki kadın görevlinin bir kusuru yoktu. Başhekim, iki kadın radyoloğun o gün görevde olmadıklarını söylemişti. Biri görevdeymiş ancak kendisinden çekim istenmemiş. Öteki ise görevde değilmiş. Bu sonuçtan sonra bize yapılacak tek şey kalıyor. İki kadın görevliden özür dilemek."

Ha, bir başka şey daha var bu haberde, o da şu: Başörtülü bir kısım bayanların Cebeci Eğitim ve Araştırma Hastanesinde görev yaptığını söylüyor. Cebeci Eğitim ve Araştırma Hastanesi diye bir hastane yok. Yani, olmayan bir yerde bir hastane yok. Vakıf Gureba Hastanesi var İstanbul'da - yani, neresini düzelteceğiz- o da Sağlık Bakanlığına bağlı değil.

Şimdi, yani insanların kişilikleriyle medya kolaylıkla oynayabiliyor. Aslını esasını araştırmadan bir kısım haberleri gündeme getiriyor. Bunları getirebilir, bunlar alıştığımız şeylerdir. Biz siyaset adamı olarak nelere alıştık, ama insanların onuruyla ilgili bir şeyse, üstelik de iktidar olan bir parti, vatandaşın yarısının rey verdiği bir partiyle ilgili bir itham yapılacaksa ve soruşturma makamlarının soruşturmalarına itibar etmeyeceksek, tekziplere itibar etmeyeceksek, bu türlü özür yazılarını getirip bunun ekine koymayacaksak, o zaman bu yargılama nasıl yapılacak? Doğrusu işin en üzücü yanlarından bir tanesi budur.

BAŞKAN – Sayın Çiçek, yeni bir bölüme geçmeden, saat 13.30'da devam etmek üzere ara vereceğim. Hem de siz de yoruldunuz, dinlenmiş olursunuz.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI CEMİL ÇİÇEK – Peki, teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Saat 13.30'da devam etmek üzere ara verilmiştir arkadaşlar.

Kapanma Saati: 12.05

BAŞKAN – Sayın Çiçek buyurun, kaldığınız yerden devam edebilirsiniz.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI CEMİL ÇİÇEK – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Yüksek Mahkememizin saygıdeğer üyeleri, bu davayla ilgili olarak Sayın İddia Makamı tarafından delil olarak sunulan belgelerin değerlendirmesini yapıyorduk. Birinci bölümde, aslı olmadığı halde gazete haberlerine dayanarak partimiz hakkında bir itham var, bunları maddeleştirmeye çalıştık.

Şimdi, yedinci bir iddia olarak iddianamede, devlet kadrolarının İslami bir yapıya dönüştürülmesine matuf olarak Diyanet İşleri Başkanlığı kadrosunda görev yapan çok sayıda memurun hastane yöneticiliğinde görevlendirildiği iddiasıdır. Bu iddia, gerçekten bizim bakımımızdan da şaşırtıcı olmuştur. Türkiye bir hukuk devleti, her konuda neyin nasıl yapılacağı haddinden fazla da yasa var. Dolayısıyla, kurumlar arası

nakillerin nasıl olacağı, bunun usul ve esasları da hem 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda belli hem de buna dayanılarak çıkarılan yönetmeliklerden belli. Şimdi burada iddia edilen husus, Sağlık Bakanlığına naklen geçişlerde sübjektif değerlendirmelerin yapıldığı iddiasıdır. Halbuki bu konuyla ilgili olarak yayınlanmış olan bir yönetmelik var. 8/6/2004 tarih 25486 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmış ve ilk defa Sağlık Bakanlığı burada, keyfî uygulamaları ortadan kaldırmak bakımından kura usulünü getiriyor. Kuranın olduğu yerde nasıl keyfîlik oluyor, doğrusu bunu anlamak mümkün değil. Yani Sağlık Bakanlığı kendi ihtiyaçlarını belirliyor, bunu ilana çıkarıyor, senenin belli aylarında müracaat edenler arasından kura çekmek suretiyle belirliyor. Şimdi, bu Resmî Gazetede de yayımlanan Yönetmeliğin "Kurumlar Arası Naklen Atama,

Madde 17.- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 74'üncü maddesi çerçevesinde diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan kamu görevlileri Bakanlıkta durumlarına uygun kadrolara atanabilirler. Atama dönemleri şubat, mayıs, ağustos ve kasım olmak üzere dört dönemdir. Şubat dönemi atamaları için aralık ayının başından ocak ayının sonuna kadar, mayıs dönemi atamaları için mart ayının başından nisan ayının sonuna kadar, ağustos dönemi atamaları için haziran ayının başından temmuz ayının sonuna kadar, kasım dönemi atamaları için eylül ayının başından ekim ayının sonuna kadar müracaat edilir. Müracaatlar Bakanlığın ilan ettiği kadrolara göre tercihler belirtilerek doğrudan doğruya yapılır. Müracaatları kabul edilenlerin atanacakları yerler tercihleri doğrultusunda kurayla belirlenir. Bu yolla yapılacak atamalarda ilan edilecek kadrolar sırasıyla altıncı ve beşinci hizmet bölgelerinden başlamak üzere." diyor.

Şimdi, bu, herkesin bildiği, herkesin rahatlıkla okuyabileceği… Eğer, buradaki belirtilen usullere aykırı bir işlem varsa da her halükârda yargı denetimine tabi olan bir işlem yapılıyor ve bu iddiaya baktığınız takdirde de zannediliyor ki, Diyanetten yüzlerce, binlerce kişi oradan ayrılmış, başka kadrolara geçmiş. Halbuki bütün bu süre içerisinde yapılan personel sayısı, atama sayısı sadece 6'dır. Dolayısıyla 6 kişi, buradaki belirlenen usullere göre yapılmıştır. Kaldı ki burada başka bir şey daha söz konusudur, o da şudur: Diyanet İşleri Başkanlığı bir Anayasal kuruluştur ve gerçekten de bize özgü bir kuruluştur. Ben, İslam dünyasını gezdim görev icabı. Kabul etmek gerekir ki, Diyanet İşleri Başkanlığının kuruluşu, böyle bir kuruluş, Atatürk'ün büyük bir öngörüsüdür, bunu kabul etmek lazım. Gerçekten, eğer böyle bir Diyanet İşleri Başkanlığı Teşkilatı olmasaydı, tutanaklara geçtiği için söylemek istemiyorum bazı devletlerin isimlerini, oraların ne

hâlde olduğunu gördük. Dolayısıyla, bir Anayasal kuruluş olan, devletin yasalarına tabi olan kurumlar arasında birilerini şüpheli görmek, birilerini rejim açısından tehlikeli görür bu türlü yayınların yapılması, haberlerin yapılması ve buna dayalı olarak da bir ayrımcılığın yapılması, doğrusu, Anayasa ile bağdaşır bir durum değildir. Kaldı ki, iddia edilen şeylerin tamamı da, zaten 6 kişiden ibarettir bu kadar sene içerisinde.

Şimdi, bir başka husus daha var. Sağlık Kuruluşları Ruhsatlandırma Yönetmeliği Taslağının 113'üncü maddesindeki hastaların dinî gereklerini yerine getirebilecekleri mekânların ayrılmasında ilk defa başlatıldığı iddiasıdır, iddianamenin 110'uncu sayfasında böyle diyor.

Evvela şunu ifade edeyim ki: Bizim dönemimizde, 2002'den bugüne kadar bu alanla ilgili Sağlık Bakanlığından böyle bir yönetmelik çıkarılmamıştır. Hayreti mucip olan bir şey, devletin envanterinde olan ve rahatlıkla da teknolojik imkânlarla erişilebilecek bir kısım mevzuat hükümleri sanki dün, bugün veya bu iktidar döneminde çıkarılmış gibi bunun bir itham konusu yapılmasıdır. İddianamedeki ibareleri içeren Hasta Hakları Yönetmeliği on senedir yürürlüktedir. Biz çıkarmadık, 1/8/1998 tarih ve 23420 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş, yönetmeliğin tarihi 1998. Şimdi, bunun 38'inci maddesinde, bu hasta haklarıyla ilgili bir yönetmeliktir. Malum, bu, artık uluslararası camiada da "hasta hakları" diye bir kavram var, bununla ilgili birçok mevzuat düzenlemeleri var, buna paralel olarak da biz de o tarihte böyle bir yönetmeliği kabul etmişiz, yayınlamışız. Bunun 38'inci maddesinde başlığı şöyle: "Dinî Vecibeleri Yerine Getirebilme ve Din Hizmetlerinden Faydalanma.

Madde 38.- Sağlık kurum ve kuruluşlarının imkânları ölçüsünde hastalara dinî vecibelerini serbestçe yerine getirebilmeleri için gereken tedbirler alınır. Kurum hizmetlerinde aksamalara sebebiyet verilmemek, başkalarını rahatsız etmemek ve personelce düzenlenip yürütülen tıbbi tedaviye hiçbir şekilde müdahalede bulunmamak şartıyla hastalara dinî telkinde bulunmak ve onları manevi yönden desteklemek üzere talepleri hâlinde dini inançlarına uygun olan din görevlisi davet edilir. Bunun için sağlık kurum ve kuruluşlarında uygun zaman ve mekân belirlenir. İfadeye muktedir olmayıp da dinî inancı bilinen ve kimsesiz olan agone hâlindeki hastalar için de talep şartı aranmaksızın dinî inançlarına uygun olan din görevlisi çağrılır. Bu hakların nasıl ve ne zaman kullanılacağı ve bu konuda alınacak tedbirler sağlık kuruluşunun çalışma usul ve esaslarını gösteren mevzuatta ayrıca düzenlenir." Dolayısıyla, bu, 1998'den beri Türkiye'de de

bazı hastaneler bunu uyguluyor. Burada bir mecburiyet yok. Orada, zaten belli şartlar getirilmiş, belli kriterler getirilmiş. Bildiğim kadarıyla, Hacettepe Üniversitesinde, Bayındır gibi, MESA gibi, Acıbadem gibi bir kısım özel hastanelerde, Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinde buna benzer bir kısım mekânlar tahsis edilmiş olabilir, görevliler tahsis edilmiş olabilir. Bu, tamamıyla ihtiyaridir ama bizim bakımımızdan önemi, sanki bu yönetmelik bizim dönemimizde çıkmış, biz ilk defa bunu uyguluyoruz veya bu gündeme geliyor gibi bir tartışma Türkiye'de başlatıldı ve bu da iddianameye bizim aleyhimize bir delil olarak sunuldu. Bu da çok doğru bir şey değildir. Kaldı ki, Batı dünyasında da yapılan bu neviden hizmetlerle ilgili bazı hatıralar var. Mesela benim şahsen bildiğim, merhum Sabancı Amerika'da kalp ameliyatına gittiğinde –kitabında yazar bunları, bilseydim de getirebilirdim onu- kendisine bir din görevlisinin gelip ameliyat öncesi bazı telkinlerde bulundu, duada bulunduğunu da orada açık açık yazar. Dolayısıyla, bu, zaten dışarıda da uygulaması olan ve 1998'den beri de Türkiye'de yürürlükte olan bir yönetmelik. Eğer bir işlem yapılıyorsa, bunun gereği olarak yapılıyor. Eğer, bu yönetmelikte hukuk açısından sakıncası varsa, başta Tabip Odaları veya meslek kuruluşları şimdiye elli defa bunun aleyhine yargı mercilerine gidebilirlerdi, bununla ilgili davalar da açılabilirdi. Halen yürürlükte olduğuna göre, demek ki aslında bu açıdan da üzerinde durulması gereken bir konudur diye düşünüyorum.

Şimdi, Samsun ili Gazi beldesi belediye başkanı Süleyman Kaldırım'ın, Muhtasar ilmihal resimli namaz hocası kitabına ön söz yazdığı ve bu kitabı ilköğretim öğrencilerine dağıttığı iddiasıdır. Şimdi, daha başka noktalarda da göreceğiz. Şimdi, piyasaya çıkmış bir kitap varsa, iddia makamının gazetedeki habere itibar etmek yerine, onunla beraber piyasadan o kitap temin edilebilir, hakikaten o gazetenin yazdığı doğru mudur, yanlış mıdır diye bakar, ona göre bunu delil olarak koyması gerekirdi. Şimdi, bu iddia tümüyle asılsız. Neden asılsız? Bir defa, kitap burada. Biz, bunların hepsini, Sayın Başkanım, delillerimiz arasında bunların hepsini koyduk hatta tasnif de ettik, belki bunları tekrar size arz edebiliriz kolaylık olması açısından. Şimdi, Süleyman Kaldırım bu kitaba bir ön söz yazmamış, ön söz burada. Altında Süleyman Kaldırım'ın böyle bir imzası da yok, ismi de yok.

İkincisi: Süleyman Kaldırım, bu kitabı ilköğretim öğrencilerine de dağıtmamış. Şimdi, bir şey dağıttı diyorsak, bunun ilgili makamlardan sorulması lazım; kime dağıtılmış, nereye dağıtılmış, neyin nesidir? Buna benzer bir başka iddia daha var ileride bazı görevlilerle ilgili. Dolayısıyla, bu

iddianın da aslı yok. Böyle bir kitap da yok, ilkokulu öğrencilerine dağıtılmış bir kitap da söz konusu değil.

Bir başka delil Ayşe Yüreklitürk: İzmir İl Genel Meclisinin 2005 yılı Aralık ayında yapılan toplantısına türbanla gelerek Adalet ve Kalkınma Partili meclis üyelerinin arasına oturduğu ve bu tutumunun ağır tartışmalara sebebiyet verdiği iddiasıdır. Bu iddia doğru değil. Bir defa hepimiz şunu biliyoruz ki: Eğer bir mekân belli kişilere tahsis edildiyse sadece o kişiler oturur. Meclis Genel Kurulunda milletvekili olmayan kimse oturmaz. Yabancı konuklar, onların da kimler olacağı bellidir, onlar da konuşma yapar giderler ancak dinleyici locası belli kurallara uymak kaydıyla Mecliste de serbesttir. Dolayısıyla, Genel Kurulda oturmanın şekli, düzeni, kıyafeti bellidir, dinleyici localarının durumu bellidir. Şimdi bu açıdan baktığımızda, bir defa bu Ayşe Yüreklitürk il genel meclisi üyesi değil, AK Partide İzmir il yönetim kurulu üyesi. İkincisi, Ayşe Yüreklitürk il genel meclisi üyeleri arasında oturmamıştır. Ayşe Yüreklitürk il genel meclisi toplantı salonunun halka ayrılan kısmında oturmuş ve toplantıyı izlemiştir ve bu bölüm bakımından da herhangi bir kıyafet kısıtlaması yoktur. Bu, Meclis için de geçerli. Meclis Genel Kurul salonunda bayan ve erkeğin hangi tip kıyafetleri giyeceği İç Tüzük'te bellidir ama dinleyici locaları bakımından daha serbesttir. Bu açıdan baktığımızda, pekâlâ Sayın İddia Makamı bunu İzmir Valiliğinden sorabilirdi. Artık, günümüz dünyasında bu tür bilgilere ulaşmak da zor değil, öyle uzun uzun beklemeye de gerek yok; faks var, başka türlü teknolojik imkân var. Bunu sorabilmiş olsaydı, böyle bir yanılgıya siz de, biz de düşmezdik. Şimdi, yazılmış, İzmir İl Genel Meclisi Başkanlığına "Kanun ve yönetmelik maddelerinde belirtildiği üzere İl Genel Meclisi toplantılarımız halka açık olarak yapıldığından görüşmeler sırasında herkesin bu toplantıları izleme hakkı mevcuttur. Şahsınızın -müracaat üzerine ilgili kişinin- Tabipler Odası Başkanı Zeki Gür'ün konuşma yaptığı sırada İl Genel Meclisi toplantı salonumuzun dinleyiciler için ayrılmış olan arka sıralarında oturur vaziyette bulunduğunuz ilişikte görülen görüntü kayıtlarının birinci CD'sinde – 21,19'dan 21.55'inci saniye kadar olan bölümünde- görülmektedir. Bilgilerinize sunulur." deniliyor. Demek ki buradaki iddia da doğru değil, yani "başörtülü olarak oturmaması, katılmaması gereken toplantıya katıldı" iddiası doğru değil.

Bir başka iddia: "Eyüp Belediye Başkanı Ahmet Genç'in, 2006 yılında on bin adet bastırdığı, örtünmemek elbette dinden çıkmak değildir, sadece günahkâr olmaktır. Ancak başörtülüye eğitim ve sosyal sahalarda reva görülen muamele sadece zulüm ve haksızlık olarak değerlendirilemez, aynı

zamanda İslam dinini hatırlatan her şeye düşmanlıktır. Din ve vicdan özgürlüğüne açık bir müdahaledir." görüşlerini içeren "Sevgili Peygamberimiz ve Hz. Muhammed" başlıklı broşür ile Diyanet İşleri Başkanlığının Hz. Peygamberin Örnek Hayatı" isimli kitabını okullarda izinsiz olarak dağıttırdığı" iddiasıdır.

Bir defa hemen ifade etmeliyim ki, belediye başkanının, birinci zikredilen "Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed" başlıklı bir broşür dağıtmamış ve dağıttırmamıştır.

İki: Diyanet İşleri Başkanlığının "Hz. Peygamberin Örnek Hayatı" isimli kitabını da okullarda izinli veya izinsiz dağıtmamış ve dağıttırmamıştır.

Üç: Diyanet Vakfı yayınları arasında çıkan ve Doç. Dr. Ferhat Koca'nın hazırladığı "Hz. Peygamberin Örnek Hayatı" isimli kitabı da okullara veya okullardaki öğrencilere ve velilere dağıtılmamıştır. Bir kısım vatandaşa dağıtılan "Hz. Peygamberin Örnek Hayatı" isimli kitapta, iddianamede iddia edildiği gibi "Örtünmemek elbette dinden çıkmak değildir, sadece günahkâr olmaktır. Ancak başörtülü eğitim ve sosyal sahalarda reva görülen muamele sadece zulüm ve haksızlık olarak değerlendirilemez, aynı zamanda İslam dinini hatırlatan her şeye düşmanlıktır, din ve vicdan özgürlüğüne açık bir müdahaledir." Şeklinde herhangi bir kelime, cümle veya görüş kesinlikle yok. Neden? Çünkü Diyanet Vakfı, bir anlamda yarı resmî bir vakıftır. Diyanet İşleri Başkanlığının denetiminde, oradan çıkacak her türlü yayın Din İşleri Yüksek Kurulu'nun tetkikinden geçtikten sonra piyasaya sunulmaktadır. Dolayısıyla, şimdi kitap burada, bunu da takdim edeceğiz. Böyle bir cümle, böyle bir ifade bu kitabın içerisinde yok. Peki, neye göre yazılıyor? Gazetedeki bir alıntıya göre. Ayrıca, demin söylenen iddialarla ilgili yapılan soruşturma var. Eyüp Kaymakamlığı tarafından bir soruşturma başlatılmış, bütün okullardan sorulmuş, yapılan soruşturmanın sonucunda okul müdürlüklerinden alınan yazılar var. Bu iddiaların hiçbirisinin varit olmadığı burada da açık olarak görülmektedir.

Yine ayrıca, biraz önce, "Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed" isimli broşürün de belediye tarafından basılmamış ve dağıtılmamış olduğu ve içeriğiyle varsa böyle bir broşür bununla herhangi bir ilgisinin bulunmadığı da resmî yazılarla sizlere takdim ediyoruz.

Gazetelerde çıkan haber üzerine Eyüp Kaymakamlığı 21/4/2006 tarihli yazıyla inceleme başlatmış, 18/5/2006 tarihli inceleme raporunda, Eyüp Belediyesi tarafından yukarıdaki iddiaları havi konularda herhangi bir hususun söz konusu olmadığını bu rapora da bağlamıştır. Ayrıca, 137

numaralı ekimizde de yer alan 10 okul müdürü de ifadelerinde, Eyüp Belediye Başkanlığının böyle bir faaliyeti, kitap ve broşür dağıtmadığı açıkça bellidir.

Yine, 12'nci delil olarak sunulan Eyüp Belediye Başkanı Ahmet Genç'in, 2000 yılı Ramazan ayında Eyüp Sultan Camii bahçesinde kurulan Ramazan çadırında, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 87'nci maddesine aykırı olarak ismini ve sıfatını içeren afişler bastırttığı, astırttığı iddiasıdır. Şimdi, bu iddia üzerine, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının talebi üzerine Eyüp Cumhuriyet Başsavcılığı bir tahkikat başlatıyor. Yaptığı incelemenin sonucunda, soruşturmanın sonucunda bu iddianın doğru olmadığı ortaya çıkıyor. Eyüp Cumhuriyet Başsavcılığı 26/3/2008 tarih, 2006/23252 soruşturma numarası ve 2008/3699 sayılı kararıyla bu hususu teyit etmiyor ve bu karar da kesinleşiyor.

Tabiatıyla gazetede bir iddia çıkmış ve kendisinin talimatıyla böyle bir soruşturma başlatıldığına göre en azından iddia makamının bir titizlik gösterip bu soruşturmanın akıbetini sorup varit ise bunu buraya koyması gerekirken, savcılığın bu noktadaki aleyhte kararına rağmen, bu da partinin aleyhine bir delil olarak kullanılmış oluyor.

Şimdi, bir başka enteresan delil: Silivri Belediye Başkanı Hüseyin Turan'ın 2006 yılında belediye adına özel olarak bastırılan ve Ertuğrul Düzdağ tarafından yazılan ön sözünde "Atatürk'ün kişiliğine, ilke ve devrimlerine ağır saldırılar yapılan Mehmet Akif Ersoy'un Safahat isimli kitabın ilçedeki tüm lise öğrencilerine bedava dağıtılmak üzere belediyeye ait taşıtlarda okullara getirildiği ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünce dağıtım izni bulunmayan kitapların bir kısmının lisedeki öğrencilere dağıtımının yapıldığı" iddiasıdır, iddianamenin 104 ve 105'inci sayfasında. Şimdi, kitap burada. Bu, tabii müteaddit defalar baskı yapmış olan bir kitap. Eğer, burada zaten, Atatürk'e bir saygısızlık varsa, ilgili yasa açısından bu suçtur. Herhangi bir izne tabi olmadan da kendiliğinden zaten soruşturma konusu olur. Evvela, bu kitapla ilgili bir soruşturma yok.

İkincisi: Kitabın kendisi burada, içeriğinde böyle bir saldırı yok.

Üçüncüsü: Bu kitap Mehmet Âkif Ersoy'un hayatını, eserlerini, sanatını ve ahlakını anlatan bir kitaptır. Bu piyasada da var, kütüphanelerde de var. Ayrıca, böyle bir iddia üzerine, Cumhuriyet Halk Partisi Silivri İlçe Başkanı Mümin Tulun'un şikâyeti üzerine İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı bir soruşturma başlatıyor. "Belediye Başkanı ile ilgili, Şaban Kurt'la ilgili bu kitaptaki soruşturma sonucunda kitabın giriş kısmında Mehmet Âkif

Ersoy'un hayatı ve eserleri muhalif görüşlerine de yer verilerek anlatılmış olup Mustafa Kemal Atatürk'ün manevi şahsiyetine hakaret suçunu oluşturacak herhangi bir ifade ve suç unsuru da bulunmadığı kanaatine varılmıştır." deniliyor. Bu da İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 31/8/2006 tarih, 2006/31172 soruşturma nolu evrakı, 2006/9252-193 sayılı kararı. Dolayısıyla, ortada da yargı mercilerinden alınmış böyle bir karar var. Konu gündeme gelir gelmez zaten bunu basın yazıyor, çiziyor. Tabii böyle bir işin sonucunda mademki bu delil olarak kullanılacak idiyse, bunun İstanbul Başsavcılığı tarafından bir soruşturma başlatıldığı da kamuoyunca bilindiğinden bunun akıbetini sorup getirip buraya koyması gerekirdi.

Bir başka husus: "Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı İbrahim Karaosmanoğlu'nun üzerinde kartviziti ve AK Parti logosu bulunan 5 bin adet Kuran-ı Kerim'i Büyükşehir amblemini taşıyan çantalar içerisinde belediye personeli aracılığıyla kentte dağıttırdığı" iddiası.

Evvela, böyle bir şey yok, böyle bir dağıtma yok.

İkincisi: Dağıtılan Kuran-ı Kerim'ler üzerinde AK Parti logosu yok.

Üçüncüsü: Yine, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının siyasi partileri soruşturma bürosunun 9/10/2006 tarih ve 2006/48 sayılı yazısına istinaden Kocaeli Cumhuriyet Başsavcılığı soruşturma başlatıyor. Soruşturma sırasında 22/1/2007 tarihli açma tutanağı düzenleniyor ve burada iddia edildiği gibi AK Partiyle ilgili herhangi bir doküman, herhangi bir logo söz konusu değil. Soruşturmayı yürüten 2006/15630, Kocaeli Cumhuriyet Başsavcılığı, bu soruşturmayı yürüten de Kocaeli Cumhuriyet Başsavcı Vekili Sayın İsmet Acar, bu iddianın da varit olmadığını açıkça ortaya koyuyor. Kaldı ki, belediye başkanı hassasiyet gösterir. Bu türlü işlerin toplumda meydana getirebileceği bir kısım rahatsızlar, lüzumsuz tartışmalar olur düşüncesiyle bu iddianın haksızlığını, hukuksuzluğunu ortaya koymak adına noter ihtarıyla Kocaeli Sulh Ceza Mahkemesinin 26/12/2006 tarih ve 2006/1275 değişik işler numarasından bir tekzip kararı çıkarıyor, "bu iddia doğru değildir" diye. Bunu ilgili gazetelere gönderiyor fakat bunlar yayınlanmadığı için bu defa Asliye Ceza Mahkemesine şikâyette bulunuyor "bu tekzipler yayınlanmadı" diye. Yapılan yargılama sonucunda, tekzip metninin tirajı da dikkate alınarak iki gazetede, tirajı 100 binin üzerinde olan iki gazetede yayınlanmasına karar veriyor. Kocaeli Asliye Ceza Mahkemesinin dosya numarası 2007/68, karar tarihi de 26/9/2007, 2007/312. Şimdi, böyle bir haksızlık karşısında yapılacak iş tabiatıyla, yargı yollarına müracaat etmek. Belediye Başkanı da hassasiyet gösteriyor hem savcılığın "böyle bir iddia varit" değildir" diye tutanağı var hem de tekzip ediyor.

Çünkü bu türlü işler bir insanın üzerine kaldığı zaman Sayın Başkan, sayın üyeler; ömür boyu çıkarmanız çok zor oluyor. Çünkü ne zaman sizin isminiz gündeme gelse, geçmişte bu medyanın böyle bir tahripkâr bir yanı da var, hemen iki de bir ona giriyorlar, önünüze getiriyorlar. Davanın uzamayacağını bilsem yaşadığım çok örnekler var, ben bunları burada veririm. On üç sene sonra itiraf ettiler, benim hayatımı perişan ettiler. Müsaade ederseniz yani bu deliller değerlendirilirken Türk medyasındaki kalite, habercilik anlayışının da tipik bir örneğini müsaade ederseniz anlatmak istiyorum.

Ben Anavatan Partisindeyim. Parti içi mücadele her yerde var. 1989'a giderken parti içinde bir yarış başlıyor ve bir kitle partisi olması hasebiyle de parti içerisinde çok değişik gruplar var. Biz de kendimizce bir grubun içerisindeyiz. O zaman, şimdi Sayın İddia Makamının bilgisine ve delil olarak en çok müracaat ettiği bir gazetede, şimdi bir başka gazetede köşe yazarı. Biz o zaman aile politikalarıyla ilgileniyoruz. Bir gün manşetten bir haber: "Flörtün fuhuştan farkı yoktur, Devlet Bakanı böyle söyledi." Tepemden kaynar su döküldü. Ben böyle bir konuşma yapmadım, hayatımda yapmadım, böyle keskin cümle de hiç kullanmadım. Aile politikaları itibarıyla biz, Türk hukuk sisteminin, 65'te Anayasa Mahkemesinin verdiği karar, Medeni Kanun'daki düzenlemeler, Ceza Kanunu'ndaki düzenlemeler, aile nizamı aleyhine işlenen cürümler diye aile nizamına vurgu yapan 414'ten 440'a kadar, belki o tarihli 765 sayılı Kanun'da hükümler var. Demek ki bizim hukuk sistemimiz esas itibarıyla aile düzenini esas alıyor. Medeni Kanun, o tarih itibarıyla 88'inci maddesinden ta eşya hukukuna kadar onun bölümünde nişanlanma, evlilik, boşanma sebepleri, miras hukuku dâhil nikâh altındaki esas itibarıyla beraberliği önemseyen, buna vurgu yapan hükümler var, biz de bunu anlatmaya çalışıyoruz. Bu nereden çıkıyor? Bana sorulan soruda, İskandinav ülkelerinde "nikâh dışı serbest birliktelik diye bir şey var, buna ne diyorsunuz?" Biz de hukuk açısından bunun doğru olmadığını söylüyoruz. Ertesi gün böyle bir şey çıkıyor. Tekzip ediyoruz, tavzih ediyoruz, bu doğru değildir diyoruz, kimseye duyurduğumuz yok. Bir defa, öbürü manşetten verilmiş, tekzip kıyıdan, köşeden veriliyor. Aradan tam on üç sene geçti. Bunların hepsinin kaydı var ve evimde bir şey saklayacaksam, nüfus kâğıdımdan evvel bu kaydı saklıyorum, bu bant kaydını saklıyorum ibreti âlem için, çünkü çocuklarımı da, beni de zan altına sokan bir rezaleti, basın adına bir rezaleti ben yaşadım. Tam on üç sene Cemil Çiçek olarak ne zaman ismim öne çıksa, "Flörtün fuhuştan farkı yoktur" cümlesiyle başlıyoruz. Şimdi, 58'inci, 59'uncu Hükümet kuruldu, gündemde bir sürü konular var.

Bu kişi, bu haberi yazan kişi bir haber kanalında basın kulübünü yönetiyor, programın ismi basın kulübü, ilk o programı yönetenlerden. Beni aradı "Sayın Bakanım, on üç senedir size itiraf etmek istediğim bir şey var." Nedir o? "Siz, böyle bir şey söylemediniz. Biz, o zaman gazete olarak, sizin gruba karşıydık, bir başkasını destekliyorduk. Siz de o grubun önde gelenlerdendiniz, sizi sıkıntıya sokmak adına biz bu haberi yayınladık. Ben biliyorum ki siz o lafı söylemediniz ama ve bu böylece geldi. Ben itiraf ediyorum şimdi." dedi. Ben de o zaman kendisine dedim ki, bunu sizin bana söylemeniz yetmiyor telefonda, kamuoyu beni böyle biliyor. Ben değil, benim çocuklarım da bu sıkıntıyı yaşıyor her gittiği yerde. Eğer bunu düzelteceksen senin programına çıkacağım. "Söz, düzelteceğim." dedi. Gerçekten, basın kulübünde ceza kanunu düzenlemeleri var. Yine, böyle sağa sola çekilmesi müsait bir soru sordu. Ben de dedim ki, evvela şu on üç yıl evvel bana yaptığın bir haksızlığı kamuoyu önünde bir düzelt. De ki, siz o lafları söylemediniz, ben yazdım. "Evet, gerçekten, siz o lafları söylemediniz, biz farklı bir grubu destekliyorduk, bu sebepten dolayı biz o zaman yazdık, özür diliyoruz." dedi. Ama aradan tam on üç sene geçti. Şimdi, on üç sene geçti ama hâlen o programı seyretmeyenler bakımından, öbürü kayıtlara geçtiği için, öbürü televizyonda ne zaman kim kimdir programlarına baksanız bizim böyle bir cümlemize rastlarsınız. O nedenle şimdi, laiklik gibi, Atatürk gibi, Türkiye'nin temel değerleri gibi konularda eğer hakkınızda bir şey çıkıyorsa, gazete yazıyor, siz ondan sonra istediğiniz kadar tavzih edin, bunun beraberinde getirdiği tortuyu ömür boyu taşıyorsunuz. Onun için belediye başkanı arkadaşımız hassasiyet gösteriyor, gidiyor tekzip ediyor ama tekzip de yayınlanmıyor. Yayınlanmıyor, asli cezaya gidiliyor, demin söylediğim karar alınıyor ama buna rağmen bir yargı mercii, bir başka yargı merciinin verdiği kararı delil olarak kabul etmiyor, birincisiyle işlem yapıyor ve böyle bir delil önünüze kadar gelebiliyor.

Şimdi bir başka şey daha ifade etmek istiyorum: Konya Seydişehir Belediye Başkanı İbrahim Halıcı'nın, "Ben de bu okulda okudum. O dönem okul çok kalabalıktı, şimdi azalmış. İnşallah, bütün okullar imam hatip olacak." dedi iddiası. Şimdi, biz, bu şu ana kadar söylediklerimizin hukuken ne anlam ifade ettiğini tartışmıyoruz, yani laiklik açısından, dava açısından bir anlam ifade edip etmediği değil, aslı olup olmadığını tartışıyoruz. Evvela böyle bir şeyin aslı var mı, varsa ondan sonra öbür kısım açısından bir değerlendirme yapacağız. Şimdi, bu tarihi itibarıyla söylüyoruz ki, İbrahim Halıcı böyle bir söz söylememiş. İbrahim Halıcı'nın anılan törende yaptığı konuşma aynı gün yayınlanan yerel gazetelerde, 30 Mart 2006 tarihli Öz

Seydişehir, 31 Mart 2006 tarihli Seydişehir Toroslar Gazetesi, 26 Mart 2006 tarihli Seydişehir Posta Gazetesi, 28 Mart 2006 tarihli Memleket Gazetesi, 27 Mart 2006 tarihli Yeni Meram Gazetesi ve ulusal düzeyde de 27 Mart 2006 tarihli Yeni Şafak Gazetesinde yer alıyor, iddianamedeki bu cümle kesinlikle yok. Ayrıca, bu iddianame gündeme geldikten sonra Seydişehir Gazeteciler Cemiyetinin, zaten Seydişehir'in nüfusu belli, orada kim ne yapar ne eder hepsi belli, onun bir açıklaması var. Kesinlikle böyle bir cümlenin, böyle bir konuşmanın burada geçmediğine dair onların da bir açıklaması var. Bu da bir başka husus yani, aslı olmayan bir konu.

Şimdi bir başka husus daha var, o da şudur: Bu önemli, önemsiyorum kendi yönümden de, en azından önemsiyorum partinin ötesinde: Şimdi, 8/11/2003 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair bir yönetmelik yayımlanıyor. "Bu yönetmelikte, gençleri cumhuriyet esaslarına göre hazırlayacak ve okullarda millî terbiyeyi kuvvetlendirecek tedbirleri almak hükmünün yönetmelikten çıkarıldığı" iddiası var. Bu iddia kesinlikle doğru değil. Evvela 8/11/2003 tarihli Resmî Gazetede. Bu, biz iktidar olduktan sonra yayınlanan gazete, Resmî Gazete, biz iş başındayız. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 15'inci maddesinin kaldırıldığı, kaldırılan maddeyle demin söylediğim cümlenin çıkarıldığı iddiası doğru değil. Neden? Çünkü 1/12/1984 tarihli ve 18592 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Yönetmeliğinin 5'inci maddesinin (n) bendinde yer alan, gençleri -madde numarası değişiyor ama cümle aynen var, orada 15, burada 5'inci maddesi- cumhuriyet esaslarına göre hazırlayacak ve okullarda millî terbiyeyi kuvvetlendirecek tedbirleri almak hükmü yer alıyor. Bu hüküm 1984. Daha sonra, demek ki bu yönetmelikte iş başına gelen bakanlar yenileştirme ihtiyacı duyuyor. 30/1/1993 tarih ve 21482 sayılı Resmî Gazetede, Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yönetmeliğinin 6'ncı maddesinin, bu defa 6'ncı maddesinin, (n) bendinde ve 15'inci maddesinin (h) bendinde aynen yer alıyor. Önceki yönetmelikle aradaki fark madde numarasının değişmesi ve aynı hükmün 15'inci maddeye de konulmasıdır. Şimdi, aynı hüküm, bu defa 17/10/2003 tarihli. O zaman biz iş başındayız, 2562 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yönetmeliğinin Değiştirilmesine Dair Yönetmelik ile 6'ncı maddesinin (s) bendinde ve 16'ncı maddesinin (h) bendinde mükerreren yer alıyor. İddianamede geçen ve demin numarasını okuduğum Resmî Gazetede

yayımlanan yönetmeliğin değiştirilmesine dair yönetmelikle söz konusu yönetmeliğin 15'inci maddesi yürürlükten kaldırıldı. Kaldırılan 15'inci madde, 31/1/1993 tarihli ve 21482 Sayılı Resmî Gazetede yayımlanan yönetmeliğin program dairesinin görevini düzenleyen madde. Dolayısıyla, ilgili dairenin adının eğitim, öğretim ve program dairesi başkanlığı olarak 17 Ekim 2003 tarihinde 25262 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan yönetmeliğin 16'ncı maddesiyle birleştiriliyor, çünkü mükerrerlik var. Yönetmeliğin 16'ncı maddesinin (i) bendinde de aynı hüküm yer almaktadır. Dolayısıyla, kaldırılmış bir hüküm yok, sadece yeri değiştirilmiş bir hüküm var. Çünkü bunlar gizli kapaklı değil, devletin arşivlerinde olan yönetmelikler, pekâlâ bunların açıkça görülme imkânı var iken, böyle bir inceleme yapılmaksızın, sadece mükerrerliği ortadan kaldırıp ama hükmü koruyan bir düzenleme bu hüküm ortadan kaldırılmış gibi bir değerlendirme yapılmış oluyor. Bu da doğru değil.

Şimdi bir başka husus, bu da kanaatimce çok önemli: Cemaat kavramının yasalara ilk defa girdiği iddiasıdır. Şimdi, cemaat bizim toplumumuzda iki türlü algılanır. Bunun bir dinî terminolojide ifade ettiği anlam vardır, bir de Lozan'dan kaynaklanan bir cemaat kavramı var. Şimdi, bu cemaat kavramı ilk defa bizim dönemimizde mevzuata girmiş bir kavram değil. Yasalara ilk defa Kurumlar Vergisiyle giriyor. Şimdi, bakınız, 10 Ocak 1961 tarihli Resmî Gazete, sayı numarası 10703. Şimdi buna baktığımızda, 1961 bu. 10'uncu maddesi, maddenin başlığı "Kanuni Temsilcilerin Ödevi.

Madde 10.- Tüzel kişilerle küçüklerin ve kısıtların vakıflar ve cemaatler gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin mükellef veya vergi sorumlusu olmaları hâlinde bunlara düşen ödevler kanuni temsilcileri tüzel kişiliği olmayan teşekkülleri idare edenler ve varsa bunların temsilcileri tarafından yerine getirilir." diyor, 1961.

Sonra, 24/12/1985 tarihinde 3239 sayılı bir kanun var. Bunun 71'inci maddesine eklenen bent ile (e) bendiyle "Bu kanun tatbikatında sendikalar dernek, cemaatler vakıf hükmündedir." diyor. Bu da 85'te yapılan bir değişiklik.

Ayrıca, 1949 tarihinde de "Sendikalar dernek, cemaatler vakıf hükmündedir." diye tatbikatında bir hüküm var 5422 sayılı Yasa'da. Şimdi, bunlara baktığımızda demek ki, ilk defa bizim tarafımızdan, bizim iktidarımız tarafınızdan çıkarılan yasada cemaat kavramı kullanılıyor değil. Zaten, bunun ne anlamda kullanıldığını biz biliyoruz. Bu, Lozan'dan kaynaklanan, Türkiye'deki gayrimüslimlerin kurmuş olduğu bir kısım

vakıflarla ilgili, onlara cemaat tabir edildiği için bu anlamda kullanılıyor. Peki, yapılan değişiklik ne bizim dönemimizde? Şudur: 13/6/2006 gün ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun "Mükellefler" başlıklı 2'nci maddesinde hiçbir değişiklik yapılmıyor, sadece maddede geçen "tatbikatı" kelimesi yerine "uygulamasında", "hükmündedir" kelimesi yerine de "sayılır" ibareleri kullanılarak günümüz Türkçesine bir uyarlama var ama cemaat kavramı eskiden var. Dolayısıyla, buradaki cemaat kavramı dinî terminolojideki tarikatları değil, Türkiye'nin taraf olduğu bazı uluslararası anlaşmalarda bahsi geçen dinî azınlıklara ait cemaatleri ifade etmektedir. Dolayısıyla, bu da zikrettiğim kanunlarda çok açık olarak görülebilecektir.

Bir başka önemli husus, bildiğiniz gibi 61 Anayasası ile beraber Türkiye planlı kalkınma dönemine giriyor, her beş yılda bir plan yapıyoruz. Bu plan hazırlıkları da en az bir yıl evvelden başlıyor. Şu an Türkiye Dokuzuncu Kalkınma Planını yürütmektedir. Bu kalkınma planı hazırlıkları kapsamında Dokuzuncusunun gelir dağılımı ve yoksullarla mücadele özel ihtisas komisyonu taslak raporunda, zekât sisteminin özel kurum ve teşkilatlarına kavuşturulması ve bu amaçla zekât mağazaları zinciri oluşturması önerisinde bulunulduğu iddiasıdır, iddianamenin 110'uncu sayfasında. Böyle bir iddia asılsız, böyle bir düzenleme yok, böyle bir ilke tespit edilip buna göre bir çalışma yok. Nereden yok biliyoruz? Devletin resmî yayınları arasında Devlet Planlama Teşkilatının Ankara 2007, Dokuzuncu Kalkınma Planı ile ilgili 2007-2013 Gelir Dağılımı ve Yolsuzlukla Mücadele Özel İhtisas Komisyonu Raporu, böyle bir şey yok. Ayrıca, zaten bu haber çıktığında 24 Mart 2006 tarihinde Devlet Planlama Teşkilatı bunu tekzip ediyor "Bu doğru değildir" diyor kamuoyuna da hassasiyet gösterip açıklama yapıyor. Dolayısıyla, gazete haberi alınıyor. Yani gerçekten üzüldüğüm nokta, sabahtan beri nefes tüketmeye çalışıyoruz.

Şimdi, İddia Makamı bizim İddia Makamımız, bu ülkenin yargısının bir parçası, önemli bir parçası. Devlet Planlama Teşkilatı bu devletin teşkilatı, yani ayrı ayrı devletlerin kuruluşları değil ki aradaki mesafe belli, yani pek âlâ şu metni getirtip var mıdır yok mudur buna bir bakıp ona göre bir değerlendirme yapması gerekirken, burada da, kitap da burada, basın açıklaması da burada. Çünkü bu basın açıklamasının tarihi 24 Mart 2006, yani dava 14 Mart 2008'de açıldığına göre daha ortada dava yok, böyle bir şey yok. Devlet Planlama Teşkilatı, bir karışıklığa, bir yanlış anlamaya, bir ithama ve saireye sebebiyet vermemek adına hassasiyet gösterip bir açıklama yapmış ama maalesef şey yok.

Şimdi, içki yasağıyla ilgili iddianamede önemli vurgular var. Bir defa içki yasağının bu manada bizim tarafımızdan farklı bir bakış açısıyla düzenlemeye tabi tutulduğu iddiası doğru değil. Bu asılsız, çünkü Türkiye'de içki imalat, satış ve içilmesi yasak değil, sadece içki imalatı ve satışına dair belli kurallar var. AK Parti içki yasağı koyan veya içki kullanımını sınırlayan bir yasal düzenleme de yapmamış. Türkiye'de bu önemli bir sektör, zaten, kendi menfaatlerine şu veya bu şekilde dokunacak bir adım atsanız, bu, Türkiye'de herkes ayağa kalkar, herkes bunun dayanağı olan bir düzenleme varsa, bununla ilgili mutlak surette bir çabanın, bir gayretin içerisine girer. Bizim dönemimizde içki imalatını ve satışını kısıtlayan bir düzenleme de söz konusu değil, tam tersi özellikle okullar bakımından 200 metrelik bir mesafe söz konusu idi okulların olduğu bölgede. Ancak Türkiye'de turizmin gelişmesi ve bir kısım bu 200 metre yasağı, çok önceki dönemlerde çıkmış bir kısıtlamadır, özellikle Antalya ve güney sahilleri turistik bölgeler bakımından bu önemli bir mahzur teşkil ediyor. Vaki müracaatlar üzerine biz hükümet olarak doğru mu yaptık, yanlış mı yaptık ayrı bir şey konusudur. Tam tersi 200 metreyi 100 metreye düşürdük. Başka kesimlerin bizi suçlaması gerekirken, biz, bu defa buradan suçlanmış olduk. Bu da neye göre? 5002 sayılı Kanun numarası, 12/11/2003 tarihinde yürürlüğe girmiş ve Resmî Gazetede 25296. Okul binalarının sağlık, eğitim, öğretim ve ulaşım bakımından elverişli bir mahalde olması göz önünde bulundurulur. Meyhane, kahvehane, kıraathane, bar, elektronik, oyun merkezleri gibi umuma açık yerler ile açık alkollü içki satılan yerlerin okul binalarından kapıdan kapıya en az 100 metre uzaklıkta bulunması zorunlu idi. Yani kaldırmak, kısıtlamak yerine, 200 metreyi tam tersi 100'e düşürmüşüz. Turizmin yoğun olduğu yörelerdeki okulların tatil olduğu dönemlerde yukarıda belirtilen iş yerleriyle okullar arasında 100 metre şartı da aranmaz diyoruz. Dolayısıyla, aşağıdaki maddede de yine 100 metre şartını getirmişiz. Bu bakımdan bu iddia, bizim bakımımızdan çıkan kanun değerlendirildiğinde doğru bir şeye dayanmıyor. Ancak şu var: Tabiatıyla Türkiye'de birçok alanda olduğu gibi bu alanda da ruhsatsız iş yeri açanlar var. Bunun beraberinde getirdiği sakıncalar ortada. Türkiye'de kim ne yapacaksa yasalara uygun yapması lazım. Ruhsatsız yerler olduğu takdirde ilgili idare makamları bununla ilgili olarak yargı mercilerine müracaat ediyor. Danıştay 10. Dairesinin muhtelif tarihlerde vermiş olduğu çok sayıda da karar var. Bu kararları ve karar numaralarını da yine ekinde yüksek mahkemeye sunmuş oluyoruz.

Yine, Sayın İddia Makamı son sözlü mütalaasında, AK Parti Genel Başkan Yardımcısının, Fethullah Gülen'in daveti üzerine Amerika'ya gitti.

Orada bir anayasa paneli yapılıyor. Partiye hazırlık yapan bazı öğretim üyeleriyle Genel Başkan Yardımcısı Dengir Fırat'ın Fethullah Gülen'in davet ettiği yolunda bir iddiaya yer veriyor. Halbuki bunun Kolombiya Üniversitesi tarafından davet edildiği ve üniversite yetkilisinin davet yazısında. Biz dosyayı ibraz ediyoruz, böylece bunun da varit olmadığı ortada.

Şimdi üzerinde duracağım başkaca hususlar var. Anayasa değişikliğini sistemi tartışmaya açmak olarak iddianamede suçlanıyoruz. Öğleden evvelki bölümde de arz etmeye çalıştım. Bu Anayasa 1982'ten bu tarafa dünyadaki, Türkiye'deki değişikliklere paralel olarak müteaddit defalar değiştirilmiştir. Birçok iktidar tarafından, birçok dönemde bu değişikliğe maruz kalmış. Bu Anayasanın bütünlüğünün bozulduğu ortadadır hatta yeni bir anayasa ihtiyacı sadece siyasetçilerin değil, hatırlayabildiğim kadarıyla, birçok yüksek yargı kurumlarının kuruluş yıl dönümlerinde veya adli yılın açılış toplantılarındaki konuşmalarda yüksek mahkeme başkanlarımızın açıklamalarında da var. Şimdi, Anayasa değişikliğini demokratik sistemi, demokratik laik sistemi tartışmaya açmak olarak Sayın İddia Makamı böyle niteliyor. Bu, doğru değil. Yani, eğer bunu böyle kabul ediyorsak, bunun delilinin ortaya konulması lazım. Biz neyi tartışmaya açmış oluyoruz? Sistemin omurgası, değişmezleri 1, 2, 3, 4 ve 174'üncü madde, onun dışındaki her madde değişebilir ihtiyaca göre, değişebileceğini bizatihi Anayasa kendisi kabul ediyor, "değişmezler bunlardır" diyor. Ben de sabahleyin arz etmeye çalıştım ki, her türlü ifade bozukluğuna rağmen, kaldı ki bu ilk üç maddenin yazılımıyla ilgili başka sivil toplum kuruluşları, mesela Barolar Birliğinin veya TÜSİAD adına hazırlanmış raporlarda da yeniden yazılımı var. Yazılım oradaki ilkeleri değiştirmiyor, hatta bazılarına göre, mesela hukuk devletinin olduğu yerde, bir başka vesileyle ifade ettim, Profesör Zeki Hafızoğulları bir tartışmada diyor ki "Hukuk devleti zaten laikliği de içine alır. Bunu buraya yazmaya gerek yok." Ama tabiatıyla Türkiye'de herkes o seviyede meseleye bakmayacağı için, o dört maddenin aynen varlığını sürdürmesini biz parti olarak fayda gördük ama öbür tarafta tabiatıyla sistemin iyi işleyebilmesi, özellikle Anayasada olmaması gereken bir kısım maddeler var, ekonomik hükümler var veya güncelliğini yitirmiş bir kısım maddeler var. Bunların yeni baştan ele alınması bakımından bir Anayasa değişikliğini biz gündeme getirdiğimiz anda bunu, Sayın İddia Makamı, sistemi tartışmaya açmak olarak niteliyor ama sabah da arz ettim, bir başka kuruluş, Anayasa konvansiyonu altında bunu gündeme getiriyor. Yedi büyük meslek kuruluşu ki, toplumun en az 35-40 milyonunu bünyesinde barındırıyor bu kuruluşlar, "yeni bir anayasa ihtiyacı vardır

"diye deklarasyon yayınlıyorlar, Türkiye'nin muhtelif yerlerinde toplantılar yapıyorlar. Biz siyaset yapıyoruz, toplumda bir talep varsa, bu talebi değerlendirmek bizim görevimiz. Bunu karşılayabiliriz, karşılayamayız ayrı bir olay ama bu talepler gündeme geldiğinde ki, bunlar hepsi yazılı metinlerde var, buna uygun bir hazırlık yaparız, kamuoyunun tartışmasına açarız. Kaldı ki, zaten bir Anayasa değişikliği tek başına partinin işi değil, Anayasa değişikliği, yeni bir anayasa yapılması Türkiye Büyük Millet Meclisinin işidir, milletvekillerinin işidir.

Sonra, yine iddianamede, bizim, dinî referanslar gösterdiğimiz iddia ediliyor. Peki, nede dini referans göstermişiz? Hangi eylemde, hangi işlemde dini referans alarak biz düzenleme yapmışız, bunlarla ilgili herhangi bir şey yok. Onun için, bazı iddialar böylece delil olmadan oluşturuluyor. Aslında burada yapılmak istenen şey, bir imaj oluşturmak, delil olmasa bile bir genel değerlendirmeyle bunların hepsi aynı kategoridendir, bunların hepsi aynı familyadandır demeye getiren ilgili ilgisiz bir değerlendirme yapmak suretiyle bir imaj oluşturmaya çalışıyor ve bir kısım açıklamalarda cümleler yer değiştirerek veya kelimelerin yerleri değiştirilmek suretiyle yapılmış bazı ithamlar var. Mesela bunlardan bir tanesi şu: Yeni Şafak ve Milliyet com.tr'nin haberlerinde var. Sabah Gazetesi 17/9/2005 tarihinde Erdal Şafak, "Baykal'la Yararlı Bir Ufuk Turu" başlıklı haberin Başbakanla hiçbir ilgisi yok. Orada bir iddia var. Şimdi, orada şu: Habere göre, Sayın Erdoğan diyor ki: "Herkesi yaratan Allah'tır. Ayrıma ne gerek var. Üst ortak paydada birleşerek el ele vereceğiz iken, hepimizi yaratan mutlak yaratıcı Allah'tır, ayrıma ne gerek var. O üst ortak paydada birleşip el ele vereceğiz." Şimdi, bu çok önemli, yani "o üst ortak payda." Nedir o üst ortak payda? Hepimizi yaratan Allah, burada dinî bir anlam yükleniyor ve orada birleşiyoruz. Halbuki Sayın Başbakanın bugüne kadar yaptığı sayısız açıklama var, televizyonlarda var, basında var. Din üst kimliktir tarzında bugüne kadar hiçbir yerde bir tek ifadesi yok. Tam tersi her defasında vurguladığı şey, hepimizin birleşeceği Anayasal vatandaşlıktır. Anayasanın 36'ncı maddesindeki Türk vatandaşlığı kavramına hep vurgu yaptığı hâlde, burada cümleler yer değiştirmek ve olmayan bir kısım şeyler ilave edilmek suretiyle bir delil oluşturulmaya çalışılıyor.

Şimdi, yine onunla ilgili bir başka şey var: "Hepimizi yaratan mutlak yaratıcı Allah'tır. Ayrıma ne gerek var. O üst kimlik ortak paydada birleşip el ele vereceğiz" cümlesi haberde, metnin ilk cümlesi olduğu hâlde, iddianamede son cümle olarak yer alıyor. Böyle olunca da tabiatıyla bir metni değerlendireceksek bütünüyle bakıp değerlendirmek lazım. Oradan o

cümleyi, buradan bu cümleyi getirip koyduğunuzda işte böyle bir tablo çıkar karşımıza, bu da ithama konu oluyor.

Ayrıca, AK Parti Genel Başkanının, 19 numaralı iddia, iddianamede 36'ncı sayfada, belli bölümleri belli metinlerde, diğer bölümleri başka metinlerde yer almasına karşın, derleme yoluyla İddia Makamınca, sanki Başbakan konuşuyormuş gibi ona izafe ettiği özgün bir metin oluşturuluyor. Nitekim 19 numaralı ekte birinci sayfa olarak yer alan 9/5/2005 tarihli Cumhuriyet Gazetesinden herhangi bir pasaj alınmamış, yine ekte 2 nolu sayfa olarak yer alan 9/7/2005 tarihli Milliyet Gazetesinin sondan ikinci paragrafı aynen alınmış. Bu alıntı ekte 3'üncü sayfada yer alan metinden birbirini izlemeyen pasajlar üç nokta konmaksızın ve birbirini izliyor görüntüsü içerisinde iddianameye verilmiştir. Bulmaca çözer gibi bir metin, bunu çözmeye çalışıyoruz.

Şimdi, bir başka husus: AK Parti Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan hakkındaki 31 numaralı iddia, iddianamede 41, 42. Basında yer alan ve siyah harflerle yazılı olan "İngiltere, ağırlıklı olarak Hristiyan ülke olmasına karşın, kamu kurumlarında başörtülü insanların çalışabildiğini ancak çoğunluğu Müslüman olan Türkiye'de kamu kurumlarında başörtülü çalışmadığını, başörtüsünün insan hakkı olduğunu, türban konusunda toplumsal mutabakata önem verdiklerini" ibarelerinden oluşan cümleler Başbakana ait değildir, bunlar programdaki bir katılımcının Başbakana sorduğu sorudur. Başbakanın kullandığı cümle değil, soruyu soran bu cümleleri içeriyor ama haber söz konusu olduğunda bu cümleleri Başbakan söylemiş gibi oluyor. Öyle söyleyince de o zaman içinde belli kavramlar geçtiği için bir delil olarak sunuluyor. Bunlar programdaki bir katılımcının Başbakana sorduğu soru. Nitekim bu husus Anadolu Ajansı tarafından verilen haberde, "Başbakan Erdoğan, İngiltere ağırlıklı olarak Hristiyan ülke olmasına rağmen, kamu kurumlarında başörtülü insanların çalışabildiğini ancak çoğunluğu Müslüman olan Türkiye'de kamu kurumlarında başörtülü çalışılamadığını ifade eden bir katılımcının, bunu insan hakları bağlamında nasıl değerlendirdiğini sorması üzerine" Anadolu Ajansında da böyle. "Başörtüsü konusunun bir insan hakkı olduğunu" söyledi. Başbakanın söylediği budur biçiminde yer almıştır. Doğrusu da budur. Bunun CD'leri de var, bunu da ayrıca ekleriyle beraber size hem sunduk hem de bir defa daha sunarız.

Şimdi, İddia Makamı, Başbakanın söylediği bu sözleri söylemiş gibi göstermek suretiyle oluşturmuş bir delille Başbakanın kamuda başörtülü çalışmayı savunduğunu söylemeye çalışıyor, böyle bir noktaya getiriyor.

Böyle bir açıklama yok. Bunun dışında başka yerde de, başka zamanda da bir açıklaması yok. Aksine Başbakanın, başörtülülerin kamuda çalışması gerekmediğini ifade eden sözleri var. Bununla ilgili olarak da zaten gerekli delilleri sizlere arz ettik.

Şimdi, Sayın Başkan, sayın üyeler; delil kategorisinde sunulan bir kısım hususlar var. Bunlar adli yargıda ve adli soruşturma sonucu verilmiş kararlar olduğu hâlde, İddia Makamı bunların hiçbirisini dikkate almıyor. Bu, doğrusu üzüntü verici bir husus. Neticede bir hukuki yargılama yapıyoruz. Hukuki yargılama yaparken dayanabileceğimiz en kuvvetli delil bizatihi yargının kendi verdiği kararlardır. O nedenle, Anayasa göre suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimse suçlu sayılamaz. Anayasa ve yasalarımız suçüstü yakalanan bir kişiye dahi suçluluğu kesinleşmiş mahkeme kararıyla sabit olmadıkça suçlu denilmesini yasaklamaktadır. Hukukumuzda mahkeme kararları herkes için bağlayıcıdır ve herkes, özüne katılsa da katılmasa da bunlara uymak ve bir işlem yapacaksa bu çerçevede yapmak mecburiyetindedir. Bununla ilgili dosyada pek çok eksik hususlar var. Şimdi bunlardan bir tanesi, hakkında kesinleşmiş mahkeme kararı olan iddialar, kesinleşmiş mahkeme kararı var. Mesela bunlardan bir tanesi Niğde Ulukışla İlçe Teşkilatı İl Genel Meclisi Üye adayları Ali Uğurlu, Kâmil Ünal, Mustafa Burna ile ilçe belediye başkan adayı Ali Tekin hakkında 2004 yerel seçimlerinde kullandıkları "İktidarla el ele, 84 yıllık karanlığa son." İddianamenin 103'üncü sayfası, içeren böyle bir slogan nedeniyle Ulukışla Cumhuriyet Başsavcılığı dava açıyor. Ulukışla Asliye Ceza Mahkemesi yaptığı yargılama sonucundaki 26/7/2005 tarih, 2004/93 esas, 2005/138 karar, kesinleşmiş mahkeme kararı. Burada, "Bu iddianın varit olmadığının, suçun sabit olmadığının, sanıkların amacının ilçenin geri kalınmışlığını ifade ederek hem mensubu oldukları ve iktidarda bulunan siyasi partinin kendilerine sağlayacağı kolaylıklardan faydalanarak ilçeye daha iyi hizmet edeceklerini ifade etmek, bu suretle oy toplamak hem de 2004 yılına kadar ilçede görev yapmış olan yerel yönetimleri eleştirmek olduğu anlaşıldığından müsned suçtan ayrı ayrı olmak üzere beraatlarına karar verilmiştir." deniliyor, kesinleşmiş mahkeme kararı, numaralarını arz ettim.

Dinar Belediye Başkanı Mustafa Tarlacı, 2005 yılı Ramazan ayında teravi namazı kıldırdığı iddiası var ve bundan dolayı da özel işaret ve kıyafetleri usulsüz kullanma suçu nedeniyle cezalandırılması istenmiş. Dinar Sulh Ceza Mahkemesinde yapılan yargılama sonucunda beraat etmiş. Dinar Sulh Ceza Mahkemesinin 13/3/2007 tarih, 2006/2003 esas, 2007/86 karar.

Bir başka mahkeme kararı: AK Parti Ankara İl Gençlik Kolları Başkanlığının 2006 yılı Ramazan ayında Ankara'nın bir bölgesinde "Hoş geldin ya Şehri Ramazan" diyerek bir iftar çadırı açtığı ifade ediliyor. Bununla ilgili olarak Ankara Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesinde, Siyasi Partiler Yasası'nın 117'nci maddesini ihlal ettiği iddiasıyla dava açılıyor ve yapılan yargılama sonucunda Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesi, esas numarası 2006/366, karar tarihi ise 8/5/2007, bu davada beraat kararı veriyor suçun unsurları oluşmadığı için.

İkinci olarak, dosya numarası 2006/366, karar numarası 2007/152. Hakkında kesinleşmiş cumhuriyet başsavcılığı kararı olan iddialar var. Bunlardan bir tanesi, Adana eski milletvekili Abdullah Çalışkan'ın içinde "yeşil devrim" ifadeleri geçen konuşması. Bununla ilgili Adana Cumhuriyet Başsavcılığı soruşturma başlatıyor ve sonunda kovuşturmaya yer olmadığına dair karar veriyor. Soruşturma numarası 2007/428, karar numarası 2007/51.

İkinci olarak, 19-21 Mayıs 1995 tarihinde, daha AK Parti diye bir parti yok, Sivas'ta yapılan bir konferansta yaptığı ve Bilgi ve Hikmet Dergisinin 1995 tarihli 12'nci sayısında yayınlanan 21'inci Yüzyıla Girerken Dünya ve Türkiye gündeminde İslam konulu konuşmasından dolayı Ömer Dinçer'le ilgili yürütülen bir soruşturma var. Bu da dosyada bir iddia olarak sürülüyor. Bunun üzerine, daha o zaman AK Parti yok. Bununla ilgili Erzurum Devlet… Sonradan yayınlanıyor bu, o zaman bu konuşma yapılıyor, aradan seneler geçtikten sonra o dergiden bir alıntı yapılmak suretiyle gündeme geliyor. Gündeme gelince Türk Ceza Kanunu'nun 146/2, 311, 312/1 ve 2'nci maddelerinden dolayı -Erzurum, o zaman Devlet Güvenlik Mahkemeleri faal- bir soruşturma başlatıyor savcılık. Erzurum Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı 7/6/2004 tarih, 2004/128 esas, 2004/23 karar sayıyla takipsizlik kararı veriyor. "Bunları suç unsurlarının oluşmadığı anlaşılmakla müsned fiillerle ilgili olarak sanık hakkında takibat yapılmasına karar yoktur." diyor.

2006 yılı Ramazan ayında Eyüp Sultan bahçesinde kurulan Ramazan Çadırına, demin söylediğim gibi, Eyüp Belediye Başkanının ismini ve afişleri astırttığı ve bununla ilgili tutanak tutulduğu. Demin yukarıda Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının talebi üzerine bir soruşturma başlatıyor Eyüp Cumhuriyet Başsavcılığı. Tarih ve numarasını arz ettim. Bu iddianın varit olmadığını bu soruşturma evrakından anlıyoruz.

Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Profesör Doktor Hamdi Döndüren tarafından yazılan "Delilleriyle Aile İlmihali"

isimli kitabın dağıtıldığı iddiasıdır. Böyle bir iddia üzerine, evvela Belediye Başkanı Mehmet Demirci hakkında Tuzla Cumhuriyet Başsavcılığı adli soruşturma başlatıyor ve bunun sonucunda, 2006/2083 soruşturma, karar numarası 2007/576, kovuşturmaya yer olmadığına karar veriyor. Ayrıca, bu dağıtılan ilmihal, Din İşleri Yüksek Kurulunun 14/9/2006 tarih ve 1002 sayılı kararıyla yayınlanmasında mahzur olmayan bir kitap. Dinî manada bir kısım bilgiler verdiği anlaşılıyor. Şimdi, Din İşleri Yüksek Kurulu resmî bir kurul, devletin resmî organı. Devletin bir organının, "Yayınlanmasında sakınca yoktur" dediği kitabı, bir başkası eğer kullanıyorsa, bunda bir suç olmaması gerekir. Esasen, zaten bu manada bir suç varsa, basın savcılıkları kendiliğinden harekete geçiyor. Kaldı ki burada dikkat çekici bir şey daha var: Bu kitap 1995'ten beri Kültür Bakanlığının bandrolü ile satılıyor. Şimdi, bir taraftan Din İşleri Yüksek Kurulunun kararı var, öbür tarafta da Kültür Bakanlığının bandrolü var.

Demin bahsetmiştim, Silivri Belediye Başkanının, Mehmet Âkif'in Safahat'ıyla ilgili, o vesileyle gündeme gelen konular. Bununla ilgili İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının yaptırdığı, soruşturma numarasını verdim, "takibata mahal yoktur." diye zaten bir değerlendirme yapıyorlar.

Ayrıca, Kocaeli Belediye Başkanı İbrahim Karaosmanoğlu ile ilgili hususları söyledim, onunla ilgili hem tekzip metni var hem mahkeme kararları var.

Şimdi bir başka şey daha var burada: Şimdi, iddianamenin 98 ve 99'uncu sayfasında "İlk ve ortaöğrenim çağındaki kız öğrencilere de türban serbestisi sağlanacağının işaretinin verilmesi" diye bir haber geçiyor. "Bu konuşma, Komisyon Başkanının, Sayın Cevdet Erdöl'ün, Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonunun toplantısında geçiyor." diyor. Şimdi, gazetede böyle bir haber çıkıyor ama böyle bir haberin aslı yok, bu doğru değil ama iddia makamı da Meclisten tutanakları isteyip bunları sormuyor. Bütün bunlar yan yana geldiğinde asılsız bir kısım iddialar maalesef dosyada delil olarak sizlere sunulmuş vaziyette.

Şimdi, bir başka bölüm daha var bu delil kısmında. Tekzip edilen haberler ve yorumlar var. Şimdi, Sayın iddia makamı, eğer bir haber çıktı, bu tekzip edilmediyse onu sükûtu ikrardan kabul ediyor. "Bunu niye tekzip etmedin, aslı olmasaydı tekzip ederdin." Şimdi, tekzip ediyoruz, o takdirde bu tekzipleri dikkate almıyor, bu tekziplere başka bir anlam yüklemeye çalışıyor. Ayrıca yorumlar var. Değişik kişiler yorumlar yapabilir. İnsanlar kendi bulundukları konuma göre, siyasi kanaatine göre, ideolojisine göre, anlayışına göre, kültür seviyesine göre her olayın şu veya bu şekilde

yorumu mümkün. Şimdi, bu yorumlardan yola çıkarak bir delil ihdas edilecekse, bir yargılama yapılacaksa, bunun sağlıklı bir yargılama olması mümkün değil. Ama düzeltme ve cevap hakkı bir anayasal hak. Anayasaya göre, "Düzeltme ve cevap hakkı ancak kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması veya kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması hallerinde tanınır ve kanunla düzenlenir. Düzeltme ve cevap yayınlanmazsa, yayınlanmasının gerekip gerekmediğine hâkim tarafından ilgilinin müracaat tarihinden itibaren en geç 7 gün içerisinde karar verilir."

Kabul etmek gerekir ki Sayın Başkan, değerli üyeler; Türkiye'de yüzlerce mahalli veya Türkiye çapında gazeteler çıkıyor. Sadece bir medya grubunun 60'tan fazla yayın organı var. Hepimizin bunları takip etme imkânı yok. Eğer bir makam sahibiysek, belki basın müşavirlerimiz bunu takip edebiliyor. Bizim dahi atladığımız birçok haber oluyor, belki üç gün sonra, beş gün sonra bir başka yorumla veya vesileyle haberimiz oluyor. Eğer siz, sade bir vatandaşsanız veya elinizde böyle bir imkânlar yoksa Türkiye'nin neresinde ne haber çıkıyor bunu her zaman takip etmeniz mümkün olmadığı gibi, böyle bir mecburiyet altına sokmak insanları ne kadar doğrudur. Yani basın diyor ki ben yazarım, siz tavzih edin, tekzip edin. Bu ise, kişiyi durup dururken bir kısım zahmete, en azından zaman sıkıntısına sokuyor. Bu teknik bir konu olduğu için belki bir avukata gitmesi gerekecek, ona ücret ödeyecek vesaire dâhil. Ama buna rağmen, iddianamede ismi geçen arkadaşlarımız hassasiyet gösterip bu iddiaların doğru olmadığını, yazıldığı gibi olmadığını, gerçeğin bu olduğunu söylediği hâlde, bunlara itibar edilmiyor, ilk çıkan şekliyle, olanlara itibar edilmek suretiyle bunun üzerinden bir işlem yapılıyor, bir iddia ortaya konulmaya çalışılıyor. Mesela demin yukarıda ifade etmeye çalıştım. AK Parti Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan dinin birleştiriciliğine vurgu yapan bir konuşma yapıyor. Bunun dışarıda çarpıtılması üzerine, yanlış anlamaları giderecek bir tekzip, bir açıklama yaptığı hâlde, ilk şeklini alıyor, ondan sonraki kısma gelince iddianameye işin bu bölümü alınmıyor. Halbuki hukuken yapılması gereken, en objektif olanı, eğer inanmıyorsa bile bu tekzibe, bu tavzihe, ikisinin birlikte konulması lazımdı. Şimdi, birini kor, birini koymazsanız, o başlangıçta arz etmeye çalıştığım ceza muhakemesinin evrensel kurallarına aykırıdır. Bu tekzibe inanmıyor olabilirsiniz, kimsenin inanma mecburiyeti de yok, ama bir iddia serdediyorsanız, bunun karşıtı bir görüş de varsa, objektiflik adına, dürüstlük adına, oradaki anlamda söylüyorum, işlem dürüstlüğü adına onun da getirilip konulması gerekirdi, bunlar konulmuyor. Mesela AK Parti Genel Başkanının bir Alman dergisine verdiği demeç, bununla ilgili delilleri sunuyoruz. Almanya dönüşü uçakta

gazetecilerle sohbet ederken Başbakan Erdoğan'ın Fransa'nın varoşlarında başlayan isyan eylemlerine ilişkin değerlendirmesi var. Ayrıca, Danimarka, Avrupa hareketi tarafından Kopenhag'ta düzenlenen Medeniyetler Arası İttifak, Türkiye'nin Rolü Konulu toplantıya katılan Başbakanın beyanları var. Bunlarla ilgili, Uşak ilinde yaptığı, eski Meclis Başkanı Sayın Arınç'ın "Ankara Kulisi Programında CNN Türk'teki yayınlanan açıklamaları, yine Sayın Arınç'ın, Türkiye Demokrasi Vakfınca Armada Otelinde düzenlediği toplantıyla ilgili, Mardin eski Milletvekili Nihat Eri'in… Bunların hepsi var, teker teker okuyup vaktinizi almak istemem. Bunların hepsini zaten eklerinde koyduk. Sadece bu kadar kişinin kendileriyle ilgili çıkan haberleri tekzip ettiğini, kamuoyunu bilgilendirmek adına gerekli açıklamaları yaptığını ifade zımnında söylüyorum.

Yozgat Milletvekili Mehmet Çiçek'in, 2006 Şubat ayında Star TV'de katıldığı programla ilgili, Show TV'de yayınlanan 17/1/2008 tarihli "Siyaset" isimli programda Ayşe Böhürler ve Meclis Anayasa Komisyonu Başkanı Burhan Kuzu arasında geçen diyalog, Konya Milletvekili Hüsnü Tuna'nın Konya Gazeteciler Cemiyeti ziyareti sırasında söylediği sözler, Gaziantep Milletvekili Fatma Şahin'in değerlendirmeleri, İstanbul Milletvekili Egemen Bağış'ın 2008 Ocak ayı içinde yaptığı konuşma, demin arz ettim, Sağlık İşleri Komisyonu Başkanı Cevdet Erdöl'ün komisyon değerlendirmeleri, bununla ilgili açıklamalar var. Eyüp Belediyesince 2005 yılında ÖSYM'nin yaptığı Kamu Personel Seçme Sınavıyla alacağı zabıta memurlarıyla ilgili çıkan haberler üzerine yaptığı açıklamalar, İbrahim Karaosmanoğlu, Kocaeli Belediye Başkanının, Isparta Belediye Başkanını Hasan Balaman'ın, Isparta Müftülüğü tarafından düzenlenen hafızlık taç giyme töreninde yaptığı değerlendirmeler, bu konularla ilişkin haberlerin basın ve yayın organlarında yanlış, eksik, gerçek dışı veya çarpıtılarak yer alması üzerine, ilgililer tarafından düzeltme ve cevap hakkı kullanılarak düzeltilmiş ya da tekzip edilmiş olduğu halde, bunların hiçbirisi iddianamede gözükmüyor.

Tabii partimizin sunduğu bu tekzip metinleri karşısında iddia makamının ya sunulan delillere itibar edip iddiasından sarfınazar etmesi gerekir ya da bunun aksini kanıtlaması gerekirdi. Bunları maalesef iddianamede göremiyoruz. Dolayısıyla, bu dava bakımından Anayasanın 32'nci maddesi, cevap ve düzeltme hakkı bizim bakımımızdan hiçbir ifade etmiyor demektir.

Burada temas edeceğim bir başka bölüm daha var Sayın Başkan, sayın üyeler: AK Parti kurulmadan önceki eylem ve beyanlar delil olarak kullanılmıştır. AK Partinin kuruluş tarihi tüzel kişilik olarak 14 Ağustos

2001'dir. Anayasanın 69'uncu maddesi açık; isnadın en erken başlama tarihi, partinin kuruluş günüdür. Çünkü henüz kurulmamış olan bir partiye herhangi bir isnat yapılamaz ve Anayasanın 69'uncu maddesindeki müeyyideler işletilemez. Bu nedenle, hak ve fiil ehliyeti 14 Ağustos 2001'de başlamış demektir. Bu, hem Türk Medeni Kanunu'nun ilgili maddeleri, 47/1, 49, Siyasi Partiler Kanunu'nun 8'inci maddesi. Bu nedenle, 14 Ağustos 2001 tarihinden önceki hiçbir eylem veya söylemin AK Partiye isnadı hukuken ve fiilen mümkün değildir. Fiilen mümkün değildir, çünkü ortada kendisine isnat yapılacak bir AK Parti yoktur. Hukuken mümkün değildir, çünkü hukuk devleti, bir tüzel kişiliğin mesuliyetini, hak ve fiil ehliyeti kazanmadan önceki bir tarihe götürmez ve götürülmesine de izin vermez. Ayrıca hukuk, başkalarının bir filenden dolayı bu fiille hiçbir ilgisi olmayan kişi veya tüzel kişilerin cezalandırılmasını istemez, buna da izin vermez. Buna rağmen, iddianamede önemli ölçüde 14 Ağustos 2000 tarihinden evvel sarf edilmiş bir kısım beyanlar varsa, fiiller varsa, eylemler varsa, bununla AK Parti arasında bir irtibat kurmaya çalışıyor. Şimdi, bu irtibatı kurarken kullandığı kavramlar irtibatın ötesinde çok ağır suçlamaları ihtiva ediyor. Mesela, "Emperyalizmin mandacı işbirlikçileri, Kurtuluş Savaşı yıllarında ulusun kurtuluş mücadelesini sekteye uğratan isyanların elebaşları, din taciri, molla, şıh, derviş, şeyh ve işbirlikçi mürteci zihniyet. İşgalcilerin en büyük yerli destekçisi sivil toplum kuruluşu İngiliz Muhripler Cemiyetinin Kurucusu Said Molla isimli bir mürteci. Mustafa Kemal'in ve tüm kuvayımilliyecilerin idamına fetva veren bir diğer mürteci Dürrizade Abdullah Efendi isimli şeyhülislam. İrticanın kendi ulusuna ihanetleri Kurtuluş Savaşı dönemiyle de sınırlı değildir. Cumhuriyet kurulduktan sonra da Şeyh Saidler Derviş Vahdetiler İngiliz altınlarının parıltısıyla ve şeriat devleti, hilafet çığlıklarıyla ayaklanmışlar, binlerce şehit kanı dökmüşler. Yakın tarihimizde din ve mezhep kışkırtmalarıyla gerçekleştirilen Malatya, Kahramanmaraş, Çorum ve Sivas katliamları. İrticanın 1946 yılında çok partili rejime geçilmesiyle birlikte bazı siyasi partiler içine sızılarak faaliyetlerini sürdürmesi. İrticanın ilk defa 26 Ocak 1970 tarihinde bir siyasi parti olarak örgütlenerek Millî Nizam Partisi adıyla siyaset sahnesine çıkması. Millî Nizam Partisi ve onun devamı niteliğindeki diğer parti örgütleri Refah Partisi ile Fazilet Partisi laikliğe aykırı faaliyetleri nedeniyle Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmış olması."

Şimdi, bu ve benzeri bir sürü suçlamalar var. Şimdi, bununla bizim ne alakamız var? Ben de bu partinin mensubuyum. Şimdi onun adına savunma yapıyorum. Şimdi, bu iddialarla bizim ne alakamız var ki, tarihin bir döneminde. Biz, bu olayları tasvip eden açıklamalarımız olsa, bu olay

doğrudur desek, bu olaylar yerindedir desek, bunlar doğru yapılmış, tasvip eden bir tek beyan yok. Şimdi, bu kadar ağır bir suçla bir partiyi suçlamak ne kadar hukukidir, ne kadar doğrudur. Şimdi, bunlar çok ağır bir itham, çok ağır bir iddia. Şimdi, biz kamuoyu önünde siyaset yapıyoruz, her şeyimiz açık. Bu çerçevede, eğer bu iddialar gerçekten varit idiyse, siyasete giren herkesin lehinde aleyhinde ne varsa bu kamuoyunun önüne dökülür. Siyasette gizli kapaklı çok fazla bir şey kalmıyor, bugün olmazsa yarın çıkıyor. Bunlar ise hiç geriye doğru dönük maalesef bizim tarihimizin asla tasvip etmediğimiz ki, dün Sivas katliamının yıl dönümü idi, bu vesileyle rahmetle anıyoruz ama bir idari zaaf olarak o önlenebilirdi, önlenemedi, o ayrı bir olay. Niye önlenemedi? Sivas gibi küçük bir ilde bu işler önceden önlenebilir olduğu hâlde, orada önemli ölçüde askerî birlik ve güvenlik güçleri olduğu hâlde, Türkiye bu tarihi faciayı hem içimizde hem de bizi dışarıda sıkıntıya sokacak tarzda bir sürü insanımız hayatını orada kaybetti. Şimdi, bunlarla AK Parti arasında ne illiyet rabıtası var ki bizi böyle suçluyorsunuz. Kaldı ki biz bunu hem kabul etmeyiz.

Şimdi, biz yüzde 47 oy aldık. Bunu övünmek anlamında söylemiyorum. Serbest seçimlerin sonucunda oy aldık. Bu milletin temiz kabiliyeti yok mu ki Derviş Vahdeti ile beraber olan, Atatürk'e karşı çıkan, irticanın merkezi hâline gelmiş bir partiyi bu millet fark etmiyor, temiz edemiyor, ayıramıyor ve buna rağmen bize getirip oy veriyor. Bu milleti de suçlamaktır aynı zamanda. Biz, bu iddiaları, parti kapatılır kapatılmaz o ayrı bir olay, bu onun ötesinde bir suçlamadır. Bunun ötesinde hepimizi zan altında bırakacak haksız bir suçlama. Bunu diyorsanız, delilini koymanız lazım buraya. Nedir o delil? Parti Genel Başkanının, yetkili organlarının veya üyelerinin, ne varsa hepsini dökmeye çalıştım. Bir açıklaması olur, bir beyanı olur, bu türlü bir çabası, bir faaliyeti, bir eylemi, bir etkinliği olur, buna parti göz yumar, bunu tasvip eder, arka çıkar, o takdirde denilir ki bu böyle bir irtibat kurulur. Kaldı ki, bu türlü olayların değerlendirilmesi hukukçuların işi değil, tarihçilerin işidir. Bu da zaten yapılıyor, yapılacak, zaman geçtikçe yeni bilgiler, yeni belgeler ortaya çıkacak ve ona göre de hep beraber tavır alacağız. Ama biz, bu olayları hiçbir zaman tasvip etmedik, bu olayları doğru bulmadık, bu olayların önemli bir kısmı biz hayatta değilken olmuş olaylar. Bırakın tüzel kişiliği, şahıslar olarak bile bu olayların yaşandığı dönemlerde biz çoğumuz hayatta bile değiliz. Dünyada olmadığımız dönemin olayları getirilip bir partiye mal edilirse, bu mantığı benim anlamam şahsen mümkün değil.

İkincisi: Kapatılan bir partiyle ilgili olarak bu bunun devamıdır, çünkü bunlar o partinin içerisinde idi, dolayısıyla orada kendi aralarında ihtilaf çıktı, şu oldu, bu oldu, dolayısıyla ayrıldılar, bu onun devamıdır demeye getiriyor. Bu doğru bir tespit değil, doğru bir değerlendirme değil, çünkü AK Parti farklı bir parti. Tabiatıyla bir parti kurulurken, daha evvel şu veya bu siyasi hareket içerisinde olmuş olanlar veya ilk defa siyasete girenler bir partinin çatısı altında buluşurlar. Türkiye'de siyasetin yerli yerine oturmadığını, Türkiye'de sık sık yapılan müdahalelerle siyasi dokunun bozulduğunu sabahleyin olabildiğince öz ifade etmeye çalıştım. Samimi kanaatimi soruyorsanız, eğer bu askerî müdahaleler olmasaydı, Türkiye iki ana damar olarak gidiyordu; Cumhuriyet Halk Partisi ve Adalet Partisi, kıyısından köşesinden de iki tane parti, böylece İngiltere'deki gibi esas itibarıyla iki partili bir sisteme doğru Türkiye giderken, yerli yersiz müdahaleler siyasetin dokusunu bozdu, siyasetin kimyasını bozdu. Onun için de hiçbir partinin bugün toplumsal hafızası geriye dönük çok geniş bir arşivi yok. Cumhuriyet Halk Partisi belki bunlar içerisinde en eskisi, o bile açılıp kapandıktan sonra o partide görev yapmış olanlar ayrıldı. Şimdi, eğer Sayın İddia Makamının bu mantığından gidersek, DSP'yi CHP'nin devamı gibi bir parti sayacağız veya Demokrat Partiyi Cumhuriyet Halk Partisinin devamı sayacağız, çünkü Cumhuriyet Halk Partisinde görev yapan rahmetli Bayar, rahmetli Menderes, Koraltan ve o partiyi kuranlar daha evvel Cumhuriyet Halk Partisi bünyesi içerisindeydi. Belli ki zaman zaman partiler içerisinde şu veya bu sebeple fikir ayrılıkları olabiliyor veya müdahalelerden sonra yeniden bir şekillenme, kapatmadan sonra yeniden şekillenmeler olduğunda insanlar bir siyasi çatı altında faaliyetlerini sürdüreceklerse, eskiden o partideydin, şimdi buraya geçtin, o zaman bu partinin devamı tarzındaki bir değerlendirme yapacaksak, o zaman, bu siyasi tarihimizin belli bölümlerini izahata gerçekten zorlanırız. Kaldı ki, AK PARTİ'nin -bir muhalefet partisi değil iktidar partisi- şu kadar zamandan beri yaptığı uygulamalarla, filanca yerden geldikleri dedikleri partinin görüşleriyle bir değerlendirme yaptığınızda birçok konuda ayrıştığını görürsünüz. Nitekim zaten onlar da bu partiyi suçluyor, siz diyor şöyle oldunuz, siz diyor böyle oldunuz tarzında burada ifade etmek istediğim, özellikle seçim zamanlarında birçok şey söyleniyor. Dolayısıyla bu parti farklı bir parti ama bu partinin içerisindeki bazı insanların geçmişte şu partide görev almış olmaları o partinin devamı anlamına gelmez ve o türlü bir değerlendirme bana göre hukuki de değil, siyasetin gerçeğine de uymuyor.

BAŞKAN – Sayın Çiçek, yeni bir bölüme geçecekseniz eğer on dakika ara vereceğim, hem siz de dinlenmiş olursunuz…

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI CEMİL ÇİÇEK – Ben, bir iki cümle söyleyeyim, ondan sonra yeni bir bölüm…

BAŞKAN – Peki.

Buyurun.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI CEMİL ÇİÇEK – Demin söyledim, parti kurulmazdan evvel, parti tüzel kişiliği siyasi hayatımızda yer almazdan evvel, başka şahısların yaptıkları eylemler var ya da bir kısım faaliyetler var, bundan dolayı partiyi suçluyor.

Meclis eski Başkanı Bülent Arınç'ın danışmanı olarak atanan Kemal Öztürk'ün, "Rahmetli Bir Garip Oğlanın Hikâyesi" adlı kitabı on beş sene evvel yayınlanmış, on beş sene evvel yayınlanmış bir kitap. Bu kişi Mecliste görev yapıyor diye, onun faaliyetinden dolayı da getiriliyor parti suçlanıyor.

Millî Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik'in 1994 yılında yazdığı bir kitap var. O kitaptan dolayı da 1994, 1995'te zaten… 1994 yılında yazılmış ve aynı yıl Türkiye Günlüğü dergisinde yayınlanmış. 1994'teki bir yazıdan dolayı 2008'de AK PARTİ suçlanıyor, "Bu yazıyı yazan sizin partinizdedir, dolayısıyla siz bu türlü faaliyetlerin odağı hâline geldiniz." demeye getiriyor.

Ömer Dinçer'le ilgili hususları söyledim.

Bundan sonraki bölümde, parti üyesi olmayanların eylem ve beyanlarını delil olarak Sayın İddia Makamının kullandığı bir bölüm var, müsaade ederseniz, bu kısma kaldığımız yerden devam ederiz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Peki.

On dakika sonra toplanmak üzere ara veriyorum.

Kapanma Saati: 15.02

BAŞKAN – Sayın Çiçek, buyurun, kaldığınız yerden devam edebilirsiniz.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI CEMİL ÇİÇEK – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, sayın üyeler; bundan sonraki bölümde temas edeceğim husus, parti üyesi olmayanların eylem ve beyanlarının delil olarak kullanılmış olmasıdır. Anayasa'nın 69'uncu maddesinin altıncı fıkrası uyarınca ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri parti kapatma nedenidir, söylemler hiçbir şekilde siyasi parti kapatma nedeni değildir. Parti üyesi olmayanların eylemleri veya söylemleri partiye isnat edilemez. Ancak iddianamede, bazı kişilerin parti üyesi olmadığı dönemlerdeki söylemlerinin delil olarak kullanıldığını görüyoruz. Mesela, AK PARTİ Genel Başkanı, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan hakkındaki 12 numaralı iddia, iddianamenin 31'inci sayfasında, geçmiş dönemlerde, 1994'te yaptığı bir konuşmayı, AK PARTİ yokken, bunu delil olarak sunuyor. 1994'ten bu tarafa aşağı yukarı on dört sene geçmiş. Zaten aradan geçen süre içerisinde bunun hesabı varsa hukuken yargıya verilmiştir, siyaseten hesabı varsa topluma verilmiştir ve on dört sene evvel şu veya bu şekilde söylenmiş bir beyanı bugüne getirmek suretiyle, eğer siz bunları bir suçlama konusu yapacaksanız, değişimi daha baştan sıkıyorsunuz demektir.

Biz kendi hayatımızda da gördük, birinci bölümde de açıklama yapmaya çalıştım. Dünya değişti, Türkiye değişti, hepimiz değiştik, değişmeyen çok fazla bir şey olmadı. Geçmişin özelleştirmecileri bugün devletleştirmeci oldu. Benimki gibi geçmişin millileştirmecileri bugün yabancı sermaye gelsin diye uğraşıyoruz. Bunları açık yüreklilikle söylemekte hiçbir mahzur yok. Geçmişte kim kimi neyle suçladı, şimdi hangimiz hangi pozisyondayız? Eğer siz, benim veya bir başkasının seneler evvel -o günün konjonktürünü, o günün siyaset anlayışını, o günün değerlendirmelerini, ne sayarsanız sayın- söylediği bir sözü hiç durmadan kişinin önüne getirip koyacaksanız, o takdirde, bu, hukuk felsefesiyle de bağdaşıyor değildir. Biz, ceza infaz sisteminde bile insanları topluma kazandırmaya çalışırken, siyaset adamlarına "Eskiden bunu söylediniz, bugün olduğu yerde kalın, hiç değişmeyin, aksi hâlde biz bunu sizin aleyhinize kullanırız." diyorsak, bu, değişimin tabiatına da aykırı. Dolayısıyla Başbakanın bir iki konuşmasını almış. Dediğim gibi, bunun suç teşkil eden bir yanı varsa, zaten hesabı verilmiştir. Siyaseten bir şey varsa, bundan dolayı o zaman mensup olduğu partide bunun hesabını vermiştir. Şimdi tekrar bir suçtan dolayı bunu suç kabul ediyorsak, iki defa yargılama yapılamaz. Yani neresinden bakarsak bakalım, hem Anayasa'ya aykırılık açısından hem hukuk açısından sakatlığı ortadadır.

İkincisi: Demin arz ettim, bu Kemal Öztürk, AK PARTİ üyesi değil, bir kamu görevlisi. Bunun Bülent Arınç'ın danışmanı olarak Mecliste çalışmış olmasını, onun çok evvel yazmış olduğu şeyden dolayı partiye mal ediliyor.

Cumhurbaşkanının bir kısım beyan ve eylemleri partiyle irtibatlandırılmaya çalışılıyor, ona ileride ayrıca temas edeceğim.

Millî Eğitim Bakanlığının 1994'te…

Eski Başbakanlık Müsteşarının 1995'te yaptığı konuşmadır. Hâlbuki parti üyelerinin eylemleri belli şartlarla partiyi ilzam ediyor. O tarih itibarıyla bir üniversitede görev yapan birisinin partiyi ilzam etmesi söz konusu değil. Ömer Dinçer'in partiyle resmen ve hukuken irtibatının kurulduğu tarih 22 Temmuz 2007 milletvekilliği seçimleridir.

Şimdi, en çok üzerinde durulması gereken bir başka konu var. Bu, gerçekten, Türkiye'de demokrasi açısından da önem arz ediyor, kuvvetler ayrılığı bakımından da önem arz ediyor. Yasama sorumsuzluğu kapsamında olan faaliyetler delil olarak kullanılacak mı, kullanılmayacak mı? Yasama yetkisinin kullanılması, Anayasa'mıza göre, Türkiye Büyük Millet Meclisine aittir. Dolayısıyla milletvekillerinin Anayasa'da ve yasada verilmiş iki tane temel görevi var. Bunlardan bir tanesi yasa çıkarmak, ikincisi de denetim görevini yapmaktır. Dolayısıyla biz, Meclis çatışı altında bu tip iki tane önemli faaliyette bulunuyoruz. Dolayısıyla bu iki önemli faaliyet sebebiyledir ki Meclis çalışmalarında dile getirdiğimiz hususların ve bunların dışarıda konuşulmasının, dışarıda yansıtılmasının Anayasa'nın koruması altında olduğunu düşünüyoruz, böyle kabul ediyoruz. Bu, kişiye tanınmış bir ayrıcalık değil, görevin layıkı veçhile yapılmasıyla ilgili, bütün parlamento hukukunun en temel kavramlarından bir tanesidir.

Yasama faaliyetlerinin özgür bir ortamda yürütülebilmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden, o oturumdaki Başkanlık Divanının teklifi üzerine Meclisçe başka bir karar alınmadıkça, bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar; Anayasa böyle diyor. Ama şimdi biz burada sorumlu tutuluyoruz. Şimdi, biraz sonra arz edeceğim, bir kısım faaliyetler yapılmış… Şimdi hem sorumlu tutulamaz deniliyor hem de bu yasa niye böyle oldu, siz burada niye böyle konuştunuz… Bununla ilgili birçok faaliyet var. Vakit uzadığı için onları teker teker saymak istemiyorum. Yasalaşan, kadük olan ve komisyonlarda bekleyen bir kısım kanun tasarıları var, Yükseköğretim Kanunu Tasarısı - iddianamede geçen yasalardan bahsediyorum- 5237 sayılı Türk Ceza

Kanunu'nun 263'üncü maddesi, fakir ve başarılı öğrencilerin devletçe desteklenmesiyle ilgili kanun, Belediye Kanunu ve Kurumlar Vergisi Kanunu'nda cemaat kavramının kullanılması, Diyanet İşleri Başkanlığı Teşkilat Kanununda Değişiklik Öngören Kanun Teklifi, bir de Anayasa'nın 10 ve 42'nci maddelerindeki değişiklik. Bu kanunların Mecliste görüşülmüş olmasını, teklif edilmiş olmasını Sayın İddia Makamı parti aleyhine delil olarak kullanıyor.

Şimdi, bu kanunlar vesilesiyle de bazı partimiz milletvekillerinin isimleri iddianamede geçiyor, bundan dolayı da yasaklanması isteniyor. Parti Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Meclis grubu genel kurulunda; Türkiye Büyük Millet Meclisi eski Başkanı Bülent Arınç'ın Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışının 80'inci yıldönümü 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı nedeniyle özel gündemde Genel Kurulda yaptığı konuşma; Millî Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik'in 2005 yılı kasım ayında Meclis Genel Kurulunda yaptığı konuşma; Nihat Eri'nin – biraz evvel bahsettik- içinde "tekke" lafının geçtiği konuşma dediği konuşma, Dışişleri Komisyonundaki konuşması; Diyarbakır eski Milletvekili Cavit Torun'un Meclisin 19/6/2003 tarihli 96'ncı Birleşiminde yaptığı konuşma; Yozgat Milletvekili Mehmet Çiçek'in 27/4/2005 tarihli yine 90'ıncı Birleşiminin Dördüncü Oturumunda yaptığı konuşma; Fehmi Hüsrev Kutlu'nun Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda yaptığı konuşma; Samsun eski Milletvekili Musa Uzunkaya'nın Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü ve Özürlüler İdaresi Başkanlığının 2007 yılı bütçe görüşmeleri üzerinde yaptığı konuşma, yine aynı milletvekilinin Plan ve Bütçe Komisyonunda yaptığı konuşma; Eyyüp Sanay'ın 2005 yılı kasım ayında Türkiye Büyük Millet Meclisinde yaptığı konuşma; Resul Tosun'un 2005 yılı mayıs ayında parti grup toplantısında yaptığı konuşmalar burada delil olarak sunuluyor.

Türkiye Büyük Millet Meclisi yasal düzenlemeleri hem şekil hem de esas bakımından Anayasa'ya uygun yapmak zorunda. Meclisin kabul ettiği bir yasal düzenlemenin Anayasa'ya aykırı bulunması hâlinde tek müeyyidesi Anayasa Mahkemesi tarafından iptalidir, bunun başkaca bir müeyyidesi de yoktur. Anayasa Mahkemesi, çok sayıda kanun hakkında iptal kararı vermiştir. Bir kanun tasarı veya teklifinin Anayasa'ya aykırı olduğu iddiası varsa, bu, zaten sizin önünüze geliyor, siz de iptal kararı veya ret kararı veriyorsunuz, gereği de buna göre yapılıyor. Dolayısıyla burada Anayasa'ya aykırı olan bir şey yok. Anayasa'ya aykırı olan Meclis faaliyetlerinin İddia Makamının kabulüyle âdeta bir ön denetime tabi olması gibi bir sonuç çıkıyor. Şimdi, eğer benim teklif ettiğim… Milletvekili olarak -bu, benim

anayasal hakkım- bir kanun teklifi vereceğim. Mecliste görüşülecek. Eğer Anayasa'ya aykırı bir yanı varsa, buraya geliyor, yoksa zaten mesele yok. Hâlbuki, şimdi tutun ki, ben Anayasa'ya aykırı bir teklif verdim. Ben öyle düşünmüyorum, Anayasa'ya aykırı değil ama ben öyle verdim. Sonuçta Anayasa'ya aykırı çıktıysa, bunu bir itham konusu yapmamanın yolu bir ön denetimden geçirmektir. Böyle bir müesseseniz yok. Kaldı ki böyle bir ön denetim olacaksa, bu, Yargıtay Başsavcılığının yapacağı bir ön denetim değil. Bazı sistemlerde anayasa mahkemelerinin böyle bir önceden değerlendirme yapma imkânının var olduğunu biliyorum. Ama burada, neredeyse, İddia Makamı, kendisinden bir onay alınmasını gerekli gören, zaruri gören bir anlayış içerisinde iddianame hazırlıyor.

Hâlbuki şunu biliyoruz: Bütün parlamento hukukunda, parlamento içerisindeki yapılan çalışmalardan, oy ve düşüncelerinden ve bunların açıklamalarından mutlak manada sorumsuz tutulması gerekiyor görevi hakkıyla yapabilmesi için. Dolayısıyla bu, kişinin kendisine tanınmış bir ayrıcalık değil, arz etmeye çalıştım, bu, doğrudan doğruya görev sebebiyledir, o görevi kim yapıyorsa, bugün ben yapıyorsam benim içindir, bir başkası yapıyorsa onun için de geçerli olan bir husustur.

Şimdi, bizim hukukumuzda diyoruz ki siyasi partiler demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsuru. Şimdi, Anayasa'ya göre, öne çıkan partilerdir. Doğrusunu isterseniz, partiler olmadan da zaten Meclis içerisinde bugünkü hem Anayasa hem İç Tüzük bakımından münferit olarak yapabileceğiniz şey fevkalade sınırlı. Zar zor gündem dışı bir söz alabilirseniz alırsınız, bir de kanun maddeleri üzerinde, o da Meclis Başkanının büyük ölçüde inisiyatifine bağlı, diğer grupların o madde üzerinde eğer kendileri önceden söz aldıysa onu da dile getirme imkânınız yok. Dolayısıyla bağımsız bir milletvekilinin yapabileceği çok fazla bir şey yok. Onun için bizim siyaset hukukumuzda esas olan siyasi partilerdir. Onun için de demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsuru olarak partiler öne çıkmıştır.

Şimdi, bundan dolayı, bu yapacağımız değerlendirmeyi bu ilkeler doğrultusunda analiz etmek gerekiyor. Şimdi, bir sorumsuzluk ki, milletvekiline kolaylık getiriyor, kendi görevini ifası noktasında bir imkân sağlıyor da partisini sıkıntıya sokuyorsa, o sorumsuzluğun aslında milletvekiline de çok fazla bir faydası yok. Çünkü ben Mecliste bir konuşma yaptığım takdirde, benimle ilgili hiçbir cezai sorumluluk söz konusu değil. Ama benim o konuşmam iddianame kapsamında bir konuya temas ediyorsa, bu, partimi sıkıntıya sokuyor, neticede parti bundan dolayı kapatılma tehlikesiyle karşı karşıya kalıyor.

Millet iradesi büyük ölçüde partiler aracılığıyla Türkiye Büyük Millet Meclisine ve siyasete yansıdığına göre, o zaman, bu sorumsuzluğu, kürsü sorumsuzluğunu siyasi partilerin varlık sebepleriyle birlikte bir değerlendirme yapmamız gerekiyor. Eğer mutlak sorumsuzluk kapsamında bulunan bu konuşmalarımdan ve yaptığım çalışmalardan dolayı mensubu olduğum parti kapatılma durumuyla karşı karşıya olacaksa, millet iradesi yirmi dört saat üç yüz altmış beş gün İddia Makamının nezaretinde olacak. Yani biz, siyasi partiler ve milletvekilleri âdeta denetimli serbestlik altındaki eski bir hükümlü durumunda olacağız. Meclisteki konuşmalar da buraya getirebildiğine göre, biz, partimiz, bütün diğer siyasetçiler ve siyasi partiler bu manada bir tehdit altında.

Diğer taraftan, kendisi için sorumluluk doğurmayan konuşmalar partisi için sorumluluk doğuruyorsa kendisi de bundan dolaylı olarak etkileniyor. Mesela, ben Mecliste bir konuşma yapsam, bu, yasama sorumsuzluğu kapsamına girse, her türlü cezai müeyyideden kurtuluyorum. Ancak cezai müeyyidelerden kurtulmuş olmam bir başka şeyden beni kurtarmıyor. Eğer bu bir kapatma sebebiyle irtibatlı olacaksa ve siyasi yasak gelecekse, sonunda beş yıl siyasetten ayrı kalıyorum.

Karşımıza bir başka sıkıntı daha çıkıyor eğer meseleye İddia Makamının baktığı açıdan bakarsak: Eğer yasama sorumsuzluğunu görevle ilgili bir teminat olarak anlamaz da kişiye özgü bir sorumsuzluk anladığımız takdirde, bağımsız milletvekilli ile partili milletvekili arasında bir fark, bir eşitsizlik meydana geliyor. Bağımsız milletvekilinin partisi yok, o istediği gibi konuşabilir. Hatta içinden geçtiğimiz süreçte, Mecliste konuşulan konuşmaları Türkiye'nin belli bir bölgesinde yapanla ilgili tahkikat açıyoruz, ama aynı konuşmanın daha ilerisi Mecliste yapıldığı için herhangi bir şey yapamıyoruz. Bunu bağımsız yaparsa, ceza hukuku anlamında da sorumluluğu yok, siyasi partiler hukuku bakımından da herhangi bir sorumluluğu yok. Ama ben bir partiye mensup milletvekili olarak bir konuşma yaptığım takdirde, bir partili milletvekilinin karşılaştığı riskle bağımsız milletvekili karşılaşmıyor. Onun için, bu da partileri zayıflatan önemli bir unsur oluyor. Şimdi bu türlü durumlarda bir partiye mensup milletvekiliyseniz, o zaman, laf dokuz boğum, yapacağınız iş şudur: Ya hiç konuşmayacaksınız ya da öyle bir konuşma yapacaksınız ki suya sabuna dokunmayacak, ne sizin başınız derde girecek ne de partinizin başı derde girecek. O takdirde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir siyasi platform olması, herkesin düşüncelerini, ülke sorunlarını en açık biçimiyle orada enine boyuna tartışma imkânı o parti kapatma müeyyideleri sebebiyle büyük ölçüde sekteye uğramış oluyor.Kaldı ki bir başka şeyle övünüyoruz:

Dünyadaki tek gazi Meclis bizim meclisimizdir. Cumhuriyetin kuruluşundan evvel İstiklal Harbi'nin idaresi dâhil, ondan sonraki en önemli kararları bu Meclis almış, enine boyuna her şeyi tartışmış. Ben şimdi her şeyi enine boyuna tartışacağım deyip, karşılığında parti kapatma riski varsa, o zaman, siz bir kısım şeyleri hiç konuşmayacaksınız ya da Türkiye olmazsa olmazların çok olduğu bir ülke, o zaman karşınıza şöyle bir muvazaa çıkabilir: Diyelim ki bir ideolojik parti düşünün, bazı şeyleri Türkiye'nin gündemine getirmesi gerekiyor. Şimdi üçüncü kanal da var, bütün Türkiye dinliyor. Üçüncü kanaldan, o düşündüğü fikri bütün Türkiye'ye yaymak istiyor, bunun propagandası yapmak istiyor. Diyelim ki 5 kişiyi tefrik etti içerisinde milletvekillerinden, siz dedi bağımsız olun, bizim partiye bağlı olarak söyleyeceğimizi siz bağımsız olarak söyleyin. Şimdi, bakınız, partiye bağlı olarak söylerse, o takdirde kapatılma tehlikesiyle… Diyelim ki devletin birliği, bütünlüğü, üniter yapısı, 68'inci maddedeki hususlar, onunla ilgili Meclis içerisinden konuşacak. Partiye bağlı olursa bu tip bir davayla karşı karşıya kalacak, bağımsız söylediği takdirde hiçbir şey yok. Şimdi Türkiye'yi bir demokraside muvazaalar ülkesi hâline getiriyor bu anlayış. O nedenle, Meclis çatısı altında yapılan her türlü konuşmanın yasama sorumsuzluğu kapsamında olduğunu düşünüyoruz. Bunun parti kapatmada delil olarak gündeme getirilmesini hem yasama faaliyetini sınırlayan hem siyasetin alanını daraltan hem de ifade özgürlüğü ve örgütlenme özgürlüğü açısından en büyük tehlike teşkil ettiğini düşünüyoruz.

Üzerinde duracağım bir başka husus: Cumhurbaşkanı Sayın Abdullah Gül'ün eylem ve beyanlarının delil olarak kullanılmış olmasıdır. Anayasa'mızın bir bütün olarak anlamı, sistemin üzerinde oturduğu ilkeler ve sorumsuzluk kuralı birlikte değerlendirildiğinde, görevde bulunan bir Cumhurbaşkanı için yaptırım istenmesini hukuki bir temele bağlamanın imkânı yoktur.

Cumhurbaşkanı devletin başıdır, bu sıfatla Türkiye Cumhuriyetini ve Türk milletinin birliğini temsil eder, Anayasa'nın uygulanmasını, devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını gözetir. Cumhurbaşkanı tarafsızdır. Cumhurbaşkanının siyasi sorumluluğu yoktur. İster tek başına veya resen yaptığı işlemlerden Cumhurbaşkanı olarak sorumlu olmadığı gibi, bunlara karşı yargı mercilerine de başvurulamaz. Ayrıca vatana ihanet suçu dışında da yargılanmaları söz konusu olamaz.

Şimdi, yeni bir durumla karşı karşıyayız. Aslında, iddianamede delil olarak ne var mademki Cumhurbaşkanını da biz bu işin içerisine çektik?

İddianamede delil olarak baktığımız şey, bir genelge, kendi ifadesiyle İddia Makamının genelge. Aslında böyle bir genelge yok. Bir kısım dış misyonlarımızdaki büyükelçilerimizin sorduğu bazı sorular üzerine inisiyatifi kendisine bırakan bir yazı var. Ülkenin menfaatlerini düşünmek suretiyle… Dışarıda bir kısım gruplar var Türkiye'nin maalesef. Özellikle 1960'lı yılların başından itibaren yurt dışına çok sayıda vatandaşımız çalışmak üzere gitmiş. Birinci nesil, ikinci nesil, üçüncü nesil, şimdi Avrupa Türklüğü diye bir topluluk meydana geldi. Hatta son seçim mevzuatındaki değişiklik sebebiyle bir tespit yaptık, şu an yüz elli beş ülkede 3 milyon 784 bin vatandaşımız şu veya bu sıfatla, şu veya bu sebeple buralarda bulunuyor. Ama kabul etmek lazım ki elli parçaya da bölünmüş vaziyette. Burada bir sorumlu aramıyoruz, neticeden giderek söylüyoruz. Şu sebeple, bu sebeple, bu ayrı bir konudur, Türkiye'de de uzun süre tartışılmıştır ve Türkiye'nin büyük ölçüde yarasıdır. Kendi vatandaşlarımızla sadece döviz getirsin diye uğraşmışız, onun dışındaki işleriyle çok fazla uğraştığımız söylenemez. Onun için, dışarıda bir sürü gruplar oluşmuş vaziyette. Yabancı istihbarat servislerinin de bunları nasıl kullandığını biliyoruz. Tutanaklara geçmeyeceğini bilseydim… Yaşadığımız ve devlet bilgisi olarak birçok bilgiye de sahibiz.

Şimdi, bizim, bu insanlarla irtibatımız… Bunlar bizim vatandaşlarımız, zihniyeti şu, anlayışı bu, vesairesi bu, suçlu suçsuz, doğru yanlış, kabul ederiz etmeyiz ama Türkiye Cumhuriyetinin vatandaşlarıdır bunlar. Dolayısıyla bunlarla irtibat kurmak, bu irtibatları kurarken de devletin menfaatini gözeterek… Buradaki temel kriter devletin menfaatidir, milletin menfaatidir. Bunlarla irtibat kurmak gerektiğinde, bunu tayin edecek dış misyonlardaki insanlardır. İşi oraya bırakan bir yazı. Sonra bu, tartışma konusu oldu. Tartışma konusu olunca da o zaman Dışişleri Bakanı sıfatıyla bu gündemden kaldırıldı. Kaldı ki bunun bir cemaatle ilintisi de o günlerde çok yazıldı, söylendi, şimdi biraz sonra belki temas ederiz. İddia Makamı, bir meslek kuruluşuyla ilgili hakkında iddia vardır diyor, Şanlıurfa'da açılan bir davayı buna delil olarak gösteriyor ama açıldı mı açılmadı mı, o belli değil, o da yok, sadece bir cümle olarak geçiyor. Hâlbuki Cumhurbaşkanına atfedilen konuyla ilgili Yargıtay oturdu karar verdi, derecattan geçti. Dolayısıyla bu iddiaların bir anlamı da kalmadı. Eğer siz, Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararını da İddia Makamı hesaba katmıyorsa, yani öyle karar vermiş olsa da ben öyle değilim deniliyorsa, o zaman, kim kimi neye göre değerlendirecek?

Onun için, Cumhurbaşkanının hem siyasi sorumluluğu yok hem vatana ihanet suçu dışında hiçbir şekilde yargılanması söz konusu olmaz. Bu,

parlamenter sistemin özüne aykırıdır ve dolayısıyla Cumhurbaşkanlığı makamı açısından da oturup dokuz defa düşünülmesi gereken bir konudur. Dayanılan hususlardan bir tanesi bu.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının ve başkan vekillerinin beyanları delil olarak sunulmuş. Anayasa'nın 94'üncü maddesinde ve Siyasi Partiler Yasası'nın 24'üncü maddesinin ikinci fıkrasında "Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ve başkanvekilleri, üyesi bulundukları siyasi partinin ve parti grubunun Meclis içinde veya dışındaki faaliyetlerine görevlerinin gereği olan haller dışında Meclis tartışmalarına katılamazlar. Başkanı ve oturumu yöneten başkan vekili oy kullanamaz." Dolayısıyla bizim parlamenter sistemimizdeki Meclis Başkanlığına veya Başkan Vekilliğine seçildiyse, partisiyle irtibatı kesilir. Dolayısıyla yaptığı her işlem kendisiyle alakalıdır, partiyi bağlamaz. Ama buna rağmen Sayın İddia Makamı, geçtiğimiz dönem içerisinde bazı bu sıfatı taşıyan Meclis Başkanı veya Başkan Vekili olan üyelerin bir kısım beyanları delil olarak kullanmış. Kaldı ki bunların hepsi aslında ifade özgürlüğü kapsamında olan şeyler. O göz ardı edilerek iddianameye derç ediliyor. Onunla ilgili zaten eski açıklamalarımızda teferruatlı bir değerlendirme yaptık, kısaltmak adına konuşmaları geçiyorum.

Yürütme organının eylem ve söylemleri delil olarak kullanılmış. Maalesef bu da parlamenter sistem açısından, kuvvetler ayrılığı açısından fevkalade sakıncalıdır. Çünkü Anayasa'ya göre, idare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir. Kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür. Memurlar ve diğer kamu görevlileri, Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlüdür. Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimselerin, üstünden aldığı emri yönetmelik, tüzük, kanun ve Anayasa hükümlerine aykırı görmesi hâlinde yerine getirmez. Kanunsuz emir verildiği takdirde ne yapılacağı bellidir. Dolayısıyla bütün bunlar belli. İdarenin her yaptığı işlem yargı denetimine de tabi olduğuna göre, eğer bir tasarruf yasaya aykırıysa, bir işlem yasaya aykırıysa, bu zaten ister idare mahkemesi ister Danıştay tarafından değerlendiriliyor, gereği yapılıyor. Kaldı ki zaten bizim Anayasa'mıza göre, üç, Cumhurbaşkanlığı tasarrufları, Hâkimler Savcılar Kurulu ve YAŞ kararları yargı denetimine tabi değil. Ama şimdi Hâkimler Savcılar Yüksek Kurulunun kararı da -bir örnek karar var, onu biliyoruz- o bile yargı denetimine açıldı bir şekilde. Dolayısıyla ortada zaten kanunsuz, haksız, hukuksuz bir durum varsa, bir şekilde yargının önüne gittiğine göre, bunun

laikliğe aykırı eylemlerin odağı hâline nasıl geliyor, ben bunu anlamıyorum. Çünkü her hâlükârda bir yargı denetimi söz konusu. Yargıya gitmeyen hemen hemen işlem de yok. Bu, bir tayin tasarrufudur veya başka türlü bir tasarruf. O nedenle, memurların yaptığı her işten dolayı da eğer bir parti suçlanabilecekse, o zaman oturup bu mevzuatı yeni baştan gözden geçirmek, sorumluluk hukukunu yeni baştan bir değerlendirmeye tabi tutmakta fayda var. Bununla ilgili iddianamede bazı iddialar var. Bunların biz hepsine ayrı ayrı cevap verdik. Dolayısıyla bunları teferruata girmeden ifade etmeye çalışıyorum.

Aynı şey yerel yönetimler için de geçerli. Onların da yapmış olduğu ne varsa, demin bazılarını ifade etmeye çalıştım, bunların hepsi eğer yanlış yapıldıysa, kamuoyunda şu veya bu şekilde gündeme geldiyse, bunlar bir şekilde yargıya intikal etmiş, yargı da gereğini yapmıştır.

Kişisel görüşler kapatma delili olarak kullanılmıştır diyoruz. Şimdi, aslında, bizim sorumluluk hukukumuz açısından parti adına yapılan veya partinin belli şartlarla üyelerinin bir kısım faaliyetlerini benimsiyorsa, o zaman, partinin sorumluluğu doğuyor. Eğer yok kendi şahsi değerlendirmelerini yaptıysa, bununla ilgili sorumlu olmaması gerekir. Bununla ilgili bazı partili arkadaşlarımızın isimleri iddianamede geçmekte ve bunlar için yasak talep edilmektedir. Mesela, bunlardan bir tanesi Devlet Bakanı Mehmet Aydın'ın, 2004 yılı nisan ayında Almanya'da Frankfurter Allgemeine gazetesine verdiği demeçte, Almanya'daki bir sorunla ilgili, Türkiye'yle ilgili değil, orada o günlerde bir tartışma var, bizim vatandaşlarımızın eğitim kurumlarıyla olan bir sıkıntıları var. "Eğer bir kadın kapanması gerektiğini düşünüyorsa, bu konuda bir demokrat olarak sadece şunu söyleyebilirim: Buna hakkı var." söylediği tek cümle ve önümüze şimdi beş yıllık parti siyaset yasağı getiriliyor.

İstanbul Milletvekili Egemen Bağış'ın, İnsan Hakları Mahkemesinin Leyla Şahin kararıyla ilgili bir değerlendirmesi var. "Başörtüsü kullananların kullanma hakkına saygı duyuyorum. Aynı şekilde ben başörtüsünü savunduğum kadar mini eteği de savunuyorum. Çünkü ikisi de ifade özgürlüğünün gereğidir. İnsanlar ülkede istedikleri gibi yaşabilmelidir diye düşünüyorum." diyor ve 2008 Ocak ayında da Berlin'de bir gazetecinin türban konusundaki sorusu üzerine "Bu benim düşüncem. Partimin düşüncesini soruyorsanız, henüz bu konuda karar vermedik." diyor ve ama buna rağmen bu şahsi görüşler de delil olarak kullanılmış.

Şimdi, başlangıçta delilleri değerlendirirken çok açık bir şeyi ifade ettim: İddia Makamı objektif olarak bu davada hareket etmiş olsaydı… Diyelim ki

bunların tamamı doğru bir faraziye olarak. Şimdi bu parti 2002'den bu tarafa iktidarda. Birçok konuşma yapmış. Şu iddia edilen hususlarla ilgili acaba hiçbir üyesi lehte hiçbir konuşma yapmamış mı? Yaptığımız hiç lehte bir faaliyet yok mu, hiçbir eylem yok mu, hiçbir açıklama yok mu? Bunlarla ilgili dosyaya en ufak bir şey koymamış. Böylece, maddi gerçeği araştırmak ve işin hakikatini ortaya çıkarmak için mahkemeye bu manada yardımcı olmadığını düşünüyoruz. Hâlbuki hepimizin görevi bir manada gerçeğin ortaya çıkarılmasıdır ve bunun da yapılırken hukuka uygun, doğruluğu hukuken sabit olmuş delillere dayanmış olması gerekirdi. Hâlbuki İddia Makamı aleyhte olduğunu düşündüğü hususları öne çıkardığı deliller var, lehe olan hususları görmezlikten gelmiş ve dikkate almamıştır ve bu konuda da hemen hemen hiçbir delil toplamamıştır. Mesela, İddia Makamı, iddianameye aldığı bazı beyanları açıklamanın lehe olduğunu düşündüğü kısımlarını çıkartarak yapmıştır. Mesela, AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan hakkındaki 2 numaralı iddia, iddianamenin 27'nci sayfasında "Yargıtay Başkanı Eraslan Özkaya'nın 2003 adli yılı açılış konuşmasında "Sınırsız din ve vicdan özgürlüğü isteyenler ile İslami devlet kurmak isteyenlerin amaçları aynı." şeklindeki sözlerine Başbakan aynı beyan içerisinde "Açıkça din ve vicdan özgürlüğünü savunmak hiçbir zaman din devleti kurmak değildir, bunu böyle değerlendirmek çok yanlıştır." dediği hâlde, birincisi var, ikinci kısmı yok. Hâlbuki burada İddia Makamının yaptığı şey, söylenen sözü yer, zaman, neden ve muhatap bağlamından koparıp, söyleyenin kastına rağmen anlamlandırmış ve bu suretle Başbakanı "Siyasal İslam'a sınırsız bir özgürlük alanı yaratmak ve devleti bir inancın hüküm ve kuralları çerçevesinde yeniden biçimlendirmek ve dönüştürmek." tarzında tavzih etmiştir.

Şuna inanıyoruz ki hukuk devletinde, iddianameler, vehimler, tahminler ve yorumlar üzerine değil, anayasa ve yasalara uygun somut gerçeklikler üzerine bina edilir. Aynı şey Sayın Bekir Bozdağ'ın –burada bulunuyor- "Bu konuyla ilgili Meclisteki bir çalışma sebebiyle basında çıkan bir kısım hususlar var. Kamu kurumları ve ortaöğretime yönelik bir çalışmamız, böyle bir niyetimiz yok. –Bu 10-42 tartışmaları sırasında- Anayasa'ya açık açık yazdık. Buna rağmen hâlâ bu noktada sorgulama yapanlar var. Görüntülerin çoğunun yalan çıktığı -o günlerde bazı görüntüler var- başka haberlerden de anlaşılıyor. Bu konuda süreci tıkamak isteyenlerin iyi niyetten uzak gayretlerinin ürünü olduğu diye düşünüyorum." dediği; gazetecilerin basında yer alan fotoğrafları görüp görmediğini sorması üzerine, Bekir Bozdağ "Gördüm, daha önce de gördüm, hepsi yalan çıktı.

Biz bu konudaki düşüncelerimizi gayet açık söyledik. Dedik ki: Sadece yükseköğrenime dönük düzenleme yapıyoruz. Hatta eleştiriler olunca hazırladığımız metne yükseköğrenim kelimesini de ekledik. Bizim kamu kurumlarına veya ortaöğretime dönük bir çalışmamız yoktur, böyle bir niyetimiz de yoktur. Biz bunu defalarca açıkladık, böyle bir niyetimiz yok, böyle bir çalışmamız yok, böyle bir uygulamamız yok." şeklinde konuştu. Buna rağmen hâlâ sorgulama yapanların iyi niyetle hareket etmediklerini basın mensuplarına söylüyor. "Görüntülerin çoğunun yalan çıktığı daha sonraki başka haberlerden de anlaşılıyor. Bunlarla ilgili görüntüsü olanlar ilgili makamlara ihbarda bulunur, onlar da gereğini yapar. Bu konuda süreci tıkamak isteyenlerin iyi niyetten uzak gayretlerinin ürünüdür diye düşünüyorum." diyor. Bakın burada ilgili makamlara atıf yapıyor, bunlar gereğini yapıyor vesaire. Bunlarla ilgili birçok konu bu konuşmanın içerisinde iddianameye eklenen kısımlarda yok. Böylece, maksat dışında bir anlam yüklenmek suretiyle bugün iddianameye bir delil olarak sunuluyor. Eğer arzu edilirse, kendisi de buradadır, bu bölümle ilgili daha detaylı bir cevaplama yapar.

Şimdi, AK PARTİ ve laiklikle irtibatı kurulamayan ilgisiz iddia ve eklerle iddianame ve ekleri kabartılmıştır. Belki bu dava bakımından en fazla üzerinde durulması gereken konu budur. Gerçekten biz büyük bir heyetle, kalabalık bir heyetle çalışmış olmamıza rağmen, bazı evrakların, bazı dosyaların neden bu davanın ekinde verildiğini şahsen bulamadık. Herhâlde bir imaj yaratılmak istendi, bu kadar evrak olduğuna göre, olsa olsa işte odak ancak bu kadar evrakla olabilir filan gibi bir imaj yaratmak kaygısıyla, alakası olsun olmasın birçok şey getirilmiş dosyanın ekine konulmuş. Bunlarla ilgili dosya numaralarını da vermek suretiyle gerçekten mahkemeye yardımcı olmaya çalıştık. Çünkü bu, zaman kaybı olacaktır. Bunların ayıklanması gerçekten uzun bir zamanı gerektiriyor. Yani, tabiri caizse, iddia makamı karanlıkta karınca arattırıyor bize.

Şimdi bazı ekleri var, mesela koymuş, biz bunun irtibatını kuramadık, şimdi gündemdeki bir dava sebebiyle tutuklu bulunan birisinin yazdığı "Patlak Ampul" diye bir kitap var Ergün Poyraz'a ait, 15/10/2002'de basılmış, 264 sayfadan ibaret. Şimdi bu kitap bu dosyada niye bulunuyor? Eğer bu dosyadaki bir kısım bilgiler bir şeyi ispat için ise ona atıfta bulunması lazımdır, aksi hâlde şimdi 264 sayfa kitap okunacak. Peki, sonuçta kiminle ilgili, parti başkanıyla mı ilgili, iddianamede ismi geçen 71 kişiden neyle alakası var? Dolayısıyla kitap konulmuş, bağlantısı yok.

Bir kısım CD'ler konulmuş. Ya çözümü yok, deşifresi yok, getirilmiş konulmuş. Şimdi siz bunu koyuyorsanız, deşifresini yapacaksınız, biz de bileceğiz ki bu bunun içindir, bu maksatladır. Bunun bağlantısını kurmak mümkün değil.

Mesela, bir yerde, 47 numaralı iddia, 22 Temmuz seçimlerden önce yapılmış bir konuşma Ocak 2008'de yapılmış bir konuşma olarak sunulmuş.

Yine, AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan hakkında 47 numaralı iddianın ekleri arasında CD'si var, deşifresi yok.

Bülent Arınç hakkındaki 13 numaralı iddianın ekleri arasında İran İslam Cumhuriyeti Anayasası yer alıyor. Şimdi, anayasayı getirip koymuş. Şimdi, bu anayasanın bu davada delil olarak kullanmasının biz sebebini anlayamadık. Eğer birilerinin konuşmalarıyla bir irtibat kuruluyorsa, onu irtibatlandırmak lazım. Aksi halde, bu İran Anayasası'yla 71 kişi birden suçlanıyor demektir, parti suçlanıyor. Hâlbuki böyle bir şey yok. Eğer bunu koyduysanız, bunu neden koyduğunuzu sizin izah etmiş olmanız lazım. Dediğim gibi, bunların hepsi bir manada imaj oluşturmak, işte bütün bunca delilden sonra bu parti bu noktadır demeye getiriyor.

Mesela, Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Senatosunun Kur'an kurslarıyla ilgili aldığı bir karar var ve bunu milletvekillerine gönderdi, bütün milletvekillerine gönderdi. Bunun AK PARTİ'yle bir ilgisi yok, herkese gitti, şu partiden, bu partiden, bağımsız veya partili, herkese gitti. Bunu getirip koymuş.

Bazı yüksek mahkeme başkanlarının kuruluş yıldönümlerinde yaptıkları konuşmalar var. Bunlar, biz biliyoruz ki, doğrudan doğruya bir partiyi ve bir şahsı hedef alan konuşmalar değildir, esasen bu türlü konuşmaların tabiatına aykırıdır. Onlar genel bir hukuki değerlendirme yaparlar. Şimdi o konuşmaları getiriyor, AK PARTİ'yle irtibatlandırmaya, onun güya bu sözlerin, söylenen sözlerin muhatabı olduğunu göstermeye çalışıyor. Bu manada bir kısım iddiaları getirmiş koymuş.

Ayrıca, yorumla tahrif edilen eylem ve beyanlar delil olarak kullanılmıştır. Şimdi, aslında bu kadar önemli bir dava ki, başta hep ifade etmeye çalıştık, bir tüzel kişiliğin idamıyla sonuçlanacak bir davada yorum yoluyla hüküm tesis edilemez. Bu, hem Ceza Kanunu'nun 1'inci maddesine aykırıdır hem hukukun temel ilkelerine aykırıdır. Somut delil lazım, delillerin gerçekliği lazım ve bunun hukuka uygun yollardan elde edilmiş olmasına rağmen, yorum yoluyla bir kısım sözleri belli bir noktaya getiriyor bağlıyor.

Şimdi, bununla ilgili çok uzun bir liste var, ama ben sadece bir fikir olması bakımından söylemek istiyorum: Mesela: "Modern bir İslam devleti olarak Türkiye medeniyetlerin uyumuna örnek olabilir." Başta söyledi ki "modern bir İslam devleti" diye bir tabir yok. Gazeteyi koyduk, "halkının büyük çoğunluğu Müslüman olan bir ülke Türkiye", devlet ise "laik devlet", ama "İslam devleti" lafı yok. O yanlıştan başka bir netice çıkarmış. Mesela, Başbakan "Bir kısım talepler karşısında acelemiz yok, sabırla bu işleri değerlendirmemiz lazım." "Acelemiz yok"u hep bir yere bağlamaya çalışıyor. "Türkiye'de din bir çimentodur." demiş, orada bir anlam çıkarmaya çalışıyor. "Kamusal alanın henüz tanımı yok." demiş, buradan bir anlam çıkarmaya çalışıyor. "Halk nezdinde bir mutabakatı kastetmiyorum, orada zaten mutabakat var, Parlamento için mutabakat gerekir, Parlamento halkın iradesini yansıtmıyor, sıkıntı burada." Eski tarih itibarıyla bu dönem büyük ölçüde yüzde 85'e varan bir çoğunluk Parlamentoda temsil ediliyor. Buradan bir anlam çıkarıyor veya tam tersi bir söylendiğinde de, bu defa, onu öbür taraftan buraya bağlamaya çalışıyor.

Mesela "Bu işleri niye çözmüyorsunuz?"diyor. Vatandaşla bizim en çok karşılaştığımız şey şu: Karşılaştığı her türlü problemin kanunla çözülmesi gibi bizim bir alışkanlığımız var. Maalesef zaman zaman hepimiz duyuyoruz ki: "Ben olsam bir kanun çıkarırım, bu işi çözerim." Vatandaş karşılaştığı bir sorunun çözümü için "Niye çıkarmıyorsunuz, niye bu işleri böyle yapmıyorsunuz?" denildiğinde, bu halkı bilgilendirmek, halkı teskin etmek, halkın tansiyonunu düşürmek, elli sebepten dolayı bu türlü cümleler kullanılabilir. "Çok acelecisiniz, biz sorumluluk sahibiyiz. Bu işi kangren hâline getirenlerin şimdi dışarıdan konuştuklarını görüyoruz, siz de onların oyununa geliyorsunuz, sabırlı olun." deniliyor. Tam tersi işte, biz bunları söylediğimizde de suçlanıyoruz, öbür türlüsünü yaptığınızda da bunda suçlanıyorsunuz. Bakın, şimdi, yukarıdakilerle bu tezat teşkil eden bir ifadedir. Yani bir toplantıda bir kısım insanlar -ki bunların önemli bir kısmı akademisyen. Ben bu toplantıyı hatırlıyorum- Sayın Başbakana "Bunu niye yapmıyorsunuz?" tarzında sert eleştiriler getiriyor. Başbakanın da söylediği "Siz de onların oyununa geliyorsunuz, sabırlı olun, çok acelecisiniz, biz sorumluluk sahibiyiz." Dediğinden, buradan başka bir plan çıkarmaya çalışıyor, nitekim ileride var.

"Bir takvimimiz yok. Biraz atmosfer ve zemin olayı" gibi lafları kullanıyor.

Mesela: "Gönlümün derinliklerinde yatan hıçkırıklar var. Bunu da açıkça söylemek zorundayım. Fakat şunu bilmenizi istiyorum, her şey

zamana gebe. Zira millet iradesi birçok şeyi halledecektir. Ama sabırlı olmaya mecburuz." Buradan, buralardan, "AK PARTİ'nin bir planı var. Şimdi bu işleri sabırla geçiştirmeye çalışıyor, vakti zamanı geldiğinde bu işleri yapacak." gibi bir değerlendirmeye işi götürüyor. Mesela, dışarıda… Çünkü bunların, bu söylediklerimin hepsi, aslında, Başbakana, Hükûmete veya partiye yöneltilen eleştiriler karşılığında partinin bir kendisini savunma refleksi zımnında söylediği ifadeler.

Şimdi, mesela şu çok enteresan: "Ölümün nerede ne zaman geleceği belli mi? Musalla taşına yatırıldığınız zaman 'Falanca cumhurbaşkanıydı, falanca başbakandı' veya 'Cumhurbaşkanı niyetine ya da başbakan niyetine' demeyecekler, 'er kişi niyetine' diyecekler. Bu makamlar, bu mevkiler gelip geçici. Bunlar bizleri şımartmasın. Ben tüm Adalet ve Kalkınma Partililere şunları söylüyorum: Mütevazı olun"

Mesela: "Şunu unutmayın, sağlıklı bir doğum dokuz ay on gün olur. Bazılarının tahriklerine sakın aldanmayın. Biz dertliyiz. Biz, nerede, neyin, nasıl dertleri olduğunu biliyoruz. Ama her şey bir yol haritası içerisinde yürüyecektir."

"İdam sehpasının yolunu gösteriyor. Biz bu yola çıkarken daha önce de demokrasiye inanmış insanların söylediğini söylüyoruz. Biz o beyaz çarşaflarla beraber yola çıktık. Biz bu konuda bedel ödemeye hazırız. Bu konuda rahatız." Şimdi, bunların önemli bir kısmı, ana muhalefet partisinin grup konuşmalarından sonra, geçmişte maalesef üzücü akıbetlerle karşılaşmış bir kısım siyasetçileri örnek göstermeleri karşısında, Başbakanın "Tamam bunlar olmasaydı Türkiye'nin tarihinde, ama bu yola çıkanlar bunu da göze alır." demek suretiyle vermiş olduğu muhalefet liderine bir cevap, buradan başka bir anlam, laiklik karşıtlığıyla açık ve gizli bir değerlendirme yapmaya çalışıyor. Hâlbuki açık bir ifadede gizli anlam aranması ve başka anlamlara çekilmesi, bunların hiçbirisi doğru değil. Kaldı ki bir kişinin kendisine dönük eleştirilere cevap vermesi veya başkalarını eleştirmesi veya ülke sorunlarını konuşması ne laiklik ilkesine ve ne de Anayasa'ya aykırıdır. Tabiatıyla, her babayiğidin bir yoğurt yiyişi var. Birisi konuyu böyle anlatır, bir başkası başka anlatır. Bu, bir ifade tarzıdır. İfade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gereken her husus… Onun için, birinci bölümde yapmaya çalıştım.

Konuşulan her konudan bir anlam çıkarmaya çalışırsak, o zaman, Türkiye'de kapatılmadık parti de olmaz veya yasak kapsamına girmeyecek milletvekili veya siyasetçi de olmaz. Çünkü burada büyük ölçüde niyet okumalara dayalı bir durum görüyorum. Misal olarak ifade edeyim: Şimdi

bugün itibarıyla Türkiye'nin dış ve iç borcu 346 milyar YTL. Şimdi bu ay 24 milyar YTL borç ödüyoruz, Ağustosta 19 milyar YTL. Bundan birkaç ay evvel faizler 15.75'ti, şimdi 22,5 oldu. Dolayısıyla Türkiye hâlen borçlanarak, faiz dışı fazladan ödeyebildiklerinin geri kalanını piyasadan borçlanarak ödüyor. Dolayısıyla aradan geçen birkaç ay içerisinde, faizden dolayı 1 puan artmış olması hâlinde, 3,4 milyar YTL Türkiye'nin borcu artıyor, özel sektörüyle, kamu sektörüyle birlikte. Şimdi ben şöyle bir şey söylesem, desem ki: "Bu faiz Türkiye'nin bütün kaynaklarını kurutuyor, Türkiye'yi mahvediyor, bütçenin içini boşaltıyor, fakirin, fukaranın hakkı, hukuku faize gidiyor." Şimdi bardağın boş tarafından baktığımızda bu ifadeye yükleyeceğimiz anlam farklıdır, dolu tarafından baktığımızda yükleyeceğimiz anlam farklıdır. Eğer bunu bir ekonomist olarak ve iyi niyetle benim bu konuşmam değerlendiriliyorsa, Türk ekonomisinin, Türk bütçesinin, Türk maliyesinin bir gerçeğini söylemiş oluyorum. Bunun size göresi, bana göresi yok, çünkü vaka bu. Bugün ben de olsam, başkası da olsa, "Evet, Türkiye'nin bugün itibarıyla 346 milyar YTL borcu var ve faizle borçlandığı için de gerçekten önemli bir kısmı, bütçenin üçte 1'inden fazlası neredeyse her sene faize gidiyor." bu, işin dolu tarafı, ben bilimsel veya mali bir tespit yapmış olurum. Şimdi boş tarafından bakarsam: "Bu faiz bu memleketi tüketiyor, bitiriyor." denildiğinde, eğer belli bir kimlikle belli bir sıfatı da taşıyorsanız, buradan pekâlâ "Bu konuşan kişi faizsiz bir düzen istiyor, faizsiz düzen de İslami düzendir." al sana laiklik karşıtı bir söylem. Şimdi böyle bir değerlendirme olabilir mi? Yani, böyle giderek Türkiye'de siyaset yapılabilir mi? Şimdi ne konuşacağız, nasıl konuşacağız, nasıl anlaşılacak, nasıl değerlendirilecek? Tek ayak üzerinde durarak bir siyaset yapmak gibi sorunla biz karşı karşıyayız.

Onun için, delillerle ilgili ana başlıklarla bir değerlendirme yaptık. Geri kalan kısımların davayla irtibatını biz şahsen kuramadık. Olanlarla ilgili de zaten önceki cevaplarımızda ayrıntılı, Yüksek Mahkemeye yardımcı olmak adına bunları koyduk. Ayrıca teker teker her milletvekiliyle ilgili iddia konusunda da zaten eklerinde var. Şimdi o 71 kişiyle ilgili bir değerlendirme yapmaya kalksam, en az üç yüz sayfa daha bizim konuşmamız gerekiyor. Bunlar sizin bilginize zaten sunuldu. Ama ister şahıslarla ilgili olsun, ister partiyle ilgili olsun, bu söylediğimiz illetlerle malul bir deliller "manzumesi" var. Bununla gerçekten delil hukuku bakımından Sayın İddia Makamı iddiasını ispat etmiş oluyor mu? Bunu sizler değerlendireceksiniz.

Şimdi bu delillerle, aslı olmayan mahkeme kararlarıyla veya tekziplerle, tavzihlerle, partiyle alakası olmayan kişilerle ilgili bu deliller kategorisiyle bir siyasi partinin suçlanabileceği en ağır suçlamayla iktidardaki bir parti

karşı karşıyadır. Nedir o? Laiklik karşıtı eylemlerin odağı olmak. Şimdi burada üzerinde durmamız gereken iki tane kavram var. Bir tanesi "laiklik", bir tanesi de "odak" kavramıdır.

Şimdi, İddia Makamının on iki sayfa tutan açıklama ve yorumlarında ortaya koyduğu laiklik tanımı ve yorumları baştan aşağıya sorunludur. Biz bunları çok teferruatlı bir şekilde önceki takdimlerimizde, yazılı takdimlerimizde izah etmeye çalıştık. Bunlar neden sorunludur, neden kendi içinde çelişkileri vardır, neden sübjektiftir, neden hukuk standartlarına uygun değildir ve en önemlisi, neden bu türlü bir laiklik anlayışının bizatihi hepimizin koruması gerektiği laiklik prensibine bütünüyle zarar verici unsurları içermektedir?

Şimdi, müsaade ederseniz, parti adına biz laiklikten ne anlıyoruz, çok fazla sabrınızı zorlamadan birkaç hususu ifade etmek istiyorum. Biz buyuz. Biz iddianamedeki parti değiliz. İddianamede tavsif edilen kişiler değiliz. İddianamede itham edilen hususlar bize yafta olarak getirilip yapıştırılamaz. Biz o değiliz, biz buyuz. Biz neyiz? Şimdi onu müsaade ederseniz arz etmek istiyorum.

Şimdi, iddianamede kendi içinde tutarlık taşıyan, bilimsel muhakemeye uygun, toplumsal gerçeklerle ve laik düşüncenin evrensel birikimiyle uyumlu, herkes tarafından aynı şekilde anlaşılacak ve uyulacak hukuki standartları taşıyan bir laiklik tanımı maalesef iddianamede yer almıyor. İddianamede laiklik prensibi değil, laiklik adıyla katı bir ideoloji -buna totaliter de diyebiliriz- bir felsefi kanaat ve en tehlikelisi, diğer dinî inançlarla rekabet hâlinde olan bir inanç sistemi tanımlanmakta ve sunulmaktadır, savunulmaktadır.

Laikliğin dinamik bir kavram olduğu ve devletin demokratikleşme sürecinde laiklik anlayışının da demokratikleştiği gerçeği göz ardı edilmiştir. Laikliğin dünyada en katı şekilde uygulandığı Fransa'da bile bu dönüşüm yaşanmış, bu ülkede demokratikleşme sürecinde laikliğin ikinci temel unsuru olan din ve vicdan özgürlüğü, diğer özgürlükler gibi gelişmiştir. Laiklik zamanla radikal ve militan uygulamalardan arınarak din ve vicdan özgürlüğüne daha fazla yer veren demokratik bir görünüm kazanmıştır. Laikliğin demokratikleşmesi, onun toplumsallaşması sürecini de hızlandırmıştır.

Türkiye'de laikliğin din ve devlet işlerinin ayrılığı anlamındaki tanımı elbette devam etmektedir, edecektir ve de etmelidir. Bu ülkenin diğer boyutu olan din ve vicdan özgürlüğü, tek parti dönemine nazaran, tıpkı

ifade, toplantı, örgütlenme özgürlüğü ve başkaca özgürlükler gibi gelişmiştir. Bu bağlamda, cumhuriyetin temel niteliklerinden biri olan laik hukukun üstünlüğü, insan hakları ve demokrasi gibi diğer niteliklerle eklemlenerek bugünkü hâlini almıştır. Nitekim, bu sosyolojik dönüşüm laikliğin toplumsal açıdan algılanmasını ölçmeye yönelik bilimsel çalışmalarda da ortaya çıkmaktadır. Profesör Ali Çarkoğlu ve Profesör Binnaz Toprak'ın Kasım 2006'da yaptıkları sosyolojik araştırma bu bakımdan son derece önemli. "Değişen Türkiye'de Din, Toplum ve Siyaset" adlı bu bilimsel araştırmaya göre, toplumda laikliği benimseyenlerin oranı ciddi olarak artmıştır. Daha sonra yapılan bilimsel araştırmalarda da bu aynı şekilde gözükmektedir. Bence sonuçları vardır.

Bu araştırmalar gösteriyor ki, eğer toplumun iktisadi seviyesi yükseliyorsa, eğitim seviyesi yükseliyorsa, uygulanan sosyal politikalara paralel olarak laikliği benimseyenlerin oranı da her geçen gün artmaktadır. Parti olarak da bizim iktidara geldiğimiz günden beri yaptığımız iş, varmak istediğimiz hedef de budur. Laikliği daha güçlendirmek, toplumsallaştırmak, geliştirmek, çağdaş uygulamalara paralel kılmaktır. Laiklik, herhangi bir dinin mahiyetinden hareketle tanımlanacak bir iki ilke olmayıp, devletin tutumunu belirleyen bir prensiptir. Laiklik, bireylerin tutumunun değil, sosyopolitik sistemin niteliğidir. esas itibarıyla devleti sınırlayan, dolayısıyla da devletin nasıl hareket etmeyeceğini gösteren bir ilkedir. Bu cümlenin altını özellikle çiziyorum. Dolayısıyla bize göre, devleti sınırlayan, dolayısıyla da devletin nasıl hareket etmeyeceğini gösteren bir ilke. Daha açık bir ifadeyle, laik devlet, belli bir dini veya seküler bir görüşü yurttaşlarına empoze edemeyeceği gibi, din ve vicdan özgürlüğünün kullanımını da güvence altına almak zorundadır. Laikliğe aykırı olan, toplumda din konusunda farklı görüşlerin bulunması değil, devlet yetkisini kullananların belli bir dinî görüşü, yasal ve idari kural veya uygulamalar şeklinde cebir yoluyla yurttaşlarına dayatmalarıdır. Özetle, herhangi bir dinin hükümlerinin devlet kuralı hâline getirilmemesi demektir.

Nihayet, bir dinin mensuplarının kendi dinlerini şu veya bu şekilde anlamaları laiklik devletin sorunu değildir. Esasen bir dinin doğru yorumunun ne olduğu siyaseten belirlenecek bir husus da değildir. Yurttaşların kendi dinlerini yanlış da olsa doğru da olsa yorumlayıp onu içselleştirmesi onun kendi bireysel takdir hakkıdır. Kanunların açıkça tanımladığı suç teşkil eden fiilleri işlemedikçe bu husus devleti ilgilendirmez.

Demokrasinin laiklikle ilişkisi hakkında elbette farklı görüşler var ama çağdaş demokrasilerdeki uygulamasına baktığımızda, burada demokrasinin önemli bir kısmı laiklik sistemlerdir demokrasilerin, ancak demokratik olmayan ülkelerin bir kısmı da laikliktir, laik olmayan demokratik ülkeler de vardır. Bu tespitten hareketle, dünyadaki uygulamalara bakıp diyebiliriz ki, laiklik, demokrasinin yeterli şartı değildir, ama gerekli şartıdır, ancak laikliğin doğru anlaşılmış olması gerekir. Totaliter rejimlerde uygulanan şekli ile demokratik laiklik anlayışı arasında büyük fark var. Totaliter laiklik anlayışı içerisinde, dinin kötü, zararlı, gerici bir toplumsal güç olarak kabulü vardır. Onun için de siyasal sistem laikliği dinden özgürleşme olarak algılamıştır. Bu dinden özgürlük anlamındaki laiklik anlayışı daha çok Fransız tipi laiklik anlayışına tekabül eder. Dinin özgürleşmesi anlamındaki laiklik anlayışı da Amerika Birleşik Devletlerinde daha çok uygulama alanı bulmuştur. Bu anlayışın arkasındaki temel düşünce, devletin dinler karşısında tarafsız kalması gerektiği düşüncesidir. Laiklik bu anlamda bir özgürlük ilkesidir. Bunun içindir ki laiklik, bireyleri onun temel hak ve özgürlüklerini değil, devleti ve onun güç kullanımını sınırlayan bir ilkedir.

Laik devletin görevi, bütün inançlara saygı göstermek, dinî veya seküler görüşler arasında ve bunları benimseyen kişiler arasında hiçbir ayrım yapmamaktır. Bu tespitten yola çıkarak, laiklik, tarafsızlık ilkesinin sonuçlarından birisidir. Netice itibarıyla, laiklik, bir toplumsal barış ilkesidir. Bu çerçevede bize göre laikliğin iki ayağı var. Birincisi din ve vicdan özgürlüğü, ikincisi hukuki düzenin doğrudan doğruya dine dayanmamasıdır. Bununla beraber, siyasi meşruluğun dine dayanmamış olması, dinin bireysel ve toplumsal boyutlarının laik devlet tarafından tanımlaması anlamına gelmez. Diğer yandan, elbette laik bir düzende kişilerin de dinî ihtiyaçlarının karşılanmasında devletten talepleri olabilir, bunları dile getirebilir ve bunları siyasetçilerden isteyebilirler.

Demokratik ülkelerdeki uygulamalara baktığımızda, evrensel standartta bir din-devlet ilişkisi de yok, yani her ülke kendisine göre din-devlet ilişkileri geliştirmiştir. Onun için, herhangi bir ülkede o ülkedeki laiklik ilişkilerini eleştirmek, farklı yorum ve önerilerde bulunmak mümkündür. Bu, laiklik karşıtlığı anlamına gelmiyor. Ama kesin olan bir şey var, o da din ve vicdan özgürlüğü, demokratik laiklik anlayışının vazgeçilmez bir şartıdır. Böyle olduğu ve Batı'da böyle kabul edildiği için, laiklik anlayışında ve uygulamalarında giderek statik bir yorum yerine, dinamik bir yorum hâkim olmakta, kesin ayrılık yerine hayırhah, tarafsızlık, hatta dine sempatik laiklik diyebileceğimiz bir anlayışa yönelinmektedir.

Modern devlet, vatandaşlarına hak ve özgürlükler bakımından ve sosyal devlet prensipleri çerçevesinde eşit bireyler olarak tutmakla mükelleftir ve bize göre devletin farklı dinî inançlara mensup vatandaşlarına eşit mesafede durması eşitliği, durmaması eşitliği imkânsız hâle getirir. O nedenledir ki biz, eşitlik ancak laik bir düzende mümkündür diye düşünüyoruz.

Ayrıca, laiklik toplumsal barışı sağlamak için de gereklidir. Farklı dinler ve inançlar barışı ve hoşgörüyü telkin etseler de bambaşka nedenlerden çatışan taraflar bile meşruiyet kazanmak için inançlar dünyasından gerekçeler bulmaktadır. Toplumu bir arada, barış içinde tutmak için hoşgörüden önce sağlam hukuk kurallarına ihtiyaç var. Hoşgörü bu hukuk kurallarını besleyerek barışa katkı da sağlıyor. O nedenle, laiklik bizim açımızdan aynı zamanda bir barış ilkesidir.

Ancak burada en büyük tehlike, azınlık ile çoğunluk arasında geçen kutuplaşmanın laiklik eksenine oturtulmasıdır. Bu durumda laikliğin kolaylıkla bir siyasi görüşe veya ideolojiye dönüşme ihtimali kuvvetlidir. Böylece laiklik var oluş amacından sapabilir, hâlbuki laik devlet ilkesine sadece sayısal olarak az olan inanç mensupları değil, çoğunluk inancına sahip olanların ihtiyacı da eşit orandadır. Çünkü çoğunluk inancının farklı yorumları da birbiriyle rekabet hâlindedir. Devlet düzeni laiklikten uzaklaştığı zaman, ilk tehlike, militan din yorumunun diğer din yorumlarını bastırmaya çalışmasıdır.

Öbür taraftan, dinî ve felsefi inanç farklılıklarının bir arada barış içinde yaşatmak için var olan laiklik bir inanca dönüşmemelidir. Laiklik prensibinin hukuki değerini yok eden en büyük risk, laikliğin de diğer inançlar karşısında, her ne gerekçeyle olursa olsun, bir inanç olarak çıkartılmasıdır. Laikliği bir din, bir inanç ve felsefi kanaat veya diğer inanç ve felsefi kanaatleri ortadan kaldırmaya çalışan düşmanca bir prensip olarak anlamak ve yorumlamak laik hukuk düzenine ve toplumsal barışa yönelik en ciddi tehlikedir.

Şimdi, laiklik konusundaki görüşmelerimizi ifade ettikten sonra, AK PARTİ nasıl laikliğe aykırı eylemlerin odağı hâline gelmiş, o bölümde birkaç şey söylemek istiyorum. Sayın Başsavcının odak konusundaki yaklaşımı Anayasa'nın ruhuyla bağdaşmazlık içindedir. Çünkü bir siyasi partinin parti yasaklarına aykırı fiillerden dolayı kapatılmasını zorlaştıran Siyasi Partiler Kanunu'ndan önce Anayasa'nın bizatihi kendisidir. Anayasa'nın kapatılmayı odak olma şartına bağlamış olması ve bunun kriterlerinin de 69'uncu madde içerisinde yaşanan tecrübeler dikkate alınarak, son değişiklikle maddeye derç etmesi bunun en belirgin kanıtıdır. Esasen

odaklaşma zaten gerçekleşmesi zor olan bir durumdur. Bu terimin ve kriterlerin madde metnine son değişikliklerle ilave edilmesi Anayasakoyucunun bilinçli bir seçimidir. Aksi hâlde, sempati besleme, destek verme, fiillere karışma gibi Türkçede başkaca tanımlar ya da ifadeler var iken, bunu seçmiş olması son derece anlamlıdır. Bu demektir ki, Anayasa'nın kendisi bir siyasi partinin kapatılması için onun yasak fiillerle herhangi bir bağlantısını veya öyle bir izlenimini yeterli görmemekte, onun bu fiillerin odağı hâline gelmesini Anayasa'nın 69'uncu maddesindeki şartları da dikkate alarak gerekli görmektedir, yani şarta bağlı bir durum söz konusu.

Öbür taraftan, "odak" kelimesini "hâline gelme" ibaresiyle bir arada bulunması da bizce önemlidir. Bu anlatım biçimi, yasak fiillerle arızi bir ilişki veya bağlantı durumundan farklı olarak, kararlılık gösteren bir sürecin göz önünde bulundurulmasını ve bu fiillerin yoğun bir şekilde işlenmesini ve bu durumda partinin Anayasa'nın 69'uncu maddesinde zikredilen organlar tarafından benimsenmesini zorunlu görmektedir ve bunların hepsi Anayasa'nın 69'uncu maddesinde çok açık olarak söylenmiştir.

Anayasa, bir siyasi partinin odaktan kapatılmasını belli koşullar altında somut ve gerçekleşmiş eylemlerin varlığını zorunlu görmesine rağmen, İddia Makamınca, yine, eylem ve söylemlerin özellikle bir iktidar partisi yönünden somutlaşması, yani sonuçların ortaya çıkması gerekmemektedir. Şimdi Anayasa eylem arıyor, ama İddia Makamı böyle bir sonucun ortaya çıkmasını beklemiyor. Yasama organında çoğunluğa sahip bir siyasi partinin bu eylem ve söylemleri her an için gerçekleştirilebilecek konumda olması karşısında, bu eylem ve söylemlerin gerçekleşebilir olması karşısında soyut olarak varlığı dahi kapatma yaptırımına dayanak olabilecektir. Yani, tek başına iktidar olmanız İddia Makamının mantığına göre, odak olma bakımından ayrıca eyleme gerek yok, siz zaten bu tehlikeyi, bu riski taşıyorsunuz diyor. Hâlbuki, Anayasa açısından evvela 68'inci maddenin dördüncü fıkrasındaki zikredilen hususlara aykırı eylemler olacak. O fiilleri işleyenin parti üyesi olması şart. Anayasa'da sayılan organların açık ya da zımni benimsemesi gerekir. Organları bunları kararlılıkla ve doğrudan işlemesi ve yoğunlukla birlikte işlemesi. Bunların hepsinin bir arada olması hâlinde odak söz konusuyken, iktidar partisi olmanız bile tek başına odak olmanız için yeterli delil olarak sunulabilmektedir.

Şimdi, burada hukuki bir kısım değerlendirmelerin yapılması gerekiyor. Tabii, odak hâline gelme, eskiden, büyük ölçüde sübuta erme şartına bağlıydı. Bu da mahkemelerden alınmış kararlarla ilgiliydi. Bu, Yüksek

Mahkeme tarafından iptal edildi. Dolayısıyla şimdi içinde bulunduğumuz süreçte artık bu sübut şartı ortadan kalkıyor. Ama buna rağmen yine de bir partiyi odak olmaktan suçlayacaksanız belli eylemlerin olması gerekmektedir.

Şimdi, bu eylemler nasıl eylemler? Şimdi, bir hukuk devletinde bir yasak değilse serbesttir. Çünkü siz davranışlarınızı neye göre ayarlayacaksınız? Yasalarda sizi belli faaliyetleri yapmayı engelleyen hususlar var mıdır yok mudur? Ben bir şey yaparsam bundan dolayı bir müeyyideye muhatap olur muyum olmaz mıyım? Şimdi, parti kapatma gibi çok önemli bir konuda velev ki bir ceza yaptırımı söz konusu olmasa bile, yine de fiilin belli unsurları taşıması lazım. Aksi hâlde olsa olsa metoduyla parti kapatma yolunu açmış oluruz. Yani, buradan biz şunu demek istemiyoruz: Yani illa da fiillerin varlığı ve karşılığında da bir ceza hükmünün olması gerekmiyor ama yapılan düzenlemelerde, bizim kanaatimiz, yine bir fiil olacak, çünkü düşünce, mülahaza bunların hepsi kalkmış eylem gündeme gelmiş, eylem üzerinden bu değerlendirmeler yapılacak. Bunlar da sıradan eylemler değil. Yine karşılığında bir cezai müeyyide olmasa dahi, belli unsurları itibarıyla bu sonucu doğurabilecek bir kısım fiillerin olması gerekiyor. Nitekim, fiilin işlendiği tarihten başlayarak iki yıl geçmemiş ise Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı söz konusu organ, merci veya kuruluşun işten çektirilmesini yazıyla partiden ister. Parti üyeleri 68'inci maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı fiil ve konuşmalarından dolayı hüküm giyerlerse diyor. Bir şeyden hüküm giyebilmek için evvela o kapsama giren fiilin unsurlarının oluşması lazım.

Yine 68'inci maddenin dördüncü fıkrasında yer alan hükümlere aykırı fiillerin ceza hukuku anlamındaki fiiller olması gerektiği, bizim bu iddiamızı doğruluyor. Dolayısıyla şimdi lafı bu kadar uzatmamın sebebi şu: Şimdi biz nasıl odak olmuşuz, ne var, eylem olarak Sayın Başsavcı ne getiriyor? Deminden beri anlatmaya çalıştığımız husus, ifade özgürlüğü kapsamında herkesin konuştuğu, sıradan vatandaşın konuştuğu, bir köşe yazarının yazdığı, bir yorumcunun yorumladığı veya televizyon tartışmalarında bilim adamlarının, akademisyenlerin veya herkesin konuştuğu konuları konuşmaktan ibarettir. Dolayısıyla bu ifade özgürlüğü kapsamındaki bu açıklamaları laiklik karşıtı eylemler olarak mütalaa ediyor. Ben de söylemeye çalıştım ki, bu sözleri ilk defa biz söylemiyoruz, bu konuları biz gündeme getirmedik, bizden evvel de var. Bir siyasi parti toplumda olan konuları konuşmayacaksa, vatandaşın karşısında diğer partiye nazaran o sorunlara kendi çözümlerini açıkça ortaya koyamayacaksa ve bu

konuşmalar eylem olarak mütalaa edilip bundan dolayı parti kapatılacaksa, siyasete çok fazla da bir yer kalmıyor diye düşünüyoruz.

Onun için, biz, ne laiklik karşıtıyız ne de sunulan deliller karşısında bu işin odağı hâline gelmişiz. Bizim laiklik anlayışımız Anayasa'nın laiklik anlayışına uygun. Anayasa'nın laiklik anlayışında, bir tarafta yukarıda iki özelliğini saydığımız din ve vicdan özgürlüğü teminat altında, öbür tarafta da devletin temel nizamlarının dinî esaslara dayandırılmaması. Dolayısıyla bizim anlayışımız bu, Anayasa'nın anlayışı da bu. Biz, bu konuyu, bunları kendi parti programımızda, tüzüğümüzde çok açık olarak ortaya koyduk. Mesela, partimiz laik, demokratik, sosyal hukuk devletinin, sivilleşmenin, demokratikleşmenin, inanç özgürlüğünün ve fırsat eşitliğinin esas kabul edildiği bir zemindir diyoruz. Dini insanlığın en önemli kurumlarından biri, laikliği ise demokrasinin vazgeçilmez şartı, din ve vicdan hürriyetinin teminatı olarak görür diyoruz. Laikliği din düşmanlığı şeklinde yorumlanmasına ve örselenmesine karşıdır diyoruz. Bu, aynı zamanda, Anayasa'nın 2'nci maddesinin gerekçesi. Esasen laiklik her türlü din ve inanç mensuplarının ibadetlerini rahatça icra etmelerini, dini kanaatlerini açıklayıp bu doğrultuda yaşamalarını, ancak inançsız insanların da hayatlarını bu doğrultuda tanzim etmelerini sağlar diyoruz. Bu bakımdan, laiklik, özgürlük ve toplumsal barıştır diyoruz. Partimiz kutsal dinî değerlerin ve etnisitenin istismar edilerek siyaset malzemesi yapılmasını reddeder diyoruz. Öte yandan, dinî, siyasi, ekonomik veya başka çıkarlara alet etmek veya dini kullanarak farklı düşünen ve yaşayan insanlar üzerine baskı kurmayı kabul edemeyiz diyoruz. Bunlar, bizim tüzüğümüzde, programımızda bugüne kadarki açıklamalarımızda var. Dolayısıyla biz, hem evrensel laiklik anlayışına hem 1982 Anayasası'nın en başta 24'üncü maddesi olmak üzere bu konudaki düzenlemelere uygun bir laiklik anlayışını benimsiyoruz.

Şimdi biz bunları söylüyoruz ama bu manada çok sayıda açıklama olduğu hâlde, iddianamede bunlardan bir tanesi bile yok. Sanki biz bunları hiç söylememişiz ya da kapalı kapılar ardında söylemişiz de İddia Makamı bunu duymamış gibicesine, en önemli suçlamada… Karşı tarafın, suçladığınız kesimin görüşlerini de ortaya koymuş olmanız gerekir ki sağlıklı bir karar verilebilsin.

AK PARTİ olarak, laikliğin dindarlığa mâni olmadığını ve dindarlığın teminatı olduğunu, dindar birinin de devletin laik yapısını benimsemesinin mümkün olduğunu ve bu nedenle sadece dindar diye insanların laiklik

karşıtı gösterilemeyeceğini, hiç kimsenin dindarlığı nedeniyle itham edilemeyeceğini ifade eder diyoruz.

AK PARTİ, laikliğin bir diğer yönünü ise din ve devlet işlerinin birbirinden ayrı olması, din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmış sayılmasını ise devletin bütün dinlerin mensuplarına eşit davranması, din kurumları ile devlet kurumlarının ayrılmış olması, hukuk kurallarının din kurallarına dayandırılmaması, hukuk kurallarının din kurallarına uyma zorunluluğunun bulunmaması, devlet yönetiminin dine dayanmaması ve devlet yönetiminin de din kurallarından etkilenmemesi olarak görmektedir.

Şimdi, bunlar, bizim kendi resmî metinlerimizde, söylemlerimizde kullandığımız, inandığımız hususlardır. Biz, kendi metinlerimize inandığımız şeyleri yazdık. İnandığımız şeyleri de kamuoyuyla bugüne kadar hep paylaştık, paylaşmaya da devam ediyoruz. Dolayısıyla bizim savunduğumuz modern laiklik anlayışından farklı bir yorumu yok savunduğumuz laikliğin. Bununla ilgili etraflı bir açıklama koyduk, bundan ne anlaşılıyor, ne anlaşılması gerekiyor? Avrupa Konseyine bağlı Parlamenterler Meclisinin 1202 sayılı kararı ve burada zikredilen hususlar ile AK PARTİ'nin savunduğu hususlar arasında herhangi bir farklılığın olmadığını, üstelik AK PARTİ, laiklik anlayışını sadece programına yazmakla kalmıyor… Çünkü biz, bir muhalefet partisi değiliz, yani icraatı belli olmayan bir parti de değiliz. Biz, 2002'den bu tarafa iktidardayız ve ne yapıyorsak, ne yaptıysak, biz bunların hepsini kamuoyunun gözü önünde yaptık ve Sayın Parti Genel Başkanı ve Başbakan, sayısız konuşmalarında, kendisinin ve partisinin laiklik anlayışını açıklıkla ifade etmiş, beyanları ve eylemleriyle cumhuriyetimizin laik niteliğinin güçlenmesine katkıda bulunmuştur. Mesela, bir konuşmasında Erdoğan, partisinin olmazsa olmaz diye nitelediği üç kırmızı çizgisini de dincilik, ırkçılık, bölgecilik diye ilan etti. Erdoğan "Bu kırmızı çizgilerin dışına çıkanlar için gereğini yaparız, böyle biline.!" uyarısında bulundu. "Biz, legal siyaset alanında bile dinin, ırkın ve bir bölgeye mensup olmanın istismarı anlamına gelen dincilik, ırkçılık ve bölgecilik temelinde siyaset yapmanın kırmızı çizgilerimiz olduğunu söyleyen tutarlı ve büyük bir hareketin mensuplarıyız." diyor. Bu manada yapılmış sayısız açıklamaları var. Mesela, "Muhafazakârlık ve Demokrasi Sempozyumu"nda yaptığı konuşmada: "Açık söylüyorum, bizim üç kırmızı çizgimiz var. Bölgesel milliyetçiliği kabul etmiyoruz. Etnik milliyetçiliği kabul etmiyoruz. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı hepimizin ortak paydasıdır. -Hâlbuki evvelki konuşmalarda ifade ettik, bir yanıltmayla, bir cımbızlamayla, İslam bizim ortak paydamıza gelen bir

çarpıtma var- Dinsel milliyetçiliği kabul etmiyoruz." Bunlar AK PARTİ'nin en yetkili ağızdan neye nasıl baktığının açık göstergeleridir.

BAŞKAN – Sayın Çiçek, şöyle bir programlama açısından, tahminen sizin şeyinize göre, ne zaman bir süre daha alır bu savunmanız, yani ona göre bir ara vereceğim tekrar bir daha.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI CEMİL ÇİÇEK – Sayın Başkan, o söylediklerimi süratli geçiyorum, yazılı olarak takdim edeceğiz.

BAŞKAN – Yani bu teklifim sizin bu açıklamalarınızı ya da savunma hakkınızı sınırlama anlamında değil, istediğiniz kadar konuşabilirsiniz. Ama ben öğrenerek hani bir ara vereyim, sizler hem yoruldunuz, hem arkadaşlarımızın dikkati daha da fazla şey olmasın düşüncesiyle soruyorum bunu.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI CEMİL ÇİÇEK – Evet, kısa bir ara verirseniz, ben neleri daha çıkaracağım bir plan yapayım.

BAŞKAN – Peki.

On dakika daha ara veriyorum arkadaşlar.

Kapanma Saati: 16.36

BAŞKAN – Sayın Çiçek, görülen lüzum üzerine ses düzenini değiştirdik. O nedenle de, buyurun, oturarak açıklamalarınızı yapmaya devam edin.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI CEMİL ÇİÇEK – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Bir konuyu öncelikle söylemek istiyorum: Bizim bu müdahalelerimiz, konuşmalarımız sizin savunma hakkınızın kısıtlandığı anlamda asla anlaşılmasın. İstediğiniz kadar konuşabilirsiniz. Bugün bitmezse yarın devam ederiz. Bu konuda kendinizi rahat hissedin lütfen. Sonuna kadar biz sizi dinlemeye hazırız.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI CEMİL ÇİÇEK - Çok teşekkür ederim. Sayın Başkan, sayın üyeler; anlayışınız için, sabrınız için de çok teşekkür ederim.

Bundan sonraki bölümde mümkün olduğu kadar ana başlıkları söylemeye çalışacağım bir iki konu dışında. Zaten görüşlerimizin yazılı metnini vereceğiz ama metin dışına çıkıp lüzumuna binaen söylediğim hususlar da var, onların birlikte değerlendirileceğinden de eminim.

Dolayısıyla şimdi konuştuğumuz konu laiklikle ilgili. Biz bu konuda hem başta Parti Genel Başkanı olmak üzere muhtelif tarihlerde çok açıklamalar yaptık. Maalesef bu açıklamaların hiçbirisi iddia makamınca dikkate alınmamış. Keşke bunlardan bazıları konulmuş olsaydı. Biz netice itibarıyla özü aynı olan şeyler söylüyoruz. Laik toplumda din laik yönetimin güvencesindedir. Laiklik tüm inanç gruplarına eşit mesafede olmak şeklinde tanımlanmıştır ve zaten bu temin edildiği içindir ki laiklik bizim için bir yerde sigortadır diyoruz. 14 milyon kişinin oyunu almış ve iktidar olmuş bir parti laiklik karşıtı olarak bu sahneye çıkmadı diyoruz o tarih itibarıyla.

Ayrıca iddianamedeki hususlara cevaptır. Keşke bunlar alınmış olsaydı bu kadar uzun bu bölüme girmeye gerek kalmazdı.

Başta da arz etmeye çalıştım. Biz iktidar partisiyiz. Dolayısıyla iş başına geldiğimiz 18 Kasım, ki 58'inci Hükûmetin kuruluşu 18 Kasım 2002'dir, o tarihten beri ne yaptıysak toplumun gözü önünde yaptık. Yaptığımız işlerin çok büyük ekseriyeti yasama faaliyetidir.

Sayın Başkan, sayın üyeler; 1.006 tane yasa çıkarmışız bugüne kadar. 18 Kasımdan bugüne kadar 1.006 tane yasa… Türkiye açık ve şeffaf bir toplum. Muhalefeti var, medyası var, sivil toplum kuruluşları var. Eğer yaptığınız işte anayasal düzene aykırı bir husus varsa, bu zaten Meclis gündeminde rahatlıkla tartışılabiliyor, basında tartışılabiliyor, Anayasa'ya aykırılık iddiası olanlar varsa bunlar da zaten gündeme geliyor.

Esasen anayasaların içeriğine baktığımızda, temel hak ve özgürlükler bölümünü çıktıktan sonra geriye kalan önemli bir bölüm, herhangi bir iktidar için işbaşına geldiğinde, ola ki yasaya aykırı davranabilir, tayin tasarrufunda bulunur, karar alabilir vesaire yapılır veya yasama faaliyetinde bulunabilir veya başka türlü bir eylemde, işlemde bulunabilir diye bunun dengeleri kurulmuştur. Onun için bir iktidar partisinin bir muhalefet partisine nazaran laiklik karşıtı olması esasen imkânsızdır. Çünkü ne yapsa yargı denetimine tabi. Dolayısıyla, eğer Anayasa'ya ister bu söylenilen konu açısından isterse Anayasa'nın başkaca maddeleri açısından bir aykırılık söz konusu olacaksa, bu zaten sizden dönüyor veya idari makamlardan dönüyor. Bunun gereğini yapmayanlar da zaten Ceza Kanunu'na göre suç işlemiş oluyor.

Fakat göz ardı edilen bir husus var, o da şu: Başta da ifade etmeye çalıştım, 1963'ten beri Türkiye bir devlet politikası sürdürüyor -Ankara Anlaşmasıyla birlikte- Avrupa Birliği. Avrupa Birliğine demokrasiyi benimsememiş, demokratik değerleri benimsememiş, bunun standartlarını

yakalamamış herhangi bir ülkeyi zaten bu birliğin içerisine almıyorlar. Biz şimdi müzakere yapan bir ülkeyiz, aday ülkeden müzakere yapan konuma geldik. Nasıl geldik? Çıkardığımız yasalarla geldik. Eğer siz çıkardığınız yasaları, çıkardığınız yönetmelikleri, tüzükleri yayınladığınız, dinî referans veriyorsanız, yani laikliğe aykırı dinin herhangi bir hükmüne dayanarak bir düzenleme yapıyorsanız, bu zaten hem iç hukukumuz bakımından mümkün değil hem de demokratik değerleri benimsememiş bir partinin, bir hükûmetin, bir iktidarın Avrupa Birliği çatısı altında yer alması mümkün değil. Biz bu konuda en büyük katkıyı vermiş bir iktidar olmamıza rağmen, böyle bir suçlama gerçekten bize seçimde alacağımız darbeden çok daha fazla zarar vermiştir, hem Türkiye'nin imajına hem bizim imajımıza. Yani Avrupa Birliği için canımız çıkıyor, uğraşıyoruz gece gündüz, en önemli düzenlemeleri yapıyoruz, karşınıza Avrupa Birliği normlarıyla, Avrupa Birliği felsefesiyle bağdaşmayan bir itham çıkıyor.

Onun için bu iddiaların hiçbirisini doğru kabul etmiyoruz, doğru bulmuyoruz ve demek istiyoruz ki, esasen, zaten iktidar olan bir partinin odak olması mümkün değil, laikliğe karşı olması mümkün değil Türkiye'de Anayasa'nın teminatları açısından. O nedenle bizim partimizin ne yetkili organları ne bugüne kadar yürütme faaliyetleri ve Anayasa'nın bize tanıdığı yetkiler açısından bu şekilde değerlendirilebilecek, bu maksada matuf bu kasıtla ortaya konulmuş herhangi bir eylem de yok, yürütme faaliyeti de yok, mahallî idare faaliyeti de yok.

Ama bir husus var ki, bunu önemsiyorum. Samimi olarak arz edeyim ki şimdi arz edeceğim husus tartıştığımız konuların hepsinden çok daha önemli. Yani Türkiye'de kendi içinde her on senede bir, on beş senede bir bir kavga sebebi buluyoruz. Birbirimizi suçluyoruz, birbirimizin gırtlağına sarılıyoruz, olan Türkiye'ye oluyor, bir bakıyorsunuz, o tartışmaların boş olduğunu, o tartışmaların aslında Türkiye'ye bir fayda getirmediğini görüyoruz.

Şimdi, dinin birleştiriciliğine vurgu yapmanın laiklik ilkesine aykırı olduğu gibi iddianamede bir husus var. Dinin bizim toplumumuz bakımından birleştirici olduğu en başta cumhuriyetimizin kurucusu Büyük Atatürk dâhil hemen her vesileyle söylenmiştir, söylenmektedir ve bunun yanlış bir tarafı da yoktur. Çünkü bu toplumun önemli bir kesimi belli bir inancı benimsemiştir. Benimsemeyenler de vardır. Buna vurgu yapmak, yani halkın yüzde 99'unun Müslüman olduğunu ilk defa biz söylemiyoruz, herkes söylüyor ama buna rağmen biz söyleyince bu başka bir anlamda kurgulanmaya çalışılıyor. Bununla ilgili özel bir kısım düzenlemeler var. Biz

din üst kimlik demediğimiz hâlde, tekrar ifade ettim, bir çarpıtmayla iş o noktaya getiriliyor ve biz başka bir kareye oturtulmaya çalışılıyoruz.

Şimdi arz edeceğim husus şu: Yani eğer bu husus yüksek mahkemenin vereceği karara mesnet teşkil edecekse Türkiye elli sene bir başka tartışmanın içerisine girecek, o da şudur: İddianamede yer alan din ve İslam'la ilgili bazı görüşler ve imajlar hem yanlış hem de yanıltıcıdır. Bu görüşlerin kabulü bir yüksek mahkeme kararına mesnet teşkil etmesi durumunda, Diyanet İşleri Başkanlığının Anayasa ve yasalarla kendisine yüklenen görev ve sorumluluk alanlarını daraltacak, hatta bize göre özgü bir anayasal kurum işlevsiz hâle gelecektir. Laiklikle ilgili yanlış algılamaları ve tasavvurları pekiştirecek, bu da din ve devlet işlerinin sağlıklı bir zeminde ayrıştırılmasını, altını çiziyorum, din ve devlet işlerinin ayrıştırılmasını imkânsız kılacaktır.

Bir siyasi partiyle ilgili kapatma davasında hukuk metinlerinin esas alınmasında şüphe yoktur. Buna rağmen iddia makamı hazırladığı metinlerde laik hukukun sınırları dışına çıkarak din ve İslam adına çeşitli yargı cümleleri kurmakta, dinî, İslami kavramlar ve öğretiler bağlamından soyutlanarak yanlış ve yanıltıcı bir şekilde ele alınmaktadır. Dinin ilmen muteber kaynakları dikkate alınmadan değerlendirmeler yapılmaktadır.

Her şeyden önce iddianamede ortaya konan din anlayışı, bilim insanlarının ve akademisyenlerinin (kelamcıların, din felsefecilerinin, dinler tarihçilerinin) üzerinde uzlaşabilecekleri tanım ve tasavvurlardan hayli uzak.

İddianamede din ile ilgili değerlendirmelerin temelini, özellikle 19'uncu yüzyılda Batı'da beliren felsefi akımlardan biri olan pozitivist bakış açısı oluşturmaktadır. İddianame metni siyasal partilerin demokratik süreç içerisinde yüz yıldır devam eden aşamalarına dikkat çekmekte fakat bu aşamalarla orantılı bir şekilde seyreden ülkemizde uluslararası toplumda din ve inanç özgürlüğü alanındaki gelişmelere hiç değinilmemektedir. Böylelikle siyasi partilerin geçirdiği gelişmenin son noktası ile din ve inanç özgürlüğü alanına iki yüz yıl öncesinin bakış açısı karşı karşıya getirilmektedir. Biri donduruluyor biri bugüne getiriliyor. Dolayısıyla iddianamenin hukuki bir metin olarak kabul görmesi durumunda demokratik kazanımlar açısından din ve vicdan özgürlüğü alanı pozitivizmin dogmalarıyla doldurulmuş olacaktır.

Genel anlamda din, sosyal bir varlık olan insanın mutluluğunu hedefler. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu iradesi bu kabulden hareketle dinin

toplum için vazgeçilmez bir unsur olduğunu görmesi sebebiyledir ki daha ilk günden Diyanet İşleri Başkanlığı gibi bize mahsus ve çok önemli bir kuruma ihtiyaç duymuş ve bunu kurmuştur.

İddianame metninde ortaya çıkan Diyanet İşleri Başkanlığı imajı ne kurumun yapısı ve amaçlarını belirleyen anayasal statüsüyle ne de Türkiye Cumhuriyeti devleti toplumu nezdindeki konumuyla ve ne de millî birlik ve beraberliğe yaptığı dinamik katkılarıyla örtüşmektedir. Anayasa'nın 136'ncı maddesinde Diyanet İşleri Başkanlığına "milletçe dayanışma ve bütünleşmeyi amaç edinme" görevini vermektedir. İddianamede yer alan ve dini toplumsal birliğin çimentosu olarak değerlendiren ifadenin parti kapatma sebebi olarak sunulması Diyanet İşleri Başkanlığının anayasal görevini de yerine getirmesini imkânsızlaştırmaktadır. Bu metnin hukuki bir referans olarak onaylanması durumunda halkın büyük çoğunluğu Müslüman olan bir ülkede devlet-toplum ilişkileri ve dinlerin ve kültürlerin uluslararası toplumsal ilişkilerde giderek artan önemi göz önüne alındığında, çeşitli alanlarda riskler oluşturma ihtimali söz konusudur.

İddianamede -38'inci sayfasında- Diyanet İşleri Başkanlığının kadro talebinin siyasiler tarafından dile getirilmesi eleştirilmekte ve laikliğe aykırı eylemler olarak zikredilmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığının din hizmetlerinde nitelikli görevlileri istihdam etmesi ve boş camilere atama yapması Millî Güvenlik Kurulunun tavsiye kararlarında ve dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin devlet politikası çerçevesinde yer almaktadır. Ayrıca Terörle Mücadele Yüksek Kurulu Sekreteryası -ki benim başkanlığımda toplanıyor- Bölücü Faaliyetlere Yönelik Eylem Planı çerçevesinde özellikle doğu ve güneydoğu illerimizde kadrosu bulunmayan camilerde din görevlilerinin istihdamının önemine binaen bu kadrolar gündeme gelmekte ve bu atamalar yapılmaktadır.

Şimdi, Millî Güvenlik Kurulunun bu alanda alınmış sayısız kararları var. Geçtiğimiz hafta Millî Güvenlik Kurulu toplantısı yapıldı. Şimdi oradan kısaca bir metni bilgilerinize sunmak istiyorum: Şimdi, bakınız, PKK Kongra Gel terör örgütüne müzahir unsurların dönem içindeki faaliyetleri. "Terör örgütü ve yandaşı oluşumlarca taban desteğini ve oy oranını artırmak amacıyla halkın dinî duygularını istismar etmeye yönelik çalışmaların devam ettiği, 7 Mayıs 2008'de Batman'da, 31 Mayıs 2008'de İstanbul'da bu terör örgütünün Din Adamları Yardımlaşma ve Dayanışma Derneğini kurduğu, ayrıca Diyarbakır'da Siyaset ve Kadın Akademisi, Şanlıurfa'da İlahiyat Akademisi, Tunceli'de Demokratik Siyaset ve Alevi Kültür Akademisi kurma yönünde çalışmalar yaptıkları bilinmekte."

Şimdi, ayrıca "Hizbullah" denilen bir başka radikal örgüt de yine başta Kürt medreseleri olmak üzere ülkemizin belli bir bölümünde dinî amaçlı birçok çalışmaları yapmaktadır.

Şimdi, bunlara karşı devlet terörle mücadelede etkinliğini artırabilmek adına sayısız tedbirler geliştiriyor. Bunlardan bir tanesi aynen şu: Kadro sıkıntısı nedeniyle imam ataması yapılamayan camilerin illegal örgütlenmeye zemin oluşturacağı son derece açıktır. Bu zafiyetin süratle giderilmesi önemli görülmektedir. Bu alanda yapılacak etkin çalışmalarla mütedeyyin vatandaşlarımızın bu tür faaliyetlerden etkilenmemelerinin önlenebileceği değerlendirilmektedir. Daha evvel alınan kararlar gereğince de Diyanete kadro verilmesi bir an evvel, devletin denetim ve gözetimi altında din hizmetlerini sürdürebilmesi açısından bir tavsiye kararı var.

Şimdi, şunu yakinen biliyoruz: Bugün devlet olarak imam tayin etmediğiniz, din görevlisi tayin etmediğiniz yerlerde de din hizmetleri veriliyor ama bu hizmetlerde ne konuşuluyor, din adına ne anlatılıyor, neyin hesabı yapılıyor, neyin propagandası yapılıyor? Her köye bir tane bu işleri takip edecek eleman görevlendirmediğinize göre, görevlendiremeyeceğinize göre yapılması gereken iş, oraya Diyanet İşleri Başkanlığı kadrosunda görev yapacak insanları görevlendirmek.

Şimdi, iddianamede… Bir ara 9 bin kadro, 8 bin kadro gündeme geldi, bunun verilmesi gerektiği… Şimdi, bu bile hükûmetin aleyhine, partinin aleyhine bir odak sebebi teşkil ediyor ve bundan dolayı parti suçlanıyor.

Şimdi, bir devlet düşünün ki bir tarafta bir karar alınıyor, öbür tarafta bir devlet organı onu kendisi açısından mahzurlu görüyor, kendi anlayışına göre onu bir itham sebebi olarak zikredebiliyor. Bu iddianamenin maalesef izah edemediğim şahsen şeylerinden bir tanesi budur.

Bir başka husus iddianamede: Dinî gün ve bayramlarla millî bayramlar arasında karşılaştırma yapılmasının millî birlik ve bütünlüğümüz açısından son derece vahim olduğu gözden uzak tutulmamalı. İddianamede böyle bir karşılaştırma yapılıyor. Dinî bayramlar millî bayramların, millî bayramlar dinî bayramların alternatifiymiş gibi bir değerlendirme var ve sanki bizi millî bayramları ikinci plana, dinî bayramları öne çıkarıyormuşuz gibi bir ithamla karşı karşıya bırakıyor. Bu son derece yanlıştır. Özellikle Türkiye'nin birlik ve bütünlüğü açısından sakıncalı bir husustur.

Şimdi, bu iddianameyle yapılan bir ayrımcılık da var, onu muhakkak söylemem gerekiyor, İddianamenin 89'uncu sayfasında: Kur'an kurslarının Diyanet İşleri Başkanlığı müfettişlerince teftiş edilmesine yönelik

düzenlemeler laikliğe aykırı olarak görülüyor. İddianamenin öne sürdüğü gibi bu konuyla ilgili yapılan teklifte Kur'an kurslarının denetim yetkisi sadece Diyanet İşleri Başkanlığı müfettişlerine verilmiş değil. Yasa teklifinin asıl amacı, genel teftişin yanında, mesleğin gerektirdiği bilgi, birikim ve deneyimi nedeniyle Kur'an eğitim ve öğretimi açısından Diyanet Müfettişlerinin teftiş ve denetimdeki sorumluluklarını artırmaktan ibarettir.

Kaldı ki bir anayasal kurum olan Diyanet İşleri müfettişleriyle, hepsi aynı kanuna tabi, 657 sayılı Yasa'ya tabi, Millî Eğitim müfettişleri arasında bir ayrım yaparak Diyanet müfettişlerini rejime sadakat açısından sakıncalı bulan bir anlayış bizatihi kendisi sakıncalıdır. Bunu son derece'incitici ve sakıncalı bulduğumu ifade etmek istiyorum.

Ayrıca iddianame metninde hemen hemen tüm başlıklar altında dinî ve İslami kavramlar kullanılıyor ve bunlar da yerli yerinde kullanılmıyor. Mesela "din" İslam'a; "İslam" siyasal İslam'a, İslamcılık ve şeriata; "cihat" şiddete, İslami terör ve savaşa; "din ve vicdan özgürlüğü talebi" takiyeye gibi… Kavramlar arka arkaya sıralanmak suretiyle bu kavramlar bir başka anlam üzerine oturtulmaktadır.

Siyasal İslam üzerinden genel olarak İslam, siyasetçiler üzerinden de dindar insanlar töhmet altında bırakılıyor. Dinî kavramlar ve dindar kesimler potansiyel zanlı olarak takdim ediliyor ve böyle bir imaj oluşturuluyor.

İddianamede din tanımı farklı pasaj ve alıntılardaki kullanımında çelişki ve tutarsızlıklarla dolu. (İddianamede sayfa 13, 15, 17, 128, 136, 139, 144) Mesela din kutsaldır. Bununla birlikte, "din kendi alanında, vicdanlardaki yerinde, Tanrı-insan arasındaki inanış olgusudur." diyor. "Din vicdan işidir. Daha çok bireysel ve duygusal bir düzeyde kalması gerekli bir olgudur. Onun dış dünyaya, kamuya yansıyan yönlerine, sosyal tezahürlerine vurgu yapılması laikliğe aykırıdır." diyor.

Bir başka değerlendirmede ise "laik düzende özgün bir kurum olan din" denilmek suretiyle dinin özgün bir sosyal kurum olduğu ifade ediliyor.

Bir tarafta Allah ile kul arasında vicdani bir ilişki, öbür tarafta din kendisine özgü bir sosyal kurum.

Din özgün ve sosyal kurum ise sosyal hayata yansıyan formel yönüne, sosyal tezahürlerine vurgu yapılmaması mümkün değildir. Dinin hukuki düzenlemelere mesnet teşkil etmemesi ayrıdır ve bu doğrudur ama dünya hayatına, bireysel ve toplumsal yaşantıya yönelik değer ve davranışlarda

inanan insanlar için kaynak olarak gösterilmesi ayrıdır. Bunun içindir ki ezanın okunması, kilise çanının çalınması; camide, kilisede, havrada ibadet edilmesi; vakit namazı, cuma namazı, bayram namazı, cenaze namazı kılınması; Kur'an kurslarının Kur'an öğretimi; Ramazan ayında oruç tutulması, televizyonlarda dinî programların yapılması, Hac ibadeti, Diyanet İşleri Başkanlığının varlığı ve hizmetlerini sürdürmesi bu anlayışa göre laikliğe aykırıdır. Yine iddianamede din, aklın karşıtı olarak sunulmuş, dinin akılla bağdaşamayacağı zımnen vurgulanmıştır. Böylece -iddianame 12, 17 ve 18- kişinin vicdanında yer alan kutsal ve dinî değerler bir bakıma akıl dışı olarak tavsif edilmiştir.

Ve yine iddianamede -sayfa 10, 11, 17- din ve bilim kelimeleri birbirine zıt olarak sunulmuş, bilimin dinin bittiği yerde başladığı iddia edilmiş, âdeta din ve bilimin örtüştüğü hiçbir alanın olamayacağı düşüncesi işlenmiştir.

İddianamenin bir başka yerinde İslam'ın özelliği olarak bahsedilen hususlar, bir başka yerde siyasal İslam'ın özelliği olarak belirtilmiş ve böylece İslam, siyasal İslam'a indirgenerek açıklanmıştır. İddianamenin bir başka yerinde Şia'ya, Şia Mezhebi'ne mahsus özellik olan ve Türkiye'nin benimsediği Müslümanlık açısından tümüyle reddedilen takiye bütün İslami inanışlar için genelleştirilmiştir. Halbuki Türkiye'de bu anlayış bizim bakımımızdan kabul edilebilir bir husus değildir.

Sonuç olarak, iddianame metninde dinî ve İslami kavramlara ülkemizdeki akademik, dinî çalışmalar ve ilahiyat birikimleri gözetilmeden keyfi ve izafi anlamlar yüklenmiştir. Temel kaynaklara müracaat edilmeksizin ve herhangi bir yöntem belirlenmeksizin gelişigüzel bir şekilde kullanılmıştır.

Bu konuyu özellikle yüksek heyetinizin bilgisine sunmak istedim.

Sayın Başkan, sayın üyeler; şimdi, iddianamenin birçok bölümünde gerek bazı kurumların veya kurum temsilcilerinin veya bir kısım siyasi görüşlerin değerlendirmeleri var.

Tabii kamuya açık bir faaliyet yapılıyorsa -hangi kurum tarafından yapılırsa yapılsın- bunu beğenen de olur, eleştiren de olabilir. Kamuya açık her faaliyetin böyle bir yanı vardır. Bu ister mahkeme kararıdır, bu ister YÖK'ün tasarrufudur, bu ister hükûmetin tasarrufudur, filanca bakanlığın tasarrufudur. Şimdi öyle bir şey ki, iddianameye baktığımızda mesela YÖK'ün bazı uygulamalarını eleştirmek… Şimdi bugünlerde kararlar alıyor, bu kararları doğru bulan da var yanlış bulan da var. Mesela üniversite kontenjanları artırıldı, şimdi bir kısmına göre bu doğrudur, üniversite

kapısında bekleyen bu kadar insan var, niye bu kontenjanları artırmıyoruz? Öğrenciler açısından iyi bir şey. Ama öbür taraftan baktığınızda yeteri kadar öğretim elemanı yok, yeteri kadar imkân yok, masa yok, sıra yok, bina yok, niye bunları artırıyorsunuz? Şimdi aynı olaya bakıyoruz, baktığımız yere göre öyle de olabilir, böyle de olabilir. Dolayısıyla siyaset bir eleştiri faaliyetidir. Eleştiri faaliyeti olması sebebiyle de eleştirilemeyen kurum da olmaz, eleştirilemeyen faaliyet de olmaz. Mühim olan eleştirinin eleştiri hududu içerisinde kalmasıdır, hakaret içermemesidir, saygısızlık yapılmamasıdır. Belli bir nezaket ölçüleri içerisinde ve mümkünse olabildiğince kaliteli, bilimsel dayanakları olan eleştiriler yapılması gerekir.

Şimdi, bir kısım arkadaşlarımızın, özellikle belli kararlar karşısında yapmış olduğu eleştirileri iddia makamı laikliğe aykırı eylem olarak kabul ediyor, hâlbuki bunların hepsi, mesela üniversiteye girişte katsayı sorunu, bunların her birisi için ayrı bir değerlendirme yapmamız mümkün. Yani bir imam hatip meselesinden dolayı meslek liselerinin bugün canına okuduk. Geldiğimiz nokta burasıdır. Ara eleman bulunamıyor. Ostim'de, Ankara'da bunu sizler de gözlemleyebilirsiniz.

Hâlbuki imam hatip okulları dediğimiz neticede toplam ortaöğrenimdekilerin yüzde 3'üne tekabül ediyor, meslek liselerinin içerisinde toplam yüzde 8. Yüzde 8 ya da yüzde 3 yüzünden geri kalan yüzde 97'yi, yüzde 92'yi yok farz ederek Türkiye'de bir tartışma yapıyoruz. Bu tartışma yapılırken söylenen değerlendirmeleri… Çünkü ortada bir sorun var. Türkiye sanayileşmiş, Türkiye ihracat yapıyor, Türkiye bunu artırmak mecburiyetinde, ihtiyaç olan klasik lise mezunu değil, meslek lisesi mezunları.

Bununla ilgili sorunları konuşmayacaksak, bununla ilgili her parti düşüncelerini dile getirmeyecekse, o takdirde siyaset nasıl yapılacak ve biz vatandaşın karşısına çıktığımızda vatandaş hangi fikrimize göre diğerini değil de beni ya da beni değil de bir başka siyasi partiyi tercih edecek?

Bu eleştirilerin tamamını içinde belli kelimeler geçiyor düşüncesiyle, teknolojiden bilistifade belli cümlelerin geçtiği bütün konuşmaları laiklik aleyhinde söylemler olarak kabul etmiş. Kişi, organ, kurum, karar, sorun, yasa ve olaylar veya siyasi demeçlere karşılık verilen bir kısım demeçleri, beyanları, açıklamaları ve eleştirileri, bunların hepsini veya yürürlüğe girmiş olan yasal ya da anayasal uygulamaları, bunları laiklik karşıtı eylem olarak getirmiş. Bunlar epey yekûn tutuyor. Zaten iddianamenin ekinde sunduklarının hepsi bu konuyla ilgili çıkmış olan açıklamalardan ibaret.

O kısımları da böylece geçmiş oluyorum. Teferruatı zaten eski metinlerde ve şimdi takdim edeceğimiz metinde var.

Sona yaklaşıyorum Sayın Başkan.

AK Partili yetkili organların… Yani birey olarak zaten bizim laikliğe aykırı söylemi olan, eylemi olan, tavrı olan, düşüncesi olan varsa, biz bunları ya disiplin hükümleri çerçevesinde veya bir başka türlü tecziye ettik, bunlara karşı tavır koyduk. Bunların hepsini de koyuyoruz. Bunlara da tekrar girmek istemem. Bir açıklaması eğer gerçekten rahatsız ediciyse… Hatta hassasiyet gösterdik, hatta düz bir mantıkla baktığımızda bunları belki ifade özgürlüğü kapsamında da mütalaa edebilirsiniz, ama sütten ağzımız yandığı için yoğurdu üfleyerek yiyoruz işin açıkçası. Aman, bu kadar oy almış bir partiyi birinin şu veya bu istikamete çekilmesi mümkün lafından dolayı parti sıkıntıya girmesin, bu kadar insan rey vermiş, birinin yüzünden çatı başımıza yıkılmasın. Şimdi endişemiz bu. Onun için de eğer bir açıklama varsa rahatsız eden, İnsan Hakları Mahkemesi kararları bakımından şok eden bir açıklama olsa bile, o kapsama girebilse dahi, girse dahi biz sırf bu sıkıntılar yaşanmasın diye, ülkemiz yaşamasın diye disiplin cezaları verdik.

Bunun eklerini koyduk buraya. İhraç ettiklerimiz var. En popüler olanı, Atatürk'le ilgili bir fıkra anlattı bir belediye başkanı -Cuma Bozgeyik, Mimar Sinan Belediye Başkanını- biz partiden derhâl ihraç ettik. Mahkeme kararını filan da beklemeden, aleyhinde ne karar çıkacak, onu da beklemeden böylesine ileri geri konuşmuş olmasını siyasi nezaket açısından bile hoş karşılamadığımız için bunları partiden ihraç ettik. Aynı şekilde biraz evvel mahkeme kararına dayalı olarak ifade ettiğim Ulukışla Asliye Ceza Mahkemesinde Yusuf Uğurlu, partiden ihraç ettik. Bazı konuşmaları yapanlar oldu, Hüsne Tuna gibi, Mehmet Çiçek gibi vesaire gibi, bunlarla ilgili disiplin hükümlerini işlettik, cezalar verdik. Ancak bunlar sayın iddia makamını tatmin etmedi.

Şimdi bu tür işlemleri yapmadığınız zaman benimsemiş oluyorsunuz, böyle itham ediyor ama bu türlü işlemleri yaptığınız zaman bu defa da bunun arkasından başka bir niyet arıyor. Peki, bir siyasi parti ne yapar beğenilmeyen bir husus varsa, tasvip edilmeyen bir husus varsa? Tedbir adına, sağduyu adına, basiret adına, hukuk adına ne yapar ortada yanlış bir karar varsa, yanlış bir beyan varsa, yanlış bir uygulama varsa? Disiplin hükümlerini uygulatır… Suç oluyor. Diyor ki: "Hayır, o vaziyeti kurtarmak için yapılmıştır. Tekzip eder, tavzih eder… İşte o şu maksatla yapılmıştır.

Etmedi… Bunları zımnen benimsedi. Şimdi, doğrusu parti olarak da biz neyi, nasıl yapacağımızı şaşırdık bu iddianamedeki ithamlar karşısında.

Onun için bu türlü düzenlemelerin hepsi zaten bu iddialarımızın, savunmalarımızın ekinde var. O nedenle iddianamenin bize yönelik bu kısımları ne şahıs olarak biz laiklik karşıtı eylemlerin odağıyız ne de partiyi temsil eden Anayasa'daki ilgili organlar itibarıyla.

Zaten sayın iddia makamı parti organlarıyla ilgili bir tek şey getirmedi, sadece Sayın Genel Başkanın yaptığı bir kısım açıklamalar. Zaten organ adına bir işlem varsa bir karar gerekecektir. İttifakla mı verilmiştir, çoğunlukla mı verilmiştir? Ortada herhangi bir karar yok ama sanki bu organlar da bu türlü fiillerin ortağıymış gibi bir izlenim, bir değerlendirme var. Onun için biz açıkça ifade etmek istiyoruz ki, hukuki anlamda delil teşkil edecek bu manada bir şeyimiz yok.

Ayrıca bir şey daha yaptık, bu çok önemli, bu göz ardı edildi. Şimdi bazı belediye başkanları, demin saymaya çalıştık, bunların her birisiyle ilgili idari soruşturmalar yapıldı, savcılık soruşturmaları var, mahkemeler adına alınmış kararlar var ama buna rağmen belediyelerden sorumlu, Genel Başkan Yardımcısı arkadaşımız Nihat Ergün bir genelge yayınladı bu türlü işlerin toplumda yanlış anlaşıldığından bahisle bu türlü faaliyetlere girilmemesi ve bu türlü bir çaba sürdürülürken olabildiğince dikkatli davranılması… Bunların parti tarafından tasvip edilmediğini, altını çiziyorum, parti tarafından tasvip edilmediğini de açıkça yürürlüğe koydu, bütün teşkilatlara genelge olarak gönderdi.

Şimdi bütün bu izahatlardan sonra ben kendi kendime soruyorum, acaba AK Parti nasıl oluyor da bir tehdit oluşturuyor? Şimdi biz iktidara zorla gelmedik, kaybedersek gitmeyiz demiyoruz biz, Türkiye'nin her tarafında kazanmadık. Belediyelerde kazandığımız yerler var, kaybettiğimiz yerler var. Serbest yarışma içerisinde… Önümüzde 29 Mart 2009'da bir mahallî idare seçimi var. Kaybedersek, kaybeden belediye başkanı da gider, meclis üyeleri de gider, vesairesi de gider. Eğer izahı kabil olmayan bir oy düşüşü olursa, biz bunu 89 seçimlerinde yaşadık, ondan sonra zaten iktidarda kalmak demokrasinin tabiatında yoktur, beraberinde zaten birçok siyasi tartışmayı getirecek. Onun için biz zorla gelmedik, kaybedersek gitmeyiz demiyoruz. İktidarın seçimle değişimi dışında bir yol bugüne kadar aklımızın köşesinden de geçmedi, tam tersi tam da bunu savunuyoruz. Artık demokrasiye yapılan müdahalelerin -ne şekilde yapılırsa yapılsın- Türkiye'yi bir sıkıntıdan bir başka sıkıntıya sürüklediğini, sistemin yerine oturmadığını, demokratik geleneklerin de oturmadığını ve

siyasetin giderek zorlaştığını ve daraldığını söylüyoruz. Onun için biz kimseyi tehdit etmiyoruz, cebir ve şiddetle de tehdit etmiyoruz. Bizim silahlı güçlerimiz yok, eğitim kamplarımız yok bu manada. Örgütlerimiz de yok ne yasal ne yasa dışı.

Peki nasıl oluyor da bununla ilgili genel bir söylemin dışında acaba bu AK Parti ne yapıyor da cebir ve şiddeti önermiş oluyor, meşru demokratik yöntemlerin dışında topluma bir başka yöntem öneriyor ve ne yapıyor da AK Parti hangi fikri, hangi projesi, hangi düşüncesiyle modern bir toplum yerine, Anayasa'nın öngördüğü modern toplum yerine başka bir model öneriyor? Doğrusu, burada iddia makamı âdeta bir köşe yazısı yazar gibi bir yorum yapmak suretiyle bir iktidar partisini çok büyük bir zan altına bırakıyor.

Şimdi, burada tüzüğümüz, programımız belli, bununla ilgili açılmış bir dava yok, cebir ve şiddetle ilgili Türkiye'nin herhangi bir yerinde açılmış bir soruşturma, savcılık soruşturması, bir dava yok. Hoşgörüsüzlük…

Şimdi burada bir şeyi ifade etmek istiyorum. Sayın Başsavcıyla anlaşamadığımız bir iki konu vardı, ama şimdi bir tanesi de budur, eleştiri yapmayı hoşgörüsüzlük olarak kabul ediyor. Böyle bir anlayış olmaz. Demokrasinin özü eleştirmektir. Eleştiri yapılacak ki, ne nedir, ne değildir, ona göre orta yere çıkacak. Siz, şimdi, alınmış bir karar varsa bir devlet kurumu tarafından, siz bu kararı benimsemiyorsanız ya da yanlış buluyorsanız, bunu eleştirmeyi hoşgörüsüzlük olarak kabul edeceksek, bu hoşgörüsüzlüğü herkes yapıyor demektir Türkiye'de. Çünkü hepimiz yeri geldiğinde herkesi eleştiriyoruz. Hatta ve hatta sade vatandaşlar bakımından tazminat konusu olabilecek hususları Yargıtay 4. Dairesi "Mademki siyasetçisiniz, girdiniz bu alana, başkaları için tazminata hükmedilmesi gereken konularda siz tahammüllü olacaksınız." diyor, mahallî mahkemelerden verilmiş kararları bozuyor. Dolayısıyla eleştiri, demokrasinin özünde var, ifade özgürlüğünün özüdür, örgütlenme özgürlüğünün bir manada özüdür. Dolayısıyla şimdi eğer eleştiriyi biz hoşgörüsüzlük olarak kabul edeceksek, o zaman, iktidar-muhalefet ilişkisini veya muhalefetin varlığını neye göre izah edeceğiz, nasıl bu iddianame anlamında bir bağdaştırma imkânımız olacak? O nedenle, iddianamede partimize yönelik hem cebir ve şiddet konusuyla ilgili hem hoşgörüsüzlükle ilgili söyledikleri hususların hiçbirisi varit değildir. Bir demokratik toplumda, bir demokratik ülkede olması gereken hususlardan başka bir şey değildir. Bunu ifade etmek istiyorum.

Şimdi bir önemli husus var, bu ilk defa bir iddianameye konuluyor, onun için bunun da üzerinde kısaca durmak istiyorum.

Sayın Başkanım, sayın üyeler; AK PARTİ hükûmetlerinin dış politikasının laiklik ilkesine aykırı olduğu tarzında bir ağır suçlama var. Biz bu konuya geçmişte epey temas ettik. Şimdi, evvela, ülkelerin dış politikası, esas itibarıyla kişisel inisiyatiflerle yürütülen bir politika değildir, bir devlet politikasıdır. Her ülkenin bilinen bilinmeyen bir millî siyaset belgesi vardır, bizim de var. Zaman içerisinde bunlar güncelleşir. Belli aralıklarla, tehdit algılamasına göre, çevrenizde, dünyada, bölgenizde olup biten hususlara göre, orada bir kısım direktifler vardır. Hatta bu millî siyaset belgesini bakanlar okurdu okumazdı, bilmeden bu türlü suçlamaların da yapıldığını biliyoruz, çokça tartışmaların olduğunu. Türkiye Cumhuriyeti devletinin bir millî siyaset belgesi vardır, gerek komşularıyla gerek komşusu olmayan başka ülkelerle, kuruluşlarla, vesaireyle. Bu şekillenir. İşbaşına gelen cumhuriyet hükûmetleri de kendi politikalarını bu çerçevede yürütür. Bu birincisidir.

İkincisi: Özellikle güvenlikle ilgili ki bu coğrafyada güvenlikle ilgili olmayan neredeyse bizim dış politikamız yoktur. Her iş eninde sonunda Türkiye'nin güvenliğine çıkıyor, ister komşularınızla ilişkiler ister başkalarıyla olan ilişkiler. Dolayısıyla uzunca bir zamandan beri bu Millî Güvenlik Kurulu toplantılarına katılan birisi olarak ifade ediyorum ki, bu güvenlik toplantılarının önemli bir kısmı dış politika konularıyla ilgilidir, başta Kıbrıs'tır, Irak'tır, Avrupa Birliğiyle ilişkilerdir, ABD'yle ilişkilerdir, Orta Doğu ülkeleriyle ilişkilerdir, belli kuruluşlarla olan ilişkilerdir ve dikkat ederseniz, Millî Güvenlik Kurulu toplantısından sonra yayınlanan bildirinin belli bir bölümü dış politikayla da alakalıdır. Şimdi bunu niçin ifade etmeye çalışıyorum? Bunun sebebi şu: Şimdi, Sayın İddia Makamı, bilinen adıyla BOP Projesi olarak kamuoyuna takdim edilen bir konu var, bu konuyu bir başka bağlamda değerlendirerek AK PARTİ aleyhine bir delil olarak dış politikada kullanıyor.

Şunu ifade ediyorum: 2002'den bu tarafa AK PARTİ'nin dış politikasını başarılı bulan oldu, bulmayan oldu, eksik oldu, fazla oldu, ama laiklik açısından değerlendirilen ben bir konuşma hatırlamıyorum. Şimdi, Türkiye'de açık bir muhalefet var, ne bir gensoru var, ne bir Meclis araştırması var, bu manada ne bir genel görüşme var ve ne de bu manada bir soru önergesi var. Şimdi sadece İddia Makamı bunu kullanıyor. Bu, gerçekten üzerinde önemle durulması gereken bir husus.

Şimdi nedir bu BOP Projesi dedikleri konu ve iddianameye giren şekliyle? Esas adı "Geniş Ortadoğu ve Kuzey Afrika Projesi." Bu, ABD'nin yürüttüğü bir girişim değil. Yirmi bölge ülkesi ve G-8, gelişmiş sekiz üyenin resmen ortak olduğu hükûmetler arası bir faaliyet, yani Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın faaliyeti değil, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetinin katıldığı bir proje bu. Bugün biz varız, biz bulunacağız, bizden sonra, bu projeden çekilmediğiniz sürece, bir başka hükûmet bu çabanın, gayretin içerisinde olacak. Aksine, bu Geniş Ortadoğu ve Kuzey Afrika Projesi, şimdi bilinen adıyla GODKA, Türkiye gibi bazı ülkelerin itirazları üzerine, Amerika Birleşik Devletlerinin bir kısım inisiyatifleri de belli ölçüde daraltılmış. Bu projenin maksadı özellikle Orta Doğu ülkelerinde eğitim ve ekonomik gelişme düzeyinin, iyi yönetim anlayışının, insan hakları standartlarının ve kadın erkek eşitliğinin iyileştirilmesi yolunda çeşitli reform faaliyetleri hükûmetler tarafından, halkların da desteğiyle yürütülmek üzere planlanıyor. Bunda bu faaliyetlerin teşviki…

Peki, bu faaliyete sadece hükûmet mi katılmış? Bundan evvelki Sayın Cumhurbaşkanımız, Kuala Lumpur'da yapılan platformda… 10'uncu Cumhurbaşkanımız Sayın Sezer, Kuala Lumpur'da yapılan 2003 İslam Zirvesi'nde konuşma yaparak, bölgede reformların önemine, GODKA'nın başlamasından hem önce, hem sonra kuvvetli destek ifade etmiş. Bu faaliyet çerçevesinde ekonomiden eğitime birçok faaliyet yürütülmekte. GODKA üyesi hükûmetler bu faaliyetleri paylaşarak eşgüdümünü üstleniyor. Türkiye, İtalya ve Yemen "Demokrasiye Yardım Diyaloğu" başlıklı bir konunun üç ülke olarak Eş Başkanı. Yemen "İfade Özgürlüğü", İtalya "Siyasi Çoğulculuk ve Seçim Sistemleri", Türkiye ise "Kadının Toplumdaki Yerinin Yükseltilmesi" alanında koordinatörlük yapıyor. Aslında Türkiye'nin böyle bir başlık altında koordinatörlük yapması, Türkiye'nin iftihar edeceği bir husustur. Halkının önemli bir kısmı Müslüman ama modern çağdaş değerleri benimsemiş birisinin hakikaten üçüncü dünya ülkesi dediğimiz temel hak ve özgürlükler açısından çok gerilerde olan bir dünyada kadın-erkek eşitliğini gündeme getirmesi, bunun öncülüğünü yapması, bu, hem Büyük Atatürk'ün hem de Türkiye Cumhuriyeti devletinin vizyonudur ve Türkiye bu çalışmalara katılarak, Cinsiyet Eşitliği Enstitüsünün kurulmasını karara bağlıyor ve bu yönde çalışmalar yapıyor. Şimdi bunun neresinin ılımlı İslam'la bir alakası var, ben şahsen anlayamadım. Yani birisi dese ki: "Şu faaliyetten dolayı, bu çabadan dolayı…" Devlet olarak yürütüyoruz bunu. Bu Hükûmetin tek başına yürüttüğü bir politika değil bu. Biz yoksak bir başkası, eğer bu türlü bir

çaba, gayret içerisinde olmayı Türkiye'nin yararına görüyorsa buna katılacak.

Kaldı ki hepimiz şunun bilinci içerisindeyiz: Dış politikada hayallere yer yok. Dış politikada gözeteceğimiz bir tek husus var: Ülkemizin menfaati. Ülkemizin menfaati gerektiriyorsa, olacağınız yerde olursunuz, olmayacağınız yerde olmazsınız. Şimdi elbette G-8'ler başta olmak üzere yirmi tane ülke bu işin içerisindeyse -yirmi sekiz ülke yapıyor- Türkiye kendi bölgesinde güçlü bir devlet olacaksa, kendi gücünü artıracak, etkinliğini artıracak, kendi düşüncesini, kendi politikasını benimsetecek her türlü faaliyetin içerisinde olması Türkiye'nin yararınadır. Kaldı ki kadın-erkek eşitliği konusunda bir çaba gösteriyorsa, bu işe öncülük ediyorsa, bu iftihar edilmesi gereken bir hususken, maalesef, nereden alındığını bilemediğim bir yorumla, bu, Hükûmetin ve partinin aleyhine ılımlı İslam'la bağlantılı bir konu hâline getiriliyor. Bu, gerçekten hayret verici bir husustur. Burada bu faaliyete ortak olan Türkiye Cumhuriyeti hükûmetleridir.

Sayın Başbakanın Eş Başkanı olduğu bir başka konu var. O, "Medeniyetler İttifakı"dır. Bu ise Birleşmiş Milletlerin kararı çerçevesinde yürütülen bir faaliyettir. Medeniyetler çatışması yerine, bizim dış politikamızın değişmez hükmü "Yurtta sulh, cihanda sulh", ülkenin menfaatini biz bu politikada görüyoruz, böyle bir prensibin hayata geçilmesinde görüyoruz. Çatışmayı teşvik eden, çatışmadan yana olan her türlü fikrin, her türlü politikanın karşısındayız. Şimdi belli ki medeniyetler çatışmasını savunan bir kısım yazarlar var, bir kısım politikacılar var, bu çatışmadan menfaat elde etmeye çalışan dış dünyada bir kısım çevreler var. Biz ise tam tersini söylüyoruz. Biz, elbette bir başka medeniyetten geliyoruz. Bu, bizim tarihimizin belli bir dönemi. Şimdi çağdaş medeniyet yapısı içerisinde yer almaya çalışıyoruz, bu da Avrupa Birliği politikası. Şimdi Türkiye gibi hem halkının önemli bir kısmı Müslüman ama öbür tarafta da demokratik, laik değerleri benimsemiş, özümsemiş. Gerçekten dar bir kesimin dışında, vatandaşta böyle bir kavga da yok, böyle bir hazımsızlık da yok. Bunu iddia ederim, her türlü şeye de varız. Yani yukarıdaki dar bir kesimin kısır çatışmasının dışında vatandaşta böyle bir kavga yok. Kimse kendi özel kavgasını bu kavramların arkasında sürdürmeye çalışmasın diyoruz, çünkü uzunca bir zamandan beri olan budur. Sokağa çıkıp baktığımızda, bunun çok açık örneklerini görebiliyoruz. Çünkü bir sosyolojik vetire zaten bu modernleşmeyi, çağdaşlaşmayı sürdürüp götürüyor.

O nedenle, Türkiye hem bir taraftan bu değerleri benimsemiş ama bir Asya ülkesi, öbür taraftan Avrupa ülkesi, bir taraftan İslam ülkeleriyle iyi ilişkileri var, öbür taraftan Batı demokrasileriyle, Batı ülkeleriyle. Böyle bir ülkenin dünya barışına, mümkünse bölge barışına katkı sağlaması Türkiye'nin gücünü, güvenirliğini, dış politikadaki itibarını artırır. Bu, Türkiye'yi daha güçlü kılar. Biz sıradan bir devlet değiliz. Biz, aşiretten imparatorluğa giden bir tarihi vetireden, bir tarihi süreçten geliyoruz. Bunu övünmek anlamında söylemiyorum, bu gerçek olan bir şeydir. Biz belki kendi iç çekişmelerimizle kendi gücümüzün farkında değiliz.

Dışarıdan bakıldığında, Türkiye, gerçekten büyük bir ülkedir, tahmin ettiğimizden daha büyük bir ülkedir ve yapabileceği çok iyi işler var. Bu Medeniyetler İttifakı Projesi'nde de bir Eş Başkanlık yapıyor, burada kişisel olarak Tayyip Erdoğan Başbakan, öbür taraftan da İspanya Başbakanı. Şimdi bu ise zaten herkesin gözü önünde, niye yapıldığı belli, neden yapıldığı belli ve bu da Türkiye'nin itibarı açısından fevkalade önemlidir diyoruz. Türkiye'nin, başka politikalarını sürdürürken bu çabaları büyük ölçüde etken olmakta, Türkiye'nin dış dünyadaki imajı ve popülaritesi açısından da önem arz etmektedir.

O nedenle, dış politikayla ilgili bir metin yok, bir belge yok, bir karar yok ama buna rağmen neresinden tutularak bu laiklik karşıtı bir politika olarak takdim edildi, doğrusu ben bugüne kadar bunu anlayabilmiş değilim, bunu ifade etmek istiyorum.

Kaldı ki BOP olarak bilinen GODKA toplantısına Sayın Başbakan G-8'lerin daveti üzerine katılıyor. Üstelik bununla ilgili Washington Büyükelçiliğimizin –Sayın Loğoğlu o zaman orada görev yapıyordu- bu toplantıya davet edildiğini -bu meslekte görev yapan değerli üyemiz bilecektir- bir telgrafla da zaten bildiriyor, kamuoyuna da açıklanıyor. Dolayısıyla gizli kapaklı kapılar arkasında yürütülen bir politika değil, resmen bilinen, açıklanan, ne nedir, bu belli olan bir politikadır ve böylece sürdürülmektedir.

Şimdi, Sayın Başkan, sözlerimin sonuna geldim, sabrınız için çok teşekkür ediyorum sizlere. 1 Temmuz günü Sayın İddia Makamı sözlü olarak da burada bazı görüşler ileri sürdü, şimdi onlara kısaca temas edeceğim.

Bazı yeni olaylar gündeme gelmiş oluyor, evvela bunun hukuken mümkün olmadığını bir hukukçu olarak altını çizmek istiyorum, çünkü bizim hukuk sistemimizde esas olan şudur: Delilleri toplarsınız, ondan

sonra davayı açarsınız. Yoksa ben bir davayı açayım, sonradan, arkasından, "Göç yolda düzülür." mantığı içerisinde bir yargılama yapılamaz. Çünkü eğer ispatı mümkün olmayacak iddialarla mahkemeler meşgul edilecekse, zaten yeteri kadar iş yükü var…

Onun için, Yüksek Mahkemenin içtihadına da konu olmuş olan bir hususu ifade etmek istiyorum. Davada ileri sürülen hususlar dava tarihinden önce olması gerekir. Daha sonraki beyanlara dayanmış olması, bu davayı açarken zayıf noktalardan hareket ettiğinin çok açık bir göstergesidir. Bu, hukuken kabul edilebilecek bir husus değildir, bunu bilhassa belirtmek istiyorum.

İkincisi: Şimdi, şiddete delil olarak, Ulaştırma Bakanı arkadaşımız Binali Yıldırım'ın bir beyanını kullanıyor büyük ölçüde. Şimdi bakınız, biz onu geçen sefer de iddia ettik, dedik ki: Orada geçen "kanlı", kapatılan partinin sözleri arasında da bir "kanlı" lafı geçti ya, o "kanlı"dan bu "kanlı"ya bir irtibat kurabilmek adına, bizim oradaki iddialarımıza rağmen, ispatımıza rağmen tekrar burada gündeme getiriyor. Şimdi bu konuşmanın CD'sini de sunuyoruz ve çözümü de var burada, çözümünü de getirdik. Şimdi o konuşmanın içerisinde "kanlı" lafı geçmiyor. "Kanlı" lafı geçmiyorsa o zaman zaten bunun bir anlamı yok. Buna rağmen, sanki işte bu partinin yakın bir tehlike olduğunu göstermek, cebir ve şiddeti teşvik ettiğini göstermek adına, bula bula, aslı olmayan -bu buradadır- bir metni getirip hem koyuyor hem de burada sözlü mütalaa olarak söylüyor. Bu kesinlikle doğru değildir. Bu da aslı olmayan bir delil, bunu söylemek istiyorum.

İkinci olarak bir başka husus şu: AK PARTİ'nin kendisinin veya üyelerinin Atatürk'e karşı olduğu gibi bir imajı, bir kanaati, bir suçlamayı da oluşturuyor. Bize bir tek beyan gösterilemez, varsa zaten bir tek o kişinin – demin söyledim- Mimar Sinan Belediye Başkanı… Yargı süreci bildiğim kadarıyla devam ediyor. Biz, buna rağmen, böylesine sorumsuzca laflar ya da şakalar yapan birisinin doğru olmadığını partiden ihraç ettik. Onun dışında, bana 14 Ağustos 2001'den bugün bu savunmayı yaptığım 3 Temmuz 2008 tarihine kadar, partiyi temsilen, bir tek beyan gösterilemez, bir tek karar gösterilemez.

Ama Sayın İddia Makamının yaptığı bir şey var, bunu doğrusu çok doğru bulmuyorum: Televizyonda birisi bir konuşma yapıyor, Mussolini'den bahsediyor, Humeyni'den bahsediyor vesaire. Şimdi, televizyon kanallarına çıkan her kişiyi bizimle irtibatlı kılacaksak, o zaman vay hâlimize! Şimdi, bu partinin üye kayıtlarının tamamı Başsavcılığın emrindedir. Kişinin kim olduğu bellidir, ismi bellidir, kimliği bellidir, açar

kontrolünü yapar. Eğer bizimle ilgiliyse, bu iddiayı koyar. Kaldı ki bizimle ilgiliyse bile, yasada hüküm var, evvela bunun partiden uzaklaştırılması noktasında yapması gereken bir tür işlem var. Bu işlemlerin hiçbirisi yapılmıyor veya o kişinin partiyle alakası yok, hiç alakası yok. Her deli saçmasını bizimle irtibat kurarak bir iddianame hazırlayacaksak -her mahallenin bir delisi vardır- o zaman biz bu işin içerisinden nasıl çıkacağız? Onun için, o türlü saçma sapan bir kısım beyanları da, bu parti, AK PARTİ, Atatürk'ün düşmanıdır…

Biz, Atatürk'ün bu ülkeye neler kazandırdığının, samimi olarak, farkındayız. Bunu da hiç kimseyle bir ölçme noktasına, yarışına da girmeyiz. Hepimiz, Atatürk'ü, anlayabildiğimiz kadar, anlayabildiğimiz nispette seviyoruz ve sevmeliyiz. Bu ülkenin yetiştirdiği çok büyük bir devlet adamıdır. Özellikle yaşadığımız sıkıntıları, bölgemizde, ülkemizde, dünyada yaşadığımız sıkıntıları gördükçe, zamanında söylenen sözlerin, yapılan açıklamaların ve değerlendirmelerin, Nutkun ne anlamda ileri görüşleri ifade ettiğini bilen bir siyasi heyetiz.

Dolayısıyla bir önyargıyla, bir genel yaklaşımla, bizimle alakası olmayan bir kısım görüşleri buraya, gündeme getirmek suretiyle, 16 milyon seçmenin desteğini almış bir partiyi bu türlü karalamaların içerisinde olmak, bence çok doğru olmaz. Bu, bir siyasi söylem konusu olabilir, ona bir şey demiyorum ama biz burada bir hukuki işlem yapıyoruz, çok ciddi bir işlem yapıyoruz. Siyasette böyle zaman zaman mesnedi olmayan laflar söylenir, keşke söylenmese. Ama sonunda bir tüzel kişilik idama gidecekse, bunun delillerinin çok sağlam olması lazım, iyi araştırılması lazım. Bakın bu çok zor bir şey değil. Teknolojide… Üye kayıtları zaten bilgisayarda. Bunun anında, bir iki saniye içerisinde, bir iki dakika içerisinde bizimle ilgili olduğu açıkça ortaya çıkar. Biz bunu söyledik ama son mütalaasında da bununla ilgili bir kayıt, bir belge getirmedi, doğrusu bunu da yadırgadığımı, doğru bulmadığımı hukuk adına ifade etmek istiyorum.

Bir kısım Türkiye'deki tarikatlarla vesairelerle bağlantısı var imajı, bunların ne delili var ne de bir başka türlü ispat imkânı var. Bir genel değerlendirme olarak bunu siyasetçiler yapıyor ama hiç olmazsa İddia Makamının buna uygun bir değerlendirme yaparken daha sağlıklı bir hareket noktası ortaya koyması gerekiyordu.

Söylediğim gibi, biz 1.006 tane yasa çıkarmışız bugüne kadar. Bu 1.006 yasanın hepsi şu veya bu şekilde kamuoyu tarafından biliniyor ve bunların çok önemli bir kısmı da Avrupa Birliğiyle bağlantılı yasalardır, müktesebatla

uyum yasalarıdır. Eğer siz zaten dine referans veriyorsanız, bu yasaların Avrupa Birliği açısından da kabul edilebilir bir yanı yok.

Bir konu kaldı, boşta kalmasın, göz ardı etmek istemiyorum: Sayın Başbakanın Uşak'ta yaptığı bir konuşma var. Af yetkisiyle ilgili orada demiş ki: "Benim affetmeye ne yetkim var?" Esas itibarıyla, işin, mağdurun bu noktadaki rızası anlamına gelebilecek bir beyan. Aslında bu konuşmanın tümünü birden değerlendirdiğinizde olan şey şudur: Ben de Adalet Bakanı olarak ne zaman cezaevlerine gitsem "Baba, bize af yok mu, af ne zaman?" diye ilk soruları budur. Kimse ne cezaevinin şartlarını söyler, ne yiyecek, içecek söyler, ne başka bir şey söyler. Biz afkolik olmuş bir toplumuz. Bildiğim kadarıyla kırk sekiz –sayısını bile unuttuk- defa af çıkarmışız. Şimdi kırk sekiz af, 84 yıllık cumhuriyet dönemimizde kırk sekiz af çıktığında… Ne yargının ne cezaların etkisini bırakmıyor bu aflar. Bunun ne kadar sıkıntılı olduğunu ben meslek hayatımda da gördüm. İdam talebiyle yargılanan oldu, annesini ve kız kardeşini vahşice benim bir ilçemde katleden oğul idama mahkûm oldu, o zaman idam vardı. Annesi ve şey mezarda. Ama muhitteki bilinen adıyla Topal Rıfat dışarıda yaşıyor şimdi. Şimdi bu afların toplumda meydana getirdiği bir reaksiyon var, bir tepki var. Onun için "Af yok mu?" diyenlere, neticede, Başbakanın, spontane olarak "Benim böyle bir yetkim yok." tarzında vermiş olduğu bir cevap. Buradan hemen diyet meselesiyle bir irtibat kuruluyor. Onun için, yani bağlamından kopardığınızda -demin faiz meselesinde de söyledim- hemencecik bu irtibatları kurabilirsiniz. Hâlbuki bu çok doğru değil.

Çağdaş ceza hukuku sisteminde yeni yeni müesseseler kuruluyor, yeni yeni anlayışlar var, bunları iyi bilmek lazım. Biz bunların bir kısmını Avrupa'dan aldık. Bir kısmı kendi tatbikatımızda var, geçmiş ceza yasasında da var. Mesela, eski TCK 414'e göre mağdurenin muvafakatiyle ceza erteleniyor, Bu bildiğimiz bir şey. Şimdi, şikâyete bağlı hususlarda, şikâyete bağlı suçlarda bir uzlaşma müessesesi getiriliyor. Neden? Hem yargının iş yükünü azaltmak hem de ceza siyaseti açısından bu doğru olduğu için. Bu, Batı hukukunda var. Amerikan filmlerinde bile görüyoruz. En ağır suçlarda bile bir uzlaşma imkânı var mıdır, yok mudur diye Amerika bunu çok daha büyük ölçüde uyguluyor. Ben Adalet Bakanıyken üç defa toplantıya katıldım Avrupa Konseyinin düzenlediği. "Alternatif Uyuşmazlık Çözümleri" diye Avrupa Konseyinin yürüttüğü faaliyetler var. Yani, hukuk alanı dinamik bir alan. Şimdi bütün bunlardan ari olarak, siz, oradaki af talebine Başbakanın toplumun meydana getirdiği bu rahatsızlıkları dile getirme anlamından yola çıkarak, bir şeriat müessesesini getirmeye çalışıyor,

buradan da çok hukukluluk… Yani biz şu kadar zamandır iktidardayız, bula bula, orasından burasından çeke çeke bir… Bununla mı çok hukukluluk isteniyor, neresinde var? Bu kadar düzenleme yaptık. Bana bir tane madde göstersinler ki, bu, çok hukukluluğa işaret ediyor.

Biz, hatırlarsanız, Anayasa'da değişiklik yaptık, tahkime imkân vermek, Türkiye'ye yabancı sermaye gelsin diye, bizden evvelki hükûmet yaptı, biz yapmadık. Doğru bir şey yapıldı. Üstelik de apar topar Meclis toplantıya çağrıldı 57'nci Hükûmet döneminde. Neden? Niye? Çünkü Türkiye'de çok değişik sebeplerden dolayı, yabancı sermayenin, hukuk sisteminden dolayı bir kısım tedirginlikleri var. Bunu anayasal bir dayanağa bağlamak suretiyle, "Gel sen Türkiye'ye yatırım yap, istiyorsan, bir ihtilaf vuku bulduğunda, bunu tahkime götür, hakeme götür." Şimdi bu zaten anayasal bir müessese.

Bununla söylemek istediğim şey şu: Hukuk dinamik bir yapıya sahip. Her gün yeni gelişmeler oluyor. Hem ceza hukuku alanında hem medeni hukuk alanında hem uluslararası hukuk alanında birçok değişmeler var, gelişmeler var. O nedenle, eğer bir iktidar değerlendirilecekse, şu veya bu şekilde bir beyandan yola çıkarak değil, altı senedir işbaşında olan bir hükûmetin tüm icraatları, partinin tüm faaliyetleri dikkate alınarak bir karara varmak mümkün iken, çok hukukluluğa buluna buluna böyle bir cümleden yola çıkarak bir yorum getirilmeye çalışılıyor. Doğrusu, bu da gerçekçi de değil, bana kalırsa doğru da değil.

Sayın Başkan, sayın üyeler; söylemek istediğimin aşağı yukarı önemli bir kısmını kısaca söylemeye çalıştım. Arz ettiğim gibi, yazılı olarak sizlere takdim ediyoruz, eski metinlerle birlikte takdim ediyoruz. Konuşmaların bir kısmı bu metinde olmayabilir. Bu bütünlük içerisinde bu konuşmaların değerlendirileceğine inanıyoruz. Bu davanın reddedilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Gerçekten bunun çok önemli olduğu kanaatindeyiz.

Bir dava açılmıştır. Bu davanın açılmamış olmasını temenni ederdik. Daha açılmış olmasıyla birlikte zaten toplum olarak bir bedel ödedik, ödemeye devam ediyoruz, parti olarak da ödedik.

Bu davanın demokrasimize bir katkısı yok, hukukumuza da bir katkısının olduğu ve olacağı kanaatini katiyen taşımıyoruz. Bir şeye katkısı yok, bir şeye faydası yok, ama ekonomiden dış politikaya, devletin işleyişine, özellikle Türkiye'nin içinden geçmekte olduğu şu zor dönemde birçok şeye zarar verdiği ortadadır. Bunu burada açmak istemiyorum, yani bu belki ayrı bir tartışmanın konusudur, belki de bu platform buna müsait değildir.

Biz 2002 18 Kasımından bugüne kadar ekonomide, siyasette, hukukta ve başka alanlarda ne yaptıysak -bunların hepsi devletin dokümanlarında var, devletin arşivlerinde var, Meclis tutanaklarında var- kamuoyu önünde yapılıyor.

Bu davanın reddedilmiş olması Türkiye'nin imajı açısından da, demokratik sistemin işleyişi açısından da, sorunlara çare bulma açısından da, hepsinden önemlisi, ifade özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü ve demokrasinin yarıçapı açısından ne anlam ifade ettiği bakımından fevkalade önem arz ediyor. Davanın bütün bu nedenlerle reddini talep ediyoruz.

Ayrıca, bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak bir beklentimi, bir temennimi de ifade etmek istiyorum, iyi kötü dünyada olup bitenleri bilen, yazılanları okuyan bir insan olarak ifade etmek istiyorum ki: Bugün özgür bir Batı dünyası varsa, bu işin öncülüğünü yapan o ülkenin yargıçları olmuştur, hukuk adamları olmuştur. 1950'li yıllarda McCarthyizm'in Amerika'yı kasıp kavurduğu dönemde, o kaostan ülkeyi çıkaran ve bugün ne kadar varsa, özgür bir Amerika, Yargıç Warren'in ve onunla beraber hareket eden yargıçların, hukuk adamlarının çabasının sonucudur.

Bugün Avrupa dediğimiz başta Almanya, İtalya olmak üzere, uzun yıllar nazizmin, faşizmin tortularını taşımış ülkelerde bugün demokrasi varsa, belli ölçülerde zaman zaman onları örnek almaya çalışıyorsak, inanıyorum ki, orada da bu işin önünü açan, demokrasinin önünü açan ve bugün bulunduğu standarda demokrasiyi ve özgürlükleri yükselten o ülkenin yargıçları olmuştur. Bizim ülkemiz de bu özgürlükleri hak ediyor, bu demokrasiyi hak ediyor, bunun yolunu, bugüne kadar olduğu gibi, bundan sonra da açacak olan Türk yargısının değerli mensuplarıdır. Eski bir Adalet Bakanı olarak bu konudaki inancımı hiç kaybetmedim. Bu inancımı bu vesileyle tekrar sizin huzurunuzda da ifade etmek istiyorum. Sabrınız için çok teşekkür ederim.

Davanın reddi talebiyle, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Çiçek.

Sayın Bozdağ, sizin ekleyeceğiniz bir şey var mı?

AK PARTİ GRUP BAŞKAN VEKİLİ BEKİR BOZDAĞ – Efendim, ben de saygılarımı sunuyorum Sayın Başkan size ve değerli üyelere.

Sayın Cemil Çiçek Bey partimiz adına söylenmesi gereken hususları özetleyerek aktardı. Görüşlerini, ilk cevabımızı, esas hakkındaki

savunmamızı ve şu anda sözlü olarak dile getirilen hususları yinelediğimi ifade ediyor, davanın reddine karar verilmesini saygıyla talep ediyorum."

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisinin kapatılması istemiyle açılan davada sözlü savunmaları yapmak üzere Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Sayın Cemil Çiçek ve Türkiye Büyük Millet Meclis Grup Başkan Vekili Sayın Bekir Bozdağ'ın sözlü savunmaları dinlendi, kayda alındı.

Teşekkür ediyorum efendim.

İyi akşamlar.

- Davalı Parti adına yapılan sözlü savunma sırasında ayrıca aşağıdaki yazılı metin sunulmuştur:

"Sayın Başkan,

Sayın Üyeler,

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Sayın Abdurrahman Yalçınkaya tarafından Adalet ve Kalkınma Partisi hakkında açılmış olan dava sebebiyle sözlü olarak bu konudaki düşüncelerimizi ifade etmek için huzurunuzdayım. Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Davalı Parti Genel Başkanı'nın beni ve arkadaşımı görevlendirme yazısını ibraz ediyorum.

Bu dava ile ilgili olarak daha evvel ibraz ettiğimiz ve yazılı olarak sunduğumuz görüşlerimizi aynen tekrar ediyorum. Bu cevaplarımızda ve eklerinde ayrıntılı bir şekilde Sayın Başsavcının iddialarına karşı açıklamalarda bulunduk. İddianamede ileri sürülen hususların neden doğru olmadığını, neden hukuki olmadığını, hatta bir kısım iddiaların neden partimizle ilgisinin bulunmadığını ve davanın neden reddedilmesi gerektiğini ortaya koyduk.

Sayın Başkan,

Sayın Üyeler,

Mevzuatımızda Parti kapatmayla ilgili hükümler bulunsa da bunun açılmış en son dava olmasını temenni ediyorum. Çünkü siyasi partiler Anayasaya göre demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır. Bu aynı zamanda demokrasi teorisinin evrensel normudur. Anayasal demokrasi ancak siyasi partiler yoluyla tatbik imkanını bulur. Bireylerin siyasete katılımları, örgütlenmeleri, siyasi eğitim almaları, partiler aracığıyla en geniş şekilde sağlanır. Esasen Cumhuriyetimizin temel niteliklerinden

biri olan "Demokratik devletin" iki evrensel şartı vardır. Biri genel seçimler, diğeri ise çok partili bir siyasi hayat. O nedenle modern demokrasiler aynı zamanda "partiler demokrasisi"dir. Demokrasiyi geliştiren partilerdir ve onlarsız bir demokrasi düşünülemez.

Toplumdaki farklı görüş ve taleplerin siyasi sisteme taşınmaları, sivil toplumla siyasi sistem arasında sağlıklı bir iletişim ve bağ kurulması, taleplerin aşağıdan yukarıya doğru bir yol katederek uygulanabilir politikalar haline gelmesi hep siyasi partiler aracılığı ile gerçekleşmektedir. Anayasa Mahkemesi yeni verdiği bir kararda (2002/1 Esas, 2008/1 Karar), "Siyasal çoğulculuğu ve katılımcılığı esas alan kurullar ve kurumlar düzeni olan çağdaş demokrasilerde, bireysel iradeleri birleştirip yönlendirerek onlara ağırlık kazandıracak özgün kuruluşlara duyulan gereksinim, dağınık siyasal görüşleri birleştirmek suretiyle halk iradesini oluşturan ve açığa çıkaran siyasi partiler vasıtasıyla karşılanmaktadır. Partiler, belli siyasal düşünceler çerçevesinde birleşen yurttaşların özgürce kurdukları ve özgürce katılıp ayrıldıkları hukuksal yapılardır. Siyasi partilerin kendilerine göre öne çıkardıkları ülke sorunlarına ilişkin farklı çözüm önerileri getirmeleri demokratik siyasal yaşamda üstlendikleri işlevin doğal sonucudur. Bu nedenle siyasi partiler, Anayasa'nın konuya ilişkin kurallarıyla Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin "Örgütlenme", "Düşünce ve ifade özgürlüğü" konusundaki 10 ve 11'inci maddelerinin koruması altındadırlar." demektedir.

Toplum hayatımızda ifade ettiği bu önemli rol sebebiyle siyasi partiler yeri bir başka organizasyonla doldurulamayacak kadar hayati kuruluşlardır.

Bu ve benzeri birçok sebepten dolayı demokrasilerde siyasi partiler için ister hukuki, ister teamüli olsun önemli teminatlar getirilmiştir.

Siyasi partilerin yaşamaları esastır; kapatılmaları istisnadır.

Siyasi parti özgürlüğü, çoğulcu demokrasilerin olmazsa olmazı olan düşünce ve ifade özgürlüğü ile örgütleme özgürlüğünün özel bir kullanım biçimidir. Hatta ifade özgürlüğü bu nedenle örgütlenme özgürlüğünün kollektif kullanımıdır. İfade özgürlüğü ve bu özgürlüğe sağlanan güvenceler de anayasal demokrasilerin kilit taşıdır.

Şüphesiz bir demokraside meşru parti faaliyeti yalnızca pozitif hukuk tarafından tanınan hakların kullanılmasındaki aksaklıkları değil, henüz pozitif hukuk tarafından tanınmamış hak ve özgürlük taleplerini de gündeme getirmeyi kapsar. Bu sebeple ifade özgürlüğü bütün fertler için,

vazgeçilmez değerde bir insan hakkı olmakla beraber, demokrasilerde bu özgürlüğe en fazla ihtiyaç duyan da siyasi partilerdir.

Anayasa Mahkememiz de, bir kararında siyasi partilerin davranışları karşısına bir takım fiili engeller ve müdahaleler çıkarılmaması, bunları anayasa ile tanınmış hakların kullanılmalarının engellenmemesi gerektiğini vurgulamış ve siyasi partilerin bu manadaki rolünü benimsemiştir (2001).

Siyasi partileri şeklen demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları kabul edip, yeterince ifade özgürlüğü tanımıyorsak o sisteme anayasal demokrasi ve çağdaş demokrasi denemez. Açılan davanın bu yönüyle dahi gerçekten tartışılması ve reddedilmesi gerekir.

Siyasi partilerle ilgili olarak üzerinde yeterince durmadığımız bir başka husus ta şudur. Siyasi partiler aslında bir ülkenin toplumsal gerçekliğini yansıtan ayna rolünü gören kuruluşlardır. Açıkçası siyasi partiler sosyolojik gerçeklerdir. Bu gerçekliği göz ardı ederek başarılı bir demokrasi kurulamaz. Eğer siyasi partiler sosyolojik toplumsal gerçekliği yansıtan aynalar ise, aynayı kaldırmak gerçeği kaldırmak anlamına gelmiyor. O gerçek bir başka şekilde kendini ortaya koyuyor.

Bunu en iyi anlayacak ve değerlendirecek olan bizleriz. Bu konuda yeterince ve çok sayıda tecrübeye sahibiz. Varlıklarını bir anayasal problem olarak kabul edip, kapattığımız çok sayıda siyasi parti oldu. Kapatma yoluyla tedbir almadığımız hemen hemen hiçbir toplum kesimi kalmadı.

CHP, AP gibi büyük kitle partilerinden tutun, ideolojik partilere kadar ister olağan dönemde, ister olağanüstü dönemlerde, ister yargı yoluyla, ister başka türlü. Bir özeleştiri yaparak soruna baktığımızda parti kapatmalar toplumda siyasi kırılganlığı arttırmaktan, toplumsal örselenmeye sebep olmaktan öteye ne netice elde edildi diye bir maliyet analizi yapmamız gerekmektedir. Bunu bir savunma söylemi olarak değil, siyaset bilimi açısından bir gereklilik ve bir tespit olarak söylüyorum.

Toplumdaki çeşitlilik unsurlarını, kurumsal ve siyasal hayattan tasfiye etmek, böyle bir çaba içinde olmak, demokrasi için bir tuzaktır. Çünkü bu yol demokrasiyi kendi öncüllerinden uzaklaştırır ve tam karşıtı olan istemediğimiz rejimlerin ya da sakat anlayışların kucağına iter. Bu sebeple günümüzün demokrasi anlayışında çoğulculuk ve çeşitlilik esastır. Politik ya da konjoktürel saiklerle toplumsal gerçeği reddetmenin pratikte bir faydası olmamıştır.

Ayrıca, toplumun belli bir kesimi tarafından yanlış görülen düşünceler veya politik teklifler, değişim süreci içersinde hem öyle asırlar falan geçmeden kısa sürede politik uygulanabilir seçenekler haline de dönüşebilirler. Hem insanlık tarihinde hem Türkiye siyasetinde bunun çok örnekleri görülmüştür. Ben kendi çevreme baktığımda 60'lı yıllarda en hararetli bir şekilde her şeyin devletleştirilmesini savunanların bugün nasıl özelleştirmeden yana olduklarını, her türlü yabancı sermayeye karşı her şeyin millileştirilmesini talep edenlerin bugün aman yabancı sermaye Türkiye ye gelsin diye nasıl yoğun bir çaba içersinde olduklarını müşahede edebiliyorum. Dolayısıyla dünün devletleştirmecileri ve benimki gibi millileştirmecileri bugün ülke sorunlarında bir noktaya gelebilmişlerdir.

Hepimiz kendi hayatımızda dün nelerin yasak olduğunu bugün ise o yasakların ne kadar anlamsız olduğunu gördük, yaşadık ve yaşıyoruz.

Yine şu kısa hayatımız içerisinde çok zaman geçmeden, öyle yarım asır, bir asır veya çeyrek asır geçmeden fikirlerimizde çok köklü değişiklikler olduğunu gördük. Mesela kendi hayatımızda bir zamanlar Nazım Hikmet'e kimler karşı idi, şimdi kimler şiirini okumaktadır? Doğru olan bugünküdür.

Dolayısıyla burada söylemek istediğim şey şu: Eğer bir toplumda dengeler yerli yerine oturmadıysa, toplumda sağlıklı bir sosyal yapı, bir ekonomik yapı, istikrarlı siyasi bir yapı ve süreç söz konusu değilse bu neviden dönüşümler, bir taraftan öbür tarafa kıymet hükümlerinde değişiklikler olmaktadır. Dünün yasakları ve yasak fikirleri, bugünün siyasi alternatif ve çözümleri olarak karşımıza çıkabilmektedir. Bunun en kapsamlı projesi Avrupa birliğidir.

Geçmişte kimler Avrupa birliğine karşı oldu? Şimdi aman Avrupa birliğine girelim diyen bunu yüksek sesle söyleyenler kimler? Şüphesiz hepimiziz, hepimiz değiştik. Öyleyse, yarının muhtemel doğrularını bugün yasak ya da düşman ilan etmek, değişimin değişmez dinamiğine ters düşmektedir.

Onun için Sayın Başkan, Sayın Üyeler demokratik toplumlarda siyasetin bir işleyiş tarzı var. Vatandaş partilerin politikalarını değerlendirir ve seçim dönemlerinde bu politikalara karşı kendi tepkilerini ortaya koyar. Böylece bir çok yanlış ve eksik, bu süreç içerisinde kendiliğinden ortadan kalkar. Yanlışında ısrar eden siyasi partiler, kendi varlıklarını ve geleceklerini de tehlikeye sokar. Siyasi partilere karşı cebri tedbirler ancak çok zaruri durumlarda istisnai durumlarda, uygulamaya sokulabilecek, sık kullanılmaması gereken yöntemlerdir.

1982 Anayasası'nın yürürlüğe girmesinden sonra yapılan seçimlere baktığımızda gördüğümüz hadise şudur: Çok partili hayata geçtiğimiz ilk dönemlerde insanlar babadan oğula aynı partiye oy verirken, şimdi Türk seçmeni kendi hür iradesiyle oyunu kullanmakta ve siyasi iktidarları belirlemektedir. Bütün partilerin seçimlere katıldığı 1987 seçiminde Anavatan Partisi % 35'le iktidar olmuştur. 1989 Mahalli İdareler Seçimleri sonuçlarına baktığımızda aradan geçen iki sene içerisinde Anavatan Partisi beklentileri karşılamadığı ve toplumun hassasiyetlerine karşı gerekli duyarlılığı göstermediği için oyu % 21,75'e düşmüştür ve 1991 Genel Seçimlerinde % 27 ile DYP birinci parti olmuştur. 1991-1995 yılları arasında iktidar olan iki ana parti DYP ve SHP yönetim zaafları, gerekli reformları yapmamış olmaları, toplumsal beklentileri karşılamadaki başarısızlıkları ve daha başkaca sebeplerle her iki parti de güç kaybetmiş, 1994 Mahalli İdare Seçimlerinde başta İstanbul ve Ankara gibi Büyükşehir Belediye Başkanlıkları'nı ve 1995 Genel Seçimlerini RP kazanmıştır. 1999 Genel Seçimlerinin galibi DSP'dir. 2002'ye gelindiğinde vatandaşın tercihi, kendilerine ülkeyi başarı ile yönetmeleri hususunda yetki verdiği ama, yönetimlerinden memnun olmadığı için siyasetten uzaklaştırdığı yukarıdaki partilerden hiçbirisi değil, yeni kurulmuş olan Adalet ve Kalkınma Partisi'dir. 1999 seçimlerinin üzerinde ayrıca durmak gerekecektir. Çünkü iki seçim bir arada yapılmış seçmenler aynı anda hem merkezi yönetim hem de mahalli yöneticiler için oy kullanmış olup, birisi için ehil gördüğü partiyi, diğeri bakımından tercih etmemiştir.

Bu nedenle, partilere hatalarını en kalıcı, en etkin bir biçimde gösteren seçmenlerdir ve seçimlerdir. Siyasetin bu doğal akışına zaman zaman sebebi ne olursa olsun yapılan müdahaleler, her defasında aynı sorunların yaşanmasına sebep olmaktadır. Çünkü sosyal ve siyasal gerçekliği kavramak bir matematik gerçeği kavramaktan daha fazla zaman alıcıdır ve fakat sonuçları itibariyle daha kalıcıdır. Demokratik sistemin ve neticede hukukun, hukuku uygulayanların bu gerçeğin kavranması noktasında demokratik sabrı, toleransı ve kolaylığı göstermesi icap eder. Siyasi istikrar, örselenmemiş bir siyasi ve sosyal doku, ihtiyaç duyulan kan değişimi ve hücre yenilenmesi bu demokratik sabrın gösterilmesine bağlıdır. Aksi uygulamalar beklenen sonuçları vermemiştir ve vermemektedir.

Demokratik bir toplum için geçerli olan çoğulculuk, hoşgörü ve açıkgörüşlülük bunu gerektirmektedir. Avrupa insan hakları mahkemesi birçok kararında mesela ÖZDEP'le ilgili kararında çoğulculuk olmadan demokrasi olmayacağını, sözleşmenin 10. maddesinde dile getirilen ifade özgürlüğünün, yalnız uygun gördüğümüz, bizi rahatsız etmeyen yahut

kayıtsız kaldığımız bilgiler ve fikirlerin için değil, fakat aynı zamanda bizi rahatsız eden, sarsan, altüst eden bilgiler ve fikirler içinde geçerli olması gerektiğini belirtmiştir

Yine bu mahkemeye göre, "bir partinin siyasi projesinin demokratik devletin cari ilkeleri ve yapısı ile bağdaşmaz görülmesi, onun demokratik kuralları ihlal ettiği anlamına gelmez. Demokrasinin özü bizatihi demokrasiyi tahrip etmemek kaydıyla, devletin hali hazırdaki örgütlenme tarzını sorgulamaya davet edenler dahil olmak üzere, farklı siyasi projelerin tartışılmasına izin vermektir" diyor.

Burada demokrasiye zarar verme kavramı önemlidir. Sosyalist Parti kararında da Avrupa insan hakları mahkemesi "herhangi bir anti demokratik yönteme başvurma tavsiye edilmediği, şiddet kullanmaya kalkışma veya demokratik yöntemlerin herhangi bir şekilde reddine ilişkin bir çağrı olmadığı takdirde, demokrasiye zarar verme olarak kabul edilemez" demektedir.

O sebeple Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ifade özgürlüğünün kullanılmasından dolayı parti kapatılmasını mübrem bir sosyal ihtiyacın sonucu olarak görmemektedir. Keza aynı ilkeler Avrupa Konseyi Venedik komisyonun tavsiye kararında da dile getirilmektedir.

Şüphesiz, Türkiye Avrupa Konseyinin üyesidir ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine de imza koymuş bir ülkedir. Bu kararlar göstermektedir ki, artık, demokrasinin dünyada bize göresi, bize özgüsü yok, evrensel normları ve değerleri vardır. Herhalde Türkiye gibi bir ülkeye düşen de bu kararları dikkate almaktır. Bilinmelidir ki Venedik Komisyonu her ne kadar Avrupa Konseyi'nin danışma organı ise de siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin kriterleri, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi istikrarlı bir biçimde uygulamaktadır. Kaldı ki Türkiye bu komisyona üyedir ve komisyonda üyesi de bulunmaktadır.

Demokrasilerde, siyasi partiler kendi görüşleri doğrultusunda oluşturdukları programları ile halkın karşısına çıkarlar ve iktidarı yarışmacı seçimler sonucunda elde etmeyi amaçlarlar. Serbest seçimler sonucunda iktidara gelen bir parti, ülke sorunlarının çözümü için demokrasi ve hukukun üstünlüğü çerçevesinde programını uygulama yetkisine sahiptir. Demokrasilerde iktidarların el değiştirmesi ancak seçim yoluyla mümkündür.

Siyasi partiler sahip oldukları vazgeçilmez konumları nedeniyle, demokrasilerde hukuki güvenceye kavuşturulmuştur. Bu çerçevede

partilerin yasaklanması konusunda çok önemli koruyucu hükümler getirilmiş ve kapatılmaları oldukça zor koşullara bağlanmıştır. Kapatma biçimindeki yaptırım, siyasi parti özgürlüğünün özünü ortadan kaldırabileceği içindir ki, ancak zorunlu durumlarda istisnai ve en son çare olarak düşünülmektedir. Zira, siyasi partilerin kapatılması, kişiler açısından idam cezasına denk düşmektedir. Siyasi partilerin keyfi ve ölçüsüz olarak yasaklanmasının çoğulcu demokratik rejimin özünü zedeleyeceği kabul edilmektedir.

Nitekim Anayasa Mahkemesi aynı kararında (2002/1 Esas, 2008/1 Karar); "Böylece, siyasi partilerin diğer kişilerden farklı olarak kuruluş ve faaliyetlerine ilişkin esaslar anayasal güvenceye kavuşturulmuş, kapatılmasına yol açabilecek nedenler ise Anayasa'nın 14'üncü maddesindeki temel hak ve özgürlüklerin kötüye kullanılmasını engelleyen düzenleme de gözetilerek tek tek sayılmış, yasakoyucuya bunların dışında düzenleme yapmaya elverişli bir alan bırakılmamıştır.

Belirtilen düzenlemelerle anayasakoyucu siyasi partilerin varlıklarını sürdürmelerini esas alıp, kapatılmalarını ise ayrık durumlarla sınırlı tutarak öncelikle demokratik rejimin, sağlıklı biçimde yaşatılmasını amaçlamıştır; ancak korunması gereğini de göz ardı etmemiştir."

Batı demokrasilerinde siyasi partilerin yasaklanması konusundaki uygulama da bu evrensel standartlara uygun olmuştur. Nitekim Avrupa'da 1950'lerden bugüne kadarki süreçte sadece üç siyasi parti kapatılmıştır. Bunlardan ikisi, Avrupa'nın yaşadığı totaliter diktatörlüklerin etkisiyle Federal Almanya'da verilmiş kapatma kararlarıdır. Bu partilerden Nazi partisi olan Sosyalist Reich Partisi 1952 yılında, Alman Komünist Partisi ise 1956 yılında kapatılmıştır. Türkiye'de siyasi parti kapatma yaptırımına sürekli örnek gösterilen Almanya'da, Anayasa Mahkemesi, 1951 yılında Federal Hükümet tarafından açılan Komünist Partisi davasında, **bir siyasi partinin siyasi yarışma sonucu tasfiye olmasının onun bir yargı kararıyla yasaklanmasına nazaran daha doğru olacağı** düşüncesiyle, yıllarca kapatma kararı vermekten imtina etmiş, ancak Hükümetin başvurusunu geri çekmeyeceğine kanaat getirince kapatma kararı vermiştir. (Donald P. Kommers, *The Constitutional Jurisprudence of the Federal Republic of Germany,* Durham&London: Duke University Pres, 1989, s.227-228). Ayrıca, bu ülkede kapatılan partilerin devamı niteliğindeki partilerin halen siyasi alanda faaliyetlerini sürdürdükleri de bilinmektedir. Avrupa'da daha sonraki dönemde kapatılan yegane parti ise İspanya'daki Herri Batasuna Partisidir.

Bu parti 2003 yılında ayrılıkçı terör örgütü ETA ile organik bağının bulunduğu gerekçesiyle kapatılmıştır.

Siyasi partilerin kapatılması konusundaki evrensel standartların, insan haklarına saygılı ve demokratik bir hukuk devleti olan Türkiye açısından da geçerli olması gerektiğinde kuşku yoktur. Nitekim 1961 ve 1982 Anayasalarında siyasi partilerin demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olduğu açıkça belirtilmiştir. Anayasalarımızda bu evrensel ilke yer almasına rağmen, uygulamada çok sayıda parti demokratik sistemlerde ve uluslararası sözleşmelerde öngörülen kriterlere aykırı bir şekilde kapatılmıştır. Böylece siyasi partilerin demokrasiler açısından "vazgeçilemezliği" ilkesi adeta tersine çevrilmiştir. Bu durum, siyasi partileri uygulamada kolaylıkla "vazgeçilebilir" hale getirmiştir.

1961 Anayasasının yürürlüğe girdiği tarihten bu yana Anayasa Mahkemesi tarafından yirmidört siyasi parti kapatılmıştır. Bu sayıya askeri müdahaleler döneminde kapatılan siyasi partiler dâhil değildir. Kapatılan parti sayısı itibariyle Türkiye, çağdaş demokrasilerde kırılması imkansız bir rekorun sahibidir. Sadece 1961 Anayasası döneminde kapatılan parti sayısı bile tek başına demokratik ülkelerde kapatılan partilerin toplamından daha fazladır. 1982 Anayasası döneminde daha yoğun biçimde parti kapatma kararları verilerek siyasi alan iyice daraltılmıştır. Öte yandan, yoğun biçimde siyasi parti kapatma kararı vermekle, ülkedeki sorunlara demokrasi ve hukuk sınırları içerisinde çözümler üretme ve sorunları böylece çözme imkanı da ortadan kaldırılmaktadır. Yasaklama biçimindeki yaptırım nedeniyle düşünce ve siyasi parti özgürlüklerinin içi boşaltılmaktadır.

Türkiye uygulamasının evrensel standartlara uymadığının en açık göstergesi, Anayasa Mahkemesi tarafından verilen siyasi parti kapatma kararlarının biri hariç tamamının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından Sözleşmenin ihlali olarak kabul edilmiş olmasıdır.

I- SİYASİ PARTİLERİN YASAKLANMASINDA EVRENSEL STANDARTLAR

İddianamede siyasi parti kapatma nedenlerinden bahsedilirken AİHS hükümleri ve Venedik Komisyonu ilkelerine de atıf yapılmakla birlikte, Venedik Komisyonu ilkelerinin siyasi partiler için son derece güvenceli bir koruma sistemi getirdiği, sadece şiddeti benimseyen siyasi partilerin kapatılabileceğine cevaz verdiği gerçeği görmezlikten gelinmektedir.

Avrupa Konseyi bünyesinde ortak bir demokrasi standardını oluşturmak amacıyla kurulan Venedik Komisyonu, siyasi partilerin yasaklanması ve kapatılmaları konusundaki 2000 tarihli raporunda şu ilkeleri belirlemiştir:

Siyasi partinin Anayasa'da barışçıl yöntemlerle bir değişiklik yapmayı savunması tek başına onun yasaklanması ya da kapatılması için yeterli bir delil olarak görülemez.

Siyasi partiler, ancak şiddet kullanmayı savunmaları ya da demokratik anayasal düzeni ortadan kaldırmak suretiyle hak ve özgürlükleri yok etmek amacıyla şiddeti siyasi bir araç olarak kullanmaları durumunda yasaklanabilir.

Partilerin yasaklanması veya kapatılması biçimindeki yaptırım istisnai bir tedbir olarak en son çare biçiminde kullanılmalıdır.

Siyasi parti hakkında dava açılmadan önce, davayı açacak hükümet yada diğer devlet organlarınca, siyasi partinin özgür ve demokratik siyasi düzen veya hak ve özgürlükler için gerçek bir tehlike oluşturup oluşturmadığına ve kapatma ya da yasaklama yaptırımı dışında daha hafif tedbirlerle bu tehlikenin önlenmesinin mümkün olup olmadığına bakılmalıdır.

Siyasi parti kapatma davaları, hukuki usulün tüm güvencelerine yer veren, aleni ve adil bir yargılama sonucunda karara bağlanmalıdır.

Bu ilkelerden de anlaşılacağı üzere, Venedik Komisyonu **siyasi partilerin ancak şiddeti savunma veya şiddeti politik bir araç olarak kullanma durumunda kapatılabileceğini** belirtmektedir.

Diğer yandan, siyasi partilerin kapatılması, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin birçok maddesiyle ilgilidir. Partilerin tüzel kişilik olarak kurulması ve faaliyette bulunması, temel olarak 11'inci maddenin koruması altındadır. AİHM, siyasi parti özgürlüğünü örgütlenme özgürlüğünün bir unsuru olarak görmektedir.

Siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin davalar Sözleşmenin 10'uncu maddesiyle korunan ifade özgürlüğüyle de yakından ilgilidir. Kapatma davasında sunulan "delillerin" neredeyse tamamı ilgili parti üyelerince değişik tarihlerde yapılan açıklamalardan ibaret olduğundan, dava açısından ifade özgürlüğünün önemi daha da artmaktadır.

Yargılama sırasında ortaya çıkabilecek ihlaller, Sözleşmenin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6'ncı maddesini de devreye sokabilecektir. Kapatma kararının sonuçları dikkate alındığında, mülkiyet hakkı ihlali de gündeme gelebilecektir.

Ayrıca, bir siyasi partinin kapatılmasına neden olduğu gerekçesiyle partili milletvekillerinin parlamento üyeliğinin düşürülmesi ve beş yıl süreyle herhangi bir partide yer alamaması yaptırımı, AİHS'in 1 nolu Protokolünün 3'üncü maddesine aykırılık sonucunu doğurabilecektir. **Sadak/Türkiye** (2002) kararında AİHM, başvurucuların partilerinin kapatılması sonucu otomatik olarak milletvekilliklerinin düşmesinin orantılı bir yaptırım olmadığına karar vermiştir. Mahkemeye göre, bu yaptırım Sözleşmenin 1 Nolu Protokolünün 3'üncü maddesinde korunan seçilme ve parlamento üyesi olma hakkının özüyle bağdaşmadığı gibi, başvurucuları parlamentoya üye olarak gönderen seçmenin egemen iradesini de ihlal etmiştir, (par.40).

Aynı şekilde, partilerinin kapatılması sonucu haklarında beş yıl parti yasağı getirilen Nazlı Ilıcak, Merve Kavakçı ve Mehmet Sılay'ın başvuruları üzerine, 2007 yılında AİHM, Sözleşme'nin seçme ve seçilme hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. AİHM'in bu kararlarına göre, Anayasanın milletvekilliğinin düşmesi ve beş yıllık parti yasağı sonuçlarını doğuran hükümleri siyasi parti mensupları bakımından oldukça ağır bir yaptırım öngörmektedir. Başvuru sahipleri hakkında uygulanan bu ciddi yaptırımlar, sınırlama sebebi olan meşru amaçlarla orantısız bulunmuştur.

Siyasi parti özgürlüğünün sınırları konusundaki AİHM içtihadı Türkiye'de kapatılan partilerin yaptığı başvurular üzerine oluşturulmuştur. AİHM bu kararlarında siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin ilke ve ölçütleri açık bir biçimde ortaya koymuştur. Bu ilke ve ölçütleri şu şekilde özetlemek mümkündür:

Siyasi parti kararlarında AİHS'in 11'inci maddesi, ifade özgürlüğünü koruyan 10'uncu maddeyle birlikte değerlendirilmelidir.

Siyasi partilerin program ve projelerinin devletin anayasal yapısı ve ilkeleriyle uyuşmaması, bunların demokrasiyle de bağdaşmadığı anlamına gelmez. Buna göre, demokrasinin kendisine zarar vermediği müddetçe, siyasi partiler mevcut anayasal düzeni sorgulayabilirler, farklı siyasi görüşleri savunabilirler.

Siyasi parti özgürlüğüyle ilgili Sözleşmenin 11'inci maddesinin ikinci fıkrasındaki sınırlama sebepleri oldukça dar ve katı yorumlanmalıdır.

Siyasi partiler, inandırıcı ve zorunlu sebeplerle ve ancak istisnai olarak kapatılabilir.

Bir siyasi partinin gerçekleştirdiği faaliyetlerde kullandığı tüm yöntemler hukuki ve demokratik nitelikte olmalıdır.

Siyasi partinin önerdiği değişikliklerin kendisi de bizzat temel demokratik ilkelere uygun olması gerekmektedir.

Siyasi partinin tüzük veya programındaki ifadelerden hareketle kapatılması söz konusu olamaz, partinin somut öneri ve faaliyetleri olmalıdır.

Siyasi partilere yönelik sınırlamalar, demokratik bir toplumda zorunlu ve meşru amaçla orantılı olmalıdır. Kapatma yaptırımının "zorlayıcı toplumsal ihtiyaca" cevap vermeye yönelik olması gerekir.

İddianamede siyasi partilerin yasaklanması konusunda AİHM kararları ile ortaya konulan ölçütlere yer verilmekle birlikte, bu ölçütlere göre neden AK Partinin kapatılması gerektiği hiçbir şekilde ortaya konulamamıştır. Aksine, iddianamede yer verilen AİHM ölçütlerinin dikkate alınması halinde bu kapatma davasının hiç açılmaması gerekirdi.

Nitekim, AİHM'e göre parti kapatma yaptırımının "zorlayıcı toplumsal gereksinim" şartını sağlayıp sağlamadığını belirlemek için şu üç temel şartın gerçekleşmesi gerekmektedir (RP/Türkiye, Büyük Daire, par.104):

Bir siyasi partiden kaynaklanan demokrasiyi ortadan kaldırmaya yönelik tehlikenin yeteri kadar yakın/kaçınılmaz olduğunu gösterecek, **varlığı ispat edilmiş sağlam, inandırıcı deliller** bulunmalıdır.

İlgili siyasi parti yöneticilerinin ve üyelerinin eylem ve beyanları **partiye isnat edilebilir** nitelikte olmalıdır.

Siyasi partiye isnat edilebilir nitelikteki eylem ve beyanlar, **partinin "demokratik toplum" kavramıyla bağdaşmayan bir toplum modelini tasavvur ettiğini ve savunduğunu açıkça ortaya koyacak şekilde bir bütün teşkil etmelidir.**

Bu şartların hiçbiri bu davada söz konusu değildir, olamaz da. Çünkü AK Parti, demokrasiye yönelik yakın ya da uzak bir tehlike teşkil etmek bir yana, bu ülkenin demokratlarının yöneldiği neredeyse yegane adres haline gelmiştir. Bu gerçeğe tersinden bakmak ve aksini göstermeye çalışmak için kullanılan sözler, hiçbir şekilde AİHM'in kastettiği anlamda **hukuki ve inandırıcı delil** olarak vasıflandırılamaz. Doğrulukları bile araştırılmadan

dosyaya konan gazete haberleri, bağlamlarından koparılan sözler, tekzip edilen beyanlar, yanlış çevrilen röportajlar ve tüm bunlardan çıkarılmaya çalışılan kurgusal ve sanal sonuçlar eğer gerçekten "delil" kabul edilecekse, bu "deliller" karşısında yeryüzünde demokrasi için risk teşkil etmeyecek bir siyasi parti bulmak imkansız hale gelecektir.

Öte yandan iddianame, partimizi geçmiş bazı partilerin devamı olarak gösterme gayreti içindedir. Burada amaç bellidir. AİHM'in bir siyasi partiyle ilgili olarak verdiği karardan hareketle, partimizin de kapatılmasının Sözleşme'ye uygun olacağı izlenimi oluşturulmak istenmektedir. Ancak, bu gayret beyhudedir. AK Parti 2001 yılında tamamen yeni bir parti olarak kurulmuş ve bunu sadece söylemleriyle değil, eylemleriyle de göstermiştir.

AK Parti, programını henüz gerçekleştirme imkanı bulamamış bir muhalefet partisi de değildir. Şimdiye kadar, ülkenin daha ileri gitmesi için önerdiği ve yaptığı tüm reformlar, AİHM'in öngördüğü kriterler çerçevesinde her bakımdan yasal ve demokratik araçlarla gerçekleşmiştir. AK Partinin şu ana kadar gerçekleştirdiği ve gerçekleştirmeyi taahhüt ettiği önerilerin tamamı da demokrasinin temel ilkeleriyle uyumludur. Hatta, 2002 yılından beri yapılanlar Türkiye'de insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünün tarihte hiç olmadığı kadar pekiştirilmesine imkan sağlamıştır. Bu açık ve yalın gerçeğe rağmen partimizle ilgili doğrudan veya dolaylı olarak "demokrasi karşıtlığı" suçlamasının yapılması, bilinen tüm akıl ve mantık kurallarını alt üst etmek olacaktır. Bu durum, şayet kavram karışıklığından kaynaklanmıyorsa, kesinlikle bir önyargıdır.

II- TÜRKİYE'DE SİYASİ PARTİLERİN YASAKLANMASI

Türkiye'de siyasi parti özgürlüğü ve sınırları Anayasa ve Siyasi Partiler Kanunu tarafından düzenlenmiştir. 1995 ve 2001 yıllarında yapılan Anayasa değişiklikleri ile evrensel standartlara uyum amacıyla siyasi partileri korumaya yönelik daha güvenceli hükümler getirilmiş ve kapatma zorlaştırılmıştır. 1995 yılında Anayasanın 69'uncu maddesinin altıncı fıkrasında yapılan değişiklikle, siyasi partilerin 68'inci maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı eylemlerinden ötürü kapatılmasında "odak olma" koşuluna yer verilmiştir. 2001 yılında ise odak olmanın şartları 69'uncu maddenin altıncı fıkrasına eklenerek, siyasi partilerin eylemleri nedeniyle kapatılmaları önceki duruma göre daha da zorlaştırılmıştır. 2001 yılında ayrıca, Anayasa Mahkemesinin siyasi parti kapatma davalarında kapatma için en az beşte üç oy çokluğuyla karar alma şartı getirilmiş (m.149/1) ve kapatma yaptırımı yerine, dava . konusu fiillerin ağırlığına göre

ilgili siyasi partinin Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmasına da karar verilebileceği öngörülmüştür (m. 69/7).

2001 Anayasa değişikliğiyle, bir siyasi partinin "Anayasaya aykırı eylemlerin odağı olması"nın şartları Anayasada açıkça düzenlenmiştir. Buna göre, bir siyasî parti, Anayasanın 68'inci maddesinin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı eylemler "o partinin üyelerince **yoğun bir şekilde** işlendiği ve bu durum o partinin büyük kongre veya genel başkan veya merkez karar veya yönetim organları veya Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grup, genel kurulu veya grup yönetim kurulunca zımnen veya açıkça **benimsendiği** yahut bu fiiller doğrudan doğruya anılan parti organlarınca **kararlılık** içinde işlendiği takdirde, söz konusu fiillerin odağı haline gelmiş sayılır", (m.69/6).

Bu düzenlemeye göre, Anayasaya aykırı eylemlerin siyasi parti üyelerince yoğun bir şekilde işlenmesi ve bunların yetkili organlarca benimsenmesi şartlarının gerçekleştiği somut ve açık kanıtlarla belirlenmelidir. Örneğin, üyeler bir takım eylemler icra ediyor, fakat parti organları bunları benimsemiyorsa, parti odak haline gelmez. Yine parti yetkililerinin "kararlılık içinde" işlenmeyen eylemleri de partiyi odak haline getirmez. Başka bir ifadeyle, Anayasaya aykırı eylemleri işleyenlerin bu eylemleri **süreklilik içinde** ve **sıklıkla** tekrarlamaları zorunludur.

Ayrıca, 2001 Anayasa değişikliklerinden sonra siyasi partilerin **beyanlardan dolayı "odak" haline gelmesi mümkün değildir.** Zira, Anayasanın 69'uncu maddesinin altıncı fıkrasında "eylemlerden dolayı bir siyasi partinin odak olabileceği öngörülmektedir. Bu değişiklik, ifade özgürlüğünün alanını genişletmek amacıyla Anayasanın Başlangıç kısmının beşinci paragrafında yapılan değişiklikle de paralellik arz etmektedir. Bu bağlamda, "beyan" değil de "faaliyeti sınırlandıran bir değişiklik yapılmıştır. Başlangıç kısmında yapılan bu değişiklikle "düşünce ve mülahaza" ibaresi "faaliyet" sözcüğüyle değiştirilmiştir. Anayasa değişikliği teklif gerekçesinde "düşünce ve mülahaza" ibaresinin "doğrudan düşünceye bir sınır teşkil etmesi nedeniyle" değiştirildiği açıkça belirtilmiştir.

Anayasa Mahkememizin 29.01.2008 tarih 1/1- Parti Kapatma sayılı HAKPAR Kararı ile kurduğu içtihat, davayı hukuki temelden çökertmektedir. Parti kapatma davalarında yeni bir dönemi de başlatan içtihada göre, eylem kategorisi dışında kalan veriler (düşünce açıklamaları, öneriler, tüzükler, programlar, projeler ve benzerleri) hiçbir şekilde kapatmanın sebebi kılınamaz. Projelerin gerçekleşmesinde Anayasa dışı bir

yöntem benimsenmedikçe, bu gibi veriler çoğulcu demokrasinin ve ifade ve örgütlenme özgürlüğünün dokunulamaz alanlarına girmektedir. Partimiz, hiçbir zaman ve hiçbir şekilde anayasa dışı bir yönteme başvurmamıştır. Yüksek Mahkememizin anılan karının ilgili bölümü aynen şöyledir: **"Tüzük ve programında ifade edildiği biçimde partinin Kürt sorunu olarak ele alıp değerlendirdiği soruna, kendine göre çözüm önerileri getirmesi, vatandaşlık temelinde ulus kavramının reddi olarak nitelendirilemez. Kapatma davasının partinin kuruluşundan kıs bir süre sonra açıldığı da gözetildiğinden, belli bir sorunun varlığına ve buna dair çözüm önerilerine ilişkin ifadelerin, demokratik bir rejimde düşünce ve ifade hürriyeti kapsamında değerlendirilmesi gerekir. Gerek iddianamede, gerekse sonraki aşamalarda, Partinin söz konusu amaçları gerçekleştirmek için Anayasa dışı bir yöntemi uygulayacağına ilişkin her hangi bir kanıta da yer verilmemiştir.**

Yukarıda açıklama ve değerlendirmeler çerçevesinde, Partiye, tüzük ve programında yer alan ifadelere dayanılarak yaptırım uygulanması, örgütlenme ve ifade özgürlüğüne ağır bir müdahale oluşturacağından, İddianamede ileri sürülen gerekçelerle Parti hakkında kapatma ya da yerine başka bir yaptırım uygulanması, demokratik bir toplumda zorunlu bir tedbir niteliğinde görülemez."

Diğer yandan, Anayasanın 90'inci maddesinde 2004 yılında yapılan değişiklik de siyasi partilerin kapatılması bakımından önemli sonuçlar doğuracak niteliktedir. Anayasa Mahkemesi, siyasi partilerin kapatılması davalarını görürken Anayasa ve Siyasi Partiler Kanununda yer alan hükümlerin yanı sıra, Anayasa'nın 90'inci maddesi uyarınca, uluslararası insan hakları sözleşmelerini de dikkate almak durumundadır. Zira Anayasa Mahkemesi parti denetimi yaparken "bir davaya bakan mahkeme" konumundadır. Nitekim, iddianameye göre de, "SPY'nın öncelikle İHAS gözetilerek ve Anayasa hükümleri de İHAS'a göre yorumlanarak, siyasi partiler hakkındaki kapatma yaptırımın irdelenmesi gerekmektedir" (s.9).

Türk hukuku bakımından uluslararası sözleşmeler 2004 tarihli Anayasa değişikliğine kadar iç hukukta kanunlarla eşdeğerde iken, 2004 yılında Anayasanın 90'inci maddesine eklenen bir hükümle insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmeler ile kanunların çatışması halinde sözleşme hükmünün uygulanması esası benimsenmiştir. Bu yeni hükme göre, "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların, aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma

hükümleri esas alınır." Özellikle parti özgürlüğünü güvence altına alan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ifade ve örgütlenme özgürlüklerine ilişkin hükümleri ile bu hükümlerin uygulanmasına ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarının göz önünde tutulması ve bunlar ile iç hukuk kuralları arasında bir çatışma görülmesi halinde, Sözleşme hükümleri ile Mahkeme içtihatlarının öncelikle uygulanması zorunludur.

Anayasa Mahkemesinin parti kapatma konusundaki kararları ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin içtihadı arasında önemli farklılıklar vardır. Dolayısıyla, Anayasa Mahkemesinin 2004 Anayasa değişikliğinden sonra bakacağı parti kapatma davalarında AİHM içtihadını dikkate alarak 2004'ten önce ortaya koyduğu ve parti özgürlüğünü büyük ölçüde daraltan içtihadını değiştirmesi gerekmektedir.

Nitekim Anayasa Mahkemesi, 2.3.2007 tarihli kararıyla, AİHM'in siyasi parti davalarında verdiği ihlal kararlarını yargılamanın yenilenmesi sebebi olarak kabul etmiştir. Bu kararında Anayasa Mahkemesi, "Kapatılan Türkiye Birleşik Komünist Partisi hakkındaki davanın 4.12.2004 günlü, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi uyarınca yargılamanın yenilenmesi yoluyla tekrar görülmesi isteminin, aynı Yasa'nın 318. maddesi uyarınca **KABULE DEĞER OLDUĞUNA"** karar vermiştir.

Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, Türkiye'de siyasi partiler hukuku alanında yapılan anayasal ve yasal değişiklikler, siyasi partileri daha güvenceli bir konuma getirme amacını taşımaktadır.

Sayın Başkan,

Sayın Üyeler,

Şu anda Yüksek mahkeme olarak sizler sıradan bir yargılama yapmıyorsunuz. Burada bir Özel Hukuk ihtilafını çözmüyoruz. Şahsi sebeplerden kaynaklanan ve sonucu da yalnızca tarafları ilgilendiren bir hukuki ihtilaf ta değil konumuz. İddianame açısından baktığımızda hukuk siyaseti yargılamaktadır. Bu ne derece doğrudur ve hukukidir. O ayrı bir konu. Ama muhakkak olan bir şey var oda şudur. Bu dava ile ilgili vereceğiniz karar, sadece hüküm fıkrasıyla değil, yorumlarıyla, gerekçesiyle yeni yüzyılda önemli bir mihenk taşı olacaktır. Bütün düzenlemelerin ve devlet faaliyetlerinin ana istikametlerini bu davada verilecek karar belirleyecektir. Yapılacak her türlü yasal düzenlemelere, idari tasarruflara kaynak olarak ölçü bir karar olacaktır. İfade ve örgütlenme özgürlüğü neticede Türkiye'de demokrasinin ne ölçüde var olduğu hususunu hem bize

hem tüm dünyaya göstermesi bakımından tesir katsayısı yüksek bir karar olacaktır. Bu nedenle bu davanın partimizi aşan bir boyutu vardır. Ülkemizin demokratik imajı, kazanımları, itibarı, bu dava vesilesiyle içerde ve dışarıda değerlendirme ve tartışma konusu yapılacaktır.

Türkiye'nin hak ve özgürlükler ve demokrasi açısından yeni bir altyapısının oluşması vereceğiniz kararla şekillenecektir. Onun için sıradan bir dava olmadığını söyledim.

Neden bir altyapı oluşturacak, neden iş ve işlemlerin yasal ve idari tasarrufların istikametini bu dava ile ilgili verilecek karar tayin edecek?

Türkiye, Tanzimattan bu yana sosyolojik anlamda bir modernleşme ve çağdaşlaşma çabasını sürdürmektedir. Cumhuriyetle beraber bunu daha kapsamlı bir proje haline dönüştürmüş ve devam ettirmiştir. Bugün hepimiz Türkiye Cumhuriyetinin onurlu vatandaşlarıyız. Vatandaşlık, aslen verilenle yetinmeyen, talep eden, tenkit eden, itiraz eden, protesto eden, yargılayan aktif bir aidiyeti ifade eden statüdür. Bu gün hepimiz bu ülkenin vatandaşlarıyız. Bu sıfatla eğer mevcutlar yetmiyorsa yeni talepler olacak. Bu dinamik bir süreçtir. Her demokratik ülkede olan da budur. Şimdi neden yeni taleplerde bulunuyorsunuz diyemeyiz. Yani vatandaşa teba muamelesi yapamayız. Bu çağdışılıktır. Çağı anlamamak, onun gereklerini iyi kavramamaktır. Bugünü yaşayanlara dünün hak ve özgürlükleri yetmiyorsa elbette yenilerini isteyecektir. En başta da siyasi, haklar ve kültürel haklar olmak üzere. Sivil toplum bunun için vardır. Sivil toplum örgütlerinin yegane varlık sebebi budur. Talepleri toplulaştırmak, bunları demokratik yollardan gündeme getirmek, uygulanabilir ve yaşanabilir bir düzeye yükseltmektir. Bir manada siyasi partiler de bunu yapacaktır.

Eğer bizler, hukuku yapanlar ve uygulayanlar her özgürlük talebini " rejimi yıkma teşebbüsü", "laikliğe karşı tavır" olarak algılayarak, laiklik ve rejim karşıtı söz ve açıklamalar olarak değerlendireceksek, şu an sahip olduklarımızın bir kısmını hak etmemişiz demektir. Çünkü bugün sahip olduklarımız dünün talepleriydi. Dünün yasaklarıydı. Talep edenler oldu, bedel ödeyenler oldu. Şimdi biz bunları kullanıyoruz. Sansürün kalkması, sendikaların, partilerin ortaya çıkması, ceza mevzuatında eskiden var olup şimdi olmayan bir çok madde vs.

Bence bu davanın temeli zayıf, hareket noktası yanlıştır. Endişeler ve vehimler dava konusu haline getirilmiş. Ortada delil yok. Delil diye eklenenler ise gazete alıntıları, tek yanlı yorumlar. Bunlara biraz sonra temas edeceğim.

İkinci olarak temas edeceğim husus ise şudur;

Demokrasi bir anlamda toleranstır, çoğulculuktur. Çok farklı, çok zıt fikirlerin, çıkarların ve bunların taraftarlarının bir arada yaşamasına imkan veren bir siyasi iklimdir. Hukuk da bunun çerçevesini çizer. Bu çerçeve çelikten değildir. Esnektir, değişime yatkındır.

Demokratik toplumlar alıngan da değildir. Hava bulutlu iken "vay bana niye ördek dedin"e giden çarpık bir mantık zinciri yoktur. Bir halk değimiyle "leblebiden nem kapmak" da yoktur.

Olaya böyle bakmaz isek her konuşmadan, her talepten, her tenkitten, rejime yönelik bir tehdit algılaması yapabiliriz. Ama bu ne kadar gerçekçi olur, ya da ne kadar doğru olur? Öyle bir sistem içinde siyaset yapmak ne kadar mümkündür? Bu ve benzeri davalarda şahsen konuşmakta zorlanıyorum. Neden? Çünkü neyi söylersem acaba iddia makamı, bunu dava konusu yapacak? diye endişeleniyorum. İşin bir de bu yanı var.

Diğer bir yanı ise konuşan kişiye göre muamelede. Çok ileri bazı lafları bazılarımız söylersek hiçbir işlem yok, hiçbir mahzur yok. Aynı konuda başka birileri söylerse, hatta daha düşük bir seviyede söylerse hemen dava konusu yapmak. Bu davanın en garip yanlarından, en anlaşılmaz yanlarından birisi de bu.

İddia makamının delil olarak sunduğu belgelerin nerede ise tamamının içeriği ifade özgürlüğü kapsamındaki konuşmalardır. Burada dikkatlerinize sunmak istediğim husus şudur: Belgelerin içeriği olan konular AK PARTİ'nin gündeme getirdiği ve gündeme taşıdığı konular değildir. Bunlar Türkiye'de çeyrek asırdan beri tartışma konusudur. Bu konular gündeme geldiği tarihten bu yana Türkiye'de en başta siyasiler ve siyasi partiler olmak üzere herkesin konuştuğu her parti liderinin muhakkak çözeceğim diye vaatte bulunduğu herkesin yazıp tartıştığı konulardır. Dolayısı ile toplumun gündeminde olan ve herkesin konuştuğu bir konuyu AK PARTİ'nin konuşmaması diye bir durum söz konusu olamaz. Bununla ilgili delilleri cevaplarımızın ekinde Yüksek Mahkemenin bilgisine sunduk. Uzunca bir zamandan beri toplumun gündeminde olan bir konu zaruri olarak siyasetin de gündeminde olur. Bu konularla ilgili geçmişte hem ülke genelinde, hem de TBMM'de Meclis Araştırma Önergesi, Soru Önergeleri, Bütçe Müzakereleri ve başkaca görüşmeler sırasında her parti bu konu ile ilgili görüş açıklamış ve çözüm için partisinin görüşlerini dile getirmiştir. Aktüel bir konuya temas etmemesi bir siyasi partiden istenemez. Bu konuşmalar tetkik edildiğinde görülecektir ki ne muhteva itibariyle, ne

konuşmanın sınırları itibariyle, ne de ortaya konulan çözümler itibariyle diğer partilerin, yazan-çizen ve konuşanların söylediklerinden ve yazdıklarından farklı değildir. Özü itibariyle bir özgürlük talebidir ve fırsat eşitliğini engelleyen hususlara dikkat çekmekten ibarettir. Aynı konuları gündeme getirenlere karşı farklı bir hukuki uygulamanın ortaya konulması Türkiye'deki hukuk sisteminin işleyişindeki ciddi kuşkuları da beraberinde getirmektedir. Bu sadece benim görüşüm değildir. Nitekim Yüksek Mahkemenin verdiği bir kararda o kararın parçası olan bir metinde aynen şöyle denmektedir. "Türkiye'de her hata işleyen kişi ve kuruluşa yaptırım uygulanmamakta. Onlarda yargı önüne getirilirse davasına bakılır denilmekte. Şikayet vukuunda veya savcı tarafından re'sen dava açılması durumunda mesele yargı önüne gelmektedir. Yani çıkarılan kanunlar herkes için geçerli olmamaktadır. Beklemek, istenmeyen kişi ve kuruluş geldiğinde elek sıkıştırılıp yargı darboğazında çözülmektedir". Anlaşılan o ki şimdi darboğazdan biz geçiyoruz. Eğer bir ülkede ister yasalardan ve bunların uygulamalarından, isterse başkaca sebeplerden kaynaklanan bir sorun varsa ve bu da tartışılıyorsa öyle bir konuda partilerin fikir beyan etmeleri neden laiklik karşıtı söylem ve eylem olarak mütalaa edilsin? Kaldı ki siyasi partilerin demokratik bir toplum içerisindeki rolleri gereği zaten toplumdaki talepleri ve beklentileri meşru kanallar içerisinde siyasete yansıtacak ki bu taleplerin arkasında beklentisi olanlar illegal yollara sapmasınlar, meşru yollardan sisteme adapte olabilsinler. Zaten, partilerin varlık sebebi de budur.

Sayın Başkan,

Sayın Üyeler,

Bir şeyin yasak olması başka, yasağın yasal yollarla kaldırılmasını talep etmek başka bir şeydir. İşte iddia makamı ile anlaşamadığımız konulardan bir tanesi budur. Eğer bir siyasi parti veya siyaset yapan insanlar, yasak olan ya da olmayan her hangi bir konuyu veya bir yasağı yine yasal yollardan giderek, hukukun dışına çıkmadan, cebir ve şiddeti teşvik etmeden, barış içerisinde ve usulüne uygun olarak bu yönde bir hak ve özgürlük talebinde bulunuyorsa, bunun neresinde demokrasiye aykırı bir tutum var? Bu türlü bir siyaset anlayışının neresi anti demokratik, neresi laikliğe karşı bir durum? Kaldı ki bugün hepimiz kabul ediyoruz ki, anayasamızda ve yasalarımızda belki o gün için öyle düzenlenmesi doğru olan ama bugün için anlamı kalmamış bir çok madde bulunmaktadır. Bir anayasal devlet düşünün ki, Anayasa'sının ekinde 15 tane geçici maddesi var ve bunların da önemli bir kısmının uygulama imkanı kalmamış ve geçici bir madde

sebebiyle de yüzlerce kanun anayasaya aykırılığını sürdürmüş. Siyaset kurumuna düşen bu sorunları çözmek, bu tezatları ortadan kaldırmak ve Türkiye'yi yasaklardan arındırılmış bir ülke konumuna getirmektir. Eğer bu yöndeki her talep rejim ve laiklik karşıtlığı olarak anlaşılacaksa o zaman siyasetin yapabileceği çok fazla bir şey de yoktur.

İddia makamı ile mutabık olmadığımız bir husus ta şudur; bir şeyin, bir özelliğin, bir niteliğin "değiştirilemez" olması başkadır, "eleştirilemez" olması başkadır. İddianamenin yaklaşımına bakıldığında deniliyor ki bir şey değiştirilemezse aynı zamanda eleştirilemez. Bu doğru değildir. Eleştirilen ilkenin veya niteliğin bizatihi kendisi değildir. Tartışılan bunların lüzumlu olup olmadığı değildir, gerekliliği değildir. Tartışılan bu nitelikler adına ortaya konulan uygulamalardaki aksaklıklardır. Nitekim, bizim toplumumuzda tartışılan kısım da budur. Biz inanıyoruz ki Cumhuriyetimizin ve Devletimizin nitelikleri olarak anayasada yazılan "demokratik, laik, sosyal, hukuk devleti" olma vasıfları çağdaş ve modern devletin vasıflarıdır. Son derece önemlidir. Bunlar, sadece anayasada yazıldığı için değil, modern ve çağdaş devletin olmazsa olmazları olduğu için de önemlidir. Dolayısı ile bunların değiştirilemez olması gayet tabiidir. Bunların anayasada yazılmış olması yetmez, bunların aynı zamanda hayata intikalleri ve yaşanabilir ilkeler olması en az yazılımı kadar önemlidir. Şüphesiz siyasi iktidarların ve en başta siyasi partilerin görevi de bu ilkeleri yaşanabilir kılmaktır. Bu ise en başta yasama faaliyeti olmak üzere bir dizi işlemi ve eylemi gerektirir. Eğer bu alanda bir kısım eksiklikler, aksaklıklar, haksızlıklar ve hukuksuzluklar varsa bunlara karşı yöneltilen eleştiriler niteliklerin kendisine değil, uygulamayadır. Dolayısı ile uygulamaya yönelik eleştirileri eğer bu niteliklerin kendisine yönelmiş bir eleştiri ve karşıtlık olarak anlayacaksak siyasetin yapabileceği hiçbir şey yoktur. Siyasi partilerin de varlık sebebi kalmamıştır. İddianamenin ekinde ki metinlere baktığımızda yapılan eleştiriler bu nitelikler adına ortaya konulan uygulamalardaki aksaklıklara, haksızlıklaradır. Eğer siyasi partiler ve siyasetçi bunları konuşmayacaksa, bu aksaklıkları gidermeyecekse, bunları tartışıp konuşmayacaksa, bunları demokratik yollardan ve hukukun içinde kalarak çözüme kavuşturmayacaksa, siyaset kurumu ne yapacak, siyasetçiler ne yapacak, siyasi partiler ne yapacak?

Şimdi, acaba bu ikilem niye, konuşan kişiye göre muamele niye, bu farklı uygulamalar niye?

Türk toplumu olarak 1839 dan beri devlet eliyle bir modernleşme çabasına girdik. Tanzimat Fermanı, Islahat Fermanı, Meşrutiyet Hareketleri, Cumhuriyet ve bugün.

Devletin başlattığı, ancak bugün milletin benimsediği tepeden başlayıp tabanda makes bulan ve kendimize mahsus bir özümseme kabiliyetiyle başardığımız bize özgü bir modernleşme.

İşte çok partili hayat bu modernleşmenin siyasi hayata yansımasıdır. Aradan geçen 169 yıl içerisinde bu modernleşmenin siyasi tezahürlerinde zaman zaman sıkıntılar oldu, başarısızlıklar oldu ve Türkiye bunlardan da yeteri kadar tecrübe kazandı. Çünkü modernleşme bir toplumun en zor gerçekleştirdiği çok yönlü değişim. Onun için modernleşme sürecini yaşayan toplumlarda bu süreçler çok sancılı ve sıkıntılı geçmiştir. Bu sıkıntının en çok yaşandığı alan da hiç şüphesiz siyaset alanıdır. Çünkü modernleşmenin tabiatında sosyolojik anlamda bir çatışma vardır, gerilim vardır, modernleşme bir nebze gerginlik demektir. Gelenekle yeni değerlerin çatışması, eski ile yeninin itişip kakışması. Bu gerginlik tabii olarak, kaçınılmaz olarak ta bazı suçlamaları beraberinde getirmiştir. Ama geriye dönüp baktığımızda bu suçlamalar ne kadar gerçekti? Suçlamaların konusu olan nitelemeler, atfedildikleri insan ya da toplum kesimleri bakımından gerçekten varit miydi? Bunu zaman gösteriyor ama tarihi bir vakıa ki bunların çok önemli bir kısmı doğru değildi. Zaman, bunları doğrulamadı.

Siyasi modernleşmemizde bu manada bir tecrübe dönemi olan 2. Meşrutiyetin ilânından sonra partiler kuruldu, geleneği temsil edenler oldu, yeniliği dillendirenler oldu. Bu ilk dönemde siyasi sancılar yaşandı, gerilimler yaşandı. Önemli iki parti var. Hürriyet ve Îtîlaf Partisi daha gelenekçi, İttihat-Terakki partisi belli kıstaslara göre daha yenilikçi. Bir birlerini acımasızca suçladılar. Dinsizlikle, imansızlıkla, millet gerçeğini inkar etmekle, ama hiçbirisi yeterince doğru değildi. Bu suçlamalar yapıldı ama bu kavganın çokça yaşandığı Balkanlar ne itilafçılara kaldı ne ittihatçılara.

O sebeple, Türkiye'de bu modernleşme ve siyasi partiler üzerine değerli araştırmalar yapan bilim adamımız Prof. Şerif Mardin, Türk modernleşmesiyle ilgili olarak yaptığı inceleme ve değerlendirmesinde; "Modern Türk Siyasetinin Tarihi, incelenen muhalefet hareketlerinin tamamının aynı ithamla suçlandıklarını gösterir. Bu makalenin kaleme alındığı günlerde dünyada eşine az rastlanır şekilde Türk gazetelerinin manşetleri siyasetçilerin şeytani tertiplerle Türk Milletini bölmeye

çalıştıklarını duyurarak bu davranış kalıbına, yani suçlama kalıbına katkıda bulunuyorlardı.

Diğer yandan 50 yıl kadar önce İttihat - Terakki aynı suçlamaları rakiplerine karşı yöneltmişti. Cumhuriyet devrinde Terakki Perver Fırka vatana ihanete giden eylemlerin hamisi olmakla suçlandığında, iddianame benzer şekilde tanzim edilmişti. Atatürk'ün isteği ile kurulan Serbest Fırka benzeri saldırıların hedefi kılınınca siyasi hayattan silinmişti" diyor ve ekliyor. "Türk siyasi kültüründe muhalefet kavramında son derece düşman bir öğenin var olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Sonuçta Türkiye'de muhalefetin sürekli boğazının sıkılmasının yol açtığı en önemli kayıp, sosyal ve iktisadi yaratıcılığın engellenmesi olmuştur." diyor bu makalesinde.

Bir merhum Başbakan "Sait Halim Paşa'dan İdris Küçükömer'e kadar kimi aydınlarımızın işaret ettiği gibi Türkiye'nin bin yıllık geleneğinde muhalefete yer yoktur. Demokrasilerde devletin bir parçası olarak kabul edilen muhalefete, Türkiye'de tarihsel olarak yeterli hayat hakkı tanınmamıştır.

Türkiye'de otoriter devletçi zihniyet, oy mekanizmasından, siyasi rekabetten ve muhalefetten daima korkmuştur. Siyasete yönelik bu korkunun demelinde aslında vatandaş korkusu, millet korkusu yatmaktadır" demektedir. Burada kastedilen muhalefet partileri değil, muhalif hareketlerdir."

1950'den bu tarafa da ilk tecrübeden intikal eden suçlama ve itham geleneği hala sürüyor. Her onbeş yılda bir, yirmi yılda bir neredeyse özü değişmeyen ama ambalajı günün şartlarına göre değişen bir suçlama, ayırma ve bölme devam ediyor. Her dönem düşman öğeler buluyoruz.

1950 öncesi cumhuriyet hükümetlerinde içişleri bakanlığı yapan Mehmet Emin Erişirgil, Mehmet Akif'le ilgili kitabını yazmaya karar verdiğinde (bu arz edeceğim husus Sayın Yılmaz Karakoyunlu'nun son çıkardığı kitaptan alıntıdır.) başından geçen bir olayı anlatıyor. Bu olay Türk toplumundaki kolay suçlama alışkanlığının örneğidir. Vapurda karşılaştığı bir kişi Erişirgil'in Safahat'ı okuduğunu görünce sorar. "Beyefendi nereden hatırınıza geldi bu softa?" Erişirgil bu soru üzerine neler düşündüğünü anlatır ve kendi döneminde yaşlılar için her mekteplinin adı züppe, gençlere göre de her yaşlının adı softa olarak anılır.

Dinsizlikten, milliyetsizlikten başlayan ilerici, gerici, çağdaş olan-olmayan laik-antilaik tartışmalarına varıncaya kadar, Türkiye suçlama geleneğinde bu noktaya gelinceye kadar epey tecrübe kazanmıştır. Hepimiz

bu suçlamaları dinleyerek büyüdük. Belki zaman zaman da şahsen suçlandık. Benim yaşadığım dönem özellikle üniversite yılları Türkiye'yi Rusya'ya satacaklarla, Amerika'ya peşkeş çekecekler arasındaki kavgalarla, ithamlarla ve propagandalarla geçti .

Bu kadar laf etmemin sebebi, bu davanın bu suçlama geleneğinin bir ürünü olmasıdır. Onu arzetmek için söyledim. İddia makamının iddianamesinde ve esas hakkındaki mütalaasında baştan sona "emperyalizm" "ihanet" "irtica" "mürteci" " din tacirleri" "tertipçi" "sömürgeci" "mandacı" "işbirlikçi" "gerici" "iç ve dış odaklar" ve "siyasi hegemonya projesi" gibi hukuken tanımlanması imkansız ve fakat belli bir siyasi/ideolojik tavrı yansıtan kavramlarla doludur.

Karşılıklı suçlayan ve suçlanan kesimlerin de Türkiye için düşündüğünü kabul ederek suçlamak, birbirimize sırt dönmek yerine birbirimizi anlayabilseydik, Türkiye çok daha farklı olurdu. Türkiye'yi kavram terörüne maalesef kurban ediyoruz. Yabancılar Türk halkına güveniyor ama biz birbirimize güvenmiyoruz. Bütün bu olumsuzluklara rağmen bir modernleşme çizgisi başarıyla devam ediyor.

Sokak görüntülerine bakalım, televizyonların eğlence programlarına bakalım. Değişik kıyafetlerdeki insanlar başı açık olan, başı kapalı olan yaşlısı genci birlikte aynı sanatçıyı dinliyorlar ve tempo tutuyorlar. Belki sıradanlaştığı için dikkatimizi çekmiyor olabilir. Muhafazakar radyo kanallarında ya da popüler müziğin en son örneklerini dinleyebilirsiniz. Bütün bunlar ve sayısız örnekler Türkiye'nin kendi içinde çok ciddi bir değişim yaşadığını açıkça göstermektedir. Türkiye kabuk değiştiriyor. Bütün bu değişimlerin hepsi de siyasi partilere yansıyor. Bizim toplumumuz kendi kültürünün, geleneğinin değişmezleriyle evrensel değerleri inanılmaz bir sentezle özümsüyor, benimsiyor.

Şüphesiz bunları söyleyen ben Türkiye'nin sorunsuz olduğunu söylemiyorum. Her ailede sorunlar olabilir her ülkede sorunlar vardır. Ama her anlaşmazlığı mahkemede çözmeye kalkmak ne kadar doğrudur ne kadar gerçekçidir ve ne kadar netice alıcıdır.

Demokratik toplum aslında geniş bir ailedir. Bir demokratik ailedir. Her sorunu mahkemede çözmek yerine sabırla, hoşgörüyle, saygı ve açık gönüllülükle çözmek sorunu daha kalıcı çözmektir. Toplumun sorun çözme yeteneğini geliştirmek, olaylar karşısında hisle, heyecanla, hamasetle ya da husumetle değil, akılla sağduyu ile çözmek, birlikte yaşamayı kolaylaştıracaktır. Bunun adı demokratik yöntemlerle sorun çözmektir.

Esasen bir ülkenin her sorununu yasa ile ve yasaklarla çözmek de mümkün değildir. Çünkü her sorunun kendi içinde dinamikleri, tayin edici faktörleri vardır. Eğitimle çözülebilecek bir konuyu ancak eğitime önem vererek ve öncelik vererek, eğitim yetersizliğini ortadan kaldırarak çözebiliriz. Ekonomik sorunları, ekonominin kurallarından ve önceliklerinden yola çıkarak çözebiliriz. İç içe geçmiş sosyal olayları, sosyolojik verilerden hareketle anlamamız kolay olabilir. Şüphesiz siyasi sorunları da siyasetin kendi iç dinamikleri daha kalıcı çözer. Aksine yapılan değerlendirmeler ve uygulamalar siyasetin yükünün yargıya devredilmesine yol açar. Siyasetin esnek kuralları yerine, yargının sert kaideleri ile sorunlara müdahale edilmiş olur. Bütün bu nedenlerden dolayı ülkenin her türlü sorununun çözümünü hukuk kurumlarına havale etmek, onlara aşırı bir yük yüklemektir. Bu, hukuk kurumlarını aşındırır.

III- BU DAVADA SUNULAN DELİLLERİN İSPAT HUKUKU BAKIMINDAN DELİL OLMA DEĞERİ YOKTUR

Türkiye Cumhuriyeti, bir hukuk devletidir (Anayasa, m. 2).

"Hukuk Devleti, insan haklarına saygılı ve bu hakları koruyan, adaletli bir hukuk düzeni kuran ve bunu sürdürmekle kendini yükümlü sayan, bütün işlem ve eylemleri yargı denetimine bağlı olan Devlettir. Böyle bir düzenin kurulması, yasama, yürütme ve yargı alanına giren tüm işlem ve eylemlerin hukuk kuralları içinde kalması, temel hak ve özgürlüklerin, Anayasal güvenceye bağlanmasıyla olanaklıdır." (Anayasa Mahkemesi, Esas Sayısı: 1996/74; Karar Günü: 1.7.1998; Karar Sayısı: 1998/45)

"...Temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınmadığı, hukukun evrensel kurallarına saygı gösterilmediği ve adaletli bir düzenin gerçekleşmediği bir ortamda hukuk devletinden söz edilemez." (Anayasa Mahkemesi, Esas Sayısı: 1991/7; Karar Günü: 12.11.1991; Karar Sayısı: 1991/43)

Hukuk devletinde müddei iddiasını, hukuka uygun usullerle ulaştığı bulgulara ve delillere dayandırarak ispat etmekle mükelleftir(Anayasa, m. 2; 38/6). Aksi takdirde iddia makamının iddiaları ve dayanağı delilleri, hukuki bir kıymet ifade etmez.

Hukuk devletinde vatandaşlar hukukî güvenlik içinde yaşarlar. Bunun içinse, hangi kurallara tâbi olduklarını önceden bilmeleri ve davranışlarını ona göre ayarlamaları gerekir. Hukuk devletihukuk

kurallarının belirliliği ilkesini gerektirir (Kemal GÖZLER, Türk Anayasa Hukuku, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa – 2000, Sahife: 169-178)

Hukukumuza göre iddia makamı, kendisine intikal eden veya re'sen hareket ettiği bir konuda, maddi gerçeğin ortaya çıkarılması ve adil bir yargılamanın yapılması için emrindeki adli kolluk marifetiyle leh ve aleyhteki delilleri toplamakla görevli ve yükümlüdür (Ceza Muhakemesi Kanunu, m. 160). "Cumhuriyet savcısı, doğrudan doğruya veya adli kolluk görevlileri aracılığı ile her türlü araştırmayı yapabilir; yukarıdaki maddede yazılı sonuçlara varmak için (Maddi gerçeği ortaya çıkarmak ve adil yargılamayı temin için, CMK, M. 160) bütün kamu görevlilerinden her türlü bilgiyi isteyebilir. Cumhuriyet savcısı, adli görevi gereğince nezdinde görev yaptığı mahkemenin yargı çevresi dışında bir işlem yapmak ihtiyacı ortaya çıkınca, bu hususta o yer Cumhuriyet savcısından söz konusu işlemi yapmasını ister." (Ceza Muhakemesi Kanunu, m. 161/1, ve devamı)

Burada, delilleri bir de bu davada uygulanacak usul kuralları, diğer bir anlatımla usul hukukumuza hakim olan hukukun evrensel kuralları bakımından da değerlendirmekte fayda vardır.

Bu davada uygulanacak önemli usul kuralları ve ilkeleri:

a) Şüpheden sanık yararlanır ilkesi

b) Maddi gerçeğin araştırılması ilkesi

c) Yeterli delil ilkesi

d)Üçüncü kişilerin eylemlerinden sorumlu olmama ilkesi

e)Kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesinin genişletici ilkesi

f) Kıyas ve kıyasa yol açacak yorum yasağı ilkesi

g) Dürüst işlem ilkesi

h) Ölçülülük ilkesi

1) Vakaların sabit ve muhakkak addedilmesi gerektiği ilkesi

DÜRÜST İŞLEM İLKESİ

Dürüst işlem ilkesi, Ceza Muhakemesi işlemlerinin kandırma, yanıltma veya zorlama gibi irade serbestisini engelleyen veya savunmayı kısıtlayan yollara sapmaksızın, hukuk devleti ilkesine uygun olarak, önceden kanunla öngörülmüş bulunan esaslar çerçevesinde yapılmasıdır.

ÖLÇÜLÜLÜK İLKESİ

Ceza yargılamasının önemli bir dayanağını ölçülülük ilkesi oluşturur. Ölçülülük ilkesi birey yararı ile kamu yararının dengelenmesi anlamına gelir. Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin bir kararında, "bu ilke gözetilmez ve kamu yararı birey zararına işletilirse, haklar ve değerler örselenir; birey yararı toplum zararına kayırılırsa yargılama kilitlenebilir ve dolayısıyla her iki durumda da hukuki barış tehlikeye düşer"(Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 5.10.1994, 7351/7693) görüşüne yer verilmiştir.

Bu göreve ve yükümlülüğe rağmen iddia makamı;

1) Hakkında yasak talep ettiği bazı kişilerin hukuki dayanağını ortaya koymuyor.

2) İddia ediyor, itham ediyor ve fakat delil koymuyor (Beşir Atalay'ın "Rektörlük görevi gibi".

3) İddiasını ispat için Batı uygulamalarını örnek gösteriyor. Ama kanıtı yok.

4) AK Parti'nin dış politikasını İslam ile ilintili kılmak istiyor. Ney göre? Delil yok.

5) İddia ettiği bir kısım teorik konularda karşı görüşler ve kararlar olduğu halde fotoğrafı tam ortaya koymak için bunlara temas etmiyor, bunları iddianameye koymuyor.

6) Aslı olmayan haberleri kullanıyor.

7) Bazı iddialar oluşturuyor.

8) Yargı kararlarını dikkate almıyor.

9) Düzeltme ve cevap hakkını dikkate almıyor.

10) Parti kurulmadan önceki beyanları delil olarak kullanıyor.

11) Parti üyesi olmayanların beyanlarına iddiasını dayandırıyor.

12) Yasama sorumsuzluğunu kabul etmiyor.

13) Cumhurbaşkanının beyanlarını delil olarak kullanıyor.

14) TBMM Başkanı ve Başkanvekilinin beyanlarını delil olarak kullanıyor.

15) kişisel görüşleri delil olarak kullanıyor

16) İlgisi olmayan şeyleri partimize isnat ediyor.

17) Üçüncü kişilerin eylem ve söylemlerinden dahi partimizi sorumlu tutuyor.

Sonuç olarak; iddia makamı, usul hukukumuza hakim olan hukukun evrensel kurallarına uygun olarak iddialarını ve delillerini oluşturmamıştır. Görev ve yükümlülüklerini yerine getirirken yeterince titiz ve objektif davranmamıştır. Bu suretle de hukukun evrensel kuralları, Anayasa ve yasalarımızın partimize sağladığı hukuki güvenliği ihlal etmiştir. Çünkü:

A- ASLI OLMAYAN HABERLER DELİL OLARAK KULLANILMIŞTIR

Hukuk devletinde iddia makamı iddialarını, gerçek delillere dayandırmak zorundadır. Asılsız haberleri iddianameye dönüştürmek, hukukun evrensel kuralları ve hukuk devletinin sağladığı hukuki güvenceleri ihlal etmek demektir. Partimiz hakkındaki iddialar ve delilleri tetkik edildiğinde, pek çok asılsız haberin gerçek bir iddiaya ve iddianameye dönüştürüldüğünü görmek mümkündür.

1) AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakanın; "Modern bir İslam Devleti olarak Türkiye, medeniyetlerin uyumuna örnek olabilir." şeklinde bir açıklaması yoktur (İddianame, s. 27).

Başbakanın; Malezya'da İngilizce yayınlanan New Straits Times adlı gazetedeki mülakatında böyle bir cümle de yer almamıştır. Başbakanın söz konusu gazeteye verdiği mülakatın ilgili bölümünün İngilizce orijinali ve Türkçe çevirisi:

"NST: What role would Turkey want to play in global affairs as a modern Muslim nation?

Erdogan: Turkey can serve as a model of how Islam and democracy can coexist in a harmonious way. Turkey will prove (Samuel) Huntington wrong when he said that there would be a clash of civilisations. Turkey can show that harmony of civilisations is possible."

"SORU: Türkiye modern Müslüman bir ülke olarak, ne gibi bir rol oynamak ister?

BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN: Türkiye, İslâmiyet'in ve demokrasinin, ahenkli bir biçimde bir arada bulunabildiğini gösteren bir model olabilir. Türkiye, bir medeniyetler çatışması yaşanabileceğini

söyleyen Samuel Huntington'un yanılmış olduğunu kanıtlayacaktır ve medeniyetlerin ahenk içinde yaşamasının mümkün olduğunu gösterebilir." (EK- 1).

İlk cevabımızda bu iddianın gerçek dışı olduğunu gösteren belgelerin aslını koyduk. Aksi hukuken sabit oluncaya kadar iddia makamı dahil herkesin, bu belgelere itibar etmesi asıldır ve gereklidir. Buna rağmen iddia makamı; "Davalı parti genel başkan ve üyelerinin laikliğe aykırı bir beyanda bulunduktan sonra kamuoyunun tepkisi karşısında, bu beyanları inkâr etmeleri, yalanlamaları, yanlış yorumlandığını savunmaları, kullandıkları siyasal bir yöntemdir. Benzer olaylar ile birlikte değerlendirildiğinde yalanlama ve inkârların laikliğe aykırı bu söylemlerin özünü ve içeriğini değiştirmediği anlaşılmaktadır." (İddia makamının esas hakkındaki mütalaası, s. 40) diyerek, partimizi inkarcılıkla itham etmiştir. İddia makamının bu yaklaşımının hukuken izahı mümkün değildir. Zira biz, kamuoyunun tepkisi üzerine beyanımızı başkalaştırmıyoruz, beyanımız ortada, dediğimiz şu: "Biz bunu söylemedik." Konuşmanın orijinal metni ve Türkçe çevirisi de elimizde, her ikisinde de iddia makamının iddia ettiği cümle yoktur. Bu somut gerçeklik karşısında hukuk devletinde hukuka saygılı ve yansız bir iddia makamı, yorumla gerçeği örtmeye çalışmaz, hakikate teslim olur.

2) İddianamede geçen; "Sizin üniversitelerinizin rektörleri de ÜAK Üyesi. Ancak bildiriye imza atanlar oldu. Bu konuda daha ilkeli tavır bekliyoruz. Bu bildiriye niye karşı çıkmıyorsunuz? Tavır göstermenizi beklerdik." (İddianame, s. 53-54) sözleri, Ak Parti Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a ait değildir.

Çünkü Başbakan ile Vakıf Üniversiteleri Birliği Üyeleri arasında yapılan görüşmede, başörtüsü konusu hiç görüşülmemiş ve konuşulmamıştır. İddianın delili olarak sunulan gazete, bu hususu açıklıkla ifade etmektedir. Başbakan ve görüşmeye katılan Vakıf Üniversiteleri Birliği Üyelerinden hiçbiri, böyle bir açıklama yapmamıştır **(EK- 2).**

3- "TBMM'nin mescidinde Kuran kursu açıldığı" (İddianame, s. 57) iddiası, asılsızdır (EK- 3).

CHP Denizli Milletvekili Mehmet Neşşar'ın "TBMM Başkanı Bülent Arınç'a TBMM içindeki mescitte Kur'an Kursu açılıp açılmadığı" şeklindeki soru önergesine verdiği 3.7.2005 tarihli cevapta Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı; Meclis'te Kur'an Kursu açılmadığını ve kurs açma yetkisinin de Diyanet İşleri Başkanlığına ait olduğunu açıkça belirtmiştir.

4- Mardin eski milletvekili Nihat Eri'nin "Tekkeler lehine konuştuğu iddiası" da gerçek dışıdır (İddianame, s. 70) .

Türkiye Büyük Millet Meclisi Dışişleri Komisyonunda konuşan Mardin eski milletvekili Nihat Eri, içinde "tekke" kelimesi geçen bir cümle kurmamış ve tekkeler lehine bir değerlendirme yapmamıştır. Dönemin Dışişleri Komisyonu Başkanı da, Nihat Eri'nin "tekke" kelimesini kullanmadığını açıklamış ve bu açıklaması basında yer almıştır (Bkz. iddianamenin 93 numaralı ekindeki 06 Aralık 2006 tarihli Akşam Com. Tr.). Ne gariptir ki iddia makamı, eke koyduğu bu bilgiye iddianamesinde değinmemiştir.

Bunun yanında Nihat Eri, basında yer alan yanlış haberlerden haberdar olduklarını da tekzip etmiştir. Tekzip metnini hiç yayınlamayan Cumhuriyet Gazetesi muhabiri Türey Köse ile yeterli biçimde yayınlamayan Hürriyet Gazetesi muhabiri Nuray Başaran'ı ise Basın Konseyi'ne şikayet etmiş, Basın Konseyi yaptığı inceleme sonunda Cumhuriyet Gazetesi muhabiri Türey Köse'ye uyarma cezası vermiştir **(EK-4).**

5) Çeşitli sağlık kuruluşlarında başörtülü çalışanların olduğuna dair gazete haberleri asılsızdır (İddianame, s. 102-103) (EK-5).

İddianamede ismi geçen sağlık kuruluşlarından; Cebeci Eğitim ve Araştırma Hastanesi isminde bir hastane yoktur ve Vakıf Gureba Hastanesi ise Sağlık Bakanlığına bağlı değildir.

Sağlık Bakanlığı'na bağlı olarak sağlık hizmeti sunan bütün kurumlarda, her kesimden milyonlarca vatandaşımız muayene ve tedavi olurken, bu hizmeti sunan personelin kılık kıyafeti de herkesçe görülebilmekte iken, bazılarının Sağlık Bakanlığı teşkilatında dahi bulunmayan birkaç mekanda çekilen fotoğraflardan yola çıkılarak ve "sağlık kuruluşlarında yoğun olarak yaşanan laikliğe aykırı bu durum", "Çok sayıda sağlık personelinin türbanla görev yaptıkları" gibi ifadelere yer verilerek, Sağlık Bakanlığı'nda "çok sayıda" türbanlı personel çalışıyormuş gibi gösterilmesi, aslı olmayan habere ve iddiaya gerçeklik kazandırmaz ve olmayanı var etmez.

Ayrıca evvelce basında çıkan benzeri haberlerin birçok defa gerçeği yansıtmadığı da ortaya çıkmıştır. Örnek olarak 2006 yılında türbanlı iki bayan doktorun testisleri şişen gencin ultrasonunu çekmediği bir gazetemizde birinci sayfadan duyurulmuş ve bu haber müteakip dönemde birçok yazar tarafından irticai faaliyetlere referans olarak kullanılmıştır. Bakanlıkça derhal başlatılan soruşturma sonucu bayan doktorların türbanlı olmadığı gibi, vaka konusunda görevli bulunmadıkları, geçmişte her zaman

benzeri ultrasonları çektikleri, tüm tarafların beyanları ve belgelerle anlaşılmış, haberi yapan basın kuruluşu da bu gerçeği sonradan kabullenmiş ve özür dilemiştir.

6) "Sağlık Bakanı Recep AKDAĞ'ın Anayasa ve Yüksek Öğretim Kanununun ek 17. maddesinde yapılacak değişiklikten sonra, tıp fakültelerinin 6. sınıfında okuyan 'intern' denilen stajyer doktorların da başörtüsü takabileceklerini söylediği" iddiası da gerçek dışıdır (İddianame, s. 103).

Zira bu açıklama "intern" denilen Tıp Fakültesi 6. sınıf öğrencilerinin "üniversite öğrencisi" olması hasebiyle ve bunların "öğrencilik" statüsü düşünülerek yapılmış olup, üniversite öğrencilerine yönelik genel bir düzenleme yapıldığında Tıp Fakültesi öğrencilerinin de bu kapsamda değerlendirilecekleri izahtan varestedir. Tıp fakültesi 6. sınıf öğrencilerinin "öğrencilik" statüsü bir tarafa bırakılarak, bu öğrencilerin İddia Makamınca "stajyer doktor" olarak tanımlanmaları ve memurlara uygulanan müeyyidelere tabi olmaları gerektiği değerlendirilerek, açıklamanın bu minval üzere iddianameye alınması maddî gerçekle örtüşmediği gibi, bu hatalı değerlendirmeden yola çıkarak, "türban serbestisinin kamudaki olası genişlemesinin işaretinin verildiği" neticesine ulaşmak da mümkün değildir.

7) Ayrıca iddianamede "Devlet kadrolarının İslâmi bir yapıya dönüştürülmesine matuf olarak Diyanet İşleri Başkanlığı kadrosunda görev yapan çok sayıda memurun, hastane yöneticiliğinde görevlendirildiği" (İddianame, s.143) de asılsızdır (EK-6).

Başka kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan personelin Sağlık Bakanlığına nakilleri 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun kurumlar arası nakli düzenleyen 74'üncü maddesinin birinci fıkrasının "Memurların bu Kanuna tabi kurumlar arasında, kurumların muvafakatı ile kazanılmış hak dereceleri üzerinden veya 68'inci maddedeki esaslar çerçevesinde derece yükselmesi suretiyle, bulundukları sınıftan veya öğrenim durumları itibariyle girebilecekleri sınıftan, bir kadroya nakilleri mümkündür." hükmü çerçevesinde gerçekleştirilmektedir.

Sağlık Bakanlığına naklen geçişlerde, subjektif değerlendirmelerin önüne geçmek maksadıyla 08/06/2004 tarihli ve 25486 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe konulan Sağlık Bakanlığı Atama ve Nakil Yönetmeliği ile kurumlar arası nakiller bakımından (Madde 17) objektif kıstaslar belirlenmiş ve Türkiye'de bir ilk gerçekleştirilerek kura usûlü ile kabul getirilmiştir. Bu çerçevede Sağlık Bakanlığına Şubat ve Eylül

dönemlerinde kura ile kurumlar arası nakiller yapılmaktadır. Bu şekilde yapılacak atamalarda ilan edilecek kadrolar, 6'ncı ve 5'inci hizmet bölgelerinden başlamak üzere belirlenmektedir. Kura, bütün kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan personele açık olup, kurum ve personel bakımından herhangi bir kısıtlama söz konusu değildir ve esâsen kısıtlama yapılması da hukûken mümkün olamaz.

Kura, herkesin katılımına açık olup, boş kadrolar ilan edilmekte ve müracaatlar alınıp tercihler yapıldıktan sonra noter huzurunda gerçekleştirilmektedir. Kurumlar arası atamalar bu şekilde kura ile yapıldığından, torpil, iltimas ve sair usûl ile objektiflikten uzak atamalar yapılması maddeten de mümkün olamaz.

Diğer taraftan, Sağlık Bakanlığı hastanelerine yönetici atamaları da Sağlık Bakanlığı Personeli Unvan Değişikliği ve Görevde Yükselme Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde yapılmakta olup; bu Yönetmelikte belirlenen şartları taşıyan bütün personel görevde yükselme eğitim ve sınavına katılabilmekte ve bu eğitim ve sınav neticesinde başarı durumuna göre atama yapılmaktadır.

Kaldı ki, iddia makamının değerlendirmesinin aksine, Sağlık Bakanlığına ait bu tip sağlık hizmetleri sınıfı dışında personelin atanabileceği 1650 kadar yönetici kadrosundan, ***AK PARTİ iktidarları döneminde Diyanet İşleri Başkanlığından atama veya görevlendirme suretiyle yönetici yapılan personel sayısı sadece 6'dır****. Oysa ki Diyanet İşleri Başkanlığı da, 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun uyarınca Başbakanlığın bağlı kuruluşu olup, bir kamu kurumudur.*

8) Sağlık Kuruluşları Ruhsatlandırma Yönetmeliği Taslağının 113'üncü maddesindeki "hastaların dini gereklerini yerine getirebilecekleri mekânlar ayrılmasının ilk defa başlatıldığı" "(İddianame, s. 110) iddiası da gerçek dışıdır. Çünkü:

a) Sağlık Bakanlığı böyle bir yönetmelik çıkarmamıştır.

b) İddianamedeki ibareleri içeren Hasta Hakları Yönetmeliği 10 senedir yürürlüktedir. 01/08/1998 tarihli ve 23420 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren "Hasta Hakları Yönetmeliği"nin **(EK- 7)** "Dini Vecibeleri Yerine Getirebilme ve Dini Hizmetlerden Faydalanma" başlıklı 38'inci maddesinde; "Sağlık kurum ve kuruluşlarının imkanları ölçüsünde **hastalara dini vecibelerini serbestçe yerine getirebilmeleri için gereken tedbirler alınır**. Kurum hizmetlerinde aksamalara sebebiyet verilmemek, başkalarını rahatsız etmemek ve personelce düzenlenip yürütülen tıbbi tedaviye hiç bir şekilde müdahalede bulunulmamak şartı ile hastalara dini telkinde bulunmak ve onları manevi yönden desteklemek üzere talepleri

halinde, dini inançlarına uygun olan din görevlisi davet edilir. **Bunun için, sağlık kurum ve kuruluşlarında uygun zaman ve mekan belirlenir.** İfadeye muktedir olmayıp da dini inancı bilinen ve kimsesiz olan agoni halindeki hastalar için de, talep şartı aranmaksızın, dini inançlarına uygun olan din görevlisi çağrılır. Bu hakların nasıl ve ne zaman kullanılacağı ve bu konuda alınacak tedbirler, sağlık kuruluşunun çalışma usul ve esaslarını gösteren mevzuatta ayrıca düzenlenir." yolunda hüküm mevcuttur.

Türkiye'de 10 senedir yapılan uygulamanın, tasarlanan yeni yönetmelik taslağına taşınmasının düşünülmesini, ilk defa sağlık mevzuatına giriyormuş gibi göstermek ve iddia etmek, gerçeklerle bağdaşmamaktadır.

9) Samsun ili Gazi Beldesi Belediye Başkanı Süleyman Kaldırım'ın "Muhtasar İlmihal-Resimli Namaz Hocası' kitabına önsöz yazdığı ve bu kitabı ilköğretim öğrencilerine dağıttığı iddiası (İddianame, yerel yöneticiler, il, ilçe ve belde teşkilat yöneticileri hakkındaki 2 numaralı iddia, s. 103), **asılsızdır (EK-8).**

Çünkü:

a) Süleyman kaldırım, bu kitaba bir önsöz yazmamıştır. İddia makamı, dağıtılan kitabı incelemiş olsaydı bu hususu görebilirdi. Ama maalesef incelemediği için, yayınevinin yazdığı önsözü, Süleyman KALDIRIM yazmış gibi göstermiştir.

b) Süleyman Kaldırım, bu kitabı, ilköğretim öğrencilerine dağıtmamıştır. Bu kitap, Gazi Beldesi'ndeki sadece yaz Kur'an Kursu'na giden öğrencilere dağıtılmıştır.

10) Ayşe Yüreklitürk Topal, **İzmir İl Genel Meclisi'nin 2005 yılı Aralık ayında yapılan toplantısına türbanla gelerek, Adalet ve Kalkınma Partili meclis üyelerinin arasına oturduğu ve bu tutumunun ağır tartışmalara sebebiyet verdiği iddiası** (İddianame, yerel yöneticiler, il, ilçe ve belde teşkilat yöneticileri hakkındaki 4 numaralı iddia, s. 104), **asılsızdır (EK-9).**

Çünkü:

a) Ayşe Yüreklitürk Topal, İl Genel Meclisi üyesi değildir. Ak Parti İzmir İl Yönetim Kurulu üyesidir.

b) Ayşe Yüreklitürk Topal, İl Genel Meclisi üyeleri arasına oturmamıştır.

c) Ayşe Yüreklitürk Topal, İl Genel Meclisi toplantı salonunun halka ayrılan kısmında oturmuş ve toplantıyı izlemiştir.

d) İl Genel Meclisi üyesi olmayan vatandaşlar için kıyafet zorunluluğu yoktur. Bu yüzden bir tartışma da yaşanmamıştır.

İzmir İl Genel Meclisi Başkanı bu hususu şöyle açıklamıştır: "… Ayşe Yüreklitürk, İl Genel Meclisi toplantıları halka açık yapıldığından görüşmeler sırasında, İl Genel Meclisi toplantı salonunun halka açık kısmında ve arka sıralarda oturmuştur."

11) Eyüp Belediye Başkanı Ahmet Genç'in, 2006 yılında 10.000 adet bastırdığı "…Örtünmemek elbette dinden çıkmak değildir. Sadece günahkar olmaktır. Ancak başörtülüye eğitim ve sosyal sahalarda reva görülen muamele, sadece zulüm ve haksızlık olarak değerlendirilemez. Aynı zamanda İslam dinini hatırlatan her şeye düşmanlıktır. Din ve vicdan özgürlüğüne açık bir müdahaledir" görüşlerini içeren "Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed" başlıklı broşür ile Diyanet İşleri Başkanlığının "Hz. Peygamberin Örnek Hayatı" isimli kitabını okullarda izinsiz olarak dağıttığı iddiaları da (İddianame, s. 104, EK- 137), **asılsızdır.** Çünkü Eyüp Belediye Başkanı veya Eyüp Belediye Başkanlığı **(EK- 10)**:

a) "Sevgili Peygamberimiz Hazreti Muhammed" başlıklı bir broşür dağıtmamış ve dağıttırmamıştır.

b) Diyanet İşleri Başkanlığının "Hz. Peygamberin Örnek Hayatı" isimli kitabını da okullarda izinli veya izinsiz dağıtmamış ve dağıttırmamıştır.

c) Diyanet Vakfı Yayınları arasında çıkan Doç. Dr. Ferhat Koca'nın hazırladığı "Hz. Peygamberin Örnek Hayatı" isimli kitabı da, okullara, veya okullardaki öğrencilere ve velilere dağıtılmamıştır. Bu kitap, okul ve öğrenci ile hiçbir ilgisi olmaksızın vatandaşlara dağıtılmıştır.

d) Bir kısmı vatandaşa dağıtılan "Hz. Peygamberin Örnek Hayatı" isimli kitapta, iddianamede iddia edildiği gibi "…Örtünmemek elbette dinden çıkmak değildir. Sadece günahkar olmaktır. Ancak başörtülüye eğitim ve sosyal sahalarda reva görülen muamele, sadece zulüm ve haksızlık olarak değerlendirilemez. Aynı zamanda İslam dinini hatırlatan her şeye düşmanlıktır. Din ve vicdan özgürlüğüne açık bir müdahaledir" şeklinde herhangi bir kelime, cümle veya görüş kesinlikle yoktur.

e) Gazetelerde çıkan haberler üzerine Eyüp Kaymakamlığı, 21.04.2006 tarihli yazısı ile komu ile ilgili inceleme başlatmış ve 18.05.2006 tarihli "İnceleme Raporu"nda**;** "Eyüp Belediyesi tarafından Eyüp'te yaşayan vatandaşlara yönelik olarak broşür ve kitap dağıtım işlemlerinin yapıldığı,

ancak okul müdür ve diğer idarecilerinin ve öğretmenlerinin bu dağıtım işleminde rol ve görev almadıkları" sonucuna varılmıştır.

Muhakkiklerin tanık olarak dinlediği ve iddianamenin 137 numaralı ekinde yer alan 10 okul müdürü de ifadelerinde; Eyüp Belediye Başkanlığı'nın okullarında herhangi bir kitap ve broşür dağıtmadığını açıkça ifade etmişlerdir.

12) Eyüp Belediye Başkanı Ahmet Genç'in 2006 yılı ramazan ayında, Eyüp Sultan Cami bahçesine kurulan ramazan çadırına 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 87. maddesine aykırı olarak ismini ve sıfatını içeren afişler astırttığı iddiası (İddianame, s. 104), gerçek dışıdır.

İddianın asılsızlığı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının talebi üzerine Eyüp Cumhuriyet Başsavcılığının yaptığı tahkikat ve tespitle açıkça ortaya konmuştur: "13.10.2006 tarihinde müsnet suçun işlendiği iddia olunan Eyüp Sultan Camii Bahçesinde kurulu ramazan çadırında yapılan tespit ve çekilen fotoğraflarda çadırın içinde ve dışında bulunan pankart ve duvarda asılı resimlerin içeriğinde bir siyasi parti ile ilişkiyi gösteren herhangi bir bulgunun tespit edilmediği, bu hususun aynı tarihte düzenlenen tespit tutanağı ile imza altına alındığı. bu nedenle siyasi partiler yasasının 117'inci maddesinin uygulanmasını sağlayacak herhangi bir işlemin yapılmadığı"nı tespit etmiş ve "kovuşturmaya yer olmadığına dair karar" vermiştir (Eyüp Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 26.03.2008 tarih ve 2006/23252 soruşturma no ve 2008/3699 kararı) ve bu karar da kesinleşmiştir**(EK- 11).**

Ayrıca İçişleri Bakanlığı da Eyüp Belediye Başkanı Ahmet Genç hakkında tahkikat yaptırmış ve sonunda iddianın gerçeği yansıtmadığını tespitle "İşleme konulmama" kararı vermiştir.

13) Silivri Belediye Başkanı Hüseyin Turan'ın, "2006 yılında belediye adına özel olarak bastırılan ve M.Ertuğrul Düzdağ tarafından yazılan önsözünde Atatürk'ün kişiliğine, ilke ve devrimlerine ağır saldırılar yapılan Mehmet Akif Ersoy'un "*Safahat*" isimli kitabın ilçedeki tüm lise öğrencilerine bedava dağıtmak üzere belediyeye ait taşıtlarla okullara getirildiği ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünce dağıtım izni bulunmayan kitapların bir kısmının lisedeki öğrencilere dağıtımının yapıldığı" iddiası da (İddianame, s. 104-105), asılsızdır (EK-12).

Çünkü:

a) M. Ertuğrul Düzdağ'ın yazdığı önsözde, Atatürk'ün kişiliğine, ilke ve devrimlerine saldırı yoktur. İki sayfa olan önsözde, imalı veya açık, hiçbir surette Atatürk veya ilke ve devrimlerinden bahsedilmemiştir.

b) Bu kitabın girişi de M. Ertuğrul Düzdağ tarafından yazılmıştır. Girişte; sadece Mehmet Akif Ersoy'un hayatı, eserleri, sanatı ve ahlakı anlatılmıştır. Girişin hiçbir yerinde, Atatürk'ün kişiliği, ilke ve devrimlerinden bahsedilmemiştir**.**

c) Nitekim bu gerçek, CHP Silivri İlçe Başkanı Mümin Tuğlu'nun şikayeti üzerine İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, kitabın yazarı M. Ertuğrul Düzdağ ile yayıncısı Şaban Kurt hakkında yaptığı soruşturma soncunda açıkça tespit edilmiştir: "…Kitabın giriş kısmında, Mehmet Akif Ersoy'un hayatı ve eserleri muhalif görüşlerine de yer verilerek anlatılmış olup, Mustafa Kemal ATATÜRK'ün manevi şahsiyetine hakaret suçunu oluşturacak herhangi bir ifade ve suç unsuru da bulunmadığı kanaatine varılmıştır" denilerek şüpheliler yayıncı Şaban Kurt ile yazar M. Ertuğrul Düzdağ hakkında kamu adına kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmiş ve bu karar da kesinleşmiştir (İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Basın Bürosu, 31.08.2006 tarih, 2006/31172 Soruşturma No 2006/9252-193 Karar No)**.**

14) Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı İbrahim Karaosmanoğlu'nun, üzerinde kartviziti ve AK PARTİ logosu bulunan 5.000 adet Kuran-ı Kerim'i Büyükşehir amblemini taşıyan çantalar içerisinde belediye personeli aracılığıyla kentte dağıttırdığı iddiası (İddianame, s. 105), asılsızdır (EK-13).

Çünkü:

a) Büyükşehir Belediye Başkanı, Belediye personeli vasıtasıyla kentte Kur'an-ı Kerim dağıttırmamıştır.

b) Kur'an Kursu öğreticileri ve Cami İmamlarının talebi üzerine Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Kur'an-ı Kerimleri temin etmiş ve bunlar sadece Kur'an Kursu öğrencilerine dağıtılmıştır.

c) Dağıtılan Kur'an-ı Kerimler üzerinde AK PARTİ logosu yoktur. Sadece Belediye Başkanının kartviziti vardır.

d) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı Siyasi Partiler Soruşturma Bürosu'nun 09.10.2006 tarih ve 2006/148 sayılı yazısına istinaden Kocaeli Cumhuriyet Başsavcılığı adli soruşturma başlatmış, soruşturma sırasında

22.01.2007 tarihli açma tutanağı başlıklı yazıda; "İl Müftülüğü tarafından gönderilen çantanın bir yüzünde Kocaeli Büyükşehir Belediyesi yazdığı, İzmit Saat Kulesi resmi olduğu ve ayrıca belediye web sayfası adresinin yazılı olduğu, diğer yüzünde aynı hususların İngilizce yazılı olduğu, herhangi bir siyasi partinin ilgisine rastlanmadığı, içinde bulunan kartvizitin ise Kur'an-ı Kerim kapağına yapıştırılmış vaziyette olduğu ve Büyükşehir Belediye Başkan İbrahim Karaosmanoğlu'nun kartviziti olduğu, herhangi bir siyasi partinin işaretinin olmadığı" açıkça ifade edilmiştir.

Ayrıca Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı, iddia makamının dayanağı basında çıkan asılsız haberleri de tekzip etmiştir. Noter ihtarı ve Kocaeli Sulh Ceza Mahkemesinin 26.12.2006 tarih ve 2006/1275 D. İş Tekzip Kararına rağmen tekzipleri yayınlamayan Güngör Arslan ve Azime Telli hakkında şikayette bulunmuş, Kocaeli Asliye Ceza Mahkemesinde yapılan yargılamada, sanıkların yayınlanmasına karar verilen tekzip metnini usulüne uygun yayınlamamak suretiyle basın kanununa aykırı davrandıkları gerekçesiyle ayrı ayrı adli para cezasına çarptırılmış ve tekzip metninin de trajı 100000'in üzerinde olan iki gazetede yayımlanmasına karar verilmiştir (Kocaeli Asliye Ceza Mahkemesi, Dosya No: 2007/68, Karar Tarihi: 26.09.2007, Karar No: 2007/312).

15) Konya Seydişehir Belediye Başkanı İbrahim Halıcı'nın''Ben de bu okulda okudum. O dönem okul çok kalabalıktı, şimdi azalmış. İnşallah bütün okullar imam hatip olacak'' dediği iddiası (İddianame, s. 105), asılsızdır (EK- 14).

Çünkü:

a) İbrahim Halıcı, böyle bir söz söylememiştir. İbrahim Halıcı'nın anılan törende yaptığı konuşması, aynı gün yayınlanan yerel gazetelerde (30 mart 2006 tarihli "Öz Seydişehir", 31 mart 2006 tarihli "Seydişehir Toroslar Gazetesi, 28 mart 2006 tarihli "Seydişehir Postası Gazetesi", 28 mart 2006 tarihli "Memleket" ve 27 mart 2006 tarihli "Yeni Meram Gazetesi"nde ve ulusal düzeyde yayınlanan 27 mart 2006 tarihli "Yeni Şafak Gazetesi") yer almıştır. **"İnşallah bütün okullar imam hatip olacak"** cümlesi, bu gazete haberlerinin hiç birisinde yoktur.

b) AK PARTİ hakkında kamu davasının açılmasından sonra, Seydişehir Belediye Başkanı İbrahim Halıcı'nın da yasak istenenler arasında olduğunu gören Seydişehir Gazeteciler Cemiyeti'nin "… Belediye Başkanı sayın İbrahim Halıcı'nın söylemediği bir sözden dolayı zan altında bırakılmasından…" bahseden açıklamaları, iddiayı tekzip etmektedir. Bu

açıklama; 25 mart 2008 tarihli "Seydişehir Postası Gazetesi",, 20 mart 2008 tarihli "Öz Seydişehir Gazetesi", 22 mart 2008 tarihli "Toroslar Gazetesi", 28 mart 2008 tarihli "Memleket Gazetesi"nde yer almıştır.

Seydişehir Gazeteciler Cemiyeti'nin bu açıklamayı geç yapması, iddianın gerçek dışı olduğu hakikatini ortadan kaldırmaz.

c) "İnşallah bütün okullar imam hatip olacak" cümlesi, sadece 26.03.2006 tarihli "Cumhuriyet Gazetesinde" yer almıştır. İbrahim Halıcı, bu habere vakıf olamadığı için tekzip edememiştir. Hukuk devletinde gazetelerde yayınlanan asılsız bir haber, sırf tekzip edilmedi diye doğru hale gelemez. Asılsız olan haber, her zaman asılsız olmaya devam eder. Kaldı ki aynı gün çıkan yerel gazetelerin tamamı, Cumhuriyet Gazetesinde yer alan haberi zaten tekzip etmektedir.

16) 8.11.2003 tarihli resmi gazetede yayımlanan "Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik"in 15. maddesinin kaldırıldığı, kaldırılan madde ile "Gençleri Cumhuriyet esaslarına göre hazırlayacak ve okullarda milli terbiyeyi kuvvetlendirecek tedbirleri almak" hükmünün yönetmelikten çıkarıldığı iddiası da (iddianame, s. 107), asılsızdır (EK- 15).

Çünkü:

a) 01.12.1984 tarihli ve 18592 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yönetmeliğinin 5'inci maddesinin (m) bendinde yer alan; "Gençleri Cumhuriyet esaslarına göre hazırlayacak ve okullarda milli terbiyeyi kuvvetlendirecek tedbirleri almak" hükmü yer almıştır.

b) Bu hüküm,: 31.01.1993 tarihli ve 21482 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yönetmeliği'nin 6'ıncı maddesinin (m) bendinde ve 15'inci maddesinin (h) bendinde aynen yer almıştır. Önceki yönetmelikle aradaki fark, madde numarasının değişmesi ve aynı hükmün 15'inci maddeye de konulmasıdır.

c) Aynı hüküm, 17.10.2003 tarihli ve 2562 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yönetmeliği'nin Değiştirilmesine Dair Yönetmelik" ile 6'ıncı maddesinin (s) bendinde ve 16'ıncı maddesinin (i) bendinde mükerreren yer almıştır.

d) iddianamede geçen 08.11.2003 tarihli ve 25283 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yönetmeliği'nin Değiştirilmesine Dair Yönetmelik" ile söz konusu yönetmeliğin 15'inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır. Kaldırılan 15'inci madde, 31.01.1993 tarihli ve 21482 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmeliğin "Program Dairesi"nin görevlerini düzenleyen maddesidir. Bunun sebebi ise ilgili dairenin adının "Eğitim-öğretim ve Program Dairesi Başkanlığı" olarak 17 Ekim 2003 tarihinde 25262 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan yönetmeliğin 16'ıncı maddesi ile birleştirilmiş olmasıdır. Yönetmeliğin 16'ıncı maddesinin (i) bendinde de aynı hüküm yer almaktadır. Dolayısıyla kaldırılmış bir hüküm yoktur, sadece yeri değiştirilmiş bir hüküm vardır.

Sonuç olarak; Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yönetmeliği'nin 15'inci maddesinin kaldırılmasıyla, "Gençleri Cumhuriyet esaslarına göre hazırlayacak ve okullarda milli terbiyeyi kuvvetlendirecek tedbirleri almak" hükmü yönetmelikten çıkarılmamıştır. Söz konusu madde hükmü, 1984 tarihli yönetmeliğin **5'inci maddesinin (m) bendinde, 1993 tarihli yönetmeliğin 6'ıncı maddesinin (m) ve 15'inci maddesinin (h) bentlerinde, 2003 senesinden beri de aynı yönetmeliğin 6'ıncı maddesinin (s) ve 16'ıncı maddesinin (i) bentlerinde aynen ve mükerrer bir şekilde yer almaktadır. Ve söz konusu madde titizlikle uygulanmaktadır.**

17) Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nda görevlendirilen personelin tek bir sendikaya üye olduğu iddiası (İddianame, s. 113), asılsızdır (EK-16).

İddianamede "Talim Terbiye Kuruluna sorulmaksızın görevlendirilen 33 kişinin Cumhuriyet devrimlerine aykırı faaliyetleriyle bilinen Eğitim Bir-Sen'e üye olanlar arasından seçildiği" ileri sürülmektedir (s.113). Halbuki, görevlendirilen öğretmenlerin 9'u Türk Eğitim-Sen, 4'ü Eğitim-Bir-Sen, 2'si Eğitim-Sen üyesidir. Diğerleri ise hiçbir sendikaya üye değildir.

Ayrıca, masumiyet karinesine herkesten çok dikkat etmesi gereken iddia makamının, yasal bir kuruluş olarak faaliyet gösteren bir sendikayı "Cumhuriyet devrimlerine aykırı faaliyetleriyle bilinen" bir kuruluş olarak nitelemesi ve bu sendikaya üye devlet memurlarını da zan altında bırakması hukuk devleti anlayışıyla bağdaşmamaktadır.

18) AK PARTİ Hükümetine yönelik kadrolaşma ithamının hiçbir dayanağı yoktur

İddianamede kadrolaşma iddiaları ile ilgili olarak ileri sürülenler kamu personel rejimi açısından dayanaksızdır. Personel hukukunda kamu görevinin gerektirdiği nitelikler ve statüler Anayasa ve kanunlarla düzenlenmiştir. Anayasa'nın **70'inci maddesinde** "Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir. Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez." kuralı yer almıştır. Kamu hizmeti görevlileriyle ilgili Anayasanın 128'inci maddesi, devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerin memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görüleceğini belirledikten sonra, memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceğini öngörmüştür.

Memurların ve diğer kamu görevlilerinin atanmasında statü hukuku uygulanmaktadır. Buna göre, sınav yapılmaksızın veya şartları taşımayan hiç kimse memur statüsünde göreve getirilemeyeceği gibi, asli ve sürekli görevlerin memur ve diğer kamu görevlileri dışında kişiler (örneğin, işçiler) eliyle yürütülmesi de mümkün değildir.

Öte yandan, hukuken memur statüsünde olan kişilerin kurum içinde ya da kurumlar arası naklen atanmaları yasal şartları taşımaları kaydıyla mümkündür. Bu atama ya da nakiller, idarenin diğer işlemlerinde olduğu gibi yargı denetimine tabidir. Dolayısıyla, Anayasa ve kanuna aykırı biçimde memur ataması yapılamayacağı gibi, kurum içi ya da kurumlar arası nakil yoluyla atama da yapılamaz.

Ayrıca "üst düzey yönetici kamu görevlileri" bakımından da özel düzenlemeler getirilmiştir. Anayasanın 8'inci maddesinde "Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir." denilmekte, 104'üncü maddesinde de "kararnameleri imzalamak" Cumhurbaşkanının yürütme alanındaki görev ve yetkileri arasında sayılmaktadır. Anayasanın 104'üncü maddesinde sözü edilen "kararnameler", kanun hükmünde kararnameler ile Bakanlar Kurulunun çeşitli kararnamelerinin yanında üst düzey yöneticilerin atanması ile ilgili müşterek kararnameleri de kapsamaktadır. Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulunca yerine getirildiğinden, söz konusu kararnamelerin hukuksal geçerliği için her iki tarafın da katılımı gerekmektedir. Anayasa Mahkemesine göre de, "Kamu politikasının tayinine katılan, etkin bir otoriteye sahip olan, kuruluşların amacının gerçekleşmesinde önemli yetki ve sorumluluklarla donatılan,

planlama, örgütlenme, personel ve kadrolarını yöneten, denetim ve temsil gibi işlevleri yerine getiren kamu görevlilerinin, üst düzey yönetici konumunda olmaları nedeniyle bunların atamalarının da müşterek kararname ile yapılması Anayasal zorunluluktur." (E. 2005/143, K. 2005/99, K.T. 19.12.2005).

Bütün bu statü ve sorumluluk rejimi Anayasa ve kanunlarda özel biçimde düzenlenmiş olup, buna aykırı biçimde atama ve işlem yapılması da söz konusu değildir. Dolayısıyla Başsavcılığın iddianamedeki "Devlet kadrolarında siyasal İslamcı bir yapının oluşturulması, özellikle üst düzey atamalarda liyakat ve kariyer yerine dini inanç ve aidiyetin ölçüt olarak öne çıkarılması" (s.146) şeklindeki iddiası gerçek dışıdır. Zira atamalarda ölçütler kanunlarda açıkça düzenlenmiştir. Bunun dışında bir ölçüt getirilmesi Anayasa ve kanunlar karşısında zaten mümkün de değildir.

Öte yandan gerçekleştirilen tüm bu atamalar idari yargı denetimine tabi olduğundan, Anayasa veya kanunlara aykırı işlemlerin yargı tarafından iptal edilmesi yolu her zaman açıktır. Buna rağmen, yasalara tamamen uygun bir şekilde yapılan, tarafsız Cumhurbaşkanının onayladığı ve birçoğu yargı denetiminden geçmiş olan atamaları belli bir amaca matuf "kadrolaşma" olarak sunmak, hukuk devleti anlayışı ve iyi niyetle bağdaşmamaktadır.

Sonuç olarak, önceki iktidarlarla karşılaştırıldığında AK PARTİ iktidarının kamu kurumlarına yönelik bir kadrolaşma politikasının olmadığı bir gerçektir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının partimizin kadrolaşmaya gittiği yönündeki iddialarını destekleyecek en ufak bir delil dahi yoktur. Dolayısıyla bu iddialar tamamen afakidir.

19) İçki yasağının yaygınlaştırılması ile ilgili iddialar (İddianame, s. 108-110), asılsızdır.

Çünkü:

a) Türkiye'de içki imalat, satış ve içilmesi yasak değildir. Sadece içki imalatı ve satışına dair belli kurallar vardır.

b) AK PARTİ, içki yasağı koyan veya içki kullanımını sınırlayan bir yasal düzenleme yapmamıştır.

c) Bizim dönemimizde içki imalatını veya satışını kısıtlayan bir düzenleme de yapılmamıştır. İddianamedekinin aksine, AK PARTİ iktidarları döneminde; 12.11.2003 tarih ve 5002 sayılı Kanunla daha önce meyhane, kahvehane, kıraathane, bar, elektronik oyun merkezleri gibi

umuma açık yerler ile açık alkollü içki satılan yerlerin, okul binalarına 200 metre olan uzaklık şartı 100 metreye düşürülmüştür. Ayrıca, daha önce belediye ve mücavir alan sınırları dışında içkili yer bölgesi tespit edilemeyeceğine dair sınırlama da kaldırılmıştır **(EK- 17).**

d) AK PARTİ yaklaşık altı senedir merkezi yönetimde ve yerel yönetimlerin de büyük ekseriyetinde yönetimdedir. Bugüne kadar merkezi yönetimin veya herhangi bir yerel yönetimin içki yasağı getirdiği veya herhangi bir kısıtlamaya gittiğini gösteren tek bir örnek dahi yoktur. Gazetelerde çıkan birkaç asılsız haber bu gerçeği değiştirmez. Bugün Türkiye'de hiç kimse, bunun aksini ispat edemez.

e) İddia makamının, Ankara, İstanbul ve İzmir dışındaki illerde içki kullanımının sınırlandırıldığına ilişkin iddiası asılsızdır. Bunun bir tek örneği yoktur. Türkiye'de hiçbir il gösterilemez ki orada içki kullanımı AK PARTİ döneminde sınırlanmış olsun. Çünkü böyle bir yer yoktur.

f) İddianame ve esas hakkındaki görüşünde iddia makamının, alkollü içki satılması ve tüketilmesine ilişkin mevzuatta yapılan değişiklikleri, dini endişelerle ve laiklik karşıtlığıyla ilişkilendirilmesi, gerçeği çarpıtmaktır ve yanlıştır. Çünkü Anayasanın 58'inci maddesinde belirtildiği üzere, gençleri alkol düşkünlüğü, uyuşturucu madde kullanımı, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan korumak için gerekli tedbirleri almak Devletin temel görevlerinden biridir.

Nitekim idarenin haklı nedenlerin varlığı halinde içkili yerlere uyguladığı ruhsat iptali biçimindeki yaptırımların hukuka uygun olduğuna ilişkin çok sayıda yargı kararına rastlamak mümkündür. İlk derece mahkemelerinin bu yönde verdiği ve Danıştay tarafından da onanan bu kararlarda kanunda öngörülen koşullardan herhangi birini sağlamayan yerlere içki ruhsatı verilmesinin idarece iptalinde mevzuata aykırılık bulunmadığı açıkça belirtilmektedir. (Danıştay 10. Dairesinin bu yöndeki bazı kararlar için bkz. E. 1984/2783, K. 1986/1338, K.T. 29.5.1986; E. 1982/1970, K. 1983/1184, K.T. 18.5.1983; E. 1988/2465, K. 1990/2622, K.T. 19.11.1990; E. 1995/672, K. 1997/786, K.T. 10.3.1997; E. 1997/394, K. 1998/510, K.T. 4.2.1998; E. 1994/7751, K. 1996/1189, K.T. 6.3.1996; E. 1982/2271, K. 1983/2323, K.T. 16.11.1983; E. 1994/1396, K. 1995/4077, K.T. 4.10.1995).

20) "Cemaat" kavramının yasalara ilk defa girdiği iddiası(İddianame, s. 110-111), asılsızdır (EK-18).

Çünkü:

a) Ayrıca "Cemaat" kavramı 1961 tarihli Vergi Usul Kanununun 10 ve 94'üncü maddelerinde de geçmektedir.

b) 03.06.1949 Tarih ve 5422 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu 1'inci maddesine 3239 sayılı kanunun 71'inci maddesiyle eklenen bent ile **"Bu kanunun tatbikatında sendikalar dernek; cemaatler vakıf hükmündedir." (m. 1)** düzenlemesinde de "cemaat" kavramına yer verilmiştir.

c) AK PARTİ döneminde; 13.6.2006 gün ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun "Mükellefler" başlıklı 2. maddesinde bu konuda bir değişiklik yapılmamış; sadece maddede geçen "Tatbikatında" kelimesi yerine "Uygulamasında", "Hükmündedir" kelimesi yerine de "Sayılır" ibareleri konularak kelimeler bir nevi günümüz Türkçe'sine uyarlanmıştır.

c) Kaldı ki vergi hukuku tekniği açısından bu maddelerdeki "Cemaat" kavramı, iddia makamının iddia ettiği gibi "Tarikatları" değil, Türkiye'nin taraf olduğu bazı uluslararası antlaşmalarda bahsi geçen "Dini azınlıklara ait cemaatleri" ifade etmektedir. Düzenleme de; bu cemaatlere ait ticari işletmelerin vergileriyle ilgilidir.

21) Devlet Planlama Teşkilatı'nın 9. Kalkınma Planı hazırlıkları kapsamında oluşturulan "Gelir Dağılımı ve Yoksullukla Mücadele Özel İhtisas Komisyonu" taslak raporunda, "zekat" sisteminin özel kurum ve teşkilatına kavuşturulması, bu amaçla "Zekat Mağazalar Zinciri" oluşturulması önerisinde bulunulduğu iddiası (İddianame, s. 110), asılsızdır (EK-19).

Çünkü:

a) AK PARTİ Hükümetlerinin böyle bir çalışması ve önerisi olmamıştır.

b) Devlet Planlama Teşkilatı'nın 9. Kalkınma Planı hazırlıkları kapsamında oluşturulan "Gelir Dağılımı ve Yoksullukla Mücadele Özel İhtisas Komisyonu" taslak raporu yayınlanmıştır. Bu raporda "zekat" sisteminin özel kurum ve teşkilatına kavuşturulması, bu amaçla "Zekat Mağazalar Zinciri" oluşturulması önerisi yoktur.

c) Bu hususu, komisyonun bir üyesi dile getirmiş; ancak komisyon tarafından kabul görmeyip reddedilmiştir. Komisyon üyesi birinin sunduğu öneriyi AK PARTİ aleyhine delil olarak sunan iddia makamının, komisyonun öneriyi reddetmiş olmasına değinmemesi ve bunu da AK PARTİ lehine delil olarak kullanmaması, açık bir çelişkidir.

d) Ayrıca Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı da, kamuoyunda çıkan yanlış haberler üzerine, bir basın duyurusu ile yanlışlığı düzeltmiştir.

22) Adana milletvekili Dengir Mir Mehmet Fırat, Profesör Dr. Ergun ÖZBUDUN ve Mardin milletvekili Cüneyt YÜKSEL'in ABD'de Anayasa Taslağının tanıtımı için Fetullah Gülen'in himayesindeki bir kuruluşun düzenlediği konferanslara katıldıkları iddiası (İddianame, s. 100-101) asılsızdır (EK-20).

Çünkü, Dengir Mir Mehmet FIRAT, Prof. Dr. Ergun ÖZBUDUN ve Mardin milletvekili Cüneyt YÜKSEL, Fethullah Gülen'in himayesindeki bir kuruluşun davetlisi olarak değil, bizzat Colombia Üniversitesi'nin davetlisi olarak ABD'ye gitmiştir.

23) AK PARTİ'nin "sistemi tartışmaya açtığı", "Bu tartışma nedeniyle toplumun ayrıştığı ve kamplara bölündüğü" iddiası (Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın esas hakkındaki görüşü, s. 5), asılsızdır.

Çünkü:

AK PARTİ, hiçbir zaman sistemi tartışmaya açmamıştır. Yaklaşık altı senedir iktidarda olan AK PARTİ sistemi tartışmaya açmış olsaydı bunu sadece iddia makamı değil, herkes duyar ve bilirdi. Açılmamış ve yaşanmamış bir tartışmadan insanların ayrışıp kamplara bölünmesi de mümkün değildir.

Eğer iddia makamının bundan maksadı; yeni bir Anayasa yapılması gerektiğini vurgulamak ve bu konuda çalışma yapmak ise, bu, sistemi tartışmaya açmak değildir. Türkiye'nin yeni bir Anayasa'ya ihtiyaç duyduğu, herkes ve her kesim tarafından dile getirilen ve üzerinde çalışmalar yapılan bir konudur. Nitekim TÜSİAD 1992'de yeni bir Anayasa önerisi çalışması yaptırmış ve kamuoyu ile paylaşmıştır. 1993'te Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'nın aldığı inisiyatifle bütün siyasi partiler (ANAVATAN, CHP, MHP, SHP, DYP ve diğerleri) yeni Anayasa önerilerini Meclis Başkanlığına sunmuşlardır. Bunlar Meclis arşivlerinde mevcuttur. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği 2000 senesinde yeni bir Anayasa önerisi hazırlatmış ve kamuoyu ile paylaşmıştır. Türkiye Barolar Birliği 2001 ve 2007'de iki adet Anayasa önerisi hazırlatmış ve kamuoyu ile paylaşmıştır. En son geçen hafta TÜSİAD Başkanı Arzuhan Doğan YALÇINDAĞ, yeni bir Anayasa'ya ihtiyaç olduğunu ve bunun için de müşterek bir konvansiyon kurulması gerektiğini ifade etmiştir. Bütün bunlar, bilinen şeylerdir. Bu kadar farklı kesim Anayasa çalışması yaparken, onları sistemi sorgulamakla itham etmeyip AK PARTİ'yi sistemi sorgulamakla itham etmek, subjektif bir

yaklaşımdır. Kaldı ki AK PARTİ'nin hazırlattığı ve ancak kamuoyuna henüz açıklanmamış taslakta Anayasa'nın 1,2,3,4, 24 ve 174'üncü maddeleri aynen korunmaktadır.

24) AK PARTİ'nin "İlgili İlgisiz her konuda dini inançları referans göstererek, bireylerin laik olamayacağını savunarak, laik inanca sahip olanları dinsizlikle eşdeğer tutmak suretiyle toplumda laik-antî laik bir kamplaşma yarattığı" iddiası (Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın esas hakkındaki görüşü, s. 5), asılsızdır.

Çünkü:

a) AK PARTİ veya üyelerinden hiç kimse, hiçbir konu veya olayla ilgili dini referans göstermemiştir. Bu yönde başta Genel Başkanımız olmak üzere hiçbir partimiz üyesinin bırakın bir cümlesini tek bir kelimesi dahi yoktur.

b) AK PARTİ Meclis Grubunun desteği ile başta Türk Ceza Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu, Kabahatler Kanunu, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yargılama Usullerine Dair Kanun, Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yetkileri Hakkında Kanun, Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Kanunu, İş Kanunu, Karayolu Taşıma Kanunu, Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev Ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun, Dernek Ve Vakıfların Kamu Kurum Ve Kuruluşları İle İlişkilerine Dair Kanun, Basın Kanunu, Büyükşehir Belediyesi Kanunu, Belediye Kanunu, Çocuk Koruma Kanunu, Nüfus Hizmetleri Kanunu, Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukukî Yön Ve Kapsamına Dair Kanun, Milletlerarası Özel Hukuk Ve Usul Hukuku Hakkında Kanun Ve Tanık Koruma Kanunu gibi temel yasalar olmak üzere yüzlerce kanunun yasalaşmasına katkıda bulunmuştur.

AK PARTİ Meclis Grubunun katkılarıyla çıkarılmış hiçbir kanunda, dini referanslı düzenlemeler yapılmamıştır. İddia makamı dahil hiçbir kimse bunun aksini ispat edemez.

c) AK PARTİ'nin hiçbir yetkili organı veya hiçbir parti üyesi; "laik olduğunu söyleyen bireyleri dinsizlikle eş değer tutan" bir anlayışın veya bir kabulün veya bir iddianın hiçbir zaman sahibi olmamıştır. Bu yönde partimize isnat edilebilecek hiçbir eylem veya beyan yoktur.

Partimiz hakkında böylesine ciddi bir iddiayı dile getiren iddia makamının, iddiasını destekleyen delil göstermesi gerekirken hiçbir delil

göstermemiştir. Delilsiz itham, hukuk devletinin kabul etmediği ve reddettiği bir yöntemdir.

25) AK PARTİ'nin "Laikliğin meşruiyetinin ve uygulanabilirliğinin referandum gibi yöntemlerle yeniden sorgulanması çabaları" (Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın esas hakkındaki görüşü, s. 11) içinde olduğu iddiası, asılsızdır.

Çünkü AK PARTİ, hiçbir zaman laiklik ilkesinin meşruiyetini tartışmaya açmamıştır. Laiklik ilkesini referanduma sunalım şeklinde hiçbir AK PARTİ üyesi veya yetkili organının beyanı yoktur. İddia makamı, bu kadar önemli bir iddiayı dile getirirken; AK PARTİ yetkili organları veya herhangi bir üyesinin bu yönde bir açıklamasını iddianamsine koyması veya esas hakkındaki mütalaasına eklemesi gerekmez miydi? Elbette gerekirdi. Ancak bu yönde hiçbir delil sunmamış ve sunamamıştır. Çünkü böyle bir beyan ve irade hiçbir zaman AK PARTİ'de olmamıştır. İddia makamının, olmayanı var göstermesi de mümkün değildir.

B- BAZI İDDİALAR OLUŞTURULMUŞTUR

İddia makamı bazı iddiaları oluşturmuştur. Örneğin:

1) AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan hakkındaki 7 numaralı iddia (İddianame, s. 28-29), iddia makamı tarafından oluşturulmuştur (EK-21).

Çünkü iddia makamının Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a izafe ettiği tırnak "…" içindeki beyanlar, iddianın ekinde gösterilen hiçbir belgede bir bütün olarak yer almamaktadır. Burada iddia makamı, değişik gazetelerdeki haberleri parçalayıp kendisine göre birleştirerek ve hatta cümleler arasındaki öncelik ve sonralığı da değiştirerek yepyeni bir metin oluşturmuş ve bu metni Başbakan'a izafe etmiştir. Şöyle ki:

a) Ekte sunulan delillerden sadece Yeni Şafak ve Milliyet.com.tr.'nin haberi konuyla ilgilidir. Sabah 17.9.2005 - Erdal Şafak "Baykal'la yararlı bir ufuk turu" başlıklı haberin, Başbakanla hiçbir ilgisi yoktur. İddia makamının kurduğu ilgi de tarafımızdan tespit edilememiştir.

b) Bu haber metinleriyle iddianame karşılaştırıldığında; Milliyet.com.tr.'deki haberin ilk cümlesi "Herkesi yaratan Allah'tır. Ayrıma ne gerek var? Üst ortak paydada birleşerek el ele vereceğiz." iken, iddianamede **"Hepimizi yaratan mutlak yaratıcı Allah'tır. Ayrıma ne gerek var. O üst ortak paydada birleşip el ele vereceğiz**" biçimine dönüştürülmüş

– böylelikle metindeki "Herkesi" ibaresi "Hepimizi" şeklinde değiştirilirken, üçüncü cümlenin başına metinde yer almayan "O" zamiri eklenmek suretiyle Allah ortak paydanın öznesi kılınmıştır. Oysa iddia makamının dayandığı haber metinleri okunduğunda, üst ortak paydanın öznesinin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı olduğu açıktır.

c) "Hepimizi yaratan mutlak yaratıcı Allah'tır. Ayrıma ne gerek var. O üst ortak paydada birleşip el ele vereceğiz" cümlesi haberde, metnin ilk cümlesi olduğu halde, iddianamede son cümle olarak yer almıştır.

Böylece iddia makamı, Başbakana ait metindeki cümlelerin bir kısmını takdim tehir ederek, metne bazı kelimeler ve bir zamir ekleyerek, açıklamanın anlamını farklılaştırmıştır.

d) Kaldı ki Başbakan, bugüne kadar yaptığı hiçbir konuşmada "Din üst kimliktir." şeklinde veya bu anlama gelecek bir beyanda bulunmamıştır. Sadece dinin birleştirici vasfına vurgu yapmıştır. Ama Başbakanın, "Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı bizi birbirimize bağlayan üst kimliktir." biçiminde ve anlamında sayısız açıklamaları vardır.

2) AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan hakkındaki 19 numaralı iddianın (İddianame, s. 36)belli bölümleri, belli metinlerde; diğer bölümleri, başka metinlerde yer almasına karşın, derleme yoluyla iddia makamınca, sanki Başbakan konuşuyormuş gibi ona izafe ettiği "Özgün" bir metin oluşturulmuştur **(EK-22)**. Buna tam bir delil tasnii denir. Nitekim 19 numaralı ekte birinci sayfa olarak yer alan 09.05.2005 tarihli Cumhuriyet Gazetesinden herhangi bir pasaj alınmamış, yine ekte 2 nolu sayfa olarak yer alan 09.07.2005 tarihli Milliyet Gazetesinin sondan ikinci paragrafı aynen alınmış, bu alıntı, ekte üçüncü sayfada yer alan metinden birbirini izlemeyen pasajlar üç nokta konmaksızın ve birbirini izliyor görüntüsü içinde iddianameye dercedilmiştir.

3) AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan hakkındaki 31 numaralı iddianın (İddianame, s. 41-42) başında yer alan ve siyah harfler yazılı olan;"**İngiltere, ağırlıklı olarak Hıristiyan ülke olmasına karşın kamu kurumlarında başörtülü insanların çalışabildiğini, ancak çoğunluğu Müslüman olan Türkiye'de kamu kurumlarında başörtülü çalışılamadığını,…**" ibarelerinden oluşan cümleler, Başbakana ait değildir**(EK-23)**

Bunlar, programdaki bir katılımcının Başbakana sorduğu soruda kullandığı cümlelerdir. Nitekim bu husus Anadolu Ajansı tarafından verilen haberde; "Başbakan Erdoğan, İngiltere ağırlıklı olarak Hıristiyan ülke

olmasına rağmen kamu kurumlarında başörtülü insanların çalışabildiğini, ancak çoğunluğu Müslüman olan Türkiye'de kamu kurumlarında başörtülü çalışılamadığını ifade eden bir katılımcının, bunu insan hakları bağlamında nasıl değerlendirdiğini sorması üzerine, başörtüsü konusunun bir insan hakkı olduğunu söyledi." biçiminde yer almıştır. Doğrusu da budur. Hem gazete haberleri ve hem de programın CD'si bunun delilidir. Ayrıca iddianamede siyah harflerle yazılı bu cümlelerin içinde "… İfade eden bir katılımcının, bunu insan hakları bağlamında nasıl değerlendirdiğini sorması üzerine" ibarelerinin bulunduğu, hem ekte yer alan 29 Ekim 2005 tarihli Milliyet Com. tr., hem 28 Ekim 2005 tarihli Hürriyet Gazetesi ve hem de 29.10.2005 tarihli Star Gazetesi'ndeki haberlerden de anlaşılmaktadır. İddia makamının dayandığı bu deliller de, iddia makamını tekzip etmektedir. Bu açıklığa rağmen iddia makamının, Başbakana ait sözlerin, bizzat Başbakan tarafından sarf edilmiş gibi göstermesini, hukukla, Anayasa ile veya herhangi bir yasaya uygunlukla izah etmek mümkün değildir.

İddia makamı, Başbakanın söylemediği sözleri o söylemiş gibi göstermek suretiyle oluşturulmuş bir delille, Başbakanın kamuda başörtülü çalışmayı savunduğunu ispat edemez. Çünkü:

a) Başbakanın böyle bir açıklaması yoktur.

b) Bunun dışında da başka yerde veya zamanda yapılmış bir açıklaması da yoktur.

c) Aksine Başbakanın başörtülülerin kamuda çalışması gerekmediğini ifade eden sözleri vardır. Örneğin iddia makamının, Başbakanın ve AK PARTİ'nin aleyhinde kullandığı 13 numaralı iddiada Başbakan; "Özel üniversitelerde türbanla eğitimi serbest bırakalım. Devlette görev verilmesin. Özel sektörde çalışsınlar."(İddianame, Başbakan hakkındaki 13 numaralı iddia, Sayfa: 33) demiştir. Bu da, iddia makamını tekzip etmektedir.

d) Yukarıda belirtildiği üzere, bu iddianın dayanağı delillerde (EK-31)de böyle bir şey yoktur. Aksine bu deliller, iddia makamını tekzip etmektedir.

C- ADLİ YARGILAMA VEYA ADLİ SORUŞTURMA SONUCU VERİLMİŞ KARARLAR DİKKATE ALINMAMIŞTIR

Anayasa'ya göre; "Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz." (Anayasa, m. 38/4) Anayasa ve yasalarımız, suçüstü yakalanan bir kişiye dahi, suçluluğu kesinleşmiş mahkeme kararıyla sabit olmadıkça, suçlu denilmesini yasaklamaktadır.

Hukukumuzda mahkeme kararları, herkes için bağlayıcıdır. "Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez."(Anayasa, m. 138/4) Bu anayasal açıklığa rağmen iddia makamının; suçsuzluğu hükmen sabit olan veya beyanlarının iddia makamının iddia ettiği anlamda olmadığı kesinleşmiş mahkeme kararı veya adli soruşturma sonucu verilen kesinleşmiş kararlarla sabit olan kişiler hakkındaki kararlara itibar etmemesi ve bu kararlara konu eylem veya beyanları iddianameye alması, hukuk devletinin bir gereği olan hukuki güvenliği ortadan kaldırmaktadır.

1) HAKKINDA KESİNLEŞMİŞ MAHKEME KARARI OLAN İDDİALAR

a) Niğde Ulukışla İlçe teşkilatı il genel meclisi üye adayları **Ali Uğurlu, Kamil Ünal, Mustafa Burna** ile ilçe belediye başkan adayı **Ali Tekin** hakkında, 2004 yerel seçimlerinde kullandıkları "İktidarla el ele-84 yıllık karanlığa son" (İddianame, s. 103) sözlerini içeren slogan nedeniyle, Ulukışla Cumhuriyet Başsavcılığı "Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni alenen tahkir ve tezyif suçundan dolayı yargılanmaları ve cezalandırılmaları" istemiyle Ulukışla Asliye Ceza Mahkemesinde kamu davası açılmıştır.

Yapılan yargılama sonucunda Niğde Ulukışla Asliye Ceza Mahkemesi, "…tüm dosya kapsamından "İktidarla el ele 84 yıllık karanlığa son" sloganı ile sanıkların amacının **ilçenin geri kalmışlığını ifade ederek, hem mensubu oldukları ve iktidarda bulunan siyasi partinin kendilerine sağlayacağı kolaylıklardan faydalanarak ilçeye daha iyi hizmet edeceklerini ifade etmek, bu suretle oy toplamak, hem de 2004 yılına kadar ilçede görev yapmış olan yerel yönetimleri eleştirmek olduğunun anlaşıldığı,** açıklanan tüm bu nedenlerle sanıklarda suç kastının, dolayısıyla Türkiye Büyük Millet Meclisinin alenen tahkir ve tezyif kastının bulunmadığı, aksi yönde, her türlü şüpheden uzak, somut, kesin ve inandırıcı delil de bulunmadığından, mahkememizce tüm sanıkların 5271 sayılı ceza muhakemesi kanunun 223/2-c maddesi uyarınca müsnet suçtan ayrı ayrı olmak üzere beraatlerine karar vermek gerekmiştir." demek suretiyle, bu kişilerin beraatine karar vermiştir. (Ulukışla Aliye Ceza Mahkemesi 26.07.2005 tarih ve 2004/93 E. ve 2005/138 K.) Bu karar da kesinleşmiştir**(EK- 24).**

b**)** Dinar Belediye Başkanı Mustafa Tarlacı'nın 2005 yılı ramazan ayında teravih namazı kıldırdığı iddiası (İddianame, s. 103), Dinar Cumhuriyet

Başsavcılığı tarafından soruşturulmuş ve sonuçta "Özel işaret ve kıyafetleri usulsüz kullanma" suçu nedeniyle cezalandırılması istemiyle **Mustafa Tarlacı hakkında Dinar Sulh Ceza Mahkemesine dava açılmış ve yapılan yargılama sonucunda Mustafa Tarlacı beraat etmiş** ve kesinleşmiştir (Dinar Sulh Ceza Mahkemesinin 13.03.2007 tarih ve 2006/203 E.., 2007/86 K. İle) **(EK-25)**

c) AK PARTİ Ankara İl Gençlik Kolları Başkanlığının, 2006 yılı ramazan ayında iftar çadırı açtığı ve çadırın üzerinde 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanununun 87. maddesine aykırı olarak "Hoş geldin Ya Şehr-i ramazan", "Adalet ve Kalkınma Partisi", "Gençlik Kolları", "Her şey Türkiye için", "Adalet ve Kalkınma Partisi Gençlik Kolları Ankara İl Başkanlığı İftar Çadırı" yazıları ile Adalet ve Kalkınma Partisi'nin amblemi ve genel başkanının dört ayrı fotoğrafı bulunduğu" iddiası (İddianame, s. 105), adli tahkikat ve adli yargılamaya konu olmuştur.

Bu iddiaya konu olayın soruşturulması sonucu Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, Siyasi Partiler Yasasının 117'inci maddesini ihlal ettiği iddiasıyla, AK PARTİ Ankara İl Gençlik Kolları Başkanı Orhan Yeğin hakkında Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesine kamu davası açmıştır.

Yapılan yargılama sonunda Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesi; "… 2820 Sayılı Yasa'nın 87. maddesinde "Siyasi partiler devletin sosyal veya ekonomik veya siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa dini esas ve inançlara uydurmak amacıyla veya siyasi amaçla veya siyasi menfaat temin ve tesis eylemek maksadıyla dini veya dini hissiyatı veya dince mukaddes tanınan şeyleri alet ederek her ne suretle olursa olsun propaganda yapamaz, istismar edemez veya kötüye kullanamaz." hükmü yer almaktadır.

Bu açık hükümden anlaşılacağı gibi maddede geçen eylemlerin suç sayılıp aynı yasanın 117. maddesi uyarınca yaptırım altına alınabilmesi için anılan eylemlerin siyasi partilerin yetkili kuruluşları ve kişileri tarafından gerçekleştirilmiş olması gerekir.

Somut olayda sanığın Adalet ve Kalkınma Partisi Ankara İl Başkanlığı Gençlik Kolları İl Başkanı olduğu sabitse de Adalet ve Kalkınma Partisini temsil yetkisi bulunmamaktadır.

Öte yandan parti yetkililerinin sanığa talimat verdiği de belirlenememiştir.

Adalet ve Kalkınma Partisini temsil yetkisi bulunmayan sanığın anılan parti adına hareket edemeyeceği gözetildiğinde kurduğu çadır üzerine yazdığı yazılar ile astığı fotoğrafların kendi kişisel görüşlerini yansıtacağı açıktır.

Bu durumda sanığın eyleminin suç oluşturmayacağının kabulü gerekir.

Çünkü yüklenen suçun oluşabilmesi için eylemin siyasi partiler veya siyasi partilerin yetkili kurulu tarafından veya talimat üzerine gerçekleştirilmesi gerekir.

O halde sanığın saptanan eyleminde yüklenen suçun yasal unsurları bulunmadığının kabulü ile buna göre uygulama yapılmalıdır.

Öyle ise dosyada var olan delillere itibar edilerek sanığın yasal unsurları itibariyle oluşmayan yüklenen suçtan beraatine karar verilmelidir." (Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesi, Esas No: 2006/366; Karar Tarihi: 08.05.2007; Karar No: 2008/152**)** gerekçeleriyle Orhan Yeğin'in yasal unsurları itibariyle oluşmayan yüklenen suçtan oybirliği ile beraatine karar vermiş ve bu karar da kesinleşmiştir **(EK- 26).**

2) HAKKINDA KESİNLEŞMİŞ CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI KARARI OLAN İDDİALAR

a) Adana eski milletvekili Abdullah Çalışkan'ın içinde "yeşil devrim" ifadeleri geçen konuşması (İddianame, s.90-91) nedeniyle Adana Cumhuriyet Başsavcılığı, adli soruşturma başlatmış ve yaptığı soruşturma sonunda; yapılan konuşmada suç unsuru bulunmadığı, düşünce ve düşünceyi açıklama hürriyeti kapsamında olduğunu tespitle kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiş ve bu karar da kesinleşmiştir**(EK- 27).**

b) 19-21 Mayıs 1995 tarihinde Sivas'ta yapılan bir konferansta yaptığı ve "Bilgi ve Hikmet" dergisinin Güz 1995 Tarihli -12. sayısında yayınlanan "21. Yüzyıla Girerken Dünya ve Türkiye Gündeminde İslam" konulu konuşmasındaki "…Türkiye'de Cumhuriyet ilkesinin yerini katılımcı bir yönetime devretmesi gerektiği ve nihayet laiklik ilkesinin yerinin İslam'la bütünleşmesinin gerekli olduğu kanaatini taşıyorum… "(İddianame, s. 75-76) ifadeleri nedeniyle Ömer Dinçer'in hakkında, Erzurum Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından adli soruşturma başlatılmış ve soruşturma sonucunda; "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 'ifade Özgürlüğü' başlığını taşıyan 16. maddesinde herkesin görüşlerini açıklama ve anlatım özgürlüğüne sahip olduğu belirtilerek, bu hakkın kanaat özgürlüğü ile kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu

olmaksızın haber veya fikir alma ve verme özgürlüğünü de içerdiği belirtilmiş, sözleşmenin uygulanmasına ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında da açıkça şiddet ve şiddete çağrı içermeyen her türlü düşüncenin ifade özgürlüğü kapsamında kabul edildiği vurgulanmıştır. **Suç ihbarı dilekçesine ekli 'Bilgi ve Hikmet' isimli derginin Güz/1995 tarihli 12. sayısında neşredilen konuşma metninin kül olarak değerlendirilmesi neticesinde belirtilen konuşmanın şiddete çağrı ve suç işlemeye tahrik içermemesi, ifade özgürlüğü kapsamında kalması nedeniyle, TCK' nun 146/2, 311, 312/1–2 maddelerinde düzenlenen suçların unsurlarının oluşmadığı anlaşılmakla; müsnet fiillerle ilgili olarak sanık hakkında takibat yapılmasına mahal olmadığına…"** karar verilmiş ve bu karar da kesinleşmiştir (**Erzurum Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı 07. 06. 2004 tarih 2004 / 128 Esas 2004 / 23 Karar sayılı kararı) (EK- 28) .**

Kesinleşmiş bu adli karara rağmen iddia makamının, Ömer Dinçer'in şahsına dönük eleştiri sınırını aşan yazılar ve sözler nedeniyle açtığı ve ilk derece mahkemesince de kabul edilen manevi tazminat davası kararı hakkında Yargıtay tarafından verilen bozma kararının gerekçesinde yer alan bir cümleden hareketle bu kararı delil olarak sunması da hukuka aykırıdır.

c) "2006 Yılı ramazan ayında Eyüp Sultan Cami bahçesine kurulan ramazan çadırına 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 87. maddesine aykırı olarak ismini ve sıfatını içeren afişler astırttığı ve tutanak tutulduğu" (İddianame, s. 104) iddiası ile ilgili olarak Eyüp Belediye Başkanı Ahmet Genç hakkında, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının talebi üzerine Eyüp Cumhuriyet Başsavcılığı adli soruşturma başlatmış ve soruşturma sonucunda; "13.10.2006 tarihinde müsnet suçun işlendiği iddia olunan Eyüp Sultan Camii Bahçesinde kurulu ramazan çadırında yapılan tespit ve çekilen fotoğraflarda çadırın içinde ve dışında bulunan pankart ve duvarda asılı resimlerin içeriğinde bir siyasi parti ile ilişkiyi gösteren herhangi bir bulgunun tespit edilmediği, bu hususun aynı tarihte düzenlenen tespit tutanağı ile imza altına alındığı. bu nedenle siyasi partiler yasasının 117'inci maddesinin uygulanmasını sağlayacak herhangi bir işlemin yapılmadığı"nı tespit etmiş ve "kovuşturmaya yer olmadığına dair karar" vermiştir (Eyüp Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 26.03.2008 tarih ve 2006/23252 soruşturma no ve 2008/3699 karar). Bu karar da kesinleşmiştir **(EK-29).**

d) "Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi Prof Dr Hamdi Döndüren tarafından yazılan 'Delilleriyle Aile İlmihali' isimli kitabın dağıtıldığı" **(**İddianame, s. 104) iddiası nedeniyle Tuzla Belediye Başkanı

Mehmet Demirci hakkında, Tuzla Cumhuriyet Başsavcılığı adli soruşturma başlatmış ve soruşturma sonucunda "Kovuşturmaya yer olmadığına" karar vermiştir (Tuzla Cumhuriyet Başsavcılığı, 12.03. 2007 tarih, Soruşturma no: 2006/20083, Karar: 2007/576) **(EK-30).**

e) "Silivri Belediyesince 2006 yılında belediye adına özel olarak bastırılan ve M.Ertuğrul Düzdağ tarafından yazılan önsözünde Atatürk'ün kişiliğine, ilke ve devrimlerine ağır saldırılar yapılan Mehmet Akif Ersoy'un *"Safahat"* isimli kitabın ilçedeki tüm lise öğrencilerine bedava dağıtmak üzere belediyeye ait taşıtlarla okullara getirildiği ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünce dağıtım izni bulunmayan kitapların bir kısmının lisedeki öğrencilere dağıtımının yapıldığı" (İddianame, s. 104-105) iddiasıyla ilgili olarak, CHP Silivri İlçe Başkanı Mümin Tuğlu'nun şikayeti üzerine İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, iddiaya konu kitabın önsöz ve girişinin yazarı M. Ertuğrul Düzdağ ile yayıncısı Şaban KURT hakkında, adli soruşturma başlatmış ve yapılan soruşturmanın neticesinde; "…Kitabın giriş kısmında, Mehmet Akif Ersoy'un hayatı ve eserleri muhalif görüşlerine de yer verilerek anlatılmış olup, Mustafa Kemal ATATÜRK'ün manevi şahsiyetine hakaret suçunu oluşturacak herhangi bir ifade ve suç unsuru da bulunmadığı kanaatine varılmıştır" denilerek şüpheliler yayıncı Şaban KURT ile yazar M. Ertuğrul Düzdağ hakkında kamu adına kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmiş ve bu karar da kesinleşmiştir (İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Basın Bürosu, 31.08.2006 tarih, 2006/31172 Soruşturma No 2006/9252-193 Karar No) **(EK-31).**

f) "Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı **İbrahim Karaosmanoğlu**'nun, 2006 tarihinde üzerinde kartviziti ve AKP logosu bulunan 5.000 adet Kuran-ı Kerim'i Büyükşehir amblemini taşıyan çantalar içerisinde belediye personeli aracılığıyla kentte dağıttırdığı" (İddianame, s. 105) iddiası ile ilgili olarak Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı İbrahim KARAOSMANOĞLU hakkında, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı Siyasi Partiler Soruşturma Bürosu'nun 09.10.2006 tarih ve 2006/148 sayılı yazısına istinaden Kocaeli Cumhuriyet Başsavcılığı adli soruşturma başlatmış, soruşturma sırasında 22.01.2007 tarihli açma tutanağı başlıklı yazıda; "İl Müftülüğü tarafından gönderilen çantanın bir yüzünde Kocaeli Büyükşehir Belediyesi yazdığı, İzmit Saat Kulesi resmi olduğu ve ayrıca belediye web sayfası adresinin yazılı olduğu, diğer yüzünde aynı hususların İngilizce yazılı olduğu, herhangi bir siyasi partinin ilgisine rastlanmadığı, içinde bulunan kartvizitin ise Kur'an-ı Kerim kapağına yapıştırılmış vaziyette olduğu ve Büyükşehir Belediye Başkan İbrahim Karaosmanoğlu'nun kartviziti olduğu, herhangi bir siyasi partinin işaretinin olmadığı" **(EK-32).** açıkça ifade edilmiştir.

Ayrıca Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı, iddia makamının dayanağı basında çıkan asılsız haberleri tekzip etmiştir. Noter ihtarı ve Kocaeli Sulh Ceza Mahkemesinin 26.12.2006 tarih ve 2006/1275 D. İş Tekzip Kararına rağmen tekzipleri yayınlamayan Güngör Arslan ve Azime Telli hakkında şikayette bulunmuş, Kocaeli Asliye Ceza Mahkemesinde yapılan yargılamada, sanıkların yayınlanmasına karar verilen tekzip metnini usulüne uygun yayınlamamak suretiyle basın kanununa aykırı davrandıkları gerekçesiyle ayrı ayrı adli para cezasına çarptırılmış ve tekzip metninin de trajı 100000'in üzerinde olan iki gazetede yayımlanmasına karar verilmiştir (Kocaeli Asliye Ceza Mahkemesi, Dosya No: 2007/68, Karar Tarihi: 26.09.2007, Karar No: 2007/312) **(EK-33).**

Sonuç olarak; kesinleşmiş adli yargı kararlarına uymak ve bunları doğru kabul etmek Anayasa'nın (Anayasa, m. 38/4, m. 138/4) ve hukukun evrensel ilkelerinin gereği olduğu halde iddia makamının bu kararlara uymaması ve subjektif bir yorumla bu kararları etkisizleştirmesi, Anayasa, hukuk ve hukukun evrensel ilkelerine açıkça aykırıdır.

D- TEKZİP EDİLEN HABERLER VE YORUMLAR DELİL OLARAK KULLANILMIŞTIR

"Düzeltme ve cevap hakkı", anayasal bir haktır. Anayasa'ya göre; "Düzeltme ve cevap hakkı, ancak kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması veya kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması hallerinde tanınır ve kanunla düzenlenir.

Düzeltme ve cevap yayımlanmazsa, yayımlanmasının gerekip gerekmediğine hâkim tarafından ilgilinin müracaat tarihinden itibaren en geç yedi gün içerisinde karar verilir." (Anayasa, m. 32)

Bir kişinin, hakkında basın ve yayın organlarında çıkan asılsız ve yanlış haber ve yorumları düzeltip veya tekzip edip "Bu bilgi yalandır, yanlıştır, eksiktir, çarpıtılmıştır veya doğrusu şudur." diye düzeltme ve cevap hakkını kullanması halinde, aksi hukuken sabit oluncaya kadar bunun doğruluğunu kabul, hukuk devletinin (Anayasa, m. 2) gereğidir.

Buna rağmen iddia makamı tarafından;

1) AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan; dinin birleştiriciliğine vurgu yapan konuşması (İddianame, s. 28), kimi siyasiler ve basın yayın organları tarafından çarpıtılarak verilmesi üzerine, basın ve yayın organlarında çıkan haberlerin gerçek dışı olan kısımlarını tekzip etmiş, yanlış anlaşılan kısımlarını ise düzeltmiştir. Nitekim iddianamenin 28

ve 29'uncu sayfalarında yer alan 7 ve 8 numaralı iddialar, bu düzeltme ve tekzip açıklamalarını içermektedir. Bu durumda iddia makamının, tekzip ve düzeltme hakkına riayet edip, bu hakkı teminat altına alan Anayasa'ya uyup, tekzip edilen açıklamayı iddianameye almaması gerekirdi. Ama iddia makamı, hukukun ve Anayasa'nın kendisine yüklediği bu gerekliliğe uymamış, hukuken yapılmaması gerekeni yaparak hem tekzip edilen açıklamayı ve hem de bunu tekzip eden açıklamaları iddianamesine delil olarak koymuştur.

2) AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın, Alman Weltam Sonntag gazetesine 2005 yılı Şubat ayında verdiği demeci (İddianame, s. 34),

3) 2005 yılı Kasım ayında Almanya dönüşü uçakta gazetecilerle sohbet eden Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın, Fransa'nın varoşlarında başlayan isyan eylemlerine ilişkin değerlendirmeleri (İddianame, s. 36-37),

4) 2005 yılı Kasım ayında Danimarka Avrupa Hareketi tarafından Kopenhag'da düzenlenen "Medeniyetler arası ittifak: Türkiye'nin rolü" konulu toplantıya katılan Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın beyanları (İddianame, s. 44),

5) Başbakan Recep Tayip Erdoğan'ın 7 Mart 2008 tarihinde partisinin Uşak ilinde düzenlediği bir toplantıdaki bir ifadesi (Ek.165) (İddianame, s. 54),

6) TBMM eski Başkanı Bülent Arınç'ın, 2005 yılı Nisan ayında katıldığı CNN Türk'te yayımlanan "Ankara Kulisi" programındaki açıklamaları(İddianame, s. 54-55),

7) TBMM eski Başkanı Bülent Arınç'ın 2003 yılı Eylül ayında, Türkiye Demokrasi Vakfı'nca Armada Otel'de düzenlenen toplantıda yaptığı "Meclis ve Demokrasi" konulu konuşma (İddianame, s. 62),

8) Mardin eski milletvekili Nihat Eri'nin TBMM Dışişleri Komisyonundaki açıklaması (İddianame, s. 77),

9) Yozgat milletvekili Mehmet Çiçek'in 2006 yılı Şubat ayında Star Tv'de katıldığı bir programdaki değerlendirmeleri (İddianame, s. 83-84),

10) Show TV' de yayınlanan 17.01.2008 tarihli " Siyaset Meydanı" isimli programda AK PARTİ Merkez Karar ve Yönetim Kurulu Üyesi Ayşe Böhürler ile Meclis Anayasa Komisyonu Başkanı Burhan Kuzu arasında geçen diyalog (İddianame, s. 95),

11) Konya milletvekili Hüsnü Tuna'nın Konya Gazeteciler Cemiyetini ziyareti sırasında söylediği sözler (İddianame, s. 96),

12) Gaziantep Milletvekili ve Kadın Kolları Başkanı Fatma Şahin'in değerlendirmeleri (İddianame, s. 97),

13) İstanbul milletvekili Egemen Bağış'ın 2008 Ocak ayı içinde Konrad Adaneur Vakfı'nı davetlisi olarak gittiği Berlin'de bir gazetecinin türban konusundaki sorusu üzerine yaptığı açıklama (İddianame, s. 97),

14) Türkiye Büyük Millet Meclisi Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Başkanı Trabzon milletvekili Cevdet Erdöl'ün komisyondaki değerlendirmeleri (İddianame, s. 98-99)

15) Eyüp Belediyesi'nce, 2005 yılında ÖSYM'nin yaptığı Kamu Personeli Seçme Sınavı'yla alacağı zabıta memurları için imam-hatip mezunu olma şartı getirildiği (İddianame, s. 104),

16) Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı İbrahim Karaosmanoğlu'nun, 2006 tarihinde üzerinde kartviziti ve AK PARTİ logosu bulunan 5.000 adet Kuran-ı Kerim'i Büyükşehir amblemini taşıyan çantalar içerisinde belediye personeli aracılığıyla kentte dağıttırdığı (İddianame, s. 105),

17) Isparta Belediye Başkanı Hasan Balaman'ın, Isparta Müftülüğü tarafından düzenlenen "Hafızlık Taç Giyme Töreninde" yaptığı değerlendirmeleri (İddianame, s.106),

Konularına ilişkin haberlerin, basın ve yayın organlarında yanlış, eksik, gerçek dışı veya çarpıtılarak yer alması üzerine; ilgilileri tarafından düzeltme ve cevap hakkı kullanılarak düzeltilmiş ya da tekzip edilmiş olduğu halde delil olarak kullanılmıştır.

İlk cevabımızda, anılan tekzip ve düzeltmelerin bir kısmı, esas hakkındaki cevabımızda ise yukarıda sayılan açıklamaların tamamına ilişkin tekzip ve düzeltme metinleri Anayasa Mahkemesi'ne sunulmuştur.

Partimizin sunduğu bu tekzip metinleri karşısında iddia makamının, ya sunulan delillere itibar edip iddiasından sarfınazar etmesi ya da bunun aksini kanıtlaması gerekirken; bunların hiç birisini yapmamış, aksine; "Davalı parti genel başkan ve üyelerinin laikliğe aykırı bir beyanda bulunduktan sonra kamuoyunun tepkisi karşısında, bu beyanları inkâr etmeleri, yalanlamaları, yanlış yorumlandığını savunmaları, kullandıkları siyasal bir yöntemdir. Benzer olaylar ile birlikte değerlendirildiğinde yalanlama ve inkârların laikliğe aykırı bu söylemlerin özünü ve içeriğini

değiştirmediği anlaşılmaktadır." (İddia makamının esasa ilişkin mütalaası, s. 40) demek suretiyle; Anayasa ve hukukun evrensel kurallarını hiçe saymış; Burhan Kuzu'nun açık tekzibini "İtirazda bulunmayarak zımnen benimseme", Fatma Şahin'in tekzip ve düzeltmesini "içeriği değiştirmediği", Egemen Bağış'ın tekzibini ise "Soyut bir yalanlama" (İddia makamının esasa ilişkin mütalaası, s. 41-42) olarak nitelemiş ve iddialarından vazgeçmemiştir.

Anayasa'nın tanıdığı "Cevap ve düzeltme hakkına" (Anayasa, m. 32) üsteniden tekzip edilmiş veya düzeltilmiş bu iddialar, hukukun evrensel kuralları ve Anayasa gereği bir kişinin siyasi yasaklılığının ve onun üyesi olduğu partinin kapatılmasının nedeni olamaz ve bunlar hiçbir şekilde kapatma davarlında delil olarak kullanılamaz.

E- AK PARTİ KURULMADAN ÖNCEKİ EYLEM VEYA BEYANLAR DELİL OLARAK KULLANILMIŞTIR

Anayasa'nın 69'uncu maddesi açıktır: İsnadın en erken başlama tarihi, partinin kuruluş günüdür. Çünkü henüz kurulmamış olan bir partiye her hangi bir isnat yapılamaz ve Anayasanın 69'uncu maddesindeki müeyyideler, işletilemez.

Bilindiği gibi Adalet ve Kalkınma Partisi, yasanın aradığı bildiri ve belgeleri İçişleri Bakanlığına vermek suretiyle (Siyasi Partiler Kanunu, m. 8) 14 Ağustos 2001'de kurulmuştur. Dolayısıyla da hak ve fiil ehliyetini de aynı gün kazanmıştır (Türk Medeni Kanunu, m. 47/1, 49; Siyasi Partiler Kanunu, m. 8).

Bu nedenle, 14 Ağustos 2001 tarihinden önceki hiçbir eylem veya söylemin AK PARTİ'ye isnadı hukuken ve fiilen mümkün değildir. Fiilen mümkün değildir, çünkü ortada kendisine isnat yapılacak bir AK PARTİ yoktur. Hukuken mümkün değildir, çünkü: Hiçbir hukuk devleti, bir tüzel kişiliğin mesuliyetini, hak ve fiil ehliyeti kazanmadan önceki bir tarihe götürmez ve götürülmesine de izin vermez. Ayrıca hukuk, başkalarının bir fiilinden dolayı, bu fiille hiçbir ilişkisi olmayan kişi veya tüzelkişilerin cezalandırılmasını istemez ve buna da izin vermez.

Bu gerçekliğe rağmen iddia makamı, iddianamede ve esas hakkındaki görüşünde, neredeyse tarihteki bütün olayların muharriki ve müsebbibi olarak AK PARTİ'yi görmekte ve göstermekte ve ilgisiz pek çok kişi, olay ve açıklama ile AK PARTİ arasında ilişki kurmaktadır. Şöyle ki:

1) AK PARTİ, 14 Ağustos 2001 tarihinde kurulmuştur. Bu tarihten önceki hadiselerle AK PARTİ arasında ilişki kurmak ve bu olaylardan dolayı AK PARTİ'nin sorumluluğunu talep ve dava, hukuken ve fiilen mümkün değildir.

Ancak iddia makamı, tarihteki bazı hadiselerle, AK PARTİ arasında irtibat kurmaktadır. Örneğin:

a) "Emperyalizmin mandacı işbirlikçileri",

b) "Kurtuluş savaşı yıllarında Ulusun kurtuluş mücadelesini sekteye uğratan isyanların elebaşıları din taciri molla, şıh, derviş, şeyh ve işbirlikçi mürteci zihniyet",

c) "İşgalcilerin en büyük yerli destekçisi, 'sivil toplum kuruluşu' İngiliz Muhipleri Cemiyeti'nin kurucusu, Sait Molla isimli bir mürteci",

d) "Mustafa Kemal'in ve tüm Kuva-yı Milliyecilerin idamına fetva veren bir diğer mürteci de Dürrizade Abdullah Efendi isimli şeyhülislam",

e) "İrticanın kendi ulusuna ihanetleri, Kurtuluş Savaşı dönemi ile de sınırlı değildir. Cumhuriyet kurulduktan sonra da Şeyh Sait'ler, Derviş Vahdeti'ler İngiliz altınlarının parıltısıyla ve şeriat devieti-hilafet çığlıklanyla ayaklanmışlar, binlerce şehit kanı dökmüşlerdir.",

f) "Yakın tarihimizde din ve mezhep kışkırtmalarıyla gerçekleştirilen Malatya, Kahramanmaraş, Çorum ve Sivas katliamları",

g) "İrticanın, 1946 yılında çok partili rejime geçilmesiyle birlikte bazı siyasi partiler içine sızarak faaliyetlerini sürdürmesi",

h) "İrticanın, ilk defa 26 Ocak 1970 tarihinde bir siyasi parti olarak örgütlenerek Milli Nizam Partisi adıyla Türk siyaset sahnesine çıkması",

ı) "Milli Nizam Partisi ve onun devamı niteliğindeki diğer parti örgütlenmeleri olan Refah Partisi ile Fazilet Partisi, laikliğe aykırı faaliyetleri nedeniyle Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılması" (İddia makamının esasa dair görüşleri s. 3-4),

Oysaki iddia makamının dile getirdiği bu hadiselerle Ak Parti arasında hiçbir illiyet bağı yoktur.

Tarihçilerin tartışabileceği hususların, bir davada delil olarak sunulması, hukuken kabul edilemez.

2) Ak parti, hiçbir parti'nin devamı değildir. İddia makamının geçmişte kapatılmış kimi siyasi partilerle Ak PARTİ arasında ilişki

kurmaya çalışması, hukuksuz ve beyhude bir gayrettir. İddia makamının; "Davalı Parti laikliğe aykırı faaliyetleri nedeniyle Anayasa Mahkemesi'nce kapatılan Fazilet Partisinde liderlik mücadelesi veren, kaybedince de ayrılan bir ekip tarafından kurulmuştur. Bu ekip mirasçısı olduğu laik rejim karşıtı partilerin geçmiş siyasi deneyimlerinden ders çıkarmış, siyasi amaçlarına, açık bir eylem ve söylem yerine, birkaç aşamada ve örtülü bir programla ulaşmayı hedeflemiştir." (s.5) değerlendirmesi, bu gerçeği değiştirmez ve iddia makamının Anayasa ve hukukun evrensel kurallarına aykırı olan değerlendirme ve iddiasını, Anayasa ve hukuka uygun bir hale getirmez.

İddia makamının bu yaklaşımı, yanlıştır. Çünkü:

a) Ak Parti hiçbir partinin devamı değildir. Ak Parti'nin kurucuları arasında; belli partilerde veya bir partide siyaset yapanlar değil, değişik siyasi partilerde siyaset yapmış kişiler bulunduğu gibi, ilk kez siyasete giren kişiler de bulunmaktadır.

b) Ak Parti'nin başka bir partide "liderlik mücadelesi veren bir ekip tarafından kurulduğu" iddiası, Ak Parti'yi başka bir partinin devamı yapmaz. Tıpkı CHP'den ayrılan Celal Bayar ile Adnan Menderes ve arkadaşlarının Demokrat Parti'yi kurmaları, Demokrat Parti'yi CHP'nin devamı yapmadığı gibi, tıpkı CHP Genel Başkanlığı yapmış Bülent Ecevit'in DSP'yi kurması, DSP'yi CHP'nin devamı yapmadığı gibi, Ak Parti'yi kuran lider kadronun FP'de siyaset yapmış olması da Ak Parti'yi FP'nin devamı yapmaz.

c) Bir partiden ayrılmak, ayrılanlar için o parti'nin düşünce ve politikalarını benimsemediğinin, bir nevi onları reddettiğinin kanıtıdır.

d) AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip ERDOĞAN, defalarca, başka bir partinin devamı olmadıklarını açıkça ifade etmiştir. İşte Ak Parti Genel Başkanı'nın o açıklamalarından birisi: **"Biz, dine dayalı bir parti değiliz, başka partilerin devamı da değiliz." "Biz, herhangi bir partinin devamı değiliz. Din eksenli siyasi bir parti de değiliz. Biz insan eksenliyiz."**

3) Hukuk devletinde, her hangi bir parti üyesinin, partinin kuruluşundan önceki beyanları partiye isnat edilemez. Bu beyanların, partinin kuruluşundan sonra yazılı veya görsel basınca –Konuşmayı yapanın iradesine rağmen - yayınlanması dahi aynı ilkeye tabidir. Kaldı ki yıllar önce yapılmış konuşmaların, konuşmayı yapanın iradesi dışında yeniden yayınlanması, bu konuşmaları bugün yapılmış konumuna da getirmez.

Buna rağmen iddia makamı, partimiz üyelerinden bazılarının AK PARTİ kurulmadan önceki beyanlarını da delil olarak kullanmıştır:

a) AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan hakkındaki 12 numaralı iddianın (İddianame, s. 31) birinci kısmı (12 a-); RP İstanbul İl Başkanı olduğu 1994 yılında Refah Partisi'nin Ümraniye İlçe Örgütü'nün yeni hizmet binasının açılış töreninde yaptığı iddia olunan konuşma ile nerede ve ne zaman yapıldığı belli olmayan geçmiş tarihli konuşmalardan, ikinci kısmı (12 b-) ise AK PARTİ'nin kurulmasından sonraki beyanlardan oluşturulmuştur.

AK PARTİ'nin kuruluşundan yıllarca önce yapıldığı iddia edilen bu konuşmanın, AK PARTİ'ye isnadı mümkün değildir. Çünkü hem o tarihte Ak PARTİ yoktur ve hem de Recep Tayyip Erdoğan Ak PARTİ üyesi değildir.

12 b-'de yer alan açıklamada Başbakanın; "Siyasete girerken farklı, siyasetten sonra farklı bir yaşam tarzı mı uygulayacağım, halkımı mı aldatacağım? Dün neysem bugün de oyum, değişmem, değişmedim." sözlerinde geçen "Değişmedim" kelimesinden hareketle iddia makamının; AK PARTİ'nin kuruluşundan yaklaşık yedi sene önce söylendiğini iddia ettiği açıklamaları bugün yapılmış sayması ve öyle göstermesi, Anayasa ve hukukun evrensel kurallarına aykırıdır. Kaldı ki iddia makamının iddia ettiği gibi "Değişmedim" sözü, yıllar önceki konuşmaları, aynı kişi tarafından yıllar sonra konuşulmuş durumuna getirmez. Ayrıca "Değişmedim" sözünü Başbakan; "Başbakan olmasının kişisel ve aile yaşantısını değiştirmediğini, değiştirmesini gerektirmediğini, ferdi ve ailevi yaşantısının Başbakan olmadan önce nasılsa şimdi de aynen devam ettiğini ve bundan sonra da devam edeceğini" ifade için kullanmıştır. Yoksa Başbakan bu sözleri, düşünce; siyasi anlayış; dünyaya, olaylara ve ülke sorunlarına bakış ve çözüm üretme hususlarında değişmediği ve değişmeyeceği anlamında kullanmamıştır.

b) Meclis eski Başkanı Bülent Arınç'ın danışmanı olarak atanan Kemal Öztürk'ün Mir Mahmut Rıza adıyla yazdığı "Rahmetli-Bir Garip Oğlanın Hikayesi" isimli kitap (İddianame, s. 54), anılan kişinin göreve başlamasından tam 15 sene önce yayınlanmıştır. İddia makamının, kitabın yayın tarihini belirtmeden iddianamesine alması, onu yeni yayınlanmış kılmaz.

AK PARTİ'nin kuruluşundan yıllar önce yayınlanmış bir kitaptan dolayı, AK PARTİ'nin sorumlu tutulması, Anayasa ve hukukun temel ilkelerine aykırıdır.

c) Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik'in, "Türkiye'de Değişim, Demokrasi ve Aydınlar" adlı kitabına koyduğu "Bir başka açıdan Atatürkçülük" başlıklı makalesi (İddianame, s. 73-74), 1994 yılında yazılmış ve aynı yıl Türkiye Günlüğü Dergisinde yayınlanmıştır. AK PARTİ, bu tarihten yaklaşık 7 sene sonra kurulmuştur. Ayrıca bu tarihte Hüseyin Çelik de siyasetçi değildir, üniversitede görevli bir bilim adamıdır.

d) Ömer Dinçer'in 19-21 Mayıs 1995 tarihinde Sivas'ta yapılan bir konferansta yaptığı "21. Yüzyıla Girerken Dünya ve Türkiye Gündeminde İslam" konulu konuşması (İddianame, s. 75-76), "Bilgi ve Hikmet" dergisinin Güz 1995 Tarihli -12. sayısında yayınlanmıştır. Bu tarihte AK PARTİ isminde bir parti yoktur. AK PARTİ, konuşmanın yapıldığı ve dergide yayınlandığı tarihten yaklaşık 6 sene sonra kurulmuştur. Kaldı ki 1995 senesinde Ömer Dinçer, üniversitede öğretim üyesidir ve her hangi bir siyasi partinin de üyesi değildir.

F- PARTİ ÜYESİ OLMAYANLARIN EYLEM VE BEYANLARI DELİL OLARAK KULLANILMIŞTIR

Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ıncı fıkrası uyarınca; ancak sınırlı ve belli şartların birlikte varlığı halinde siyasi parti üyelerinin sadece eylemleri, parti kapatma nedenidir. Söylemler, hiçbir şekilde siyasi parti kapatma nedeni değildir.

Parti üyesi olmayanların eylemleri veya söylemleri, partiye isnat edilemez. Ancak iddianamede, bazı kişilerin parti üyesi olmadığı dönemlerdeki söylemlerinin delil olarak gösterildiği ve halen parti üyesi olmayanlar hakkındaki iddiaların yer aldığı ve AK PARTİ'ye isnat edildiği görülmektedir.

1) AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan hakkındaki 12 numaralı iddianın (İddianame, s. 31) birinci kısmı (12 a-), partimizin tüzel kişilik kazanmadan yıllar önce (1994'te) yapıldığı söylenen beyanlardan, ikinci kısmı (12 b-) ise AK PARTİ'nin kurulmasından sonraki beyanlardan oluşturulmuştur.

Ak Parti'nin kuruluşundan yıllarca önce yapıldığı iddia edilen bu konuşmanın, Ak PARTİ'ye isnadı mümkün değildir. Çünkü hem o tarihte Ak PARTİ yoktur. Başbakan da Ak Parti üyesi değildir.

2) Meclis eski Başkanı Bülent Arınç'ın danışmanı olarak atanan Kemal Öztürk, Ak Parti üyesi değildir. AK PARTİ üyesi olmayan birinin yazdığı bir kitaptan dolayı AK PARTİ sorumlu tutulamaz.

3) Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, AK PARTİ üyesi değildir. Abdullah Gül, 28 Ağustos 2007'de Cumhurbaşkanı seçilmiş ve Anayasa gereği aynı gün Ak PARTİ ile üyelik ilişkisi sona ermiştir. Bu nedenle, hiçbir gerekçe ile Cumhurbaşkanı Abdullah Gül hakkında iddianamenin 65-70'inci sayfalarında yer alan iddiaların AK PARTİ'ye isnadı mümkün değildir.

4) Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik'in, "Türkiye'de Değişim, Demokrasi ve Aydınlar" adlı kitabına koyduğu "Bir başka açıdan Atatürkçülük" başlıklı makalesi (İddianame, s. 73-74), 1994 yılında yazılmış ve aynı yıl Türkiye Günlüğü Dergisinde yayınlanmıştır.

Makalenin yayınlandığı tarihte AK PARTİ diye bir parti yoktur ve Hüseyin Çelik de herhangi bir siyasi parti üyesi değildir.

5) Ömer Dinçer'in 19-21 Mayıs 1995 tarihinde Sivas'ta yapılan bir konferansta yaptığı "21. Yüzyıla Girerken Dünya ve Türkiye Gündeminde İslam" konulu konuşması (İddianame, s. 75-76), "Bilgi ve Hikmet" dergisinin Güz 1995 Tarihli -12. sayısında yayınlanmıştır. Bu tarihte AK PARTİ isminde bir parti yoktur. AK PARTİ, konuşmanın yapıldığı ve dergide yayınlandığı tarihten yaklaşık 6 sene sonra kurulmuştur. Kaldı ki 1995 senesinde Ömer Dinçer, üniversitede öğretim üyesidir ve AK PARTİ diye bir parti de yoktur ve Ömer Dinçer de her hangi bir siyasi partinin üyesi değildir.

İddianamede Ömer Dinçer'e isnat edilen açıklama, 24.12.2003 tarihlidir. Bu tarihte de Ömer Dinçer, AK PARTİ üyesi değildir. Ömer Dinçer'in AK Parti üyeliği, 22 temmuz 2007'de milletvekili seçilmesiyle gerçekleşmiştir.

G- YASAMA SORUMSUZLUĞU KAPSAMINDA OLAN FAALİYETLER DELİL OLARAK KULLANILMIŞTIR

Yasama yetkisinin kullanılması, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne aittir. Türkiye Büyük Millet Meclisi, bu yetkisini, Anayasa'nın koyduğu esaslara göre kullanır (Anayasa, m. 6). Kanun çıkarmak, değiştirmek ve kaldırmak, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin görev ve yetkilerindendir (Anayasa, m. 87) Kanun teklif etmeye, Bakanlar Kurulu ve milletvekilleri yetkilidir. Kanun tasarı ve tekliflerinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülme usul ve esasları, İçtüzükle düzenlenir (Anayasa, m. 88). Meclisin kabul ettiği kanunları, Cumhurbaşkanı onbeş gün içinde onaylar ya da bir daha

görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderebilir, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin aynen kabul ettiği kanunlar onaylanarak Resmi Gazete'de yayınlanır. (Anayasa, m. 89). Kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün şekil ve esas bakımlarından Anayasa'ya uygunluk denetimi ile Anayasa değişikliklerinin sadece şekil bakımından Anayasa'ya uygunluğunun incelenmesi ve denetlenmesi görev ve yetkisi, Anayasa Mahkemesi'ne aittir(Anayasa, m. 148).

Yasama faaliyetlerinin özgür bir ortamda yürütülebilmesi için "Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden, o oturumdaki Başkanlık Divanının teklifi üzerine Meclisce başka bir karar alınmadıkça bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar." (Anayasa, m. 83/1)

Buna rağmen iddia makamının; hükümetin Meclise kanun tasarısı sevk etmesini veya milletvekillerinin kanun teklifi vermesini ve milletvekillerinin yasalaşma süreçlerindeki konuşmalarını, iktidarın da bunları gerçekleştirecek güçte olmasını ve bunların partinin maçlarıyla örtüştüğünü belirterek, bunların AK PARTİ'ye isnat edilebileceğini iddia etmiş (İddianame, s. 26) ve bazı yasama çalışmalarını delil olarak kullanmıştır:

1) YASALAŞAN, KADÜK KALAN VE KOMİSYONLARDA BEKLEYEN KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

İddia makamı;

a) Yükseköğretim Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildiği, ancak bir daha görüşülmek üzere Cumhurbaşkanı tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne geri gönderilmesi (İddianame, s. 70-71),

b) 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunun 263'üncü maddesinin Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce değiştirilmesi ve bu değişikliğin yürürlüğe girmiş olması (İddianame, s . 66-68),

c) Fakir ve başarılı öğrencilerin Devletçe özel okullarda okutulmasıyla ilgili 31.7.2003 tarih ve 4967 sayılı Yasanın Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilmesi ve bu yasanın bir daha görüşülmek üzere Cumhurbaşkanı tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne geri gönderilmesi (İddianame, s. 107),

d) 7.12.2004 günü yürürlüğe giren 5272 sayılı Belediye Kanununun 15. maddesinin 1. fıkrası *"gayrisıhhi müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence*

yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek" görevini belediyelere, belediye sınırları dışında ise 5320 sayıl İl Özel İdaresi Kanununun 7. maddesi mucibince *"İl Özel İdaresi"*ne vermesi (İddianame, s. 108-109),

e) 13.6.2006 gün ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun "Mükellefler" başlıklı 2. maddesinin beşinci fıkrasının değiştirilerek "cemaat" kavramının yasalara girmesi (İddianame, s. 110-111),

f) Diyanet İşleri Başkanlığı Teşkilatı Kanununda değişiklik öngören kanun teklifinin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmesi (İddianame, s. 111),

g) Anayasanın 10'ncu ve 42'nci maddelerinde değişiklik teklifi ile 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunun Ek 17'nci maddesinde değişiklik yapılmasına dair kanun teklifinin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmesi (İddianame, s. 112-113),

Olarak özetleyebileceğimiz kanunlaşan, kadük kalan veya halen komisyonlarda bekleyen kanun tasarı ve tekliflerini partimiz aleyhine delil olarak kullanmıştır.

2) TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ ÇALIŞMALARINDA YAPILMIŞ KONUŞMALAR

Ancak iddia makamı, sadece kanunlaşan, kadük kalan veya halen komisyonlarda bekleyen kanun tasarı ve tekliflerini delil olarak kullanmakla kalmamış, ayrıca yasama çalışmaları sırasında milletvekillerinin yaptıkları konuşmaları da (Anayasa'nın 83'üncü maddesine rağmen) partimiz aleyhine delil olarak kullanmıştır. Bunlar;

a) Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Meclis Grubu Genel Kurulunda (2 adet) (İddianame, s. 38; 52-53),

b) Türkiye Büyük Millet Meclisi eski Başkanı Bülent Arınç'ın, TBMM'nin açılışının 86. yıldönümü, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı nedeniyle özel gündemle toplanan Genel Kurul'da (İddianame, s. 58-59),

c) Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik'in, 2005 yılı Kasım ayında TBMM Genel Kurulu'nda (İddianame, s. 72),

d) Mardin eski Milletvekili Nihat ERİ ve Ankara eski milletvekili Eyüp Sanay'ın 2003 yılı Aralık ayında TBMM Dışişleri Komisyonunda (İddianame, s. 77),

e) Diyarbakır eski Milletvekili Cavit Torun'un, TBMM'nin 19.6.2003 tarihli 96. birleşiminde (İddianame, s. 79),

f) Yozgat Milletvekili Mehmet Çiçek'in, TBMM Genel Kurulu'nun 27.4.2005 günlü 90. Bileşimin 4. oturumunda (İddianame, s. 83),

g) Türk Ceza Kanunun 263'üncü maddesinin değiştirilmesi sırasında Adıyaman Milletvekili Fehmi Hüsrev Kutlu'nun TBMM Genel Kurulu'nda (İddianame, s. 88),

h) Samsun eski milletvekili Musa Uzunkaya'nın, TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'ndaki SHÇEK, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü ve Özürlüler İdaresi Başkanlığı'nın 2007 yılı bütçe görüşmelerinde (İddianame, s. 89),

ı) Samsun eski milletvekili Musa Uzunkaya'nın Plan ve Bütçe Komisyonu'nda (İddianame, s. 89),

i) Ankara eski milletvekili Eyüp Sanay'ın 2005 yılı Kasım ayında, TBMM'de (İddianame, s. 90),

j) Tokat eski milletvekili Resul Tosun'un, 2005 yılı Mayıs ayında, parti grup toplantısında AİHM'nin Leyla Şahin davası hakkındaki kararı ile ilgili olarak (İddianame, s. 92-93),

Yaptıkları konuşmalardır.

Türkiye Büyük Milet Meclisi, yasal düzenlemeleri, hem şekil ve hem de esas bakımından Anayasa'ya uygun yapmak zorundadır. Meclisin kabul ettiği bir yasal düzenlemenin Anayasaya aykırı bulunması halinde tek müeyyidesi, Anayasa Mahkemesi tarafından iptaldir. Bunun başkaca bir müeyyidesi de yoktur. Anayasa Mahkemesi, çok sayıda kanun hakkında iptal kararı vermiştir. Bir kanun tasarı veya teklifinin Anayasa'ya aykırı olduğu iddiası veya Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi, siyasi parti kapatma nedeni değildir. Aksinin kabulü, Meclisin, siyasi partilerin ve milletvekilliğinin gereksiz hale gelmesi anlamına gelir.

Burada Anayasaya aykırı olan, iddia makamının; Anayasa ve İçtüzük'e uygun yasama çalışmalarından, Anayasa ve laikliğe aykırı olduğu sonucuna ulaşması, iddia makamının kendini adeta yasama faaliyetlerini denetleme yetkisiyle donatmasıdır. Ancak Bakanlar Kurulu'nun Kanun Tasarısı veya milletvekillerinin kanun teklifi vermeleri, salt Cumhuriyet Başsavcılığının değerlendirmesiyle Anayasaya aykırı hale gelmez. İddia makamı bu tavrıyla, Anayasanın yalnızca Anayasa Mahkemesi'ne tanıdığı denetim

yetkisini devşirmektedir. Oysa "Hiç kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz." (Anayasa, m. 6/3)

3- TÜRKİYE BÜYÜK MECLİSİ ÜYELERİNİN MECLİS ÇALIŞMALARINDAKİ OY VE SÖZLERİ İLE MECLİSTE İLERİ SÜRDÜKLERİ DÜŞÜNCELER YASAMA SORUMSUZLUĞU KAPSAMINDADIR

Oysaki iddia makamının kabul ve iddiasının aksine Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin Meclis çalışmalarındaki oy ve sözleri ile Mecliste ileri sürdükleri düşünceler, mutlak yasama sorumsuzluğu kapsamındadır. Anayasa'ya göre; "Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden, o oturumdaki Başkanlık Divanının teklifi üzerine Meclisce başka bir karar alınmadıkça bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar." (Anayasa, m. 83/1)

Yasama sorumsuzluğunun amacı milletvekillerine meclis çalışmalarındaki, oy, söz ve düşünce açıklamalarından mutlak manada sorumsuz tutulmasıdır. Demokrasilerde yasama sorumsuzluğu milletvekillerinin hiçbir şekilde hukuksal bir engelleme ile karşılaşmaksızın düşündüklerini özgürce ifade etmek için getirilmiş önemli bir güvencedir. Böylece, milletvekilleri kendileri yada mensup oldukları parti bakımından herhangi bir yaptırıma maruz kalmayacakları güvencesiyle yasama faaliyetlerine "özgür iradeleri" ile katılabileceklerdir.

İddianamede yasama sorumsuzluğu kapsamındaki oy verme ve yapılan konuşmaların kapatma davasına delil olarak sunulması, bir taraftan yasama sorumsuzluğunu temelden zedelemekte öbür taraftan da örgütlenme açısından olumsuz bir tesir icra etmektedir. Bu durum beraberinde pek çok sorunu da getirecektir.

Bizim siyaset hukukumuz partiler üzerine inşa edilmiştir. Öne çıkan partilerdir. Anayasanın 68. maddesinde "Demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsuru" olarak partileri öne çıkarmaktadır. Bir sorumsuzluk ki milletvekiline kolaylık getiriyor, kendi görevinin ifası noktasında bir imkan sağlıyor da partisini sıkıntıya soruyorsa o sorumsuzluğun aslında milletvekiline çok fazla bir yararı da yoktur, ve anlamı da kalmıyor. Çünkü benim şahsımı koruyor, partimi riske sokuyorsa ben zaten bu görevimi yeteri kadar yerine getiremem. Çünkü millet iradesinin büyük ölçüde siyasete yansıması partiler aracılığı ile oluyor. Araç ortadan kalktıktan sonra benim zaten görev yapabilme imkanım da ortadan kalkıyor. Meclis

çalışmaları sırasında yaptığım bir konuşmadan veya verdiğim bir tekliften dolayı eğer mensubu olduğum parti ha bugün kapatılıyor ha yarın kapatılıyor endişesini taşıyorsam o zaman yapacağım iki şey vardır. Ya susmak, ya da suya sabuna dokunmayan, vaziyeti kurtaran çalışmalarla durumu idare etmek.

Bunun bir başka sıkıntısı daha vardır. Eğer mutlak sorumsuzluk kapsamında bulunan bu konuşmalarımdan ve yaptığım çalışmalardan dolayı mensubu olduğum parti kapatılma durumu ile karşı karşıya olacaksa millet iradesi yirmidört saat, üçyüzatmışbeş gün iddia makamının nezaretinde olacaktır. Yani biz ve siyasi partiler denetimli serbestlik altındaki bir eski hükümlü durumunda olacağız. Meclisteki konuşmalar da buraya getirilebildiğine göre; biz, partimiz, bütün diğer siyasetçiler ve siyasi partiler tehdit altında olacağız demektir.

Diğer yandan kendisi için sorumluluk doğurmayan konuşmalar partisi için sorumluluk doğuruyorsa kendisi de bundan etkileniyor demektir. Mesela, ben mecliste bir konuşma yapıyorum, bu, yasama sorumsuzluğu kapmasına giriyor. Her türlü cezai müeyyidelerden kurtulmuş oluyorum, herhangi bir dava açılamıyor, tahkikat yapılamıyor, ama benim o konuşmalarımdan dolayı partim kapatma noktasına geliyorsa, hem ben, hem de partim kapatmanın sonuçlarından doğrudan ve dolaylı olarak etkilenebilecek demektir.

Kaldı ki başka bir sıkıntı daha karşımıza çıkıyor. Eğer yasama sorumsuzluğunu görevle ilgili biri teminat olarak anlamaz da kişiye özgü bir sorumsuzluk anladığımız takdirde bağımsız milletvekili ile partili milletvekili arasında bir fark, bir eşitsizlik meydana geliyor. Mesela, aynı konuşmayı bağımsız milletvekili olarak yaptığımda herhangi bir müeyyide söz konusu değil, ama partili olarak aynı konuşmayı yaparsam hem benim için hem de partim için yasaklar gelebilmiş olmaktadır. Halbuki demokratik toplum bir ölçüde örgütlü toplumdur. Yani örgütlü toplum demokrasinin gelişmesine, kökleşmesine yardımcı oluyor. Demokrasi bu kanallardan gelişiyor, yaptığınız bir işi partili olarak yaptığınızda buna ister siyasi ister cezai müeyyide terettüp ediyorsa o zaman partili olmak cezalandırılıyor.

Bir başka hususu daha dikkatlerinize sunmak istiyorum. Türkiye'de siyasi hayat her zaman sıkıntılarla doludur. Zaman zaman demokrasinin askıya alındığı dönemler olmuştur. Bu nedenle bir başka demokratik ülkede olmazlar bu ülkede zaman zaman olabilmekte ya da gündeme gelmektedir. Konumuzla ilgili şöyle bir varsayımda bulunalım. Ben bir konuşma yapacağım, sistemi eleştiren bir konuşma yapacağım, ama bir partiliyim.

Eğer ben bu konuşmayı bir partili olarak yaparsam hem kendi başımı hem de partimin başını belaya sokmuş olacağım yani cezai sorumluluk yok ama partim kapatılacak, ben de 5 yıl siyaset yasağına muhatap olacağım ama bu konuşmayı da önemsiyorum. O zaman şöyle bir muvazaa Türkiye'nin gündemine gelmiş olmaz mı? Bu sıkıntıyı aşabilmek için partimden ayrılacağım o tip konuşmaları meclis kürsüsünden bir süre yapacağım kamuoyuna vermem gereken mesajları, olaylar karşısındaki tepkilerimi dozunu kendimin ayarlayacağı üslupla söyleyeceğim, aradan zaman geçecek, sonra ayrıldığım partime geri döneceğim o takdirde Türkiye'de demokrasi bu tip muvazaalara sahne olacak. Hatta bazı partiler bu müeyyidelerden kurtulmak için birkaç milletvekilini muvazaalı olarak ayırıp söyleyeceklerini o kanaldan söylettirebilecektir.

Bu nedenle Anayasanın 69. maddesindeki 5 yıllık siyasi parti yasağı ve siyaset yasağı, 84. maddedeki milletvekilliğinin düşmesi, 83. maddedeki sorumsuzluk hükümlerinin birlikte değerlendirilerek uyumlu bir yoruma tabii tutulması zorunluluktur. Öyle bir değerlendirme sonucunda da 83. madde hükmünün daha özel bir hüküm olarak diğerleri karşısında üstün tutulması gerekir.

Kaldı ki, iddianamede partimiz milletvekillerine atfen yer verilen beyanların tamamı yasama sorumsuzluğu güvencesini gerektirmeyecek şekilde ifade özgürlüğü kapsamındadır.

H- CUMHURBAŞKANI ABDULLAH GÜL'ÜN EYLEMİ VE BEYANLARI DELİL OLARAK KULLANILMIŞTIR

Anayasamızın bir bütün olarak anlamı, sistemin üzerine oturduğu ilkeler ve sorumsuzluk kuralı birlikte değerlendirildiğinde, görevde bulunan bir Cumhurbaşkanı için yaptırım istenmesini hukuki bir temele bağlamanın imkanı yoktur. Şöyle ki:

1) "Cumhurbaşkanı Devletin başıdır. Bu sıfatla Türkiye Cumhuriyetini ve Türk Milletinin birliğini temsil eder; Anayasanın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını gözetir." (Anayasa, m.104/1).

2) Cumhurbaşkanı tarafsızdır. "Cumhurbaşkanı seçilenin, varsa partisiyle ilişiği kesilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği sona erer." (m.101/4) Bu çerçevede Abdullah Gül, 28.8.2007 tarihinde TBMM tarafından Cumhurbaşkanı seçilmiş, bu tarihte de Türkiye Büyük Millete Meclisi üyeliği sona ermiş ve AK PARTİ ile ilişiği kesilmiştir.

3) Cumhurbaşkanının siyasi sorumluluğu yoktur.

Cumhurbaşkanının tek başına veya re'sen yaptığı işlemlerden kimse sorumlu olmadığı gibi bunlara karşı yargı merciine de başvurulamaz. Anayasa'nın bu konudaki hükümleri açıktır: "Cumhurbaşkanının tek başına yapacağı işlemler ile Yüksek Askerî Şûranın kararları yargı denetimi dışındadır." (Anayasa, m. 125/2) "Cumhurbaşkanının resen imzaladığı kararlar ve emirler aleyhine Anayasa Mahkemesi dahil, yargı mercilerine başvurulamaz." (Anayasa, m. 125/2)

Cumhurbaşkanının, Başbakan ve ilgili bakanlar tarafından imzalanan kararlarından, Başbakan ve ilgili bakan sorumludur. "Cumhurbaşkanının, Anayasa ve diğer kanunlarda Başbakan ve ilgili bakanın imzalarına gerek olmaksızın tek başına yapabileceği belirtilen işlemleri dışındaki bütün kararları, Başbakan ve ilgili bakanlarca imzalanır; bu kararlardan Başbakan ve ilgili bakan sorumludur." (Anayasa, m. 105/1)

Bu nedenlerle, parlamenter hükümet sistemini benimsemiş Türkiye'de, Türkiye Büyük Millet Meclisi veya başka bir organın, siyasi sorumluluğu olmayan Cumhurbaşkanını görevinden uzaklaştırması da mümkün değildir.

4) Cumhurbaşkanı; belli şartların birlikte varlığı halinde sadece vatana ihanet suçundan dolayı suçlandırılabilir. Buradaki suçlandırılmama, sadece ceza hukuku anlamındaki yaptırımları değil, bütün kamusal yaptırımları içerir. Nitekim Anayasa, bu hususu net bir biçimde ortaya koymaktadır: "Cumhurbaşkanı, vatana ihanetten dolayı, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az üçte birinin teklifi üzerine, üye tamsayısının en az dörtte üçünün vereceği kararla suçlandırılır." (Anayasa, m. 105/3)

"Vatana ihanetten dolayı bile; ancak Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az üçte birinin teklifi üzerine, üye tamsayısının en az dörtte üçünün vereceği kararla Cumhurbaşkanının suçlandırılmasını kabul eden Anayasa'nın, Cumhurbaşkanının siyasi yasaklılığının talebi istemiyle Anayasa Mahkemesi'nde yargılanmasını kabul ettiğini veya buna izin verdiğini söylemek, mümkün değildir. Böylesi bir kabul, Anayasa'nın 105'inci maddesi ile uyuşmadığı gibi, parlamenter sistemin gerekleri ve Anayasa'nın benimsediği anlayışla da uyuşmaz.

Bu anayasal gerçeklik ve zorunluluk karşısında Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün davaya dahil edilmemesi gerekirken iddia makamının, "Diğer taraftan parti üyeliğinden ayrılanların fiil ve söylemleri de partiye isnat edilebilir. Bu anlamda Abdullah Gül'ün, parti kurucu üyesi, başbakan, başbakan yardımcısı ve dışişleri bakanı olarak eylem ve beyanları da partiye yüklenebilecektir."(İddianame, s. 24) gerekçesiyle, iddianamenin 65-70'inci

sayfaları arasında Cumhurbaşkanı hakkında 10 iddia ileri sürerek Cumhurbaşkanını davaya dahil etmesi, açık bir Anayasa ihlalidir.

Zira Abdullah Gül, Ak Parti üyeliğinden ayrılmış bir vatandaş değil, o yukarıda belirtilen Anayasal teminatlar altında Devletin başı, Türkiye'nin Cumhurbaşkanı'dır. İddia makamı, değişik yorum ve değerlendirmelerle Anayasa'nın açık hükümlerini kaldıramaz ve Anayasa'ya uygun bir hal, sırf iddia makamının iddiası veya değerlendirmesiyle Anayasaya aykırı hale gelmez. Çünkü Anayasamız, hukuk devleti anlayışımız ve benimsemiş olduğumuz hukukun evrensel ilkeleri buna imkan vermez.

Sonuç olarak; Cumhurbaşkanın, Cumhurbaşkanı olmadığı dönemdeki eylem ve söylemleri nedeniyle siyasi yasaklılığının ve o dönemde üyesi olduğu partinin kapatılmasının talep ve dava edilmesi ve bu davada Cumhurbaşkanının eylem veya söylemlerinin delil olarak kullanılması, parlamenter sistem, anayasa ve hukuk açısından mümkün değildir.

Kaldı ki, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'e yapılan isnatlar, Anayasa ve laikliğe aykırı değildir, "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayama hürriyeti (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, demokratik hukuk devletinin (Anayasa, m. 2) teminatı altındadır.

I- TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANI VE BAŞKANVEKİLİNİN EYLEM VE BEYANLARI DELİL OLARAK KULLANILMIŞTIR

Anayasa'nın 94 ncü maddesinin altıncı fıkrasına ve SPY'nın 24 ncü maddesinin ikinci fıkrasına göre, "Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ve Başkanvekilleri, üyesi bulundukları siyasi partinin ve parti grubunun Meclis içinde veya dışındaki faaliyetlerine; görevlerinin gereği olan haller dışında, Meclis tartışmalarına katılamazlar; Başkanı ve oturumu yöneten Başkanvekili oy kullanamazlar." (Anayasa, m. 94/3)

Bu hükümden anlaşılacağı üzere Meclis Başkanı ve Başkanvekilleri, tarafsız olup, parti faaliyetlerine katılamamaktadır. Bu tarafsızlığın gereği olarak Meclis Başkanına, Türkiye Büyük Millet Meclisini Meclis dışında temsil etmek, Cumhurbaşkanına vekalet etmek, Cumhurbaşkanınca Meclis seçimlerinin yenilenmesine karar verilirken kendisine görüş bildirmek ve Meclisi doğrudan doğruya veya üyelerin beşte birinin yazılı istemi üzerine toplantıya çağırmak gibi anayasal yetkiler verilmiştir.

Kuşkusuz Meclis Başkanı ve Başkanvekilleri, bir partinin üyesi olabilmektedir. Ancak konumu nedeniyle yaptıkları konuşmalar, partisi adına değil, kişisel olarak yapılmış sayılır. Bu nedenle Meclis Başkanının ve Başkanvekillerinin açıklamalarından üyesi olduğu partiyi sorumlu tutmak mümkün değildir.

Anayasa'nın bu açık hükmüne rağmen iddia makamı; "Ancak TBMM Başkanı ve Başkanvekillerine yönelik bu düzenleme, Başkan ve Başkanvekillerinin hiçbir eyleminin siyasi partiye isnat edilemeyeceği sonucunu doğurmamaktadır. Eğer Başkan ve Başkanvekillerinin eylemleri, açıkça bu kuralı da ihlal ederek, mensubu oldukları siyasi partinin eylem ve söylemiyle örtüşüyor ve bu kişiler, siyasi partinin gerçekleştirmek istediği projeyi ifade ve bu projeye destek anlamında diğer parti mensupları gibi hareket ediyorlar ise, siyasi parti tarafından kabul gören bu eylemler de siyasi partiye isnat edilebilecektir." biçimindeki yorumuyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ve Başkanvekillerinin eylem ve söylemlerinin de üyesi bulundukları siyasi partiye isnat edilebileceği sonucuna ulaşmıştır.

İddia makamı, Anayasaya aykırı bu yorumuna müsteniden Türkiye Büyük Millet Meclisi eski Başkanı Bülent Arınç'ın başkanlığı dönemine ait 15 açıklamayı (İddianame, s. 54-65) ve Türkiye Büyük Millet Meclisi eski Başkanvekili Sadık Yakut'un Başkanvekilliği dönemine ait bir açıklamayı (İddianame, s. 93) delil olarak sunmuştur.

İddia makamının bu yaklaşımı; Anayasa'nın, hukukun ve hukuk devletinin yok edilmesi ve hukuki güvenliğin hiçe sayılmasıdır. Oysaki iddia makamı, değişik yorum ve değerlendirmelerle Anayasa'nın açık hükümlerini kaldıramaz ve Anayasa'ya uygun bir hal, sırf iddia makamının iddiası veya değerlendirmesiyle Anayasaya aykırı hale gelmez. Çünkü Anayasamız, hukuk devleti anlayışımız ve benimsemiş olduğumuz hukukun evrensel ilkeleri buna imkan vermez.

Sonuç olarak; Meclis eski Başkanı ve Meclis eski Başkanvekilinin görevde oldukları dönemdeki açıklamaları nedeniyle siyasi yasaklılıklarının ve üyesi oldukları partinin kapatılmasının talep ve dava edilmesi ve bu davada açıklamalarının delil olarak kullanılması, anayasa ve hukuk açısından mümkün değildir.

Kaldı ki, Meclis eski Başkanı Bülent Arınç ve Meclis eski Başkanvekili Sadık Yakut'un açıklamaları; Anayasa ve laikliğe aykırı değildir, "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma

hürriyeti (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, demokratik hukuk devletinin (Anayasa, m. 2) teminatı altındadır.

İ- YÜRÜTME ORGANININ EYLEM VE SÖYLEMLERİ DELİL OLARAK KULLANILMIŞTIR

Anayasaya göre; idare, kuruluş ve görevleri ile bir bütündür ve kanunla düzenlenir (Anayasa, m. 123/). Kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür. Memurlar ve diğer kamu görevlileri ile üst kademe yöneticilerinin göreve başlama, atama, nakil, yükselme ve her türlü özlük hakkı kanunla düzenlenir (Anayasa, m. 128) . Memurlar ve diğer kamu görevlileri, Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlüdür (Anayasa, m. 129/1) Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimselerin, üstünden aldığı emri, yönetmelik, tüzük, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görmesi halinde, yerine getirmez. Bu durumda aykırılığı emri verene bildirir, üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, emri yerine getirir. Bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz. Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez. (Anayasa, m. 137). Bütün bunlarla birlikte idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır (Anayasa, m. 125/1).

Bu yasal düzenlemeler karşısında; kamu hizmetlerinde çalışan kamu personeli, görevde kaldığı sürece kamu görevlisi statüsünde kamu hizmeti gören Başbakan, Bakanlar Kurulu ve bakanlar sadece Anayasa, kanun, tüzük ve yönetmeliklere uygun görevlerini yapmak zorundadırlar. Kanunlar, Anayasaya; tüzükler Anayasa ve kanuna; yönetmelikler ise tüzük, kanun ve Anayasaya aykırı olamazlar. Ayrıca hem yasal ve idari düzenlemelere ve hem de idari işlem ve eylemlere karşı yargı yolu da açıktır.

Bütün bu anayasal ve yasal düzenlemeler açıkça gösteriyor ki memurlar ve diğer kamu görevlileri, siyasi iktidarın kanunsuz ve keyfi emirlerinin veya siyasi partinin değil; sadece siyasi iktidarın Anayasa, kanun, tüzük ve yönetmelik hükümlerine uygun emirlerinin uygulayıcısıdır. Bu nedenle, kamu görevlilerinin hizmet sunarken siyasi amaçlar gütmeleri, mümkün değildir. Ayrıca hem kamu görevlisi alımı ve hem de üst düzey kamu görevlilerinin atanması kanunla düzenlenmiş olup, siyasi iktidarın kanuna aykırı uygulama yapması da mümkün değildir.

Anayasal ve hukuksal durum ile fiili gerçek bu iken iddia makamının " … Bu bağlamda, devlet birimlerinde siyasi parti mensuplarına yakın planda çalışan (müsteşar, genel müdür gibi) kişilerin eylemleri, siyasi partinin amaçlarını ifadeye yönelikse, bu eylemler o birim üstü parti mensuplarınca ve ayrıca/dolayısıyla siyasi parti organlarınca zımnen veya açıkça benimseniyorsa, bunlarda siyasi partiye isnat edilebilecektir. Çünkü, siyasi partinin özellikle iktidardaki siyasi partinin amaçladığı modeli oluşturmak adına, bir bütünlük içerisinde ve bir bütünün parçalarını oluşturmak adına bu eylemler gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla devlet kadrolarında yer alan anılan görevlilerin belirtilen eylemleri de, siyasi partinin bakış açısına ve bunun bir gereği olarak ortaya çıktığından, biçimlendiğinden, siyasi partiye isnat edilebilecektir." (iddianame, s. 25) demek suretiyle;

1) Bazı okullarda ve TÜBİTAK ödül töreninde başörtülü öğrencilere ödül verilmesini (İddianame, s. 48),

2) "Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Kursları ile Öğrenci Yurt ve Pansiyonları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" 24.11.2003 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanması ve bilahare 24.11.2003 tarihinde yapılan değişiklik ile getirilen düzenlemelerin kaldırılmasını (İddianame, s. 51),

3) Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün Dışişleri Bakanı olduğu dönemde Bakanlığın, Büyükelçiliklerimize genelge göndermesini (İddianame, s. 65-66),

4) 2005 yılında Milli Eğitim Bakanlığı "Din Öğretimi Genel Müdürlüğü"nce din kültürü ve ahlak bilgisi dersi müfredatında değişiklik yapılmasını ve bilahare bundan vazgeçilmesini (İddianame, s. 72),

5) Milli Eğitim Bakanlığı'nın, ''Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği"nde değişiklik yapmasını (İddianame, s. 106),

6) Milli Eğitim Bakanlığı'nın, Açık Öğretim Lisesi Yönetmeliği'ni yeniden düzenlemesini (İddianame, s. 107),

7) "Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik"in 15. maddesinin yürürlükten kaldırılmasını (İddianame, s. 107),

8) Fakir ve başarılı öğrencilerin Devletçe özel okullarda okutulmasıyla ilgili yönetmelik çıkarılmasını (İddianame, s. 107),

9) Milli Eğitim Bakanlığı'nın 19.4.2006 gün ve 5855 sayılı Merkezi Sistem Sınav Yönergesi'nde değişiklik yapılmasını (İddianame, s. 107-108),

10) İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik hazırlanarak 10.8.2005 tarih ve 25902 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandığı ve İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik hükümlerinin uygulanmasına ilişkin İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün 14.10.2005 gün ve 82663- 2005/107 sayılı genelge yayınlamasını (İddianame, s. 108-110),

11) Sağlık Bakanlığı'nca Sağlık Kuruluşları Ruhsatlandırma Yönetmeliği Tasarısı çalışması yapılmasını (İddianame, s. 110),

12) Devlet Planlama Teşkilatı'nın 9. Kalkınma Planı hazırlıkları kapsamında oluşturulan Gelir Dağılımı ve Yoksullukla Mücadele Özel İhtisas Komisyonun taslak raporunda, "zekat" sisteminin özel kurum ve teşkilatına kavuşturulması, bu amaçla "Zekat Mağazalar Zinciri" oluşturulması önerisinin bulunmasını (İddianame, s. 110)

13) Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan "Milli Eğitim Bakanlığı Açık Öğretim Lisesi Yönetmeliği"nin 14.12.2005 gün ve 26023 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmesini (İddianame, s. 111-112)

14) Bazı okullara türbanlı öğrencilerin girdiği iddialarını (İddianame, s. 111-112),

15) Milli Eğitim Bakanlığı'nın başkaca icraatlarını (İddianame, s. 113) ve diğer bakanlıklarda kadrolaşma iddialarını,

Hepsi birer yürütme organı tasarrufu olan hususları, iddianameye koyması açık bir Anayasa ihlalidir.

J- YEREL YÖNETİMLERİN İCRAATLARI, LAİKLİĞE AYKIRI EYLEM DEĞİLDİR

"Mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir.

Mahallî idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir.

…

Merkezî idare, mahallî idareler üzerinde, mahallî hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahallî ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idarî vesayet yetkisine sahiptir.

Mahallî idarelerin belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacı ile, kendi aralarında Bakanlar Kurulunun izni ile birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezî idare ile karşılıklı bağ ve ilgileri kanunla düzenlenir. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır." (Anayasa, m. 127/1-2, 5-7)

Görüldüğü gibi yerel yönetimler; kuruluş, görev ve yetkileri yerinden yönetim ilkesine göre kanunla belirlenen ve yönetim organları seçimle işbaşına gelen tüzel kişilikler olup, mahalli hizmetleri kanunda belirtilen usul ve esaslara ve idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yerine getirirler. Merkezi idarenin, yerel yönetimler üzerinde vesayet denetimi vardır. Ayrıca yerel yönetimlerin her türlü iş ve işlemlerine karşı da yargı yolu açıktır(Anayasa, m. 125/1). Dolayısıyla yerel yönetimler; hem kendi meclisinin denetimine, hem halkın denetimine, hem merkezi idarenin vesayet denetimine ve hem de yargı denetimine tabidir.

Yerel yönetimler, bütün iş ve işlemlerini, Anayasa, kanun, tüzük ve yönetmeliklerde belirlenmiş usul ve esaslara göre yerine getirmek zorundadırlar.

Ayrı bir tüzel kişilik olan yerel yönetimlerin eylemlerinin, AK PARTİ'ye isnadı hukuken münkün olmadığı gibi, bunların delil olarak kullanılması da mümkün değildir. Buna rağmen iddia makamı;

1) Samsun ili Gazi Beldesi Belediye Başkanı Süleyman Kaldırım'ın' önsöz yazdığı 'Muhtasar İlmihal-Resimli Namaz Hocası' adlı kitabı dağıtmasını (İddianame, s. 103),

2) Dinar İlçesi Belediye Başkanı Mustafa Tarlacı'nın, 2005 yılı Ramazan ayı boyunca 8 camide teravih namazı kıldırmasını (İddianame, s. 103),

3) Adalet ve Kalkınma Partisi İzmir Yönetim Kurulu Üyesi Avukat Ayşe Yüreklitürk'ün İzmir İl Genel Meclisi'nin 2005 yılı Aralık ayında yapılan toplantısına türbanla katılmasını (İddianame, s. 104),

4) Eyüp Belediye Başkanı Ahmet Genç hakkındaki iddiaları (İddianame, s. 104),

5) Tuzla Belediyesince "Delilleriyle Aile İlmihali" kitabının dağıtılmasını (İddianame, s. 104),

6) Beyoğlu Belediyesi'nin, 2006 yılında ilköğretim öğrencilerine "Çocuklara Trafik Bilgileri ve Eğitimi" adlı trafik rehberini dağıtmasını (İddianame, s. 104),

7) Silivri Belediyesince 2006 yılında, önsözü M.Ertuğrul Düzdağ tarafından yazılan Mehmet Akif Ersoy'un "Safahat" isimli kitabının dağıtımını (İddianame, s. 104-105),

8) Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı İbrahim Karaosmanoğlu'nun, 2006 tarihinde üzerinde kartviziti ve Ak Parti logosu bulunan 5.000 adet Kuran-ı Kerim'i Büyükşehir amblemini taşıyan çantalar içerisinde belediye personeli aracılığıyla kentte dağıttırmasını (İddianame, s. 105),

9) Bolu Belediye Başkanı Alaaddin Yılmaz'ın 2004 yılı Kasım ve Aralık aylarında belediyenin görevleri içerisinde bulunmadığı halde belediye ait otobüsü seyyar mescit haline dönüştürmesini (İddianame, s. 105),

10) Konya'nın Seydişehir Belediye Başkanı İbrahim Halıcı'nın konuşmasını (İddianame, s. 105),

11) Denizli Belediye'sinin "Öğretmen Yusuf Batur Caddesi" ismini "Meclis Caddesi" olarak değiştirmesini (İddianame, s. 105),

12) Isparta Belediye Başkanı Hasan Balaman hakkındaki iddiaları (İddianame, s. 106),

Delil olarak kullanmıştır.

Kaldı ki söz konusu tasarruflarla ilgili sessiz kalınmamış, hepsi hakkında idari tahkikat ve kimileri hakkında da adli tahkikat yapılmıştır.

Ayrıca bazı Belediye Başkanları, kamuoyunda yanlış algılanan tasarruflarından derhal sarfınazar etmiş ve yanlış anlamaya yol açan hususları düzeltmişlerdir(Örneğin; Beyoğlu Belediye Başkanı Ahmet Misbah Demircan'ın trafik rehberini toplatıp eleştirilen kısmı düzeltmesi ve Isparta Belediye Başkanı Hasan Balaman'ın dağıttığı kitabı toplatıp imha ettirmesi ve eleştirilen kısmı çıkarıp kitabı yeniden basması).

Öte yandan AK PARTİ de; Belediye Başkanlarının faaliyetleri hakkında duyarlı davranmış ve Belediye Başkanlarını faaliyetlerinden dolayı uyarmıştır. Nitekim, AK PARTİ Yerel Yönetimler Başkanlığı, 2006 yılı Mayıs ayında bazı basın ve yayın organlarında yer alan "AK PARTİ'li belediyelerin

kültürel faaliyetler çerçevesinde dağıttığı kitaplara ilişkin tartışmalar" nedeniyle, 24.5.2006 tarih, yyön/81.07./2006-1696 sayı ve "Kültürel Amaçlı Toplantılar ve Yayınlar" konulu genelgeyi bütün AK PARTİ'li belediye başkanlarına göndermiştir.

AK PARTİ Genel Başkan Yardımcısı, Yerel Yönetimler Başkanı ve Kocaeli Milletvekili Nihat Ergün imzası ile yayınlanan bu genelgede şu hususlara vurgu yapılmıştır (Bkz. Ek-2 Diğer parti mensuplarımız hakkındaki iddialara cevaplarımız, EK-30):

"Son zamanlarda belediyelerimizin kültürel içerikli toplantı, panel ve konferansları ile dergi, kitap, broşür gibi basılı neşriyatında, kamuoyunu yanlış yönlendirebilecek, yanlış anlaşılabilecek, başkalarınca istismar edilebilecek veya gereksiz tartışmalara yol açabilecek nitelikte politik-sosyal ve dini konular işlendiği görülmüştür.

Belediyelerin asli görevleri arasında yer almayan ve basın yayın organlarına da intikal eden bu hususların parti programımıza, partimiz temel ilke ve amaçlarına da uygun olmadığı ve partimiz genel merkezince tasvip edilmediği bilinmelidir.

Sosyal ve kültürel amaçlı çalışmalar ve yayınlar konusunda yukarıdaki hususlara özen gösterilmesi gereğini önemle rica eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim."

K- KİŞİSEL GÖRÜŞLER KAPATMA DELİLİ OLARAK KULLANILMIŞTIR

Kişisel görüşler, kapatma nedeni ve kapatma davası delili olarak kullanılamaz ve bir siyasi partiye isnat edilemez.

İddianamede yer alan konuşmalardan, Genel Başkanın konuşmaları ile Mecliste Grup adına yapılan konuşmalar dışındaki açıklamaların tamamı, kişisel görüş açıklamasıdır. Bunların partiyi bağlaması mümkün değildir.

Ayrıca iddianamede yer alan değerlendirme ve tespitlerden bazıları, kendisinin kişisel görüş açıklaması olduğunu açıkça itiraf etmektedir. Örneğin;

1) Devlet Bakanı Mehmet Aydın'ın; 2004 yılı Nisan ayında Almanya'da Frankfurter Allgemeine gazetesine verdiği demeçte "Eğer bir kadın kapanması gerektiğini düşünüyorsa, **bu konuda bir demokrat olarak sadece şunu söyleyebilirim:** buna hakkı var" (İddianame, s. 89) ifadesi,

2) İstanbul milletvekili Egemen Bağış'ın, 2005 yılı Aralık ayında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Leyla Şahin davası hakkındaki kararı ile ilgili olarak; "Başörtüsü kullananların kullanma hakkına **saygı duyuyorum.** Aynı şekilde ben başörtüsünü savunduğum kadar **mini eteği de savunuyorum**. Çünkü ikisi de ifade özgürlüğünün gereğidir. İnsanlar ülkede istedikleri gibi yaşayabilmelidir, **diye düşünüyorum**… Leyla Şahin davasında karar verenler bu acıyı yaşayanlar değil, onların ülkesinde böyle bir sorun yok. Benim üniversiteye gidemeyen kardeşlerim, bacılarım arkadaşlarım var… Bu tamamen bir insan hakları ayıbıdır **benim açımdan**" (İddianame, s. 92) açıklaması,

3) İstanbul milletvekili Egemen Bağış'ın 2008 Ocak ayı içinde Konrad Adaneur Vakfı'nı davetlisi olarak gittiği Berlin'de bir gazetecinin türban konusundaki sorusu üzerine: **"… Bu benim düşüncem. Partimin düşüncesini soruyorsanız, henüz bu konuyu konuşmadık."** (İddianame, s. 98) değerlendirmesi, açık birer kişisel görüş açıklamasıdır.

Bu açıklığa rağmen iddia makamının; "…Bu noktada şunu da belirtmek gerekmektedir ki, partiyi temsil eden organlarca gerçekleştirilen eylem veya söylemlerin, partinin değil kendi kişisel görüşleri olduğu açıklanmadıkça, bu söylem ve eylemler de partiye isnat edilebilecektir. Ancak, siyasi partiyi sorumluluktan kurtarmak adına, siyasi partinin amaç ve hedefleriyle örtüşen eylem ve söylemlerin, kendi kişisel görüşleri olduğunun açıklanması da, kuşkusuz siyasi partiyi sorumluluktan kurtarmayacaktır." (İddianame, s. 24) demek suretiyle iddia makamı; bir taraftan "Kişisel görüş olduğu belirtilen açıklamaların partiye isnat edilemeyeceğini" ifade ederken, diğer yandan "Siyasi partinin amacıyla örtüşen eylem ve söylemlerin o partiyi sorumluluktan kurtarmayacağı" iddia etmesi, kendi içinde bir çelişki olduğu gibi hukukun evrensel ilkeleri ve Anayasa ile de bağdaşmamaktadır.

Zira bir hukuk devletinde, hiçbir zaman bir kişinin kişisel görüşü, başkasına veya üyesi olduğu dernek, vakıf veya partiye isnat edilemez. Partinin görüş veya amaçlarıyla benzerlik taşıması da bu gerçeği değiştirmez.

Bu nedenlerle kişisel görüş açıklamaları, hukuken, siyasi parti kapatma nedeni ve siyasi parti kapatma davalarında delil olarak kullanılamaz.

L- LEHE OLAN DELİLLER TOPLANMAMIŞ VE KULLANILMAMIŞTIR

Hukuk devletinde iddia makamı, iddiasını maddi gerçekler üzerine bina eder. Maddi gerçeği araştırmak ve işin hakikatini ortaya çıkarmak, leh ve aleyhteki delilleri toplamak ve adil bir yargılanmanın yapılmasına yardımcı olmak, iddia makamının görevi ve yükümlülüğüdür. (Ceza Muhakemesi Kanunu, m. 160). "Cumhuriyet savcısı, doğrudan doğruya veya adli kolluk görevlileri aracılığı ile her türlü araştırmayı yapabilir; yukarıdaki maddede yazılı sonuçlara varmak için (Maddi gerçeği ortaya çıkarmak ve adil yargılamayı temin, CMK, M. 160) bütün kamu görevlilerinden her türlü bilgiyi isteyebilir. Cumhuriyet savcısı, adli görevi gereğince nezdinde görev yaptığı mahkemenin yargı çevresi dışında bir işlem yapmak ihtiyacı ortaya çıkınca, bu hususta o yer Cumhuriyet savcısından söz konusu işlemi yapmasını ister." (Ceza Muhakemesi Kanunu, m. 161/1, ve devamı)

Görüldüğü üzere adil bir yargılama için, maddi gerçeğin ortaya çıkarılması yanında, tarafların lehinde ve aleyhindeki delillerinde hukuka uygun bir biçimde toplanması da iddia makamının görevi ve yükümlülüğüdür.

Partimiz hakkındaki iddianame ve bu iddianamedeki iddialar incelendiğinde, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın bu yükümlülüğünü ve görevini yerine getirmediği açıkça görülmektedir. Şöyle ki:

1) İddia makamı, iddianameye aldığı her bir iddiada aleyhe olduğunu düşündüğü hususları öne çıkarmış, lehe olan hususları görmezlikten gelmiş ve dikkate almamıştır. İddianameye alınan bir beyanın içinde, iddia makamının iddiasını tekzip eden beyanlar olduğu halde iddia makamı, bunları öne çıkarmamış, aksine aleyhe olduğunu düşündüğü kelime veya cümleleri "siyah"(koyu/bolt) yazarak öne çıkarmıştır. Her bir iddia da bu yaklaşımı görmek mümkündür. İddianame, bunun açık bir kanıtıdır.

2) İddia makamı, lehe hiçbir delil toplamamıştır. Aksine iddia makamı, aslı olmayan iddiaları delil olarak iddianameye almış, delil oluşturmuş, delillerin lehe olan kısımlarını çıkarmış ve yapılmış açıklamaları da yorumla başkalaştırıp, onlara laiklik karşıtı anlamlar yüklemiştir.

Bir kişinin birkaç açıklamasından hareketle onu, laiklik karşıtı göstermek, hakkaniyet ve adaletle ve hukukla bağdaşmaz. Eğer laiklik karşıtlığı konuşma sayısına göre tespit edilebiliyorsa (İddia makamının yaklaşımına göre), o zaman herkesin laiklik lehine söylediği ve yaptığı

şeyleri de tespit edip birlikte değerlendirmek hukukun gereği değil midir? Elbette ki bunu yapmak, hukukun, yasanın ve adaletin gereğidir. Ancak iddia makamı, hakkında siyasi yasak talep ettiği hiçbir kişinin laiklik lehine açıklamalarına ve hakkında kapatma talep ettiği AK PARTİ'nin laiklik lehine tek bir icraatına bile yer vermemiştir.

3) Ayrıca iddia makamı, iddianameye aldığı bazı beyanları, açıklamanın lehe olduğunu düşündüğü kısımlarını çıkartarak (Kırparak/cımbızlayarak) iddianameye almıştır. İşte birkaç örnek:

a) Ak Parti Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan hakkındaki 2 numaralı iddia (İddianame, s. 27), Yargıtay Başkanı Eraslan Özkaya'nın 2003 Adli Yılı açılış konuşmasında, "…Sınırsız din ve vicdan özgürlüğü isteyenlerle İslami devlet kurmak isteyenlerin amaçları aynı…" şeklindeki sözlerine ilişkin değerlendirme ve eleştirileri içermektedir.

Başbakanın aynı beyanı içerisinde açıkça; **"Din ve vicdan özgürlüğünü savunmak hiç bir zaman din devleti kurmak değildir, bunu böyle değerlendirmek çok yanlıştır"** dediği halde iddia makamı, iddianameye alınan metinde bu kısmı "…"şeklinde geçmiş ve iddianameye almamıştır. İddianameye alınmayan bu kısım, iddia makamının iddiasını yalanlamaktadır.

Başbakanın sözlerinin bir kısmını makaslayan iddia makamı, bununla yetinmemiş, daha da ileri giderek Başbakanın açıklamalarını; söylenilen yer, zaman, neden ve muhatap bağlamından koparıp, söyleyenin kastına rağmen anlamlandırmış ve bu suretle Başbakanı "Siyasal İslam'a sınırsız bir özgürlük alanı yaratmak" ve "Devleti bir inancın hüküm ve kuralları çerçevesinde yeniden biçimlendirmek ve dönüştürmek" (İddianame, s. 116-117)le itham etmiştir. Halbuki Başbakanın, böyle bir niyeti, böyle bir düşüncesi, böyle bir açıklaması ve böyle bir çalışması yoktur. Beş senelik AK Parti iktidarı ve yaptıkları, bunun tanığıdır.

Hukuk devletinde iddianameler; vehimler, tahminler veya yorumlar üzerine değil, Anayasa ve yasalara uygun somut gerçeklikler üzerine bina edilir.

b) Bekir Bozdağ'ın; "Kamu kurumları ve ortaöğretime yönelik bir çalışmamız, böyle bir niyetimiz yok. Anayasaya açık açık yazdık. Buna rağmen hala bu noktada sorgulama yapanlar var. Görüntülerin çoğunun yalan çıktığı, başka haberlerden de anlaşılıyor. Bu konuda süreci tıkamak isteyenlerin, iyi niyetten uzak gayretlerinin ürünü diye düşünüyorum." dediği, gazetecilerin basında yer alan fotoğrafları görüp görmediğini

sormaları üzerine Bekir Bozdağ, " Gördüm. Daha önce de gördüm. Hepsi yalan çıktı." ifadeleri iddianameye alınırken (İddianame, s. 102), aynı konuşmada geçen ve basında yer alan; "Bozdağ, bugün bazı hastanelerde başörtülü personelin çalıştığını gösteren haberlerin hatırlatılması üzerine de "Biz bu konudaki düşüncemizi gayet açık söyledik. Dedik ki sadece yükseköğrenime dönük düzenleme yapıyoruz. Hatta eleştiriler olunca hazırladığımız metne 'yükseköğrenim' kelimesini de ekledik. Bizim kamu kurumlarına veya ortaöğretime dönük bir çalışmamız yoktur, böyle bir niyetimiz de yoktur. Biz bunu defalarca açıkladık. Böyle bir niyetimiz yok, böyle bir çalışmamız yok, böyle bir uygulamamız yok…" şeklinde konuştu.

Bozdağ, bu açıklamalara rağmen hala "sorgulama yapanların" iyi niyetli hareket etmediklerini söyledi. Görüntülerin hatırlatılması üzerine de Bozdağ şöyle konuştu:

"Görüntüleri çoğunun yalan çıktığı daha sonraki başka haberlerden de anlaşılıyor. Bunlarla ilgili görüntüsü olanlar ilgili makamlara ihbarda bulunur, onlar da gereğini yapar. Bu konuda süreci tıkamak isteyenlerin iyi niyetten uzak gayretlerinin ürünü diye düşünüyorum.

Daha önce de fotoğraflar gördük, daha sonra hepsi yalan çıktı. En son geçen haftalarda yaşadık, aynı gazetenin verdiği örnekler… Arkası boş… Böyle bir uygulama varsa ilgili makamlara bildirilir, onlar da gereğini yapar. Yapmazlarsa yapmayanlar hakkında gereği yapılır. En son Tarsus'ta yaşanan hadise… Nerelere çekildi, arkasından neler çıktı. Bizim dönemimizde böyle bir uygulama olmamıştır, olmasında da müsaade etmedik. Bundan sonra da etmeyeceğiz. Bizim kamuya, ortaöğretime veya ilköğretime dönük bir çalışmamız yok… Ama bizim olmayan niyetimizi, olmayan çalışmamızı varmış gibi gösterenler kendi ahlak anlayışları içerisinde bunu yansıtabilirler." (Anadolu Ajansı, 25.02.2007) açıklamaları hiç görmemiş ve iddianameye almamıştır.

M- AK PARTİ VE LAİKLİKLE İRTİBATI KURULMAYAN İLGİSİZ İDDİA VE EKLERLE İDDİANAME VE EKLERİ KABARTILMIŞTIR

1) İddianamede laiklikle uzaktan yakından ilgisi olmayan, Mahkeme Başkanlarının veya mahkeme kararlarının veya muhalefetin veya basının veya YÖK'ün veya toplumsal sorunların eleştirisi, değerlendirilmesi mahiyetindeki konuşmaların muhatabı laiklik olmadığı halde, bu konuşmaların tamamına laiklik muhatap kılınmış ve neredeyse

iddianamedeki açıklamaların tamamı bu minval bir kurgu ve yorumla laiklik karşıtı beyanlar olarak takdim edilmiştir. Bu, zoraki bir ilgi kurmadır. Hukuken ve fiilen olmayan bir ilgiyi iddia makamı kuramaz. Bunun aksine ise hukuk izin vermez. Ama ne gariptir ki iddia makamı neredeyse her iddiasında, ilgisiz bir açıklamadan laiklik karşıtlığı çıkarmayı başarmıştır.

2) İddianamenin ekleri arasında da ilgisiz bir sürü delil sunulmuştur. İddianamenin 138-139'uncu sayfalarındaki 4 paragrafta (2,3, 4 ve 5'inci paragraflar), iddianamenin eki 12-13'üncü klasörlere; iddianamenin 139'uncu sayfasındaki 2'inci paragrafta, iddianamenin eki olarak 14-17'klasörlere atıf yapılmıştır.

12 ve 13 numaralı klasörlerde yer alan ekler (Deliller), 4 paragrafla ilgilidir. Klasörler incelendiğinde, hangi ekin ne için konulduğunu tespit mümkün değildir.

Yine aynı şekilde, 14-17'nci klasörler, yani 4 adet klasör dolu ekler (Deliller), sadece bir paragrafla ilgilidir.

Bu klasörlerdeki eklerin, hangi iddia ile ilgili olduğunu ve niçin konulduğunu tespit mümkün değildir. Hukuk devletinde iddia makamı, hangi delili niçin koyduğunu açıklamak ve hangi delille neyi ispat etmek istediğini göstermek zorundadır. Aksi takdirde bu eklere, sağlıklı bir cevap vermek ve bu eklerden hareketle hukuka uygun sonuçlara ulaşıp, hüküm kurmak mümkün değildir.

İddia makamının, iddianamenin eki klasörleri ve içindeki eklerini, adeta Seka Kağıt Deposu olarak görüp, eline ne geçtiyse, aslı var mı yok mu?, maddi gerçeği yansıtıyor mu yansıtmıyor mu? demeden ve bu yönde bir araştırma yapmadan iddianamenin ekine koyması, Anayasa ve hukuka uygun bir yaklaşım değildir.

3) Öte yandan hangi iddia ile ilgili olduğu belli olan ekler de var. Ancak bu ekler, karışık verilmiştir. İddianamedeki metinin, hangi ekten alındığı kesin belli olmasa da, eklerin iddia ile irtibatının kurulması mümkün olabilmektedir. Ancak iddianamede öyle ekler var ki, bunların iddia ile ilgisini kurmak mümkün olamamıştır. İşte bu eklerden bazıları:

a) AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan hakkındaki 12 numaralı iddia (İddianame, s. 31) ekinde (12 numaralı ek); yazar Ergün Poyraz'a ait, 15.10.2002' Ankara'da yayımlanan 264 sayfadan ibaret "Patlak Ampül" adlı bir kitap fotokopisi yer almaktadır.

İddianamenin hiçbir yerinde bu kitaba yapılmış doğrudan veya dolaylı bir yollama yoktur. Buna rağmen bu kitabın 12 numaralı iddianın ekine konulmuş olması, dikkat çekicidir.

b) AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan hakkındaki 47 numaralı iddianın (İddianame, s. 49) ekleri arasında, CD var; ama deşifresi yok.

Ayrıca CD izlendiğinde, 22 Temmuz seçimleri öncesi NTV'de yapılan programın CD'si olduğu ve iddianamede tırnak içinde yazılı metinle ilgisinin bulunmadığı açıktır.

47 Numaralı iddiada, 22 Temmuz seçimlerinden önce yapılmış bir konuşma, Ocak 2008'de yapılmış bir konuşma olarak sunulmuştur.

c) Bülent Arınç hakkındaki 1 numaralı iddiada (İddianame, s. 54) adı geçen ve Meclis Başkanı danışmanı olarak atanan Kemal Öztürk'ün yazdığı kitap ve hazırladığı belgesel ile Ak Parti arasında hiçbir illiyet bağı yoktur.

d) Bülent Arınç hakkındaki 13 numaralı iddianın (İddianame, s. 62-63) ekleri (EK-68) arasında İran İslam Cumhuriyeti Anayasası yer almaktadır. İran İslam Cumhuriyeti Anayasası ile Bülent Arınç'ın konuşması arasında veya AK PARTİ arasında veya iddianame arasında bir bağ kurmak mümkün değildir.

e) Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik'in, *"Türkiye'de Değişim, Demokrasi ve Aydınlar"* adlı kitabına koyduğu "Bir başka açıdan Atatürkçülük" başlıklı makalesi (İddianame, s. 73-74), 1994 yılında yazılmış ve Türkiye Günlüğü Dergisinde yayınlanmıştır.

Makalenin yayınlandığı tarihte AK PARTİ diye bir parti bulunmadığı gibi, Hüseyin Çelik de siyasetçi değildir, üniversitede görevli bir bilim adamıdır.

f) Ömer Dinçer hakkındaki iddia (İddianame, s. 75-76), AK PARTİ ile ilgili değildir. AK PARTİ'nin kuruluşundan yaklaşık 6 sene önce üniversitede öğretim üyesi olan birisinin yaptığı bir konuşmasından ve bu konuşmanın bir dergide yayınlanmasından AK PARTİ'yi sorumlu göstermek hukuken mümkün değildir. Bu iddianın, iddianame ile ve AK PARTİ ile hiçbir ilgisi yoktur.

g) Ankara Üniversitesi Senatosu'nun Kuran kurslarıyla ilgili aldığı karar ve Anakara Üniversitesi Rektörü Nusret Aras'ın milletvekillerine gönderdiği mektubun Ak Parti ile bir ilişkisi yoktur. Kaldı ki bir üniversite senatosu

kararının, bir ölçü norm olmadığı ve Anayasa'nın laiklik anlayışı gibi algılanamayacağı da açıktır (İddianame, s. 79).

ı) Anayasa Mahkemesi'nin 43. kuruluş yıldönümü töreninde, dönemin Anayasa Mahkemesi Başkanı Mustafa Bumin'in "Laiklik ilkesinin Türkiye için önemi" konulu konuşmasının AK PARTİ ile bir ilgisi yoktur (İddianame, s. 80-83).

i) İlim Yayma Cemiyeti'nin 52. Genel Kurultayında, İlim Yayma Cemiyeti Genel Başkanı Hamza Akbulut'un konuşmasının AK PARTİ ile hiçbir ilişkisi yoktur (İddianame, s. 84).

j) YÖK Başkanı Prof. Dr. Yusuf Ziya Özcan'ın 24.02.2008 gün ve 225 sayı ile üniversite rektörlerine gönderdiği bir yazının AK PARTİ ile hiçbir ilgisi yoktur. YÖK özerktir (İddianame, s. 100).

N- YORUMLA TAHRİF EDİLEN EYLEM VE BEYANLAR DELİL OLARAK KULLANILMIŞTIR

Görüldüğü üzere Anayasa ve hukukun evrensel kurallarına aykırı bir biçimde iddia makamı;

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün açıklamalarını, Türkiye Büyük Millet Meclisi eski Başkanı Bülent Arınç'ın açıklamalarını, Türkiye Büyük Millet Meclisi eski Başkanvekili Sadık Yakut'un beyanlarını, yasama organının yasama faaliyetlerini ve milletvekillerinin Meclis çalışmaları sırasındaki konuşmalarını, yürütme organının iş ve işlemlerini, yerel yönetimlerin faaliyetlerini, asılsız haberleri, tekzip edilmiş açıklamaları, kişisel görüşleri, bizzat kendi oluşturduğu delilleri, AK PARTİ'nin kuruluşundan önceki olay ve açıklamaları, AK PARTİ üyesi olmayanların eylem veya söylemlerini, AK PARTİ ile hiçbir illiyet bağı olmayan kişi, konu, olay ve açıklamaları, adli yargılama veya adli soruşturma sonucu iddia edildiği gibi veya aslı olmadığı ortaya çıkan olay veya açıklamaları, delil olarak kullanmış ve lehe hiçbir delil de toplamamıştır.

Ancak iddia makamı sadece bunlarla da yetinmemiş, daha da ileri gitmiş ve AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ile diğer partililerin sözlerini; söylenilen yer, neden, zaman ve muhatap bağlamından koparmış, söylenenleri söyleyenin iradesine rağmen kendince anlamlandırmış ve kendi verdiği anlamları partimiz mensupları söylemiş gibi takdim etmiş ve bu subjektif yorumlarıyla da onların siyasi yasaklılığını ve üyesi oldukları AK PARTİ'nin kapatılmasını talep ve dava etmiştir. Örneğin iddianamede geçen;

1) ''Modern bir İslam devleti olarak Türkiye, medeniyetlerin uyumuna örnek olabilir'' (İddianameme,s.27),

2) "Acelemiz yok" (İddianameme,s.27),

3) "Türkiye'de din bir çimentodur." (İddianameme,s.29),

4) "Tabii, bunun taymingi (zamanlama) önemli." (İddianameme, s. 31),

5) ''Siyasete girerken farklı, siyasetten sonra farklı bir yaşam tarzı mı uygulayacağım, halkımı mı aldatacağım? Dün neysem, bugün de oyum, değişemem, değişmedim''(İddianameme, s. 33),

6) "Kamusal alanın henüz tanımı yoktur." (İddianameme, s. 35),

7) "Halk nezdinde bir mutabakatı kastetmiyorum. Orada zaten mutabakat var. Parlamento içi mutabakat gerekir. Parlamento halkın iradesini yansıtmıyor. Sıkıntı burada." (İddianameme, s. 36),

8) Eğer evrensel hakları görmemezlikten gelirsek, ülkemize yazık ederiz. Bir hak, dünyanın bir ucunda farklı, bir başka ucunda farklı olamaz. Çünkü hak, hukuktan doğar; kanundan doğmaz. Hak, kanunlarla güvence altına alınır. Şu anda bütün gayretimizi ülkemizdeki bu mutabakat üzerine tahsis ediyoruz." (İddianameme, s. 37),

9) "Çok acelecisiniz, biz sorumluluk sahibiyiz. Bu işi kangren haline getirenlerin şimdi dışarıdan konuştuklarını görüyoruz, siz de onların oyununa geliyorsunuz, sabırlı olun.'' (İddianameme, s. 38),

10) "Kesin bir takvimimiz yok. Biraz atmosfer ve zemin olayı.." (İddianameme, s. 38),

11) "Gönlümün derinliklerinde yatan hıçkırıklar var. Bunu da açıkça söylemek zorundayım. Fakat şunu bilmenizi istiyorum; her şey zamana gebe. Zira millet iradesi birçok şeyi halledecektir. Ama sabırlı olmaya mecburuz." (İddianameme, s. 39),

12) ''Şunu unutmayın, sağlıklı bir doğum, 9 ay 10 günde olur'' … ''Bazılarının tahriklerine sakın aldanmayın. Biz dertliyiz. Biz nerde, neyin, nasıl dertleri olduğunu biliyoruz. Ama her şey bir yol haritası içerisinde yürüyecektir." (İddianameme, s. 43),

13) "Ölümün nerede ne zaman geleceği belli mi? Musalla taşına yatırıldığınız zaman 'Falanca cumhurbaşkanıydı, falanca başbakandı' veya 'Cumhurbaşkanı niyetine ya da başbakan niyetine' demeyecekler. "Er kişi niyetine' diyecekler. Bu makamlar, bu mevkiler gelip geçici. Bunlar bizleri

şımartmasın. Ben tüm Adalet ve Kalkınma Partiler'e şunları söylüyorum: Mütavazı ol"…" (İddianameme, s. 47),

14) "İdam sehpasının yolunu gösteriyor. Biz bu yola çıkarken daha önce de demokrasiye inanmış insanların söylediğini söylüyoruz. **Biz o beyaz çarşaflarla beraber yola çıktık. Biz bu konuda bedel ödemeye hazırız.** Bu konuda rahatız**." (İddianameme, s. 53),**

15) "…Af yok, suç işleyen cezasını çeker, Devlet katili affetme yetkisine sahip değildir**. Katili affetme yetkisi aslında maktulün varislerine aittir. Öyle olması lazım…"** (İddianameme, s. 54),

Biçiminde laiklik karşıtlığıyla açık veya gizli hiçbir ilgisi bulunmayan açıklamalardan hareketle iddia makamı, açık bir ifadede gizli anlam aramış veya başka anlamlara çekilmesi mümkün olmayan açıklamalara niyet okumak suretiyle gizli anlamlar yüklemiştir. İddia makamının bu yaklaşımı, aleni bir anlam tahrifi ve delil tasnii olup, hem hukuken ve hem de fiilen mümkün değildir. Hukuken mümkün değildir, çünkü bu, Anayasa ve hukukun evrensel ilkelerine aykırıdır. Fiilen mümkün değildir, çünkü iddianamedeki metinde bunun ne anlamda kullanıldığı yoruma ve tevile imkan bırakmayacak açıklık ve netliktedir. İddia makamı, niyet okuyucu değildir, olamaz da. Hukuk devletinde iddia makamı, somut gerçeklikten hareket eder. Aksinin kabulü, Anayasanın 2'inci maddesinde ifadesini bulan demokratik hukuk devleti ilkesinin açık ihlalidir.

Kaldı ki iddianamede yer alan açıklamaların veya eylemlerin muhatabı kesinlikle laiklik ilkesi değildir. İddiaların bizzat içinde görüldüğü üzere açıklamalar; ya bir mahkeme kararının veya mahkeme başkanı ve başkaca açıklama yapanların açıklamalarının veya YÖK'ün açıklama ve uygulamalarının veya basının veya siyasi muhalefetin veya yaşanan sorunların eleştirisi ve değerlendirmesi mahiyetinde olup, hiç birinin muhatabı laiklik değildir ve hiçbir beyan da laiklik karşıtı değildir. Yani konuşmanın muhatapları bellidir. İddia makamının muhatabı belli olan bir konuşmaya, laiklik ilkesini muhatap kılması hukuken kabul edilemez.

Kaldı ki bir kişinin kendisine dönük eleştirilere cevap vermesi veya başkalarını eleştirmesi veya ülke sorunlarını konuşması, ne laiklik ilkesine ve ne de Anayasaya aykırıdır. Aksine bunları yapmak, Anayasa'nın teminatı altındadır. İddia makamının iddiasıyla da Anayasaya uygun bir şey, Anayasaya aykırı hale gelmez.

Sonuç olarak; görüldüğü üzere iddia makamı, iddianamesini hazırlarken Anayasa, yasa ve hukukun evrensel kurallarının kendisine

yüklediği görev ve yükümlülükleri objektif bir biçimde yerine getirmemiş, subjektif bir yaklaşımla hareket etmiş ve sonuçta Anayasa'nın; 2, 4, 6,7, 8, 10, 11, 12, 17,19, 24, 25, 26, 32, 38, 58, 67, 68, 69, 70, 75, 80, 83, 84, 87, 88, 89, 90, 94, 104, 105, 109, 110, 111, 112, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 136, 137, 138, 148, 155, 174 ve 175'inci maddelerinin sağladığı hukuki güvenliği açıkça ihlal etmiştir.

İddianamede örnekleri sıkça görüldüğü üzere bu davada iddia makamı; "Susmuşsan, neden sustun?", "Susmamışsan neden konuştun?"; "Tekzip etmemişsen, neden tekzip etmedin?", "Tekzip etmişsen baskı üzerine veya sorumluluktan kurtulmak için tekzip ettin"; "Şahsi görüşüm dememişsen, neden demedin?", "Şahsi görüşüm demişse, sorumluluktan kurtulmak için dedin"; "Bir açıklamaya tavır koymamışsan, neden koymadın?", "Açıklamayı reddedip, eleştirmiş ve parti adına tavır koymuşsan, sorumluluktan kurtulmak için yaptın", "Disiplin hükümlerini uygulamamışsan, neden uygulamadın?" "Disiplin soruşturması yapıp ceza vermişse, sorumluluktan kurtulmak için yaptın veya ceza göstermelik veya yeterli değildir" değerlendirmelerinde bulunmuştur. Bunlar, iddia makamının, hukuka rağmen ulaştığı hükümlerdir. Hiçbir iddia makamı, bu denli keyfiliği hukuk giysisine büründüremez. Hukuk, her ne ise o dur; ancak asla bu değildir.

Sayın Başkan,

Sayın üyeler,

V- AK PARTİ LAİKLİĞE AYKIRI EYLEMLERİN ODAĞI HALİNE GELMEMİŞTİR

Bir siyasi partinin laiklik karşıtı eylemlerin odağı olması nedeniyle kapatılabilmesini Anayasa; Anayasa'nın 68'nci maddesinin dördüncü maddesine aykırı bir eylemin işlenmiş olması, eylemi işleyenlerin parti üyesi olması, partinin Anayasa'da sayılan yetkili organlarının işlenen eylemleri açıkça veya zımnen benimsemiş olması ya da partinin yetkili organlarının bu eylemleri kararlılıkla ve doğrudan işlemiş olması, bu suretle işlenmiş eylemlerin belli bir yoğunluğa ulaşması ve bütün bunların odak olmaya yeterli olduğunun Anayasa Mahkemesi tarafından tespit edilmesi koşullarının birlikte varlığına bağlamıştır (Anayasa, m. 69/6). Bu koşulların hepsi, somut olup, bizzat gerçekleşmiş olması da şarttır.

Anayasa, bir siyasi partinin odaktan kapatılmasını, belli koşullar altında somut ve gerçekleşmiş eylemlerin varlığını zorunlu görmesine rağmen iddia

makamının; "…Yine eylem ve söylemlerin özellikle bir iktidar partisi yönünden somutlaşması yani sonuçlarının ortaya çıkması gerekmemektedir. Yasama organında çoğunluğa sahip bir siyasi partinin, bu eylem ve söylemleri her an için gerçekleştirebilecek konumda olması karşısında, bu eylem ve söylemlerin gerçekleşebilir olması karşısında, soyut olarak varlığı dahi, kapatma yaptırımına dayanak olabilecektir."(İddianame, s. 24) demek suretiyle "Soyut bir tehlikeyi" parti kapatmak için yeterli görmesi, Anayasa'nın 68 ve 69'uncu maddelerine aykırıdır. Böylesi bir odaklaşma kriteri veya soyut tehlike anlayışıyla kapatılmayacak parti yoktur. Bu anlayışın, hukuka, hukuk devletine ve Anayasa'nın 69'uncu maddesine uyan bir yönü yoktur

Odak haline gelmenin **şartları** Anayasada bu şekilde sayılmakla birlikte, "odaklaşma" için şart koşulan eylemlerin **"niteliği"** belirtilmemiştir. Anayasanın bu hükmü, Siyasi Partiler Kanunu ile de aynen tekrarlanmış, ancak Kanunda da odak haline gelmede esas alınacak fiillerin niteliğine dair bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Siyasi Partiler Kanununa 1986 yılında eklenen, ancak Anayasa Mahkemesi tarafından 1998 yılında iptal edilen hüküm (m.103/2) odaklaşmada dikkate alınacak fiillerin mahkeme kararıyla "sübuta ermesi"ni şart koşmaktaydı. Siyasi Partiler Kanununun 103'üncü maddesinde yer alan ve odak olma için partilerin "aykırı fiillerin işlendiği bir mihrak haline geldiğinin sübuta ermesi" şartını arayan hükmün Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiş olması, "fiillerin varlığı" zorunluluğunu ortadan kaldırmamaktadır.

Odak olma koşulu için yine ceza hukuku anlamında fiillerin varlığı gereklidir, ancak bunların "mahkeme kararıyla sübuta ermiş olması" şart değildir. Başka bir ifadeyle, Anayasa Mahkemesi, parti kapatma davalarında odaklaşmanın gerçekleşip gerçekleşmediğini araştırırken henüz bir mahkeme kararıyla sübut bulmamış olan fiilleri de dikkate alabilecektir. Ancak bu fillerin ceza hukuku anlamında "aykırı fiil" niteliğine sahip olması gerekmektedir.

Çünkü, odaklaşmanın şartları 2001 değişikliğiyle Anayasaya konulduktan sonra, fiillerin niteliğine ilişkin somutlaştırıcı bir düzenleme her ne kadar Anayasa hükmünü tekrarlayan Siyasi Partiler Kanununun 101'inci maddesine konulmamışsa da, aynı Kanunun 102'nci maddesine 12.8.1999 tarih ve 4445 sayılı kanunla eklenen ikinci fıkra hükmünden, **Anayasanın 68'inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan hükümlere aykırı fiillerin ceza hukuku anlamındaki fiiller olduğu anlaşılmaktadır.**

Bu hükme göre, "Parti büyük kongresi, merkez karar ve yönetim kurulu veya bu kurulun iki ayrı kurul olarak oluşturulduğu haller, Türkiye Büyük Millet Meclisi grup yönetim kurulu, Türkiye Büyük Millet Meclisi grup genel kurulu, parti genel başkanı dışında kalan parti organı, mercii veya kurulu tarafından Anayasanın **68'inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan hükümlere aykırı fiilin işlenmesi** halinde, fiilin işlendiği tarihten başlayarak iki yıl geçmemiş ise Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı söz konusu organ, mercii veya kurulun işten el çektirilmesini yazı ile o partiden ister. Parti üyeleri 68'inci maddenin dördüncü fıkra hükümlerine aykırı fiil ve konuşmalarından dolayı **hüküm giyerler ise** Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı bu üyelerin partiden kesin olarak çıkarılmasını o partiden ister."

Bu düzenlemede geçen "hüküm giyerler ise" ibaresi, **Anayasanın 68'inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan hükümlere aykırı fiillerin, ceza hukuku anlamındaki fiiller olması gerektiğinin kanıtıdır.**

Siyasi Partiler Kanununun 102'nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan düzenleme ile, bir siyasi partinin devlet yardımından yoksun bırakılmasına dayanak oluşturacak fiillerin ceza hukuku anlamında fiiller olması şart koşulmuştur. Devlet yardımından yoksun bırakma gibi daha hafif bir yaptırımın uygulanabilmesinde bile ceza hukuku anlamında fiillerin varlığı şart koşulduğuna göre, bir siyasi partinin kapatılmasına yol açabilecek olan odak haline gelmede dikkate alınacak fiillerin **evleviyetle** ceza hukuku anlamında filler olacağı açıktır.

Anayasanın "Suç ve cezaların kanuniliği ilkesi"ni düzenleyen 38'inci maddesinde; "Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez. Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur. Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz. Ceza sorumluluğu şahsîdir." kuralı yer almıştır. Suç ve cezalara ilişkin genel kanun niteliğinde olan Türk Ceza Kanununun 2'nci maddesine göre de; "(1) Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunamaz. (2) İdarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamaz. (3) Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz."

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 98 ilâ 108'inci maddelerini kapsayan "Siyasi Partilerin Kapatılması" başlıklı beşinci kısmında; parti

yasaklarına aykırılık halinde uygulanacak yaptırımlar; ceza (hapis - m.117) ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri (parti kapatma, işten el çektirme, ihraç, devlet yardımından yoksun bırakma -m.101,102,103 ve 104) olarak düzenlenmiştir.

Siyasi Partiler Kanununun "Kanuna aykırı sair davranışlar" başlıklı 117'nci maddesi hükme göre; ***"Bu Kanunun dördüncü kısmında yazılı yasak fiilleri işleyenler, fiil daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, altı aydan az olmamak üzere hapis cezası ile cezalandırılırlar".***

Anayasa Mahkemesi de bir kararında aynı görüşe yer vermiştir ([27]):

"117. maddede…, 4. kısımda yazılı yasak eylemleri işleyenlerin, eylemin daha ağır bir cezayı gerektirmemesi durumunda, altı aydan az olmamak üzere hapis cezası ile cezalandırılacakları öngörülmüştür. Bu hüküm, 4. kısım kurallarına aykırı eylemlerin tümünün suç niteliğinde olduğunu kabul etmeyen önceki 648 sayılı Siyasi Partiler Yasası'na göre bir yeniliktir. Anayasa'nın ilgili kurallarında aykırı eylemin suç oluşturup oluşturmaması ya da bu konuda kesinleşmiş yargı kararının bulunması aranmamakla birlikte bunu yasaklayıcı bir hüküm de yoktur. Nitekim ***2820 sayılı Yasanın 117. maddesi, 4. kısımdaki yasaklara aykırılığı hiçbir ayırım yapmadan, tümüyle, suç olarak nitelendirmiştir…*** *Anayasa'nın 15. ve 38. maddelerine göre, suçluluğu hükümle belli edilinceye kadar kimse suçlu sayılamaz. Hakkında böyle bir karar bulunmayan kişinin gerçekten yasaklara aykırı davranıp davranmadığı bilinemeyeceğinden Cumhuriyet Başsavcısı'nın sübjektif değerlendirmesiyle, yargı kararıyla kesinlik kazanmadan önce, asileri partiden çıkarmak gibi sonuçları çok ağır işlemlere bağlı tutmak siyasi hakları önemli ölçüde zedeler… Çünkü,* ***bir yasaya aykırı davranmaktan söz edebilmek için, o yasağın ceza yasalarında ya da disiplin yönetmeliklerinde yer almış olmasına göre, bir yargı kararı ya da yargı yolu açık bir disiplin kurulu kararı ile eylemin saptanması gerekir****."* (E. 1986/13, K. 1987/12, K.T. 22.5.1987).

Basit bir suç nedeniyle veya bir kabahat nedeniyle yapılan yargılama da bile isnat edilen suçun maddi ve manevi unsurlarının oluşması aranırken, partinin idamı anlamına gelecek parti kapatma davasında, partiye veya üyelere isnat edilen eylem veya beyanlarda aynı unsurların aranmaması hukukun evrensel kurallarıyla bağdaşmaz.

---

[27] AYMK., Esas Sayısı: 1986/13, Karar Sayısı: 1987/12; Karar günü: 22/5/1987.

2820 sayılı Kanunun 117'nci maddesi gereğince kapsamı Anayasanın 24'üncü maddesinde belirtilen laikliğe aykırı eylemlerin suç niteliğinde olduğu dikkate alındığında, iddianamede isnat edilen eylem ve söylemler söz konusu suçun yasal unsurlarını taşımadığı gibi, "eleştiri" ve "propaganda" hakkının kullanılması niteliğinde olan ve Anayasanın 24, 25 ve 26'ncı, AİHS'in 9, 10 ve 11'nci maddelerinin koruması altında olan düşünce açıklamaları niteliğinde olup, "**hukuka ve dolayısıyla laikliğe aykırı**" bir nitelik taşımamaktadırlar.

Ayrıca Anayasa Mahkememizin 29.01.2008 tarih 1/1- Parti Kapatma sayılı HAKPAR Kararı ile kurduğu içtihat, davayı hukuki temelden çökertmektedir. Parti kapatma davalarında yeni bir dönemi de başlatan içtihada göre, eylem kategorisi dışında kalan veriler (düşünce açıklamaları, öneriler, tüzükler, programlar, projeler ve benzerleri) hiçbir şekilde kapatmanın sebebi kılınamaz. Projelerin gerçekleşmesinde Anayasa dışı bir yöntem benimsenmedikçe, bu gibi veriler çoğulcu demokrasinin ve ifade ve örgütlenme özgürlüğünün dokunulamaz alanlarına girmektedir. Partimiz, hiçbir zaman ve hiçbir şekilde anayasa dışı bir yönteme başvurmamıştır. Yüksek Mahkememizin anılan karının ilgili bölümü aynen şöyledir: **"Tüzük ve programında ifade edildiği biçimde partinin Kürt sorunu olarak ele alıp değerlendirdiği soruna, kendine göre çözüm önerileri getirmesi, vatandaşlık temelinde ulus kavramının reddi olarak nitelendirilemez. Kapatma davasının partinin kuruluşundan kıs bir süre sonra açıldığı da gözetildiğinden, belli bir sorunun varlığına ve buna dair çözüm önerilerine ilişkin ifadelerin, demokratik bir rejimde düşünce ve ifade hürriyeti kapsamında değerlendirilmesi gerekir. Gerek iddianamede, gerekse sonraki aşamalarda, Partinin söz konusu amaçları gerçekleştirmek için Anayasa dışı bir yöntemi uygulayacağına ilişkin her hangi bir kanıta da yer verilmemiştir.**

Yukarıda açıklama ve değerlendirmeler çerçevesinde, Partiye, tüzük ve programında yer alan ifadelere dayanılarak yaptırım uygulanması, örgütlenme ve ifade özgürlüğüne ağır bir müdahale oluşturacağından, İddianamede ileri sürülen gerekçelerle Parti hakkında kapatma ya da yerine başka bir yaptırım uygulanması, demokratik bir toplumda zorunlu bir tedbir niteliğinde görülemez."

Partimiz hakkında açılan bu davada, bir siyasi partinin laikliğe karşı eylemlerin odağı haline gelmesi için Anayasa'nın tahdidi olarak belirttiği zorunlu koşullardan hiç birisi, gerçekleşmemiştir. Çünkü:

A- AK PARTİ'NİN LAİKLİK ANLAYIŞI ANAYASA VE MODERN LAİKLİK ANLAYIŞI İLE UYUMLUDUR

Ak Parti'nin benimsediği laiklik anlayışı, 1982 Anayasa'sının benimsediği laiklik anlayışı ve modern laiklik anlayışı ile uyumludur.

1) 1982 ANAYASA'SININ LAİKLİK ANLAYIŞI

1982 Anayasasının 2'nci maddesine göre, "Türkiye Cumhuriyeti... laik... bir... devlet"tir.

"Hiçbir zaman dinsizlik anlamına gelmeyen laiklik ise, her ferdin istediği inanca, mezhebe sahip olabilmesi, ibadetini yapabilmesi ve dini inançlarından dolayı diğer vatandaşlardan farklı bir muameleye tabi kılınmaması anlamına gelir." (Anayasa'nın 2'inci maddesi gerekçesi)

"Laikliğin, (a) din hürriyeti, (b) din ve devlet işlerinin ayrılığı olarak iki cephesi vardır.

Din hürriyeti, vicdan ve ibadet hürriyetlerini de kapsar. Bunlardan ilki, Anayasa'nın 24'üncü maddesininilk fıkrasında "herkes, vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir" şeklinde ifade edilmiştir. Bu hürriyet, herkesin dilediği dini inanç ve kanaate sahip olabileceğini ifade ettiği gibi, dilerse hiçbir dini inanca sahip olmama hürriyetini de içerir. Maddenin üçüncü fıkrası da, inanç hürriyetinin doğal bir uzantısıdır. Buna göre; "kimse … dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz."

İbadet hürriyeti ise, kişinin inandığı dinin gerektirdiği ibadetleri, ayin ve törenleri serbestçe yapabilmesidir. Anayasa'ya göre, "14'üncü madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadet, dini ayin ve törenler serbesttir. Kimse ibadete, dini ayin ve törenlere katılmaya, … zorlanamaz."

Laikliğin diğer bir cephesi ise, din ve devlet işlerinin ayrı olmasıdır. Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmış sayılması; resmi bir devlet dininin bulunmaması, devletin bütün dinlerin mensuplarına eşit davranması, din kurumlarıyla devlet kurumlarının ayrılmış olması, hukuk kurallarının din kurallarına uyma zorunluluğunun bulunmaması ve devlet yönetiminin din kurallarından etkilenmemesi koşullarının birlikte varlığına bağlıdır." (Ergun ÖZBUDUN, Türk Anayasa Hukuku, Yetkin Yayınları, 7. Baskı, Ankara – 2002, Sahife: 76-82; (Kemal GÖZLER, Türk Anayasa Hukuku, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa – 2000, Sahife: 137-153)

2) AK PARTİ'NİN LAİKLİK ANLAYIŞI

Adalet ve Kalkınma Partisi, cumhuriyetimizin laik niteliğine bağlıdır. Ak Parti, bu bağlılık içinde laiklik anlayışını parti programına koymuştur. Buna göre Ak Parti:

"Partimiz, laik, demokratik, sosyal hukuk devletinin, sivilleşmenin, demokratikleşmenin, inanç özgürlüğünün ve fırsat eşitliğinin esas kabul edildiği bir zemindir." (AK PARTİ Programı, Giriş, s. 1)

- "Dini insanlığın en önemli kurumlarından biri, laikliği ise demokrasinin vazgeçilmez şartı, din ve vicdan hürriyetinin teminatı olarak görür.

- Laikliğin, din düşmanlığı şeklinde yorumlanmasına ve örselenmesine karşıdır,

- Esasen laiklik, her türlü din ve inanç mensuplarının ibadetlerini rahatça icra etmelerini, dini kanaatlerini açıklayıp bu doğrultuda yaşamalarını ancak inançsız insanların da hayatlarını bu doğrultuda tanzim etmelerini sağlar.

- Bu bakımdan laiklik, özgürlük ve toplumsal barış ilkesidir.

- Partimiz, kutsal dini değerlerin ve etnisitenin istismar edilerek siyaset malzemesi yapılmasını reddeder.

- Dindar insanları rencide eden tavır ve uygulamaları ve onların, dini yaşayış ve tercihlerinden dolayı farklı muameleye tabi tutulmalarını anti-demokratik, insan hak ve özgürlüklerine aykırı bulur."

- Öte yandan dini, siyasi, ekonomik veya başka çıkarlara alet etmek veya dini kullanarak farklı düşünen ve yaşayan insanlar üzerinde baskı kurmak da kabul edilemez (AK PARTİ Programı, Temel hak ve özgürlükler, m. 2.1, s. 2)

3) AK PARTİ İLE 1982 ANAYASASI'NIN LAİKLİK ANLAYIŞININ BİRBİRİNE UYUMU

Ak Parti'nin programına koyduğu laiklik anlayışı ile 1982 Anayasası'nın laiklik anlayışı birebir örtüşmektedir. Şöyle ki:

a) Ak Parti laikliği, dinsizlik veya din karşıtlığı olarak görmemekte, laikliğin din karşıtı gösterilerek örselenmesine karşı çıkmakta ve laikliği bütün dinlerin ve inançların teminatı olarak görmektedir. Nitekim Anayasa'nın 2'inci maddesinin gerekçesinde de laiklik aynı şekilde

nitelendirilmiştir: "Hiçbir zaman dinsizlik anlamına gelmeyen laiklik ise, her ferdin istediği inanca, mezhebe sahip olabilmesi, ibadetini yapabilmesi ve dini inançlarından dolayı diğer vatandaşlardan farklı bir muameleye tabi kılınmaması anlamına gelir."

b) Ak Parti, laikliği, din ve vicdan hürriyetinin, her türlü din ve inanç mensuplarının ibadetlerini rahatça icra etmelerinin, dini kanaatlerini açıklayıp bu doğrultuda yaşamalarının ve inançsız insanların da hayatlarını bu doğrultuda tanzim etmelerinin sigortası, bir özgürlük ve barış ilkesi olarak görmektedir. Anayasa'nın 24'üncü maddesine göre de "Herkes, vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir.

14'üncü madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadet, dinî âyin ve törenler serbesttir.

Kimse, ibadete, dinî âyin ve törenlere katılmaya, dinî inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dinî inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz." (Anayasa, m. 24/1-3)

c) Ak parti, kutsal dini değerlerin istismar edilerek siyaset malzemesi yapılmasını dinin; siyasi, ekonomik veya başka çıkarlara alet edilmesini; Devletin sosyal, ekonomik, siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa din kurallarına dayandırmayı, reddeder. Anayasa da; "Kimse, Devletin sosyal, ekonomik, siyasî veya hukukî temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasî veya kişisel çıkar yahut nüfuz sağlama amacıyla her ne suretle olursa olsun, dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz." (Anayasa, m. 24/4) demektedir.

d) Ak Parti, dindar insanları rencide eden tavır ve uygulamaları ve onların, dini yaşayış ve tercihlerinden dolayı farklı muameleye tabi tutulmalarını veya dini kullanarak farklı düşünen ve yaşayan insanlar üzerinde baskı kurulmasını kabul etmez ve bu tür yaklaşımları anti-demokratik, insan hak ve özgürlüklerine aykırı bulur. Anayasaya göre de aynı şekilde; "14'üncü madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadet, dinî âyin ve törenler serbesttir.

Kimse, ibadete, dinî âyin ve törenlere katılmaya, dinî inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dinî inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz." (Anayasa, m. 24/1-3) Nitekim Anayasa'nın 2'inci maddesinin gerekçesinde de laiklik aynı şekilde nitelendirilmiştir: "Hiçbir zaman dinsizlik anlamına gelmeyen laiklik ise, her ferdin istediği inanca, mezhebe sahip olabilmesi, ibadetini yapabilmesi ve dini

inançlarından dolayı diğer vatandaşlardan farklı bir muameleye tabi kılınmaması anlamına gelir."

e) Ak Parti, laikliğin dindarlığa mani olmadığını ve dindarlığın teminatı olduğunu, dindar birinin de devletin laik yapısını benimsemesinin mümkün olduğunu ve bu nedenle sadece dindar diye insanların laiklik karşıtı gösterilemeyeceğini, hiç kimsenin dindarlığı nedeniyle itham edilemeyeceğini ifade eder. Anayasa da laikliği, "Türkiye Cumhuriyeti … laik … bir … devlettir."(Anayasa, m. 2) diyerek, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bir niteliği olarak kabul eder. Ve ayrıca Anayasa, kimsenin "…Dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz." (Anayasa, m. 24/3) demek suretiyle, dindarlığın da anayasa ve laikliğin teminatı altında olduğunu ve dindarlığın laik devlet yapısını benimsemeye mani olmadığını kabul eder.

f) Ak Parti, laikliğin bir diğer yönünü ise; din ve devlet işlerinin bir birinden ayrı olması, din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmış sayılmasını ise; devletin bütün dinlerin mensuplarına eşit davranması, din kurumlarıyla devlet kurumlarının ayrılmış olması, hukuk kurallarının din kurallarına dayandırılmaması, hukuk kurallarının din kurallarına uyma zorunluluğunun bulunmaması, devlet yönetiminin dine dayanmaması ve devlet yönetiminin din kurallarından etkilenmemesi olarak görmektedir. Anayasa'da aynı ilkeleri benimsemiştir.

Sonuç olarak görüldüğü üzere Ak Parti'nin laiklik anlayışı, 1982 Anayasasının laiklik anlayışı ile birebir örtüşmektedir.

4) AK PARTİ İLE MODERN LAİKLİK ANLAYIŞININ BİRBİRİNE UYUMU

AK Parti'nin laiklik anlayışı, çağdaş demokratik toplumların özgürlükçü laiklik anlayışıyla tamamen uyumlu bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Partimizin savunduğu laiklik anlayışı, başkalarının temel hak ve özgürlüklerine asla bir tehdit içermemektedir. Aksine, bu anlayış tüm bireylerin farklı inanış ve yaşam biçimleriyle barışçıl bir şekilde bir arada yaşamasını öngörmektedir. Buna rağmen, iddianame partimizin demokratik ve özgürlükçü laiklik anlayışını ve onun gereklerini laikliğe aykırılık olarak göstermeye çalışmaktadır. Buna delil olarak da, Başbakan'ın laikliğin bir din olmadığı, dine alternatif olarak sunulmasının yanlış olduğu ve bireylerin değil devletin laik olabileceği yönündeki bazı sözlerini kullanılmaktadır (s.28, 30).

Modern laiklik anlayışı, farklı din ve inançları sosyolojik bir gerçeklik olarak kabul ederek, onların bir arada barışçıl beraberliğini sağlamayı hedefleyen siyasi bir ilkedir. Bu nedenle laiklik bireyi değil, devleti muhatap alır. Nitekim, Anayasamızın 2'nci maddesinde değiştirilmesi teklif dahi edilemeyecek bir ilke olan laiklik, Devletin bir niteliği olarak sunulmuştur. Anayasanın 24'üncü maddesindeki din istismarı yasağının amacı da, esasen Devletin laik niteliğinin aşındırılmasını engellemektir. Devletin temel niteliklerinden biri olarak laiklik, toplumdaki her türlü inanç ve düşünce karşısında eşit mesafede durmayı gerektirmektedir. Partimizin bu laiklik anlayışı Anayasanın 2'nci maddesinin gerekçesinde de ifadesini bulmuştur. Bu maddenin gerekçesine göre "Hiçbir zaman dinsizlik anlamına gelmeyen lâiklik ise, her ferdin istediği inanca, mezhebe sahip olabilmesi, ibadetini yapabilmesi ve dinî inançlarından dolayı diğer vatandaşlardan farklı bir muameleye tâbi kılınmaması anlamına gelir."

Bu anlamda laiklik, çağdaş demokrasilerin benimsediği temel ilkelerden biri olan devletin tarafsızlığının din-devlet ilişkilerine yansımasını ifade etmektedir. Devletin inançlar karşısında tarafsız kalabilmesi, siyasi ve hukuki düzenini herhangi bir dinin esaslarına dayandırmaması ile mümkündür. Bu, laik düzende din işleri ile devlet işlerinin ayrılmasına işaret etmektedir. Kısacası, çağdaş laiklik anlayışı bir yandan devlet düzeninin dini kurallara dayanmamasını, diğer yandan da devletin bireylerin sahip olduğu din ve vicdan özgürlüğünü güvenceye almasını gerektirmektedir. İktidarımız süresince laikliğin bu iki temel ayağını aksatacak herhangi bir icraatın içinde olmadık, bundan sonra da olmayacağız.

Kurucu üyesi olduğumuz Avrupa Konseyi'ne bağlı Parlamenterler Meclisi'nin 1993 yılında aldığı 1202 sayılı karar da Avrupa ortak mekanına hakim olan laiklik anlayışını yansıtmaktadır. "Demokratik Toplumlarda Dini Hoşgörü" başlığını taşıyan bu kararda birey-toplum ve din ilişkilerine dair şu tespitlerde bulunulmaktadır:

Din, bireyin kendisi ve yaratıcısıyla olduğu kadar, dış dünya ve içinde yaşadığı toplumla da ilişkilerini zenginleştirici bir işlev görür.

Batı Avrupa farklı dini inançların hoşgörü içerisinde birlikte yaşayabildiği bir seküler demokrasi modeli geliştirmiştir.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (m.18) ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (m.9) tarafından güvence altına alınan ve insan onurundan

kaynaklanan din özgürlüğünün kullanılması, özgür ve demokratik bir toplumu gerektirmektedir.

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi, bu tespitlerin ardından, Bakanlar Komitesi, Avrupa Topluluğu (Birliği) ve üye devletlere yasal güvenceler konusunda da şunları tavsiye etmektedir:

Din, vicdan ve ibadet özgürlüğünü güvence altına almaya yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.

Giyim, yiyecek ve dinsel günlerin kutlanması gibi konularda farklı dini uygulamalar için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Görüldüğü gibi, AK Partinin dinin birey, toplum ve devlet ile ilişkisine bakışı, Avrupa ülkelerindeki hakim anlayışla uyum içindedir. Dolayısıyla, bu bakış açısını yansıtan beyanların laiklik ilkesine aykırı olduğunu ileri sürmek, çağdaş demokrasilerdeki anlayıştan habersiz olmak demektir.

5) AK PARTİ LAİKLİK ANLAYIŞINI SADECE PAOGRAMINA YAZMAKLA KALMAMIŞ AYNI ZAMANDA UYGULAMIŞTIR

AK PARTİ, laiklik anlayışını sadece programına yazmakla kalmamış, aynı şekilde bu anlayışını uygulamış ve bu husustaki hassasiyetini uygun her platformda dile getirmiştir.

a) AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, sayısız konuşmasında, kendisinin ve partisinin laiklik anlayışını açıklıkla ifade etmiş, beyanları ve eylemleriyle cumhuriyetimizin laik niteliğinin güçlenmesine katkıda bulunmuştur. İşte bu konuşmalardan bazıları:

"Erdoğan partisinin, ''Olmazsa olmaz'' diye nitelediği üç kırmızı çizgisini de, ''Dincilik, ırkçılık, bölgecilik'' diye ilan etti. Erdoğan, ''Bu kırmızı çizgilerin dışına çıkanlar için gereğini yaparız. Bu böyle biline'' uyarısında bulundu." (AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın 16 Mayıs 2003 tarihinde Antalya'da milletvekillerine yaptığı konuşmadan)

"Biz legal siyaset alanında bile, dinin, ırkın ve bir bölgeye mensup olmanın istismarı anlamına gelen; dincilik, ırkçılık ve bölgecilik temelinde siyaset yapmanın "kırmızı çizgilerimiz" olduğunu söyleyen tutarlı ve büyük bir hareketin mensuplarıyız. (AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın 2 Aralık 2003 tarihli Grup konuşmasından)

"AK PARTİ, *"biz* ve *diğerleri"* ayrımı yapan; tek bir mezhebi, etnik unsuru veya dini anlayışı siyasetinin ana gövdesi yaparak, diğer seçenekleri karşısına alan bir söylem ve örgütlenme biçimlerini dışlayıcı ve ayrıştırıcı bir özellik taşıyacağına inanmaktadır. Bunlar partimizin kırmızı çizgileridir.

AK PARTİ, "**laiklik**"i devletin tüm dinler ve düşünceler karşısında nötr kalmasını ve eşit mesafeyi korumasını sağlayan, inanç farklılıklarının veya farklı mezhep ve anlayışların çatışmaya dönüşmeden sosyal barış içinde yaşatılabilmesi için takınılan **kurumsal bir tutum ve yöntem** olarak tanımlamakta; laikliğin temel hak ve özgürlüklerin anayasal güvence altına alınarak bir tür hakem müessesesi gibi işletilebilmesi için demokrasiyle taçlanması ve uzlaşı ortamı sunması gerektiğini düşünmektedir." (AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın 10 Nisan 2004'te İstanbul'da "Muhafazakarlık ve Demokrasi Sempozyumunda" yaptığı konuşmadan)

"Açık söylüyorum, bizim 3 kırmızı çizgimiz var:

Bölgesel milliyetçiliği kabul etmiyoruz.

Etnik milliyetçiliği kabul etmiyoruz. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı hepimizin ortak paydasıdır. Etnik olarak sen yine Kürt ol ama anayasal kimlik olarak Türk vatandaşısın, bunu da kabul et, sana bundan getiren götüren bir şey yok.

Dinsel milliyetçiliği kabul etmiyoruz. Burada laiklik tanımı önem arz ediyor. Biz 1982 Anayasası'nın gerekçeli kararındaki laiklik tanımını parti programımıza da aldık, yeni Anayasa çalışmasında da var. Bu noktada laikliği en büyük güvence olarak görüyoruz. Devlet tüm inanç gruplarına karşı eşit mesafededir." (AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın 8 Aralık 2007 tarihinde Lizbon'da yaptığı açıklamadan)

b) İddia makamını, AK PARTİ'yi laiklik karşıtı eylemlerin odağı olduğunun delili olarak sunduğu bazı açıklamalar, hem onun iddialarını tekzip etmekte ve hem de AK PARTİ'nin bu konudaki anlayışını yansıtmaktadır. İddianamede yer alan ve iddianameyi tekzip eden beyanlardan bazıları şunlardır:

"Laiklik çok farklı bir konudur. Laik olduğumuz Anayasa'da belirtilmiştir. İnsanlar dini gereklerini böylece yerine getirebilir. İslam ile laikliği yan yana tanım olarak getirmek yanlış olur. Kişiler laik olmaz." (İddianame, s. 28)

"Bazıları laikliği din gibi algılıyor. Laiklik din olursa aynı anda Müslüman olunamaz. İnsan iki dine mensup olamaz. Asıl itibarıyla laiklik bir sistemdir ve fertlerin değil, devletin laikliği söz konusudur. Dine mensupluksa ferdi bir tasarruftur. O manada söyledim." (İddianame, s. 28)

"Laikliği din haline getirirseniz halkı üzersiniz"…"Bizim laiklikle derdimiz yok. 1982 Anayasası'nın laikliği düzenleyen maddesinin gerekçesinde bir tanım mevcut. Gerekçe, 'bütün dinlere eşit mesafede olmak' diyor. İnançlar, devlet güvencesinde. Tekrar ediyorum: Ben insan olarak laik değilim; devlet laiktir. Buna mukabil laik düzeni korumakla yükümlüyüm. Ama siz laikliği bir din gibi takdim ederseniz, bu ülkenin halkını üzersiniz. Türkiye iyiye gidiyor, hükümet başarılı, laikliği gündeme getirip, bundan nemalanmak isteyenler var. Türkiye'de 'niyet okuyucuları' haksız isnadlar ortaya atıyor" (İddianame, s. 30)

''Laik toplumda din, laik yönetimin güvencesindedir. Laiklik, tüm inanç gruplarına eşit mesafede olmak şeklinde tanımlanmıştır ve zaten bu temin edildiği içindir ki, laiklik bizim için bir yerde sigortadır." (İddianame, s. 36)

"İrticanın siyasete, eğitime ve devlete sistemli bir şekilde sızmaya çalıştığını" söyleyen Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'e tepki göstererek, bazılarının zaman zaman "laiklik tehlikede" diyerek havayı bulandırma gayreti içine girdiğini savunduğu, "Bu yanlıştır. 14 milyon kişinin oyunu almış ve iktidar olmuş bir parti, laiklik karşıtı olarak bu sahneye çıkmadı" (İddianame, s. 52)

c) AK PARTİ, 14 ağustos 2001'de kurulmuş ve kısa süre sonra da milletin iradesiyle iktidar olmuştur. İktidar olduğu için de laiklik konusu dahil her konudaki anlayış, yaklaşım ve uygulaması, aleni ve milletimizin gözü önündedir. Ak Parti'nin gizli bir anlayışı, gizli bir tüzüğü, gizli bir programı ve gizli bir niyeti yoktur. Hiçbir zaman da olmamıştır.

Ak Parti iktidar olduğu günden bugüne, kimsenin; dini inanışına, düşünce ve kanaatine, ibadetine, dini ayin ve törenlerine müdahale etmemiş ve edilmesine de müsaade etmemiştir. Hiç kimse, "AK PARTİ geldi de benim dini, sosyal, siyasi, ekonomik vb. hayatım, laiklik ilkesi aleyhine olumsuz etkilendi veya değişti" diye iddia edemez. Kaldı ki böyle bir iddia da varit değildir. AK PARTİ, hiç kimseyi dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya veya değiştirmeye zorlamamış ve başkalarının zorlamasına da izin vermemiştir. AK PARTİ, hiç kimseyi dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınamamış ve suçlamamış, başkalarının kınaması ve suçlamasına da

göz yummamıştır. Her din, inanç ve mezhebe eşit mesafede durmuş ve bu duruşunu kararlılıkla sürdürmeye de özen göstermiştir.

d) Ayrıca AK PARTİ iktidarında, 22. dönemde yasama Meclisi, bütün cezacıların; rejimin karakterini gösteren esas Anayasa diye nitelediği Türk Ceza Kanununu ve Ceza Muhakemesi Kanunu yasalaştırmış ve başkaca pek çok yasa çıkarmıştır. Bu yasalar da yürürlüktedir. Yapılan her düzenlemeyle laiklik ilkesi biraz daha güçlenmiştir.

e) Avrupa Birliği, laik sistemin sahibi ve de uygulayıcısıdır. Laik bir sisteme sahip Avrupa Birliğinin üyesi olma yönünde en önemli adımların atılması ve en önemli dönemeçlerin geçilmesi, AK PARTİ iktidarlarında olmuş ve neticede Türkiye, Avrupa Birliği ile müzakere eden ülke statüsüne yükselmiştir.

Sonuç olarak; AK PARTİ, yaklaşık altı senelik iktidar döneminde; milletimize ve devletimize yaptığı hizmetlerle, laikliğe aykırı eylemlerin değil, Türkiye Cumhuriyetine, cumhuriyetimizin değişmez ve değiştirilmesi teklif dahi edilemez niteliklerine ve milletimize hizmetin odağı olmuştur. Ak Parti ile hem devletimiz, hem cumhuriyetimizin nitelikleri ve hem de milletimiz daha da güçlenmiştir. Bunun tanığı, Türk milletidir.

Onun için, AK PARTİ'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı olduğu iddiası, gerçek dışı olup, Anayasa, yasa ve uluslar arası sözleşmelere, Anayasa Mahkemesi ve AİHM kararlarına açık ve tartışmasız aykırıdır.

B- AK PARTİ ÜYELERİNİN VE YETKİLİ ORGANLARININ LAİKLİĞE AYKIRI HİÇ BİR EYLEMİ YOKTUR

AK PARTİ'nin üyelerinin ve yetkili organlarının, laikliğe aykırı hiçbir eylemi yoktur. İddia makamı da, Anayasa'nın öngördüğü somut koşulları taşıyan hiçbir eylemi delil olarak gösterememiştir.

İddia makamının laikliğe aykırı eylemlere delil olarak gösterdiği şeyler; Anayasa'nın teminatı altındaki bir kısım yasama faaliyetleri, Anayasa ve yasalara uygun yürütme organının ve bir kısım yerel yöneticilerin bazı icraatları ile yine Anayasa'nın teminatı altında olan düşünce açıklamalarıdır. Bu iddia ve isnatların hiç biri; laikliğe, Anayasa ve yasaya ve uluslar arası sözleşmelere aykırı değildir. Bu nedenle, laikliğe aykırı eylemlerin odağı olmanın belirlenmesinde birer delil ve kriter olarak kullanılmaları mümkün değildir. Aksinin kabulü, hukukun evrensel kuralları ve Anayasa'nın açık ihlalidir.

İddia makamının iddianamesinde, Ak Parti'nin üyelerinin ve Genel Başkanının laikliğe aykırı olarak kabul ve takdim ettiği beyanları ve faaliyetlerinin tamamı, laikliğe aykırılık oluşturmak bir yana, insan haklarına bağlı, laiklik, demokrasi ve hukuk devletinden yana olan bir partinin savunması gereken düşünce ve politikalardan oluşmaktadır. "Anayasaya aykırı eylem" olarak iddianameye konulan ifadelerde laikliğe, insan haklarına, demokrasiye ve hukuk devletine vurgu yapılmaktadır. Bu beyanların hepsi, Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile güvence altına alınan "ifade özgürlüğü" kapsamındadır.

Demokratik bir hukuk devletinde siyasi partilerin ve parti mensuplarının, ülke sorunları, yasalar ve uygulamalara dair tespit, değerlendirme ve eleştirilerde bulunması ve kendi çözüm önerilerini insanların bilgi ve onayına sunması; siyasi parti, örgütlenme ve siyasal ifade özgürlüğünün gereğidir. Bu gereklilik, "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ile "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26)nin doğal bir sonucudur. "Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir. Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz." (Anayasa, m. 25) **"**Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir." (Anayasa, m. 26/1) Anayasa'nın herkese tanıdığı düşünme ve düşündüğünü açıklama ve yayma hak ve hürriyetini, buna en fazla gereklilik duyan siyasi parti, Genel Başkan, Başbakan, Bakan, milletvekili ve siyasi parti üyelerinden esirgediği düşünülemez.

İddianamede, laikliğe aykırı eylem veya söylem olarak sunulan iddialar, laikliğe aykırı eylem veya söylemler değildir. Aksine bunların hepsi, "eleştiri" ve "propaganda" hakkının kullanılması niteliğinde olan ve Anayasanın 24, 25 ve 26'ncı, AİHS'in 9, 10 ve 11'nci maddelerinin koruması altında olan düşünce açıklamaları niteliğinde olup, "**hukuka ve dolayısıyla laikliğe aykırı**" bir nitelik taşımamaktadırlar.

1) YASAMA YETKİSİNİN KULLANILMASI, LAİKLİK İLKESİNE AYKIRI BİR EYLEM DEĞİLDİR

Yasama yetkisinin kullanılması, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne aittir. Türkiye Büyük Millet Meclisi, bu yetkisini, Anayasa'nın koyduğu esaslara

göre kullanır (Anayasa, m. 6). Kanun çıkarmak, değiştirmek ve kaldırmak, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin görev ve yetkilerindendir (Anayasa, m. 87) Kanun teklif etmeye, Bakanlar Kurulu ve milletvekilleri yetkilidir. Kanun tasarı ve tekliflerinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülme usul ve esasları, İçtüzükle düzenlenir (Anayasa, m. 88). Meclisin kabul ettiği kanunları, Cumhurbaşkanı onbeş gün içinde onaylar ya da bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderebilir, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin aynen kabul ettiği kanunlar onaylanarak Resmi Gazete'de yayınlanır. (Anayasa, m. 89). Kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün şekil ve esas bakımlarından Anayasa'ya uygunluk denetimi ile Anayasa değişikliklerinin sadece şekil bakımından Anayasa'ya uygunluğunun incelenmesi ve denetlenmesi görev ve yetkisi, Anayasa Mahkemesi'ne aittir(Anayasa, m. 148).

Yasama faaliyetlerinin özgür bir ortamda yürütülebilmesi için "Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden, o oturumdaki Başkanlık Divanının teklifi üzerine Meclisce başka bir karar alınmadıkça bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar." (Anayasa, m. 83/1)

Buna rağmen iddia makamının;

1- 7.12.2004 günü yürürlüğe giren 5272 sayılı Belediye Kanununun 15. maddesinin 1. fıkrası,

2- 5320 sayıl İl Özel İdaresi Kanununun 7. maddesi,

3- 13.6.2006 gün ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun "Mükellefler" başlıklı 2. maddesinin beşinci fıkrası,

4- Türk Ceza Kanunun 263'üncü maddesi,

5- Anayasa'nın 10 ve 42'inci maddelerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından değiştirilmesini ve bu çalışmalar sırasında milletvekillerinin konuşmalarını ve ayrıca;

1- Yükseköğretim Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun Cumhurbaşkanı tarafından bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri gönderilmesi ve alt komisyona havalesini,

2- Fakir ve başarılı öğrencilerin Devletçe özel okullarda okutulmasına imkan veren 31.7.2003 tarih ve 4967 sayılı Yasanın kabulü ve

Cumhurbaşkanı tarafından bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri gönderilmesini,

3- Diyanet İşleri Başkanlığı Teşkilat Kanununda değişiklik öngören kanun teklifinin ile,

4- 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunun Ek 17'inci maddesine bir fıkra eklenmesinin öngören kanun teklifinin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olmasını, laikliğe aykırı eylem olarak göstermesi, Anayasa'nın ihlalidir.

İddia makamının yaklaşımının doğru kabul edilip, bir partinin yasal değişiklik yapacak güçte olmasının tehlike olarak görülmesi halinde; parlamenter sistem, işlemez hale gelir. Çünkü bu kabul, bütün iktidar partilerinin, laiklik veya demokratik düzen için tehlike olarak görülmesi sonucunu doğurur.

Türkiye Büyük Milet Meclisi, yasal düzenlemeleri, hem şekil ve hem de esas bakımından Anayasa'ya uygun yapmak zorundadır. Meclisin kabul ettiği bir yasal düzenlemenin Anayasaya aykırı bulunması halinde tek müeyyidesi, Anayasa Mahkemesi tarafından iptaldir. Bunun başkaca bir müeyyidesi de yoktur. Anayasa Mahkemesi, sayısız kanun hakkında iptal kararı vermiştir. Bir kanunun tasarı veya teklifinin Anayasa'ya aykırı olduğu iddiası veya Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi, siyasi parti kapatma nedeni değildir. Aksinin kabulü, Meclisin, siyasi partilerin ve milletvekilliğinin gereksiz hale gelmesi anlamına gelir.

2) YÜRÜTME ORGANININ İCRAATLARI LAİKLİĞE AYKIRI EYLEM DEĞİLDİR

Anayasaya göre; idare, kuruluş ve görevleri ile bir bütündür ve kanunla düzenlenir (Anayasa, m. 123/). Kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür. Memurlar ve diğer kamu görevlileri ile üst kademe yöneticilerinin göreve başlama, atama, nakil, yükselme ve her türlü özlük hakkı kanunla düzenlenir (Anayasa, m. 128) . Memurlar ve diğer kamu görevlileri, Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlüdür (Anayasa, m. 129/1) Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimselerin, üstünden aldığı emri, yönetmelik, tüzük, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görmesi halinde, yerine getirmez. Bu durumda aykırılığı emri verene bildirir, üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, emri yerine getirir. Bu halde, emri yerine getiren

sorumlu olmaz. Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez. (Anayasa, m. 137). Bütün bunlarla birlikte idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır (Anayasa, m. 125/1).

Bu yasal düzenlemeler karşısında; kamu hizmetlerinde çalışan kamu personeli, görevde kaldığı sürece kamu görevlisi statüsünde kamu hizmeti gören Başbakan, bakanlar ve Bakanlar Kurulu sadece Anayasa, kanun, tüzük ve yönetmeliklere uygun görevlerini yapmak zorundadırlar. Kanunlar, Anayasaya; tüzükler Anayasa ve kanuna; yönetmelikler ise tüzük, kanun ve Anayasaya aykırı olamazlar. Ayrıca hem yasal idari düzenlemelere ve hem de idari işlem ve eylemlere karşı yargı yolu da açıktır. Bu şartlar altında Başbakan, Bakanlar Kurulu, bakanlar, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin; Anayasa, laiklik, kanun, tüzük ve yönetmeliklere aykırı davranması mümkün değildir.

3) YEREL YÖNETİMLERİN İCRAATLARI, LAİKLİĞE AYKIRI EYLEM DEĞİLDİR

"Mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir.

Mahallî idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir.

…

Merkezî idare, mahallî idareler üzerinde, mahallî hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahallî ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idarî vesayet yetkisine sahiptir.

Mahallî idarelerin belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacı ile, kendi aralarında Bakanlar Kurulunun izni ile birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezî idare ile karşılıklı bağ ve ilgileri kanunla düzenlenir. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır." (Anayasa, m. 127/1-2, 5-7)

Bu hükümler karşısında yerel yönetimlerin faaliyetleri, ayrı bir tüzelkişiliğe sahip Ak Partiye isnat edilemez.

C- AK PARTİ ÜYELERİNİN VE YETKİLİ ORGANLARININ DÜŞÜNCE AÇIKLAMALARI LAİKLİĞE AYKIRI EYLEM DEĞİLDİR

Düşünce ve düşünceyi ifade özgürlüğü, insan hak ve özgürlükleri içinde hayat hakkıyla birlikte en önemli olanıdır. Düşünce ve düşünceyi ifade özgürlüğünün bulunmadığı yerde gerçek bir demokrasiden ve ilerlemeden söz edilemez. İnsanın düşünemediği ve daha doğrusu düşüncesini açıklayamadığı yerlerde, ne bilim ve teknik, ne sosyal ve siyasal bilimler ne de siyasal görüş ve akımlar gelişir.

Düşünceyi özgürce ifade hürriyeti olmadıkça düşünce edinmeye yarayan hürriyetler ve kanaat hürriyeti fazla bir anlam taşımaz.

İddianamede yer alan üşünce açıklamaları, laikliğe ve Anayasaya aykırı bir eylem değildir. Aksine düşünce açıklamaları, demokratik hukuk devleti olmanın gereği olup Anayasanın teminatı altındadır.

Anayasa'da 03.10.2001 Tarih ve 4709 Sayılı Yasa'nın 1'inci maddesi ile Başlangıcın beşinci fıkrasında geçen "Düşünce ve mülahaza" ibaresi, "Faaliyetin" olarak değiştirilmiş ve aynı kanunun 25'inci maddesi ile 69'uncu madde de yapılan değişiklikle, odak olmanın temel şartının - belli koşullarla birlikte -"Eylemler" olduğu hüküm altına alınmıştır. Anayasa'da eş zamanlı olarak yapılan bu değişiklikler, odak olmanın tespitinde beyanların, bir ölçü ve kriter olmadığını ifade etmektedir.

Demokratik bir hukuk devletinde siyasi partilerin, ülke sorunları, yasalar ve uygulamalara dair tespit, değerlendirme ve eleştirilerde bulunması ve kendi çözüm önerilerini insanların bilgi ve onayına sunması; siyasi parti, örgütlenme ve siyasal ifade özgürlüğünün gereğidir. Bu gereklilik, "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ile "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26)nin doğal bir sonucudur. "Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir. Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz." (Anayasa, m. 25) "Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir." (Anayasa, m. 26/1) Anayasa'nın herkese tanıdığı düşünme ve düşündüğünü açıklama ve yayma hak ve hürriyetini, buna en fazla

gereklilik duyan siyasi parti, Genel Başkan, Başbakan, Bakan, milletvekili ve siyasi parti üyelerinden esirgediği düşünülemez.

Kaldı ki iddianamede yer alan beyanların hepsi, Anayasanın 2, 24, 25 ve 26'ncı, AİHS'in 9, 10 ve 11'nci maddelerinin koruması altında olan düşünce açıklamaları niteliğinde olup, hiç biri "**hukuka ve laikliğe aykırı**" değildir:

1) DİNİN BİRLEŞTİRİCİLİĞİ'NE VURGU YAPMAK LAİKLİK İLKESİNE AYKIRI DEĞİLDİR

Cumhuriyetimizin kurcusu Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK dahil bütün Devlet adamları ve siyasetçiler, toplumumuz bakımından İslam Dininin birleştirici yönüne vurgu yapmıştır. Türkiye'de siyasiler; "Bizi bir birimize bağlayan en önemli bağ dindir" veya "Türkiye'de din çimentodur" veya "Türkiye'de din toplumun harcıdır" veya "İslam, demokrasi ve laiklik altın üçgendir" ve "% 99'u veya kahir ekseriyeti Müslüman bir ülke" vb. ifadelerle dinin birleştirici ve bütünleştirici özelliklerini ifade etmişlerdir.

Nitekim daha Cumhuriyetimizin başlangıcında kurcu irade; Anayasal kuruluş olan Diyanet İşleri Başkanlığı'nı kurarak, dine ve onun birleştiriciliğine verdiği önemi göstermiştir. Anayasa'nın 136'ıncı maddesine göre; "Genel idare içinde yer alan Diyanet İşleri Başkanlığı, lâiklik ilkesi doğrultusunda, bütün siyasî görüş ve düşünüşlerin dışında kalarak ve **milletçe dayanışma ve bütünleşmeyi amaç edinerek,** özel kanununda gösterilen görevleri yerine getirir." (Anayasa, m. 136) Anayasamız, "Lâiklik ilkesi doğrultusunda, bütün siyasî görüş ve düşünüşlerin dışında kalarak ve **milletçe dayanışma ve bütünleşmeyi amaç edinerek"** hizmet etme görevini Diyanet İşleri Başkanlığı'na vermiştir. Şayet İddia makamının iddiası kabul edilip, dinin birleştiriciliğine vurgu yapmak laikliğe aykırı kabul edilirse, bugün binlerce camide din hizmetlerini yürüten ve din konusunda toplumu aydınlatan Diyanet İşleri Başkanlığı görevini yerine getiremez. Anayasa'nın hem 2'inci, hem 24'üncü, hem 25 ve 26'ıncı ve hem de 136'ıncı maddeleri, bu yönüyle işlevsiz hale gelir.

AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, dinin her türlü istismarına karşı çıkmış ve siyaseten yola çıktığında bu konudaki yaklaşımını açıkça ortaya koymuş ve parti olarak ta bu çizgiye hep sadık kalmışlardır.

Başbakan, bugüne kadar yaptığı hiçbir konuşmada "Din üst kimliktir." şeklinde veya bu anlama gelecek bir beyanda bulunmamıştır. Sadece dinin birleştirici vasfına vurgu yapmıştır. Ama Başbakanın, "Türkiye Cumhuriyeti

vatandaşlığı bizi birbirimize bağlayan üst kimliktir." biçiminde ve anlamında sayısız açıklamaları vardır:

"Parti olarak 3 kırmızı çizgilerinin bulunduğunu vurgulayan Başbakan Erdoğan, asla dine dayalı, ırka dayalı ve bölgeye dayalı milliyetçilik yapmayacaklarını, birleştirici unsur olarak Anayasal vatandaşlığı esas alacaklarını belirtti. Erdoğan, ''Bunu başardığımız zaman önümüzde kimse duramaz'' (AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın 26 Temmuz 2003 Ak Parti Bursa İl 1. Olağan Kongresindeki konuşmasından)

"Hükümetimizin 3 kırmızı çizgisi var; etnik, bölgesel ve dinsel milliyetçiliğe karşıyız. Dolayısıyla ben siz değerli kardeşlerimi, vatandaşlarımızı bütün bu olaylar karşısında daha mutedil olmaya çağırıyorum. Ne ocaklar söndü bu bölgelerde. El ele, omuz omuza verelim, bu kini, nefreti ortadan kaldıralım. Terör gruplarının insan haklarıyla ilgili hiçbir özelliği yoktur. Özgürlüklere saygısızdılar. Onlar sadece kan ve ölümden zevk alırlar. Ve biz hiçbir zaman terör gruplarıyla da barışık olamayız. Ben halkımı bu noktada net olmaya daha duyarlı olmaya özellikle davet ediyorum.'' (AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın 21 Kasım 2005'te Şemdinli'de yaptığı açıklamalardan)

"3 Kırmızı çizgilerinin bulunduğunu tekrarlayan Başbakan Erdoğan, "AK PARTİ'DE etnik milliyetçilik yok. Etnik milliyetçiliğe karşıyız, bunu böyle bilin. 73 milyonun kardeşliğine inanıyoruz. Etnik unsurlar var; Türkü, Kürdü, Lazı, Çerkezi, Gürcüsü, Abhazası, Boşnak'ı, Arnavut'u vs... Hepsine bizler aynı mesafedeyiz. Hep birlikte, farklı etnik kimliklere sahibiz. Fakat bizi birleştiren bağ, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığıdır. Onun için de diyoruz ki; tek bayrak Türk Bayrağı, tek millet Türk milleti, tek vatan Türk vatanıdır. Bu vatan, 780 bin kilometre karelik vatan topraklarıdır. AK PARTİ, bölgesel milliyetçilik de yapmaz." (AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın 15 Nisan 2006'da Tunceli ziyaretinde yaptığı konuşmadan)

"Açık söylüyorum, bizim 3 kırmızı çizgimiz var:

Bölgesel milliyetçiliği kabul etmiyoruz.

Etnik milliyetçiliği kabul etmiyoruz. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı hepimizin ortak paydasıdır. Etnik olarak sen yine Kürt ol ama anayasal kimlik olarak Türk vatandaşısın, bunu da kabul et, sana bundan getiren götüren bir şey yok.

Dinsel milliyetçiliği kabul etmiyoruz. Burada laiklik tanımı önem arz ediyor. Biz 1982 Anayasası'nın gerekçeli kararındaki laiklik tanımını parti programımıza da aldık, yeni Anayasa çalışmasında da var. Bu noktada laikliği en büyük güvence olarak görüyoruz. Devlet tüm inanç gruplarına karşı eşit mesafededir." (AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın 8 Aralık 2007'de Lizbon'da yaptığı açıklamadan)

"AK PARTİ'nin 3 kırmızı çizgisi olduğunu söyleyen Erdoğan,"Biz etnik, bölgesel, dinsel milliyetçiliğe karşıyız. Bazıları 'Türkiye Cumhuriyeti 36 etnik unsurdan oluşuyor' diyor. Bizi birbirimize bağlayan bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı var. Yaratılanı Yaradan'dan ötürü seveceğiz. 70 milyonun tamamına eşit mesafede durmak, ayrım yapmamak zorundayız. Bu ülkeye ayrılık tohumunu ekenler, hiçbir zaman bu ülkede iktidar olamayacaklardır"(AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın 22 Aralık 2007'de AK PARTİ Üsküdar İlçe Teşkilatı bayramlaşma törenindeki konuşmasından)

Ayrıca iddianamede yer alan aşağıdaki cümleler de bunun kanıtıdır ve iddianameyi tekzip etmektedir:

"Herkes kendi kimliğiyle övünebilir. Bu onun en doğal hakkıdır. Kürt Kürtlüğüyle, Türk Türklüğüyle, Çerkez Çerkezliğiyle, Laz Lazlığıyla övünebilir. Etnik kimlik anlamında söylüyorum. **Ama bizi üstte birbirimize bağlayan üst kimlik TC vatandaşlığıdır.** Bu ortak paydadır"...**"** (İddianame, s.28-29)

"Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın bugüne kadar "din bir üst kimliktir" ifadesi kullanmadığını vurgulayarak, "Üst kimlik olarak kullandığım ifade; Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığıdır ve bunun defaatle açıklamalarını yaptık. Ama buna rağmen bazıları anlamak istemiyor. Yine söylüyorum, din bir çimentodur ve şu anda en önemli birleştirici unsurumuzdur. Tarih boyunca bu böyledir…." (İddianame, s. 29)

Ayrıca Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, hiçbir zaman Türkiye için "İslam Devleti" ismini ve nitelemesini de kullanmamıştır. "İslam ülkesi" ismini ve nitelemesini kullanmış ve bunun "İslam Devleti" anlamına gelmediğini, ikisinin ayrı şeyler olduğunu da ifade etmiştir. Kaldı ki "İslam ülkesi", "Çoğunluğu Müslüman ülke", "% 95'i Müslüman ülke" veya "Kahir ekseriyeti Müslüman ülke" nitelemelerini yapmamış bir siyasetçi Türkiye'de yoktur. Hatta AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakanı bu cümleleri kullandığı için laiklik aleyhine beyanda bulunmakla itham eden iddia makamı bile esas hakkındaki görüşünde benzer bir değerlendirmeyi

yapmıştır. İşte iddia makamının değerlendirmesi: **"Türkiye Cumhuriyeti** çoğulcu demokrasinin de esasları olan bu ilkeleri 85 yıllık tarihi serüveni içerisinde hayata geçirebilmiş **nüfusunun ekseriyeti İslam olan yegane ülkedir."(**Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın esas hakkındaki görüşü, s. 10) İddia makamının, kendisinin aynı mahiyette ifadeler kullanmasını laikliğe aykırı görmezken AK PARTİ üyelerinin benzer cümleler kurmasını laikliğe aykırı görmesi, açık bir çelişkidir ve de manidardır. Hukuk Devleti ve eşitlik ilkesi, herkes için aynı değerlendirmeyi gerekli kılar. Bir cümle, söyleyene göre hukuka uygun veya aykırı olamaz.

Bütün bunlara rağmen iddia makamının; Başbakan Recep Tayyip Erdoğan hakkında (İddianame, s.27; 28; 29 ve 39;) bu konulara yer vermiş olması açık bir Anayasa ihlalidir.

Burada dava vesilesi ile bir önemli hususa ileride bizi sıkıntıya sokacak bir muhakkak gerilime, yıllarca insanlarımızı karşı karşıya getirecek bir anlayışa dikkatlerinizi çekmek istiyorum.

İddianamede yer alan din ve İslâm'la ilgili bazı görüşler ve imajlar hem yanlış, hem de yanıltıcıdır. Bu görüşlerin kabulü bir yüksek Mahkeme kararına mesnet teşkil etmesi durumunda, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Anayasa ve Yasalarla kendisine yüklenen görev ve sorumluluk alanlarını daralacak hatta, bize göre özgü bir anayasal kurum işlevsiz hale gelecektir. Laiklikle ilgili yanlış algılamaları ve tasavvurları pekiştirecek, bu da din ve devlet işlerini sağlıklı bir zeminde ayrıştırılmasını imkansız kılacaktır.

Bir siyasi parti ile ilgili kapatma davasında hukuk metinlerinin esas alınmasında şüphe yoktur. Buna rağmen iddia makamı hazırladığı metinlerde laik hukukun sınırları dışına çıkarak din ve İslâm adına çeşitli yargı cümleleri kurmakta, dini ve İslâmi kavramlar ve öğretiler bağlamından soyutlanarak yanlış ve yanıltıcı şekilde ele alınmaktadır. Dinin ilmen muteber kaynakları dikkate alınmadan değerlendirmeler yapılmaktadır.

Her şeyden önce iddianamede ortaya konulan din anlayışı, bilim insanlarının ve akademisyenlerin (kelamcıların, din felsefecilerinin, dinler tarihçilerinin vs.) üzerinde uzlaşabilecekleri tanım ve tasavvurlardan bir hayli uzaktır.

İddianamede din ile ilgili değerlendirmelerin temelini, özellikle 19'ncu yüzyılda batıda beliren felsefi akımlardan biri olan pozitivist bakış açısı oluşturmaktadır. İddianame metni siyasal partilerin demokratik süreç içerisinde yüzyıldır devam eden aşamalarına dikkat çekilmekte fakat bu

aşamalarla orantılı bir şekilde seyreden ülkemizde uluslar arası toplumda din ve inanç özgürlüğü alanındaki gelişmelere hiç değinilmemektedir. Böylelikle siyasi partilerin geçirdiği gelişimin son noktası ile din ve inanç özgürlüğü alanına yönelik ikiyüzyıl öncesinin bakış açısı karşı karşıya getirilmektedir. İddianamenin hukuki bir metin olarak kabul görmesi durumunda demokratik kazanımlar açısından din ve vicdan özgürlüğü alanı pozitivizm'in dogmaları ile doldurulmuş olacaktır.

Genel anlamda din, sosyal bir varlık olan insanın mutluluğunu hedefler. Türkiye Cumhuriyetinin kurucu iradesi bu kabulden hareketle, dinin toplum için vazgeçilmez bir unsur olduğunu görmesi sebebiyledir ki, daha ilk günden Diyanet İşleri Başkanlığı gibi bir kuruma ihtiyaç duymuştur.

İddianame metninde ortaya çıkan Diyanet İşleri Başkanlığı imajı ne kurumun yapısı ve amaçlarını belirleyen Anayasal statüsü ile ne de Türkiye Cumhuriyeti Devleti toplumu nezdindeki konumu ile ve ne de milli birlik ve beraberliğe yaptığı dinamik katkılarıyla örtüşmektedir. Anayasanın 136ncı maddesinde Diyanet İşleri Başkanlığı'na "Milletçe dayanışmayı ve bütünleşmeyi amaç edinme" görevini vermektedir. İddianamede yer alan ve dini toplumsal birliğin "çimentosu" olarak değerlendiren ifadenin parti kapatma sebebi olarak sunulması Diyanet İşleri Başkanlığı'nın anayasal görevini de yerine getirmesini imkansızlaştırmaktadır. Bu metnin hukuki bir referans olarak onaylanması durumunda halkının büyük çoğunluğu Müslüman olan bir ülkede devlet-toplum ilişkileri ve dinlerin ve kültürlerin uluslar arası toplumsal ilişkilerde giderek artan önemi göz önüne alındığında çeşitli alanlarda riskler oluşturma ihtimali söz konusudur.

İddianamede (İddianame, s. 38) Diyanet İşleri Başkanlığı'nın kadro talebinin, siyasiler tarafından dile getirilmesi eleştirilmekte ve laikliğe aykırı eylemler oalarak zikredilmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın din hizmetlerinde nitelikli görevlileri istihdam etmesi ve boş camilere atama yapılması Milli Güvenlik Kurulu'nun tavsiye kararlarında ve dolayısı ile Türkiye Cumhuriyetinin devlet politikası çerçevesinde yer almaktadır. Ayrıca, Terörle Mücadele Yüksek Kurulu Sekreteryası hazırladığı "Bölücü Faaliyetlere Yönelik Eylem Planı" çevresinden özellikle doğu ve güneydoğu illerimizde kadrosu bulunmayan camilere din görevlilerinin istihdamının önemine değinmiş ve bu konuda kadro ihdasını önermiştir.

Yine iddianamede (İddianame, s. 118) dini gün ve bayramlarda milli bayramlar arasında karşılaştırma yapılmasının milli birlik ve bütünlüğümüz açısından son derece vahim olduğu gözden uzak tutulmamalıdır. Dini bayram ve günler ile milli bayram ve günleri adeta birbirlerinin alternatifi

imiş gibi karşılaştırmanın, milli birlik ve bütünlüğe katkıda bulunmayacağı gibi, toplumun zihninde karmaşıklığa yol açacağı ortadadır.

İddianamede (İddianame, s. 89) Kur'an Kurslarının Diyanet işleri Başkanlığı Müfettişlerince teftiş edilmesine yönelik düzenlemeler laikliğe aykırı olarak görülmektedir. İddianamenin öne sürdüğü gibi bu konu ile ilgili yapılan teklifte Kur'an Kurslarının denetim yetkisi sadece Diyanet İşleri Başkanlığı Müfettişlerine verilmiş değildir. Yasa teklifinin asıl amacı, genel teftişin yanında mesleğin gerektirdiği bilgi, birikim ve deneyimi nedeniyle Kur'an eğitim ve öğretimi açısından Diyanet Müfettişlerinin teftiş ve denetimdeki sorumluluklarını artırmaktır. Kaldi ki anayasal bir kurum olan Diyanet Müfettişleri ile Milli Eğitim Müfettişleri arasında bir ayırım yaparak Diyanet Müfettişlerine güvensizlik anlamına gelecek söz ve tavır içinde bulunmak da son derece sakıncalı ve'inciticidir.

İddianame metninde hemen hemen tüm başlıklar altında dini ve İslâmi kavramlar kullanılmıştır. Bu kavramlara literatürde karşılıkları bulunmayan yanlış anlamlar yüklenmiştir. Dini kavramlar ve terimler birbirine indirgenmiş örneği "Din" İslâm'a; "İslâm" siyasal İslâm, İslâmcılık ve şeriata; "Cihat" şiddet, İslâmi terör ve savaşa; "Din ve Vicdan Özgürlüğü Talebi" takiyyeye hasredilerek açıklanmaya çalışılmıştır.

Siyasal İslâm üzerinden genel olarak İslâm, siyasetçiler üzerinden de dindar insanlar töhmet altında bırakılmıştır. Dini kavramlar ve dindar kesimler potansiyel zanlı olarak takdim edilmiş ve bu insanlar hakkında "şüpheli" imajı oluşturulmuştur.

İddianamede din tanımı farklı pasaj ve alıntılardaki kullanımında çelişki ve tutarsızlıklarla doludur (İddianame, s. 13, 15, 17, 128, 136, 139, 144). Mesela: Din, "kutsal"dır. Bununla birlikte "din, kendi alanında, vicdanlardaki yerinde, Tanrı-İnsan arasındaki inanış olgusudur (İddianame, s. 18). Din, vicdan işidir. Daha çok bireysel ve duygusal düzeyde kalması gerekli bir olgudur. Onun dış dünyaya kamuya yansıyan yönlerine sosyal tezahürlerine vurgu yapılması laikliğe aykırıdır (İddianame, s. 17)

Bir başka değerlendirmede ise, "laik düzende özgün bir kurum olan din" denilmek suretiyle dinin özgün biri sosyal kurum olduğu belirtilmektedir.

Din özgün bir sosyal kurum ise, sosyal hayata yansıyan formel yönüne, sosyal tezahürlerine "vurgu yapılmaması" mümkün değildir. Dinin hukuki düzenlemelere mesnet teşkil etmemesi ayrıdır ve bu doğrudur. Ama dünya hayatına bireysel ve toplumsal yaşantıya yönelik değer ve davranışlarda

inanan insanlar için kaynak olarak gösterilmesi ayrıdır. İddianamenin değerlendirilmesi açısından bakıldığında dinin toplumsal ilişkilere yansıyan herhangi bir yönü olmamalıdır. Dini sosyal hayat ile bağlantısı mabedin kapısında başlamalı ve orada bitmelidir. Bu anlayışa göre; dini bayramların resmi tatil olması; **ezanın okunması ve kilise çanının çalınması; Cami'de, Kilise'de ve Havra'da ibadet edilmesi; vakit namazı, Cuma namazı, bayram namazı ve cenaze namazı kılınması; diğer cenaze işlemlerinin yapılması; Kur'an Kurslarında Kur'an öğrenimi; ramazan ayında oruç tutması, televizyonlarda dini program yapması ve gazetelerin dini içerikli ekler vermesi; hac ibadetinin yapılması, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın varlığı ve hizmetlerini sürdürmesi** laikliğe aykırıdır. Çünkü sayılan bu hususların hiç biri gizli yapılamaz, hepsinin dışa yansıyan ve zaruri olan formel yönleri vardır. Böyle bir laiklik anlayışı, hem Anayasa'mızın benimsediği laiklik analayışı ve hem de batının benimsediği ve uyguladığı demokratik laiklik anlayışı ile uyumlu değildir. Çünkü bu tür bir laiklik anlayışının karşılığı, hiçbir laik sistemde yoktur. Yine iddianamede din, aklın karşıtı olarak sunulmuş, dinin akılla bağdaşamayacağı zimmen vurgulanmıştır (İddianame, s. 12, 17, 18) böylece kişinin vicdanında yer alan kutsal ve dini değerler bir bakıma akıl dışı olarak tavsif edilmiştir.

Ve yine iddianamede (İddianame, s. 10, 11, 17) din ve bilim kelimeleri bir birinin zıttı olarak sunulmuş, bilimin dinin bittiği yerde başladığı iddia edilmiş, adeta din ve bilimin örtüştüğü hiçbir alanın olamayacağı düşüncesi işlenmiştir.

İddianamenin bir başka yerinde İslâm'ın özelliği olarak bahsedilen hususlar, bir başka yerde Siyasal İslâm'ın özelliği olarak belirtilmiş ve böylece İslâm, siyasal İslâm'a indirgenerek açıklanmıştır (İddianame, s. 114, 116) İddianamenin bir başka yerinde Şi'a'ya mahsus özellik olan takiyye tüm İslâmi inanışlar için genelleştirilmiştir. Halbuki Türkiye'deki dini anlayışa göre takiyye, dinen anlayışla karşılanan bir husus değildir.

Sonuç olarak, iddianame metninde dini ve İslâmi kavramlara ülkemizdeki akademik, dini çalışmalar ve ilahiyat birikimi gözetilmeden keyfi ve izafi anlamlar yüklenmiştir. Temel kaynaklara müracaat edilmeksizin ve herhangi bir yöntem belirlenmeksizin gelişi güzel bir şekilde kullanılmıştır.

2) "DİNDAR BİRİNİN LAİK DEVLET YAPISINI BENİMSEYEBİLECEĞİNİ" VEYA "LAİKLİĞİN DİNDARLIĞIN TEMİNATI OLDUĞUNU" SÖYLEMEK VEYA LAİKLİK KONUSUNDA DEĞERLENDİRMELER YAPMAK, LAİKLİK İLKESİNE AYKIRI DEĞİLDİR

Laiklik konusunda değerlendirmeler yapmak, "Dindar birinin de laik devlet yapısını benimseyebileceğini" veya "Laikliğin dindarlığın teminatı" veya "Laikliğin bir din olmadığını" veya "Laikliğin din ve vicdan özgürlüğünün teminatı" olduğunu söylemek, laiklik ilkesine aykırı değildir. Aksine bunları söylemek, Anayasa'da yer alan laiklik ilkesi ve gereklerine uygundur.

Laiklik ilkesi; Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ayrılmaz, değiştirilmez ve değiştirilmesi teklif dahi edilemez bir niteliği (Anayasa, m.2,4) olup, hiçbir zaman dinsizlik değildir ve kişilerin dinini yaşamasına veya dindar olmasına da mani değildir. Aksine laiklik; bütün dinlerin, inançların ve ibadetlerin teminatı, bu konulardaki hak ve hürriyetin ifadesidir. Bu husus, Anayasanın 2'inci maddesinin gerekçesinde de açıkça ifade edilmiştir:"Hiçbir zaman dinsizlik anlamına gelmeyen laiklik ise, her ferdin istediği inanca, mezhebe sahip olabilmesi, ibadetini yapabilmesi ve dini inançlarından dolayı diğer vatandaşlardan farklı bir muameleye tabi kılınmaması anlamına gelir."

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, din ve vicdan özgürlüğünü bir hak olarak tanımış ve teminat altına almıştır. Anayasa'daki "Herkes, vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir.

14'üncü madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadet, dini ayin ve törenler serbesttir.

Kimse ibadete, dini ayin ve törenlere katılmaya, dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz." (Anayasa, m. 24/1-3) hükmü, bunun açık bir kanıtıdır.

AK PARTİ'nin ve üyelerinin savunduğu laiklik anlayışı budur. Biz hiçbir zaman "laiklik, dinsizliktir veya laik inanca sahip olanlar dinsizdir" demedik. Bizim söylediğimiz şudur: Laiklik dinsizlik değildir. Laiklik, kişilerin dinini yaşamasına veya dindar olmasına mani değildir. Aksine laiklik; bütün dinlerin, inançların ve ibadetlerin teminatı, bu konulardaki hak ve hürriyetin ifadesidir. Bu husus, Anayasanın 2'inci maddesinin gerekçesinde de açıkça ifade edilmiştir: "Hiçbir zaman dinsizlik anlamına

gelmeyen laiklik ise, her ferdin istediği inanca, mezhebe sahip olabilmesi, ibadetini yapabilmesi ve dini inançlarından dolayı diğer vatandaşlardan farklı bir muameleye tabi kılınmaması anlamına gelir." Bu nedenle iddia makamının, AK PARTİ'yi "Laik inanca sahip olanları dinsizlikle eşdeğer" (Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, esas hakkındaki görüşü, s. 5) tuttuğu iddiası da asılsızdır. Müddei iddiasını ispatla mükelelftir. Onun için İddia makamı, bu iddiasını ispat etmelidir. İspat için de en azından AK PARTİ ve mensuplarının söylediği bir kelime, tek bir cümle veya yapılmış tek bir vakayı delil olarak göstermek zorundadır. Ama iddia makamı, bu yönde tek bir delil dahi sunmaksızın; sadece subjektif bir beyanla partimizi ve üyelerimizi haksız ve hukuksuz bir biçimde itham etmiştir.

Sonuç olarak: Herkes laikliğin bir sistem olduğunu vurguluyor. Başbakan ve diğer parti mensupları da laiklik bir sistemdir diyor; yani aynı şeyi söylüyor. Anayasa da laikliği, bireyin değil Türkiye Cumhuriyeti Devletinin niteliklerinden biri olduğunu söylüyor. Başbakan ve diğer parti mensupları da aynı şeyi söylüyor. Herkes laikliğin din, inanç ve ibadet hürriyetinin teminatı olduğunu ve dindarlığa mani olmadığını söylüyor, Başbakan ve diğer parti mensupları da laikliğin din, inanç ve ibadet hürriyetinin teminatı olduğunu ve dindarlığa mani olmadığını, dindar bir kişinin de laiklik ilkesini benimseyebileceğini söylüyor. Özetle ifade etmek gerekirse Başbakan ve diğer parti mensuplarının söylediği, Anayasa, Anayasa Mahkemesi ve doktrinin söylediklerinin, farklı bir üslupla tekrar ve ifadesidir.

AK PARTİ, laikliğin teminatıdır. Nitekim Ak Parti Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın, Türkiye Cumhuriyeti'nin laik niteliğini benimsediğini, laikliğin teminatının Ak Parti olduğunu, laikliğin bir sigorta olduğunu ifade eden ve laikliğin önemine vurgu yapan sayısız konuşmaları vardır. Bunların bazıları iddianamede yer almakta (İddianame, s. 28, 30, 36) olup, bazılarını da yukarıda verdik.

AK PARTİ üyelerinin, laiklikle ilgili değerlendirmeleri, Anayasaya ve laiklik ilkesine aykırı değildir, Anayasa ve laiklik ilkesi ile uyumludur.

3) YÜKSEK ÖĞRENİM HAK VE ÖZGÜRLÜĞÜ KONUSUNDAKİ SORUNLARI TARTIŞMAK VE ÇÖZÜMÜNE DAİR ÖNERİLER GEİTRMEK LAİKLİK İLKESİNE AYKIRI DEĞİLDİR

Siyasi ve fikri çoğulculuğun egemen olduğu demokratik sistemlerde, iktidarda olsun veya olmasın hiçbir siyasi parti veya hiçbir siyasetçi, toplumda yaşanan sorunları görmezlikten gelemez; toplumdan yükselen

çözüm taleplerine karşı kayıtsız kalamaz. Aksine bu sorunları topluma faydalı bir biçimde çözmenin yöntemlerini üretip kamuoyu ile paylaşır ve çözümü için milletten yetki ister. Bu, demokrasinin ve demokratik işleyişin bir gereğidir.

Nitekim demokratik bir ülke olan Türkiye'de, kimi öğrenciler bakımından yükseköğrenim hak ve özgürlüğünü ölçüsüz sınırlanması sorununun varlığını kabul etmeyen ve çözümüne dair görüşlerini kamuoyu ile paylaşmayan hiçbir siyasi parti yoktur. Bazı siyasi partiler sorunun çözümünü parti programına koyarken, bazı milletvekilleri kanun teklifi vermiş ve bazı siyasi partiler ise sorunu çözmek amacıyla yasal düzenlemeler yapmışlardır. Türkiye Büyük Millet Meclisi de, bu sorunu incelemek üzere bir Araştırma Komisyonu kurmuştur.

AK PARTİ'nin ve onun Genel Başkanı ve Türkiye Cumhuriyeti Başbakanının ve diğer parti mensuplarının, bu soruna dair değerlendirme, tespit ve eleştirilerde bulunması, sorunun çözümüne dair bir arayış içinde olması normaldir ve demokratik hukuk devleti olmanın gereği Anayasa'nın teminatı altındadır.

Demokratik hukuk devletinde siyasetçilerin, demokrasi ve hukuk içinde kalarak ülke sorunlarına çözüm araması, çözüm üretmesi ve iktidarda ise sorunları çözmesi, yadsınamaz ve kınanamaz. Aksinin varit olması, o ülkenin demokratik niteliğine gölge düşürür.

Üniversitede okuyan geç kızlarımız aleyhine sonuçlar doğuran, eğitim-öğretim hak ve hürriyetini, hukuk devleti ve eşitlik ilkesi ile bağdaşmayacak biçimde sınırlayan, özgürlük alanını daraltan bir yasağı, bir sorunu konuşmak ve bunun çözümüne dair Anayasa ve yasalara uyarak ve hukukun içinde kalarak çözüm aramak, Anayasa ve laiklik ilkesine aykırı değildir. Kaldı ki AK PARTİ mensuplarının yaptığı açıklamalar ile Türkiye Büyük Millet Meclisindeki yasama faaliyetleri kapsamındaki çalışmalar, Anayasa ve hukukun tanıdığı yetki ve sınırlara uyarak yapılmıştır.

4) ÜNİVERSİTEYE GİRİŞTEKİ KATSAYI SORUNUNU KONUŞMAK VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ GETİRMEK LAİKLİĞE AYKIRI DEĞİLDİR

Meslek Liselerinde yaşanan katsayı sorunu, Türk eğitimimin ortak sorunudur. Bizim konuya yaklaşımımız, İmam-Hatip Liseleri özelinde değildir, genel bir yaklaşımdır. Cumhurbaşkanının bir daha görüşülmek üzere Meclise geri gönderdiği tasarı da sadece İmam Hatip Liselerini değil bütün mesleki ve teknik eğitimi kapsamaktadır. Ancak bu sorunda taraf

olanlar, her vesile ile "Meslek liselerindeki katsayı sorununu" sadece İmam-Hatip Lisesi sorununa indirgemişlerdir. Biz, bizim dışımızda yapılan bu değerlendirmelere karşı olduğumuzu her defasında ifade ettik. Eşitlikçi bir bakışı benimsedik. Bu yaklaşım, laikliğe karşıtlık değil laikliğin gerçek anlamı ile kullanılmasına yöneliktir.

İmam Hatip Liseleri de diğer liseler gibi Devletin kurduğu, giderlerini karşıladığı, öğretmenlerini atadığı, yönetimini icra ettiği, program ve kitaplarını tespit edip uygulattığı, öğrencisini kaydettiği ve mezununa diplomasını verdiği, kısaca devletin gözetim ve denetimi altında faaliyet gösteren bir okuldur.

Devletin gözetim, denetim ve yönetimindeki meslek liselerinden İmam Hatip Lisesinde okumayı tercih eden kişilerin ve velilerinin, salt bu okulları tercileri nedeniyle laik sistemi benimsememekle itham edilmesi veya bunların laik sistem için tehlike görülmesi ve gösterilmesi, büyük bir haksızlık ve hukuksuzluktur. Laiklik ilkesi, müfredatında dini konular bulunan bir Devlet okulunda eğitim ve öğretim görmeyi tercih eden öğrencileri ve velilerini veya bu öğrencilerin sorunlarının çözümü konusunda değerlendirme ve çalışma yapılmasını, yasaklamaz. Aksine laiklik, bu tercihlerin ve bu okulların teminatıdır.

Bir yandan Devletin kurduğu yüzlerce İmam Hatip Lisesi eğitim ve öğretimini sürdürürken ve bu durum Anayasa ve laiklik ilkesine aykırı görülmezken, diğer yandan bu okulların ve buralarda okuyan öğrencilerin ve bu okullar nedeniyle mağdur edilmiş bulunan öteki meslek liselerinin sorunlarını konuşmak ve çözümü için yasal zeminde çalışma yürütmeyi Anayasa ve laiklik ilkesine aykırı görmek ve bu sorunları konuşup çözüm arayan siyasetçilerin siyasi yasaklılığını ve üyesi bulundukları partinin de kapatılmasını talep ve dava etmek, temel bir hukuk ve mantık çelişkisi değil midir? Ayrıca Anayasa değişmediği halde, 1998'e kadar yapılan bir uygulamanın, 1998'den sonra Anayasa ve laiklik ilkesine aykırı hale gelmesi ve bunun parti kapatma nedeni olarak görülmesi ve gösterilmesi diğer bir çelişkidir. Eğer bugün 1998 öncesindeki uygulamayı istemek parti kapatma nedeni sayılırsa, 1998'den önce hükümet etmiş bütün partilerin de kapatılması gerekmez miydi?

Devlet, kendi eğitim-öğretim kurumlarına ikircikli bakmaz ve bakılmasına da müsaade etmez.

Pek çok siyasetçi, akademisyen, araştırmacı, yazar, gazeteci, sivil toplum örgütü ve siyasi parti tarafından dile getirilen Meslek liselerine uygulanan

katsayı adaletsizliği sorunu, onlar için Anayasa ve laiklik ilkesine aykırı görülmez iken, aynı sorunları AK Parti'nin dile getirmesi halinde Anayasa ve laiklik ilkesine aykırı görülüp Anayasanın 69'uncu maddesine göre kapatılma nedeni sayılması ve hakkında dava açılması, Anayasanın 2'inci maddesinde ifadesini bulan demokratik devlet ilkesi ile 10'uncu maddesindeki eşitlik ilkesine açık bir aykırılıktır. Hukuk devletinde sözler veya fiiller, adalet terazisinde söyleyene göre tartılmaz.

Kaldı ki bu konudaki açıklamalarda; laikliğe aykırı bir anlam ve laiklik ilkesine yönelik bir saldırı yoktur. Tam tersine bu açıklamalarda; laiklik ilkesini kuvvetlendirmeye ve onu istismar edenlerin ellerinden kurtarmaya çalışarak, laiklik ilkesinin hiç kimseyi dışlamadığına dair bir değerlendirme, tespit ve yaklaşım vardır.

5) YÜRÜRLÜĞE GİRMİŞ ANAYASA VE YASA DEĞİŞİKLERİNİN UYGULANMASI GEREKTİĞİNİ SÖYLEMEK LAİKLİK İLKESİNE AYKIRI DEĞİLDİR

Anayasa ve yasa değişiklikleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilip, Cumhurbaşkanı tarafından onaylandıktan sonra Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girer (Anayasa, m. 89; 175).

Anayasa'nın 10 ve 42'inci maddesinde yapılan değişiklikler; Anayasa ve İçtüzük'e uygun yasalaşmış ve yürürlüğe girmiştir.

Anayasa, herkesi bağlayıcı, en üstün hukuk normudur. Nitekim "Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü" başlıklı 11. maddesine göre; "Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz."(Anayasa, m. 11)

Anayasa hükümleri, açık ve uygulanma kabiliyeti varsa doğrudan uygulanabilir. Nitekim bu nitelikleri taşıyan Anayasa'nın bazı hükümleri, doğrudan uygulamıştır. Örneğin, Anayasa'nın; "Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan yükümlülüğünü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonamaz." (Anayasa, m. 38/8), "Ölüm cezası … verilemez." (Anayasa, m. 38/10), "İspat hakkı" (Anayasa, m. 39), "Cumhurbaşkanı seçimine ilişkin Anayasa'nın 102'inci maddesi ve Cumhurbaşkanının görev ve yetkilerine ilişkin 104'üncü maddeleri doğrudan uygulanmışlardır.

Anayasa Mahkemesi, Danıştay ve Yargıtay; Anayasa hükmünün yeterince somut ve açık olması halinde doğrudan uygulanabileceğine dair muhtelif kararlar vermişlerdir.

Bir milletvekilinin; yürürlülükteki bir Anayasa hükmünün herkes için bağlayıcı olduğunu ve uygulanması gerektiğini ifade etmesi, ne laikliğe ve ne de Anayasa'ya aykırıdır.

Değişik milletvekillerinin Anayasa değişikliklerinin uygulanması gerektiği yönündeki değerlendirmeleri; Anayasa'nın 11'inci maddesinin farklı bir üslupla tekrarı niteliğindedir. Anayasaya veya laiklik ilkesine aykırı değildir.

6) KİŞİ, ORGAN, KURUM, KARAR, SORUN, YASA VE OLAYLARI ELEŞTİRMEK LAİKLİK İLKESİNE AYKIRI DEĞİLDİR

Düşünce ve düşünceyi ifade özgürlüğü, insan hak ve özgürlükleri içinde hayat hakkıyla birlikte en önemli olanıdır.

Düşünceyi özgürce ifade hürriyeti olmadıkça düşünce edinmeye yarayan hürriyetler ve kanaat hürriyeti fazla bir anlam taşımaz.

Eleştiri hakkı da kaynağını düşünce hürriyetinden alır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine göre düşünce özgürlüğü; sadece kabul gören veya zararsız veya önemsiz bilgiler, haberler veya fikirler için değil aynı zamanda eleştiri niteliğindeki fikirler için de geçerlidir. Eleştiri mahiyetindeki düşüncelerin, bir övgüyü içermeyeceği, eleştirilen için bir hoşgörüyü gerekli kılacağı açıktır. Demokratik hukuk devletlerinde; eleştirilmez kişi, yasa, organ, kurum, kuruluş, makam, karar, sorun, olay, iş veya işlem yoktur. Olamaz da.

a) Cumhurbaşkanının görüşlerini eleştirmek laiklik ilkesine aykırı değildir

Cumhurbaşkanının görüş ve kararlarını eleştirmek, demokratik hukuk devletinin gereğidir, laiklik ilkesine aykırı değildir.

İddia makamı, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan (iddianame, s.28, 52 ve 53) ile Bülent Arınç (İddianame, s. 62-63)'ın Cumhurbaşkanının görüşlerine dönük eleştirilerini, laiklik ilkesine aykırı bir eylem olarak kabul etmiştir.

Halbuki eleştirinin muhatabı, Cumhurbaşkanının görüşleridir, şahsı veya laiklik ilkesi değildir.

b) Milletvekillerinin hükümeti eleştirmesi ve Başbakanın eleştirilere cevap vermesi laiklik ilkesine aykırı değildir

Milletvekillerinin bir tutumu nedeniyle partilerini veya hükümeti eleştirmesi ve eleştiriye muhatap olanların da buna cevap vermesi, laiklik ilkesine aykırı değildir. Kaldı ki bu eleştirilerin muhatabı, laiklik değil hükümettir. Cevabın muhatabı da laiklik değil, eleştiri yönelten milletvekilleridir. Konunun laiklikle ilgisi yoktur.

İddianamede; eski milletvekillerinden Ersönmez Yarbay, Mehmet Elkatmış, Eyüp Sanay, Abdullah Çalışkan ve Resul Tosun'un, AİHM'in 4. Dairesinin kararının onanmasını istemesi nedeniyle hükümeti eleştirmişlerdir (İddianame, s. 90, 92). Bu eleştirileri de Başbakan Recep Tayyip Erdoğan cevaplandırmıştır (İddianame, s. 38, 51) İddia makamının mantığıyla baktığınızda lehe olacak bu hususlar bile aleyhe değerlendirilmiştir.

c) Siyasi partileri ve siyasetçileri eleştirmek laiklik ilkesine aykırı değildir

Partiler arası siyasi rekabet, çoğulcu demokratik hayatın bir gereğidir. Partilerin rekabet yaparken, birbirlerini eleştirmesi, daha iyi proje ve çözüm konusunda yarışması demokrasinin icabıdır.

Bir siyasi parti Genel Başkanının, diğer bir parti Genel Başkanını eleştirmesi veya eleştirilerine cevap vermesi veya başka partililerin birbirini veya karşılıklı partilerini eleştirmeleri, ne laiklik ilkesine ve ne de Anayasa'ya aykırıdır.

İddia makamı; Başbakanın CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'a dönük eleştiri ve cevapları (İddianame, s. 28, 29, 49 ve 53) ile Burhan Kuzu'nun CHP milletvekillerine cevapları (İddianame, s. 101)nı, laiklik ilkesine aykırı bulmuştur. Bir iktidar partisi Genel Başkanının, kendisini eleştiren Anamuhalefet Partisi liderini eleştirmesi veya bir milletvekilinin diğer parti milletvekilini eleştirmesinin, laiklikle hiçbir ilgisi yoktur. Aksinin kabulü siyaseti işlemez hale getirir. Partiler veya siyasiler arasında geçen tartışmalardan ve bu tartışmalarda bir birlerine karşı söylediklerinden, laiklik aleyhtarlığı sonucuna varılamaz. Çünkü bu eleştiri ve tartışmaların hiç birisinin muhatabı laiklik değildir. Muhatap siyasi parti veya parti mensuplarının laiklik hakkındaki görüşlerinin eleştirilmesi, laikliğin eleştirisi değildir. Bu, sadece o partinin veya parti üyelerinin anlayışının eleştirisidir. Eğer CHP'nin veya MHP'nin laiklik görüş ve yorumunu eleştirmek laikliğe aykırı kabul edilirse, o zaman çoğulcu demokratik siyasi

hayatın işlemesi mümkün olmaz. Bu anlayış, siyaseti ve siyasi partilerin varlığını anlamsız kılar.

d) Mahkeme başkanlarının görüşlerini eleştirmek laiklik ilkesine aykırı değildir

Mahkeme Başkanlarının görüşlerini eleştirmek, laiklik ilkesine aykırı değildir.

Fakat iddia makamı, aksi görüştedir. Çünkü iddianamede; Başbakan Recep Tayyip Erdoğan (İddianame, s. 37), Bülent Arınç (İddianame, s. 55-59), İrfan Gündüz (İddianame, s. 83) ve Mehmet Çiçek'(İddianame, s. 83)'in, dönemin Anayasa Mahkemesi Başkanı Mustafa Bumin'in görüşlerini eleştiren düşünce açıklamaları ile Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın, Yargıtay eski Başkanı Eraslan Özkaya'nın görüşlerini eleştiren düşünce açıklamalarını (İddianame, s. 27), laikliğe aykırı eylem olarak kabul ve takdim edilmiştir.

Mahkeme Başkanlarının görüşlerinin eleştirisinin, laiklikle hiçbir ilişkisi yoktur. Demokratik hukuk devletinde, görüşü eleştirilmez kişiler yoktur.

e) Mahkeme kararlarını eleştirmek laiklik ilkesine aykırı değildir

Mahkeme kararları da eleştirilebilir. Mahkeme kararlarının bağlayıcı olması, onların eleştirilmez olduğu anlamına gelmez. Nitekim Yüksek Mahkeme'nin pek çok değerli Başkanı da aynı kanaattedirler. "Anayasa Mahkemesi kararlarının kesin ve bağlayıcı olması, onların eleştirilemez olduğu anlamına gelmemektedir. Diğer deyişle, mahkeme kararlarına uyma yükümlülüğü, söz konusu kararları eleştirme hakkını ortadan kaldırmamaktadır. Bir hukuk devletinde, yargı kararlarının da eleştirilebilmesi doğaldır. Mahkeme kararlarının oybirliği ile alınmadığı durumlarda, azlık oyu kullanan üyelerin düşüncelerinin de bu anlamda karşı hukuki düşünceyi oluşturduğu açıktır. Anayasa Mahkemesi'nin işin esasına girerek reddettiği konularda on yıl geçtikten sonra tekrar başvuruda bulunulabilmesi, Anayasa Mahkemesi kararlarının eleştiriye açık ve değişebilir nitelikte olduğunun bir diğer kanıtıdır.

Bir hukuk devletinde, mahkeme kararlarının gerek akademik çevrelerde, gerekse uygulayıcılar tarafından ele alınıp incelenmesi gerekli ve yararlıdır. Bu tür eleştirilerin yargıya yeni ufuklar açma olasılığı her zaman vardır. Bununla birlikte, doğruyu bulmak adına yapılacak eleştirilerin belirli bir düzeyde ve nitelikte olması gerektiği de kuşkusuzdur." (Tülay Tuğcu,

Anayasa Mahkemesi eski Başkanı, Anayasa Mahkemesi'nin 44. kuruluş günü töreni konuşmasından)

Mahkeme kararlarının eleştirisi, laiklik ilkesine aykırı değildir. Ancak hakikat bu olmasına karşın iddia makamı;

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan (5 adet) (İddianame, s. 42, 43, 44, 45); Bülent Arınç (2 adet) (İddianame, s. 63, 64, 65), Abdullah Gül (3 adet) (İddianame, s.66, 67, 68, 69), Hüseyin Çelik (2 adet) (İddianame, s. 72-73), Tayyar Altıkulaç (İddianame, s. 78), Ömer Özyılmaz (İddianame, s. 78), Sadullah Ergin (İddianame, s. 78-79), Asım Aykan (İddianame, s. 80), Egemen BAĞIŞ (İddianame, s. 92), Resul TOSUN (İddianame, s. 92-93) ve Hayati Yazıcı (İddianame, s. 93)'nın, AİHM'in Leyla Şahin kararını,

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan (2 adet) (İddianame, s. 45 ve 47), Abdullah Gül (İddianame, s. 70), Mehmet Çiçek (iddianame, s. 83-84), Hasan Kara (İddianame, s. 94), Selami Uzun (İddianame, s. 94), Muzaffer Külcü (İddianame, s. 94)'ünün Danıştay 2. Dairesi'nin Aytaç Kılınç'a ilişkin 26.10.2005 gün ve 2004/4051-2005/3366 sayılı kararını,

Ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan(İddianame, s. 54), Anayasa Mahkemesi'nin Cumhurbaşkanı seçimi ile ilgili kararını,

Eleştirmelerini, laiklik ilkesine aykırı bir eylem olarak kabul ve takdim etmiştir.

İddia makamının bu yaklaşımı, Anayasa ve Anayasa Mahkemesi'nin kabullerine de aykırıdır.

f) YÖK'ü ve uygulamalarını eleştirmek laiklik ilkesine aykırı değildir

YÖK'ü ve uygulamalarını eleştirmek, düşünceyi açıklama hürriyeti kapsamında olup, demokratik hukuk devletinin teminatı altındadır.

YÖK ve uygulamaları ile üniversitenin ve öğrencilerin sorunları ve çözümü konularında siyasetçilerin değerlendirme, tespit ve eleştirilerde bulunmaları, laiklik ve Anayasaya aykırı değildir. Aksine ifade hürriyetinin gereği olup, demokratik hukuk devletinin teminatı altındadır.

İddia makamı, anayasal ve yasal teminatları yok sayarak; Başbakan Recep Tayyip Erdoğan (İddianame, s. 49, 51, 52, 53, 54,), Bülent Arınç (İddianame, s. 60-62), Cavit Torun (İddianame, s. 79-80), Akif Gülle, (İddianame, s. 85), Musa Uzunkaya (İddianame, s. 89), Sadık Yakut (İddianame, s. 93) ve Muzaffer Gülyurt (İddianame, s. 98)'un, YÖK'ü ve uygulamalarını, YÖK Başkanını, Üniversiteler Arası Kurul'u ve bazı öğretim

üyelerini eleştirmesini, laiklik ilkesine aykırı bir eylem olarak kabul ve takdim etmiştir.

g) Basının veya başka kişileri eleştirilmek laiklik ilkesine aykırı değildir

Siyasi partiler ve siyasi parti mensupları, hem basını ve hem de kendilerini eleştiren veya eleştirmeyen kişileri de eleştirebilirler. Eleştiriler, bazen kendileri hakkındaki yanlış ve kasıtlı habere dayanabileceği gibi, bazen de ülke sorunları konusunda yanlış ve yanlı yaklaşımları nedeniyle de yapılabilir.

Basının veya başkaca kişilerin eleştirilmesi, laiklik ilkesine aykırı değildir.

Buna rağmen iddia makamı, basının veya başkaca kişilerin eleştirilmesini, eleştiride kullanılan cümleler nedeniyle laikliğe aykırı eylemler olarak kabul ve iddia etmiştir.

Örneğin, iddia makamı; Başbakan Recep Tayyip Erdoğan (İddianame, s. 49, 51 ve 53), Mehmet Cemal Öztaylan (İddianame, s. 97), Hüseyin Tanrıverdi (İddianame, s. 99), Bekir Bozdağ ve Recep Akdağ (İddianame, s. 102)'ın laiklikle hiçbir ilgisi olmayan; sadece basının yalan ve yanlış haber ve yorumlarına dönük eleştirilerini, laiklik ilkesiyle irtibatlandırmış ve Anayasa'ya aykırılığını kabul ve iddia etmiştir.

h) Ülkenin değişik sorunları hakkında değerlendirme, tespit ve eleştiriler yapmak laiklik ilkesine aykırı değildir

Demokratik bir hukuk devletinde siyasi partilerin ve parti mensuplarının, ülke sorunları, yasalar ve uygulamalara dair tespit, değerlendirme ve eleştirilerde bulunması ve kendi çözüm önerilerini insanların bilgi ve onayına sunması; siyasi parti, örgütlenme ve siyasal ifade özgürlüğünün gereğidir. Bu gereklilik, "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ile "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26)nin doğal bir sonucudur. Anayasa'nın herkese tanıdığı düşünme ve düşündüğünü açıklama ve yayma hak ve hürriyetini, buna en fazla gereklilik duyan siyasi parti, Genel Başkan, Başbakan, Bakan, milletvekili ve siyasi parti üyelerinden esirgediği düşünülemez.

İddia makamı, demokratik bir hukuk devletinin teminatı altında olan siyasal düşünce özgürlüğü kapsamında kalan değerlendirme, tespit, eleştiri ve tavsiyeleri, laiklik ilkesine aykırı görmüş ve göstermiştir. Örneğin; kadın hakları (İddianame, s. 35 ve 39), eğitim nedeniyle yurt dışına giden döviz

(İddianame, s. 37), kamusal alan (İddianame, s. 35-36 ve 55), teşkilata öğütler (İddianame, s. 43, 46 ve 47), özgürlük (İddianame, s. 45, 60, 67), din adamı ihtiyacı (İddianame, s. 54), af (İddianame, s. 54), AB İlerleme Raporu (İddianame, s. 66), din eğitimi (iddianame, s. 78), hükümet icraatları (İddianame, s.84-85), genel sorunlar (İddianame, s. 89, 96 ve 98), yasalar (İddianame, s.97,98 ve 99) gibi konulardaki değerlendirme, tespit ve eleştirileri iddia makamı, laiklik ilkesine aykırı kabul ve takdim etmiştir.

Halbuki bu değerlendirme, tespit ve eleştirilerin hiç birisi, laiklik ilkesine aykırı değildir. Ülke sorunlarına dair değerlendirme, tespit ve eleştiri hak ve hürriyeti, demokratik hukuk devletinin gereği olup Anayasanın teminatı altındadır.

Sonuç olarak iddia makamı, AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan ile diğer partililerin sözlerini; söylenilen yer, neden, zaman ve muhatap bağlamından koparmış, söylenenleri söyleyenin iradesine rağmen kendince anlamlandırmış ve kendi verdiği anlamları sanki onlar söylemiş gibi takdim etmiş ve bu sözlerden dolayı da partimiz mensuplarının siyasi yasaklılığını ve partimizin kapatılmasını talep ve dava etmiştir.

Ayrıca iddia makamı; muhatapları belli olan ve muhatapları kesinlikle laiklik olmayan düşünce açıklamalarına laikliği muhatap kılmış; açık ifadelerde gizli anlam aramış veya niyet okumak suretiyle başka anlamlara çekilmesi mümkün olmayan açıklamalara gizli anlamlar yüklemiş ve bu suretle her açıklamayı laiklik aleyhinde bir beyana (Kendince) dönüştürmüştür. Bu, aleni bir anlam tahrifi ve delil tasnii olup, hukuken ve fiilen kabulü mümkün değildir. Hukuken mümkün değildir, çünkü Anayasa ve hukukun evrensel ilkeleri, niyet okumayı yasaklamıştır. Fiilen mümkün değildir. Çünkü iddianamedeki beyanlar, yoruma ve tevile imkan bırakmayacak açıklık ve netliktedir. İddia makamı, niyet okuyucu değildir, olamaz da. Hukuk devletinde iddia makamı, somut gerçeklikten hareket eder. Hukuk devletinde iddia makamı kişileri, kedi yaptığı yorum ve değerlendirmelerle değil de onların yaptıklarıyla itham eder. Aksinin kabulü, Anayasanın 2'inci maddesinde ifadesini bulan demokratik hukuk devleti ilkesinin açık ihlalidir.

Neticeten her hangi bir konuda değerlendirme, tespit ve eleştiride bulunmak, ifade hürriyeti kapsamındadır. İfade hürriyeti, demokratik hukuk devletinin tanıyıp teminat altına aldığı temel bir hak ve hürriyettir. Demokratik hukuk devletlerinde; "Cumhurbaşkanı, hükümet, muhalefet partileri, mahkeme başkanları, mahkeme kararları, milletvekilleri, basın, YÖK, ülke sorunları ve yasalar eleştirilmez; aksi takdirde laiklik ilkesine

aykırı olur" biçiminde kurallar yoktur. Aynı şekilde Anayasamızda da benzer kurallar yoktur. Aksine hukukumuza göre; herkesin görüşünün eleştirisi mümkün olduğu gibi yasama, yürütme ve yargı organları; mahkeme kararları; Cumhurbaşkanı, hükümet, mahkeme başkanı, siyasi partiler ve genel başkanları, YÖK başkanı, milletvekilleri, diğer kişiler ve basının görüşleri ile ülkenin değişik sorunları ve uygulamalarının değerlendirilmesi ve eleştirisi de mümkündür.

Demokratik hukuk devletlerinde; tabu organ, mahkeme, kurum, kişi ve kararlar olmadığı gibi, tabu niteliğinde eleştirilmez görüş, konu ve kararlar da yoktur. Her şey eleştirilebilir. Sadece otoriter ve totaliter rejimlerde; tabu ve eleştirilmez organ, mahkeme, makam, kurum, kuruluş, kişi, konu ve kararlar vardır.

"Düşünce ve kanaat hürriyeti (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) Anayasamızın tanıyıp teminat altına aldığı, hak ve hürriyetlerdendir.

Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahip olduğu gibi Başbakan dahil partimiz üyeleri de aynı hak ve hürriyete sahiptir. Anayasanın herkese tanıdığı bir hak ve hürriyeti, Başbakandan ve diğer parti mensuplarından esirgediği düşünülemez. Herkes gibi Başbakan ve AK PARTİ üyelerinin de; Cumhurbaşkanı, Anayasa Mahkemesi Başkanı, Yargıtay Başkanı, YÖK Başkanı, anamuhalefet ve muhalefet partileri Genel Başkanları, basın ve diğer kişilerin de Cumhurbaşkanının görüşlerine katılmamak veya gerektiğinde eleştirme hak ve hürriyeti vardır. Ayrıca mahkeme kararlarını da eleştirme hak ve hürriyetleri vardır. İddia makamının yorumları, bu hak ve hürriyetleri sınırlandıramaz, kullanılmaz hale getiremez ve yok sayamaz. Anayasa ve yasalara uygun bir durum, sadece iddia makamının iddiasıyla Anayasaya aykırı hale gelmez.

D- AK PARTİ YETKİLİ ORGANLARININ AÇIKÇA VEYA ZIMNEN BENİMSEDİĞİ HİÇBİR EYLEM VEYA SÖYLEM YOKTUR

Bir siyasî partinin Anayasa'nın 68''inci maddesinin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı eylemlerinden ötürü kapatılabilmesini Anayasa; 68'inci maddenin 4'üncü fıkrasına aykırı fiillerin parti üyelerince işlenmiş olması, partinin yetkili oranlarının işlenmiş bu fiilleri açıkça veya zımnen benimsemiş olması ya da partinin yetkili organlarının bu fiilleri doğrudan

ve kararlılık içinde işlemiş olması, parti üyelerinin işlediği ve parti yetkili organlarının benimsediği fiiller ile parti yetkili organlarının doğrudan ve kararlılıkla işlediği fiillerin belli bir yoğunluğa erişmiş olması ve Anayasa Mahkemesi'nin odak olmanın koşullarının gerçekleştiğini tespit etmesi şartlarının birlikte varlığına bağlıdır.

Bir siyasi parti üyesinin işlediği fiilin, partiye isnat edilebilmesi için, partinin yetkili organları tarafından açıkça veya zımnen benimsenmiş olması şarttır. Aksi takdirde üyenin fiili, partiye isnat edilemez.

Açıkça benimseme, Anayasada sayılan parti organ ve kurullarının sözlü veya yazılı beyanlarıyla veya kararlarıyla parti üyelerinin Anayasaya aykırı eylemlerini benimsediklerini ortaya koymasıyla olur.

Örtülü (zımni) benimseme ise, yetkili parti organ ve kurullarının, parti üyelerinin Anayasaya aykırı eylemlerini bildikleri halde susma veya engelleyici bir harekette bulunmama suretiyle, yani hiçbir işlem yapmayarak bu eylemleri örtülü biçimde onaylamalarıyla olur.

Parti yetkili organ ve kurulların bilgisi dahilinde olmayan üye eylemlerinin benimsendiğinden söz edilemez.

Öte yandan, örtülü benimsemenin tespitinde, parti üyelerinin Anayasaya aykırı eylemlerinden parti yetkili organlarının müdahale edebilecek sürede haberdar olduklarının ve yine de müdahalede bulunmadıklarının kesin olarak ispat edilmesi gerekir.

İlk cevabımızda, esas hakkındaki cevabımızda ve sözlü cevaplarımızda ifade ettiğimiz gibi AK PARTİ üyelerinin, Anayasa'nın 68'inci maddesinin dördüncü fıkrasına aykırı işlenmiş ve partimizin yetkili organlarınca açıkça veya zımnen benimsenmiş hiçbir eylem veya beyanı yoktur. Nitekim partimiz hakkında açılan davada iddia makamı, parti üyelerine ait olduğu belirtilen "eylemler"in parti yetkili organlarınca benimsendiğine dair hiçbir delil sunamamıştır.

1) AK PARTİ'nin yetkili organları iddianın aksine laiklik ilkesinden yana tavır koymuştur

Adalet ve Kalkınma Partisi, cumhuriyetimizin laik niteliğine bağlıdır. Bütün eylem ve söylemlerinde laiklikten yana tavır koymuş ve laiklik ilkesiyle uyumlu icraatlarda bulunmuştur. Şöyle ki:

a) AK PARTİ, Anayasa'ya uygun laiklik anlayışını benimsediğini açıkça parti programına koymuştur:

-"Dini insanlığın en önemli kurumlarından biri, laikliği ise demokrasinin vazgeçilmez şartı, din ve vicdan hürriyetinin teminatı olarak görür.

-Laikliğin, din düşmanlığı şeklinde yorumlanmasına ve örselenmesine karşıdır,

-Esasen laiklik, her türlü din ve inanç mensuplarının ibadetlerini rahatça icra etmelerini, dini kanaatlerini açıklayıp bu doğrultuda yaşamalarını ancak inançsız insanların da hayatlarını bu doğrultuda tanzim etmelerini sağlar.

-Bu bakımdan laiklik, özgürlük ve toplumsal barış ilkesidir.

-Partimiz, kutsal dini değerlerin ve etnisitenin istismar edilerek siyaset malzemesi yapılmasını reddeder.

-Dindar insanları rencide eden tavır ve uygulamaları ve onların, dini yaşayış ve tercihlerinden dolayı farklı muameleye tabi tutulmalarını anti-demokratik, insan hak ve özgürlüklerine aykırı bulur."

-Öte yandan dini, siyasi, ekonomik veya başka çıkarlara alet etmek veya dini kullanarak farklı düşünen ve yaşayan insanlar üzerinde baskı kurmak da kabul edilemez (AK PARTİ Programı, Temel hak ve özgürlükler, m. 2.1, s. 2)

b) AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, sayısız konuşmasında, kendisinin ve partisinin laiklik anlayışını açıklıkla ifade etmiş, beyanları ve eylemleriyle cumhuriyetimizin laik niteliğinin güçlenmesine katkıda bulunmuştur. Bu konuşmalardan bazılarına yukarıda yer verilmiştir.

c) AK PARTİ üyelerinin çoğunlukta bulunduğu yasama organının kabul ettiği sayısız kanunla, cumhuriyetimizin nitelikleri daha da güçlendirilmiştir. Ceza hukukçuları ve pek çok hukukçu tarafından rejimin asıl karakterini gösteren (diğer bir ifadeyle rejimin anayasası diye nitelenen) yasalar olarak nitelenen ceza mevzuatı, bu dönemde baştan aşağı yenilenmiştir. Bu meyanda Türk Ceza Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu, Kabahatler Kanunu ve Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun yasalaştırılmıştır. Bunlar dışında da sayısız kanun değişikliği yapılmıştır. Yapılan her düzenleme, cumhuriyetimizin niteliklerini biraz daha güçlendirmiştir.

d) AK PARTİ iktidarları döneminde, hiç kimsenin siyasi, ekonomik, kültürel, sosyal vb. yaşamına asla müdahale edilmemiş ve başkalarının müdahalesine de imkan verilmemiştir. Bugün hiç kimse, AK PARTİ hükümetleri döneminde, benim tercihlerim veya yaşantım laiklik ilkesinin sağladığı teminatlar yok edilerek daraltılmış veya zorlaştırılmıştır iddiasında bulunamaz. AK PARTİ hükümetleri yaptıkları icraatlarla, cumhuriyetimizin bütün niteliklerinin daha da güçlenmesini temin etmiştir. Ayrıca laiklikle ilgisi olmadığı halde, laiklikle ilişkilendirilen kimi faaliyetlerini ise derhal durdurmuş veya iptal etmiştir. Örneğin; Açık Öğretim Lisesi Yönetmeliği ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Müfredatı ile ilgili çalışmalar iptal edilmiş ve Sağlık Kuruluşları Ruhsatlandırma Yönetmeliği Tasarısından vazgeçilmiştir. Ayrıca Mahkeme kararlarıyla iptal edilen konular, yeniden gündeme getirilmemiştir.

e) Avrupa Birliği, laik sistemin sahibi ve de uygulayıcısıdır. Laik bir sisteme sahip Avrupa Birliğinin üyesi olma yönünde en önemli adımların atılması ve en önemli dönemeçlerin geçilmesi, AK PARTİ iktidarlarında olmuş ve neticede Türkiye, Avrupa Birliği ile müzakere eden ülke statüsüne yükseltilmiştir. Avrupa Birliği üyeliğinden yana tavır koymak, açıkça laiklikten yana tavır koymaktır.

f) Yerel Yönetimler üzerinde hükümetin vesayet denetimi olduğundan, AK PARTİ hükümetleri, yerel yönetimlerin faaliyetlerini Anayasa ve yasalara uygun yürütmelerine özen göstermiştir. Kamuoyunda, laiklikle ilişkilendirilen yerel yönetim faaliyetleri ile ilgili derhal idari tahkikatlar başlatılmış ve ilgililer hakkında gerekenler yapılmıştır. İddianamedeki yerel yöneticilerle ilgili iddiaların kamuoyuna intikal edenlerin tamamı hakkında idari tahkikat yaptırılmıştır.

Ayrıca bazı yerel yöneticiler, laiklikle ilişkilendirilmeye çalışılan kimi faaliyetlerinden Bizzat Kendileri Vazgeçmiştir. Örneğin; Beyoğlu Belediye Başkanı Ahmet Misbah DEMİRCAN (İddianame, s. 104'teki iddia ile ilgili olan) "Çocuklara Trafik Bilgileri ve Eğitimi" kitabını toplatmış, eleştirilen metinleri çıkartmış, akabinde kitabı yeniden bastırmış ve dağıttırmıştır. Aynı şekilde, Isparta Belediye Başkanı Hasan Balaman (İddianame, s. 106'daki iddia ile ilgili olan) "Küçük Gezgin, Güller Ve Halılar Diyarı Isparta'da" adlı kitabı toplatıp, imha ettirmiş, eleştirilen kısımları çıkarttırıp kitabı yeniden bastırmış ve dağıttırmıştır.

g) AK PARTİ, bazı belediyelerin eleştirilen faaliyetleri nedeniyle belediye başkanlarını uyarmıştır. Nitekim AK PARTİ Yerel Yönetimler Başkanlığı, 2006 yılı Mayıs ayında bazı basın ve yayın organlarında yer alan

"AK PARTİ'li belediyelerin kültürel faaliyetler çerçevesinde dağıttığı kitaplara ilişkin tartışmalar" nedeniyle, 24.5.2006 tarih, yyön/81.07./2006-1696 sayı ve "Kültürel Amaçlı Toplantılar ve Yayınlar" konulu genelgeyi bütün AK PARTİ'li belediye başkanlarına göndermiştir:

"Son zamanlarda belediyelerimizin kültürel içerikli toplantı, panel ve konferansları ile dergi, kitap, broşür gibi basılı neşriyatında, kamuoyunu yanlış yönlendirebilecek, yanlış anlaşılabilecek, başkalarınca istismar edilebilecek veya gereksiz tartışmalara yol açabilecek nitelikte politik-sosyal ve dini konular işlendiği görülmüştür.

Belediyelerin asli görevleri arasında yer almayan ve basın yayın organlarına da intikal eden bu hususların parti programımıza, partimiz temel ilke ve amaçlarına da uygun olmadığı ve partimiz genel merkezince tasvip edilmediği bilinmelidir.

Sosyal ve kültürel amaçlı çalışmalar ve yayınlar konusunda yukarıdaki hususlara özen gösterilmesi gereğini önemle rica eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim."

h) AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan (Genel Başkanlık bir parti organıdır) ve pek çok AK PARTİ üyesi, basın yayın organlarında yer alan pek çok haberi tekzip etmiştir. Tekzip ve düzeltme, basında yer alan haber ve yorumun yalanlanması anlamına geldiği gibi, tekzip edilen veya düzeltilen haberde veya yorumda yer alan düşüncelerin de tekzip eden veya düzelten kişi tarafından kabul edilmediği, reddedildiği anlamına da gelir. Bu gerçeğe rağmen tekzip edilen veya düzeltilen açıklamaların iddianamede yer almıştır. Bu hususta detaylı bilgi, delillerin değerlendirilmesi bölümünde verilmiştir.

ı) AK PARTİ, bazı olaylarda da bizzat disiplin mekanizmasını işleterek tavır koymuştur. Örneğin:

1) İddianamenin 84'üncü sayfasında yer alan ve EK-101'de delili sunulan beyanlarından dolayı Mehmet Çiçek hakkında, konuşmayı kendi adına yapmış olmasına ve basında çıkan haberleri de tekzip etmiş olmasına rağmen AK PARTİ Meclis Grup Başkanlığı Grup Yönetim Kurulu 16.02.2006 tarih ve 40 sayılı yazısı ile derhal ön inceleme başlatmış, Mehmet Çiçek'in savunmasını almış ve sonuçta ikaz edilmesine karar verilmiş ve gerekli ikazlar da yapmıştır.

2) Konya milletvekili Hüsnü Tuna, AK PARTİ adına değil şahsı adına konuşmasına ve de konuşmasını da tashih etmesine rağmen AK PARTİ

Meclis Grup Yönetimi, hem Hüsnü Tuna'nın görüşlerine katılmadığını açıklamış ve hem de hakkında inceleme başlatmıştır. Yapılan incelme sonunda Hüsnü Tuna "Uyarma" ile cezalandırılması istemiyle Müşterek Disiplin Kuruluna sevk edilmiştir. Parti Müşterek Disiplin Kurulu da, Hüsnü Tuna'nın "Uyarma" ile tecziyesine karar vermiş ve bu karar da kesinleşmiştir

3) 2004 Yılı mahalli idareler seçimi öncesi yapılan seçim çalışmalarında, Niğde Ulukışla İlçesinde "İktidarla el ele 84 yıllık karanlığa son" sloganını kullandıkları iddia edilen Ali Tekin, Ali Uğurlu, Mustafa Burma, Kamil Ünal Ve Yusuf Uğurlu hakkında Ak Parti Teşkilat Başkanlığının talimatıyla derhal tahkikat başlatılmış. Tahkikat sonunda, Ali Uğurlu, Mustafa Burna ve Kamil Ünal o tarihte parti üyesi olmadıklarından, Ali Tekin de ilçe başkanlığından ayrılmış olduğundan herhangi bir disiplin cezası verilmemiş; ancak parti üyesi olan Yunus Uğurlu Niğde İl Disiplin Kurulu'nun 22.03.2004 tarihli kararı ile partiden kesin ihraç edilmiş ve bu karar da kesinleşmiştir**.**

4) Isparta Belediye Başkanı Hasan Balaman'ın Isparta Müftülüğü tarafından düzenlenen 'Hafızlık Taç Giyme Töreninde' yaptığı konuşma nedeniyle (İddianame, s. 106) -konuşmasının şahsi görüşü olduğunu açıkladığı ve basına düzeltme gönderdiği halde- AK PARTİ Yerel Yönetimlerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı Hüseyin Tanrıverdi, söz konusu konuşma metni, CD'si veya bu konuya dair açıklamaları derhal AK PARTİ Yerel Yönetimler Başkanlığına gönderilmesini bir yazıyla istemiş ve bir inceleme başlatmıştır.

Sonuç olarak; AK PARTİ, yaklaşık altı senelik iktidar döneminde; milletimize ve devletimize yaptığı hizmetlerle, laikliğe aykırı eylemlerin değil, Türkiye Cumhuriyetine, cumhuriyetimizin değişmez ve değiştirilmesi teklif dahi edilemez niteliklerine ve milletimize hizmetin odağı olmuştur. AK PARTİ ile hem devletimiz, hem cumhuriyetimizin nitelikleri ve hem de milletimiz daha da güçlenmiştir. Bunun tanığı, Türk milletidir. Bilinmelidir ki AK PARTİ'nin gizli bir anlayışı, gizli bir tüzüğü, gizli bir programı ve gizli bir niyeti yoktur. Hiçbir zaman da olmamıştır. Bundan sonra da olmayacaktır.

E- AK PARTİ'NİN YETKİLİ ORGANLARINCA DOĞRUDAN VE KARARLILIKLA İŞLENMİŞ HİÇ BİR EYLEMİ VEYA BEYANI YOKTUR

Bir siyasi partinin, Anayasa'nın 69'uncu maddesinin 6'ncı fıkrasında sayılan organlarının, Anayasa'nın 68'inci maddesinin 4'üncü fıkrasındaki yasaklara aykırı eylemleri kararlılık içinde işlemeleri halinde de, o parti *söz konusu fiillerin odağı haline gelmiş sayılır.*

Anayasanın 69'uncu maddesinin altıncı fıkrasına göre; odak haline gelme durumunun belirlenmesinde eylemleri esas alınacak parti organ ve kurulları şunlardır:

Büyük kongre,

Genel başkan,

Merkez karar veya yönetim organları,

Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grup genel kurulu,

Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grup yönetim kurulu.

Bu davada partimiz yetkili organlarınca alınmış laikliğe aykırı herhangi bir karar yoktur. Anayasada sayılan yetkili organlardan sadece Genel Başkan "tek kişi"dir, diğer organlar "kurul" niteliğindedir. Kurul niteliğindeki organların eylemlerinden söz edebilmek için **bu kurullarca alınmış kararların bulunması zorunludur**. Halbuki, iddianamede sunulan deliller arasında tek bir kurul kararı dahi bulunmamaktadır.

AK PARTİ Genel Başkanının laikliğe aykırı hiçbir eylemi yoktur. İddianamede yer alan isnatlar, eylem değil söylemdir. Kaldı ki bu söylemlerden kimisinin aslı yok, kimisi tekzip edilmiş, kimisi iddia makamı tarafından oluşturulmuş veya yorumla başkalaştırılmıştır. AK PARTİ Genel Başkanın beyanları, laiklik ilkesine aykırı değildir, "Düşünce ve kanaat hürriyeti"(Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, demokratik hukuk devleti olmanın gereği Anayasa'nın teminatı altındadır.

F- BU DAVADA ANAYASA'NIN ARADIĞI "YOĞUNLUK" VE "KARARLILIK" İÇİNDE İŞLENMİŞ OLMASI KOŞULLARI DA GERÇEKLEŞMEMİŞTİR

Bu davada "yoğunluk" ve "kararlılık" şartları gerçekleşmemiştir: Odak olma için Anayasanın aradığı "yoğunluk" ve "kararlılık" şartlarının gerçekleşebilmesi için değişik zamanlarda ve değişik yerlerde Anayasaya aykırı fiillerin sıklıkla ve ısrarla icra edilmiş olması gerekir.

Oysa bu davada Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının yaptığı şey, her biri tek başına laikliğe aykırılık oluşturmayan ifadelerin abartılarak tekrarlanması suretiyle "yoğunluk" ve "kararlılık" şartlarının gerçekleşmiş olduğu izlenimini vermekten ibarettir.

AK PARTİ üyelerinin ve yetkili organlarının, laikliğe aykırı herhangi bir söylemi veya eylemi yoktur. Olmayan eylem veya söylemlerin yoğunluğundan söz etmekte mümkün değildir.

VI- AK PARTİ DEMOKRATİK DÜZEN İÇİN TEHLİKE DEĞİLDİR.

1961 Anayasası ve 1982 Anayasası'nın 2'inci maddesine göre, "Türkiye Cumhuriyeti … demokratik … bir … devlettir…"

"Demokratik devlet, egemenliğin bir kişi, zümre veya sınıf tarafından, belli sınıflar yararına kullanılmadığı, serbest ve genel seçimin iktidara gelmede ve iktidardan ayrılmada tek yol olarak kabul edildiği ve iktidarın bütün millet yararına kullanıldığı… bir idare biçimidir." (Anayasa Mahkemesi, 1963/173 E., 26.09.1965 Tarih ve 1965/40 K., AMKD, S. 4, Sahife: 301)

Siyasal iktidarın hür ve rekabetçi bir ortamda millet iradesine göre belirlenmesini ve el değiştirmesini öngören demokrasilerde, siyasi partiler, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez bir unsurudur. Nitekim Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na göre de "siyasi partiler, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır." (Anayasa, m. 2-3)

"İnsanlar, ciddi bir cezalandırma tehdidi altında olmaksızın, geniş anlamıyla siyasal meseleler ve ülke sorunları hakkında, görevlilerin ve yönetenlerin, rejimin, sosyoekonomik düzenin ve yürürlükte bulunan ideolojinin eleştirisi de dahil olmak üzere, kendi düşüncelerini ifade etme hakkına sahiptirler.

İnsanlar, siyasal partiler ve çıkar grupları da dahil, görece özerk kuruluşlar ve örgütler oluşturma hakkına da sahiptirler. (Robert A. Dahl, Demokrasi ve Eleştirileri, Çeviren: Levent KÖKER, Yetkin Yayınları, Ankara-1996, Sahife: 281)

"Demokrasi açık tartışmaya, ikna ve uzlaşmaya dayanır. Tartışmada demokratik vurgu, sadece farklı görüşlerin olması değil aynı zamanda farklı görüşlerin açıklanma ve dinlenme haklarıdır. Vatandaşlar arasında eşitliği olduğu kadar toplum içinde çoğulculuk ve farklılığı da öngörür demokrasi. Ortaya çıkan farklılıkları çözmenin demokratik yolu tartışma, ikna ve uzlaşmadır; basitçe güç kullanımı veya zorla kabul ettirme değildir. Demokrasiler sık sık "Konuşma dükkanları" olarak karikatürize edilmektedir." (David BEETHAM-Kevin BOYLE, Demokrasinin temelleri, Çeviren: Vahit BIÇAK, Liberte Yayınları, Ankara – 1995, Sahife: 4)

"Demokrasi temel özgürlükleri güvence altına alır. Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmelerinde ifadesini bulan ifade özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü, hareket özgürlüğü ve kişi güvenliği gibi haklar ve özgürlükler olmadan sosyal farklılıkları açıklama ve çözme metodu olan açık tartışma söz konusu olamaz." (David BEETHAM-Kevin BOYLE, Demokrasinin Temelleri, Çeviren: Vahit BIÇAK, Liberte Yayınları, Ankara – 1995, Sahife: 5)

AK PARTİ, 14 Ağustos 2001 tarihinde demokrasinin gereği olarak kurulmuş ve demokratik usulle de iktidar olmuştur. AK PARTİ, hem kuruluşunu ve hem de iktidar oluşunu demokrasiye ve Türkiye'deki demokratik hukuk devleti anlayışının işlemesine ve işletilmesine borçludur.

Varlığını ve iktidarını demokrasiye borçlu olan AK PARTİ'nin demokrasi ve demokratik düzen için bir tehlike oluşturduğunu iddia etmek abesle iştigaldir. Varlık sebebi ve kuruluş gayesi demokrasiyi geliştirip pekiştirmek suretiyle temel hak ve özgürlükleri daha iyi korumak olan bir siyasi partinin demokrasiye tehlike teşkil etmesi düşünülemez.

AK PARTİ, kurulduğu günden bugüne, cumhuriyetimizin demokratik niteliğini güçlendirmek için çalışmış ve bu yolda da önemli mesafeler almıştır. Demokrasimizi güçlendirmek amacıyla pek çok anayasal ve yasal düzenlemeler yapmıştır. Ancak Anayasa'yı tek başına değiştirecek çoğunluğa ulaştığı halde bugüne kadar hiçbir Anayasa hükmünü tek başına değiştirmemiş, uzlaşmayla değiştirme yolunu tercih etmiştir. Anayasa değişikliklerinin birisini ANAP ve DYP'nin, birini MHP, DTP, BBP ve bağımsızların ve diğerlerinin tamamını ise CHP'nin desteğiyle yapmıştır. Ayrıca AK PARTİ'nin iktidarda olduğu dönemde bir mahalli

idareler seçimi, bir milletvekili genel seçimi ve bir de referandum gerçekleştirilmiş ve hepsi de usul ve yasalara ve demokratik düzenin gereklerine uygun ve güven içinde cereyan etmiştir.

AK PARTİ hükümetleri, Türkiye'nin Avrupa Birliğiyle entegrasyonu için gece gündüz çalışmıştır. Bu yönde önceki iktidarlar döneminde başlatılan reform süreci hızlandırılarak, başta Anayasa olmak üzere yasalar ve diğer hukuk kurallarındaki değişiklikler birbiri ardına çıkarılmıştır. Nitekim, Avrupa Komisyonu'nun yıllık ilerleme raporlarında bu gelişmelerden duyulan memnuniyet açıkça dile getirilmiştir. Kısacası, Kopenhag siyasi kriterleri arasında yer alan demokrasi, hukukun üstünlüğü ve temel haklar konusunda çok önemli ilerlemeler sağlayan ve bu yolla ülkeyi AB'ye bir adım daha yaklaştıran bir iktidar partisinin demokrasiyle bağdaşmayan bir projeye sahip olduğu iddiasının hiçbir dayanağı yoktur. Bu tür bir iddia, ancak bir hayal ürünü olabilir.

Buna rağmen iddia makamı, iddianamede olduğu gibi, esas hakkındaki görüşünde de AK PARTİ'nin iktidarda olmasının demokrasiye yönelik tehlikeyi daha da "yakın" hale getirdiğini savunmaktadır. Buna göre, "Siyasi partinin iktidar olması, istediği düzenlemelerin her an yasalaşmasını sağlaması olanağı bulunması nedeniyle demokrasi için tehlikeyi somut ve yakın kılar. Bu açıdan davalı partinin devleti teokratik bir yapıya dönüştürmesi beklenilmeden dava açılmıştır" (İddianame, s.16).

Teorik düzeyde iktidarda bulunan her siyasi parti için üretilebilecek bu iddianın partimiz bağlamında hiçbir olgusal dayanağı yoktur. Dahası, belki yeni iktidara gelmiş ve icraatları henüz ortaya çıkmamış olan bir siyasi parti için böylesi bir "risk"ten söz edilebilir. Ancak, AK PARTİ altı yıldır iktidarda olan bir partidir. Bu süre bir siyasi partinin amaç ve politikalarının belirlenmesi için yeteri kadar uzundur. AK PARTİ, bu süre içinde şimdiye kadar anayasal demokratik düzenin temel ilkelerini zedeleyici hiçbir girişimde bulunmamıştır. Anayasayı değiştirecek çoğunluğa sahip olmasına rağmen, yasama işlemlerinin anayasal denetimini veya idari işlemelerin yargısal denetimini ortadan kaldırmaya yönelik hiçbir düşüncesi ve girişimi olmamıştır. Bu çerçevede, AK PARTİ döneminde çıkarılan bazı yasalar hatta son örnekte olduğu gibi bazı anayasa değişiklikleri bile Anayasa Mahkemesi tarafından denetlenmiştir. Dolayısıyla bir iktidar partisinin "istediği düzenlemelerin her an yasalaşmasını sağlaması", onu demokrasi için "somut ve yakın tehlike" haline getirmez. Esasen etkin anayasal ve yargısal denetimin olduğu herhangi bir demokratik rejimde böylesi bir tehlikeden de bahsedilemez.

Bu hayali iddiayı inandırıcı kılmak amacıyla sunulan deliller, AİHM'in içtihatları ışığında ortaya çıkan delil hukuku bakımından hiçbir değere sahip değildir. "Delil" olarak sunulan parti mensuplarına ait konuşmaların, yukarıda açıklandığı üzere, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 10'uncu maddesinde korunan ifade özgürlüğünün kapsamı içinde olduğu açıktır. Bu konuşmaların içerikleri analiz edildiğinde, neredeyse tamamının eşitlik, özgürlük, çoğulculuk, hoşgörü ve bir arada yaşama gibi demokratik toplumun temel değerlerine vurgu yapıldığı görülmektedir. Dolayısıyla, bu sözlerin hiçbirinde ifade özgürlüğü konusunda AİHM'in kırmızı çizgileri olan şiddet kullanmaya, silahlı mücadeleye veya ayaklanmaya teşvik söz konusu değildir. Sonuç olarak, partimizin amaçlarının "demokrasiyle bağdaşmadığı" şeklindeki asılsız ve mesnetsiz iddiaların gerekçesi olarak sunulan sözde "deliller"in Avrupa İnsan Hakları Hukuku bağlamında da delil vasfı bulunmamaktadır.

Sınırlı veya sınırlandırılmış demokrasi, gözetim veya denetim altında demokrasi, belli seçkinci kesimin endişe ettiği bir demokrasi, varlığını ve hayatiyetinin devamını demokrasiye borçlu olan demokrasinin aktörlerinden daima şüphe eden bir demokrasi, demokrasinin bütün aktörlerini tekseslilliğe ve tekliğe zorlayan bir demokrasi, zaman zaman siyasete hiza ve istikamet aldırmayı doğru kabul eden bir demokrasi, gerçek bir demokrasi olamaz ve böylesi bir demokrasi anlayış ve uygulaması Türkiye'ye yakışmaz ve de yakıştırılamaz. Ayıplı, arızalı ve sakat anlayışlar ve yaklaşımlar üzerine, Türkiye'nin demokrasi anlayışını bina edemeyiz.

A- AK PARTİNİN TASAVVUR ETTİĞİ VE SAVUNDUĞU TOPLUM MODELİ "DEMOKRATİK TOPLUM"DUR

AİHM, siyasi partiler içerisinde bazı üyeler demokrasiyle bağdaşmayan nitelikte münferit eylem ve beyanlarda bulunsa bile bunların tek başına partinin yasaklanmasına yol açmayacağını kabul etmektedir. Bu nedenle, alt alta sıralanan "ilgili ve yeterli" delillerin aynı zamanda bir bütün olarak, söz konusu partinin savunduğu antidemokratik bir siyasi modelin açık ve anlaşılabilir bir resmini çizmesi gerekmektedir. Oysa mevcut davada, ileri sürülen gerekçeler ne tek tek ne de bir bütün olarak böyle bir modelin silüetini dahi ortaya koyamamaktadır.

İddianamede AK PARTİ'nin önceki bazı partilerin devamı olduğunun ileri sürülmesi ve sık sık AİHM'in Refah Partisi kararına atıf yapılması da, birbiriyle ilgisiz konuların ilgiliymiş gibi gösterilmesidir ve bu anlamda tam bir hedef saptırma örneğidir. Ortada birbirinden tamamen farklı iki siyasi

parti vardır. AİHM'in Refah kararının isabetli olup olmadığı bir yana, bu kararla partimiz hakkındaki davanın hiçbir benzerliği yoktur.

İlk olarak, AİHM Refah Partisinin kamuoyu yoklamalarına göre sürekli yükselişte olduğunu ve tek başına iktidara gelme olasılığının yüksek olduğunu belirtmiştir. Mahkemeye göre, tek başına iktidara geldiğinde bu partinin demokrasiye aykırı bir "toplum modeli"ni hayata geçirmesi ihtimali vardır (Refah ve diğerleri/Türkiye, Büyük Daire, par.107, 108). Bu nedenle, "demokrasiye aykırı politikaları ve söylemleri" olan bir siyasi partinin iktidarı ele geçirerek, parlamentoda istediği kanunları önermesini beklemek gerekmemektedir (par. 110). Oysa mevcut davada, AK PARTİ'nin iktidarı tek başına ele geçirmesi ve programını hayata geçirme şansını elde etmesi diye bir durum söz konusu değildir. AK PARTİ, altı yıldır zaten tek başına iktidardır. Ayrıca, AK PARTİ'nin politikaları ve söylemleri de sözleşmede korunan hak ve özgürlüklerin tüm toplumu kapsayacak şekilde yaygınlaştırılmasına ve demokrasinin konsolidasyonuna yöneliktir.

İkincisi, AİHM'in Refah davasında kabul ettiği kapatma gerekçeleri de bu davada kesinlikle geçerli değildir. Mahkeme, Refah Partisinin kapatılması kararının "zorlayıcı toplumsal gereksinim" kriterini karşıladığı sonucuna ulaşırken; bu partinin (a) dini inançlar arasında ayrımcılığa yol açacak bir çok hukukluluğu savunduğunu, (b) bu çerçevede şeriat hükümlerinin uygulanmasını amaçladığını ve (c) partililerin siyasi yöntem olarak şiddet kullanımını dışlamadığını belirtmiştir (RP/Türkiye, par.116).

İddia makamı, RP ile AK PARTİ arasında zorlama bir benzerlik kurabilmek için bu iddiaları temellendirecek gerekçelerin partimiz hakkında açılan davada da geçerli olduğunu ileri sürmektedir. Bu bağlamda AK PARTİ'nin çok hukukluluk anlayışını savunduğu ileri sürülmekte, ancak bu konuda hiçbir somut delil sunulamamaktadır. AK PARTİ'nin vatandaşların kendi farklı hukuklarına tabi olması gerektiğine dair hiçbir söylemi veya eylemi bulunmamaktadır. Aksine partimiz hukuk birliğini savunmaktadır. Nitekim çok hukukluluğu savunan bir siyasi partinin, iç hukukunu Avrupa standartlarına çıkarmaya çalışarak AB hukuk düzenine ve böylece evrensel hukuka uygun hale getirme çabası da anlamsız kalacaktır.

İddianamede çok hukukluluk tezinin tek delili olarak Başbakan'a atfen "Af yetkisi maktulün mirasçılarına aittir" şeklindeki sözü gösterilmiştir. Bu beyan, din hükümlerini referans gösterme çabalarının örneği olarak sunulmuştur. Oysa burada af yetkisinin maktulün mirasçılarına bırakılmasına dair sözün çok hukuklulukla ilgisi yoktur. Başbakan bu sözüyle kanuni bir düzenleme yapılarak af yetkisinin mağdura bırakılmasını

değil, adi suçlar bakımından sık sık af kanunu çıkarılarak toplumdaki adalet duygusunun zedelenmemesi gerektiğine işaret etmiştir.

Konuşmanın içeriği bütünüyle incelendiğinde, ülkemizde sık sık uygulanan affın toplumda rahatsızlıklar meydana getirdiği, özellikle zarar görenlerin ya da ölenlerin yakınları tarafından da dile getirilen bir olgu olduğu anlaşılacaktır. Bu çerçevede af yetkisinin devlet tarafından sıklıkla kullanılmasının, ölenin ya da zarar gören insanların yakınlarını veya kendilerini vicdanen rahatsız ettiği, bunun suçları önlemek yerine artmasını teşvik edeceği, bu nedenle toplum vicdanında genel olarak kabul görmeyeceği dile getirilmiştir. Kısacası eleştirilen konu af uygulamasının toplum vicdanlarında oluşturduğu rahatsızlıktır.

Diğer yandan, partimizin şeri hükümlerin uygulanması ve bu amaçla şiddete başvurulabileceği yönünde bırakın eylemi, en ufak bir söylemi hatta iması bile bulunmamaktadır. Dolayısıyla, iddia makamının AK PARTİ'nin siyasi programının demokrasiyle bağdaşmadığına dair iddiası boşlukta kalmaktadır.

Partimiz hakkında açılan davada delillerin büyük bir kısmı, parti yetkililerinin başörtüsüyle ilgili açıklamalarından oluşmaktadır. **Halbuki AİHM'e göre başörtüsüne ilişkin açıklamalar, Türkiye'deki laik rejime yönelik bir tehdit oluşturmamaktadır** (RP/Türkiye, par.73). Bu durum, Başsavcının AİHM Refah Kararı ile AK PARTİ hakkındaki dava arasında kurmaya çalıştığı irtibatın mevcut olmadığını ortaya koymaktadır. AİHM, siyasi partilere yönelik müdahalelerin haklı bir sebebe dayanıp dayanmadığını incelerken, sadece taraf devletin takdir yetkisini makul, dikkatli ve iyi niyetli bir şekilde kullanıp kullanmadığına bakmamaktadır. AİHM, aynı zamanda, sınırlamaya davanın bütünlüğü içerisinde bakarak, (a) müdahalenin "izlenen meşru amaçlarla orantılı" ve (b) sunulan sınırlama sebeplerinin "ilgili ve yeterli" olup olmadıklarını değerlendirmektedir. Bunu yaparken Mahkeme, "ulusal yetkililerin 11'inci maddedeki prensiplerle uyumlu standartları uyguladıkları ve ayrıca kararlarını ilgili olguların kabul edilebilir bir değerlendirmesine dayandırdıkları" konusunda ikna olmalıdır. (Jersild/ Danimarka, par. 31; Goodwin/Birleşik Krallık, par. 40; Partidul Comunistilor (Nepeceristi) ve Ungureanu/Romanya, par. 49).

AK PARTİ hakkında açılan davada kapatma talebine gerekçe olarak sunulan eylem ve söylemlerin AİHM içtihatları ışığında "ilgili ve yeterli" olması gerekmektedir. Halbuki, tek tek incelendiğinde ileri sürülen gerekçelerin hiçbir şekilde "ilgili ve yeterli" olmadığı anlaşılmaktadır. Yukarıda belirtildiği gibi, iddianamede yer verilen konuşmaların tamamı

ifade özgürlüğü kapsamındadır. Dolayısıyla bunların partimizin kapatılmasında "ilgili ve yeterli" gerekçe oluşturmadıkları açıktır. İkincisi, iddianamede AK PARTİ'nin şiddete başvurabileceği yönündeki gerekçeler de tamamen ilgisiz varsayımlardan kaynaklanmaktadır. İddia makamının, kim olduğu ve partimizle ilişkisinin olup olmadığı bile belirtilmeyen meçhul bir kişinin bir televizyon programında Mussolini'den bahisle yaptığı iddia edilen konuşmayla partimiz arasında irtibat kurmaya çalışması, sunulan gerekçelerin "ilgili" olmadığının tipik bir göstergesidir. Bunun gibi AK PARTİ ile uzaktan yakından ilişkisi olmayan Danıştay saldırısı failinin, belli karanlık odakların emellerine hizmet edecek şekilde, partimiz liderine yaptığı çağrının delil olarak sunulması tam bir kötüniyet ve kurgulamanın ürünüdür. Bu tür sözde gerekçeler kesinlikle AİHM İçtihadı çerçevesinde "ilgili ve yeterli" sebep olarak kabul edilemez.

AİHM, 14 Şubat 2006 tarihli Hristiyan Demokratik Halk Partisi/Moldova kararında başvurucu partinin geçici olarak siyasi faaliyetlerinin durdurulmasına gerekçe gösterilen nedenlerin hiç birini "ilgili ve yeterli" görmemiştir. Hatta söz konusu muhalefet partisi tarafından organize edilen toplantıda iktidardaki Komünist Partiyi protesto etmek için söylenen ve içinde "Diktatör olmaktansa, holigan olmayı tercih ederim", "Komünist olmaktansa ölmeyi tercih ederim" gibi sözlerin geçtiği şarkı da şiddet çağrısı olarak görülmemiştir. Mahkeme, bu öğrenci marşının bir şiddet çağrısı olarak yorumlanamayacağını, ulusal makamların da bu sözlerin neden ve nasıl şiddete çağrı olduğunu açıklamadıklarını belirterek, bu yöndeki sınırlama sebebinin "ilgili ve yeterli" kabul edilemeyeceği sonucuna ulaşmıştır. Mahkemeye göre, "bir siyasi partinin faaliyetlerinin yasaklanmasını, ancak siyasal çoğulculuğu veya temel demokratik ilkeleri tehlikeye düşürmek gibi çok ciddi ihlallerin bulunması haklılaştırabilir." Mahkeme, söz konusu davada, başvurucu partinin toplantısının, hükümeti şiddet yoluyla devirmeye çağrı içermediğini veya çoğulculuk ve demokrasi ilkelerini zedeleyecek hiçbir faaliyetin bulunmadığını, bu nedenle uygulanan yaptırımın belirtilen meşru amaçla orantılı ve "zorlayıcı toplumsal gereksinimi" karşılamaya yönelik olmadığını belirtmiştir. (Hıristiyan Demokratik Halk Partisi/Moldova, par. 75, 76).

VI- AK PARTİ'NİN ŞİDDETLE İLİŞKİLENDİRİLME GAYRETİ ABESLE İŞTİGALDİR

İddia makamı, esas hakkındaki görüşünde, Venedik Komisyonu raporunda siyasi partilere yönelik yasaklama nedenlerinin şiddetle sınırlı olmadığını ileri sürmektedir. Buna göre, "Venedik Komisyonu raporunda

yer alan yasaklama ilkeleri, yalnızca 'şiddet' ile sınırlı değildir. Yasaklama ilkeleri arasında; 'ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve hoşgörüsüzlük' de bulunmaktadır." İddia makamı, "Laikliğin dinsel hoşgörüyü sağlayan, güvence altına alan bir ilke olduğu gerçektir" sözüyle dolaylı olarak laikliğin Venedik Kriterleri arasında yer aldığını ima etmektedir (Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, esas hakkındaki görüşü, s.13).

Venedik Komisyonu, siyasi partilerin yasaklanması ve kapatılmaları konusundaki 2000 tarihli raporunda şu yedi kriteri belirlemiştir:

"**1.** Devletler, herkesin serbestçe siyasi partiler bünyesinde bir araya gelme hakkını tanımalıdır. Bu hak, siyasi görüşlere sahip olma ve kamu otoritelerinin müdahalesi olmaksızın ve sınırlar dikkate alınmaksızın bilgi alma ve yayma özgürlüğünü de kapsamaktadır. Siyasi partilere yönelik kayıt zorunluluğu tek başına bu hakkın ihlali olarak kabul edilemez.

2. Siyasi partilerin faaliyetleri üzerinden söz konusu bu temel insan haklarının kullanımına yönelik sınırlamalar, normal ve olağanüstü dönemlerde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile diğer uluslararası sözleşmelerin hükümlerine uygun olmalıdır.

3. Siyasi partilere yönelik yasaklama veya kapatma yaptırımı, sadece partilerin şiddet kullanımını savunma veya demokratik anayasal düzeni yıkmak için şiddeti siyasi bir araç olarak kullanma, böylece anayasayla güvence altına alınan hak ve özgürlükleri ortadan kaldırma durumlarında haklılaştırılabilir. Bir siyasi partinin anayasada barışçıl yöntemlerle bir değişiklik yapmayı savunması tek başına onun yasaklanması ya da kapatılması için yeterli bir delil olarak görülemez.

4. Bir siyasi parti, partinin yetkilendirmediği üyelerin siyasi faaliyetleri çerçevesinde münferit davranışlarından dolayı sorumlu tutulamaz.

5. Özellikle çok ağır bir tedbir olan siyasi partilerin yasaklanması veya kapatılması, nihai yaptırım olarak kullanılmalıdır. Hükümetler veya diğer devlet organlarının, yetkili yargısal organdan bir siyasi partinin yasaklanması veya kapatılmasını talep etmeden önce ülkenin durumunu dikkate almak suretiyle partinin gerçekten hür demokratik siyasi düzene veya bireysel haklara yönelik tehlike oluşturup oluşturmadığını ve varsa bu tehlikenin daha hafif tedbirlerle önlenip önlenemeyeceğini değerlendirmesi gerekmektedir.

6. Siyasi partilerin yasaklanmasına ya da kapatılmasına yönelik hukuki tedbirler, anayasaya aykırılık şeklindeki yargısal kararın sonucu olmalıdır.

Bu tedbirler, aynı zamanda, orantılılık ilkesine uygun ve istisnai nitelikte olmalıdır. Bu tür yaptırımların, sadece parti üyelerinin değil, bizzat partinin anayasal olmayan araçlar kullanmak veya kullanmaya hazırlanmak suretiyle siyasi hedefler izlediğine dair yeterli delillere dayandırılması gerekmektedir.

7. Bir partinin yasaklanması veya kapatılması kararı Anayasa Mahkemesi veya başka ilgili yargısal organlar tarafından, hukuka uygunluk, alenilik ve adil yargılanma güvencelerini sağlayan bir prosedür izlenerek alınmalıdır."

Bu kriterlerden anlaşılacağı üzere, siyasi partiler ancak şiddet kullanımını savundukları veya demokratik anayasal düzeni yıkmak için şiddeti siyasal bir araç olarak kullandıkları takdirde, yargılama güvencelerine sahip bir prosedür izlenmek koşuluyla ve son çare olarak kapatılabilmektedir. **Dolayısıyla yasaklama ilkeleri "şiddet"le sınırlıdır. İddia makamının "şiddet" dışında saydığı "ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve hoşgörüsüzlük" müstakil yasaklama ilkeleri değildir.** Bunlar, Venedik Komisyonu raporunun temel kriterleri açıklayan ekinde yer alan ve şiddetle bağlantılı olarak bahsedilen kavramlardır. Nitekim, "Açıklayıcı Rapor"un 10'uncu paragrafına göre yasaklamaya "yetkili organların bir siyasi partinin şiddeti (şiddetin özel yansımaları olarak ortaya çıkan ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve hoşgörüsüzlük/tahammülsüz dahil olmak üzere) savunduğuna veya terörist yahut yıkıcı faaliyetlere karıştığına dair yeterli delile sahip olması gerekmektedir." **(Venedik Komisyonu Raporu)**

Kaldı ki, hoşgörüsüzlük bir siyasi parti için tek başına bir yasaklama kriteri olarak alınsa bile, AK PARTİ'ye isnat edilebilecek bir nitelik olamaz. Başta partimiz genel başkanı olmak üzere, tüm organ ve üyeleriyle kurulduğundan beri herkesi kucaklamaya çalışan, farklılıklara saygıyı ve bir arada yaşama hedefini siyasi önceliği haline getiren bir siyasi partinin "hoşgörüsüzlük"le itham edilmesi akla, mantığa ve insaf ölçülerine aykırıdır. İşin üzücü yanı, partimize yönelik böylesi bir ithamın farklı olan her şeye ve herkese karşı tahammülsüzlüğün nerdeyse her satırına sindiği bir iddianamede ve esas hakkındaki görüşte dile getirilmiş olmasıdır.

Diğer yandan, Venedik Komisyonu kriterlerinin bağlayıcı olmadığını ifade eden iddia makamının, esas hakkındaki görüşünde Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi (AKPM)'nin siyasi parti yasakları konusunda aldığı tavsiye niteliğindeki kararına atıf yapması ve söz konusu kararın İngilizcesini ekte sunması ilginçtir. İddia makamına göre, AKPM "Venedik İlkelerinden farklı olarak bir parti sivil barışı ve demokratik anayasal düzeni

tehlikeye sokuyorsa bu amaca ulaşmak için demokratik yolları kullanıyor olsa dahi, kapatılabileceği kuralını getirmiştir" ((Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, esas hakkındaki görüşü, s.14).

Esas hakkında görüşe eklenen söz konusu kararı okuyacak kadar İngilizcesi olan herhangi bir kişinin hemen fark edebileceği gibi, **"bu amaca ulaşmak için demokratik yolları kullanıyor olsa dahi" ibaresi kararın aslında olmayan bir ilavedir. Esasen bu karar, siyasi partilerin kapatılması konusunda yeni bir kriter getirmemekte, Venedik Kriterlerini tekrarlamaktadır.** Dolayısıyla "Venedik İlkelerinden farklı olarak" ibaresiyle, Avrupa siyasi kurumlarının "şiddet" dışında kriterler geliştirdiği izlenimi verilmek istenmektedir. İddia makamının, mevcut davayı haklılaştırmak amacıyla bu tür uluslararası belgelerin anlamlarında yaptığı çarpıtmalar manidardır.

Anayasa Mahkemesini bu konuda doğru bilgilendirmek amacıyla, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin 1308 sayılı kararında ortaya konan ilkeleri aynen belirtmekte fayda vardır. AKPM, siyasi partilere yönelik yaptırımlar konusunda üye devletlere şu ilkelere uymaları çağrısında bulunmuştur:

"i. Siyasal çoğulculuk her demokratik rejimin temel ilkelerinden biridir;

Siyasi partilere yönelik sınırlama ve kapatma yaptırımları, ilgili partinin şiddet kullanması veya toplumsal barışı ve ülkenin demokratik anayasal düzenini tehdit etmesi durumunda uygulanabilecek istisnai tedbirler olarak görülmelidir;

Mümkün olduğu ölçüde, kapatmadan daha hafif tedbirlere başvurulmalıdır;

Bir siyasi parti, üyelerinin parti tüzüğüne veya faaliyetlerine aykırı eylemlerinden dolayı sorumlu tutulamaz;

Bir siyasi parti, ülkenin anayasal düzenine uygun olarak ve adil yargılamanın tüm güvencelerini sağlayan bir prosedür izlenerek, en son çare olarak yasaklanabilir veya kapatılabilir;

Üye devletlerin hukuk sistemleri, partileri sınırlamaya yönelik tedbirlerin yetkililer tarafından keyfi uygulanmasını engellemek için özel hükümlere yer vermelidir".

İddianamede sunulan hiçbir delilde partimize isnat edilebilecek herhangi bir şiddet, şiddete çağrı ve suça teşvik edici unsur yer

almamaktadır. Nitekim iddianamede, partinin şiddetle ilişkilendirilmeye çalışılması bağlamında yapılan değerlendirmede konunun ne derece tutarsız, art niyetli ve zorlama yorumlama ile birlikte sunulmaya çalışıldığı da rahatlıkla fark edilebilmektedir. İddianamedekinin aksine, iktidarda bulunduğu zaman içerisinde çok değişik vesilelerle AK PARTİ, ısrarlı biçimde birlik, bütünlük ve barışa vurgu yapan söylemleriyle aslında iddianamedeki bu tezi açıkça çürütmektedir.

İddia makamı, hem iddianamede hem de esas hakkındaki görüşünde akıl ve mantık kurallarını alt üst edecek şekilde partimizle şiddet arasında zoraki bir bağlantı kurmaya çalışmaktadır.

Aslında AK PARTİ mensuplarının ısrarlı bir şekilde şiddeti reddeden açıklama ve tutumları iddianamenin bu konuda ne derece gerçeklikten uzak ve önyargılı biçimde hazırlandığını gözler önüne sermektedir. AK PARTİ, terör ve şiddeti kesin biçimde reddeden, bunu da eylem ve söylemleriyle açık biçimde ortaya koyan bir partidir. Buna karşın iddia makamı, parti üyesi olmayan kişilerin televizyonlarda yaptığı konuşmaları bile partiye isnat etmeye çalışmaktadır. Parti üyesi olmayan kişilerin eylem ve söylemleri ile parti arasında bağ kurmaya çalışmak hukuka aykırıdır. Tıpkı "Ilımlı İslam projesi" gibi öteden beri belli odaklarca AK PARTİ'ye isnat edilmeye çalışılan yakıştırmanın da, iddia makamının iddialarına esas teşkil etmesi gibi, bu konu da iddia makamının siyasi yaklaşımını da ortaya koymaktadır.

Partimiz demokratik özgürlükçü ortamı şiddet ve terörün en büyük düşmanı olarak görmektedir. AK PARTİ, bunun için çoğulcu demokrasiye sahip çıkılmasını, iktidara gelmede ve onu koruma yolunda şiddetin değil demokratik seçimlerin geçerli olduğunu savunan ve bunu eylem ve söylemlerine de açıkça yansıtan bir partidir.

Terör ve şiddete karşı gerek içeride ve gerekse dışarıda yürütülen kararlı mücadele kamuoyunun da bilgisi dahilindedir. AK PARTİ Genel Başkanı değişik konuşmalarında ısrarla "terörün dini, ırkı, milleti, vatanı yoktur." Nereden gelirse gelsin terörizmin içinde olan, terörizmin hedeflerini benimseyen herkes teröristtir. Buna karşı mücadelemizi sonuna kadar vermeye devam edeceğiz" diyerek, terörle hem içeride hem de dışarıda sonuna kadar mücadele edileceğini vurgulamıştır (AA. 28.12.2007).

İddianamede partimiz mensupları ile ilgili delillerden hiçbirisinde en ufak bir şiddet içeren, şiddetle bağlantı kurulması mümkün olan ya da tahrik çağrısı olarak nitelendirilebilecek bir ifade yer almamasına rağmen,

tamamen zorlama ve artniyetli yorumlarla şiddet bu sürecin içerisine sokuşturulmaya çalışılmaktadır. Partimizi şiddetle ilintili gösterme gayreti akıl ve mantığın sınırlarını zorlamaktadır.

İddia makamının, toplumda infial uyandıran ve herkes tarafından lanetlenen Danıştay saldırısı ile, Genel Başkanın sözleri arasında dolaylı bir bağ kurma çabaları ve bu olayın faillerinin kullandığı bazı sözlerin partinin yaklaşımlarına bağlanmaya çalışılması son derece tehlikelidir. İddia makamının, kapatma davasında bu elim olayı partimizin aleyhine kullanmak istemesi kabul edilemez.

Türkiye'yi kaosa sürüklemek isteyen odakların tezgahladığı iğrenç Danıştay saldırısıyla, partimiz arasında bir ilişki kurmaya yönelik ifadeler, en hafif tabirle, iftiradır. İddia makamı, iddianamede olduğu gibi, esas hakkındaki görüşünde de, "bir iktidar partisinin tehdit ve hakarete varan açıklamalarının bu tür saldırıları cesaretlendireceği açıktır" demek suretiyle adeta bu iftira kampanyasına iştirak etmektedir. Partimizin herhangi bir yargı organına karşı "tehdit ve hakaret" içeren en ufak bir açıklaması olmamıştır. Kamu adına görev yapan bir yargı mensubunun böyle bir iddiada bulunurken, açık ve somut "tehdit ve hakaret" örnekleri vermesi gerekirken, bunun yerine genel ve soyut kategorik ifadelerin arkasına sığınarak yargıda bulunması kabul edilemez. Ayrıca, her siyasi parti gibi, AK PARTİ de savunduğu temel ilkelere aykırı bulduğu yargı kararlarını eleştirmiştir. Demokratik rejimlerde, yargı kararlarına uymak farklı bu kararları eleştirmek farklıdır. Unutulmamalıdır ki, eleştirinin olmadığı yerde dogmatizmin saltanatı vardır.

İddia makamının, bu nedensellik mantığı bizi kabul edilemeyecek sonuçlara götürür. Sözgelimi, hakkımızda düzenlenen ve partimizi laikliğe aykırı eylemlerin odağı ve demokrasiye yönelik bir tehdit olarak gösteren iddianameden sonra partimiz mensuplarına karşı bir saldırı olduğu takdirde bunu iddia makamının cesaretlendirdiği söylenebilir mi?

Yine İddianamede "Bu yolda siyasal İslam'ın ya da Türkiye'ye giydirilmek istenen 'ılımlı İslam' modelinin bir şeriat devletine dönüşmesi ve gerekirse bu yolda İslami terörün de kullanılması uzak bir olasılık değildir. Nitekim yakın tarihte bölgemizde geçiş dönemi örneği olarak, sıkça öne çıkarılan kimi devletlerin daha sonra kaçınılmaz biçimde radikal bir değişikliğe uğrayarak köktendinci bir rejime dönüştüğü görülmüştür" denilmektedir (İddianame, s.114). İddianamenin değerlendirme kısmında yer alan bu hususun Anayasa Mahkemesini etkilemeye yönelik olduğu açıkça sezilmektedir.

İktidar partisi ile şiddet arasında bağlantı kurulurken iddianamede yer verilen ve bünyesinde ciddi bir mantıksal çelişki barındıran şu görüşün kabulünün de imkansız olduğu açıktır: "Zaten iktidar olmanın avantajları ile ve demokratik yöntemi kullanarak hedefe ulaşma olanağı elde edilmişse, bu aşamada şiddet kullanmanın gereksizliği de ortadadır. Kapatma yaptırımı, son aşamada şiddet ve şiddet çağrısını amaçlayan bir modeli engellemeye yönelik olması nedeniyle hukuka uygundur" (İddianame, s.157).

İddianamedeki bu ifade ile **aslında şiddet kullanımının söz konusu olmadığı da açıkça tescil edilmektedir**. Ancak, aynı yerde, şiddetin bundan sonraki dönemlerde kullanılabileceği biçiminde bir kehanette bulunularak, bu nedenle partinin kapatılması gereğine değinilmektedir. Unutmamak gerekir ki, Türkiye demokratik bir hukuk devletidir. Demokratik hukuk devletinde siyasi iktidarın nasıl denetleneceği de bellidir. Partimizin ileride şiddete başvurabileceği varsayımı tamamen vehimlere dayalı bir iddiadır. Demokratik bir hukuk devletinde tüm icraatları hukuka uygun olan bir iktidar partisinin kapatılmak istenmesi kabul edilemez.

Bu bağlamda iddianamede yer verilen şu ifadeler de ilginçtir:

"Gösterilen deliller, Anayasanın 10. ve 42'nci maddelerinin laiklik ilkesinin özüne dokunmak amacıyla değiştirildiğini kanıtlamaktadır. Çünkü artık köktendinciler isteklerini türbanın kamusal alanda da serbest kalmasının ötesine taşımışlar, televizyonlardaki açık oturumlarda 'türbanın yasaklanmasını savunanların Mussolini gibi yargılanacaklarını ve cezalandırılacaklarını' çekinmeden söylemeye başlamışlardır. Sadece bu durum bile laik devlet ilkesini ve Türkiye'de laikliği savunanları nasıl bir tehlikenin beklediğini göstermeye yeterli olup, şeriatın içerdiği şiddet unsurunu da sergilemektedir" (s.117) .

Böyle bir televizyon konuşması, hangi partilimiz tarafından nerede, ne zaman ve hangi televizyonda yapılmıştır? Eğer böyle bir konuşma var ise, parti ile ilgisi bulunmayan -yönlendirilmiş- bir kişiye mi aittir? Yoksa parti yasaklamada sadece şiddeti ölçü alan Venedik kriterlerinin gerçekleştiği izlenimini uyandırmak için herkesi güldürecek uydurma delil mi yaratılıyor? İddianamede dayanılan diğer konuşmalar eklerde yer almasına rağmen, bu faili meçhul ve içeriği hiçbir şekilde kabul edilemeyecek konuşma neden ekler arasında bulunmamaktadır?

Görüldüğü gibi iddianame, olgulardan tamamen uzak bir şekilde ideolojik kaygılara dayalı bir iddiaya delil üretme çabası içindedir. İddianamedeki partimizin şiddetle ilişkisini kurmaya yönelik tüm ifadeler, tamamen hayal dünyasında üretilen spekülasyon ve vehimlerden ibarettir.

Ayrıca, partimiz dışında bazı basın ve yayın organlarında farklı kişilerin din özgürlüğü ve laiklik bağlamında ortaya koydukları kişisel görüş ve değerlendirmelerle partimizin doğrudan ya da dolaylı olarak hiçbir ilgisi olmadığı halde, böyle bir irtibat varmış gibi gösterilmeye çalışılması hukuk devletinin gerektirdiği asgari iyi niyet anlayışıyla bağdaşmamaktadır.

Diğer yandan, iddianameye göre "davalı partinin sahip olduğu iktidar olma çerçevesinde amaçladığı yasa dışı siyasi modele yönelik eylemleri karşısında, **iktidar gücünden çekinen ve sessiz kalan büyük bir kitle de söz konusudur**. Bu durum bile davalı partinin hedefine ulaşmasını kolaylaştırmaktadır" (İddianame, s.158). Bu ifade ile ilgili olarak öncelikle şu soru akla gelmektedir: "İktidar gücünden çekinen ve sessiz kalan büyük bir kitle"nin varlığı nasıl tespit edilebilmiştir? İddia makamının bu tespite hangi teknolojik ölçüm aletlerini kullanarak ulaştığı büyük bir merak konusudur. Acaba iddia makamına bu konuda "sessiz kitleler"den ulaşan milyonlarca şikayet mi vardır? Varsa her türlü gazete haberini iddianameye "delil" olarak ekleyen bir makam, bu şikayetleri neden eklememiştir?

Kaldı ki, iddianamede ileri sürüldüğü gibi AK PARTİ'ye karşı olan ve pek de sessiz oldukları söylenemeyecek hatırı sayılır miktarda sesli bir muhalefet de vardır.

VII- AK PARTİ'Yİ "HOŞGÖRÜSÜZLÜKLE" İTHAM ETMEK GÜLÜNÇTÜR

Hayali bir "şiddet" argümanını destekleyen inandırıcı delillerin olmadığını anlayan iddia makamı, esas hakkındaki görüşünde "hoşgörüsüzlük" ithamını öne çıkarmak istemektedir. Esas hakkındaki görüşte "hoşgörüsüzlük" ve "ayrımcılık"la partimizin ilişkilendirilmesi hususunda şu gerekçeye yer verilmektedir: "Bu bağlamda, davalı partinin şiddet çağrısı yapmadığı veya açıkça şiddete başvurmadığı, bu nedenle iç hukuk ve uluslar arası anlaşmalar ile Venedik İlkeleri ve Avrupa Komisyonu Parlamenterler Meclisi kararı gözetildiğinde kapatma kararı verilemeyeceği savunması yersizdir. Çünkü davalı siyasi partinin, hoşgörünün olmadığı ve ayrımcılığın ön planda tutulduğu bir siyasi sistemi hedeflediği beyan ve eylemleriyle açıktır." (s.44).

Partimize yönelik olarak özellikle esas hakkındaki görüşte iddia makamı tarafından daha yoğun biçimde kullanılan hoşgörüsüzlük ve ayrımcılık isnadı da asılsız ve ağır bir ithamdır ve asla gerçeği yansıtmamaktadır. Partimiz 6 yıllık iktidarında, farklı din ve inanç mensuplarına saygı esasına dayalı politikaları hayata geçirmiştir.

Ayrımcılık yasağı ve hoşgörü aynı zamanda laiklik ilkesinin de bir gereğidir. AK PARTİ, özgürlükçü bir laiklik anlayışını savunduğu için kapatma davası ile karşı karşıya kalmıştır. Batılı anlamdaki laikliği savunan ve bu bağlamda farklı din ve inançları sosyolojik gerçeklik olarak kabul edip onların bir arada barışçıl biçimde birlikteliğini sağlamayı hedefleyen bir partiyi hoşgörüsüzlük ve ayrımcılıkla itham etmenin ne derece asılsız olduğu açıktır.

Partimiz hakkındaki "hoşgörüsüzlük" iddiasının örnekleri olarak gösterilen söylemlerin hoşgörüsüzlükle ilgisi bulunmamaktadır. İddia makamı, partimiz mensuplarının Danıştay'ın bir kararına yönelik eleştirilerini bile hoşgörüsüzlük örneği olarak göstermektedir. **Burada eleştiri ile hoşgörüsüzlük birbirine karıştırılmaktadır**. Halbuki, eleştiri tam da hoşgörünün bir gereğidir. Mahkeme kararlarının eleştirilmesine bile tahammül edemeyen ve bu eleştirilerle mahkeme üyelerine yönelik saldırı arasında ilişki kurmaya çalışan iddia makamının, partimizi hoşgörüsüzlükle itham etmesi paradoksal bir durumdur.

Diğer yandan, iddia makamına göre "TBMM Başkanı Bülent Arınç'ın "..Onlar bu kıyafetiyle giremezken, çok sevgili arkadaşları hangi kıyafetle okula giriyorlar, hepiniz biliyorsunuz..." sözünün türban takmayanlar için beslenen bir hoşgörüsüzlüğü barındırdığı, anayasal düzeni ve demokrasiyi tehlikeye soktuğu görülmektedir" (Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, esas hakkındaki görüş, s. 14). Bu sözün bir hoşgörüsüzlük örneği olarak gösterilmesi anlaşılır gibi değildir. Bu söz, üniversite öğrencilerinin her türlü kıyafetle öğrenimlerine devam edebildiklerini, bu anlamda başörtüsünün de serbest olması gerektiğini ifade etmektedir. Dolayısıyla üniversitelerde uygulanan "başörtüsü yasağı"nı eleştirmeye yönelik bir beyan, başörtüsü takmayanlara karşı bir hoşgörüsüzlüğe delil olarak sunulamaz. Daha da önemlisi, bu sözün "anayasal düzeni ve demokrasiyi tehlikeye soktuğu" iddiası, ancak bir siyasi paranoya örneği olabilir.

Aynı şekilde, Bülent Arınç'ın parlamentonun gerekirse Anayasa Mahkemesini bile kaldırabileceğine, demokratik ülkelerde bizdeki mahkemeye benzer bir kurumun bulunmadığına dair sözleri de "hoşgörüsüzlük" örneği olarak gösterilmektedir. İddia makamı, diğer örneklerde olduğu gibi, burada da bu sözün hangi bağlamda ve neden söylendiğini dikkatten kaçırmaktadır. Bu söz, Anayasa Mahkemesi eski başkanlarından Mustafa Bumin'in başörtüsü konusunda artık parlamentonun düzenleme yapamayacağını söylemesi üzerine verilen bir cevaptır. TBMM'yi temsil eden bir kişinin temsil ettiği kurumun anayasal

yetkilerini hatırlatmasından ve anayasa yargısı hakkında değerlendirme yapmasından daha doğal ne olabilir. Dolayısıyla, en fazla "siyasi eleştiri" olarak görülebilecek bu sözlerin hoşgörüsüzlük olarak nitelenmesi, bizatihi eleştiriye tahammülsüzlük ve hoşgörüsüzlük örneğidir.

Kurulduğu andan itibaren AK PARTİ, gerginliklere yol açılmaması, toplumsal barış ve huzurun bozulmaması için özel bir ihtimam göstermiştir. Hatta bu bağlamda partimiz bazen en demokratik haklarını bile kullanmaktan imtina etmiştir. Nitekim, 22 Temmuz 2007 genel seçimlerinden önce düzenlenen ve doğrudan AK PARTİ hükümetini hedef alan mitinglere rağmen, milyonlarca üyesi bulunan partimiz sükunetini muhafaza ederek karşı mitingler düzenlemekten bile kaçınmıştır.

İddia makamının, iddianamede olduğu gibi esas hakkındaki görüşünde de çok yoğun biçimde olaylar, kavramlar hukuki düzenlemeler ile mantıksal ve hukuksal bağlantılar tamamen AK PARTİ aleyhine sonuç elde etmek amacıyla kötüye kullanılmıştır. Böylesine bir değerlendirmenin bir hukuk makamı olan iddia makamı tarafından yapılması son derece endişe vericidir. Şiddet ve hoşgörüsüzlük örneklerinde yapılmaya çalışılan zorlama yorum ve bağlantılarda olduğu gibi "hukuk"un belli bir ideolojik bakışın hizmetine sokulmaya çalışıldığı bir yerde aslında hukukun bir güvence unsuru olmasından bahsetmek de mümkün değildir.

VII- AK PARTİ HÜKÜMETLERİNİN DIŞ POLİTİKASI İLE LAİKLİK İLKESİ ARASINDA BİR İLİŞKİ KURULMASI YANLIŞTIR

İlk cevabımızdaki açıklamalarımıza rağmen, iddia makamı AK PARTİ hükümetlerinin dış politikası ile laiklik ilkesi arasında sanal bir ilişki kurma ısrarını esas hakkındaki görüşünde de sürdürmektedir. İddia makamına göre partimiz, "'bir büyük yayılmacı proje" olarak takdim edilen Büyük Ortadoğu Projesinin (BOP) bir parçasıdır (İddianame, s.24).

Her şeyden önce, BOP olarak nitelenen proje uluslararası hukukun konusu olan herhangi bir anlaşma ya da sürece dayanmamaktadır.

İddia makamının BOP konusundaki görüşlerini desteklemek üzere dosyaya koyduğu CD'ler, 14 Mayıs 2008 tarihinde İşçi Partisi Genel Merkezi tarafından gündeme getirilen bir dosyadan alınmıştır. Bu partinin olayları nasıl değerlendirdiği herkesçe bilinmektedir. İddia makamının diğer belgelerde olduğu gibi bu bilgileri yeterince araştırma yapmadan, bilginin

doğruluğunu teyit etmeden kullanmış, gerekli hukuki titizliği göstermemiştir.

Resmi dökümanlardaki adıyla "Geniş Ortadoğu ve Kuzey Afrika Girişimi" olarak bilinen bu girişim, G-8'lerin organize ettiği ve Ak PARTİ Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın da davet edildiği resmi bir konferanstır.

Ancak Türkiye'de bu konu, AK PARTİ'yi eleştirmek ve yıpratmak için, üzerine siyasi planlar da yüklenmek suretiyle siyasi bir söylem olarak kullanılmaktadır. İddia makamının bu siyasi söylemleri, adeta bir ölçü norm gibi kabul etmesini, hukuken izah mümkün değildir. Çünkü bir takım siyasi aktörlerin argümanlarının Anayasa ve yasa yerine ikame edilmesi halinde, orada hukuktan, adaletten ve hukukun evrensel kuralarından söz edilemez.

İddia makamının BOP konusundaki ek iddiaları, bir takım senaryoları ve muhayyel planları esas almaktadır. Amerika'da çıkan bir dergide yayımlanan bir yazı ve haritadan hareketle Hükümetin bölge ülkelerinin sınırlarını değiştirmek, Irak'ın kuzeyinde bağımsız bir Kürt devletinin kurulmasına destek olmak ve Türkiye'nin üniter yapısını ve ulus-devlet kimliğini zayıflatmak ya da değiştirmek gibi bir planın ve çabanın içinde olduğunu iddia etmek, temelsiz ve ideolojik bir suçlamadan ibarettir. Ortadoğunun karmaşık siyasi yapısı, iç dengeleri ve sorunları hakkında yapılan resmi ve gayr-ı resmi değerlendirmeleri, yorumları ve gelecek senaryolarını, muhayyel bir planın parçası olarak görmek ve Hükümeti de bu planın destekçisi olmakla suçlamak, en temel uluslar arası siyaset ve ilişkiler kavramlarından ve tartışmalarından haberdar olmamak anlamına gelmektedir.

Benzer bir bilgi ve yorum hatası, Türkiye'nin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin himayesinde İspanya ile eş başkanlığını yaptığı "Medeniyetler İttifakı" girişimi için de yapılmaktadır. Bütün resmi beyan ve belgelerde de açıkça ifade edildiği gibi bu girişimin amacı, dünya barışına katkı sağlamak, medeniyetlerin çatışması gerektiğini savunan görüşleri boşa çıkartmak ve Türkiye'nin de içinde olduğu bölgesel ve küresel barış ortamına katkı sağlamaktır. Geçmişinde farklı din, dil ve kültürlerle bir arada yaşamış ve bu konuda engin bir tecrübeye sahip olmuş Türk devletinin ve Anadolu insanının günümüzün sorunlarına ilgisiz kalması düşünülemez. Bir arada yaşama tecrübesini uluslararası bir proje haline getiren bu girişimin temel hareket noktası ve referansları, kendi tarihimizde bulunmaktadır.

Medeniyetler İttifakı girişimi çerçevesinde doğudan ve batıdan dünyanın önde gelen ilim ve fikir adamlarından müteşekkil bir akil adamlar grubu oluşturulmuş ve bu grubun hazırladığı rapor, 12 Kasım 2006'da dönemin BM Genel Sekreteri Kofi Annan'ın başkanlığında İstanbul'da yapılan bir toplantıda kamuoyuna açıklanmıştır. Bu toplantıda Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Recep Tayip Erdoğan, İspanya Başbakanı Jose Luis Zapatero, İslam Konferansı Teşkilatı Genel Sekreteri Prof. Dr. Ekmeleddin İhsanoğu ve pek çok üst düzey yetkili hazır bulunmuştur. Akil adamlar grubunun raporunda bölgesel ve küresel barışın önündeki engeller dile getirilmiş; siyasal temsil, gençlik, göç ve medya alanlarında atılması gereken somut adımlar tartışılmıştır. Raporda da dile getirildiği üzere, bölgesel ve küresel çatışmalar farklı toplum ve kültürler arasındaki farklılıkları derinleştirmekte ve çatışmaya yol açmaktadır. Medeniyetler İttifakı girişimi çatışmanın değil, barış ve uzlaşmanın hakim olması için atılmış önemli bir adımdır. Bu adımı "bir başka siyasi hegemonya projesi" olarak nitelendirmek, ancak bu konudaki bilgisizliğin ve ideolojik ön yargının ürünü olabilir.

İlk cevabımızda da belirttiğimiz gibi Türkiye'nin bölgesel ve küresel platformlarda etkin olması, ulusal birlik ve beraberliğini, üniter yapısını güçlendiren bir etkiye sahiptir. Küreselleşmenin bütün dengeleri altüst ettiği bir dünyada milli güvenlik, ulusal sınırların ötesinde başlamaktadır. Türkiye'nin sınır güvenliğinden dış tehditlere, insan ve uyuşturucu kaçakçılığından terörizme kadar pek çok kronik soruna çözüm bulması bir "ileri cephe siyaseti" izlemesiyle mümkündür. Nitekim Türkiye'nin bu alanlarda attığı adımlar, geliştirdiği yaklaşımlar ve politikalar, sadece Türkiye'nin bölgedeki ve dünyadaki itibarını arttırmamış, aynı zamanda Türkiye'nin ulusal güvenliğini güçlendirmiş ve terörizmle mücadelesindeki haklı konumunu bütün dünya kamuoyuna anlatmasını sağlamıştır.

Diğer yandan, Başsavcılık esas hakkındaki görüşünde partimizin "22 Temmuz 2007 seçimlerinden güçlenerek çıkınca kendisini siyasal rejimin gözünde meşrulaştıracak iç ve dış ittifaklara (AB dahil) sırt çevirmiş" olduğunu ileri sürmektedir (Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, esas hakkındaki görüş, s.11). Bu iddianın gerçekle bir ilgisi yoktur. 2006 ve 2007 yıllarında Türkiye'nin AB üyelik sürecinde görülen yavaşlama, büyük ölçüde Kıbrıs meselesinde yaşanan siyasi tıkanmadan kaynaklanmıştır. AK PARTİ hükümeti Kıbrıs Türk kesimini haksız ve mağdur duruma düşüren her türlü teklif ve düzenlemeye şiddetle karşı çıkmış ve AB kararlarını eleştirmiştir. Türkiye'nin yoğun çabaları ve kararlı tutumu sonucunda AB

yetkilileri Kıbrıs sorununu çözmeden Kıbrıs Rum kesiminin Avrupa Birliğine tam üye kabul edilmesinin büyük bir hata olduğunu kabul ve itiraf etmişlerdir. Fakat üye olduktan sonra tam veto yetkisine sahip olan Kıbrıs Rum kesimi, her tür barış ve uzlaşı girişimine karşı olduğunu söz ve davranışlarıyla ortaya koymuştur.

Kıbrıs Rum kesiminin uzlaşmaz tutumundan kaynaklanan siyasi sorunlar bir kenara bırakıldığında müzakere süreci teknik düzeyde kesintiye uğramamış; tarama, uyum ve yeni fasılların açılıp kapanması ve müzakeresi devam etmiştir. Fransa ve Almanya gibi bazı AB üyesi ülkelerin muhalefetine rağmen bu süreç bugün de devam etmektedir.

AK PARTİ hükümetlerinin yürüttüğü dış politikanın, tamamen ülkemizin ve milletimizin yüksek menfaatlerini gözetmeye yönelik olmasına rağmen, iddianamede ve esas hakkındaki görüşte adeta laikliğe aykırılığın kanıtı olarak sunulmaya çalışılması bu tür iddiaların gerçeklikten kopuk ve hayal mahsulü olduğunu göstermektedir.

Esasen demokrasilerde temel dış politika tercihlerinin belirlenmesi ve bunların uygulanması yetkisi siyasi sorumluluğa sahip olan hükümetlere ait olup, bunların parti kapatma davalarına konu edilmesi de mümkün değildir.

VIII- ANAYASA, İKTİDAR PARTİSİNİN ODAK OLMASINA İMKAN VERMEZ

Türkiye'de "yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından, Anayasa ve kanunlara uygun olarak yerine getirilir ve kullanılır."(Anayasa, m. 8) "İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır." (Anayasa, m. 125/1) Yürütme görevini ifa eden AK PARTİ Hükümetlerinin bütün idari eylem ve işlemleri, yargı denetimine açıktır. Yapılan işlemde Anayasa veya yasalara aykırılık olması halinde, mahkeme kararıyla iptali mümkündür.

"Yasama yetkisi, Türk milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine aittir. Bu yetki devredilemez." (Anayasa, m. 7) Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin yasama faaliyetleri, hem kamuoyunun, hem meclis içi ve dışı siyasi partilerin ve hem de sivil toplum örgütlerinin açık denetimine tabidir. Bunun yanında Cumhurbaşkanı da çıkan yasaları bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderebilir (Anayasa, m. 89). Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kabul ettiği yasalara karşı, hem Cumhurbaşkanı ve hem de Anamuhalefet Partisi, Anayasa Mahkemesi'ne

iptal davası açma hakkına sahiptir. Mahkeme, Anayasaya aykırılık görmesi halinde, yasayı iptal eder, aksi takdirde davayı reddeder (Anayasa, m. 148, 149, 150).

AK PARTİ Hükümetlerinin icraatları, İdari Yargı'nın denetimine, Meclis Grubunun katkısıyla çıkarılan yasalar ise Anayasa Mahkemesi'nin denetimine tabidir. Yürütme organının Anayasa ve yasalara aykırı idari eylem ve işlemleri, idari yargı tarafından; yasama organının Anayasaya aykırı yasama çalışmaları ise Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilir.

Bu nedenlerle demokratik hukuk devletinde iktidar partisinin, Anayasa'nın 68'inci maddesinin dördüncü fıkrasına aykırı eylemlerin odağı olması mümkün değildir. Çünkü Anayasa ve Anayasanın kurduğu sistem, iktidar partisinin odak olmasına imkan vermemektedir. Esasen, kuvvetler ayrılığının anlamı ve önemi de burada yatmaktadır.

IX- İKTİDAR PARTİSİNİN KAPATILMASININ İSTENMESİ DEMOKRATİK DEVLET İLKESİNE AYKIRIDIR

1961 Anayasası ve 1982 Anayasası'nın 2'inci maddesine göre, "Türkiye Cumhuriyeti … demokratik … bir … devlettir…"

"Demokratik devlet, egemenliğin bir kişi, zümre veya sınıf tarafından, belli sınıflar yararına kullanılmadığı, serbest ve genel seçimin iktidara gelmede ve iktidardan ayrılmada tek yol olarak kabul edildiği ve iktidarın bütün millet yararına kullanıldığı… bir idare biçimidir." (Anayasa Mahkemesi, 1963/173 E., 26.09.1965 Tarih ve 1965/40 K., AMKD, S. 4, Sahife: 301)

Türkiye'nin demokrasi serüveni incelendiğinde, Türkiye'de siyasal iktidarların, zaman zaman askeri darbelerle ve bazen de hukuk kullanılarak Meclis içi usullerle veya mahkemelerde açılan davalar bahane edilerek oluşturulan ortamlarda antidemokratik, hukuka uygun düşmeyen yöntemlerle el değiştirdiği kuşkuya yer bırakmayan tarihi birer gerçekliktir. Ülkemizde yaşanan bu tecrübeler, iktidar mücadelesinde hukuk dışı ve antidemokratik bir geleneğin oluşmasına yol açmıştır. Bu nedenle "…siyasal iktidarı sandıkta kaybedenler, iktidarı ele geçirmenin başka yollarını arıyorlar. Bir demokraside siyasal iktidarı ele geçirmenin yolu sadece ve sadece sandıktır. Sandıkta kaybedenlerin yapması gereken şey, halkı ikna ederek gelecek seçimleri kazanmaktan ibarettir… Bir demokrasi de iktidar olmanın yolu, … halktan ve halkın temsilcilerinden geçer. (Kemal Gözler,

"Hukukun Siyasetle İmtihanı: Kim Sınıfta Kaldı?", Türkiye Günlüğü, Yıl; 2007, Sayı; 89, s.16)

Parlamenter sistemlerde iktidarda olan siyasi partinin genel başkanı, aynı zamanda devletin de Başbakanı olmaktadır. İktidardaki siyasi partinin kapatılması ve genel başkanına siyasi yasak konması halinde, hükümet de kendiliğinden düşer.

Bu; sandıkta kaybedenlerin mahkeme önünde kazanması veya halk nezdinde haksız çıkanların yargı organları önünde haklı çıkması ve mahkeme kararıyla hükümet değişikliği veya hükümetin düşürülmesidir. Dünyanın hiçbir demokratik ülkesinde, halkın vermediği iktidarı mahkemeler veremez ve halkın yapmadığı hükümet değişikliğini mahkemeler yapamaz. Mahkeme kararlarıyla iktidarların değiştiği ülkeler demokratik devletler değil, jüristokratik devletlerdir.

Bu nedenle iktidar partisi olan Ak Parti hakkında kapatma davası açılması veya yargılama sonunda kapatma kararı verilmesi, Anayasa'nın ikinci maddesinde ifadesini bulan "demokratik devlet" ilkesine tartışmasız aykırıdır.

Sayın Başkan,

Sayın üyeler,

Burada ayrıca Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının 1 Temmuz 2008 tarihinde Yüksek Mahkeme huzurunda sunduğu sözlü mütalaası üzerinde de kısaca durmak istiyorum.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının yaptığı sözlü açıklamalar, esasen iddianame ve esas hakkındaki görüşte dile getirilen iddiaların bir tekrarı niteliğindedir. Bu iddiaların hiçbir olgusal ve hukuki dayanağının bulunmadığı ön ve esas cevaplarımızda ve şu ana kadar sunduğum sözlü açıklamalarımızda ayrıntılı olarak üzerinde durduk. Bununla birlikte, öne çıkan bazı konular hakkında partimizin görüşlerini tekrarlamakta fayda görüyoruz.

1) AK PARTİNİN İDDİA MAKAMINA CEVAPLARI HUKUK ÇERÇEVESİNDEDİR

İddia makamı, partimizin "hukuki bir savunma yapmak yerine", kendilerini "hedef alan; hiçbir hak, insaf ve nefaset ölçüsüne riayet edilmeden küçültücü sıfat ve tanımlamalarla saldırıya geçmiş" olduğunu ileri sürmektedir. Bu suçlamayı kabul etmemiz mümkün değildir.

Hakkımızdaki iddialara verdiğimiz cevaplarda herhangi bir kurumu hedef alan, küçültücü sıfat ya da tanımlamalara yer veren ifadeler bulunmamaktadır.

Ancak, hemen belirtelim ki ortada bir saldırı vardır. Bu saldırının muhatabı da partimizdir. Varlık nedeni demokrasiyi geliştirmek olan bir partinin demokrasiye yönelik "açık ve yakın tehlike" olarak gösterilmesi başlı başına bir saldın değil midir? En büyük gayesi toplumsal barışı ve kamu düzenini korumak olan bir partiyi, aslı olmayan ve üretilmiş sözde delillerle "şiddete teşvik"le suçlamak saldırı değilse nedir? Kurulduğu günden beri aziz milletimizin daha müreffeh bir ülkede yaşaması ve devletimizin bölgesinde ve tüm dünyada sözü geçen bir siyasi aktör haline gelmesi için gece gündüz çalışan bir partiyi, adeta emperyalizmin uşağı olarak lanse etmek "küçültücü sıfat" kullanmak değilse nedir? Bu Örnekleri çoğaltarak, vaktinizi daha fazla almak istemiyorum. Ancak, bilinmesi gerekir ki, partimiz kendisine yöneltilen bu tür haksız ve insafsız saldırılar karşısında, tamamen hukuki çerçevede kalarak, hak, insaf ve nefaset ölçüleri içerisinde hukuki cevaplarını vermiştir. Bizim yaptığımız iş, en temel insan hakkı olan savunma hakkını kullanmaktır, hiç kimseyi'incitmek değildir.

2) İDDİA MAKAMININ SÖYLEMİNE SİYASİ/İDEOLOJİK DİL HAKİMDİR

Bu davada iddia makamı, baştan beri partimize yönelik suçlamalarını siyasi ve ideolojik bir dil kullanarak yöneltmektedir. Bunun son örneği iki gün önce huzurunuzda yaptıkları sözlü açıklamalardır. İddia makamı burada da "Cumhuriyet tarihinin "gerici ayaklanmalara tanıklık ettiği", "yüksek bir medeniyetin temsilcisi olduklarını iddia edenler"in dünyanın her tarafında, Özellikle de ülkemizin içinde bulunduğu coğrafyada "acımasız uygulamalanm sergilemekte" olduğu ve "emperyalizmin icadı ılımlı İslam rejimini bu ülkeye dayatacaklarını sananlar"ın hüsrana uğrayacaklan gibi tamamen siyasi ve ideolojik yaklaşımları yansıtan bir söylemi benimsemiştir.

Bu siyasi retoriği, marjinal bazı siyasi partilerin beyanlarından veya yayın organlarından biliyoruz. İktidara geldiğimiz andan itibaren kendilerini soğuk savaş döneminden kalma etiketle "anti-emperyalist" olarak niteleyen bazı siyasi grupların partimize yönelttiği bu tür ithamların hakkımızda açılan bir davada da karşımıza çıkması düşündürücüdür. Çoğu kez gülerek okuyup geçtiğimiz ve hiçbir şekilde ciddiye almadığımız bu tür

siyasi mizah konusu olabilecek sözleri, kamu adına hareket eden ve tarafsız olması gereken bir iddia makamının kullanması bizi üzmüştür.

Daha da ilginci, iddia makamı, sözlü açıklamalarında adeta muhalefet partisi mensubu gibi davranarak, "işsizlik, ekonomik kriz, kuraklık, çevre sorunları, katlanan dış borçlar ve büyüyen cari açık, tıkanan AB süreci, etnik ve bölücü terör gibi çözüm bekleyen onlarca temel sorun artarak büyürken" iktidar partisinin "türbanı son altı yılın en önemli sorunu olarak" sunduğunu ileri sürmektedir. İddia makamının bu siyasi değerlendirmeleri bile hukuki zeminde kalması gereken bir davanın doğal mecrasından çıkarıldığım göstermek için yeterlidir.

Halbuki AK PARTİ hükümetleri, Türkiye'yi her **alanda** bir adım daha ileri götürmüşler, ülkenin bütün sorunlarının üzerine gitmiş ve önemli bir kısmını da çözmüştür. AK PARTİ ile birlikte Türkiye'nin itibarı hem içeride ve hem de dışarıda artmıştır. İddia makamının bu beyanı karşısında Türkiye'nin AK PARTİ ile nerelere geldiğini gösteren bazı temel göstergeleri (Devletin resmi kayıtlarından) ekte sunuyoruz vermekte fayda vardır: **(EK- 34).**

3) AK PARTİ'NİN ILIMLI İSLAM PROJESİ YOKTUR

AK PARTİ'nin ılımlı İslam projesi yoktur. Hiçbir zaman da böyle bir düşüncesi ve projesi olmamıştır. Bundan sonrada olmayacaktır. İddia makamının bu konudaki iddiası, gerçek dışıdır (Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın sözlü mütalaası, s. 1) Bu, AK PARTİ'ye karşı olanların, partimizi yıpratmak adına kullandıkları ideolojik ve siyasi bir argümandır. Partimize dönük gerçek dışı bir karalama kampanyasının sloganı haline gelmiş "ılımlı İslam" yakıştırma ve yaftasının iddia makamı tarafından da gerçekmiş gibi takdimi, hukuken kabul edilemez. Kaldı ki AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, pek çok açıklamasında bu iddiayı reddetmiştir.

4) AK PARTİ ATATTÜRK'ÜN GÖSTERDİĞİ MUASIR MEDENİYETİN ÜZERİNE ÇIKMAK İÇİN ÇALIŞMIŞTIR

İddia makamının, partimizin ATATÜRK'e hakaret ettiği ve saldırıda bulunduğu yönündeki iddiaları, asılsızdır ve mesnetsizdir (Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın sözlü mütalaası, s. 2). İddia makamı, bu iddiasını ispat için hiçbir somut delil gösterememiştir. Kimi gazetelerdeki haber ve yorumlar ile televizyon programlarında yapılan konuşmaların AK PARTİ ile hiçbir ilgisi yoktur. AK PARTİ'lilerin yapmadığı haber, yorum, program ve beyanlar nedeniyle partimizin itham edilmesi kabul edilemez.

Kaldı ki AK PARTİ; hiçbir zaman Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK'e saldırmamış, onu karalamamış, ona hakaret etmemiş, başkalarının bunları yapmasına da rıza göstermemiş ve izin vermemiştir.

AK PARTİ, "Atatürk ilke ve inkılaplarını, Türk toplumunu çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne çıkarmanın en önemli vasıtası olarak algılar ve bunu toplumsal barışın bir unsuru olarak görür." (AK PARTİ Programı, 2.1 Temel Hak ve Özgürlükler başlığı 6. paragraf)

AK PARTİ, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurucusu Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK'e, onun emanet ve hedeflerine samimiyetle sahip çıkmış, devletimizi ve milletimizi onun gösterdiği muasır medeniyetin ilerisine taşımak için gecesini gündüzüne katarak çalışmıştır. AK PARTİ, bu anlayış ve yaklaşımından hiçbir biçimde bugüne kadar taviz vermemiştir. Nitekim Partimiz üyesi ve İstanbul Büyükçekmece Mimar Sinan Belde Belediye Başkanı Cuma Bozgeyik, Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK hakkında anlattığı ifade edilen fıkra nedeniyle ve partimizden temelli ihraç istemiyle 06.03.2007 tarih ve 147 Sayılı kararla (İstanbul İl Başkanlığı) İstanbul İl Disiplin Kurulu'na sevk edilmiş ve sonuçta 12.03.2007 tarihinde İstanbul İl Disiplin Kurulu oy birliği ile Cuma Bozgeyik'in kesin ihracına karar vermiştir (AK PARTİ İstanbul İl Disiplin Kurulu, Dosya no: 2007/1; Karar no: 2007/1) **(EK- 35).**

5) AK PARTİ HİÇ BİR ANAYASAL KURUMUN VARLIĞINI TARTIŞMAYA AÇMAMIŞTIR

AK PARTİ, hiçbir anayasal kurumun varlığını tartışmaya açmamıştır. İddia makamının bu konudaki yaklaşımı da (Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın sözlü mütalaası, s. 2) asılsızdır.

İddia makamı, bu iddiasını açıkça ifade etmesi yetmez, bunu delilleriyle ispat etmesi lazımdır. Böylesi bir ispatı var mı? yok.

İddia makamının; Yargıtay eski Başkanı Eraslan Özkaya ve Anayasa Mahkemesi eski Başkanı Mustafa Bumin'in görüşlerini ile kimi mahkeme kararlarının eleştirilmesini ve yargı adına yapılan kimi açıklamalara cevap verilmesini, yargının varlığını tartışmaya açmak ve yargının kaldırılmasını istemek olarak algılaması hukuken kabul edilemez.

Mahkeme kararları da eleştirilebilir. Mahkeme kararlarının bağlayıcı olması, onların eleştirilmez olduğu anlamına gelmez. Nitekim Yüksek Mahkeme'nin pek çok değerli Başkanı da aynı kanaattedirler. "Anayasa Mahkemesi kararlarının kesin ve bağlayıcı olması, onların eleştirilemez

olduğu anlamına gelmemektedir. Diğer deyişle, mahkeme kararlarına uyma yükümlülüğü, söz konusu kararları eleştirme hakkını ortadan kaldırmamaktadır. Bir hukuk devletinde, yargı kararlarının da eleştirilebilmesi doğaldır. Mahkeme kararlarının oybirliği ile alınmadığı durumlarda, azlık oyu kullanan üyelerin düşüncelerinin de bu anlamda karşı hukuki düşünceyi oluşturduğu açıktır. Anayasa Mahkemesi'nin işin esasına girerek reddettiği konularda on yıl geçtikten sonra tekrar başvuruda bulunulabilmesi, Anayasa Mahkemesi kararlarının eleştiriye açık ve değişebilir nitelikte olduğunun bir diğer kanıtıdır.

Bir hukuk devletinde, mahkeme kararlarının gerek akademik çevrelerde, gerekse uygulayıcılar tarafından ele alınıp incelenmesi gerekli ve yararlıdır. Bu tür eleştirilerin yargıya yeni ufuklar açma olasılığı her zaman vardır. Bununla birlikte, doğruyu bulmak adına yapılacak eleştirilerin belirli bir düzeyde ve nitelikte olması gerektiği de kuşkusuzdur." (Tülay Tuğcu, Anayasa Mahkemesi eski Başkanı, Anayasa Mahkemesi'nin 44. kuruluş günü töreni konuşmasından)

6) LAİKLİK SİYASİ VE HUKUKİ BİR İLKEDİR

AK Partinin laiklik ilkesinin içeriğini boşalttığı iddiası dayanaksızdır. Tersine partimiz, demokrasi, hukuk devleti ve insan haklan gibi kavramlarla buluşturmak suretiyle laikliğe içerik kazandırmış, geniş toplum kesimlerince bu ilkenin benimsenmesine katkıda bulunmuştur.

Laik devlet, bireylerin şu ya da bu nedenle tercih ettikleri yaşam biçimlerine uygun olarak birbirlerine zarar vermeden bir arada var olmasını sağlamaya yönelik hukuksal ve siyasal bir ortamı sağlamakla yükümlüdür. Bunun yolu da iki şartın gerçekleşmesinden geçer. Birincisi, toplumdaki farklı dinlerin ya da inançlann esasları devlet yönetimine hakim olmayacak. Kısacası, laik devlette yönetim din kurallarına dayanmayacak. İkincisi, laik devlet toplumda mevcut olan tüm dinler, inançlar ve inançsızlıklar karşısında eşit mesafede duracak. Laikliğin bu ikinci unsuru, özellikle bireylerin din ve vicdan özgürlüklerini teminat altına almaktadır.

İddia makamının, partimizin "laikliği toplum içindeki inançlara göre tayin edip her inanca hak ve özgürlük tanınması biçiminde yorumladığı" biçimindeki tespiti yanlıştır. AK Parti laikliği kesinlikle "toplum içindeki inançlara göre tayin edilecek" bir kavram olarak görmemektedir. Toplum içindeki inançlar karşısında devletin siyasi bakımdan tarafsızlığım gerektiren bir kavram olarak görmektedir. Bu anlamda laiklik, elbette toplumda var olan her inanç mensubunun hak ve özgürlüklere sahip

olmasını gerektirir. Halbuki, laikliği bir yaşam biçimi olarak yorumlayan anlayış, belli inançları otomatik olarak dışlayacak, bu da beraberinde bazı kişilerin hak ve özgürlüklerden mahrum bırakılması sonucunu doğurabilecektir.

Sonuç olarak, laikliği bir "yaşam biçimi" olarak görmek bu ilkenin içeriğini boşaltmak anlamına gelmektedir. Onu siyasi ve hukuki bir ilke olmaktan çıkararak, bireylerin gündelik hayat tarzlarıyla ilgili bir kavram haline getirmek laikliğin toplumsallaşmasını da engelleyecektir.

7) AK PARTİ'NİN LAİKLİK ANLAYIŞI TOPLUMU TARİKATLARA GÖRE ŞEKİLLENDİRME ANLAYIŞI DEĞİLDİR

İddia makamının; partimizin laikliği nasıl yorumladığına ilişkin değerlendirmesi ve tarikatlara göre devleti ve toplumu şekillendirmek istediği iddiası, geçek dışıdır. İddia makamının iddiasına delil olarak gösterdiği Dengir Mir Mehmet Fırat'a ait olduğu söylenen; "dini her alandan kovan felsefi bir laikçiliğin temsilcisi değiliz." sözü, laikliğe aykırı değildir. Çünkü laiklik, dini her alandan kovan bir anlayışı değil, din ve vicdan özgürlüğünün, herkesin serbestçe dinin ibadet, ayin ve törenlerinin yapmasının ve bundan dolayı da suçlanıp kınanmamasının teminatıdır (Anayasa, m. 24). Eğer iddia makamının yaklaşımı benimsersek, o vakit, camide ezan okunması, kilisede çan çalınması, Cuma namazı ve bayram namazı kılınması, kurban kesilmesi, cenaze namazı kılınması, hac ibadeti yapılması gibi dinin dışa yansıyan bütün tezahürlerini laikliğe aykırı görüp yasaklamak gerekecektir. Halbuki laiklik, kişilerin dini inançlarının gereklerini hür ve emniyet içinde yapmasının teminatıdır.

Adalet ve Kalkınma Partisi, cumhuriyetimizin laik niteliğine bağlıdır. "Partimiz, laik, demokratik, sosyal hukuk devletinin, sivilleşmenin, demokratikleşmenin, inanç özgürlüğünün ve fırsat eşitliğinin esas kabul edildiği bir zemindir." (AK PARTİ Programı, Giriş, s. 1)

AK PARTİ'nin benimsediği laiklik anlayışı, 1982 Anayasa'sında yazılı olan laiklik anlayışıdır. Bu anlayışımızı; ilk cevabımız, esas hakkındaki cevabımız ve sözlü cevaplarımızın önceki kısımlarında detaylı bir biçimde izah ettik.

8) AK PARTİ'NİN ANAYASAL SİSTEMİ DİN KURALLARINA DAYALI BİR REJİME DÖNÜŞTÜRMEK GİBİ BİR AMACI VE ÇALIŞMASI YOKTUR

İddia makamının, partimizin asıl amacının, anayasal sistemi din kurallarına dayalı bir rejime dönüştürmek için sistemli bir biçimde çalıştığı ve bunu bir plan dahilinde aşamalı olarak yürürlüğe koyduğu iddiası, hayal ve vehim ürünü asılsız ve mesnetsiz iddialardır(Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın sözlü mütalaası, s. 4-5).

Çünkü:

a) AK PARTİ, söylemlerinde dini referanslar kullanmamıştır.

AK PARTİ Meclis Grubunun desteği ile başta Türk Ceza Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu, Kabahatler Kanunu, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yargılama Usullerine Dair Kanun, Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yetkileri Hakkında Kanun, Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Kanunu, İş Kanunu, Karayolu Taşıma Kanunu, Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev Ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun, Dernek Ve Vakıfların Kamu Kurum Ve Kuruluşları İle İlişkilerine Dair Kanun, Basın Kanunu, Büyükşehir Belediyesi Kanunu, Belediye Kanunu, Çocuk Koruma Kanunu, Nüfus Hizmetleri Kanunu, Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukukî Yön Ve Kapsamına Dair Kanun, Milletlerarası Özel Hukuk Ve Usul Hukuku Hakkında Kanun Ve Tanık Koruma Kanunu gibi temel yasalar olmak üzere bugüne kadar 1006 kanunun yasalaşmasına katkıda bulunmuştur.

AK PARTİ Meclis Grubunun katkılarıyla bugüne kadar hiçbir yasal düzenleme yapılmamıştır.

b) İddia makamının; "İkinci husus, laikliğe aykırı söylemlerin düzeyinin, partinin kuruluşundan kapatma davasının açıldığı tarihe kadar yükselen bir ivme izlemiş olması" (Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Sözlü Mütalaa, s. 4) iddiası, asılsızdır. Çünkü olmayan söylemlerin, yoğunlaşmasından ve giderek artan bir ivme kazanmasından söz edilemez.

c) İddia makamının; partimizin gerginlik politikasını sıklıkla kullandığı iddiası da (Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Sözlü Mütalaa, s. 4) asılsızdır.

Çünkü AK PARTİ, hiçbir zaman gerginlik politikası uygulamamıştır. Yükseköğrenim hakkının kısıtlanmasına yol açan sorunların tartışılması ve

çözümünün aranması, bugünün konusu değildir. Yaklaşık 28 senedir bu sorun, ülkemizin gündemindedir. Bu konuda konuşmadık kimse yoktur. Bu sorun, 1989 ve 1991'de yasal düzenlemelere, 1993'te Meclisin incelemesine konu olmuş ve değişik vesilelerle de Anayasa Mahkemesi'nde dava konusu olmuş ve hakkında kararlar verilmiştir. Böylesi köklü bir sorunun çözümünde AK PARTİ'nin benimsediği üslup, "mutabakatla çözümdür." Mutabakatın iki ayağı var, biri toplumsal mutabakat, diğeri kurumsal mutabakat. Kurumsal mutabakat, Meclis içindeki partilerin mutabakatıdır. AK PARTİ, bu mutabakatlar oluşmadan sorunun çözümünü gündemine almamıştır. Sorunun çözümünü talep edenlere karşı hep, "Biz sorunun mutabakatla çözümünden yanayız, gerilim istemiyoruz" şeklinde cevaplar verilmiştir. Bu cevaplar, iddianamede de yer almıştır. Toplumsal ve kurumsal mutabakat oluştuktan sonra, sorunun çözümü gündeme gelmiştir. Anayasa'nın 10 ve 42'inci maddelerinde yapılan değişiklikler, AK PARTİ, MHP, DTP, BBP' ye mensup milletvekilleri ile bağımsız bazı milletvekillerinin oylarıyla yasalaşmıştır. Gerilimden yana olan bir parti, böyle bir yaklaşım içinde olabilir mi?

AK PARTİ iktidarı döneminde yapılan Anayasa değişikliklerinden birisi ANVATAN Partisi, ikisi MHP ve DTP ile diğerlerinin tamamı ise CHP ile birlikte yapılmıştır. AK PARTİ, tek başına hiçbir Anayasa değişikliği yapmamıştır.

AK PARTİ'nin Meclis Grubunun katkılarıyla çıkarılan Türk Ceza Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu, Kabahatler Kanunu ve benzeri pek çok kanun Mecliste sağlanan uzlaşmayla çıkarılmıştır.

Bunlar, gerginlikten yana olan bir partinin yapacağı bir iş değildir.

Buna rağmen "mutabakat, toplumsal mutabakat" gibi uzlaşma ve hoşgörü ifade eden kavramlardan iddia makamının, gerilim üretmesi ve bunda gizli anlamlar arayıp partimizi kendince ihdas ettiği gizli manalarla itham etmesi, hukukun evrensel kuralları ve Anayasaya aykırıdır.

d) AK PARTİ'nin iktidar gücünü kullanarak temin ettiği bir medya yoktur. Basın ve yayın organlarında yer alan haber ve yorumlarla partimizin ilişkilendirilmesi, mümkün değildir.

e) AK PARTİ'nin laik cumhuriyetin ve demokrasinin güvencesi olan kurumlara dönük bir saldırısı kesinlikle yoktur. AK PARTİ, hiçbir kurum veya kuruluşa "Statükocu" veya "Darbeci" dememiştir.

10) AK PARTİ ŞERİATI VE ÇOK HUKUKLU BİR DÜZENİ AMAÇLAMAMIŞ VE SAVUNMAMIŞTIR

AK PARTİ'nin anayasal düzeni değiştirip yerine şeriat devleti kurma düşüncesi, niyeti, amacı ve çalışması hiçbir zaman olmamıştır, bundan sonra da olmayacaktır. Bu konuda partimize yönelik itham ve isnatların tamamı, asılsızdır. Çünkü:

a) "Partimiz, laik, demokratik, sosyal hukuk devletinin, sivilleşmenin, demokratikleşmenin, inanç özgürlüğünün ve fırsat eşitliğinin esas kabul edildiği bir zemindir." (AK PARTİ Programı, Giriş, s. 1)

AK PARTİ, kutsal dini değerlerin istismar edilerek siyaset malzemesi yapılmasını dinin; siyasi, ekonomik veya başka çıkarlara alet edilmesini; Devletin sosyal, ekonomik, siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa din kurallarına dayandırmayı, reddeder(AK PARTİ Programı, Temel hak ve özgürlükler, m. 2.1, s. 2). Anayasa da; "Kimse, Devletin sosyal, ekonomik, siyasî veya hukukî temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasî veya kişisel çıkar yahut nüfuz sağlama amacıyla her ne suretle olursa olsun, dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz." (Anayasa, m. 24/4) demektedir. Görüldüğü gibi AK PARTİ'nin laiklik anlayışı anayasa ile uyumlu olup, devletin anayasal düzeninin dine dayandırılması anlayışına karşıdır.

AK PARTİ, din ve devlet işlerinin bir birinden ayrı olmasını, din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmış sayılmasını ise; devletin bütün dinlerin mensuplarına eşit davranması, din kurumlarıyla devlet kurumlarının ayrılmış olması, hukuk kurallarının din kurallarına dayandırılmaması, hukuk kurallarının din kurallarına uyma zorunluluğunun bulunmaması, devlet yönetiminin dine dayanmaması ve devlet yönetiminin din kurallarından etkilenmemesi olarak görmektedir (AK PARTİ Programı, Temel hak ve özgürlükler, m. 2.1, s. 2). Anayasa'da aynı ilkeleri benimsemiştir.

b) AK PARTİ, 14 ağustos 2001'de kurulmuş ve kısa süre sonra da milletin iradesiyle iktidar olmuştur. İktidar olduğu için de laiklik konusu dahil her konudaki anlayış, yaklaşım ve uygulaması, aleni ve milletimizin gözü önündedir. Ak Parti'nin gizli bir anlayışı, gizli bir tüzüğü, gizli bir programı, gizli bir amacı ve gizli bir niyeti yoktur. Hiçbir zaman da olmamıştır.

Ak Parti iktidar olduğu günden bugüne, kimsenin; dini inanışına, düşünce ve kanaatine, ibadetine, dini ayin ve törenlerine müdahale etmemiş ve edilmesine de müsaade etmemiştir. Hiç kimse, "AK PARTİ geldi de benim dini, sosyal, siyasi, ekonomik vb. hayatım, laiklik ilkesi aleyhine olumsuz etkilendi veya değişti" diye iddia edemez. Kaldı ki böyle bir iddia da varit değildir. AK PARTİ, hiç kimseyi dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya veya değiştirmeye zorlamamış ve başkalarının zorlamasına da izin vermemiştir. AK PARTİ, hiç kimseyi dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınamamış ve suçlamamış, başkalarının kınaması ve suçlamasına da göz yummamıştır. Her din, inanç ve mezhebe eşit mesafede durmuş ve bu duruşunu kararlılıkla sürdürmeye de özen göstermiştir.

c) AK PARTİ Meclis Grubunun desteği ile başta Türk Ceza Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu, Kabahatler Kanunu, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun dahil toplam 1006 kanunun yasalaşmasına katkıda bulunmuştur.

AK PARTİ Meclis Grubunun katkılarıyla çıkarılmış hiçbir kanunda, dini referanslı düzenlemeler yapılmamıştır.

d) Avrupa Birliği, laik sistemin sahibi ve de uygulayıcısıdır. Laik bir sisteme sahip Avrupa Birliğinin üyesi olma yönünde en önemli adımların atılması ve en önemli dönemeçlerin geçilmesi, AK PARTİ iktidarlarında olmuş ve neticede Türkiye, Avrupa Birliği ile müzakere eden ülke statüsüne yükselmiştir. Anayasal düzeni değiştirmek isteyen, laikliğe karşı olan ve çok hukukluluğu savunan bir partinin, bütün bunları reddeden Avrupa Birliği'ne üye olmak için mücadele etmesi ve önemli reformları yapması ve Türkiye'yi müzakere eden ülke haline getirmesi bir çelişki değil midir?

e) AK PARTİ Meclis Grubunun katkılarıyla Anayasa'nın 90'ıncı maddesinin son fıkrasına "(Ek: 7.5.2004-5170/7 md.) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır." cümlesinin ilave edilmesi bile tek başına partimiz hakkındaki şeriat devleti ve çok hukukluluğu savunuyor iddialarını çökertmek için kafidir. Zira şeriat devletini ve çok hukukluluğu savunan bir partinin, böyle bir düzenleme yapılmasına katkı vermesi mümkün değildir.

f) 25/4/2006 ve 5490 Sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 35'inci maddesinin 2'inci fıkrası ile **"Aile kütüklerindeki din bilgisine ilişkin talepler, kişinin yazılı beyanına uygun olarak tescil edilir, değiştirilir, boş**

bırakılır veya silinir." Hükmü getirilmiştir. Şeriat devletini isteyen veya çok hukukluluğu savunan bir parti bunu savunabilir mi?

Sonuç olarak; AK PARTİ, yaklaşık altı senelik iktidar döneminde; milletimize ve devletimize yaptığı hizmetlerle, laikliğe aykırı eylemlerin değil, Türkiye Cumhuriyetine, cumhuriyetimizin değişmez ve değiştirilmesi teklif dahi edilemez niteliklerine ve milletimize hizmetin odağı olmuştur. Ak Parti ile hem devletimiz, hem cumhuriyetimizin nitelikleri ve hem de milletimiz daha da güçlenmiştir. Bunun tanığı, Türk milletidir.

i) İddia makamının şeriat devleti ve çok hukukluluk iddiasını ispat için gösterdiği delillerin hiç birisi, iddia makamını doğrulamamaktadır, aksine hepsi iddia makamını tekzip etmektedir. İddia makamı, subjektif yorumlarıyla gerçeği değiştiremez. Bunlardan af ve ulema konusundaki açıklamalar ile AK PARTİ Genel Başkanı ve Başbakan hakkındaki 2 ve 50 numaralı iddialara bireysel cevaplarda ayrıntılı cevap verildiğinden burada ayrıca değinilmeyecektir.

Ancak daha önce açıklanmamış bulunan Devlet Planlama Teşkilatının 9. Kalkınma Planı kapsamında oluşturulan özel ihtisas komisyonu raporunda, zekat sisteminin özel kurum ve teşkilatına kavuşturulması, bu maksatla zekat mağazalar zinciri oluşturulması iddiası üzerinde kısaca durulacaktır.

İddia makamının bu iddiası da diğerleri gibi asılsızdır.

Çünkü:

- AK PARTİ Hükümetlerinin böyle bir çalışması ve önerisi olmamıştır.

- Devlet Planlama Teşkilatı'nın 9. Kalkınma Planı hazırlıkları kapsamında oluşturulan "Gelir Dağılımı ve Yoksullukla Mücadele Özel İhtisas Komisyonu" taslak raporu yayınlanmıştır. Bu raporda "zekat" sisteminin özel kurum ve teşkilatına kavuşturulması, bu amaçla "Zekat Mağazalar Zinciri" oluşturulması önerisi yoktur.

- Bu hususu, komisyonun bir üyesi dile getirmiş; ancak komisyon tarafından kabul görmeyip reddedilmiştir. Komisyon üyesi birinin sunduğu öneriyi AK PARTİ aleyhine delil olarak sunan iddia makamının, komisyonun öneriyi reddetmiş olmasına değinmemesi ve bunu da AK PARTİ lehine delil olarak kullanmaması, açık bir çelişkidir.

- Ayrıca Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı da, kamuoyunda çıkan yanlış haberler üzerine, bir basın duyurusu ile yanlışlığı düzeltmiştir.

11) AK PARTİ HİÇ BİR ZAMAN ŞİDDETİ BENİMSEMEMİŞ, ŞİDDETİ SAVUNMAMIŞ, ŞİDDETİ TEŞVİK ETMEMİŞTİR

AK Parti, terör ve şiddeti kesin biçimde reddeden, bunu da eylem ve söylemleriyle açık biçimde ortaya koyan bir partidir. Partimiz demokratik özgürlükçü ortamı şiddet ve terörün en büyük düşmanı olarak görmektedir. AK Parti, bunun için çoğulcu demokrasiye sahip çıkılmasını, iktidara gelmede ve onu koruma yolunda şiddetin değil demokratik seçimlerin geçerli olduğunu savunan ve bunu eylem ve söylemlerine de açıkça yansıtan bir partidir.

Terör ve şiddete karşı gerek içeride ve gerekse dışarıda yürütülen kararlı mücadele kamuoyunun da bilgisi dahilindedir. AK Parti Genel Başkanı değişik konuşmalarında ısrarla "terörün dini, ırkı, milleti, vatanı yoktur." Nereden gelirse gelsin terörizmin içinde olan, terörizmin hedeflerini benimseyen herkes teröristtir. Buna karşı mücadelemizi sonuna kadar vermeye devam edeceğiz" diyerek, terörle hem içeride hem de dışarıda sonuna kadar mücadele edileceğini vurgulamıştır. (AA. 28.12.2007)

İddianamede partimiz mensupları ile ilgili delillerden hiçbirisinde en ufak bir şiddet içeren, şiddetle bağlantı kurulması mümkün olan ya da tahrik çağrısı olarak nitelendirilebilecek bir ifade yer almamasına rağmen, tamamen zorlama ve artniyetli yorumlarla şiddet bu sürecin içerisine sokuşturulmaya çalışılmaktadır. Partimizi şiddetle ilintili gösterme gayreti akıl ve mantığın sınırlarını zorlamaktadır.

İddia makamının bu konudaki iddiasının delili olarak sunduğu konuların hepsi, ilk cevabımız ve esas hakkındaki cevabımızda detaylı bir biçimde cevaplandırılmıştır. Onun için tekrarı yapılmayacaktır. Ancak iki konuyu tekraren ve özetle dile getirmek istiyoruz.

Birincisi, Danıştay saldırısıdır. İddia makamının, Danıştay saldırsını gerçekleştiren gözü dönmüş katil teröristler ile AK PARTİ arasında bağ kurma gayretleri, beyhude bir çaba olup, abesle iştigaldir. AK PARTİ, bu saldırıyı da, bu saldırıyı yapanları da ve bunun arkasında olanları da lanetlemiştir.

Toplumda infial uyandıran ve herkes tarafından lanetlenen Danıştay saldırısı ile AK PARTİ arasında dolaylı bir bağ kurma çabaları ve bu olayın faillerinin kullandığı bazı sözlerin partinin yaklaşımlarına bağlanmaya çalışılması son derece tehlikelidir.

Türkiye'yi kaosa sürüklemek isteyen odakların tezgahladığı iğrenç Danıştay saldırısıyla, partimiz arasında bir ilişki kurmaya yönelik ifadeler, en hafif tabirle, iftiradır.

İddianamede olduğu gibi, esas hakkındaki görüşünde ve sözlü mütalaasında da iddia makamının "bir iktidar partisinin tehdit ve hakarete varan açıklamalarının bu tür saldırıları cesaretlendireceği açıktır" demek suretiyle adeta bu iftira kampanyasına iştirak etmektedir.

Partimizin herhangi bir yargı organına karşı "tehdit ve hakaret" içeren en ufak bir açıklaması olmamıştır. Kamu adına görev yapan bir yargı mensubunun böyle bir iddiada bulunurken, açık ve somut "tehdit ve hakaret" örnekleri vermesi gerekirken, bunun yerine genel ve soyut kategorik ifadelerin arkasına sığınarak yargıda bulunması kabul edilemez. Ayrıca, her siyasi parti gibi, AK Parti de savunduğu temel ilkelere aykırı bulduğu yargı kararlarını eleştirmiştir. Demokratik rejimlerde, yargı kararlarına uymak farklı bu kararları eleştirmek farklıdır. Unutulmamalıdır ki, eleştirinin olmadığı yerde dogmatizmin saltanatı vardır.

İddia makamının bu nedensellik mantığı bizi kabul edilemeyecek sonuçlara götürür. Sözgelimi, hakkımızda düzenlenen ve partimizi laikliğe aykırı eylemlerin odağı ve demokrasiye yönelik bir tehdit olarak gösteren iddianameden sonra partimiz mensuplarına karşı bir saldırı olduğu takdirde bunu iddia makamının cesaretlendirdiği söylenebilir mi?

Yine İddianamede "Bu yolda siyasal İslam'ın ya da Türkiye'ye giydirilmek istenen 'ılımlı İslam' modelinin bir şeriat devletine dönüşmesi ve gerekirse bu yolda İslami terörün de kullanılması uzak bir olasılık değildir. Nitekim yakın tarihte bölgemizde geçiş dönemi örneği olarak, sıkça öne çıkarılan kimi devletlerin daha sonra kaçınılmaz biçimde radikal bir değişikliğe uğrayarak köktendinci bir rejime dönüştüğü görülmüştür" denilmektedir. (s.114). İddianamenin değerlendirme kısmında yer alan bu hususun Anayasa Mahkemesini etkilemeye yönelik olduğu açıkça sezilmektedir.

İktidar partisi ile şiddet arasında bağlantı kurulurken iddianamede yer verilen ve bünyesinde ciddi bir mantıksal çelişki barındıran şu görüşün kabulünün de imkansız olduğu açıktır: "Zaten iktidar olmanın avantajları ile ve demokratik yöntemi kullanarak hedefe ulaşma olanağı elde edilmişse, bu aşamada şiddet kullanmanın gereksizliği de ortadadır. Kapatma yaptırımı, son aşamada şiddet ve şiddet çağrısını amaçlayan bir modeli engellemeye yönelik olması nedeniyle hukuka uygundur" (s.157).

İddianamedeki bu ifade ile **aslında şiddet kullanımının söz konusu olmadığı da açıkça tescil edilmektedir**. Ancak, aynı yerde, şiddetin bundan sonraki dönemlerde kullanılabileceği biçiminde bir kehanette bulunularak, bu nedenle partinin kapatılması gereğine değinilmektedir. Unutmamak gerekir ki, Türkiye demokratik bir hukuk devletidir. Demokratik hukuk devletinde siyasi iktidarın nasıl denetleneceği de bellidir. Partimizin ileride şiddete başvurabileceği varsayımı tamamen vehimlere dayalı bir iddiadır. Demokratik bir hukuk devletinde tüm icraatları hukuka uygun olan bir iktidar partisinin kapatılmak istenmesi kabul edilemez.

Bu bağlamda iddianamede yer verilen şu ifadeler de ilginçtir:

"Gösterilen deliller, Anayasanın 10. ve 42'nci maddelerinin laiklik ilkesinin özüne dokunmak amacıyla değiştirildiğini kanıtlamaktadır. Çünkü artık köktendinciler isteklerini türbanın kamusal alanda da serbest kalmasının ötesine taşımışlar, televizyonlardaki açık oturumlarda 'türbanın yasaklanmasını savunanların Mussolini gibi yargılanacaklarını ve cezalandırılacaklarını' çekinmeden söylemeye başlamışlardır. Sadece bu durum bile laik devlet ilkesini ve Türkiye'de laikliği savunanları nasıl bir tehlikenin beklediğini göstermeye yeterli olup, şeriatın içerdiği şiddet unsurunu da sergilemektedir" (s.117) .

Böyle bir televizyon konuşması, hangi partilimiz tarafından nerede, ne zaman ve hangi televizyonda yapılmıştır? Eğer böyle bir konuşma var ise, parti ile ilgisi bulunmayan -yönlendirilmiş- bir kişiye mi aittir? Yoksa parti yasaklamada sadece şiddeti ölçü alan Venedik kriterlerinin gerçekleştiği izlenimini uyandırmak için herkesi güldürecek uydurma delil mi yaratılıyor? İddianamede dayanılan diğer konuşmalar eklerde yer almasına rağmen, bu faili meçhul ve içeriği hiçbir şekilde kabul edilemeyecek konuşma neden ekler arasında bulunmamaktadır?

Görüldüğü gibi iddianame, olgulardan tamamen uzak bir şekilde ideolojik kaygılara dayalı bir iddiaya delil üretme çabası içindedir. İddianamedeki partimizin şiddetle ilişkisini kurmaya yönelik tüm ifadeler, tamamen hayal dünyasında üretilen spekülasyon ve vehimlerden ibarettir.

İkincisi, Binali Yıldırım'a atfedilen "Reformlar sancılı olur. Güle oynaya yapılmaz. Tarihte de bu reformlar gerçekleştirilirken birçoğu kanlı oldu. Bu konuda sabır ve zamana ihtiyacımız var." (İddianame, s. 85) sözleridir.

İddia makamının bu iddiası da asılsızdır.

Çünkü:

Bu ifadeler, Binali Yıldırım'a ait değildir.

İddianamede bahsedilen konuşmanın metni, İstanbul Valiliği ve İçişleri Bakanlığının resmi kayıtlarından olan "Toplantı zabıtları"nda vardır. Bu zabıtlar incelendiğinde Binali Yıldırım'ın; "… Reformlar sancılı olur. Reformları uzlaşarak yapmak toplumun menfaatinedir. Reformların bir kısmının sonu alındı. Bir kısmının da zamana bağlı olarak alınacaktır. Kırıp dökmeden iş yapmak istiyoruz." dediği açıktır. Bu konuşmanın ses kaydı da vardır.

Görüldüğü üzere Binali Yıldırım'ın konuşmasında; **"… Güle oynaya yapılmaz. Tarihte de bu reformlar gerçekleştirilirken birçoğu kanlı oldu. Bu konuda sabır ve zamana ihtiyacımız var. Önemli olan bir şeyi yaparken kırıp dökmemek ve bu da bizim hassasiyetimiz. Yolumuza da bu şekilde devam edeceğiz. Devam ederken de gerekenler yapılacak."** ifadeleri, yoktur **(EK-36).**

Binali Yıldırım'ın zabıtlarda yer alan konuşması, bir derneğin genel kurulunda herkesin yaptığı mutat konuşmalardan biridir. Konuşmasında; İlim Yayma Cemiyetini ve hizmetlerini övmüş ve AB sürecinde yapılan reformlardan bahsetmiştir. Binali Yıldırım'ın konuşmasında geçen "Reform" kelimesini, kendi görev alanına giren haberleşme ve ulaştırma alanlarında ve AB sürecinde yapılan köklü değişiklikleri ifade için kullanmıştır. Konuşmanın hiçbir yerinde "Bu konuşmanın, Anayasaya aykırı bir yönü olmadığı gibi laiklikle irtibatlandırılması da mümkün değildir.

Kaldı ki AK PARTİ, her zaman şiddeti her zaman reddetmiştir. Nitekim iddianamede yer alan başörtüsü sorunuyla ilgili Ordu milletvekili Eyüp Fatsa'nın; "Bu iş sokakta değil, ancak uzlaşmayla çözülebilir."(İddianame, s. 77) Milli Eğitim Komisyonu Başkanı **Tayyar Altıkulaç**'ın; "Hiçbir eylemi desteklemem. Haklılar, ama sokak çözüm değil." (İddianame, s. 78) sözleri, şiddet konusunda iddiayı ve iddianameyi tekzip etmektedir

12) DELİL SERBESTLİĞİ, "NE BULURSAN KOY SERBESTLİĞİ" DEĞİLDİR

Esas hakkındaki cevabımızda da ifade ettiğimiz gibi, bu dava tarihe "google davası" olarak geçebilecek niteliktedir. Elbette, iddia makamı "delil serbestliği" ilkesi gereğince internet kaynaklarından yararlanabilir. Buna bir itirazımız yok/ Ancak, delil serbestisi, internet gibi bilgi kirliliğinin en yoğun olarak yaşandığı bir ortamda, arama motorlarına bazı terimler girmek suretiyle karşınıza çıkan her şeyi araştırmadan, delil olarak dosyaya koymak anlamına gelmemektedir. Bu yöntemle, her siyasi parti hakkında kolayca dava açabilirsiniz.

İddia makamının delil anlayışı problemlidir. Sözlü açıklamalarda ifade edilen "hukukta bilinenin ispatı da gerekmez" sözü de bu problemli bakış açısını yansıtmaktadır. Esasen, bu söz hakkımızda açılan davanın delil hukuku yönünden taşıdığı zaafiyetin bir itirafı gibidir. İddia makamı, adeta partimizin laikliğe aykırı faaliyetlerin odağı haline geldiğinin "bilindiğini", dolayısıyla ispata da gerek olmadığını ileri sürmektedir. Halbuki, iddia makamının kafasında "odak" olma ile, gerçekte laikliğe aykırı fiillerin odağı olma arasında fark vardır. Bu davanın açılması da bu farklılıktan kaynaklanmaktadır.

İddia makamı, davada ileri sürülen ve dava tarihine takaddüm eden vakıalarla bağlıdır. İddia makamı, dava sonrasındaki eylemleri, -koşulları varsa- ancak yeni bir dava konusu kılabilir. Bu, dava teorisinin de kaçınılmaz sonucudur. Yüksek Mahkememizin içtihadı da aynı doğrultudadır (Prof.Dr. Kanadoğlu, Korkut, Anayasa Mahkemesi, İst.2004 t, s.277 ve dev.dn.769,770. ANYMK.22.6.2001 t, 2/2 Parti kapatma. ANYMKD, S. 37/2, s.1304).

Kaldı ki iddia makamının yollama yaptığı milletvekillerinin dava tarihinden sonraki söz ve görüşleri, Anayasa Mahkememizin HAKPAR (29.1.2008 t, 1/1- kapatma) kararında vurgu ile belirttiği gibi **düşünce ve ifade özgürlüğü** kapsamında olup Anayasamızın ve İHAS. nin teminatı altındadır.

13) ANAYASA DEĞİŞİKLİKLERİ YASAMA TASARRUFLARI OLUP, PARTİLERİ BAĞLAMAZ

İddia makamının sözlü açıklamalarındaki çelişkili noktalardan biri de AK Partinin "gerginlik" politikasının bir örneği olarak, "mutabakat süreçleri" yöntemiyle Anayasanın 10. ve 42. maddelerinde değişiklik yaptığını ileri sürmesidir. Birincisi, "gerginlik" kavramıyla "mutabakaf'ı yan yana getirmek mümkündür. Toplumda "gerginlik" yaratmak isteyen bir siyasi partinin "mutabakat" araması çelişkidir. Eğer bir sorunun çözümlenmesi için "mutabakat" aranıyorsa, bu "gerginlik" politikasının dışlanması anlamına gelir. Nitekim, 10 ve 42.madde değişiklikleri konusunda da yaşanan budur. AK parti iktidara geldiği andan bu yana yükseköğretim kurumlarındaki başörtüsü meselesinin toplumsal ve kurumsal mutabakatla çözülmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu konuda toplumsal mutabakatın bulunduğu, her kesimden saygın kuruluşlarının yaptıkları kamuoyu araştırmalarında ortaya çıkmıştır. Meclis içinden diğer

siyasi partilerin de bu meselenin çözümlenmesi gerektiğine dair görüş belirtmeleri "kurumsal mutabakat"ın da doğduğunu göstermiştir.

Bu düzenlemelerin tamamen yükseköğretim kurumlarıyla sınırlı olmasına ve parti yetkili organlarının bunu defalarca açıklamış olmalarına rağmen; iddia makamının başörtüsü serbestisinin ilköğretim, ortaöğretim ve diğer kamu kurumlarına da taşınacağını iddia etmesi ancak "niyet okuyuculukla" izah edilebilir.

Diğer yandan, 10 ve 42.maddelerde yapılan değişikliklerin laiklik ilkesine aykırı olduğu görüşüne katılmıyoruz. Bu değişiklikler, üniversite düzeyinde eğitimde fırsat eşitliğini ve anayasal bir hak olan din ve vicdan özgürlüğünü pekiştirme amacını gütmekteydi. Bu anlamda, söz konusu değişiklikler, laiklik ilkesinin bir gereği olarak kabul edilebilir. Ayrıca, demokratik ülkelerde siyasi partilerin yargı kararlarına uyma yükümlülüğü vardır, ancak onlarla aynı şekilde düşünme yükümlülükleri bulunmamaktadır.

Son olarak, Anayasadaki bu değişikliklerden hukuken AK Partinin sorumlu tutulması mümkün değildir. Bu değişiklik, diğer siyasi partilerin ve bağımsız milletvekillerinin de katıldığı bir yasama tasarrufudur. Kaldı ki, bu değişiklikler eğer iddia makamının ileri sürdüğü gibi, partimizin demokrasiye

yönelik "açık ve yakın tehlike" olduğunun temel göstergesi ise, Anayasa Mahkemesinin bu değişiklikleri iptali söz konusu tehlikenin ortadan kaldırıldığını göstermektedir. Bizim esas hakkındaki cevabımızda söylediğimiz budur. Asıl bunun aksini' ileri sürmek, akılla ve hukuk mantığıyla bağdaşmamaktadır. "Açık ve yakın tehlike"nin tamamen varsayımlara dayanan hayali bir tehdit olmadığı ortadadır. Nerdeyse, sözde tek somut "delil" olarak sunulan bu anayasa değişiklikleri, Başsavcımn mantığıyla artık "tehlike" teşkil etmekten çıkmıştır.

14) HUKUK DEVLETİNDE "MASUMİYET KARİNESİ" ESASTIR

Başsavcılık, bu davada ısrarla masumiyet karinesini hiçe sayan beyanlarda bulunmuştur. Bunun örneklerini daha önceki cevaplarımızda ayrıntılı olarak vermiştik. Buna rağmen, iddia makamı sözlü açıklamalarında da hukuk devleti anlayışıyla hiçbir şekilde bağdaşmayan bu tutumunu sürdürmüştür. *AK* Partinin "devlet kadrolarında siyasal İslamcı bir yapı" oluşturduğuna dair soyut iddialar bu tutumun bir örneğidir. İddia

makamı, iktidarımız döneminde devlet kadrolarına atanan kişilerin "siyasi İslamcı" olduğuna dair hiçbir delil ortaya koyamamıştır.

Ayrıca, iddia makamına göre "Eğitim-Bir-Sen" isimli sendikanın Cumhuriyet devrimlerine aykın faaliyetleri olduğu, (a) bu sendika hakkında yazılı ve görsel basında çıkan haberlerden ve (b) sendikanın bazı yöneticileri hakkında dava açılmış olmasından bellidir. Aslında bu yaklaşım, iddia makamının kişileri ve kurumlan itham ederken delillere ihtiyaç duymayan yaklaşımına tipik bir örnektir. Böyle bir hukuk devleti anlayışı olamaz. Bir sendikayı, basında çıkan haberlerden hareketle Cumhuriyete aykın faaliyetleri ile bilinen bir kuruluş olarak nitelemek, masumiyet karinesinin ihlalidir. Bu sendikanın bazı yöneticileri hakkında iddianame düzenlenmiş olması da yeterli değildir. Masumluk karinesi, bilindiği gibi, suçluluğu mahkeme kararı ile kesinleşinceye kadar herkesin suçsuz olduğunu kabul etmeyi gerektirir.

15) AK PARTİ YETKİLİ ORGANLARI VE ÜYELERİ DIŞINDA HİÇ KİMSENİN EYLEM VE SÖYLEMİNDEN DOLAYI İTHAM EDİLEMEZ

AK PARTİ; sadece yetkili organlarının ve belli şartların varlığı halinde üyelerinin eylem veya söylemlerinden dolayı sorumludur(Anayasa, m. 69).

Ancak iddia makamı, hem iddianamesinde, hem esas hakkındaki görüşünde ve hem de sözlü mütalaasında tarihteki pek çok hadise ile partimizi irtibatlandırmaktan geri kalmamıştır. İddia makamına göre; "Zihniyetleri ve birikimleri Humeyni sevgisi ve Atatürk düşmanlığından öteye gitmeyen, dünyevi kurtuluşu Kanada hükümetine ilticada, ilahi kurtuluşu İngiliz Mandasına teslimiyette bulmuş, depremde ölen on binlerin acısı bütün insanlarımızın kalbinde henüz çok taze iken, açtıkları "7,4 yetmedi mi?" gibi pankartlarla havsalaya sığmayacak acımasızlı örnekleri sergileyebilen, bu uğurda üç beş yaşındaki kız çocuklarını meydanlara sürmekten çekinmeyen…" (Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Sözlü Mütalaa, s. 6) biçimindeki anonim bir yaklaşımla, bu olaylarla partimiz arasında da ilişki kurmaya çalışmıştır. Halbuki bahsedilen olayların hiç biri, AK PARTİ ile ilgili ve irtibatlı değildir. Çünkü o tarihlerde AK PARTİ yoktur.

Ayrıca sözlü mütalaasında iddia makamı; partimizle hiçbir ilişkisi olmayan gazetelerdeki muhabir ve yazarların haber ve yorumlarından, televizyonlardaki kişilerin konuşmalarından, insanların değişik olaylara verdikleri her türlü tepkiden de partimizi sorumlu tutmaktadır.

Kişiyi doğuştan suçlu kabul eden ve hatta ilgisi ve irtibatı olmadığı kişilerin eylem veya söylemlerinden sorumlu görüp tecziyesini talep eden bir hukuk mantalitesi karşısında, bizim tek sığınağımız hukuktur. Çünkü hukukun ortaya koyduğu "Kanunsuz suç ve ceza olmaz" ve "cezaların şahsiliği" ilkeleri, partimizle hiçbir ilişkisi olmayan kişilerin eylem ve söylemlerine karşı partimizi korumaktadır. İddia makamının bu ilkeleri yok sayan yaklaşımı, bu gerçeği değiştirmez.

SONUÇ VE TALEP

Bir bütün olarak değerlendirildiğinde iddianame, toplumsal talepleri dile getirme görevi olan siyasilerin, toplumsal ve siyasi sorunlar karşısında adeta duyarsız ve dilsiz olduğu bir partiler düzeni istemektedir. İddianamede "delil" olarak sunulan beyan veya eylemlerin özgürlükçü demokratik ve laik rejime yönelik bir tehdit oluşturduğu söylenemez.

Aksine, bu sözde "deliller"le bir siyasi partinin kapatılmasının talep edilmesi, Türkiye'de demokrasiyi teksesli ve yasakçı bir boyuta taşıyabilecek bir tehdit niteliğindedir.

İlk cevabımız, esas hakkındaki cevabımız ve sözlü olarak yaptığımız ayrıntılı açıklamalar ve sunduğumuz deliller dikkate alındığı takdirde, ortada AK PARTİ'ye isnat edilebilecek nitelikte **laikliğe aykırı hiçbir eylem yoktur. Ve partimiz hiçbir konuda Anayasa dışı bir yönteme başvurmamıştır. İddianamede yer alan beyanların ise hiç biri laiklik ilkesine aykırı değildir. İddianamedeki beyanlar, Düşünce ve kanaat hürriyeti(Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, demokratik hukuk devletinin teminat altındadır(Anayasa, m. 2).** Her biri tek başına laikliğe aykırılık oluşturmayan ifadeler, bir milyon defa tekrarlansa bile, bir partiyi Anayasaya aykırı eylemlerin odağı haline getirmez.

AK Parti, laikliğe aykırı fiillerin değil, kurulduğundan itibaren yaptığı çalışmalarla ülkemize ve milletimize hizmetin odağı haline gelmiştir.

Sonuç olarak, ilk cevabımızda, esas hakkındaki cevabımızda ve sözlü olarak ifade edip aynı zamanda da yazılı sunduğumuz cevaplar ve Yüksek Mahkeme tarafından re'sen gözetilecek diğer hususlar dikkate alınarak AK PARTİ'nin kapatılması için açılan davanın reddine karar verilmesi hususunu Anayasa Mahkemesinin takdirlerine saygıyla sunarız. 03.07.2008"

VI- İNCELEME

İDDİANAMENİN KABULÜ

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın katılımlarıyla 31.3.2008 gününde yapılan ön inceleme toplantısında, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının **Adalet ve Kalkınma Partisi**'nin temelli kapatılmasına karar verilmesi istemini içeren 14.3.2008 günlü, SP.Hz.2008/01 sayılı İddianamesi ve ekleri, konuya ilişkin ön inceleme raporu, ilgili Anayasa ve yasa kuralları okundu, gereği görüşülüp düşünüldü:

A- İddianamenin Abdullah GÜL dışında kalan bölümünün kabulüne **OYBİRLİĞİYLE**,

B- Abdullah GÜL yönünden de kabulüne, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Serdar ÖZGÜLDÜR ile Serruh KALELİ'nin karşıoyuyla **OYÇOKLUĞUYLA**

karar verildi.

Azınlıkta kalan üyelerin karşıoy gerekçesi şöyledir:

Kapatma davasının parti tüzel kişiliğine karşı açılmış olmasına karşın, yargılama sonucunda davalı partinin Anayasanın 68. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan ilkelere aykırı eylemlerin kapatılmayı gerektirecek düzeyde odağı haline geldiğinin saptanması durumunda, partinin kapatılmasına neden olan üyelerinin Anayasanın 69. maddesinin dokuzuncu fıkrası uyarınca kararın Resmi Gazetede yayımlanmasından başlayarak beş yıl süreyle bir başka partinin kurucusu, üyesi, yöneticisi ve denetçisi olamayacağı dikkate alındığında, Abdullah GÜL'ün halen Cumhurbaşkanı olması Anayasa'nın 105. maddesi gereği görev süresi içerisindeki sorumsuzluk halleri ve ancak sınırlı yargısal sorumluluk hali dikkate alındığında ve ayrıca Anayasanın öngördüğü sistemin mantığı ve Anayasal kurallar bütünü ile birlikte değerlendirildiğinde, göreviyle ilgili olmayan ve görev öncesi döneme ilişkin iddiaları içeren eylemlerin yargılamaya dâhil edilmesinin mümkün olmadığı, dolayısıyla davalı parti hakkında verilecek nihai kararın sonucuna göre yargılamanın görev süresinin sonuna ertelenmesi ve iddianamenin Abdullah GÜL yönünden tefriki gerektiği görüşünde olduğumuzdan çoğunluk kararına katılmadık.

ÖN SORUNLAR ve USULE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER

Anayasa Mahkemesi'nin önceki kararlarında ifade edildiği gibi siyasi parti kapatma davası ceza niteliği ağır basan kendine özgü davadır. 2949 sayılı Yasanın 33. maddesine göre bu davalar Ceza Muhakemesi hükümleri uygulanarak karara bağlanmaktadır. Muhakemenin yürütülmesi, hükmün tesisi ve oylamalara ilişkin hususlarda Anayasada ve 2949 sayılı Yasada özel hükümler bulunmadığı sürece 5271 sayılı Ceza Muhakemesi hükümleri uygulanacaktır.

a- Davalı parti üyelerinden Burhan KUZU, Mehmet Zafer ÜSKÜL, Ahmet Faruk ÜNSAL, Mehmet ELKATMIŞ ve Resul TOSUN Anayasa Mahkemesine yaptıkları başvurularda kapatma davasının parti tüzel kişiliğine karşı açılmış olmasına karşın, kendileri hakkında da Anayasanın 69. maddesinin dokuzuncu fıkrasında öngörülen siyaset yasağı talep edilmesi nedeniyle, Anayasanın 36. maddesi ile Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde yer alan adil yargılanma hakkı gereğince yazılı ve sözlü savunma talebinde bulunmuşlardır.

Anayasanın 149. ve 2949 sayılı Yasanın 33. maddeleri uyarınca Anayasa Mahkemesinin Yüce Divan sıfatıyla baktığı davalar dışında kalan işleri dosya üzerinden inceleyip karara bağlayacağı, siyasi parti kapatma davalarında da sözlü savunmanın ancak siyasi parti genel başkanlığının veya tayin edeceği bir vekil tarafından yapabileceği gözetildiğinde, beyan ve eylemleri nedeniyle kapatma davasında adı geçen parti mensuplarının yazılı savunmalarını Anayasa Mahkemesine sunulmak üzere Davalı Parti'ye ulaştırmalarına bir engel bulunmadığı sonucuna varılmış ve dilekçe sahiplerine 31.3.2008 günlü tensip zaptıyla gerekli tebligat yapılmıştır.

b- Kanıtların değerlendirilmesi aşamasında yapılan oylamalarda karar yeter sayısının ne olacağı tartışılmıştır. 3.10.2001 günlü 4709 sayılı Yasa ile Anayasanın 149. maddesinde yapılan değişiklikle siyasi parti kapatma davalarında kapatılmaya karar verilebilmesi için beşte üç oy çokluğu şartı getirilmiştir. Anayasanın 69. maddesinin altıncı fıkrası, bir siyasi partinin kapatılmasını Anayasanın 68. maddesinin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı eylemlerin odağı haline gelme koşuluna bağlamaktadır. Anayasanın 68. maddesinin dördüncü fıkrasına aykırı eylemlerin yoğunluğu ve ağırlığı partinin kapatılması ya da devlet yardımından yoksun kılma yaptırımının temelini oluşturmaktadır. Her bir eylemin gerçekleşip gerçekleşmediğinin ve Anayasaya aykırı olup olmadığının saptanması, uygulanacak yaptırımı doğrudan doğruya etkilemektedir. Bu nedenle nihai karar öncesi aşamalardaki oylamaların salt çoğunlukla yapılarak bir siyasi partinin

Anayasaya aykırı eylemlerin odağı haline geldiğinin saptanması uygulanacak yaptırımı doğrudan etkileyeceğinden Anayasanın 149. maddesinde belirtilen nitelikli çoğunluk şartının işlevselliğini engeller. Açıklanan nedenlerle kanıtların değerlendirmesi dâhil olmak üzere, davanın sonucuna etki edecek tüm oylamalarda Anayasanın 149. maddesinin birinci fıkrasında öngörülen beşte üç oy çoğunluğun aranması gerekmektedir.

c- Davalı parti, Başsavcılıkça kapatma nedeni olarak ileri sürülen söylemlerinin bir kısmının yasama çalışmaları sırasında ifade edildiğini belirterek bunların, Anayasanın siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin 68. ve 69. maddeleri karşısında özel hüküm niteliği bulunan 83. maddesinde öngörülen yasama sorumsuzluğu kapsamında bulunduğu ve parti aleyhine delil olarak kullanılamayacağını ileri sürdüğünden, bu hususun değerlendirilmesi gerekmiştir.

Anayasa'nın 83. maddesinde, "Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri, Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerinden, o oturumdaki Başkanlık Divanı'nın teklifi üzerine Meclisçe başka bir karar alınmadıkça bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar." denilmektedir. Yasama sorumsuzluğunu öngören bu düzenleme ile Meclis çalışmalarında ulusal istencin en iyi biçimde yansıtılması ve milletvekillerinin görevlerini hiçbir etki altında kalmadan yapabilme olanağının sağlanması amaçlanmıştır.

Anayasanın 84. maddesinin son fıkrasında ise "Partisinin temelli kapatılmasına beyan ve eylemleriyle sebep olduğu Anayasa Mahkemesinin temelli kapatmaya ilişkin kesin kararında belirtilen milletvekilinin milletvekilliği, bu kararın Resmi Gazetede gerekçeli olarak yayımlandığı tarihte sona erer…" denilmektedir. Bir partinin milletvekilleri parlamento çalışmalarında da Anayasanın 68. maddesinin dördüncü fıkrasında ifadesini bulan temel ilkelere aykırı eylem ve söylemleri yoğun biçimde gerçekleştirebilirler. Meclisteki beyan ve eylemleriyle özgürlükçü demokratik düzeni ortadan kaldırma amacı açıkça saptanabilen ve bu amacı gerçekleştirmeye dönük anayasa dışı yöntemleri savunan bir milletvekilinin yasama sorumsuzluğundan yararlanması Anayasanın 84. maddesinin amacıyla bağdaşmaz.

Belirtilen her iki Anayasa kuralı birlikte değerlendirildiğinde, Milletvekillerinin Meclis çalışmalarındaki beyan ve eylemlerinin Anayasanın 83. maddesinde öngörülen yasama sorumsuzluğu kurumunun anlam ve önemi ışığında değerlendirilmesi, ancak demokratik özgürlükçü düzeni ortadan kaldırma amacını açıkça ortaya koyan beyan ve eylemlerin

ise parti kapatma davalarında gözetilmesi gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

d- Davalı parti üyelerinin parti kurulmadan önceki eylemleriyle, daha önce kapatma davalarına konu olmuş eylemlerinin hükme esas alınıp alınmayacağı tartışılmıştır. Anayasanın 69. maddesinin altıncı fıkrasında davalı partinin üyelerinin ya da adı geçen parti organlarının eylemlerinden söz edildiğine göre, davalı parti kurulmadan önce gerçekleşmiş eylemlerin partiye isnat edilmesi ve parti üyelerinin daha önce yargılamaya esas alınarak kapatılan bir siyasi partiye üyelikleri döneminde işledikleri eylemlerin mükerrer yargılamaya konu olması mümkün görülmemiştir.

e- Davalı parti, gazete kupürlerine ve internetten indirilen haber ve yorumlara dayanan isnatların davaya esas alınamayacağını ileri sürmüştür. Gazetelerde ya da diğer haber kaynaklarında yer alan yorum veya haber-yorum biçimindeki belgelerin kanıt niteliği olmadığı açıktır. Ancak gazete ve internet haberlerinde yer alan ifadelerin farklı ve karşıt yayın organlarında aynı biçimde yer aldığı ve bu haberlerin, ifadenin sahibi ve parti tarafından reddedilmemesi durumunda kanıt olarak değerlendirilebilir. Buna karşın parti üyelerine isnat edilen beyanlarla ilgili kuşkudan uzak kanıtlar sunulmadığı durumda, söz konusu kişilerin bu beyanları savundukları ve kabul ettikleri bireysel savunmalarında ya da davalı parti savunmasından anlaşılamadığı sürece, yalnızca bu beyanların basında yer alması ve davalı partinin isnat edilen eylemi savunmuş olması beyanın sübutu için yeterli görülmemiştir.

DELİLLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline geldiği iddiasıyla Adalet ve Kalkınma Partisinin kapatılması istemini, iddianameye ek olarak sunduğu 17 klasörde yer alan ve bir kısmı ses ve görüntü kayıtlarıyla desteklenen gazete ve internet sitelerinde yer alan bilgilere ve birtakım belgelere dayandırmaktadır. Bilgi ve belgelerde ağırlıklı olarak düşünce açıklamalarının konu edildiği, bir kısmında ise yasama ve yönetsel tasarruflar ile yerel yönetim uygulamalarının yer aldığı görülmektedir. Yapılan tasnifte kimi kamu personelinin eylem ve söylemlerini konu edindiği 7 klasör ile davalı parti organ ve üyelerinin eylem ve söylemlerinin yer aldığı 10 klasörde toplam 400'ü aşkın iddia yer almıştır.

Usule ilişkin açıklamalarda belirtilen temel ölçütler uygulanmakla;

- haklarında siyaset yasağı istenen Ahmet Şükrü KILIÇ ile Ali TEKİN'in eylem tarihinde parti üyesi olmadıkları tespit edilmiştir.

- üye olmadıklarından dolayı eylemleri davalı partiye isnat edilmesi olanaksız olan kamu personeliyle ilgili iddiaların "üye eylemi" olarak dikkate alınamayacağı kabul edilmiş, ayrıca söz konusu eylemlerle parti üyeleri ya da organları arasında bir nedensellik ilişkisi kurulamadığından, değerlendirmeye de esas alınmamıştır.

Geriye kalan eylemlerden

▪ bir kısmının hukuksal inceleme konusu olmayan öznel yorumlardan oluştuğu ve iddianamede yer almayan kitapların esas alınarak düzenlendiği,

▪ bir kısmının yalnızca belirli bir yayın politikası olan gazete ve/veya internet sitelerinde yer aldığı, herhangi bir ses veya görüntü kaydıyla desteklenmediği, farklı ya da karşıt gazete ve/veya internet sitelerinde de yer almadığı,

▪ bir kısmının farklı gazetelerde farklı içerik ve uzunlukta yer aldığı ve davalı parti tarafından da kabul edilmediği,

▪ bir kısmının gazetelerde veya internet sitelerinde yer aldığından farklılaştırılmış biçimde iddianameye alındığı ya da eksik ve parçalı biçimde aktarılmış olduğu,

▪ bir kısmının vaki olmadığı ya da sübut bulmadığı,

▪ bir kısmının ise düşünce ve ifade özgürlüğü kapsamında olduğu,

görülmüştür.

Nitelikli çoğunluk sağlanan aşağıdaki eylemlerin ise Anayasanın 68. maddesinin dördüncü fıkrası kapsamında kaldığı sonucuna ulaşılmıştır:

1- Recep Tayyip ERDOĞAN Hakkında

1 Numaralı Eylem

Başbakan Recep Tayyip ERDOĞAN'ın 29.05.2004 tarihinde Oxford Üniversitesinde yaptığı konuşma sonrası verdiği demeçte imam hatip liselilerin önünü açan YÖK Yasası'nı laikliğe aykırı olduğu gerekçesiyle veto eden Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet SEZER'e, *"Bu okullar çok partili dönemden beri var. Dün laikliğe aykırı değildiler, bugün niye aykırı oldular? Bunun*

laiklikle alakası yok" …"Normal liselerde okutulan birçok ders İHL'de de okutuluyor. Ayrıca din dersi için de bir yıl fazla okuyorlar. Bu tür bir eğitim almak laikliğe aykırı mı?" diye söylediği, *"Son 5 yılda bu yasağı koymak hangi adalet duygusuyla bağdaşır?, " "Sizin için ılımlı İslamcı deniyor. Biz Avrupalılar bu tanıma şaşırıyoruz. Hem İslamcı hem laik birbiriyle nasıl bağdaşır?"* sorusuna *"Ilımlı denilince, ılımlı olmayanı varmış gibi oluyor. Sadece bir İslam vardır. Önüne bir şey konulamaz. Bu İslamı zedelemeye yönelik bir tezdir. Laiklik çok farklı bir konudur. Laik olduğumuz Anayasa'da belirtilmiştir. İnsanlar dini gereklerini böylece yerine getirebilir.* ***İslam ile laikliği yan yana tanım olarak getirmek yanlış olur. Kişiler laik olmaz."*** yanıtını vererek laikliğe aykırı davrandığı ileri sürülmüştür.

Davalı parti savunmasında, iddianın Başbakanın; 13.05.2004 tarih ve 5171 Sayılı Yükseköğretim Kanunu ve Yükseköğretim Personel Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun bir daha görüşülmek üzere Cumhurbaşkanınca Meclise geri gönderme gerekçelerine karşı yaptığı değerlendirme ve eleştirileri içerdiği, Cumhurbaşkanının görüşlerinin eleştirilebilir olduğu, katsayı sorununun yalnızca İmam Hatip Liselerini değil, diğer liseleri de ilgilendirdiği ve bakışlarının eşitlikçi olduğu, devletin kurduğu, denetlediği, programını belirlediği bu resmi okullarda okuyanların dışlanması ve tehlike gibi gösterilmesinin laiklikle bağdaşmadığı, iddia makamının bu yaklaşımıyla Anayasayı ihlal ettiği, katsayı uygulamasının 1998'e kadar bulunmadığı gerçeği, Türkiye'yi 1998 yılına kadar laikliğe aykırı bir ülke haline getirmediği, uygulamanın kaldırılmasının bugün de aynı sonucu doğurmayacağı, katsayı adaletsizliğinin pek çok siyasetçi, akademisyen, araştırmacı, yazar, sivil toplum örgütleri ve partiler tarafından dile getirilmesine rağmen, kendi partileri hakkında dava konusu edilmesinin, ifadelerin değil, bu ifadelerin kimin tarafından söylenmiş olduğuna önem veren hukuk dışı bir tutumu kanıtladığı ve eşitlik ilkesine, Anayasaya aykırı olduğu, kişilerin dindar olabilmesine karşın devletin laik olduğu, dindar insanların laiklik karşıtı olarak suçlanmasının yanlış olduğu, dindarlık ve laiklik kavramların alternatif olarak düşünülemeyeceği, dolayısıyla kanıt olarak belirtilen ifadenin esasında laikliği savunmak adına sarf edildiği ve laikliğe aykırı herhangi bir yönü bulunmadığı, hukuk devletinde iddia makamının, somut gerçeklikten hareket etmesi gerektiği, kendince anlam yükleme veya anlamı başkalaştırma yoluyla delil uyduramayacağı görüşlerini dile getirmiştir.

2 Numaralı Eylem

RP İstanbul İl Başkanı olarak Ümraniye'de 1994 tarihinde yaptığı konuşmanın kasedinin Kanal D'de yayınlanması üzerine Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkanı Recep Tayyip ERDOĞAN'ın 22.08.2001 tarihli Akşam gazetesinde yayınlanan açıklamasında, söz konusu konuşmayı günün şartları içinde, üyesi bulunduğu partinin söylemleri ve disiplini gereği gerçekleştirdiğini ifade ederek, ***"Bazıları laikliği din gibi algılıyor. Laiklik din olursa aynı anda Müslüman olunamaz. İnsan iki dine mensup olamaz. Asıl itibarıyla laiklik bir sistemdir ve fertlerin değil, devletin laikliği söz konusudur. Dine mensupluksa ferdi bir tasarruftur. O manada söyledim."*** dediği ileri sürülmüştür.

Davalı parti savunmasında, iddia makamının açıklamanın bütününü sunmayıp kendi yorumunu destekleyen bir kısmı iddianameye almasının hukuka aykırı olduğunu, başbakanın beyanların laiklik ve Anayasa ile uyumlu olduğunu, hem dindar olmanın hem de devlet yönetiminde laiklik ilkesinin uygulanmasına karşı olmamanın mümkün ve gerekli olduğunu, bu nedenle başbakanın söylediğinin Anayasa Mahkemesi ve doktrindeki görüşlerin farklı üslupla tekrarlanması niteliğinde olduğunu,

Ayrıca söz konusu kasetin 1994 yılına ait olduğu, Başbakan'ın bu düşüncelerinden yargılanıp beraat ettiği, aynı ifadelerin basın organlarınca tekrarının aleyhe kullanılamayacağı, parti kurulmadan önceki eylemlerin partiye isnat edilmesinin hukukun evrensel ilkeleri, Anayasa ve yasaların açık hükümleriyle çatıştığı dile getirilmiştir.

1994 yılında yapılan konuşmanın partiye isnat edilmesi mümkün olmamakla birlikte, sorular üzerine bugünkü yaklaşımını belirten beyanları bağımsız olarak değerlendirmeye esas alınmıştır.

3 Numaralı Eylem

2005 yılı Haziran ayında Beyrut'tan İstanbul'a dönerken, uçakta gazetecilere, açıklamalarda bulunan Başbakan Recep Tayyip ERDOĞAN'ın, **Kur'an kursları için yaş sınırı konulmasına karşı olduğunu söylerken, kendisinin de 7 yaşında Kur'an kursuna gittiğini hatırlatarak,** "*Çok açık net bir şey söylemek istiyorum. Bir defa eğitimin kanuna aykırılığının tartışılması lazım. Adı üzerinde eğitim kurumu. Burada eninde sonunda eğitim yapılıyor. Bu kişileri silahlı eyleme götüren bir olaysa, zaten başka maddelerde bu var. Nedir eğitim? Çünkü bugüne kadar bizim en büyük sıkıntımız madde konur, kelime orda durur, ama nedir diye geldiğinizde tanımda yok. Orada biz arkadaşlara dedik ki bu*

eğitim kurumunun gerekçede tanımını yapalım. Bu tanım orada açıkça yapılıyor. Bu kadar açık ve net olduğuna göre, bunu başka bir yere saptırmak gerçekten de çirkin. Kaldı ki Kuran öğrenecek. Kuran'ın eğitimi olmaz. Kuran'ın öğrenimi olur. Yani bir taraftan kalkacağız diyeceğiz ki, yani işte misyonerler geldi şunu bunu yapıyor, İncil dağıtıyor, Tevrat dağıtıyor, ama öte yandan geleceksin Kuran'ı öğrenmeyi yasaklayacaksın. Bir şey söyleyeyim. Çeşitli yazılarınızda mesela Orhan Pamuk un kitabında (Sütlüce Kaymakamı'nın kitabın toplatılması isteği) ne yaptınız, hep beraber isyan ettiniz. Öbür tarafta şiir okuyan bir çocukla ilgili bir durum oldu. Hepiniz dediniz ki böyle bir şey olmaz. Peki bir Müslüman'ın kendi arzusuyla, Kuran'ı öğrenmesine niçin karşı çıkıyoruz… Kuran öğrenimi konusundaki tartışmalar gerginliğe yol açıyor. Ondan sonra bunun sorumluları kimse bunları aramaya başlıyor. ***Bir çocuğun Kuran'ı öğrenmesinin ona getireceği olumsuz ne olabilir? Burada bir yaş sınırı getirildiği zaman öğrenme kolay olsun diye değil, tam tersine bunun önünü nasıl keseriz; bu anlayışla getirildi. Şu anda Diyanet konu üzerinde çalışıyor. Milli Eğitim de çalışıyor. Birisinde 12 yaş, diğerinde 15 yaş. Diyor ki bu yaşlardan önce öğretemezsin. Bırakılım kitabını, Kuran'ı öğrensin. Bu durumdan niye rahatsız olalım. Bırakalım rahat rahat öğrensin. Tommiks-Teksas okumaya hiç kimse mani olmuyor ama kendi kitabını öğrenmesine niye mani oluyoruz."… "Benim tezgâhımdan geçmiş olanların, ülkeme ne zararı var ki. Bunu öğrenenlerin ülkelerine ne zararı var.*** *Varsa üzerinde duralım. Ben, ülkeme zarar verecek bir şeyi niye yapayım? Deli miyim?..."* ***Din kültürü, ahlâk bilgisi dersinde Kur'an öğrenmiyorlar ki.*** *Ben biliyorum, sûre ezberleme problemi olan çocuklar aradı. Şimdi bakın, burada namazla ilgili bahislerde, namazla ilgili bazı sureleri öğretmenler öğretebilir. Ama, bu, Kur'an öğretmek değil. Orada birkaç tane sûreyi öğretmişsin; başka bir şey değil. Kur'an dersi dediğimiz zaman bunda tecvid var, tilavet var, tefsir var; bunlar ayrı şeylerdir"* dediği,

Başörtüsü konusunda ise "Ülkenin bir gerçeği olduğuna inanıyorum"…"Toplumda mutabakat olduğuna göre, kurumlar arasındaki, kuruluşlar arasındaki uyumsuzluğu anlamak mümkün değil. Ülkede toplumsal mutabakatı tesis etmişsin. Kurumsal mutabakat da tesis edilsin ki, birbirine şüpheyle bakan bir ülke olmayalım" dediği, Başbakan, **"türban sorunu"nu nihai kertede aşmak için referanduma gidilmesi gereğinin de "zaman zaman kendi düşünce dünyasına girdiğini"** söylerken, **"Tabii, bunun taymingi (zamanlama) önemli.** Olayın sosyal boyutu var, siyasal boyutu var. Bütün bunların değerlendirmesini, analizini aramızda hükümet olarak, parti olarak yapmamız lazım. Diğer partilerle bunu değerlendirmemiz lazım. Ben yaptım oldu, şeklinde olmaz" diye söylediği, ileri sürülmüştür.

Davalı parti savunmasında, bu açıklamaların, Türk Ceza Kanunu'nun 263'üncü maddesinin değiştirilmesi nedeniyle kamuoyunda yaşanan tartışmalar ve kanunla ilgili değerlendirme ve tespitlerde bulunurken, Kur'an öğrenimi üzerinde duruyor, ayrıca türban konusunda çözüm için toplumsal ve kurumsal mutabakatın gerekliğini ve şu anda da kurumsal mutabakat olmadığından çözümün zaman alacağını ifade ettiğini, Başbakanın beyanlarının, laiklik ve Anayasa ile uyumlu olduğunu, zira din ve vicdan özgürlüğünün, evrensel temel hukuk metinlerine girmiş ve Anayasa'nın 24'üncü maddesinde düzenlenerek teminat altına alınmış bir insan hakkı olduğunu, her Türk vatandaşının, inandığı dine ait kutsal kitabı öğrenme hakkı din ve vicdan özgürlüğünün bir gereği olup, laiklik ilkesinin de teminatı altında olduğunu, devletin bu konuda pozitif bir yükümlülüğünün bulunduğunu, Diyanet İşleri Başkanlığının bunu karşıladığını, din ve vicdan özgürlüğü kapsamında olan Kur'an öğreniminin, Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun sınırları içerisinde nasıl gerçekleştirileceği sorunu, elbette ki bir eğitim politikası sorunu olduğunu, bu sorunun çözümünde değişik partilerin değişik politika ve proje üretmeleri, siyasal çoğulcuğun ve siyasal düşünce özgürlüğünün gereği olduğundan, bu konuda farklı görüşlerin serdedilmesini Anayasaya aykırı sayan bir anlayışın savunulamayacağını kaldı ki Türk Ceza Kanunu'nun 263'üncü maddesinde yapılan değişiklik, Cumhurbaşkanınca onaylanarak yürürlüğe girmiş olup, ne Cumhurbaşkanı ve ne de Anamuhalefet Partisi tarafından Anayasa Mahkemesi'ne götürülmediğini, şu anda yürürlükte olan bir kanun maddesi nedeniyle, partinin itham edilmesi kabul edilemeyeceğini dile getirmiştir.

4 Numaralı Eylem

9 Temmuz 2004 tarihinde Kanal D isimli yayın kuruluşunun *"Teke Tek"* isimli programına katılan Başbakan Recep Tayip Erdoğan'ın, NATO Zirvesinde yaşanan türban gerginliğini değerlendirerek, ***"Kamusal alan sadece bizde var.****(…)* ***Sivil toplum örgütleri vakıf üniversitelerinde başörtülü eğitime ilişkin bir dayanışma ortaya koyarlarsa, burada hazır bir hükümet var. Bunu zorlayamam.(…) Özel üniversitelerde türbanla eğitimi serbest bırakalım.*** *Devlet'te görev verilmesin. Özel sektörde çalışsınlar."…''Türkiye'de kavramlar kargaşası var. İşimize geldiği zaman sahipleniyoruz, işimize gelmediği zaman sahiplenmiyoruz. Bu konunun Türkiye'de uzmanları var. Önüne gelen, ağzı olan konuşuyor. İlgisi alakası olan, olmayan, din, diyanet bilmeyen konuşuyor. Bir toplumun dini değerlerle ilgili ihtiyacı var. Yok mu?. Anayasamızın 24. maddesi çok açık, bütün bunlara rağmen bütün bunları*

işine geldiği gibi yorumlayanlar var. Bir ülkede devletin en önemli görevlerinden bir tanesi de o ülke halkına dini eğitimi, öğretimini vermektir. Ama diyorlar ki yapmayın. Siz bunu vermediğiniz zaman illegal yapanlar devreye girer. ***Sizin yasak koyduğunuz o yapılar kendileri için müşteri bulmaya başlar, yeraltına girer.''…''Bizde ülkenin ileri gelenleri caminin semtine uğramazlar. Uğradığı zaman bazı değerlerini kaybettiğini düşünür veya elden gidiyor diye düşünür.*** *Eski ABD Başkanı Ronald Reagan'ın cenaze töreninde ABD'nin en büyük katedralinin içindeydik. Herkese dağıtılan ilahi kitabı vardı, ilahilere katılarak, okudular. Hiçbir kutsalları veya değerleri kaybolmadı, ellerinden gitmedi. Bizde ise bu endişe niye, niçin biz bu noktada rahat olamıyoruz. Bu değerlerimizi kaybetmek mi iyi, yoksa yakalamak mı iyi. Doğru, gerçek olduğu şekilde yakalamak.''…''Biz de ortada yönetim tarzını icra ediyoruz. O dediğimiz zihniyetler aynı şeyi bizim için de söylüyorlar. Yahu kardeşim ben senin yaşadığın gibi yaşamaya mecbur muyum, değilim ya...''*diye beyanda bulunduğu, **Konuşmasında *'Haydi Kızlar Okula'* kampanyası sırasında yaşadığı ilginç bir olayı anlatarak, genç kızların okula gönderilmesini istediklerinde bir kızın *"Okula gideyim; ama başörtüm var!"* cevabını verdiğinden söz ederek; *"Başörtülüyü devlet okuluna sokmuyorsun, bari bırak özelde okusun.*** *Gelin bunun önünü açalım. Sen yarın yine bu çocukları devlette işe alma, özel sektörde çalışsın.* ***Şimdi bunların mantığı şöyle; 'Sen başörtünle tarlada çalış, çapa yap; ama sosyolog olma, psikolog olma.' Bunu artık aşmamız lazım."*** diye söylediği ileri sürülmüştür.

Davalı Parti savunmasında, Başbakan Recep Tayyip ERDOĞAN'ın yükseköğrenimde yaşanan başörtüsü sorunu ve çözümü bağlamında; "Kamusal alan", "Vakıf Üniversitelerinde başörtüyle eğitime devama imkan tanınması", "Başörtülülere devlette görev verilmemesi, özel sektörde çalışması" ve "Din eğitimi ve öğretimi" konularında açıklamalarda bulunduğunu, siyasi ve fikri çoğulculuğun egemen olduğu demokratik sistemlerde iktidarda olsun veya olmasın hiçbir siyasi parti, toplumda yaşanan sorunları görmezlikten gelemeyeceğini, çözüm taleplerine karşı de kayıtsız kalamayacağını, aksine bu sorunları topluma faydalı bir biçimde çözmenin yöntemlerini üretip bunu kamuoyu ile paylaşıp, çözümü için milletten yetki istediğini, demokrasinin ve demokratik işleyişin gereğinin bu olduğunu, demokratik bir ülke olan Türkiye'de, yükseköğrenimde yaşanan başörtüsü sorununun varlığını kabul etmeyen ve çözümüne dair görüşlerini kamuoyu ile paylaşmayan hiçbir siyasi parti olmadığını, bazı siyasi partiler sorunun çözümünü parti programına koyarken, bazılarının milletvekillerine kanun teklifi verdirdiğini ve bazılarının ise sorunu çözmek amacıyla yasal düzenlemeler yaptıklarını, Türkiye Büyük Millet Meclisinin de, bu sorunu

incelemek üzere bir Araştırma Komisyonu kurduğunu, demokratik hukuk devleti olan bir ülkede laiklik, öğrenim hakkının teminatı olduğunu, sorunun, demokraside, laiklikte veya hukukta olmadığın, birilerinin laiklik anlayışında, kendi yorumlarını laiklik, demokrasi ve hukuk yerine ikame edişlerinde yattığını, AK Parti'nin ve onun Genel Başkanı ve Türkiye Cumhuriyeti Başbakanının bu sorunu görmezlikten gelmesinin, yok saymasının, çözümüne dair bir arayış içinde olmamasının beklenemeyeceğini, aksinin ülkenin demokratik niteliğine gölge düşüreceğini, ülkede yaşanan genç kızların aleyhine ayrımcılığa neden olan, hukuk, adalet, demokrasi, eşitlik ve laiklikle örtüşmeyen bir yasağın kaldırılmasına, sorunun çözümüne yönelik düşünce açıklamaları niteliğinde olduğu belirtilmiştir.

5 Numaralı Eylem

Başbakan Recep Tayyip ERDOĞAN'ın, 2004 yılı Ocak ayında New York'taki Dış İlişkiler Konseyi'nde *"Türkiye'nin dış politikası"* konulu bir konuşma yaptıktan sonra *"Fransa'daki başörtüsü yasağını hatırlatan bir katılımcının, Türkiye'deki durumu sorması"* üzerine; *"Başörtüsü, yüzde 98'i Müslüman olan Türkiye'de gerek millet ve gerekse kurumların ortak sorunu.* ***Biz bunu toplumsal mutabakatla çözmek istiyoruz.*** *Ama sonuçta şunu da söylemek zorundayım ki, bu sorun Türkiye'de vardır."…"Farklı olan bu yaklaşımın, Avrupa Birliği'nin (AB) temel ilkesi olan* ***Kopenhag kriterleriyle, yani din ve vicdan özgürlükleriyle, inanç özgürlüğüyle açıklanması nasıl olur, merak ediyorum?"*** dediği ileri sürülmüştür.

Davalı parti savunmasında, Başbakanın başörtüsü sorunun varlığına ve çözümüne dair bir değerlendirme ve durum tespiti yaptığını dile getirerek, 14 nolu kanıta ilişkin savunmasını tekrarlamıştır.

6 Numaralı Eylem

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan 2004 yılı Nisan ayında Ukrayna ziyareti sırasında kaldığı otelde bu ülkede okuyan ikisi türbanlı Türk öğrencilerinin denklik sorununu gündeme getirmesi üzerine; *"Bu soruyu her yerde soruyorlar, ama artık sormayın. Ben bu konuyu iyi biliyorum. Benim çocuğum Boğaziçi'ni kazandığı halde imam hatip lisesi mezunu olduğu için puanı düşürüldü, buraya gidemedi. Kızlarım başlarını örttükleri için Türkiye'de okuyamadı. Biz ailece bu konunun mağduruyuz. Bu tip ayrımlara karşıyız.* ***Ama sizin bu sorunlarınızın çözümü sadece bizim isteğimizle değil tüm siyasi partilerin katılımı ve uzlaşmasıyla çözülmeli. Bunu tek başımıza getirmek***

istemiyorum, çünkü o durumda gerginlik çıkıyor. *Ben ülkede gerginlik yaratmak istemiyorum… Kızlarım başını örttükleri için Türkiye'de okuyamadı"* dediği ileri sürülmüştür.

Davalı parti savunmasında Başbakan'ın kendi ailesinden örnekler vermek suretiyle yaşanan sorunu bildiğini, bizzat ailecek bu sorunu yaşadıklarını; ancak sorunun çözümü için uzlaşmanın gerekliliğini, aksinin gerilime yol açacağını ve gerilim olmadan sorunun çözümünden yana olduğunu ifade ettiğini belirterek, önceki savunmayı tekrarlamıştır. Ayrıca Başbakan'ın gerginlik yaratılmasına karşı olduğu ifadeleriyle çoğulcu ve uzlaşmacı siyasal bir tutum içinde olduğunu, bunun yanında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının iddianamede açıkça ortaya çıkan olumsuzlayıcı yaklaşımının, metne, metinde olmayan cümleyi ekleme marifetiyle de pekiştirildiğini, nitekim Başbakana atfedilen 17 numaralı iddiadaki "Kızlarım başını örttükleri için Türkiye'de okuyamadı" son cümlesinin, son cümle olarak konuşmanın yer aldığı 17 numaralı Hürriyetim internet ekinde olmadığını, Başbakan'a atfedilen metnin içinde var olan bu cümlenin, metnin sonuna, sanki orada da söylenmiş gibi eklenmesinin kabul edilemez bir keyfilik ve hukuk dışılık olduğunu, iddia makamının keyfi davranarak, Anayasa ve yasaların dışına çıkamayacağını dile getirmiştir.

7 Numaralı Eylem

2005 yılı Haziran ayında resmi ziyaret için Washington'da bulunan Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın, Amerikan CNN International televizyonundan Wolf Blitzer'ın; *"Başörtülülerin kamu okullarına ve kamu binalarına girmeleri yasak. Buna mukabil, eşiniz başının örtüsüyle Beyaz Saray'a davet edildi. Amerikalılar Türkiye'de dini hoşgörünün bulunup bulunmadığı hususunda endişe ediyorlar. Türkiye'de değiştirilmesi gereken bir kanun mu var?"* şeklindeki sorusuna; *''Bunu yasaklayan bir konu yok ki. Sıkıntı burada. Sadece şu anda buna yönelik olarak bir algılama var, yorumlama var.* ***Ama biz özellikle ülkemizde bir toplumsal gerilim olmasın diye sabırlı hareket ediyoruz. Ve diyoruz ki bir toplumsal mutabakat olsun. Bakın benim kızlarım ABD'de okuyor. Burada o özgürlük anlayışı var. Ama ülkemde yok. Şu anda ben bu acıya sadece ülkemde bir toplumsal gerilim olmasın diye katlanıyorum.*** *Halkımın arasında böyle bir sıkıntı yok. Ama kurumların yaklaşımı toplumun yaklaşımıyla örtüşmüyor. Onun için biraz sabredeceğiz. Biraz daha bu işin çilesini çekeceğiz gibime geliyor. Ama inanıyorum ki eninde sonunda hak yerini bulacaktır.''* şeklinde beyanda bulunduğu ileri sürülmüştür

Davalı parti, Başbakanın başörtüsü sorununa dair değerlendirme ve tespitlerde bulunmuş ve zamanla bu sorunun çözüleceğini ifade ettiğini belirterek önceki savunmalarını tekrarlamıştır.

8 Numaralı Eylem

2005 yılı Haziran ayında AB büyükelçileri onuruna Başbakanlık Konutu'nda verdiği yemekte Belçika Büyükelçisi Mark Van Rysselberghe'nin Türkiye'de dini azınlıkların özgürlükleri kapsamında Fener Rum Patrikhanesi'nin statüsü ve Devlet Bakanı Mehmet Aydın'ın misyonerlik faaliyetlerine yönelik eleştirilerini anımsatması üzerine, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın, ***"Bu sorunu sadece azınlıktaki gayrimüslümler değil çoğunluktaki Müslüman kesim de çekiyor. Bu konu bizim için de zor"*** demiş, türban yasağı konusundaki rahatsızlığını da *"Bu sorunu bizzat ben yaşıyorum. Eşim başörtülü. Eşim Başbakanlık Konutu'nda takabiliyor, karşıda (Cumhurbaşkanlığı'nı işaret ederek) takamıyor.* ***Bu konularda bir toplumsal ve kurumsal mutabakat henüz sağlanmadı."*** diye konuştuğu ileri sürülmüştür.

Davalı parti savunmasında, Başbakan ve AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip ERDOĞAN'ın Türkiye'de laikliğin yorumundan kaynaklanan ve her dinin mensuplarının da yaşadığı bazı sorunlar olduğunu, bu meyanda Türkiye'de yaşanan başörtüsü sorununun çözümü için toplumsal ve kurumsal mutabakatın gerektiğini; ancak bunun henüz sağlanamadığını ifade ettiğini belirtmiş; ifadelerin laikliğe ve Anayasaya aykırı olmadığını önceki savunmalarına atfen dile getirmiştir.

9 Numaralı Eylem

2005 yılı Kasım ayında Danimarka Avrupa Hareketi tarafından Kopenhag'da düzenlenen *"Medeniyetler arası ittifak: Türkiye'nin rolü"* konulu toplantıya katılan Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın *"Bu (başörtüsü yasağı) 8 yıllık bir süreçtir. Bu süreç içerisinde üniversiteye giden kızlarımız, başları örtülü olarak devlet üniversitelerinde ve vakıf üniversitelerinde başörtülü olarak derslere girememektedir.* ***Bu, bana göre din ve vicdan özgürlüğünün, eğitim özgürlüğünün kısıtlanmasıdır.*** *AİHM'nin son kararı var. Ben bu kararlara şaşıyorum. Bazı hukuki yorumlara, bazı köşe yazarlarına baktığımız zaman, bizim yaklaşım tarzımızı 'Bunların hukuka saygısı yok' diye değerlendiriyorlar. Bu bir dosya kararıdır. Ben cezaevine girdiğim zaman gazeteler 'Artık muhtar bile olamaz' diyorlardı. Recep Tayyip Erdoğan TC'ye Başbakan oldu. Neyle oldu? Gene yargıyla, değişen, gelişen yasalarla oldu. AİHM'nin verdiği bu karara ben yargı kararı olarak*

uyarım, ama haklar, özgürlükler noktasında doğru bakmam. Niye? Çünkü nasıl olur da bir insan başını örtüyor diye eğitim, din ve vicdan özgürlüğü ortadan kalkar? 'İnanç hiçbir zaman yasanın önüne geçemez' diyor. Benim bu kızımın böyle bir iddiası yok ki... İnancı böyle olduğu için başını örtüyor, o halde saygı duymak lazım. ***Mahkemenin de bu konuda söz söyleme hakkı yoktur. Söz söyleme hakkı din ulemasınındır. Açarsın o dinin mensubuna, Musevi ise o dinin mensubuna, Hıristiyansa o dinin mensubuna sorarsın, bunun dinde gerçekten emredici bir hükmü var mı? Varsa saygı duymak zorundasınız.*** *Yoksa ayrı bir konudur, o zaman siyasi, ideolojik olur. O farklı bir olay.* ***Dinde bunun yeri varsa saygı duymak zorundasınız. Ben diyorum ki dinde bunun yeri var.*** *Biraz bu alanda mürekkep yaladık. Bu alanda hiç alakası olmayanların, İslam dininin aydınlarına sormadan böyle bir kararı farklı bir yere çekmek suretiyle vermek yanlıştır Bu bir sorundur ve er veya geç çözülmelidir. Okula gidemeyen yüz binlerce kızımız var. Bu aşıldığı anda gidebileceklerdir. İmkânı olanlar Avrupa'ya, Amerika'ya gidiyor, okuma fırsatını buluyor, olmayan kaderiyle baş başa kalıyor. Kurumlar arası mutabakat sağlandığı anda bu sorun aşılacaktır."* diye konuştuğu,

Açılışlara katılmak üzere gittiği Denizli'de **"ulema"** tartışmalarına değinen Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın, "Cehalet içinde konuşuyorlar. Açsınlar Türk Dil Kurum lugatını, Milli Eğitim Ansiklopedisi'ni, diğer lugatları açsınlar. Ulemanın ne anlama geldiğini okusunlar. Bunlar şecaat arzederken sirkatlerini de ortaya koyuyorlar. Yani kendilerini överken açıklarını da ortaya koyuyorlar. Ulema, alimin çoğuludur. Bugünkü söyleyişle bilginin çoğuludur. Ulema ise bilginler anlamına gelir. (…) Danimarka'da yaptığımız konuşmada**, AİHM'nin Müslümanlara ait örtü ile ilgili karar verirken bu konuda bilirkişi olarak İslam'ın din bilginlerine sorması gerekirdi. Bu örtü ideolojik mi, sosyolojik mi, dinin gereği mi? (…) Sorduktan sonra kararını yine orası versin. Biz onların kararına uyarız. Türkiye'de de kimse bunu saptırma yoluna gitmesin."** Dediği ileri sürülmüştür.

Davalı parti savunmasında, mahkeme kararlarının eleştirilemez olmadığını, yalnızca otoriter veya totaliter rejimlerde eleştirilmez kişi, görüş veya mahkeme kararlarının olabileceğini, mahkeme kararlarının bağlayıcılığının ve buna dayalı olarak uygulanma zorunluluğunun farklı bir şey olduğunu, ancak o kararın doğru olmadığını ya da hukukun uygun yorumuna dayanmadığını söylemenin farklı şeyler olduğunu, uyma zorunluluğunun eleştirme yasağı anlamına gelemeyeceğini, anayasal güvence altında bulunan eleştiri hakkının İddia makamında yok sayılamayacağını, böyle bir yetkisinin olmadığını, mahkemelerin kararlarının yasalara ve Anayasa kurallarına dayanması nedeniyle bu

kuralların değişmesiyle içtihatların da değişmesinin olağan olduğunu, ulema ile Türk hukukunda ve bütün ülke hukuklarında cari olan bilirkişilik müessesinin önemine vurgu yapıldığını, başörtünsünün dini bir emir olup olmadığı konusuna mahkemelerin karar veremeyeceği ve bu konuda karar oluşturabilmek için o konunun uzmanı bilirkişilere müracaatın gerekliliğini ifade için "Söz söyleme hakkı din ulemasınındır." Dendiğini ve bu konuda AİHM'in bilirkişi görüşü almadan karar vermesinin eleştirildiğini, bu ifadelerin basın ve yayın organlarınca çarpıtılarak verilmesi üzerine Başbakanlık sözcüsünün, "Başbakan'ın dünyevi hukuk alanına giren bir düzenlemenin, din bilginlerine bırakılması gerektiğini söylemesi söz konusu değildir, olmamıştır da" açıklamasını yaptığını belirtmiş, bununla birlikte Başbakan'ın görüşlerini içeren bir yazılı açıklamayı sunmuştur. Ayrıca başörtüsüne ilişkin önceki savunmalara atıfta bulunulmuştur.

10 Numaralı Eylem

Başbakan Recep Tayyip ERDOĞAN'ın, 2006 yılı Şubat ayında partisinin Mersin Merkez İlçe İkinci Olağan Kongresi'nde Danıştay 2. Dairesi'nin Aytaç KILINÇ'a ilişkin 26.10.2005 gün ve 2004/4051-2005/3366 sayılı kararı ile ilgili olarak; *Bu kararı hukuk ilkeleri içerisinde tanımlayamıyorum. Tarif edemiyorum. Kalkıp da bir anaokul öğretmenine, öğretmenlik yaparken başını açtın, dışarda da başın açık olarak gezeceksin deme hakkına kimse sahip değildir. Hangi makamda olursa olsun. Bu anlayış, hiçbir hukuk anlayışı içerisinde tanımlanamaz. Türkiye'de kendilerine göre alanlar belirlemek suretiyle vatandaşımızın din ve vicdan özgürlüğünü kimsenin kısıtlamaya hakkı yoktur. Bu böyle biline. Özgürlüklerin egemen olduğu bir ülkede alınan bu kararı ben bu ülkenin bir başbakanı olarak, evladı olarak,-bu karar alındığı için bu yorumu yapıyorum, yapmak zorundayım- doğrusu kınıyorum. Bunu hiçbir yere sığdıramıyorum. İnsanın bir özel alanı vardır, kamusal alanı vardır bir de kamu alanı vardır. Bu alanlara hükmetmeye kimsenin hakkı yoktur*. ***"Bunlar bu gidişle evin içine de karışacaklar. Şöyle şöyle davranacaksınız diyecekler. Kusura bakmayın. Türkiye yolgeçen hanı değil. Herkes yerini belirlemek zorunda. Biz gerilim olmasını istemiyoruz. Birileri nemalanmasın diye sabrediyoruz. Ancak hukuk adına yargı makamını işgal edenler, bu ülkede böyle bir zemini hazırlama gayreti içine girmesinler***. *Ben milletin vekili olarak konuşuyorum, konuşmak zorundayım. Ben yargı makamı değil, yürütme makamıyım. Sorumluluğum ne ise onu yapıyorum. Yargıdan da adil yaklaşmalarını bekliyorum"…"Meslek liseleriyle ilgili biz üzerimize düşeni yaptık.* ***Meslek liselilere bizim dönemizde olduğu gibi fark derslerini vererek düz liseden mezun olma hakkı verdik. Ancak YÖK bu konuyla ilgili Danıştay'a gitti.***

Danıştay da maalesef bunu reddetti. Bunu anlamak mümkün değil. Düz lise mezunu meslek lisesine başvurarak fark dersleri vererek mezun olma hakkına sahip. Meslek liselilerin düz liseyi bitirme hakkının önünü niye kesiyorsunuz? Danıştay'ın kararını anlamakta zorlanıyorum. Bu eğitimde nasıl bir eşitliktir? İster meslek, ister düz liseli olsun ÖYS imtihanına hepsi eşit gitsin. Kazanan devam eder, kazanamayan da mesleğine devam eder. *Dünyanın gelişmiş ülkelerine bakıyorsunuz yüzde 70'i meslek lisesi, yüzde 30'u düz lise. Bizimkiler de ama inadına düz lise diyorlar. Bunlar ne yapıyorlar? İmam hatipten çekindikleri için diğer meslek liselerini de mahrum ediyorlar. Ama ne kadar imam hatipli var, yüzde 3. Ne kadar meslek liseli var, yüzde 27. İnsaf edin ya. Bunu niye bu kadar engelliyorsunuz? İHL'nin önünü kesmek için. Diğer meslek liselilerin de yazık ediyorlar. Ama bu noktada herhalde eninde sonunda bir gün aklı selim hakim olacaktır." …"Şimdi çıkmışlar dürüstlük adına dolaşıyorlar. Bunların hedefi, 'Çamur at, tutmazsa iz bırakır'. Güneşi balçıkla sıvamaya uğraşmasınlar. İşimiz var. Yolumuza devam ediyoruz. Böyle bir kaba gürültüye de pabuç bırakma niyetinde de değiliz. Biz fani olduğumuzu aklından çıkarmayan bir anlayışın mensuplarıyız. Kalıcı değiliz. Bugün varız, yarın yokuz. Baki kalan bir hoş sada...* ***Ölümün nerede ne zaman geleceği belli mi? Musalla taşına yatırıldığımız zaman 'Falanca cumhurbaşkanıydı, falanca başbakandı' veya 'Cumhurbaşkanı niyetine ya da başbakan niyetine' demeyecekler****. "Er kişi niyetine' diyecekler. Bu makamlar, bu mevkiler gelip geçici. Bunlar bizleri şımartmasın. Ben tüm Adalet ve Kalkınma Partiler'e şunları söylüyorum: Mütavazı ol"…"Sınıf öğretmenliğinden alan öğretmenliğine geçiyoruz. Yani artık din kültürü ve ahlak bilgisi dersini ilahiyat mezunları verecek. Uygun olan odur. Ama 'Din kültürü ve ahlak bilgisi dersini ilahiyat mezunları niye versin' diyenler olabilir. Niye, Çünkü bunlar ideolojik yaklaşımlardır. Halen ilahiyat fakültelerine öğrenci almamak suretiyle adeta ilahiyat fakültelerini kapatma gayreti içerisindeler. Kimse, bu konularda belli mevkilere, makamlara gelmiş olanlar bana laf yetiştirmeye kalkmasınlar. Ülkede din kültürü dersi öğretmenine ihtiyaç var mı, yok mu? Diyanet İşleri 16 bin camimizin boş olduğunu belirtiyor. Bazıları da çıkıp 2 yıllıklar var, şu var bu var diyorlar****. Efendi bak. Bu senin işin değil. Diyanet İşleri'nin işi.*** *Benim ihtiyacım var diyor. Eskilerin dediği gibi 'yarım imam dinden, yarım doktor candan' etmesin. Camilerde dinimizi hakkıyla bilenler olsun. Köyden gelen birine Cuma hutbelerini verirsen farklı İslam dini olur."* şeklinde konuştuğu ileri sürülmüştür.

Davalı parti savunmasında, Başbakan ve AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip ERDOĞAN; Danıştay'ın muhtelif kararlarını eleştirdiğini ve meslek liseleri ile düz lise arasındaki katsayı sorununu ile ülkedeki İmam Hatip açığına değindiğini belirterek, önceki kanıtlardaki savunmalarını

tekrarlamıştır. Öte yandan "Efendi bu senin değil Diyanetin işi" ifadesinin Diyanet İşleri Başkanlığı'nın personel ihtiyacıyla ilgili olarak sarf edildiği, "*Ölümün nerede ne zaman geleceği belli mi? Musalla taşına yatırıldığınız zaman 'Falanca cumhurbaşkanıydı, falanca başbakandı' veya 'Cumhurbaşkanı niyetine ya da başbakan niyetine' demeyecekler. "Er kişi niyetine' diyecekler. Bu makamlar, bu mevkiler gelip geçici. Bunlar bizleri şımartmasın. Ben tüm Adalet ve Kalkınma Partiler'e şunları söylüyorum: Mütavazı ol"* ifadelerinin tevazuya çağrı olduğu ve Anayasaya aykırı bir tarafının bulunmadığı savunulmuştur.

11 Numaralı Eylem

Başbakan Recep Tayip Erdoğan'ın 2008 yılı Ocak ayında "Medeniyetler İttifakı Forumu" için gittiği İspanya'da Europa Press'in konuğu olarak katıldığı kahvaltılı toplantıda, "Türban sorununu yeni anayasa ile çözecek misiniz?" sorusunu; *"semboller dediniz, Benim partim içinde nasıl başörtülü varsa diğer partiler içinde de var. Hepsinin siyasi tercihidir bu*. ***Bu onların siyasi tercihine, dinin bir gereği olarak başını örttüğüne inanan ve bunu bu şekilde uygulayana zorla şu söyleniyor; 'sen bunu siyasi simge olarak takıyorsun ' deniyor. Hayır ben bunu siyasi simge olarak takmıyorum, diyor. <u>Velev ki (türbanı) bir siyasi simge olarak taktığını düşünün</u>. Bir siyasi simge olarak takmayı da suç kabul edebilir misiniz? Simgelere, sembollere bir yasak getirebilir misiniz? Özgürlükler noktasında dünyanın neresinde böyle bir yasak var?"*** şeklinde cevapladığı,

B- Savunma

Davalı parti savunmasında, söz konusu konuşmanın Başbakan ve AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip ERDOĞAN'ın Türkiye'de yaşanan başörtüsü sorununun, bir insan hakkı ve özgürlük sorunu olduğuna vurgu yapan, kimi çevrelerin "siyasi simge" nitelemelerinin, sorunun karakterini değiştirmediğini belirten, kaldı ki simge ve sembollerin bile yasaklanamayacağını dile getiren bir değerlendirme ve tespit olduğunu, konuşma metninde "başörtüsü" kelimesi kullanıldığı halde iddia makamının "türban" kelimesini ekleyerek, konuşma metnini istediği gibi değiştirerek anlamlandırdığını, başörtüsünün siyasi bir simge olmayıp inanç gereği takıldığını, tüm siyasi partilerde başörtülülerin bulunduğu gerçeği karşısında siyasi simge iddiasının çürüdüğü, Başbakanın başörtüsünün siyasi simge olduğunu kesinlikle söylemediğini belirtmiştir.

Savunmada ayrıca şu ayrıntılar üzerinde durulmuştur: İddianamedeki konuşma incelendiğinde görülecektir ki Başbakan; "***… Dinin bir gereği olarak başını örttüğüne inanan ve bunu bu şekilde uygulayana"*** ve neden

örttüğünü de açıklayan bayanlara, ***"Sen bunu siyasi simge olarak takıyorsun"*** diye diretilmesini, inancı gereği başını örten bayanların da bu ısrarlı itham ve itiraza karşı; "***Hayır ben bunu siyasi simge olarak takmıyorum"*** demeye devam etmesine rağmen, siyasilerin ve bu itham sahiplerinin bu açık beyanlara itibar etmeleri gerekirken, bunu yapmayıp kendi bildiklerini okumaya devam etmelerini eleştirmektedir. Çünkü, başörtüsü siyasi bir simge değildir.

Kamuoyunda konunun Başbakanın iradesi dışında tartışılması ve basında farklı yansıması üzerine Başbakan; ''Bir defa şimdi, bunun siyasi simge olması için sadece AK Parti'nin çatısı altında, başörtüsü veya başörtülülerin olması lazım. CHP çatısı altında veya CHP'ye oy verenlerin arasında başörtülü, türbanlı olan yok mu, MHP'de yok mu? DP'sinde, ANAP'ında yok mu, DTP'sinde yok mu? Hepsinde var. Dolayısıyla kimse kalkıp da burada birbirine çamur atmaya kalkmasın. Her vatandaş siyasi iradesini sandıkta ortaya koyuyor, başörtülüsü de başörtüsüzü de koyuyor. Ama başörtülülerin içinde çok değişik partilere dağılmış bir irade var. Kalkıp da başörtülülerin içerisinden AK Parti'ye oy verenleri cezalandırma yetkisini kim kendinde buluyor? Veyahut da başı açık olan vatandaşlarımın değişik partilere oy kullanması kimleri, niçin rahatsız eder? Bunu anlamakta zorluk çekiyoruz. Böyle şey olamaz. Herkesin buna saygı duyması gerekir, bizim vatandaşlarımızın tümünü ayırt etmeksizin saygı duyduğumuz gibi.'' açıklamasında bulunmuştur. Ancak iddia makamı, bu açıklamaya da itibar etmemiştir.

Konuşmanın bütünlüğünde, başörtüsü yasağı taraftarları ile bizzat bu pratiği gerçekleştirenler (başörtülüler) arasındaki diyalog verilmektedir. Bu diyalogda, başörtülüler bunu dini gerekçelere dayandırırken, karşı taraftakiler, bir anlamda onların kafasının içini biliyormuş gibi, siyasi simge olarak taktıklarını iddia ederek yasağı savunmaktadırlar.

Başbakanın soru biçimindeki değerlendirmesi ise bu noktada, başörtüsünü siyasi simge olarak takmanın suç kabul edilemeyeceği, simgelere ve sembollere yasak getirilemeyeceği; özgürlükler noktasında dünyanın hiçbir yerinde böyle bir yasağın olmadığıdır."

12 Numaralı Eylem

Başbakan Recep Tayyip ERDOĞAN'ın 17.02.2008 günü ATV isimli televizyon kanalında gazetecilere verdiği mülakatta "Kızlarımızın önündeki en önemli engel birinci derecede 'Ben ülkemde üniversiteye gidemiyorum, neden?' 'başörtüm olduğu için gidemiyorum' işte bunu aşabilmenin gayreti

içinde, bundan sonraki beklentilere yönelik olarak Türkiye'de yasalar zaten belli. (…) Kurumsal mutabakatı yüzde yüz bekleyenler bir defa yanlışın içindeler. Hiçbir zaman mutabakat yüzde yüz olur diyemezsiniz. (…) Her şeyden önce sessiz duran yığınların bir temsilcisiyim. Bakın alanlara, belli insanlar gelip toplanıyor. Onlar da benim vatandaşım ve oralarda bazı senaryolar düzenleniyor. Sabırla izliyorum. Bulunduğum makam nedeniyle. Ama şu anda böyle bir şeyin karşısında eğer gerilim taraftarı olsam o meydanlara 10 katını biz toplarız. (…) 5 yıl başörtüsü konusunda ses çıkarmadık. Hep sabır sabır dedik. (…) Din İşleri Yüksek Kurulu 1980'de Kuran-ı Kerim'den bir ayeti alıyor şöyle diyor: Cenab-ı Hak bu ayeti ile celile ile cahiliye devrinin bu adetini kesinlikle yasaklamış. Müslüman kadınların başörtülerini, saçlarını, başlarını, kulaklarını, boyun ve gerdanlarını örtecek şekilde yakalarının üzerine salmalarını emretmiştir." şeklinde beyanda bulunduğu ileri sürülmüştür.

Davalı partinin savunmasında, konuşmanın başörtüsü sorununa ilişkin olduğu, önceki kanıtlarda dile getirildiği gibi, bu soruna yönelik çözüm arayışının Anayasaya aykırı olmadığı, niyet okumayla bu konuşmanın başka anlamlara çekilmesinin hukuka aykırı olduğu, konuşmanın Başbakanın kendisine ve parti politikalarına yönelik eleştirilere cevap niteliğinde olduğu ve muhataplarının bilindiği, konuşmanın yer, zaman ve muhatap bağlamından koparıp laikliğin muhatap alındığı izleniminin yaratılmasını hukuken kabul edilemeyeceği, bir hak olan eleştirilere cevap vermenin de laikliğe aykırı eylem olarak değerlendirilmesinin mümkün olmadığı, hiçbir hukuk devletinde iddia makamının, bir kişiyi, görüş ve düşüncelerini açıkladı, ülke sorunlarına dair değerlendirme ve tespitlerde bulundu diye laiklik karşıtı gösteremez ve bunu yapanların siyasi yasaklı hale gelmesini talep ve dava edemeyeceği, din konusunda toplumu aydınlatmak üzere kurulmuş bir devlet kurumu olan Diyanet İşleri Başkanlığı'nın görüşünün bir tartışmada dile getirilmiş olmasının laikliğin ihlali olarak değerlendirilemeyeceği, aksi taktirde kurumun işlevini yerine getirmesinin imkansız olacağı görüşleri dile getirilmiştir.

2- Bülent ARINÇ Hakkında

1 Numaralı Eylem

TBMM'nin açılışının 86. yıldönümü, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı nedeniyle özel gündemle toplanan Genel Kurul'da konuşan TBMM Başkanı Bülent Arınç'ın; *"Özgürlüklerin genişletilmesinde, yasakların kaldırılmasında ve demokratikleşmede temel iki zorunluluk vardır: Birincisi,*

Anayasa'ya uygun olarak Meclisin karar alması. İkincisi ise, milletin mutabakatıdır. Yeni bir düzenleme yapılmasında, Anayasa değişikliğinde kurumların görüşünü almak başka bir şeydir, kurumların mutabakat şartını aramak başka bir konudur. Dünya üzerinde daha çok demokrasi için, sadece "kurumların mutabakatını" arayan demokratik başka bir ülke yoktur. Türkiye'de doğal bir durummuş gibi gösterilen bu tutumun, demokrasi anlayışımızı, özgürlüklere yaklaşımımızı ve hukuka olan inancımızın nasıl olduğunu açıkça gösterdiği inancındayım. Anlaşılmaz bir şekilde özgürlüklerin genişletilmesi, yasakların kaldırılması için yıllarca bu kurumların mutabakatı beklenir olmuştur. Ancak bir mutabakat aranacaksa sadece Yüce Meclis çatısı altında halkı temsil eden Milletvekillerinin mutabakatının aranması gerekir. Eğer burada bir mutabakat sağlanamazsa gidilecek bir tek merci vardır, o da yüce milletimizin iradesidir. Ülkenin rejimine karşı bu kadar güvensiz olunamaz. Türkiye'nin rejimi her konu tartışıldığında sarsılacak, etkilenecek kadar zayıf değildir. Hiç kimse Cumhuriyetten, demokrasiden, temel özgülüklerden vazgeçme niyetinde değildir. Dolayısıyla ülkede bir rejim sorunu değil, rejimin sahibi olma tartışması vardır. Ülke yönetiminde inisiyatif alanlarını genişletme ya da sahip oldukları gücü kaybetmeme tartışmaları vardır. Laikliğin, Yüce Önder Atatürk'ün, Cumhuriyetin, bayrağın, rejimin sahibi milletin kendisidir. Milletin temsilcileri olan bizler tüm bu değerlere bağlı kalacağımıza, sahip çıkacağımıza milletvekili olduğumuzda yemin ettik. Bugüne kadar bu yeminimize muhalif bir tek davranış dahi bu Yüce Meclisimiz içinde vuku bulmamıştır. Tartışmaların odağında yer alan ve nerdeyse tüm fikir ayrılıklarının gelip dayandığı bir başka konu da laiklik ilkesidir. Açıkça belirtmeliyim ki, Anayasa'mızın değiştirilemez maddesi olan laiklik ilkesine, Türkiye'de karşı çıkan kimse yoktur. Bütün tartışmalar laiklik ilkesinin farklı yorumlanmasından kaynaklanmaktadır. Bu yorum farkı nedeniyle kamusal alanda her dönemde farklı uygulamalar yapılmış ve tartışma yaşanmıştır. Kamusal alan, yurttaşların ortak meselelerini eşit ve özgürce tartıştığı alandır. Dolayısıyla her bireyin ayrım yapılmadan haklarının korunduğu, haklardan yararlandığı ve kendilerini özgür hissettiği bir alandır. Bu alanı güvence altına almak ve tüm yurttaşlarına eşitçe kullanım hakkı sağlamak devletin görevidir. Kamu yararı devletin değil, halkın yararına doğru genişletilmelidir. Devlet kamusal alanın sahibi değil, koruyucusudur. Bu koruyuculuk; oradaki eşitliğin, adil paylaşımın ve hizmetlerin her birey tarafından kullanılmasını sağlamaktır. Kamusal alandaki özgürlüklerin ve hakların bir gruba, bir kesime kayması anında devlet koruyuculuğu devreye girer ve haksızlığı önler. Devlet kamusal alanda herkes için geçerli olan hakları bir kesime yasaklayamaz ya da sınırlayamaz. Buradan hareketle laiklik ilkesinin yorum farklılığını gündeme getirmek gerekir. Anayasamızın değiştirilemez maddesi olan laiklik maddesi, ilelebet var olacaktır. Ancak günün şartlarına, toplum yapımıza uygun olarak yorum farklılıklarını ortadan kaldırmak gerekir. Bu, laikliğin

özünü değiştirmeyecek, bilakis toplumun bir arada daha uyum içinde yaşamasına katkı sağlayacaktır. Dünyada birçok örneği olan laiklik uygulamasının, Türkiye'dekine benzer tek örneği sadece Fransa vardır. Orada bile laiklikten yola çıkarak hak ve özgürlükler bizdeki kadar kısıtlanmamıştır. Laikliği bir toplumsal barış ve uzlaşı mekanizması olarak algılamak gerekir. Laiklik, devletin inançlar karşısında tarafsızlığını zorunlu kılar. Bütün inançların kendisini ifade etmesine imkân vermek, bireylerin ibadet hürriyetini sağlamak laiklik ilkesinin temel işlevidir. Devlet, bu işlevi uygulayan ve tüm inançlara eşit mesafede davranan aygıttır. Sorun işte burada başlamaktadır. ***Devlet, dini inançların yaşamasını teminat altına alması gerekirken, tam tersine kamusal alanda bazı inançların yaşam hakkını, ifade hürriyetini kısıtlamaktadır. Bunu da laiklik adına yapmaktadır ki, siyaset bilimi açısından büyük bir çelişkidir.*** *Bu çelişki yıllardır Türkiye'nin iç huzurunu zedelemekte ve bitmez tükenmez sorunları beraberinde getirmektedir. Aydınların, siyasetçilerin ve akademisyenlerin hep birlikte çözmesi gereken* ***yorum farkından kaynaklanan*** *işte bu çelişkidir."* şeklinde beyanda bulunduğu ileri sürülmüştür.

Davalı partinin savunmasında, konuşmanın Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda yapılması nedeniyle mutlak sorumsuzluk kapsamında olup, Anayasanın 83'üncü maddesinin teminatı altında olduğu, içerik itibariyle durum tespiti ve değerlendirmesi olduğu, laikliğe aykırılığın değil, uygunluğun kanıtı olduğu, bu değerlendirmenin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının laiklik yorumuyla çelişse de, Anayasanın laiklik ilkesiyle asla çelişmeyeceği dile getirilmiştir.

2 Numaralı Eylem

TBMM Başkanı Bülent ARINÇ'ın 2007 yılı Nisan ayında Turgut Özal Düşünce ve Hamle Derneği tarafından TBMM'ne verilen *"Demokrasi Ödül Töreni"*nde yaptığı konuşmada; *"….1950 yılında 12 Nisan'ında Mareşal Fevzi Çakmak vefat ettiğinde O'na görkemli bir dini tören yapılması tartışması çıkmıştı. Tartışmaların bir kısmı sanırım yine laikliğe aykırı olacağı gerekçesiyle yapılmıştı. Ancak sonunda halkın büyük sevgi beslediği Mareşal için Beyazıt Camiinde büyük bir katılımla cenaze namazı kılındı ve sonra da defnedildi. O tartışmaların içinde 23 yaşında bir genç öğrenci lideri daha vardı: Turgut Özal. Tarihin cilvesine bakın ki, rahmetli Özal'ın cenazesi de aynı tartışmalara sahne oldu. Ancak yine aynı görkemli kalabalık Fatih Camiinden O'nu hakkın rahmetine uğurladı. O zaman sadece sevenleri değil, O'nu desteklemeyenler de o cenazeye katıldı ve tekbirlerle 8. Cumhurbaşkanımız Edirnekapı'da defnedildi. O cenazede küçük kartona elle yazılmış pankart taşınmıştı. Halkın arasından biriydi kuşkusuz. Tekbirler eşliğinde taşınan cenazenin arkasından tutuluyordu. Şöyle yazıyordu o kartonda:* ***"Sivil,***

dindar, demokrat Cumhurbaşkanı" *Bu Özal'ın kendisiydi.* ***Bu milletin özlediği Cumhurbaşkanının tanımıydı. Baylar, Bayanlar son elli yılda yaşanan tartışmaların nedeni işte bu kartona yazılmış bu tanımdır. Sivil, dindar ve demokrat Cumhurbaşkanı taraftarları ile onun tam tersi tanımların tartışması son elli yıldır hiç bitmedi. Bugün de tartışmanın adı budur. Meclisimizin sivil, dindar, demokrat bir Cumhurbaşkanı seçecek olmasına yine itiraz ediliyor.*** *Menderes'in Başbakanlığına, Özal'ın Başbakanlık ve Cumhurbaşkanlığına yapılan itirazların altında hep bu kimlik tanımı vardır. Bu tanım kim ne derse desin, Türk milletinin kendi öz Cumhurbaşkanı tanımıdır. Rahmeti Özal dindar olduğu için hakkında söylenmedik şey bırakılmadı. "Takunyalı" gibi seviyesiz sıfatlar Özal'a ve onun çalışma arkadaşlarına o dönemde takıldı. Cuma namazına gitmesi, bayram namazına gitmesi, Hacca gitmesi hep eleştirildi. Sivil olması, dindar olması, demokrat olması nasıl sorun çıkartabilirdi bu ülke için?..."* şeklinde beyanda bulunduğu ileri sürülmüştür.

Davalı partinin savunmasında, konuşmanın "Turgut Özal Düşünce ve Hamle Derneği"nde yapıldığı belirtilmiş; iddianın ekleri arasında İran İslam Cumhuriyeti Anayasası'nın yer almasının konuşmada yer alan "dindar Cumhurbaşkanı" ile ilişkilendiriliyorsa, bunun demokratik hukuk devleti anlayışını, hukuku, Anayasayı ve bütün evrensel değerleri yok eden bir anlayış olduğu, utanılacak bir skandal olduğu, hukuk devletinin bu tür keyfiliklere izin veremeyeceğini, ARINÇ'ın pek çok siyasetçi, yazar ve akademisyen gibi seçilecek Cumhurbaşkanında kendinde aradığı özellikler hakkında açıklamada bulunduğu, bunun Anayasaya aykırı bir yönünün bulunmadığı belirtilmiştir.

Hüseyin Çelik Hakkında

1 Numaralı Eylem

Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik'in, mesleki teknik eğitim mezunlarına ÖSS'de uygulanan katsayılarla ilgili sorunu yapacakları değişikliklerle çözeceklerini söylediği,

İmam hatip lisesi mezunlarının üniversiteye girişini zorlaştıran katsayı engelini ortadan kaldırmaya söz veren Hükümet tarafından hazırlanan imam hatip lisesi mezunlarının üniversiteye girişlerine kolaylık sağlayan, üniversiteye giriş sınavını Milli Eğitim Bakanlığı ile Yükseköğretim Kurulu'nun ortaklaşa düzenleyeceğini ve kılık-kıyafet yönetmeliğinin üniversiteler tarafından hazırlanacağını öngören "Yükseköğretim Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" TBMM Genel Kurulu'nda

kabul edildiği, ancak Cumhurbaşkanı tarafından veto edildiği ileri sürülmüştür.

Davalı parti savunmasında, iddia makamının Anayasaya uygun bir biçimde işleyen bir yasama sürecinden, Anayasaya aykırılık türetmeye çalıştığı, yasama yetkisinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne ait olduğu (Anayasa, m. 7), kanun koyma, değiştirme veya kaldırmanın Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin yetki ve görevlerinden olduğu (Anayasa, m. 87), kanun teklif etmeye Bakanlar Kurulu ve milletvekillerinin yetkili olduğu (Anayasa, m. 88/1), Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde görüşülerek kabul edilen 13.05.2004 tarih ve 5171 Sayılı Yükseköğretim Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet SEZER tarafından 28.05.2004 tarihinde bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne geri gönderilmesi, tamamen Anayasaya uygun usule dair bir işlem olduğu;

Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilen bir kanunun, Anayasaya aykırılık denetimi ve aykırılığın tespiti halinde iptali, Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkileri arasında olduğu (Anayasa, m. 148-153), Anayasa ve İçtüzük'e uygun bir yasama faaliyetinin, salt Cumhurbaşkanının bir daha görüşülmek üzere Meclise geri göndermede beyan ettiği gerekçelerle veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın iddia ve değerlendirmesiyle Anayasaya aykırı hale gelemeyeceği, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının bu tavrıyla, Anayasanın yalnızca Anayasa Mahkemesi'ne tanıdığı denetim yetkisini devşirdiğini, bunun da "Hiç kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz." (Anayasa, m. 6/3) şeklindeki Anayasa kuralına aykırı olduğu;

Ayrıca yapılan düzenlemenin, bütün mesleki ve teknik eğitimi ilgilendiren bir düzenleme olup, bunun sadece İmam Hatip Lisesi için yapıldığını söylemenin sübjektif bir yaklaşım olduğu;

Üniversiteye girişte uygulanan katsayı adaletsizliğinin kaldırılmasını savunmanın ve bu yönde çalışma yapmanın Anayasaya aykırı olamayacağı, herhalde yasama faaliyetlerinin, mutlak sorumsuzluk kapsamında olup Anayasa'nın 83'üncü maddesinin teminatı altında olduğu (Anayasa, m. 83/1) görüşleri dile getirilmiştir.

2 Numaralı Eylem

Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik'in, 2005 yılı Kasım ayında TBMM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada: Başbakan Erdoğan'ın *''ulema''* açıklamasıyla ilgili sözlerinin *''tefsire gerek olmayacak kadar açık''* olduğunu

belirterek, *''İnancım gereği yapıyorum diyen insanın yaptığının dinde olup olmadığını tartışmak, size düşmez'' …''Yapılan, dini inançlardan dolayı yapılıyorsa, tesettür dinin emrine göreyse buna inanır veya inanmazsınız. Niçin 5 vakit namaz …''İsterseniz İslam dininden değil, Hıristiyan dininden örnek vereyim'' …''Laik devletin tanımı, 'devletin icraatlarına dini esasları karıştırmayan' devlettir. Bu, Hıristiyan, ateist, Budist olur, şu veya bu din olabilir. Sihler başlarına sarık sarıyor. Kanunlar yasaklayabilir ama 'inancımız gereği takarız' demiş ve takmışlar. Başbakan'ın söylediği de bu... Öyle kabul etmek zorundasınız.* ***Hâkim, hukuk kararlarıyla bunu yasaklayamazsınız.*** *Türkiye Cumhuriyeti'nin, demokratik, laik, sosyal, hukuk devletinin sahibi biziz. Hiç kimsenin uyarısına ihtiyacımız yok.''* şeklinde beyanda bulunduğu ileri sürülmüştür.

Davalı partinin savunmasında, konuşmanın TBMM Genel Kurulunda yapıldığından dolayı yasama sorumsuzluğu kapsamında olduğundan bahisle önceki savunmaların tekrar edildiği, içerik itibariyle "ulema" kavramıyla Türk hukukunda ve bütün ülke hukuklarında cari olan bilirkişilik müessesinin önemine vurgu yapıldığı, çözümü teknik ve fenni bilgiyi gerektiren konularda, o konunun uzmanı bilirkişilere müracaatın gerekliliği ifade edildiği, mahkemelerin de karar verirken, hâkimlik mesleğinin genel ve hukuki bilgi ile çözülmesi mümkün olmayan, çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasının gerekliliğinin farklı bir lisanla ifade edildiği, bilirkişilik müessesinin, başlangıçtan beri Türk hukukunda hem Ceza Muhakemesi Kanunu (M. 63- 73), hem Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu (M. 275-286) ve hem de İdari Yargılama Usulü Kanununda (M. 31) düzenlenen ve uygulanan bir müessese olduğu, bu yöndeki değerlendirme ve eleştirmenin laikliğe, Anayasaya ve yasaya aykırı bir yönü olmadığı dile getirilmiştir.

Diğer Milletvekilleri Hakkında

1 Numaralı Eylem: İrfan GÜNDÜZ ve Mehmet ÇİÇEK

Anayasa Mahkemesi Başkanı Mustafa Bumin, Anayasa Mahkemesi'nin 43. kuruluş yıldönümü töreninde *"Laiklik ilkesinin Türkiye için önemi"* konusunda yaptığı konuşmada, üniversitelerde başörtüsünün serbest bırakılmasının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarına aykırı olacağına ilişkin değerlendirmeleri üzerine, Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili **İrfan GÜNDÜZ'**ün, Anayasa Mahkemesi Başkanı Mustafa BUMİN'in *"Önüne konulan metni daha önce okumadan hazırlıksız yakalandığını"* iddia ederek*; "Geleceğe ambargo koyan bir hukuk sistemi olmaz.*

Toplumda bu konuda mutabakat var. ***Türban konusunda Anayasa Mahkemesi fetva veren bir kurum mudur?"*** dediği,

Adalet ve Kalkınma Partisi Yozgat Milletvekili **Mehmet ÇİÇEK'**in, vekil imam ve hatiplere kadro olanağı sağlayan tasarının TBMM Genel Kurulu'nda görüşülmesi sırasında, 27.4.2005 günlü 90. Bileşimin 4. oturumunda Adalet ve Kalkınma Partisi grubu adına söz alarak; *"Sayın Anayasa Mahkemesi Başkanımız Mustafa Bumin, geçmişten ibret almamışa benziyor; geçmişte, bu metodu kullanarak, durup dururken, bu konuyu gündeme getiren, taşıyan ve emekli olanlar, belli bir süre sonra, 'kullanıldık ve bir yerlere atıldık' diye hala bağırmaya devam ediyorlar"…Dini, ahlaki ve kültürel değerlerimiz, toplum önünde, sorumsuz ve liyakatsiz kişiler tarafından, hala tartışılmaya devam ediyor. "Ülkemizde, hiçbir kimsenin, Anayasanın ona verdiği yetki ve görevin dışında misyon yüklenerek ortaya çıkması düşünülemez. Ne gariptir ki, Türkiye'de gündem oluşturmak istendiğinde ilk ele alınmak istenen konu, din ve dinî değerlerimizdir; günah keçisi yapılmak istenen kurum ve kuruluş ise, Diyanet Teşkilatı ve onun müntesipleridir. Başörtüsü, imam-hatip lisesi, cami, Kur'an kursu gibi konular, zamanlı zamansız, yeterli yetersiz kişiler ve kuruluşlarca, hiç gereği yokken dile getirilmekte ve tartışmaya açılmaktadır. Bu tartışma, hem Yüce dinimize hem Diyanet İşleri Başkanlığı Teşkilatımıza zarar veriyor demiştik. Bu bağlamda, Anayasamız, diğer kurumların yetkilerini belirlediği gibi, Anayasa Mahkemesinin de görevlerini, yetkilerini belirlemiş ve sınırlamıştır.* ***Hiç kimse ve hiçbir kurum, ülkemiz insanını Allah ile kanun arasına sıkıştırmamalıdır. İnsanlarımız, bir tarafta Allah'a ibadet maksadıyla uygulamalarda bulunmak isterken önüne farklı engeller konulmamalıdır. Bugünlerde durup dururken başlatılan türban tartışmasının çözümüne muhatap, kesinlikle Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kuruludur. Anayasa Mahkemesinin içtihatları neyse, dinî konularda anayasal bir kuruluş olan Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulunun içtihatları da odur.*** *Ülkemizde kurum ve kuruluşlar arasındaki yetki, kavram tecavüzü ve kargaşası mutlaka önlenmelidir. Bu, iktidar -muhalefet, hepimizin görevidir.* ***Mesela, hiçbir kurum ve kuruluş, Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulunun görevini üstlenmemelidir;*** *buna, hiçbir hakkı ve salahiyeti yoktur. Anayasa Mahkemesinin, kendisini, Parlamentonun üzerinde görmesinin de gereği yoktur."* dediği ileri sürülmüştür.

Davalı partinin savunmasında, İrfan GÜNDÜZ'ün eleştiri mahiyetindeki konuşmasının ilk bölümünde hâkimlik mesleğinin genel ve hukuki bilgi ile çözülmesi mümkün olmayan, çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasının gerekliliğini

farklı bir lisanla ifade ettiğini, Anayasa Mahkemesi Başkanlarının beyanlarının eleştirilemezliğini öngören bir hukuk kuralı da olamayacağına göre ifade kapsamındaki beyanların Anayasaya aykırı olmadığı belirtilmiştir.

Mehmet ÇİÇEK'in ise bu konuşmayı, bir yasama faaliyeti çerçevesinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda yaptığı ve yasama sorumsuzluğu kapsamında kaldığı, içerik olarak laikliğe ve cumhuriyetin değerlerine vurgu yaptığı, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın önemine ve faaliyetlerine değindiği, dini kuralların ne olduğu hakkında görüş beyan edecek kurumun Anayasa gereği Diyanet İşleri Başlanlığı olduğu, bu çerçevede dönemin Anayasa Mahkemesi Başkanı Mustafa BUMİN'in yaptığı açıklamalara dair tespit, değerlendirme ve eleştirilerde bulunduğu, laikliğe ve Anayasaya aykırı bir tutum içinde olmadığı, aksine iddia makamının aktarmadığı konuşma metninde yer alan "İşin doğrusu, devlet, millet, cumhuriyet, Atatürk ilkeleri, laiklik ilkeleri kimsenin babasının mülkü değildir. Bunlar yüce Türk milletinin vazgeçilmez ortak değerleridir ve milletimizin değerleridir, kimsenin inhisarı altında değildir…" ifadelerinin bunu kanıtladığı savunulmuştur.

2 Numaralı Eylem: Abdullah ÇALIŞKAN

Adalet ve Kalkınma Partisi Kocaeli Milletvekili ve Genel Başkan Yardımcısı Nihat ERGÜN'ün divan başkanlığı yaptığı Adana Büyükşehir Belediyesi Tiyatro Salonu'ndaki Adalet ve Kalkınma Partisi Adana Gençlik Kolları 2. Danışma Meclisi'nde, toplantıya katılan partili gençlerin boyunlarında parti amblemi bulunan turuncu renkli atkıların kendine Ukrayna'da yaşanan *'Turuncu devrimi'* hatırlattığını belirten Adalet ve Kalkınma Partisi Adana Milletvekili **Abdullah ÇALIŞKAN**'ın ***"Gençler devrim istiyor. Ben de bir romantik devrimci olarak elbette devrimden yanayım. Ama devrimin turuncusu olmaz. Ara renk olmaz devrimde. Devrim ya kırmızıdır, ya da yeşildir. Ben yeşilden yanayım"…'Bu devrimci ateşinizin asla sönmemesini diliyorum.*** *Yaş 30'u geçtikten sonra ana kademeye geçince, devrimci ruhunuzun asla sönmemesini diliyorum. O ateş, her ne kadar cürümü kadar yeri yaksa da sizi mezara kadar götürecek bir ateştir. Ben yüreğinizdeki o ateşin mezara kadar devam etmesini diliyorum."* diye söylediği,

Konuşmasının ardından DHA muhabirinin *"Yeşil devrimden kastınız nedir?"* sorusuna **Abdullah Çalışkan**'ın; *"Gençlere yönelik duygulu bir konuşma yapmak istedim. Asıl olan ülkedeki mevcut gidişattır. Çünkü bugüne kadar ülkemizde bir takım yönetimler olmuş, bir takım iktidarlar gelmiş, ama köklü*

değişimler bir türlü gerçekleşmemiştir. Önemli olan burada toplumun talep ettiği köklü değişimlerdir. ***Siz onun adına ister devrim deyin, ister fetih deyin.*** *Bir şekilde bu köklü değişimlerin yapılması lazım. Ben köklü değişimlerden yanayım, benim kastettiğim şey budur. Devrimlerin esası şudur, ara devrim olmaz. Bir şekilde 'turuncu devrim', 'pembe devrim', 'sarı devrim' gibi devrimler olmaz. Devrimlerin rengi ya 'yeşildir', ya da 'kırmızıdır'* ***Kastettiğim köklü değişimlerdir****. Devrimin darbe gibi farklı şekilde anlaşılması zaten mümkün değildir.* ***Yeşil devrim zaten halkın anlayacağı bir dildir****. Ben renklerle ifade ettim, renklerin dilini kullandım, anlaşılmıştır."* yanıtını verdiği ileri sürülmüştür.

Davalı partinin savunmasında, konuşmanın gençler ve değişim konusunda yapılmış bir değerlendirme olduğu, konuşmadaki *"Yeşil devrim"*den kastedilenin, iddia makamının dile getirdiği gibi *"Laik cumhuriyete yönelik bir karşı devrimin adı"* değil, değişim ve bunun gençlik için önemini ifade ederken yapılmış bir niteleme olduğu, Abdullah ÇALIŞKAN, *"Kastettiğim köklü değişimlerdir."* demek suretiyle kastını açıklıkla ifade ettiği ve bu ifadesi de iddianamede yer aldığı halde iddia makamının, bunu kendine göre yorumlanması ve anlamlandırmasının hukukun evrensel ilkeleriyle bağdaşmadığı,

Ayrıca, AK Parti Kocaeli milletvekili ve Genel Başkan Yardımcısı Nihat ERGÜN'ün, Abdullah ÇALIŞKAN'ın görüşlerine parti olarak katılmadıklarını, bu ifadelerin partinin görüşlerini yansıtmadığını açıklıkla ifade ettiği, Nihat ERGÜN'ün o konuşmasının ilgili kısmında: *"Biz bir hizmet milliyetçisiyiz, Parti olarak da bir hizmet partisiyiz, bir ideolojik parti değiliz. Toplumu adam etme sevdasında bir partinin üyeleri değiliz biz. Toplumu bir veri kabul ediyoruz. İşte toplum bu. Bu toplumdan etkileniyoruz, günü geldiğinde bu toplumu etkiliyoruz, görüş ve düşüncelerimizle. Bu toplumun var olan problemlerini çözmek ve bunu daha ileriye götürmek için uğraşan bir siyasi partiyiz. Muhafazakâr demokrat bir siyasi partinin üyeleriyiz, gençliğiz, yöneticileriyiz.* ***Muhafazakâr partiler devrimci partiler değildirler. Yeşil ya da kırmızı, önemli değil. Tedricî değişimden yana olan evrimci partilerdir. Değişimden yanayız, yenilikçiyiz. Ama, bu yenilikçilik kökten silen atan, devrimci bir yenilenme değildir. Kendi kendine, doğal süreci içerisinde değişen, bir evrim geçiren bir yenilenmedir. Böyle bir yenilenmeden yanayız. Kökten silip atan bir yenilenmenin toplumu tahrip ettiğini düşünürüz. Böyle bir yenilenme yerine evrimci, birbirinden etkilenerek toplumu ilerleten, mesafe aldıran bir yenilenmenin öncüleri olan muhafazakâr demokrat bir siyasi partinin temsilcileriyiz****. O açıdan, bizim yaklaşımlarımızın radikal olmadığımızı, köktenci olmadığımızı, toplumu adam etme sevdasında olmadığımızı, toplumu bir veri olarak*

kabul ettiğimizi, o veriyle etkileşim içerisinde kâh ondan etkilenerek kâh onu etkileyerek ilerleme kaydetmemiz gerektiğini düşünen bir siyasi partiyiz. Bazı köktenci partiler toplumu beğenmezler, onu adam etmek sevdasındadırlar, kendi hâline bırakırsan ya davulcuya ya zurnacıya gideceğine inanırlar. Onun için, ensesinden devletin sopasını eksik etmemek ve onu hiza istikamete sokmak peşinde koşmuşlardır. Böyle dönemler yaşamıştır Türkiye. Bu dönemlerin Türkiye'de topluma da, siyasete de bir şey katmadığını, kazandırmadığını biz, hepimiz biliyoruz." dediği,

Abdullah ÇALIŞKAN'ın AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi olmadığı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının da iddianamesinde bu yönde bir eylemden söz etmediği,

Abdullah ÇALIŞKAN'ın beyanlarının Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın teminatı altında olup, Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durumun söz konusu olmadığı,

Nitekim Abdullah ÇALIŞKAN'ın Adana'daki konuşmasının, adli soruşturmaya konu olduğu ve yapılan soruşturma sonucunda; yapılan konuşmada suç unsuru bulunmadığı, düşünce ve düşünceyi açıklama hürriyeti kapsamında olduğu tespitle kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiği ve bu kararın da kesinleştiği ifade edilmiştir.

3 Numaralı Eylem: Resul TOSUN

2005 yılı Mayıs ayında, parti grup toplantısında AİHM'nin Leyla Şahin davası hakkındaki kararı ile ilgili olarak; Türban konusunda hükümetin kredisinin bitmediğini, sorun çözülmediği takdirde seçim sonuçlarına yansıyacağını belirterek; *"O nedenle bir an önce halka gidilmesi ve referanduma sunulmasını savunuyorum' dediği, Referandum için Meclis'te gerekli çoğunlukları bulunduğunu hatırlatan Tosun'un, sözlerini* ***'Oligarşik kurumların direnci, toplumsal taleple kırılacaktır. Rusya bile ayakta duramadı. Ezici bir çoğunlukla halk bu yasakları kaldıracaktır.*** *Eğer halk bizim savunduğumuzu yerinde görmezse, bunu halka doğru anlatamamışız derim. Bunu halka anlatmaya çalışırız. Hak bildiğimiz bir şeyden vazgeçecek değiliz"* şeklinde devam ettiği, ileri sürülmüştür.

Davalı partinin savunmasında, İmam Hatip Liseleri Mezunları Derneğince 2005 yılı Mayıs ayında düzenlenen toplantıda yapılan konuşmanın, Hükümetin Leyla Şahin hakkındaki AİHM 4. Dairesi'nin kararının onaylanmasını istemesi üzerine Hükümete yapılan bir eleştiri ve

değerlendirme olduğu, bu açıklamanın, laiklik ilkesine ve Anayasaya aykırı bir yönü bulunmadığı,

Parti Grup Toplantısındaki konuşmasında ise Resul TOSUN'un Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Leyla ŞAHİN kararı hakkındaki değerlendirme, tespit ve eleştirileri ile başörtüsü sorunun çözümüne dair şahsi görüşlerini dile getirdiği,

Kaldı ki Mahkeme kararlarının da demokratik hukuk devletinin gereği olarak eleştirilebileceği, Mahkeme kararlarına uyma zorunluluğunun, onların eleştirilemeyeceği anlamına gelmeyeceği, hiçbir hukuk devletinde iddia makamının, bir kişiyi, mahkeme kararındaki kabulün tersine konuştuğu veya mahkeme kararını eleştirdi diye siyasi yasaklı hale gelmesini talep edemeyeceği,

Ayrıca bu konuşmanın, AK Parti Meclis Grubu toplantısında yapılmış olup, mutlak sorumsuzluk kapsamında ve Anayasa'nın 83'üncü maddesinin teminatı altında olduğu,

Resul TOSUN'un AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi bulunmadığı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının da iddianamesinde bu yönde bir eylemden söz edilmediği,

Resul TOSUN'un beyanlarının Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, Anayasanın teminatı altında olup, Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durumun söz konusu olmadığı, ifade edilmiştir.

4 Numaralı Eylem: Selami UZUN, Hasan KARA

Danıştay 2. Dairesi'nin Aytaç Kılınç'a ilişkin 26.10.2005 gün ve 2004/4051-2005/3366 sayılı kararı ile ilgili olarak;

Adalet ve Kalkınma Partisi Sivas Milletvekili **Selami Uzun**'un; Danıştay'ın verdiği bu karara ***"ancak dehşet denebilir"*** şeklindeki sözleri ile tepki göstererek *"Bu kararı verenler önce dünyaya baksınlar. Dünya istikrar ararken Türkiye yargının eliyle kaosa sürükleniyor"*

Adalet ve Kalkınma Partisi Kilis Milletvekili **Hasan Kara**'nın; *"Danıştay başörtüsü konusundaki yorumu çok genişletiyor. Bu karar artık kamusal alan olayını da geçti. Bunu sokaklara yaymak istiyorlar.* ***Böyle bir karar toplumda infiale neden olur*** *ve vatandaşlarımız üzerinde sıkıntıya yol açar. Peygamberimize yapılan hareket tüm dünya Müslümanlarında tepki oluştururken kendi içimizde birlik olamamak çok acı"*,şeklinde beyanda bulundukları ileri sürülmüştür.

Davalı partinin savunmasında Selami UZUN, Hasan KARA'nın Danıştay 2. Dairesi'nin Aytaç KILINÇ kararı hakkında değerlendirme, tespit ve eleştiride bulundukları, bu açıklamaların, laiklik ilkesine ve Anayasaya aykırı bir yönünün bulunmadığı, Mahkeme kararlarının da demokratik hukuk devletinin gereği olarak eleştirilebileceği, Mahkeme kararlarına uyma zorunluluğunun, onların eleştirilemeyeceği anlamına gelmeyeceği, bir kimse; mahkeme kararını eleştirdi veya mahkemenin kabulüne aykırı tespit ve değerlendirmelerde bulundu diye itham edilemeyeceği ve sırf bu nedenle bir düşünce açıklamasının Anayasaya aykırı hale gelmeyeceği, hiçbir hukuk devletinde iddia makamının, bir kişiyi, mahkeme kararındaki kabulün tersine konuştu veya mahkeme kararını eleştirdi diye siyasi yasaklı hale gelmesini talep edemeyeceği,

Selami UZUN, Hasan KARA'nın AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemi bulunmadığı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının da iddianamesinde bu yönde bir eylemden söz etmediği, bu beyanların Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın 2., 25. ve 26. maddelerinin gereği olarak Anayasanın teminatı altında olduğu ve Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durumun söz konusu olmadığı ifade edilmiştir.

5 Numaralı Eylem: Hasan Cüneyt ZAPSU

Adalet ve Kalkınma Partisi ile Milliyetçi Hareket Partisinin Türbanın Yükseköğretimde serbest bırakılmasına yönelik Anayasa ve yasa değişiklikleri önerilerini müzakereye başladıkları süreçte AKP'nin Kurucu ve halen Merkez Karar Yönetim Kurulu üyesi olup Başbakan Recep Tayip Erdoğan'ın danışmanlığı görevini yürüten **Hasan Cüneyt ZAPSU**'nun, Dünya Ekonomik Forumu için gittiği İsviçre'nin Davos kentinde gazetecilerle yaptığı sohbet toplantısında *"…Yok efendim şu kanun.. Bana ne kanundan? İnsan yapmış kanunu, değiştirirsin kanunu.."* şeklinde konuştuğu, türbanın liseye, ilkokula ineceğine dair korkular olduğunu belirten Zapsu sözlerine devamla ***"…Kamuda da oldu diyelim. Sonunda ne olacak? Korkulan nedir? Şeriat… Türkiye'ye hiçbir şey olmaz. İsterse kamuda da olsun, bana ne? 700 sene Osmanlı şeriat ile idare edilmiştir.*** *Türk halkı Yunus Emre ve Mevlana ile büyümüştür. 'şeriat gelecek, Türkiye işte İran gibi olacak' gibi şeyler… Bunlar tarih okumuyorlar.."* biçiminde konuştuğu,

Yine 5 Mart 2008 günü Almanya dönüşü uçakta gazetecilerin türbana ilişkin Anayasa değişikliği kapsamındaki tartışma ve gelişmeleri sormaları üzerine; *"…Türban takanların sadece yüzde 50'si inancı yüzünden takıyor deseniz*

bile, bu yüzde 50'ye 'türbanını çıkar demek, sokaktaki kadına donunu çıkar' demekten farksızdır" demiş, devamla *"…Türkiye de türban nedeniyle şişmiş bir balon oluştu. Erdoğan, üniversitelerde türbana izin vererek bu balonun patlamasını önledi, (…) Türkiye'de her zaman din istismarı yapan partiler olmuştur. 'hatta bizimkiler bile yapmıştır, Ama dini öcü olarak göstermeye çalışarak siyasi prim yapmaya uğraşan partiler de var."* biçiminde beyanda bulunduğu ileri sürülmüştür.

Hasan Cüneyt ZAPSU'nun konuşmasında; pek çok siyasi, akademisyen, sivil toplum örgütü, gazeteci veya yazarın yaptığı gibi türban takanlarla ve türban sorunuyla ilgili değerlendirme ve tespitlerde bulunduğu,

Ayrıca Hasan Cüneyt ZAPSU'nun bu değerlendirmeleri, konuşmanın yapıldığı sırada MKYK üyeliğinden istifaen ayrılması nedeniyle AK Parti adına değil, şahsı adına yaptığı, şahıs adına yapılan konuşmalarla parti arasında illiyet bağı kurulup sorumluluk cihetine gidilmesinin hukuka aykırı olduğu,

Hasan Cüneyt ZAPSU'nun AK Parti'nin laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi ile ilgili bir eylemlerinin bulunmadığı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının da iddianamesinde bu yönde bir eylemden söz etmediği, bu beyanlarının Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın 2., 25. ve 26. maddelerinin gereği olarak Anayasanın teminatı altında olduğu ve Anayasa'nın 69'uncu maddesine aykırı bir durumun söz konusu olmadığı ifade edilmiştir.

Adalet ve Kalkınma Partili Yerel Yöneticiler Hakkında

1 Numaralı Eylem: Mustafa TARLACI

Dinar İlçesi'nin ilahiyat kökenli Belediye Başkanı Adalet ve Kalkınma Partili Mustafa TARLACI'nın, 2005 yılı Ramazan ayı boyunca 8 camide teravih namazı kıldırdığının öne sürülmesi üzerine Valiliğin, buna izin veren 8 cami imamı hakkında soruşturma açtırdığı, ileri sürülmüştür.

Davalı partinin savunmasında, Mustafa TARLACI'nın teravih namazı kıldırdığı doğrudur. Mustafa TARLACI İlahiyat Fakültesi mezunu olup, cami cemaatinin teklifi üzerine namaz kıldırdığı, idarenin bu konuda sessiz kalmayıp gerekli yaptırımları uyguladığı, ceza davasından ise beraat ettiği, ancak iddia makamının, Mustafa TARLACI hakkında yapılan tahkikat, yargılama ve karardan iddianamesinde hiç bahsetmediği, iddiasının ekleri arasında ise tahkikat aşamasına ve yargılamaya dair belgelerin hiç birisine yer vermediği, dolayısıyla lehte ve aleyhte delil toplama yükümlülüğü ve

görevini ihlal ettiği, başka yerlerde yürütmenin eylemlerinden dahi hukuka aykırı bir biçimde Ak Parti'yi sorumlu tutan iddia makamının, bu olay karşısında idarenin harekete geçip uyguladığı yaptırımlara hiç değinmemesi ve bunu Ak Parti lehine bir delil olarak kullanmamasının oldukça manidar olduğu, Mustafa TARLACI hakkındaki yargılamalar sonuçlanmaksızın yasaklılığının istenmesinin masumiyet ilkesinin ihlali olduğu, kaldı ki AK Parti, bazı parti üyelerinin ve belediye başkanlarının parti politikalarıyla uyuşmayan kişisel görüşlerini benimsemediği gibi, özellikle yerel yönetimlerin faaliyetlerinde parti politikalarına aykırı tutum ve davranışlardan kaçınılması gerektiğine dair genelgeler yayınlamış olması nedeniyle eylemin partiye isnat edilmesinin mümkün olmadığı ifade edilmiştir.

2 Numaralı Eylem: Hasan BALAMAN

AKP'li Isparta Belediye Başkanı Hasan BALAMAN'ın Isparta Müftülüğü tarafından düzenlenen 'Hafızlık Taç Giyme Töreninde' yaptığı konuşmada; "*… böyle bir şey olmaz. Yasak her yerden kalkmalı (…) başörtülü bir kadın da belediye başkanı, daire başkanı olabilmeli (…) imam hatipli bir kişinin hırsız veya uğursuz olduğu görülmemiştir.*" dediği, iddia edilmiştir.

Davalı partinin savunmasında bu konuşmanın basında maksadı aşar bir biçimde yer alması üzerine Belediye Başkanının, "Şahsi görüşlerimin mensubu bulunduğum partinin görüşleriymiş gibi değerlendirilmesi şahsımı üzmüştür." ifadeleriyle, bu konuşmanın, mensubu olduğu partinin görüşlerini yansıtmadığını ve şahsi görüşleri olduğunu açıkça ifade ettiği, bir Belediye Başkanının, "Şahsi görüşümdür." diye tanımladığı bir açıklamadan Ak Parti'nin sorumlu tutulmasının, hukukun genel ilkeleri ve Anayasada ifadesini bulan hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu,

Ayrıca bu konuşmanın basında yer alması üzerine Ak Parti Yerel Yönetimlerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı Hüseyin TANRIVERDİ, söz konusu konuşma metni, CD'si veya bu konuya dair açıklamaları derhal Ak Parti Yerel Yönetimler Başkanlığına gönderilmesini bir yazıyla istendiği ve bir inceleme başlatıldığı, bu, Ak Parti'nin konuşma nedeniyle tavır koyduğu ve konuşmayı benimsemediğinin açık bir delili olduğu,

Öte yandan AK Parti, Belediye Başkanlarının parti politikalarıyla bağdaşmayan görüşlerini ve faaliyetlerini benimsemediği, bu nedenle Belediye Başkanları ve bazı parti üyelerinin parti politikalarıyla uyuşmayan kişisel görüşlerini benimsemediği açıklıkla ifade etmiş ve özellikle yerel

yönetimlerin faaliyetlerinde parti politikalarına aykırı tutum ve davranışlardan kaçınılması gerektiğine dair genelgeler yayınladığı,

Nitekim, AK Parti Yerel Yönetimler Başkanlığı, 2006 yılı Mayıs ayında bazı basın ve yayın organlarında yer alan "AK Partili belediyelerin kültürel faaliyetler çerçevesinde dağıttığı kitaplara ilişkin tartışmalar" nedeniyle, ekte de sunulan ve basın ve yayın organlarında yer alan 24.5.2006 tarih, yyön/81.07./2006-1696 sayı ve "Kültürel Amaçlı Toplantılar ve Yayınlar" konulu genelgeyi bütün AK Parti'li belediye başkanlarına gönderildiği,

Bu genelgenin partinin bu tür konularda ne kadar hassas olduğunu açıkça ortaya koyduğunu, parti ile ilgili olarak kıyıda köşede kalmış, çoğu defa tek bir gazetede yer alan, asılsız veya tahrif edilmiş haberlerin yoğun bir şekilde kullanıldığı bir iddianamede, neredeyse tüm gazetelerde yer alan bu genelgenin görmezlikten gelinmesinin subjektif ve iyi niyet kurallarıyla bağdaşmayan bir yaklaşımın göstergesi olduğu,

Kaldı ki Hasan BALAMAN'ın bu beyanının Anayasaya aykırı bir eylem olmayıp, aksine Anayasa'nın tanıyıp teminat altına aldığı "Düşünce ve kanaat hürriyeti" (Anayasa, m. 25) ve "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" (Anayasa, m. 26) kapsamında olup, "Demokratik hukuk devleti" (Anayasa, m. 2) olmanın gereği olarak Anayasanın teminatı altında olduğu ifade edilmektedir.

Diğer Eylemler

1. MEB Merkezi Sınav Yönetmeliği

Milli Eğitim Bakanlığının (MEB), Şubat 2002 tarihli Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan Merkezi Sistem Sınav Yönergesi'ni yenileyerek Ortaöğretim Kurumları Sınavı (OKS), devlet parasız yatılılık ve bursluluk, açık öğretim okulları, motorlu taşıt sürücü adayları sınavlarıyla resmi, özel kurum ve kuruluşlarla imzalanan protokollere göre yapılan seçme, yerleştirme, atama, görevde yükselme, unvan değişikliği ve benzeri sınavlarla ilgili esasları yeniden düzenlediği, mevcut yönergede MEB'in yaptığı merkezi sınavlara adayların girebilmesi için *'baş açık'* olması gerektiği belirtilirken, Mayıs 2006-2584 sayılı Tebliğler dergisinde yayımlanan 19.4.2006 gün ve 5855 sayılı Merkezi Sistem Sınav Yönergesi'nde bu ifadenin kaldırıldığı, mevcut Yönergenin 10/ı maddesinde yer alan ***"Tüm sınav görevlilerinin, yürürlükteki mevzuata uygun kılık ve kıyafet ile görevlerine gelmelerini, örgün ilk ve orta öğretim kurumlarında öğrenim gören adayların merkezi sistem sınavlarına <u>başı açık,</u> temiz, düzenli ve aşırılığa kaçmayan bir***

kıyafetle girmelerini sağlamak" maddesi, yeni Yönergenin 11/i maddesi ile ***'Adayların temiz, düzenli ve aşırılığa kaçmayan bir kıyafetle sınava girmelerini sağlar'*** ifadesiyle değiştirildiği,

Eğitim-İş'in, Milli Eğitim Bakanlığının 19.4.2006 gün ve 5855 sayılı Merkezi Sistem Sınav Yönergesi'nin 11/i hükmünün iptali amacıyla açtığı dava sonucu, Danıştay 8. Dairesinin 3.8.2006 gün ve 2006/3481 Esas sayılı hükmü ile *"Kararda, dava konusu yönerge ile yürürlükten kaldırılan Milli Eğitim Bakanlığı Merkezi Sınav Yönergesinin, Sınav Görevlileri ve Sorumları başlıklı 10. maddesinin Bina Sınav Komisyonu Kuruluşu ve Görevleri bölümünün (ı) bendinde yer alan; "Tüm sınav görevlilerinin, yürürlükteki mevzuata uygun kılık ve kıyafet ile görevlerine gelmelerini, örgün ilk ve orta öğretim kurumlarında öğrenim gören adayların merkezi sistem sınavlarına başı açık, temiz, düzenli ve aşırılığa kaçmayan bir kıyafetle girmelerini sağlamak" hususunun bina sınav komisyonunun görevleri arasında sayıldığı, dava konusu olan ve eski düzenlemeyi yürürlükten kaldıran yeni yönergede aynı başlığı düzenleyen 11. maddesinin (i) bendinde ise, Sınav Komisyonuna "sınava başı açık" girilmesinin sağlanması görevinin yüklenmesinin eksik bırakıldığı, yeni yönergeden "başı açık" ibaresinin "çıkarılarak soyut ve genel ifadelere" yer verilmesinin,"* hukuka aykırı bulunduğu gerekçesiyle sözü edilen yönergenin 11/i maddesinin iptaline karar verdiği,

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun, Danıştay 8. Dairesi'nin kararına MEB'in yaptığı itirazı da reddettiği, iddia edilmiştir.

Davalı partinin savunmasında İddia ile ilgili olarak sözlü savunmada söz konusu yönergede değişiklilik yapılmasının birer yürütme organı tasarrufu olduğu ve bu hususları iddianameye koymanın açık bir Anayasa ihlali olduğu ifade edilmiştir.

Danıştay kararlarının incelenmesinde; Danıştay 8. Daire tarafından 3.8.2006 günlü, 2006/3481 Esas sayılı kararı ile yürütmenin durdurulmasına karar verdiği, 24.12.2007 günlü, 2006/3481 Esas ve 2007/7214 Karar sayılı kararıyla da aynı konu hakkında Daire tarafından dava konusu Yönerge hükmü hukuka aykırı bulunarak iptal edilmiş bulunduğu gerekçesiyle bu davada anılan bendin iptal istemi hakkında karar verilmesine yer olmadığına kararı verildiği, kararın içeriğinden iddiaya konu yönerge hükmünün Danıştay Sekizinci Dairesinin 3.12.2007 günlü, 2006/2970 Esas ve 2007/6565 Karar sayılı kararıyla iptal edildiği anlaşılmıştır.

2. Milli Eğitim Bakanlığı Açık Öğretim Lisesi Yönetmeliği

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan 14.12.2005 gün ve 26023 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren *"Milli Eğitim Bakanlığı*

*Açık Öğretim Lisesi Yönetmeliği"*nin amaçlarının açıklandığı 5/a maddesinde; *"İlköğrenimini tamamlayan, ancak orta öğretime devam edemeyenler ile orta öğretimden ayrılan, mezun olan ve yüksek öğretimden ayrılan veya mezun olanlara farklı alanlarda öğrenim görme fırsatı vererek eğitim-öğretim imkanı sağlamak"*, Diploma başlıklı 35. maddesinde; *"Lise'den mezun olanlara, bitirdikleri program türüne göre diploma verilir."* Kılık ve kıyafet başlıklı 45. maddesinde *"Sınavlarda kılık-kıyafetin, öğrencinin rahatlıkla tanınmasını sağlayacak şekilde sade ve temiz olması esastır."* hükümleri getirilmiş, böylece açık öğretimin kural, örgün öğretim ise istisna haline getirilerek, meslek lisesi mezunlarına (imam-hatip lisesi) çift diploma edinmeleri suretiyle üniversiteye girişte 1999 yılından beri uygulanan meslek liseleri ve düz lise mezunları arasında uygulanan katsayı uygulamasının bertaraf edilmesi imkânının sağlandığı, ayrıca öğrencilerin türbanlı, sakallı olarak derslere devam etmeleri olanağının tanındığı,

Bahsedilen Yönetmeliğin bazı maddelerinin iptali ve yürütmesinin durdurulması istemiyle Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı ve Eğitim-Sen'in Danıştay 8. Dairesine dava açtıkları,

Danıştay 8. Dairesi Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının açtığı davada 7.2.2006 tarihli karar ile dava konusu edilen Yönetmelik maddelerinin yürütmesini durdurduğu, 7.3.2007 gün ve 2005/6384 Esas, 2007/1259 sayılı karar ile de Yönetmeliğin 5/a, 15/b-c, 18/c, 20/b-e, 25/2, 26/b, 26/son paragraf, 32/2 ve geçici 4. maddelerini iptal ettiği, Eğitim-Sen tarafından açılan davada da 7.3.2007 gün ve 2005/6465 Esas, 2007/1257 sayılı karar ile; Yönetmeliğin 5/a, 15/b-c, 20/b-e, 25/2, 26/b ve son paragraf, 32/2 ve geçici 4. maddenin iptaline karar verildiğinden yeniden karar verilmesine yer olmadığına, 22, 45, 46/1, 35/d, 41. maddelerinin ise iptaline karar verdiği,

Milli Eğitim Bakanlığının, Danıştay 8. Dairesinin 7.2.2006 tarihinde verdiği Yönetmeliğin dava konusu edilen maddelerinin yürürlüğünün durdurulması kararını etkisiz kılmak amacıyla 1.3.2006 tarihinde, Yönetmeliğin yayımlanmasından sonra açık öğretim liselerine kayıt yaptıranların kazanılmış haklarının korunacağını duyurduğu, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı bu idari işlemin de hukuka aykırı bulunduğu gerekçesiyle yürütmesinin durdurulması ve iptali istemiyle açtığı davada Danıştay 8. Dairesi 7.6.2006 gün ve 2006/2349 Esas, 2006/1249 Karar sayılı hükümle ile 1.3.2006 tarihli işlemin de yürütmesinin de durdurulmasına karar verdiği,

Buna karşın, 24.6.2007 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı'nca (MEB) düzenlenen açıköğretim lisesi sınavlarına bazı öğrencilerin türbanla katıldıkları,

Alanya'daki Açık Lise sınavlarına türbanla girenleri rapor eden ve buna izin veren okul müdürleri hakkında suç duyurusunda bulunan 3 öğretmen hakkında Antalya Milli Eğitim Müdürlüğünce soruşturma açıldığı, konuyu araştıran Milli Eğitim Müdürlüğü Müfettişleri, şikayete konu olan müdürler için yapılacak herhangi bir işlem olmadığına karar verdikleri, Alanya Kaymakamlığının da müfettiş raporları doğrultusunda şikayetin işleme konulmaması yönünde karar aldığı, bunun üzerine Antalya Milli Eğitim Müdürlüğünün şikayetçi olan 3 öğretmen için 'toplu dilekçe verdikleri iddiasıyla' valilikten soruşturma izni aldığı, öğretmenler hakkında görevlendirilen müfettişlerce soruşturmaya başlandığı,

Sözlü savunmada bu yönetmeliklerin yürütme organı tasarrufu olması nedeniyle partiye isnat edilemeyeceği ifade edilmiştir.

3. Anayasa Değişikliği

Türbanın yükseköğretim kurumlarında serbestçe takılmasına olanak sağlamak üzere Anayasanın 10'ncu ve 42'nci maddelerinde değişiklik yapılmasını içeren kanun teklifinin Adalet ve Kalkınma Partisi ile Milliyetçi Hareket Partili milletvekillerinin imzalarıyla, aynı amaca yönelik olarak 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunun Ek 17'nci maddesinde değişiklik yapılmasına dair kanun teklifinin ise her iki partili yedi milletvekilinin imzalarıyla 29.01.2008 ve 30.01.2008 tarihlerinde TBMM'ne sunulduğu, 2547 sayılı Kanun'da değişiklik yapılmasına ilişkin kanun teklifinde Adalet ve Kalkınma Parti Milletvekilleri Bekir BOZDAĞ, Sadullah ERGİN, Nurettin CANİKLİ, Mustafa ELİTAŞ ve Nihat ERGÜN'ün imzalarının bulunduğu ileri sürülmüştür.

Davalı partinin savunmasında şu görüşler dile getirilmiştir:

"İddia makamı, iddianamede olduğu gibi esas hakkındaki görüşünde de Anayasanın 10 ve 42'nci maddelerindeki değişiklikler ile Yükseköğretim Kanununun Ek 17'nci maddesine ilişkin değişiklik önerisini, "Avrupa kamu düzeniyle bağdaşmayan şeriatı yerleştirme amacıyla çoğulcu demokrasinin araçlarından yararlanarak işlenen eylemler" kapsamında kabul etmektedir (s.17). Bu iddianın hukuki hiçbir dayanağı yoktur. Birincisi söz konusu Anayasa değişiklikleri ve kanun teklifi birer yasama işlemi olup partimiz tüzelkişiliğine isnat edilemez. Nitekim bu Anayasa değişiklikleri partimiz milletvekilleri yanında diğer partilere mensup milletvekillerinin de oyları ile

TBMM üye tamsayısının dörtte üçlük çoğunluğunun oyuna ulaşarak kabul edilmiştir.

İkinci olarak, bir an için bu yasama işleminden dolayı iktidar partisinin hukuken sorumlu tutulabileceği kabul edilse bile, söz konusu Anayasa değişikliklerinin laikliğe aykırı olduğu ve "şeriatı yerleştirme amacıyla" çıkarıldığı söylenemez. Bu değişikliklerin amacı yükseköğretim düzeyinde fırsat eşitliğini hayata geçirmek ve özgürlüklerin alanını genişletmektir. Türkiye'de de kanuni dayanaktan yoksun bulunan ve Avrupa'nın hiçbir ülkesinde rastlanmayan üniversitelerdeki kılık kıyafet yasağını kaldırmaya yönelik bir yasama tasarrufunu "Avrupa kamu düzeniyle bağdaşmayan" bir siyasi projenin parçası olarak sunmak akıl, mantık ve gerçekliğe aykırıdır.

Üçüncüsü, bu gerçekliklere rağmen, Anayasa Mahkemesi 5 Haziran 2008 tarihli kararıyla söz konusu Anayasa değişikliklerini iptal etmiştir. Mahkemenin denetim yetkisinin sınırı ve bu kararın içeriği hakkında itirazlarımız saklı kalmak üzere, iddianameye cevabımızda da vurguladığımız gibi iktidar partisinin tüm işlemleri yargısal denetime tabidir. Her ne kadar İddianamede ve esas hakkındaki görüşte demokrasiye yönelik en büyük risk olarak bu anayasa değişiklikleri gösterilmiştir. Esasen bu açıdan bakıldığında Başsavcının partimiz hakkında açılan kapatma davasında en önemli delil olarak sunduğu ve bir gazeteciyle yaptığı mülakatta davanın açılmasının temel sebebi olarak gösterdiği bu Anayasa değişiklerinin iptal edilmiş olması, bu davanın en önemli dayanağını da ortadan kaldırmış bulunmaktadır. Dolayısıyla, yasama faaliyetlerinden dolayı bir partinin sorumlu tutulamayacağı görüşümüzün aksini ileri süren Başsavcılığın mantığıyla düşündüğümüzde, Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra partimizin laikliğe aykırı eylemlerin odağı olduğu iddiası çökmüştür."

ESASIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı kapatma isteminde özetle;

Laikliğin gerek Anayasa Mahkemesi, gerekse İHAM'ne göre, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin değişmez ve temel ilkelerinden birisi olup; hukuk ve insan haklarına verilen önem ile aynı karede yer aldığı;

Türkiye'deki laisizmin, batıdakinden farklı ve yaşamsal bir yapıya sahip bulunması, toplumca içselleştirilmesi nedeniyle Türkiye'nin bu tehdit ve tehlikeler karşısında gerekli koruma önlemlerini alma hakkı bulunduğu, bu noktada davalı partinin dinsel simgelere getirilen yasağın sadece Türkiye ile

sınırlı olduğuna ilişkin iddiasının yanıltıcı olduğu, batıda da her devletin kendi toplumunun kamu düzeninin gereklerine göre tedbirler almak ve uygulamak durumunda olduğu, nitekim Avrupa'da en fazla Müslüman nüfus barındıran devletlerden Fransa'nın da türbanı okullarda ve kamusal alanda yasakladığı, türbanın Almanya'da bazı eyaletlerde yasaklandığı, diğer bazı eyaletlerde de yasaklanmasının tartışıldığı, İsviçre ve Belçika'da da benzer yasakların bulunduğu ve en son İspanya ve Hollanda'da türbanın belli alanlarda yasaklanmasına karar verildiği;

Siyasal İslam'ın, yalnızca kişi ile tanrı arasındaki alanla sınırlı kalmayıp, devlet ve toplum düzenini de kapsamına alma iddiasında olmakla, totaliter olduğu, dolayısıyla Türkiye Cumhuriyetinde siyasal İslam'ı esas alan partilerin Avrupa'daki Hıristiyan demokrat partilerle benzerliğinin söz konusu olmadığı,

Türkiye'de siyasal İslamcı akımların ve aynı esasa dayalı politikalarıyla davalı siyasi partinin nihai amaçlarının hukuk devleti yerine, dini esaslara dayalı bir devlet sistemi kurmak (şeriat) olduğu, bu amaca ulaşıncaya kadar "takiyye" yöntemini kullanacakları kendi ifadeleriyle açıkladıkları, tabanlarından gelen baskı karşısında sabır ve itidal tavsiyelerinin bunun işareti olduğu, oysa şeriat düzeninin Anayasa, İHAS ve buna bağlı olarak Avrupa kamu düzeni ile hiçbir biçimde bağdaşmadığı,

Bu yolda siyasal İslam'ın ya da Türkiye'ye giydirilmek istenen "ılımlı İslam" modelinin bir şeriat devletine dönüşmesinin ve gerekirse bu yolda İslami terörün de kullanılmasının uzak bir olasılık olmadığı, bölgemizde bunun örneklerinin bulunduğu,

Şeriatın statik kurallar bütünü olması nedeniyle, özü itibarıyla da baskıcı olduğu ve demokrasi, insan hakları düşüncesiyle bağdaşmadığı, Anayasanın şeriatı amaçlayan partileri yasaklamasının, nasyonal sosyalist veya faşist partilerin yasaklanması kadar hukuka uygun olduğu; davalı parti ileri gelenlerinin Cumhuriyet öncesi döneme vurgu yapmalarının şeriatı amaçladıklarını gösterdiği, dinsel bir simge olan başörtüsünün yükseköğretimde serbest bırakılmasının, imam hatip okullarının sayısının arttırılmasının ve katsayı sisteminin kaldırılmasının İslam için bir pozitif ayrımcılık olduğu,

Laik devletin, yapısı ve değerleriyle dini hüküm ve kurallara bağımlı olmayan, bilimin esaslarına uygun ve din kurallarından bağımsız olarak her türlü düzenlemeyi yapabilen, din kurallarının yasa koyucuyu sınırlamasına izin vermeyen devlet olduğu halde, insanların laik olamayacağı ve laikliğin

devletin niteliği olduğu ileri sürülerek laiklik ilkesinin hukuksal yerinden uzaklaştırıldığı, inançsızlık-inanca dayalı bir ayrımcılık oluşturmanın amaçlandığı, türban yasağının hak ve özgürlüklerin kullanılmasını engelleyen zulüm ve zorbalık olarak gösterilmesinin kamu düzenini bozan eylemler olduğu, çeşitli yüksek mahkeme başkanlarının bu duruma dikkat çektiği,

Katili affetme yetkisinin maktulün varislerine ait olması gerektiği söylemiyle çok hukukluluğun ve şeriat düzeninin amaçlandığı,

Gösterilen delillerin, Anayasanın 10. ve 42'nci maddelerinin laiklik ilkesinin özüne dokunmak amacıyla değiştirildiğini kanıtladığını,

Davalı partinin, başta laiklik olmak üzere Cumhuriyetin bütün kazanımlarına karşı mücadeleyi esas alan, Milli Nizam Partisi, Milli Selamet Partisi, Refah Partisi ve Fazilet Partisi çizgisinin devamı niteliğinde siyasi bir oluşum olduğu, ancak bu partilerin geçmişte kullandıkları radikal, anti-laik eylem ve söylemleri nedeniyle hukuki koruma görmemeleri ve bazılarının kapatılmaları gözetilerek, tarihi deneyimden ders alan bir grup tarafından kurulduğu, şeriat hedefine ulaşmada, demokrasiyi bir araç gören bu zihniyetin, "gerçek amacını doksanlı yıllardan sonra dünyada küreselleşmenin merkez güçlerinin ülkemiz ve bölge ülkeleri için ürettiği 'ılımlı İslam' ideolojisi ve onun siyasi hedefi 'Büyük Ortadoğu Projesi'nin (BOP) eşbaşkanları sıfatıyla söylemlerini insan hakları, demokrasi, din ve vicdan özgürlüğü, öğrenim hakkı gibi asıl referansları olan şeriatla hiç bağdaşmayan kavramların arkasına gizlenerek" gösterdikleri, takiyyenin yeni dönemde siyasal yöntemleri olduğu,

Davalı partinin özellikle 22 Temmuz 2008 seçimlerinden sonra, alınan oy oranının etkisi ve cüretiyle toplumu İslam devletine dönüştürecek projelerini önce yeni bir Anayasa taslağı hazırlamak sonra da türbanı gündeme getirmek suretiyle laiklik ilkesini hedef alarak adım adım gerçekleştirmeye başladığı,

Yapılan araştırmalara göre dinsel taassubun simgesi olan türbanın kadınlar için temel bir sorun olmadığı dikkate alındığında, davalı partinin asıl amacının, iddia edildiği gibi öğrenim özgürlüğünün önündeki engelleri kaldırmak olmadığı, türban sayesinde eğitim ve öğretim alanından başlamak üzere, tüm kamusal alanı ve toplumsal yaşamı dinselleştirmek ve giderek laik devleti ortadan kaldırmak olduğu,

Din ve vicdan özgürlüğünün yüksek öğretim kurumlarında türbanı kapsamadığı, yargı kararlarında, doktrinde, çağdaş düşünsel ve felsefi

düzlemde tartışmasız olduğu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarına göre türbanın üniversitelerde yasaklanabileceği,

Kadın özgürlüğü ve Cumhuriyetin temel ilkelerine karşı çıkmanın siyasal bir simgesine dönüştürülen ve temel bir hak algısıyla topluma sunulan türbanın toplumu topyekûn teokratik bir düzene dönüştürecek karşı devrimin en önemli anahtarı olduğu, giderek tüm alanlara yayılacağı, ertesinde başka bazı anti laik talepleri de bir hak algısıyla ve yeni "mutabakat süreçleriyle" toplumun gündemine taşınacağı davalı parti yetkililerince de şüphesiz bilindiği, nitekim gelişmelerin de bunu gösterdiği,

Örnekleri daha önce de yaşanan benzer olaylar karşısında siyasi iktidarın bu kurumların başına atadığı kendi dünya görüşlerine yakın baştabip, okul müdürü vb. idareciler soruşturmaları göstermelik, sudan gerekçelerle savsakladıkları, adeta kamu kurumlarında türbanlı görevlilerin çalışmasını teşvik ettikleri ve cesaretlendirdikleri,

Bir özgürlük algısıyla topluma sunulan türbana karşılık ülkemizde kadınların yoksulluk ve aşırı dinsel taassup nedeniyle ataerkil erkek egemenliğine tabi oldukları, bu ve benzeri nedenlerle yüksek öğretim hakkından yararlanamadığı, davalı parti bütün bu sorunlara aklın ve bilimin, Cumhuriyetin laik eğitim politikalarının yol göstericiliğinde çözümler üretmek yerine, tarihteki tüm köktendinci hareketler gibi toplumu çağın gerisine götürmek ve dönüştürmek noktasında yargı kararlarında siyasal simge olarak kullanıldığı belirtilen türbanı araç olarak kullandığı, oysa insanlığın aydınlanma sürecinin dinin toplumsal yaşamın tüm alanlarındaki egemenliğine karşı verilen ve insanın vicdanına yükseltilmesiyle sonuçlanan bir süreç olduğu, aklın egemen kılındığı bu süreçte kadının da dini taassubun koyu karanlığından kurtarılıp özgürleştirilmesi ve insan denilen varlığın diğer eşit bireyi haline gelmesinin sağlandığı, bugün davalı partinin toplumu dönüştürmek yolunda bir siyasal simge olarak kullandığı türbanın, aslında kadının tarihi özgürleşme mücadelesini ve Cumhuriyetin laik kazanımlarını yok sayacak bir araç olduğu,

Davalı parti yöneticileri ve üyelerinin, yargı organlarının belirlediği hukuksal tespitler karşısında türbanı serbest bırakmanın mümkün olmadığını kavradıklarından, takiyye yöntemiyle halkın dinsel inançlarını kullanarak, türbanın bir insan hakkı olduğunu, eğitim kurumlarında ve kamuda serbest olması gerektiğini ileri sürüp, bu konuda tabanlarının beklentilerini canlı tuttukları, mutabakat söylemleriyle tabanlarını besleyip gelen baskıyı frenlerken bir yandan da türban, imam hatip liseleri, kuran

kursları gibi konularda sürekli laik sistemi eleştirerek halkın bir bölümünü Devlet'e karşı kışkırttıkları, toplumu tehlikeli bir çatışmaya, laik-anti laik kamplaşmalara sürükledikleri, mutabakat arayışına Milliyetçi Hareket Partisinden yanıt bularak türbanın yüksek öğretim kurumlarında serbestçe takılabilmesine olanak sağlayacak Anayasa ve yasa değişikliklerinin ilk adımını attıkları,

Yargı kararlarına karşın türbanı özgürlük sorunu olarak göstermeyi ve sunmayı; türbanı ılımlı İslam olan şer'i hukuk sistemine yönelik atılan adımlar zinciri içerisinde görmek gerektiği,

Davalı siyasi partinin tüm eylem ve söylemlerinin, ilk aşamada İslami kural ve değerlerin ön planda tutulduğu ve referans olarak alındığı bir İslam toplumunu oluşturmak, ortaya çıkacak bu ılımlı model arkasından, hukuksal düzenlemeleri de gerçekleştirerek şeriata adım atmak kast ve amacını içerdiği,

Anayasa değişikliğine ilişkin teklifin gerekçesi ile Anayasa Komisyonunun raporu kapsamından ve 2547 sayılı Yasanın Ek 17. maddesinin değiştirilmesine ilişkin teklif metni ile gerekçesinden yükseköğretim kurumlarında türban-başörtüsü ile öğretim yapılmasının amaçlandığının açıkça anlaşıldığı, bu çerçevede yapılan konuşmalarda devleti ve toplumu dönüştürme kararlılığı ve bu uğurda neleri göze aldıklarının görüldüğü, ölüm ve idam çağrıştırmalarıyla halkın bir kısmını laik devlet aleyhine kışkırtıcı tavırlarını sürdürdükleri, aynı üsluplarının Anayasa Mahkemesinin Cumhurbaşkanı seçiminde toplantı yeter sayısının 367 olması gerektiği yönündeki kararını, *"Bu bitmedi, çok konuşulacak.* ***Bu yargı için bir talihsizliktir, yüz karasıdır.****(…) Açık net ortada olduğu halde zorlamayla, dayatmayla bu karar verilmiştir"* gibi sözlerle eleştirerek çoğulcu demokrasinin güçler ayrılığı ilkesine dayandığı gerçeğini adeta reddederek totaliter bir anlayışın savunuculuğunu yapmalarında görüldüğü,

Davalı partinin 3 Kasım 2002 genel seçimlerinde oyların % 34.28'ni alarak iktidar olduğu süreçte; türban, imam hatip liseleri ile katsayı ve eğitimin dinselleştirilmesi konularında toplumda mutabakatın sağlanması, kurumlarla mutabakatın sağlanması, TBMM'de mutabakatın sağlanması gibi kavramlarla gündemi sürekli sıcak tutarak anılan kavramları siyasete alet ettiği ve laik cumhuriyet ilkesini zayıflattığı, "mutabakat sürecinin" tamamlandığına kanaat getirdiğinde, nihai amaçlarına ulaşabilmek için 22 Temmuz 2007 genel seçimlerin hemen akabinde hazırlattığı yeni bir anayasa taslağını toplumun gündemine taşıdıkları, gelen tepkilerin yoğunlaşması ve yeni bir anayasa yürürlüğe sokmanın alacağı süreç düşünülerek,

çalışmaların bitmesi beklenilmeden mevcut Anayasanın 10. ve 42'nci maddelerinde değişiklik yapmak suretiyle türbanın yüksek öğretim kurumlarına girmesinin yolunu açmaya çalıştığı, bu suretle laik devlet ilkesinin eğitim kurumlarından başlayarak tasfiyesi sürecini hızlandırdıkları, Partinin bağlı kuruluşları gibi faaliyet gösteren bazı sivil toplum kuruluşlarının buna destek verdiği,

Danıştay 2'nci Dairesinin türban konusuna ilişkin 26.10.2005 günlü, 2004/4051 E, 2005/3366 K. sayılı kararıyla ilgili olarak gösterilen tepkilerin ardından bir gazetede Danıştay Kararını veren Daire üyelerinin resimlerinin yayınlanmasından kısa bir süre sonra da, 17 Mayıs 2006 günü "Alparslan Arslan" adındaki bir köktendincinin Danıştay'ın 2'nci Dairesine müzakere sırasında silahlı saldırıda bulunduğu, Üye M. Yücel Özbilgin'i öldürdüğü, diğer yargıçları da ağır yaraladığı, olayın sanıklarının yargılanıp kararın verildiği 13.02.2008 tarihli karar duruşmasında sanıklardan Alparslan Arslan'a son sözü sorulduğunda, *"Genel Kurmay şeriatın önüne geçmeye çalışmasın, Abdullah Gül'den, Başbakan Erdoğan'dan ve imanlı kişilerden Türkiye'de şeriatı ilan etmelerini istiyorum, yoksa kan dökülür."* diğer sanık Osman Yıldırım'ın da Atatürk'ü kastederek, *"O İngiliz piçinin kurduğu cumhuriyeti başınıza yıkacağız, benim yegane görevim cumhuriyeti yıkıp 2'nci Osmanlı Devletini kurmak."* ve bunun gibi sözler ve hakaretlerde bulundukları, sanıkların son duruşmadaki bu sözleri bile eylemi hangi saiklerle yaptıklarını, laikliği savunanları ve laik Cumhuriyeti bekleyen tehlikeleri göstermeye yeterli olduğu,

Davalı Partinin söylemleri incelendiğinde Cumhuriyet devrimlerinin ve özellikle laiklik uygulamalarının ***"İnananlar için bir zulüm"*** olduğu iddiası sürekli vurgulanarak toplumda Cumhuriyete ve devrimlerine karşı bir inancın oluşturulmasının amaçlandığının görüldüğü,

Oysa Cumhuriyet ve insanlık tarihinin, zulmedilenlerin köktendinciler değil, farklı bir şeye inandığı, inancının gereğini yerine getirmediği ya da inanmadığı, laik hukuka göre karar verdiği, laikliği savunduğu için yakılanların, öldürülenlerin, laikler olduğuna tanıklık ettiği, insanlığın aydınlanma mücadelesinin aklın ve bilimin ışığına değil, taassup ve dogmatizmin zulmüne karşı verildiği, Batıda yüzlerce yıl süren bu mücadeleyi Türk Milletinin Atatürk'ün önderliğinde çeyrek yüzyıldan az bir zamana sığdırma başarısını gösterdiği, ancak, Cumhuriyete ve onun aydınlanma felsefesine karşı olanların, uluslararası dengelerdeki değişim ve küreselleşmenin yarattığı tek kutupluluğun yönlendirmesiyle Laik Cumhuriyete karşı bir rövanş arayışına giriştikleri, yakın tarihimizin, bu

arayışın ürünü irticai kalkışmalarla dolu olduğu, ancak bugünkü Laik Cumhuriyet karşıtlarının geçmişte hiç olmadığı kadar ve üstelik bu kez uluslararası desteği de arkalarına alarak, karşı devrim fırsatını ellerine geçirdikleri, Laik Cumhuriyet hiç olmadığı kadar tehlikede olduğu, çünkü karşı devrimci unsurların bugün marjinal unsurlar değil, iktidar oldukları,

Davalı partinin, iktidar olmanın getirdiği güç ve olanaklarla devleti İslami bir yapıya dönüştürmeye çalışırken bürokrasi kadrolarının da siyasal İslamcılardan oluşturulmasına özel bir önem verdiği, İslami kimlikleriyle öne çıkanları atamada özel bir gayret gösterdiği, bu kadrolaşma gayretlerinden Sayıştay gibi bir yüksek kurumun bile nasibini aldığı, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanı atandığı gün mahkeme kararlarına uymayacağını açıkladığı, bir bilim adamı kimliği ve bağımsızlığıyla değil, belirlenmiş bir düşünce yönünde çalıştığı, Devletin en önemli kadrolarının birçoğunun tarikatçı faaliyetleri ve kimlikleriyle bilinen yöneticilere teslim edildiği,

Toplumu ve devleti İslami bir yapıya dönüştürmek noktasında gerekli gördükleri her alana müdahale eden davalı partinin, her konuda olduğu gibi yine dini referansları esas alarak, gençleri alkol ve uyuşturucu maddelerden koruma bahanesiyle, fakat aslında şeriatın alkollü içki yasağı esas alınarak, alkollü içki satılması ve tüketilmesine ilişkin mevzuatta da hukuka aykırı kısıtlamalara gittiği,

Davalı partinin iktidarda olduğu yaklaşık beş buçuk yıllık süreçte Türkiye'nin uluslararası camiadaki laik ülke imajının da erozyona uğradığı, Dünya ülkeleri, özellikle AB ülkeleri nezdinde Türkiye'nin bir "ılımlı İslam Cumhuriyeti" modelinde algılandığı, birçok ABD yetkilisinin Türkiye'nin laik, demokratik ve sosyal bir hukuk devleti olduğu gerçeğini görmezden gelerek ülkemizi bir 'Ilımlı İslam Cumhuriyeti' olarak tanımladıkları, bu söylemlerindeki cüretkârlığı "*bir ABD projesi olan ve kapsamındaki ülkeleri ılımlı İslami rejimlerle yönetmeyi amaç edinen 'Büyük Ortadoğu Projesi'nin eş başkanı olduğunu her fırsatta tekrarlayan Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Recep Tayip Erdoğan'ın söyleminden ve davalı parti iktidarlarının dini istismara dayalı icraatlarından, kutsal din duygularının devlet işlerine ve politikaya karıştırmalarından devleti dini esaslara göre şekillendirme amaç ve faaliyetlerinden*" aldıklarının gözlendiği,

Sonuç olarak belirtilen eylemlerin davalı partinin genel başkanı, genel başkan yardımcıları, milletvekilleri ile teşkilatlarında ve ayrıca yerel yönetimlerde görev alan partililerin kararlı, ısrarlı ve süreklilik gösteren beyan ve fiilleri ile işlendiği,

Davalı partinin, temel hak ve özgürlüklerin geçerli olduğu laik ve demokratik bir hukuk devletini değil, din kurallarının geçerli olduğu, referanslarını dinden alan bir toplumsal modeli gerçekleştirmeyi amaçladığını, bu tür eylemlerin partinin genel başkanından başlayarak her kademesince kararlılık ve yoğunlukla işlenmesi suretiyle laiklik karşıtı eylemlerin odağı haline geldiğini ortaya koyduğunu,

Davalı siyasi partinin yukarıda belirtilen beyan ve eylemlerinin bir kısmı dahi onun şeriatı amaçladığını ve laikliğe aykırı fiillerin odağı haline geldiğini göstermeye yeterli bulunduğu, açıkça dini kuralların egemen kılınmasını, şeriatı hedefleyen bu beyan ve eylemlerin çoğulcu demokrasi içerisinde bile Anayasa'nın 14 ve İHAS'ın 17'nci maddeleri karşısında koruma göremeyeceği,

Anayasakoyucunun, siyasi partilere çalışmalarında sınırsız bir özgürlük tanımadığı ve ülke zararına olabilecek çalışmaların odağı haline gelme olasılığını öngörerek, bu gibi hallerde kapatılabileceklerini kabul ettiği,

Laik demokratik hukuk devletinin egemen olduğu rejimlerde; yargıya, "bireyi ve demokrasiyi", sistemin sınırları dışına çıkan siyasi partilerin/iktidarların eylemlerine karşı koruma görevi de verildiği,

Anayasanın değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez bir hükmü olan laiklik ilkesinin zedelendiği yerde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının rejimi koruma yetki ve görevinin başlayacağı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının temel görevinin Cumhuriyet'i, ilkelerini ve kazanımlarını korumak olduğu,

Davalı partiyi laiklik ilkesine aykırı eylemlerin odağı haline getiren yukarıdaki fiiller ve beyanların, siyasi partinin Anayasanın 68/4. maddesi delaletiyle 69/6. maddesi gereğince kapatılmasını gerektirdiği,

Olayda, laik hukuk düzenine aykırı eylemlerin odağı olan bir siyasi partinin söz konusu olması karşısında, üstelik bu partinin de çoğunluk iktidarına sahip olduğu gözetildiğinde, amaçlanan modelin gerçekleştirilmesi anlamında **bir tehlikenin var olduğu ve tehlikenin de yeterince yakın olduğu, davalı partinin eylemlerinin öngördüğü toplum modelini oluşturmaya elverişli bulunduğu, iktidarları süresince her geçen gün riskin arttığı, k**amusal alanda ve TBMM'nde de türbana serbestlik sağlanmasına yönelik beyanlar ile imam hatip lisesi mezunlarına uygulanan katsayı sisteminin kaldırılması girişimlerinin bu tehlikeyi daha somut ve yakın kıldığı, davalı Partinin, toplumsal barışı tehlikeye düşürene ve

öngördüğü modeli gerçekleştirene kadar beklenilmesinin doğal olarak söz konusu olamayacağı,

Davalı siyasi partiyi amacından uzaklaştıracak ve sosyal yönden de gereksinim duyulan tek ve zorunlu yöntemin, yalnızca kapatma yaptırımı olup, toplumu karşılaştığı bu tehlikeden başka türlü korumanın olanağının kalmadığı,

Davalı siyasi partinin kapatılmasının; dava konusu eylemler ile uygulanacak kapatma yaptırımının sonuçları ve yaşanan tarihsel koşullardan kaynaklanan ihtiyaçlar gözetildiğinde; orantısız ve radikal bir yaptırım olmayıp, uygun, gerekli ve orantılı bir yaptırım olduğu

ileri sürülerek Partinin kapatılması,

Kapatma kararıyla birlikte, eylemleriyle siyasi partinin kapatılmasın neden olan kurucu üyeleri dâhil isimleri belirtilen 71 üye hakkında; Anayasa'nın 69'ncu maddesinin dokuzuncu fıkrasında ve SPY'nın 95'nci maddesinde belirtildiği üzere, *"kapatmaya ilişkin kesin kararın, Resmi Gazete'de gerekçeleri olarak yayımlanmasından başlayarak beş yıl süreyle bir başka partinin kurucusu, üyesi, yöneticisi ve deneticisi olamayacaklarına da"* hükmedilmesi istenmektedir.

Davalı parti savunmasında özetle;

Haklarında düzenlenen iddianamenin baştan aşağı belli bir siyasi/ideolojik yaklaşımı yansıttığı, bu haliyle adeta bir muhalif siyasi parti bildirisi niteliğinde olduğu, dolayısıyla bu davanın siyasi bir dava olduğu, iddia makamının önyargılı ve ideolojik tutumunu esas hakkındaki görüşünde devam ettirdiği, baştan sona "emperyalizm", "ihanet", "irtica", "mürteci", "din tacirleri", "tertipçi", "sömürgeci", "mandacı", "işbirlikçi", "gerici", "iç ve dış odaklar" ve "siyasi hegemonya projesi" gibi hukuken tanımlanması imkansız ve fakat belli bir siyasi/ideolojik tavrı yansıtan kavramlarla kanaatini oluşturduğu, tarihsel olayları 14 Ağustos 2001 tarihinde kurulmuş olan Adalet ve Kalkınma Partisine karşı açtığı davanın konusu haline getirdiği ve indirgemeci yaklaşımla "irtica tehlikesinin mevcudiyeti ve yakınlığı"na kanıt olarak gösterdiği, bunun hukuk etiği ile bağdaşmadığı, karmaşık toplumsal olayları kategorik genellemelerle açıklamaya çalışan bir pozitivist yaklaşımla, hukuk alanında telafisi imkansız sonuçlara yol açmaktan çekinmediği,

İddianamenin "toplama" delillerle şişirilerek özensiz ve düzensiz bir şekilde kaleme alınan siyasi mülahazaları yansıtan bir metin niteliğinde

olduğu, kanıtların arasında "Birliğimizi kapatma hükmü taşıyan taslak her şeye rağmen kanunlaştığı takdirde yasal haklarımız kullanılacak, Anayasanın 90/son maddesi uyarınca tüzel kişiliğimiz devam edecektir" ifadesine yer verilen ve partilerine ve hükümet politikalarına karşı tavırlarıyla bilinen YARSAV'a ait olduğu anlaşılan yazıların arkasına yapıştırılan gazete kupürlerinin çıkmasından, aynı şekilde Ak Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan ile ilgili gazete kupürlerinin üzerinde el yazısıyla "RTE röportajı" şeklinde bir ifadenin bulunmasından anlaşılabildiği,

Başsavcılığın esas hakkındaki görüşlerinde tasavvur ettiği toplum modelinin dehşet uyandırıcı olduğu, bu modelin farklılıkları düşman olarak gören, çoğulculuğa, çok partili yaşama, siyasi partilere, sivil toplum kuruluşlarına, aydınlara, din adamlarına ve üyesi bulunduğumuz uluslararası kuruluşlara kuşkucu ve komplocu olarak yaklaşan bir model olduğu, demokrasiyle laikliği bir araya getiren "demokratik laiklik" kavramından bile rahatsızlık duyan bir anlayışın, ne demokrasiyi ne de laikliği korumasının mümkün olmadığı,

Davanın temelinin, Adalet ve Kalkınma Partisinin demokrasi ve laiklik anlayışı ile Başsavcının anlayışının bağdaşmamasının yattığı, Partinin laiklik anlayışının başkalarının temel hak ve özgürlüklerine tehdit oluşturmadığı, farklı din ve inançları sosyolojik bir gerçeklik olarak kabul ederek bunların bir arada barış içinde yaşamalarını hedeflediği, bu nedenle de bireyi değil devleti muhatap aldığı, Anayasanın 2. ve 24. maddeleriyle bunların gerekçelerinin de aynı doğrultuda olduğu, laikliğin devlet ve din işlerinin bir birinden ayrılmasını ve devletin tüm inançlar karşısında tarafsız olmasını gerektirdiği, ancak bir inanca dönüşmeye başladığı yerde, devletin bireysel inançlar karşısına yeni bir inanç sistemi çıkarmasının kaçınılmazlaşacağı, bunun ise devletin meşruiyetini zedeleyeceği, iddianamede laiklik ilkesinin değil, laiklik adıyla totaliter bir ideoloji, bir felsefî kanaat ve en tehlikesi diğer dinî inançlarla rekabet halinde olan bir inanç sisteminin tanımlandığı ve savunulduğu,

Yaşam biçiminin, asgari ölçekte bireysel yaşamların ve özgürlüklerin insana tanıdığı çerçevede yapılan tercihlerle oluştuğu, bireylerin değerlerini ve dünya görüşlerini ifade ettiği, yaşam biçiminin özgürce belirlenmesinin bireysel özgürlük olduğu, siyasal düzen kuralı olan laikliği yaşam biçimi olarak kabul etmenin, bu özgürlükleri ortadan kaldıracağı ve hangi yaşam biçiminin laik olup olmadığının da bilinmediği, bunu kabul etmenin, totaliter sistemlerde olduğu gibi karar vericilerin yaşam biçimlerinin tüm

topluma dayatmasına olanak sağlayacağı, laikliğin bir yaşam biçimi olmayıp, tersine farklı yaşam biçimlerini bir arada ve barış içinde yaşatan ilkenin adı olduğu, Anayasanın 5., 17. ve 20. maddelerinin bunu öngördüğü,

Laikliğin felsefi bir inanç olmadığı, bilime dayanan çağdışı pozitivist bir ideolojiyi yansıttığı ve bilimsel olmadığı,

Başsavcılığın din anlayışının sosyolojik gerçeklikle bağdaşmadığı, dinin yalnızca bireylerin vicdanında yer alan bir olgu olarak değerlendirilmesinin gerçekliğe aykırı olduğu ve kendisiyle çeliştiği, laikliğin insanı kul olmaktan çıkarıp birey yapan bir ideoloji olarak sunulmasının, teolojik anlamda insan ile tanrı arasındaki ilişkinin koparılması, dolayısıyla dinin esasen vicdanda da yer edinmemesi gerektiği sonucunu doğurduğu, iddianamede yer alan dini inanç ve duyguların sadece vicdanlarda kalması, dinin sosyal ve kültürel bir bağ oluşturamayacak şekilde yaşanması ve toplumsal alandan dışlanması gerektiği şeklindeki katı ideolojik yaklaşımın hiçbir Batılı demokratik laik sistemde karşılığının olmadığı,

Tüm toplumlarda dinin, bireylerin kimliklerini belirleyen temel kaynaklardan birini teşkil etmesi nedeniyle, din ve vicdan özgürlüğünü güvenceye alan laikliğin, bu özgürlüğün toplumsal yansımalarını reddetmeyeceği, dolayısıyla iddianamede "devletin ve hukukun" dine dayandırılmaması ile bireylerin din ve vicdan özgürlüğünün toplumsal alanda yansımalarının birbirine karıştırılmasının temel hatalardan birisi olduğu,

Devletin sosyal, hukuki, siyasi ve ekonomik temel düzenlerini Avrupa hukukuna uyarlayarak modernleştirmiş ve laikliğin ikinci ayağı olan din ve vicdan özgürlüğünün alanını genişletmiş bir partinin, laikliği ihlal ettiğini ileri sürmenin ancak bir algılama hatasından kaynaklanmış olabileceği, partinin Başsavcının pozitivist ve militan laiklik anlayışı yerine özgürlüğü esas alan bir laiklik anlayışını benimsemesi nedeniyle irtica suçlamasıyla karşılaşmasının kabul edilemez olduğu, partinin, laikliği resmi bir yaşam biçiminden çok, farklı yaşam biçimlerinin bir arada yaşamasına olanak sağlayan siyasal ilke olarak kabul ettiği, bu özgürlükçü tutumun batı demokrasilerinde de kabul edildiği, aksi taktirde belirli bir yaşam tarzına sahip azınlığın diktasının savunulmuş olacağı, partilerinin hiçbir zaman referandum veya benzeri yöntemlerle laikliğin meşruiyetini ve uygulanabilirliğini sorgulama çabası içine girmediği,

Topluma karşı "neden yeni taleplerde bulunuyorsunuz?" demenin vatandaşa tebaa muamelesi yapmak anlamına gelen çağdığı bir yaklaşım

olduğu, vatandaşların mevcut hak ve özgürlüklerin yetmediği durumda, siyasal, kültürel ve bireysel yeni haklar talep edebileceği, sivil toplumun ve siyasi partilerin işlevinin de bunları toplulaştırmak, demokratik yollardan gündeme getirmek olduğu, uzun süre toplumun gündeminde olan bir olgunun zorunlu olarak siyasetinde ve toplum temsilcilerin gündeminde de olacağı, nitekim Türki siyasal yaşamının demokratik ve laiklik açısından kuşku duyulmayan önemli kişilerin de aynı zorunu kendilerinden farklı şekilde gündeme getirdikleri ve çözülmesi gereğini beyan ettikleri, taleplerin başka partiler tarafından dile getirilmesi gerçeği karşısında yalnızca kendilerine karşı dava açılmış olmasının "konuşana göre muamele" anlamına geldiği,

Hukuku yapanların ve uygulayanların her özgürlük talebini rejimi yıkma teşebbüsü ve laikliğe karşı tavır olarak algılamasının, şu an sahip olunanın hak edilmediğini gösterdiğini, çünkü şu an sahip olunanın dünün talepleri olduğunu özgürlük mücadelesinin gösterdiği, bu çerçevede yeni anayasa gerekliliğinin uzun yıllardan beri devam ettiği ve çeşitli taslaklar veya önerilerin kamuoyuna sunulmuş olduğu, kendilerinin bunlardan farklı olmayan bir taslağı sunmaları nedeniyle suçlanmalarının haksız olduğu,

Türkiye'nin çağdaşlaşma projesine iktidara geldikleri günden beri büyük bir ivmeyle devam ettikleri, toplumun çok önemli ölçüde değişim ve dönüşüm geçirerek hızla çağdaş ülkeler standardına ulaştığı, ancak bu tarihsel süreçte yoğun suçlamaların yaşandığı, eldeki davanın da bu suçlama geleneğinin bir ürünü olduğu, ülkede yaşanan gelişmelerle birlikte sorunların da bulunduğu, ancak demokratik toplumun geniş bir aile olduğu, her sorunun mahkemede çözülmesi yerine demokratik bir sabırla, hoşgörüyle, saygı ve alçak gönüllülükle çözmenin kalıcı olacağı, toplumun sorun çözme yeteneğinin geliştirilmesinin olaylar karşısında hisle, hamasetle veya husumetle değil, akılla, sağduyuyla çözmenin gerektiği, bunun adının "demokratik yöntemlerle sorun çözmek" olduğu, aksine hukuk kurumlarının aşınıp güven kaybına uğrayacağı,

Partiye isnat edilen eylemlere ilişkin ikna edici hiçbir delil sunulmadığı, davadaki delillerin önemli bir kısmının dava açılmasına karar verildikten sonra üretildiği, dolayısıyla davanın "google davası" olduğu, gazete kupürlerinin delil niteliğinin bulunmadığı, ses ve görüntü kayıtlarının bile tek başına delil olarak kullanılamadığı bir hukuk sisteminde, internet gibi yalan ve yanlış haberlerin çok yoğun bir şekilde yer alabildiği sanal bir ortamdan delil üretmeye çalışmanın bir hukuk garabeti olduğu,

Beyan ve haberlerin delil niteliği bulunmadığı, ses ve görüntü kayıtlarının sunulmadığı, yurt içinde ve dışında yayınlanmış gazetelerdeki haberlerin tahrif edilerek sunulduğu, ek delillerle doğrulanmayan haberlerin, tekzip edilen ve aslı olmayan konuşmaların delil olarak kullanıldığı, sayısız haber kaynağının varlığı nedeniyle tekzip edilmeyen ifadelerin doğruluğun karine olarak kabul edildiği, kimi haberlerin bir birleriyle çatıştığı görülmeden aleyhe olan haberin kullanıldığı,

Yasama sorumsuzluğu kapsamında bulunan sözlerin delil olarak kullanılamayacağı, partinin kurulmasından önceki söz ve eylemlerin isnat edilmesinin hukuk güvenliğine aykırı olduğu, parti üyesi olmayan kişilerin eylemleri ile, partinin benimsemediği ve olumsuz tavır gösterdiği eylemlerin de partiye isnat edilemeyeceği,

İddianamede lehte olan delillere yer verilmemiş olmasının Ceza Muhakemesi Yasasına aykırı olduğu, delil üretme gayretiyle masumiyet karinesi ihlal edilerek Anayasanın 38. maddesine aykırı davranıldığı,

Partinin anayasaya aykırı eylemlerin odağı haline gelmediği, çünkü Anayasanın 68. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan hükümlere aykırı fiillerin ceza hukuku anlamındaki fiiller olduğu, bu nitelikte olmasa da laikliğe aykırı eylemin mevcut olmadığı, iddianamede belirtilen parti organ ve üyelerinin eylem ve söylemlerinin ise siyasi propaganda ve eleştiri hakkı çerçevesinde kalan eylemler olduğu, eylemlerin yoğunluğunun partinin sahip olduğu üye sayısıyla da ilgili olduğu, dolayısıyla iddianamede belirtilen söz ve faaliyetler hukuka aykırı nitelik taşımadığı gibi, partinin bütünsel yapısı ve üye sayısı dikkate alındığında bunların bir "yoğunluk" oluşturmasının da söz konusu olmadığı, dolayısıyla bir benimseme tartışmasının yapılamayacağı,

Bu davada partinin yetkili organlarınca alınmış laikliğe aykırı herhangi bir karar olmadığı, sadece AK Parti Genel Başkanının laikliğe aykırı olmayan "eylemleri"nin, daha doğrusu "ifadeleri"in kaldığı

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları ışığında değerlendirildiğinde, bu davanın ifade ve örgütlenme özgürlüğü ile serbest seçim hakkının ihlali olduğu, eylemlerinin laikliğe aykırı olarak nitelendirilmesinin mümkün olmadığı, demokrasiye uzak ya da yakın bir risk oluşturduğuna dair hiçbir delilin bulunmadığı, aksine partinin tasavvur ettiği ve savunduğu modelin demokratik toplum modeli olduğu, partinin şiddet ile ilişkilendirilemeyeceği, iddia makamının AİHM kararını çarpıttığı, başta parti genel başkanı olmak üzere, tüm organ ve üyeleriyle

kurulduğundan beri herkesi kucaklamaya çalışan, farklılıklara saygıyı ve bir arada yaşama hedefini siyasi önceliği haline getiren bir siyasi partinin "hoşgörüsüzlük"le itham edilmesinin akla, mantığa ve insaf ölçülerine aykırı olduğu, bu ithamın esasen İddia makamı için geçerli olduğu, Türkiye'yi kaosa sürüklemek isteyen odakların tezgâhladığı iğrenç Danıştay saldırısıyla, parti arasında bir ilişki kurmaya yönelik ifadelerinin hafif tabirle, iftira olduğu ve Başsavcılığın bu iftiraya iştirak ettiği, aynı mantıkla, iddianamenin ardından partilerine yönelik saldırılar nedeniyle başsavcılığın da suçlanabileceği, bu düşüncenin zorlama olduğu,

Başsavcının kendi görev ve uzmanlık alanları dışındaki konuları yorumlama çabasını hukuksal gerçeklik ve bilimin gereği olarak sunduğu, tarihi, dini, tıbbi bilgiler ile tamamen siyaset ve uluslararası siyaset konuları hakkında hüküm kurarak bunları iddianameye aktardığı,

Hiçbir partinin devamı olmadıklarının icraatları ve söylemlerinden anlaşılabileceği, dış politikaları ile laiklik arasında bir ilişki kurulamayacağı, uygulamaların devletin dış politikasının bir devamı niteliğinde olduğu,

Yasama faaliyetleri nedeniyle partinin sorumlu tutulamayacağı, çünkü bunun parti işlemi olmaktan çok yargısal yoldan denetlenebilir anayasal organ eylemleri olduğu,

Sonuç olarak haklarında açılan bu davada başsavcılığın özgürlük lehine yorum yapmak bir yana, adeta "niyet okuyuculuğu" yaparak olmayan şeyleri varmış, olmayacak şeyleri de olacakmış gibi gösterme çabası içine girdiği,

Bu davada partiye yaptırım uygulanmasını gerektirecek haklı hiçbir sebebin bulunmadığı, AK Partinin hukuka aykırı eylemlerin değil, millete hizmetin, insan haklarının, demokrasinin, barış ve kardeşliğin, hoşgörünün ve Türkiye sevdasının odağı olduğu, AK Partinin altı yıllık iktidarı dönemindeki icraatlarının, onun demokratik, laik ve sosyal hukuk devletinin teminatı olduğunu açıkça ortaya koyduğu,

Cevap layihalarında ve eklerinde ortaya konan ve Anayasa Mahkemesi'nce re'sen gözetilecek nedenlerle AK Partinin kapatılması hakkındaki davanın reddine karar verilmesi gerektiği görüşü dile getirilmiştir.

Kapatma İsteminin Değerlendirilmesi

Anayasa'nın 69. maddesinin beşinci fıkrasında, "Bir siyasi partinin tüzüğü ve programının 68'inci maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı bulunması halinde temelli kapatma kararı verilir."; 68. maddesinin dördüncü fıkrasında da "Siyasi partilerin tüzük ve programları ile eylemleri, Devletin bağımsızlığına, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine, millet egemenliğine, **demokratik ve lâik Cumhuriyet ilkelerine** aykırı olamaz; sınıf veya zümre diktatörlüğünü veya herhangi bir tür diktatörlüğü savunmayı ve yerleştirmeyi amaçlayamaz; suç işlenmesini teşvik edemez" denilmektedir. Bu kapatma nedenleri 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 101. maddesinin ilk fıkrasının (a) bendinde aynen benimsenmiştir.

Anayasanın 68. maddesinin birinci fıkrasında, vatandaşların siyasi parti kurma ve usulüne göre partilere girme ve partilerden ayrılma hakkına sahip olduğu belirtildikten sonra ikinci fıkrasında siyasi partilerin, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olduğu vurgulanmıştır.

Anayasanın 2. maddesi Türkiye Cumhuriyetini demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olarak tanımlamaktadır. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihatlarında Anayasada öngörülen demokrasinin klasik ve çağdaş batı demokrasisi biçiminde anlaşılması gerektiği kabul edilmektedir. Bu nedenle demokrasinin kavramsal ve kurumsal niteliği, Anayasanın tüm somut kurallarının bütünsel yorumu ve bu bütünlüğün demokratik anayasacılık tarihi içinde özgülendiği amaç ve felsefe ışığında yorumlanarak anlaşılması gerekir.

Demokratik bir sistemin işleyişi için gerekli toplumsal ve siyasal koşulları hazırlayan Türkiye Cumhuriyeti, 1946 yılında çok partili sisteme geçmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin demokrasi tercihi tarihsel olarak "Egemenlik kayıtsız şartsız ulusundur" sözünde ifadesini bulmuştur. Anayasanın 6. maddesine göre, ulus bu egemenliğini Anayasanın öngördüğü organlar eliyle kullanır. Bu yetkilerin demokratik kurucu iktidar olan ulus tarafından kabul edilmiş Anayasaya ve doğrudan demokratik meşruiyete sahip yasa koyucunun iradesine uygun olarak kullanılması, egemenliğin ulusa ait oluşunun zorunlu bir sonucu olup, yetki kullanımını içeriksel olarak meşrulaştırmaktadır. Kurumların demokratik meşruiyeti Meclis ya da Cumhurbaşkanı örneğinde olduğu gibi doğrudan halk tarafından seçilmekle veya doğrudan seçimle oluşturulmuş organların yetkilendirmeleri ve

atamalarıyla dolaylı olarak sağlanır. Doğrudan ve dolaylı demokratik meşruiyet zorunluluğu, kamuya açıklık ilkesiyle birlikte yetki kullanımının demokratik yolla denetlenebilirliğini de sağlamaktadır.

Bu nedenle her bir devlet yetkisi kullanımının yukarıdaki ilkeler çerçevesinde demokratik meşruiyete dayanması, devlet yetkisi kullanan veya bu yetkiyi talep eden örgüt ve organların demokratik ilke ve değerleri içselleştirmesi, egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olmasının gereğidir.

Egemenliğin ulusa ait oluşu, temel siyasal kararları veren anayasal organların düzenli seçimler yoluyla ulus tarafından belirlenmesini zorunlu kılar. Her bir vatandaşın eşit ve özgür oy hakkına ve siyasi faaliyet özgürlüğüne sahip olması, seçimlerin ulusal iradeyi yansıtmasına olanak sağlar.

Demokrasi, demokratik düzen ile bu düzenin meşruiyet kaynağı olan toplumun beklentileri ve talepleri arasında karşılıklı etkileşimi zorunlu kılar. Demokratik siyasal düzen halkın değer ve adalet tasavvurlarını dikkate alarak, sosyal, ekonomik ve kültürel karşıtlıkları, en azından halkın çoğunluğunun onayını alacak tarzda çözer. Bunun temel koşulu ise, siyasal iradenin özgür bir müzakere ortamında mümkün olan en fazla uzlaşıyı sağlayacak bir toplumsal etkileşimin ürünü olmasıdır. Düşünce özgürlüğü, devletten ve diğer güç odaklarından bağımsız basın ve iletişim kurumları, toplanma ve örgütlenme özgürlükleri ise bireysel özgürlüklerin yanında demokratik siyasal iradenin ortaya çıkmasının da güvencesidir.

Demokraside azınlığın çoğunluğun kararlarına saygı göstermesi, çoğunluğun da azınlıkların hak ve özgürlüklerini korumayı kabullenmesi zorunludur. Demokratik kararlar, arkasında belirli bir çoğunluğun bulunduğu kararlar olmakla birlikte, modern demokrasilerde karar öncesi süreçte egemen olan ilke çoğulcu katılım ilkesidir. Çoğunluğun karar yetkisinin demokrasi ilkesine uygunluğu, her türlü baskı ve yönlendirmeden bağımsız parlamento çalışmaları, özgür bir kamuoyu, iletişimsel ve kollektif özgürlüklerin etkin ve özgür biçimde kullanılabilmesiyle sağlanır. Bu nedenle demokrasi, Anayasada soyut bir ilkeden çok, siyasal sistemin ana yapısı olarak belirlenmiş, kurumsal yapıları, yetki paylaşımı ve sorumluluk sistemi buna göre düzenlenmiş bulunmaktadır.

Anayasanın 6. maddesi ulusun sahip olduğu egemenliği Anayasanın öngördüğü organlar eliyle kullanacağını belirterek, demokrasi tercihini öne çıkarmıştır. Yasama organı ile Devletin ve yürütme organının başı olan

Cumhurbaşkanının halk tarafından doğrudan doğruya seçilmesini öngören Anayasa, ulus temsilcilerinin iktidar kullanımının periyodik seçimlerle güncellenmesini zorunlu kılarak, zamanla sınırlı iktidar ilkesini benimsemiştir. Bu şekilde hem temsilcilerin ulusun talep ve beklentilerini dikkate alan bir siyaset yapması, hem de sonraki kuşaklara karşı sorumluluk içinde davranmaları sağlanmış olur.

Temsili parlamenter demokrasinin temel özelliği, parlamentonun toplumdaki siyasal eğilimleri yansıtabilmesi, karar sürecinin kamuya açık özgür müzakerelerde belirlenmesi ve siyasal ve hukuksal hesap verilebilirlik ilkelerinin mevcut olmasıdır.

Temsili parlamenter sistemin etkinliğini ve işlevselliğini siyasi partiler sağlar. Özgür siyasi partilerin olmadığı bir sistemin demokrasi olarak nitelendirilmesi kabul edilemez. Çünkü siyasi partiler olmaksızın, toplumsal talep ve beklentilerin siyasal direktifler biçiminde somutlaşması, ulusal iradenin oluşması, toplumsal barışın sağlanması ve devlet yönetiminin halka dayanması mümkün değildir.

Siyasal iktidarın kaynağı, dolayısıyla egemenliğin sahibi ulus olmakla birlikte, ulusun kendine ait bir yetkiyi doğrudan kullanamaması, temsil ve aracı sorununu gündeme getirmektedir. Bu sorunun çözümü, ancak karmaşık toplumsal beklentileri ve gereksinimleri somutlaştıran, bunları iktidara yönelik genelleştirilmiş eylem programları biçiminde sunan ve halkın çoğunluğu tarafından tercih edilen, temelinde siyasal karar mekanizmalarını yönlendiren aracı organların mevcudiyetine bağlıdır.

Toplumlar çok farklı düşünce ve tercihlerin hüküm sürdüğü, demokrasinin işleyişinde çatışabilir fikirlerin akışının sağlandığı yapılardır. Siyasal düzen ve bunun temel normları, hukuksal kurallar, toplumdaki çatışma ve farklılıkların barışçı yolda düzenlenmesine olanak verdiği sürece meşruiyetini korurlar. Bu meşrulaştırma işlevi toplumsal farklılıkların özgürce yaşanması, talep sahiplerinin özgürce örgütlenerek siyasal iktidara yönelmesi ve iktidar kullanımına katılmasıyla yerine getirilmiş olur. Esasen demokrasi toplumsal barışın ve özgürlüğün güvencesidir. Anayasa ise siyasal düzenin barışçı toplumsal taleplere açılmasını ve zaman içinde doğacak zorunlulukları karşılayacak yöntemleri barındıran temel kurallar bütünüdür. Kimi gerekçelerle farklı düşüncelerin siyasal yaşama yansıtılmasının engellenmesi demokrasiyle ve temsilde adalet ilkesiyle bağdaşmaz, çatışan fikirlerin ürünü siyasi partilerin bu fikirleri tartışmaya açmaktan yoksun bırakılması ve başka yollarla tehlike savma refleksi demokratik siyasetle çelişki oluşturur.

Siyasi partiler bu farklı düşünceleri örgütleyip, siyasi düzene yönlendirerek siyasal iktidar ile kendisine meşruiyet dayanağı sunan toplum arasında aracılık görevi de üstlenirler. Dolayısıyla siyasi partilerin hem sayısal olarak ve hem de program yönünden çoğulculuğunun sağlanması, demokratik meşruiyet için zorunludur. Bu nitelikleriyle siyasi partilerin Anayasanın 2. maddesindeki *demokratik devlet* ilkesini gerçekleştiren yaşamsal organlar oldukları açıktır. Demokratik siyasetin ancak siyasi partiler yoluyla üretilebildiği günümüz demokrasilerine bu nedenle *partiler demokrasisi* de denmektedir.

Siyasi partilerin kendilerine göre öne çıkardıkları ülke sorunlarına ilişkin farklı çözüm önerileri getirmeleri, demokratik siyasi yaşamda üstlendikleri işlevin doğal sonucudur. Siyasi partiler devlet erkine yönelik toplumsal talepleri yalnızca dile getiren kurumlar değil, *toplumsal direktifleri somutlaştıran, yorumlayan ve* devlete *yönlendiren* yaşamsal kurumlardır. Bu nedenle siyasi partiler, Anayasanın konuya ilişkin kuralları ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "örgütlenme", "düşünce ve ifade" özgürlüğünü düzenleyen 10. ve 11. maddelerinin koruması altındadırlar.

Demokratik rejimin olmazsa olmaz koşulu sayılmaları nedeniyle siyasî partiler Anayasa'da özel olarak düzenlenmiş, 68. maddenin ikinci fıkrasında, siyasî partilerin demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurları oldukları; üçüncü fıkrasında da siyasî partilerin önceden izin almadan kurulacakları ve Anayasa ve kanun hükümleri içerisinde faaliyetlerini sürdürecekleri belirtilmiştir. Böylece, siyasî partilerin diğer tüzelkişilerden farklı olarak kuruluş ve faaliyetlerine ilişkin esaslar anayasal güvenceye kavuşturulmuş, kapatılmalarına yol açabilecek nedenler ise Anayasa'nın 14. maddesindeki temel hak ve özgürlüklerin kötüye kullanılmasını engelleyen düzenleme de gözetilerek tek tek sayılmış, yasa koyucuya bunların dışında düzenleme yapmaya elverişli bir alan bırakılmamıştır.

Belirtilen düzenlemelerle Anayasakoyucu siyasî partilerin varlıklarını sürdürmelerini esas alıp, kapatılmalarını ise ayrık durumlarla sınırlı tutarak, öncelikle demokratik rejimin, sağlıklı biçimde yaşatılmasını amaçlamış, ancak korunması gereğini de göz ardı etmemiştir.

Anayasanın 90. maddesinin son fıkrası, usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel haklara ilişkin uluslararası sözleşmelerin yasa hükmünde olduğu ve yasalarla farklı hükümler içermesi nedeniyle doğacak uyuşmazlıklarda uluslararası sözleşme hükümlerinin esas alınacağını öngörmektedir. Türkiye'nin hukuk düzeni ile çağdaş demokrasilere egemen ilke ve uygulamalar arasında koşutluğun sağlanmasını amaçlayan bu kural,

kurucu üyesi ya da üyesi bulunduğumuz uluslararası kuruluşlarca oluşturulmuş özgürlük standartlarının dikkate alınmasını gerekli kılmaktadır. Anayasanın somut kuralları, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin içtihatları ile Avrupa ortak standardını somutlaştıran Venedik Kriterleri birlikte, bir yandan Anayasanın öngördüğü klasik demokrasi anlayışının gereği olarak siyasal özgürlüklerin güvence altına alınması sağlanırken, diğer yandan son çare olarak düşünülen siyasi parti kapatma yaptırımı uygulanmasının demokratik düzenin korunması ve güçlenmesi amaçlanmıştır.

Bu çerçevede bir siyasi partinin tüzüğü ve programı ile eylemlerinin Anayasanın 68. maddesinin dördüncü fıkrasında korunan ilkelere aykırılığı değerlendirilirken, Anayasa'nın siyasi partilere verdiği özel önemi vurgulayan diğer kurallarının da göz önünde bulundurulması gerekir. Bu nedenle, Anayasanın 69. maddesi uyarınca tüzük ve programlarındaki söylemleri ya da eylemlerinin, ancak Anayasanın 68. maddesinin dördüncü fıkrasında korunan ilkelere *temel esasları itibariyle* aykırı olması, bu ilkeleri *ortadan kaldırmayı amaçlaması* ve bu nitelikleriyle *demokratik yaşam için doğrudan açık ve yakın tehlike oluşturması* durumunda siyasi partilerin kapatılmasına elverişli ağırlıkta olduğu kabul edilebilir.

Demokratik rejimin tüm kurum ve kurallarıyla özümsendiği ülkelerde demokratik ilkelere aykırı bir amaç taşımadığı ve şiddeti teşvik edip araç olarak kullanmadığı veya demokrasiyi ve demokraside tanınan hak ve özgürlükleri yok etmeyi amaçlayan bir siyasi partiye dönüşmediği sürece siyasi partilerin kapatılmasına olur verilmediği gözetildiğinde, çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkma hedefini esas alan Anayasamızın da siyasi partilerin salt düşünce açıklamaları ile siyasi faaliyet özgürlüğünün doğası gereği toplumsal talepleri barışçı yollarla ve hukuksal düzenlemelerle karşılama çabaları nedeniyle partilerin kapatılmasının zorunlu görülmesi Anayasayla bağdaşmaz. Zira özgürlükçü demokratik bir siyasal düzen öngören Anayasamız, olası hukuksal düzenleme ve idari işlemlerin yargısal denetiminin koşullarını ve kurumlarını yaratmak suretiyle, hukuksal yollardan kaynaklanabilecek tehditleri engellemiştir.

Anayasanın 2. maddesinde öngörülen laik Cumhuriyet ilkesi, egemenliğin ulusa ait olduğu, ulusal irade dışında herhangi bir dogmanın siyasal düzene yön vermesi olanağının bulunmadığı, hukuk kurallarının dinsel buyruklar yerine demokratik ulusal talepler esas alınarak aklın ve bilimin öncülüğünde kabul edildiği, çoğunluk ya da azınlık dinine, felsefi inançlara veya dünya görüşlerine mensup olup olmadıklarına

bakılmaksızın, din ve vicdan özgürlüğünün ayrımsız ve önkoşulsuz olarak herkese tanındığı ve anayasada öngörülenin ötesinde herhangi bir sınırlamaya tabi tutulmadığı, dinin kötüye kullanılmasının ve sömürülmesinin yasaklandığı, devletin tüm işlem ve eylemlerinde dinler ve inançlar karşısında eşit ve tarafsız davrandığı bir cumhuriyeti öngörmektedir.

Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin birçok kararında ayrıntılı olarak açıklanan ve çağdaş demokrasilerin ortak değeri olan laiklik ilkesi düşünsel temellerini Rönesans, Reformasyon ve aydınlanma döneminden alır. Lâiklik, ulusal egemenliğe, demokrasiye, özgürlüğe ve bilime dayanan siyasal, sosyal ve kültürel yaşamın çağdaş düzenleyicisidir. Bireye kişilik ve özgür düşünce olanaklarını veren, bu yolla siyaset-din ve inanç ayrımını gerekli kılarak din ve vicdan özgürlüğünü sağlayan ilkedir. Dinsel düşünce ve değerlendirmelerin geçerli olduğu dine dayalı toplumlarda, siyasal örgütlenme ve düzenlemeler dinsel niteliklidir. Lâik düzende ise din, siyasallaşmadan kurtarılır, yönetim aracı olmaktan çıkarılır, gerçek, saygın yerinde tutularak kişilerin vicdanlarına bırakılır. Dünya işlerinin lâik hukukla, din işlerinin de kendi kurallarıyla yürütülmesi, çağdaş demokrasilerin dayandığı temellerden biridir. Laikliğin bu işleviyle toplumsal ve siyasal barışı sağlayan ortak bir değer olduğu açıktır. Bireylerin özgür vicdani tercihlerine dayanan ve sosyal bir kurum olan dinler, siyasal yapıya egemen olmaya başladıkları veya ulusal irade yerine siyasal yapının hukuksal kurallarının meşruiyet temelini oluşturdukları anda toplumsal ve siyasal barışın korunması olanaksızlaşır. Hukuksal düzenlemelerin katılımcı demokratik süreçle ortaya çıkan ulusal irade yerine dinsel buyruklara dayandırılması, birey özgürlüğünü ve bu temelde yükselen demokratik işleyişi olanaksız kılar. Siyasal yapıya egemen dogmalar öncelikle özgürlükleri ortadan kaldırır. Bu nedenle çağdaş demokrasiler, mutlak hakikat iddialarını reddeder, dogmalara karşı akılcılıkla durur, dünyayı dünyanın bilgisiyle açıklayabilecek toplumsal ve düşünsel temelleri yaratır, din ve devlet işlerini birbirinden ayırarak, dini siyasallaşmaktan ve yönetim aracı olmaktan çıkarır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Refah Partisi kararında da ifade bulduğu gibi, laikliği reddeden düzenlerin demokratik olarak nitelendirilmesi olanaksızdır. Ulusal egemenlik ilkesi laikliğin bir gereği olduğu gibi, demokrasinin temel koşulu da ulusal egemenliğin yine ulusun doğrudan ya da dolaylı katılımıyla kullanılmasıdır. Demokratik katılımın bulunmadığı sistemlerde ulusal egemenlikten söz edilemeyeceğinden, esasen laiklikten de söz edilemez. Laikliğin temel bir değer olarak kabul

edilmediği sistemlerde ise, inançlar ve dinler arasında ayrımcılık ve imtiyazlar söz konusu olacağından, ulusun tüm mensuplarının egemenliğin kullanımına eşit biçimde katılımından, buna bağlı olarak demokrasiden söz edilemez. Demokrasi ve laiklik arasındaki bu zorunlu ilişki, Anayasanın her iki ilkeyi de cumhuriyetin değiştirilemez nitelikleri arasında kabul etmesini gerektirmiştir. Anayasanın 68. maddesinin dördüncü fıkrasında siyasi partilerin tüzük, program ve eylemlerinin yalnızca laikliğe veya demokrasi ilkesine değil, "demokratik ve laik cumhuriyet" ilkesine aykırı olamayacağı belirtilerek, her iki kavramın birlikte Türkiye Cumhuriyetinin niteliğini somutlaştırdığı görülmektedir.

Bu nedenle laikliğe aykırı eylemlerde bulunduğu ileri sürülen siyasi partiler hakkında yapılacak değerlendirmelerde her iki kavramın azami geçerlilik kazanacağı bir yorumun esas alınması gerekmektedir.

Anayasanın 24. maddesinin son fıkrasına göre "*Kimse, Devletin sosyal, ekonomik, siyasî veya hukukî temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasî veya kişisel çıkar yahut nüfuz sağlama amacıyla her ne suretle olursa olsun, dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz.*" Anayasakoyucu ülkenin koşullarını dikkate alarak dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri siyasi çıkar yahut nüfuz sağlamak amacıyla kullanılmasını laiklik ilkesinin korunması bakımından zorunlu görerek yasaklama yolunu seçmiş ve bunları siyasal ifade ve eylem özgürlüğünün kapsamı dışında bırakmıştır. Laiklik ilkesinin değerlendirilmesinde bu kuralın göz ardı edilmesi olanaksızdır.

Dinin sosyal bir kurum olması nedeniyle toplumda dinsel özgürlük taleplerinin ya da gereksinimlerin ortaya çıkması, siyasi partilerin bu sorunlara ilişkin politika belirlemesini gerektirebilir. Ancak Anayasanın 24. maddesindeki açık hüküm gereği, siyasi partilerin bu taleplere yönelik politika üretirken, dini ve dince kutsal sayılan değerleri ve dinsel duyguları siyasal mücadele aracı haline getirerek toplumda dinsel talep ekseninde ayrışmalara yol açması laiklik ilkesiyle bağdaşmaz. Toplumsal sorunların ve ülkenin aşması gereken birçok engelin yoğunluğu ve karmaşıklığı dikkate alındığında, dinselliğin sırf siyasal mücadelede üstünlük sağlaması nedeniyle siyasal alanda gerektiğinden daha fazla yer alması, toplum ile toplumsallık ekseninde yürütülmesi gereken siyaset arasındaki sağlıklı temsil ilişkisini zedeleyebilir. Bu ilişkinin zedelenmesi siyaset ile toplum arasında yabancılaşmaya ve siyasal düzenin meşruiyetinin sorgulanmasına

yol açabilir. Bu sakınca, söz konusu eylemlerin devlet iktidarını kullanan bir parti tarafından işlenmesi durumunda daha da artar.

Anayasa tarafından demokratik siyasal yaşamın vazgeçilmez unsuru olarak tanımlanan partiler bakımından dinin siyasete alet edilmesinin siyasi partilerin demokratik işleviyle de uyumlu olduğu kabul edilemez.

Davalı partinin Anayasanın 68. maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen "demokratik ve laik cumhuriyet" ilkesine aykırı bazı eylemleri belirlenmiştir. Üniversitelerde uygulanan başörtüsü yasağı, Kuran Kurslarına yönelik yaş kısıtlaması ve İmam Hatip Liselerine uygulanan katsayı sınırlamasının kaldırılmasına yönelik toplumsal taleplerin bulunduğu görülmektedir. Ancak davalı partinin bu doğrultudaki siyasal mücadelesini laiklik ilkesinin Anayasanın somut kurallarında ortaya çıkan tercihe uygun biçimde yürüttüğü savunulamaz. Bu sorunlar toplumda ayrışma ve gerginliklere yol açacak düzeyde siyasetin temel sorunu haline dönüştürülmüş, toplumun dinsel konulardaki duyarlılıkları yalın siyasal çıkar amacıyla araçsallaştırılmış, toplumun temel ekonomik, sosyal ve kültürel sorunlarının siyasetin gündeminde yer alması güçleşmiştir. Davalı parti kurulduktan hemen sonra girdiği ilk genel seçimlerde tek başına iktidar olarak ülkeyi yönetme yetki ve sorumluluğunu üstlenmiş bulunmaktadır. Bu sorumluluğun yalnızca kendi siyasal tabanına karşı değil, tüm ülkeyi kapsayan, kamu yararı amacıyla ve devlet iktidarı kullanımı için geçerli tüm anayasal ilkelere uygun olarak yerine getirilmesi gerektiğinde kuşku bulunmamaktadır.

Dinin ve dinsel duyguların istismarı nedeniyle laikliğe aykırı görülen davalı parti eylemlerinin toplumu devlete ve siyasete yabancılaştırması yoluyla demokratik işleyişi engelleyebileceği ve anayasal düzenin meşruiyetinin sorgulanmasına yol açabileceği inkâr edilemez.

Organ sıfatıyla davalı Parti Genel Başkanı Recep Tayyip ERDOĞAN ile üyelerden 22. Yasama dönemi Meclis başkanı Bülent ARINÇ, Milli Eğitim Bakanı Hüseyin ÇELİK, Milletvekilleri İrfan GÜNDÜZ, Abdullah ÇALIŞKAN, Resul TOSUN, Selami UZUN, Hasan KARA ve üye Hasan Cüneyt ZAPSU'nun; yerel yöneticilerden Dinar İlçesi Belediye Başkanı Mustafa TARLACI ve Isparta Belediye Başkanı Hasan BALAMAN'ın eylemleri, Anayasanın 68. maddesinin dördüncü fıkrasına aykırı eylemlerin kararlılıkla ve parti üyeleri tarafından yoğun bir biçimde işlendiğini göstermektedir. Anayasa Mahkemesinin E. 2008/16, K. 2008/116 sayılı kararıyla iptal edilen 5735 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un teklif edilmesi ve

yasalaşmasının sağlanmasıyla davalı partinin bu eylemleri benimsediği anlaşıldığından odaklaşmanın kabulü gerekir.

Haşim KILIÇ davalı partinin demokratik ve laik cumhuriyet ilkelerine aykırı eylemlerin odağı haline geldiği görüşüne katılmamıştır.

Demokratik ve laik Cumhuriyet ilkelerine aykırı eylemlerin yaptırımı

Yukarıdaki ölçütler ışığında davalı partinin laik düzeni ortadan kaldırma, laikliğin temel esaslarını zedeleme ve buna bağlı olarak demokratik düzeni ortadan kaldırma amacını taşıyıp taşımadığını saptayabilmek için, aleyhteki delillerin yanında, lehteki olguların da değerlendirilmesi, hukuk devletine uygun bir yargılamanın temel koşuludur.

Davalı siyasi parti, gerekli bildirim ve belgeleri 14.08.2001 tarihinde İçişleri Bakanlığı'na vererek 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 8. maddesine göre tüzel kişilik kazanmıştır. Tüzel kişilik kazanmasından bir yıl sonra 3 Kasım 2002 tarihinde yapılan Milletvekili Genel Seçimlerinde %34,28 oranında ve 22 Temmuz 2007 seçimlerinde ise %46,57 oy alarak Meclis çoğunluğunu elde etmiş ve tek başına iktidar olmuştur. 3 Kasım 2002 tarihinden beri programını ve amacını gerçekleştirebilecek parlamento çoğunluğuna, devletin ulusal ve uluslararası politikasını belirleme gücüne ve iktidar olanaklarına sahiptir.

Davalı partinin tüzük ve programında laikliğe aykırı bir sistem arayışı saptanamamıştır. Bununla birlikte davalı siyasi partinin programında ilan ettiğinden farklı amaç ve eğilimleri gizleyebilmesi mümkündür. Söz konusu partinin bu tür eğilimler taşıyıp taşımadığını tespit etmek için, programının içeriği, parti organlarının eylemleri ve savundukları görüşlerle karşılaştırılmalıdır. Partinin bu eylem ve görüşleri bir bütün olarak, yukarıda belirtilen çerçevede anayasal düzeni tahrip etme amaç ve eğilimlerini somutlaştırdığı takdirde, o partinin kapatılması söz konusu olabilir.

İddia makamı tarafından davalı partiye isnat edilen ve Anayasa Mahkemesince kanıt niteliğinde bulunduğu saptanan eylemlerin ağırlıklı çoğunluğu 22 Temmuz 2007 seçimlerinden önce 22. Yasama döneminde gerçekleşmiştir. Bu eylemlerle birlikte, iktidarda olan davalı partinin iç ve dış politikaya, yasama ve yürütme erkinin kullanımına ilişkin tüm icraatları kamuoyunun bilgisi dâhilindedir. Davalı parti üçte iki oranında yenilenerek

23. Yasama döneminde TBMM'de yerini almıştır. 22 Temmuz 2007 seçimlerinde davalı parti seçmenlerin yarıya yakınının oyunu aldığına göre, halkın isnat edilen eylemler ile partinin bütün icraatlarını birlikte değerlendirerek davalı partiye onay verdiği görülmekte; buna dayalı olarak demokratik ulusal iradenin yasama ve yürütme görev ve sorumluluğunun davalı parti tarafından yürütülmesi yönünde somutlaştığı anlaşılmaktadır.

Yukarıda saptanan ayrık haller dışında; davalı partinin iktidarı döneminde 1963 Ankara Antlaşması'yla birlikte Türkiye'nin temel dış politikası haline gelen Avrupa Birliği'ne giriş çabası sürdürülmüş, adaylık statüsünün elde edildiği 1999 yılından başlatılan hukuksal ve siyasal reformlara hız verilmiş, gerek Anayasa'da gerekse yasalarda esaslı değişiklikler yapılmıştır. Bu çerçevede Anayasanın 10., 30., 38., 90. ve 101. maddelerinde yapılan değişikliklerle savaş zamanlarında dahi ölüm cezalarını olanaklı kılan kurallar Anayasadan çıkarılmış, uluslararası insan hakları sözleşmelerine yasaların uygulanmasında öncelik tanınarak ulusal uygulamaların uluslararası insan hakları standartlarına uygunluğu sağlanmış, basımevi ve basın araçlarının hiçbir şekilde suç aleti olduğu gerekçesiyle zapt ve müsadere edilemeyeceği ve işletilmekten alıkonamayacağı esası benimsenmiş, kadın-erkek eşitliğinde ileri bir aşama olan pozitif ayrımcılık temel bir anayasal ilke olarak kabul edilmiştir. Cumhurbaşkanının doğrudan doğruya halk tarafından seçilmesi, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının yargılamanın yenilenmesi nedeni sayılması, Uluslararası Ceza Divanın yargılama yetkisinin kabul edilmesi, 1966 tarihli Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi ile Kültürel, Ekonomik ve Sosyal Haklar Sözleşmeleri başta olmak üzere birçok uluslararası temel hak ve özgürlük belgesinin iç hukuka aktarılması, gayrimüslim azınlıkların statülerinde iyileştirme sağlayan yasaların kabul edilmesi, daha az temel hak sınırlaması içeren dernekler yasasının kabul edilmesi gibi, ülkenin daha demokratik ve özgürlükçü bir yapıya kavuşturulması çabaları, özellikle ataerkil ve geleneksel toplumsal yapıyı modern bir dönüşüme açma fırsatı sunan kadın-erkek eşitliğinin Anayasaya aktarılması, Avrupa Birliğiyle müzakerelerin başlatılması, uluslararası sorunların barışçı yolla çözümüne aktif katkısı dikkate alındığında, davalı partinin sahip olduğu iktidar gücünü ülkenin çağdaş batı demokrasiler standardına kavuşması yönünde kullandığı açıktır.

Üniversitelerde başörtüsünün serbest bırakılması amacını taşıyan ve TBMM'de temsil edilen kimi partilere mensup milletvekillerin teklif ve Genel Kurulda oylanması sırasındaki desteğiyle kabul edilen 5735 sayılı

Anayasa Değişikliği Hakkında Kanun'un laiklik ilkesine aykırılık nedeniyle iptal edilmesinin ardından davalı parti seçmen kitlesini eyleme ve şiddet hareketlerine teşvik etme gibi, üstlendiği iktidar gücünü bu yönde kullandığına ilişkin delile de rastlanılamamıştır.

Bu açıklamalar ışığında davalı partinin demokrasiyi ve laik devlet düzenini ortadan kaldırma veya anayasal düzenin temel esaslarını şiddet kullanarak ve hoşgörüsüzlükle tahrip etme amacı, bu amacı somutlaştıran eylemleri ve elindeki iktidar olanaklarını şiddet doğrultusunda kullandığına ilişkin veriler saptanamamış, bu eylemler kapatmayı gerektirecek ağırlıkta görülmemiştir.

Anayasanın 68. maddesinin dördüncü fıkrasına aykırılığı saptanan eylemlerin toplumsal tahammülün ötesine taşan sarsıcı tepkiler yaratma gücünde olması, ulus devletin yaşamsal sorunlarında çoğunluğa hâkim olabilecek aşırı endişe, kaygı ve belirsizlik yaratması, sınıfsal veya ideolojik tercihlerin öncelik kazandığı bir kamu hizmeti anlayışını somutlaştırması, toplumda anayasal güvencesizlik yaratması, toplum ve bireylerin kamu hizmeti veya özgürlük talepleri karşısında kaygı verici bir öncelik kazanması, eylemlerin şiddet veya şiddet çağrısı içermese de, tahrik, dayatma ve demokratik teamüllerle bağdaşmaz nitelikte olup olmaması, demokratik toplum düzeninin yaşamsal unsuru ve siyasi partilerin varlık, faaliyet alanını oluşturan düşünceyi açıklama, yayma ve iletme özgürlüğünün anayasal çerçevesi içinde kalıp kalmadığı ve nihayet odaklaşmaya yol açan eylemlerin davalı partinin bütününü ve temel politikasını belirleyecek ağırlıkta olup olmamasının yaptırımın türünü belirleyeceği açıktır.

Evrensel değerlerle bağdaşmayan, toplumsal barışın temel kaidelerini zedeleyecek bir tehlike ortaya koymayan, hukuk devletine olan inancı ortadan kaldırmaya yönelik ve sosyal ve siyasal karışıklıkları amaçladığı yönünde bir belirlilik de göstermeyen, şiddet çağrısından uzak olduğu değerlendirilen bu eylemler, davalı partinin çağdaşlaşma ve demokratikleşme yönündeki icraatlarıyla birlikte değerlendirildiğinde demokratik ve laik Cumhuriyet ilkelerine aykırılığı saptanan söz konusu eylemlerin ağırlığı yönünden davalı partinin Anayasanın 69. maddesinin yedinci fıkrası ile 2820 sayılı Yasanın 101. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca son yıllık devlet yardımının yarısından yoksun bırakılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Açıklanan nedenlerle Anayasanın 69. maddesinin yedinci fıkrası ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasa'nın 101. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca davalı

partinin almakta olduğu yıllık devlet yardımından bu kararın Resmi Gazetede yayımlandığı yıla tekabül eden miktarının yarısı oranında yoksun bırakılması, yardımın tamamı ödenmişse aynı miktarın hazineye iadesine karar verilmesi gerekir.

Haşim KILIÇ davanın reddi, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Şevket APALAK ve Ayla Zehra PERKTAŞ davalı partinin kapatılması gerektiği düşüncesiyle bu görüşe katılmamışlardır.

VII- SONUÇ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın, **Adalet ve Kalkınma Partisi**'nin temelli kapatılmasına karar verilmesi istemini içeren 14.3.2008 günlü, SP. Hz. 2008/01 sayılı İddianamesi ve ekleri, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve yasa kuralları okundu, gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Adalet ve Kalkınma Partisi'nin kapatılma davasında yapılan oylamada, Anayasa'nın 68. maddesinin dördüncü fıkrasındaki demokratik ve laik Cumhuriyet ilkelerine aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi nedeniyle Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Şevket APALAK ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın "**Parti'nin kapatılması**"; Sacit ADALI, Ahmet AKYALÇIN, Serdar ÖZGÜLDÜR ve Serruh KALELİ'nin "**Parti'nin kapatılması yerine Devlet yardımından yarı oranında yoksun bırakılması**"; Haşim KILIÇ'ın ise "**davanın reddi**" gerektiği yolundaki oyu sonucunda, Anayasa'nın 149. maddesinin birinci fıkrasında siyasi partilerin kapatılması için öngörülen nitelikli çoğunluğun sağlanamaması nedeniyle, 2949 sayılı Yasanın 33. maddesinin göndermesiyle 5271 sayılı Yasanın 229. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince, en aleyhe olan oyların kendisine daha yakın olan oylara katılmasıyla, Anayasanın 69. maddesinin yedinci fıkrası ve 22.4.1983 günlü, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 101. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, Adalet ve Kalkınma Partisi'nin 2008 yılında aldığı (son yıllık) **DEVLET YARDIMI MİKTARININ YARISINDAN YOKSUN BIRAKILMASINA,**

B- Gereğinin yerine getirilmesi için karar örneğinin Başbakanlığa ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmesine,

30.7.2008 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

KARŞIOY GEREKÇESİ

Özgürlük yalnızca ve daima farklı düşünenlerindir.

Rosa Luxsenburg

Siyasal hayatın vazgeçilmezi olarak nitelenen siyasi partiler, kapatma yaptırımı ile karşılaşmamak için kendini "olduğu gibi" ortaya koyamamış, Anayasa'nın ya da Anayasa Mahkemesi'nin "nasıl olması gerektiği" yolundaki ölçülerine uymaya çalışmıştır. Partilerin olması gereken özgürlük alanları ile Anayasa dışı olma alanı arasında kurulamayan denge Türkiye'de dünyada rastlanmayan sayıda partinin kapatılmasına neden olmuştur. Bu düşünce ile siyasi partilere sınırsız bir özgürlük alanının gerektiği kastedilmemiştir. Bir türlü yakalayamadığımız uluslararası çağdaş ölçüler yerine bize özgü demokrasi, laiklik ve hukuk devleti anlayışı ve bu değerlerin dar bir alanda yorumlanması belirtilen sonucu doğurmuştur.

Türk siyasi hayatında kapatılan partilerin genel olarak "bölünmez bütünlük" ile "laiklik" ilkesine aykırı eylemleri nedeniyle gerçekleştiği görülmektedir.

Dava konusu siyasi partinin "laikliğe aykırı eylemlerin odağı haline geldiği" iddiası ile kapatılması istemi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin bu gerekçeye dayalı görüşlerine önem kazandırmaktadır.

Bu noktada Anayasamızın 68. maddesinin dördüncü fıkrasında korunan hukuksal değerlerin anlam ve kapsamının açıklanma zorunluluğu vardır. Anayasa'nın 68/4 maddesine göre; siyasi partilerin tüzük ve programları ile eylemleri Devletin bağımsızlığına, bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine, millet egemenliğine, demokratik ve laik

Cumhuriyet ilkelerine aykırı olamayacağı gibi sınıf ve zümre diktatörlüğünü amaçlayamaz ve suçu teşvik edemez.

Görüldüğü gibi, belirtilen ilke ve yasakların oldukça kapsamlı olması, sınırlarının çizilmemesi, her türlü anlayış ve yoruma açık olması, siyasi partileri sıkıntıya sokacak niteliktedir. 68/4 kapsamındaki korunan hukuksal değerlerin 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nda açılımı yoktur. Anayasa hükmünün yasalarla hayata geçirilmesi onların açık, bilinebilir ve öngörülebilir olmasını sağlar. Anayasal hükümlerin genel olarak doğrudan uygulanma nitelikleri yoktur. Bu özellikleri nedeniyle Anayasa'da belirlenen hak ve özgürlüklerin kullanım ve sınırlarına ilişkin (siyasi partiler de olsa) Anayasa'nın 13. maddesine uygun belirli, genel ve soyut bir yasal düzenlemenin zorunluluğu açıktır. Belirlilik ilkesi bu yasal sınırlamanın yargısal ya da idari bir tasarrufa ihtiyaç bırakmayacak açıklıkta olmasını zorunlu kılar.

Anayasanın 68/4 maddesindeki korunan hukuksal değerlerin açılımı yasayla yapılmadığına göre, Anayasa Mahkemesi'nin bu boşluğu doldurma görevini yine Anayasa'ya uygun olarak çözümlemesi gerekir.

Anayasa'nın 90. maddesi gereğince, Anayasa Mahkemesi 68/4 kapsamında yaptığı değerlendirmelerinde usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası anlaşmalarla çatışmaya meydan vermemelidir. Bu gereklilik nedeniyle Anayasa Mahkemesi'nin verdiği kararlarında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin siyasi parti kapatma davalarında kullandığı standart ölçüleri gözardı etmesi düşünülemez. Aksi halde Anayasa Mahkemesi'nin bu davalarda oluşturduğu değişken ve subjektif değerlendirmeleri siyasi hayatı belirsizliğe itecektir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin, laiklik karşıtı eylemlerin odağı olması nedeniyle kapatılan Refah Partisi davasındaki değerlendirmeleri önemlidir. Mahkeme, Refah Partisi'nin kapatılması kararını sözleşmeye aykırı bulmadığını şu şekilde özetlemektedir. *"Bu davada sözkonusu müdahalenin zorlayıcı bir sosyal gereksinim sonucunda olup olmadığı sorununun incelenmesiyle bağlantılı olarak üstte sayılan noktaların toplu olarak değerlendirilmesinde Mahkeme, Refah üye ve liderlerinin Anayasa Mahkemesi kararında da belirtilen eylem ve konuşmalarının tüm partiye isnat edilebilir olduğu, bu eylem ve konuşmaların Refah'ın çok hukuklu sistem çerçevesi içinde şeriata dayalı bir rejim oluşturmaya yönelik uzun dönemli bir politikanın varlığını ortaya çıkardığı ve Refah'ın politikasını uygularken ve öngördüğü sistemi yerleştirirken kuvvete başvurma olasılığını dışlamadığı sonucuna varmıştır. Bu planların demokratik toplum kavramıyla bağdaşmaması ve Refah'ın bunları uygulamaya geçirmek için yakaladığı fırsatların demokrasiye yönelik tehdidi*

daha somut ve daha yakın kılması karşısında, Anayasa Mahkemesi tarafından başvuranlara uygulanan cezanın sözleşmeci Devletlere tanınan yorum hakkının sınırları içinde "zorlayıcı bir toplumsal gereksinimi makul bir biçimde karşılayan nitelikte olduğu düşünülmektedir."

Buna göre, Refah Partisi'nin, çok hukuklu bir sistem istemekle "demokrasinin temel ilkeleriyle bağdaşır olmayan" şeriat düzenini hedeflediği, bu düzenin gerçekleşmesi için demokrasi dışı (cihat çağrısı şiddet olarak değerlendirilmiştir.) yollara başvurması olasılığının yüksek olması ve bu olasılığın dışlandığı yönünde adımlar atılmaması gerekçesiyle kapatılması sözleşmeyi ihlal olarak görülmemiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, demokrasiyle bağdaşır olmayan bir düzeni kurmak amacıyla şiddeti araç olarak kullanmak durumundaki partilerin kapatılabileceğine onay vermektedir.

Bu kriterler gözetilerek davalı partinin laiklik karşıtı fiillerin odağı haline gelip gelmediği değerlendirilmiştir.

İnsan haklarına saygılı Devlet, Anayasa'da temel hak ve özgürlük olarak düzenlenmiş ve güvenceye kavuşturulmuş insan haklarına saygılı devlet anlamına gelir. İnsan haklarına saygılı ifadesi ile 14. maddedeki "İnsan haklarına dayalı devlet" ifadesi birlikte okunduğunda, Anayasa'nın devletin meşruiyet ve varlık nedenini "insan hakları ve özgürlüklerinde" gördüğü ortaya çıkar. Anayasa'nın 5. maddesi de tüm temel hak ve özgürlüklerin önündeki sosyal, hukuksal ve ekonomik engellerin kaldırılmasını devlete bir ödev olarak yükler.

Bireylerin dini inanç ve kanaat özgürlüğünün yanında, inanç ve kanaatlerini dışa yansıtma ve yaşamlarını dini inanç ve kanaatlerine göre sürdürme hakkı da Anayasa'nın tanıdığı bir temel insan hakkıdır. Dolayısıyla Cumhuriyetin değişmez niteliğinden biri olan insan haklarına saygılı/dayalı devlet ilkesi, devlet erki kullanan tüm kurumları bireylerin dini inanç, kanaat ve dinsel pratik özgürlüğüne saygılı olmaya, kişinin bu özgürlüğünün önündeki engelleri ortadan kaldırmaya zorunlu kılmaktadır.

Laiklik ilkesinin bu Anayasal tercihi zayıflatıcı biçimde yorumlanmasının, farklı uygulamaları da olsa çağdaş dünyanın laiklik anlayışıyla bağdaşmadığı düşünülmektedir.

Davalı Parti'nin "ODAK" olduğu konusunda varılan sonuca, sözkonusu siyasi parti genel başkanı ve üyelerinin genel olarak üniversitelerde uygulanan başörtüsü yasağı, imamhatip lisesi mezunlarına üniversiteye girişte uygulanan katsayı ve kuran kursları üzerine gerçekleştirdikleri söz ve

eylemleri esas alınarak varılmıştır. Belirtilen konulara ilişkin söz ve eylemler Anayasa'nın 68/4 maddesinde belirtilen "laik Cumhuriyet" ilkesine aykırılık olarak nitelendirilmiştir. Bu nedenle Anayasa da yer alan "laiklik" ilkesinin irdelenmesi gerekli görülmüştür.

Anayasa'nın 24. maddesinde din derslerinin zorunluluğu öngörülmüş, 136. maddesinde Diyanet İşleri Başkanlığı aracılığı ile devletin bireylere dini inançları konusunda hizmet vermesi kabul edilmiş, yasal düzenlemelerle de imam hatip okulları ile kuran kursları devletin eğitim ve öğretim kurumlarının parçası haline getirilerek devletin dinle olan ilişkisi düzenlenmiştir.

Gerekçesi ne olursa olsun laiklikle ilgisi bulunmayan bu düzenlemelerin Türkiye gerçeğinden doğduğu kabul edilmelidir. Ancak bu gerçeklere laiklik boyutundan bakıldığında devletin dinle ilgisini kesmediği açıktır. Belirtilen düzenlemeler, Türk halkına verilen dinsel içerikli eğitim, öğretim, kurs ve uygulamalarla hayata geçirilmiş, bireyler buradan aldıkları dini kültürle dini yaşamalarına yön vermişlerdir. Verilen bu kültürle davalı partinin aldığı cezanın dayanağı olan başörtüsü, imam hatip liseleri ve kuran kurslarına ilişkin söylemleri arasında ciddi bir bağlantı vardır. Yasal zeminde dinsel öğretilere kavuşan bireyler verilen bu bilgileri hayata geçirme aşamasında sorunlarla karşılaşmışlar, bu sorunların toplu biçimde sözcülüğünü yapan siyasi partiler ise kapatılma yaptırımı ile karşı karşıya kalmışlardır. Bu çelişki yaşanmaya devam etmektedir.

Anayasamızda bize özgü olan bu laik yapının siyasi partilerin kapatılma davalarında gözardı edilmesi mümkün değildir. Zira böyle bir yapıda dinsel alanlarla-siyasal alanın kesişmesi kaçınılmazdır.

Devletle bağlantılı bu dinsel düzenlemeler olmasaydı bile, Anayasa'nın 24. maddesinde öngörülen din ve vicdan özgürlüğü, buna bağlı olarak ifade özgürlüğü ve eğitim ve öğretim hakkı, dinsel kaynaklı bireysel taleplerin ve buna bağlı olarak toplumsal taleplere çözüm öneren siyasi partilerin vazgeçilmez güvenceleri olduğu kuşkusuzdur. Hemen belirtmek gerekir ki laikliğin temel unsurlarını yok etmeye yönelik taleplerin bu güvence kapsamında olduğu düşünülemez.

Bir siyasi parti, dinsel bir inancı benimseyemez ya da onun propagandasını yapamaz. Devletin düzeninin din kuralları ile yönetilmesine ilişkin taleplerle ilgilenemez. Ancak, bu inanç ya da dinsel öğretinin dış dünyaya yansıması ile bağlılarının ihtiyacı olan özgürlük alanı ile ilgilenmesi de engellenemez. İlgi duyulan din değil özgürlüktür. Siyasi partilerin yaptığı da bu özgürlüğün sözcülüğüdür.

Bu nedenle, Anayasa Mahkemesi siyasi parti kapatma davalarında demokrasinin, laikliğin ve hukuk devletinin temel ögelerinin partilerce reddedilip edilmediği, partilerin demokratik ve laik hukuk devletine düşmanca tavrının olup olmadığı, insan onurunu aşağılayan amacının varlığı ya da farklı düşünenlere hoşgörüsüzlük konularında inceleme yapmak zorundadır. Meşruiyet zemini olmayan bu amaçlara uluşmak için zor ve şiddet kullanma yönteminin benimsenmesi ya da buna çağrı yapılması bir partinin kapatılması için yeterli gerekçe oluşturacaktır. Başka bir anlatımla siyasi partilerin amacı ile bu amaca ulaşmak için kullandıkları aracın demokratik bir düzende kabul edilebilir bir niteliğe sahip olduğu sonucuna varılırsa kapatılma sözkonusu olamayacaktır.

Adalet ve Kalkınma Partisi'nin Genel Başkanı ve diğer üyelerinin kapatılma isteminde delil olarak ileri sürülen söylem ve eylemlerinin değerlendirilmesine gelince;

Başsavcı; belirtilen söylemlerden yola çıkarak sözkonusu partinin laik düzeni ortadan kaldırarak şeriat düzenini yerleştirme amacı taşıdığını ileri sürmüş, bu nedenle de kapatılmasını istemiştir. Başsavcı partinin laik düzeni ortadan kaldırma amacını tesbit ederken genel olarak üniversitelerde yaşanan başörtüsü yasağı, imam hatip lisesi mezunlarına üniversiteye girerken uygulanan katsayı ve kuran kurslarının sorunlarına ilişkin parti mensupları tarafından yapılan konuşmaları ağırlıklı olarak değerlendirmeye almıştır. Hemen belirtmek gerekirse ileri sürülen delillerin çok büyük bir bölümü gazetelerin haber küpürleri ile internet kaynaklı yorum ve haberlerden oluşmaktadır. Toplumun yarıya yakınının onayını alan bir siyasi partinin kapatılması için bu tür delillerin ses ya da görüntü kasetleriyle teyit edilmemesi, olması gereken ciddi bir hazırlık aşamasının ne kadar sorunlu olduğunun açık göstergesidir. 400'ü aşkın delilin büyük bölümüne bu sorun nedeniyle herhangi bir değer atfedilmemiştir. Değerlendirilmeye parti genel başkanı ve diğer mensuplarının 30 söylem ve eylemi esas alınmıştır. Bu söylemlere ilişkin yapılan değerlendirmelere de katılma olanağı bulunulamamıştır.

Bu söylemlerin laikliği ortadan kaldırma amacı taşıdığını söylemek oldukça zordur. Zira siyasi partilerin tek sermayesi toplumsal sorunlar ve taleplerdir. Bir boyutuyla öğrenim diğer boyutuyla din ve vicdan özgürlüklerini ilgilendiren bu konuların siyasi bir parti tarafından dile getirilmesi hem Anayasamızın hem de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin güvence altına aldığı ifade özgürlüğü kapsamındadır.

Din ve vicdan özgürlüğünü ilgilendiren bir sorunun Türkiye'de nasıl çözüleceği ya da ifade edileceği oldukça sorunludur. Zira sözkonusu partinin kapatılması isteminin önemli bir bölümünü içeren üniversitelerdeki başörtü sorunu tüm partiler tarafından dile getirilerek çözüm önerilirken bu söylem ve önerilerin bazı partiler için kapatılma sebebi sayılması bazıları için ise hiç sorun yaratmaması dikkat çekicidir. Anayasa'nın 10. ve 42. maddelerinde yapılan değişiklikte bu kapsamdadır.

Anayasa'nın 68/4. maddesi kapsamında görülerek Parti'nin kapatılması için ileri sürülen eylemlerin laikliği ortadan kaldırmak suretiyle şeriat düzenini getirme amacı ile nitelendirilmesi ağır, ölçüsüz ve demokratik sabırla çelişen yaklaşımlardır. Başka bir anlatımla, demokratik düzen reddedilmeden laikliğin somut düzenleniş ve uygulanış biçimine aykırı söylemler şiddet içermedikçe ifade özgürlüğünün güvencesi altındadır.

Davalı siyasi partinin iktidar olduğu süreç içindeki tüm çalışmaları ve etkinlikleri birlikte değerlendirildiğinde, demokratik düzeni reddeden bir amacına ulaşılamadığı gibi eylemlerinin şiddet ya da şiddete çağrıyı içermemesi nedeniyle laikliğe aykırı fiillerin odağı olduğundan sözedilemez.

Bu nedenle, ne kapatılma ne de Devlet yardımından mahrum bırakılma düşüncelerine katılmadım.

Başkan
Haşim KILIÇ

KARŞIOY GEREKÇESİ

Anayasa'nın 68. maddesinin dördüncü fıkrasında, "Siyasî partilerin tüzük ve programları ile eylemleri, Devletin bağımsızlığına, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine, millet egemenliğine, demokratik ve lâik Cumhuriyet ilkelerine aykırı olamaz; sınıf veya zümre diktatörlüğünü veya herhangi bir tür diktatörlüğü savunmayı ve yerleştirmeyi amaçlayamaz; suç işlenmesini teşvik edemez."; 69. maddesinin dördüncü fıkrasında, "siyasi partilerin kapatılması, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının açacağı dava üzerine Anayasa Mahkemesince kesin olarak karara bağlanır"; beşinci fıkrasında, "Bir siyasî partinin tüzüğü ve programının 68'inci maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı bulunması halinde temelli kapatma kararı verilir."; altıncı fıkrasında, "Bir siyasi partinin 68'inci maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı eylemlerinden ötürü temelli kapatılmasına, ancak, onun bu nitelikteki fiilerin işlendiği bir odak haline geldiğinin

Anayasa Mahkemesince tespit edilmesi halinde karar verilir. (Ek cümle: 03.10.2001 - 4709/25 md.) Bir siyasî parti, bu nitelikteki fiiller o partinin üyelerince yoğun bir şekilde işlendiği ve bu durum o partinin büyük kongre veya genel başkan veya merkez karar veya yönetim organları veya Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grup genel kurulu veya grup yönetim kurulunca zımnen veya açıkça benimsendiği yahut bu fiiller doğrudan doğruya anılan parti organlarınca kararlılık içinde işlendiği takdirde söz konusu fiillerin odağı haline gelmiş sayılır."; 3.10.2001 günlü 4709 sayılı Yasa ile eklenen fıkrada da "Anayasa Mahkemesi, yukarıdaki fıkralara göre temelli kapatma yerine dava konusu fiillerin ağırlığına göre ilgili siyasî partinin Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmasına karar verebilir." denilmektedir. Bu kapatılma nedenine 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 101. maddesinde de aynı biçimde yer verilmiştir.

Hakkında açılan kapatılma davasında, Adalet ve Kalkınma Partisi'nin, Anayasa'nın 68. maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen eylemler kapsamında yer alan lâiklik karşıtı eylemlerin işlendiği bir odak haline geldiği bire karşı on oy ile saptanmış ancak, bu eyleme uygulanacak yaptırım için kullanılan altı kapatılma oyunun Anayasa'nın 149. maddesinin ilk fıkrasında belirtilen beşte üç oy çoğunluğuna ulaşamaması nedeniyle bunun yerine dava konusu fiillerin ağırlığı gözetilerek, kullanılan bir ret oyuna karşı dört devlet yardımından kısmen yoksun bırakılma oyu, 2949 sayılı Yasa'nın 33. maddesinin göndermesiyle uygulanan 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Yasası'nın 229. maddesi uyarınca sonucu belirlemiştir.

Anayasa'nın 68. maddesinin ikinci fıkrasında siyasi partilerin, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları oldukları, üçüncü fıkrasında da siyasi partilerin önceden izin almadan kurulacakları, Anayasa ve kanun hükümleri içerisinde faaliyetlerini sürdürecekleri belirtilerek, siyasi yaşam için taşıdıkları büyük öneme işaret edilmiştir. Bu esaslar, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 4. ve 5. maddelerinde de aynen benimsenmiş 3. maddesinde yapılan tanımlamada ise, işlevleri daha açık bir şekilde ifade edilerek, "siyasi partiler, Anayasa ve kanunlara uygun olarak; milletvekili ve mahalli idareler seçimleri yoluyla tüzük ve programlarında belirlenen görüşleri doğrultusunda çalışmaları ve açık propagandaları ile milli iradenin oluşmasını sağlayarak demokratik bir Devlet ve toplum düzeni içinde ülkenin çağdaş medeniyet seviyesine ulaşması amacını güden ve ülke çapında faaliyet göstermek üzere teşkilâtlanan tüzelkişiliğe sahip kuruluşlardır." denilmiştir.

1982 Anayasası'na koşut hükümler içeren 1961 Anayasası'nın 56. maddesinin gerekçesinde de belirtildiği gibi, "modern demokrasilerde vatandaşlar 18 ve 19'uncu yüzyıllar Anayasa teorilerinde ifadesini bulan tarzda yalnız kendilerini temsil edecek kişileri seçmemektedirler, aynı zamanda kendi fikir ve kanaatlerinin temsilini de istemektedirler. Başka bir deyimle çok partili demokratik siyasi hayatın gelişmesiyle farazi temsil yerine seçmenlerin partiler arasında siyasi tercihlerine dayalı bir temsile doğru gidilmektedir. Demokrasinin gelişmesinde ileri ve önemli bir aşama olan bu durum siyasi partilerin varlığını zorunlu kılmaktadır."

Siyasi partilerin, demokratik siyasi yaşamın temel unsuru olmaları nedeniyle özgürce kurulup, etkinliklerini kesintisiz olarak sürdürmeleri gerektiğinde duraksanamaz.

Siyasi partilerin işlevleri ile çok partili demokratik siyasi hayatın gelişmesine paralel olarak vatandaşların siyasi partilerden beklentilerindeki artış, çağdaş demokrasilerde siyasi partilerin ne denli önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Ancak, siyasi partilere, demokratik yaşamdaki bu önemli yerleri nedeniyle Anayasa ve yasalarla tanınan güvencelerin, onlara öncelikle devletin temel niteliklerine bağlı kalarak etkinlikte bulunma yükümlülüğü getirdiği kuşkusuzdur. Siyasi partilerin bu yükümlülüğe uymamaları durumunda kapatılmaları yoluna gidilmesi ise, devletin demokratik rejimi koruyabilmesi için başvurduğu bir önlemdir.

1961 Anayasası'nın 57. maddesinin gerekçesinde de "Devlet hayatında olağanüstü bir role sahip olan siyasi partilerin, demokrasi düzenini ve Cumhuriyetin ilkelerini tahrip edici bir kuvvet haline gelerek cemiyeti felâkete sürüklemesi karşısında Devletin seyirci kalamayacağı aşikârdır. Bu sebepledir ki, tasarıda yeni Alman Anayasasında olduğu gibi, Devlete veya demokratik nizama cephe alan partileri kapatma esası kabul edilmiştir. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde ve Avrupa İnsan Hakları Anlaşması'nda da aynı esas hürriyeti tahribe müncer olan bir hürriyetin tanınmamış olduğu ifade edilmek suretiyle benimsenmiştir." denilerek demokratik rejim için tehdit oluşturmaları durumunda siyasi partilerin kapatılmalarının, temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası anlaşmalara da aykırılık oluşturmayacağı vurgulanmıştır.

Demokratik rejimlerde, vazgeçilmez bir yere sahip olmaları nedeniyle siyasi partilerin kapatılmalarının her durumda uygulanabilir bir yaptırım olamayacağı açıktır. Bu yaptırımın uygulanabilmesi için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (A.İ.H.M.) kararlarında da benimsendiği gibi, öncelikle parti faaliyetlerinin demokratik rejim için açık ve yakın bir tehlike

oluşturması gerekir. Kuşkusuz, tehlikenin saptanmasında partinin sahip olduğu oy potansiyelinin, öngördüğü modeli uygulamaya geçirmesi için yeterli olup olmadığı da gözetilecektir. Yasama meclisinde sınırlı sayıda temsilcisi bulunan parti ile çoğunluğa sahip partinin, demokratik siyasi yaşam için yaratacağı tehlikenin aynı olamayacağı açıktır. Siyasi partinin yasama meclisinde çoğunluğa sahip olması durumunda düşüncelerini yaşama geçirmede bir engelle karşılaşması söz konusu olmayacağından A.İ.H.M. kararlarında aranan düşünce ve örgütlenme özgürlüğü konusunda şiddete başvurma unsurunun aranmasına da gerek kalmayacaktır. Bu nedenle kapatılma yaptırımının uygulanmasında, diğer hukuka aykırılıklar yanında siyasi partilerin sahip oldukları oy potansiyeli de büyük ölçüde belirleyici olmaktadır.

Anayasa'nın 2. maddesinde Cumhuriyetin temel nitelikleri arasında yer alan lâiklik ilkesine aykırı fiillerin işlendiği bir odak haline geldiği saptanan Parti'nin, sahip olduğu oy potansiyeli ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde sağladığı çoğunluk bu Parti'nin, demokratik siyasi yaşam için oluşturduğu tehlikenin büyük boyutlara ulaştığını göstermektedir.

Türbanın Yükseköğretim kurumlarında serbestçe takılmasına olanak sağlamak amacıyla Anayasa'nın 10 ve 42. maddelerinde yapılan değişiklikte, belirleyici olması ve buna ilişkin Yasa'nın Anayasa'nın değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez kuralları arasında yer alan lâiklik ilkesini değiştirdiği gerekçesi ile iptal edilmesi davalı Parti'nin, lâiklik karşıtı düşüncelerini yaşama geçirme konusundaki kararlılığını, Cumhuriyetin temel niteliklerini tehdit noktasına kadar vardırabileceğini gösteren somut bir örnektir.

16.1.1998 günlü, Esas 1997/1 (Siyasi Parti Kapatma), Karar 1998/1 sayılı Refah Partisi'nin kapatılmasına; 22.6.2001 günlü, Esas 1999/2 (Siyasi Parti Kapatma) Karar 2001/2 sayılı Fazilet Partisi'nin kapatılmasına ilişkin kararlarda belirtildiği gibi, lâiklik ortaçağ dogmatizmini yıkarak aklın öncülüğü, bilimin aydınlığı ile gelişen özgürlük ve demokrasi anlayışının, uluslaşmanın, bağımsızlığın, ulusal egemenliğin ve insanlık idealinin temeli olan uygar bir yaşam biçimidir. Çağdaş bilim, skolâstik düşünce tarzının yıkılmasıyla doğmuş ve gelişmiştir. Dar anlamda, devlet işleriyle din işlerinin birbirinden ayrılması olarak tanımlansa, değişik yorumları yapılsa da, lâikliğin gerçekte, toplumların düşünsel ve örgütsel evrimlerinin son aşaması olduğu görüşü, öğretide de paylaşılmaktadır. Lâiklik, ulusal egemenliğe, demokrasiye, özgürlüğe ve bilime dayanan siyasal, sosyal ve kültürel yaşamın çağdaş düzenleyicisidir. Bireye kişilik ve özgür düşünce

olanaklarını veren, bu yolla siyaset-din ve inanç ayrımını gerekli kılarak din ve vicdan özgürlüğünü sağlayan ilkedir. Dinsel düşünce ve değerlendirmelerin geçerli olduğu dine dayalı toplumlarda, siyasal örgütlenme ve düzenlemeler dinsel niteliklidir. Lâik düzende ise din, siyasallaşmadan kurtarılır, yönetim aracı olmaktan çıkarılır, gerçek, saygın yerinde tutularak kişilerin vicdanlarına bırakılır. Dünya işlerinin lâik hukukla, din işlerinin de kendi kurallarıyla yürütülmesi, çağdaş demokrasilerin dayandığı temellerden biridir. Kamusal düzenlemelerin dini kurallara göre yapılması düşünülemez. Düzenlemelerin kaynağı dini kurallar olamaz. Demokratik ve lâik devlet, bireyler arasında inançlarına göre ayırım gözetemez. Herkes, dinini seçmekte, inançlarını açıklamakta, din ve vicdan özgürlüğü sınırları içerisinde serbesttir. Lâik bir toplumda, Devletin dinlerden birini tercih fikri, ayrı dinlere bağlı yurttaşların yasa önünde eşitliğine de aykırı düşer. Lâik ülkelerde, gerçek vicdan özgürlüğünden söz edilebilmesi, lâikliğin bu özgürlüğün de güvencesi olduğunu göstermektedir.

Parti'nin, Anayasa Mahkemesi kararlarıyla anlam ve içerik kazandırılan lâiklik tanımlaması yerine farklı bir lâiklik anlayışını savunarak, Anayasa'da Cumhuriyetin nitelikleri arasında yer alan lâiklik ilkesini geçersiz kılmaya yönelik yoğun çabaları, amacını gerçekleştirme konusundaki kararlılığını ortaya koymaktadır.

Öte yandan, kararın gerekçesinde belirtilen Parti'nin, lâikliğe aykırı eylemlerin odağı haline geldiğinin saptanmasına yol açan eylemlerinin yanısıra, dava dosyasında yer alan ancak, karara esas alınacak eylemlerin oylanmasında da Anayasa'nın 149. maddesinde öngörülen nitelikli çoğunluğun aranması nedeniyle altı oya ulaşmasına karşın, kararda dayanılan deliller arasında yer almayan eylemleri de bulunmaktadır. Bu bağlamda, Parti genel başkanı olan Başbakan'ın 2005 yılı Şubat ayında bir Alman gazetesine verdiği demeçte, "inançlı müslümanlarız Kuran'da kadının toplum içinde türban takması gerektiği yazıyor... Bir demokratik ülke din özgürlüğünü sağlamalı. Buna, vatandaşların dinlerini Yasalara saygı koşuluyla semboller vasıtasıyla ifade etmesi de dahildir. Türban yasağı liberal değildir"; Parti üyesi Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Başkanı'nın, 23 Nisan 2006'da "Katı lâiklik uygulamasıyla insanlara sosyal hayatı bir cezaevine çevirecek anlayışlar ne kadar zararlıysa, lâikliği bir barış ve özgürlük din ve vicdan hürriyeti olarak tanımak ve insanların inançlarına müdahale etmemek de o kadar toplumsal barışa hizmet edecektir" biçimindeki beyanları; Parti üyesi Dışişleri Bakanı döneminde cemaat lideri olduğu ileri sürülen Fethullah Gülen isimli kişinin yurt dışında kurduğu

okulların bir ticari şirket olarak değerlendirilip, temas ve işbirliği yapılmasının Dışişleri Bakanlığının genelgesi ile Büyükelçiliklerden istenmesi; Leyla Şahin davasında türbanın gericiliği teşvik ettiği lâik eğitim ilkesine aykırı olduğu yolundaki hükümet adına gönderilen ek savunmadan 2003 Aralık başında haberdar olan Dışişleri Bakanı'nın isteğiyle bu savunmanın geri çekilmesi gibi söylem ve eylemlerin, Parti'nin başbakan, bakan, milletvekili, parti yöneticisi veya belediye başkanı konumundaki siyasal yaşamda daha etkili olabilecek üyeleri tarafından gerçekleştirilmesi, Parti'nin demokratik rejim için yarattığı tehlikenin önemli boyutlara ulaştığını ve bu tehlikenin hazine yardımından mahrumiyet yaptırımıyla önlenemeyeceğini göstermektedir.

Açıklanan nedenlerle Parti'nin kapatılmasına karar verilmesi gerektiği düşüncesiyle Parti'nin Devlet yardımından kısmen yoksun bırakılması yolundaki görüşe karşıyız.

Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Şevket APALAK	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ

KARŞIOY

Anayasa'nın 68. maddesinin dördüncü fıkrasına göre lâik Cumhuriyet ilkesine aykırı eylemlerden dolayı hakkında kapatma dâvâsı açılan Adalet ve Kalkınma Partisi'nin Cumhuriyet Başsavcılığı'nca ileri sürülen ve Mahkemece yapılan oylama sonucunda kabûl edilen otuz delilden;

Başbakan Recep Tayip ERDOĞAN'ın 29.5.2004'de Oxford Üniversitesi'ndeki demecini, 22.8.2001'de Akşam Gazetesi'ndeki açıklamasını, Haziran 2005'de Beyrut'tan dönerken yaptığı konuşmayı, 9.7.2004'deki televizyon programında söylediklerini, Ocak 2004'de New York'daki Dış İlişkiler Konseyi'ndeki sözlerini, Nisan 2004'de Ukrayna'daki konuşmasını, Haziran 2005'de Washington'daki beyânını, Haziran 2005'de Başbakanlık Konutunda Büyükelçilere verdiği yemekteki sözünü, Şubat 2006'da Mersin'deki konuşmasını, Ocak 2008'de İspanya'daki kahvaltılı toplantıdaki cevâbını, 17.2.2008'de bir televizyondaki gazetecilere verdiği mülâkatı; TBMM Başkanı Bülent ARINÇ'ın 23.4.2006'da Meclis Genel

Kurulu'ndaki konuşmasını; Millî Eğitim Bakanı Hüseyin ÇELİK'in ÖSS'de uygulanacak katsayılarla ilgili görüşünü; Milletvekili A. ÇALIŞKAN'ın Şubat 2007'de Adana'da yaptığı konuşmayı; Milletvekilleri S. UZUN ve H. KARA'nın Ekim 2007'de yaptıkları konuşmaları; Milletvekilleri M.C. ÖZTAYLAN, H. TUNA, F. ŞAHİN, M. GÜLYURT ve M. AKSAK'ın konuşmalarını; Milletvekilleri D.M.M. FIRAT, B. KUZU ve B. BOZDAĞ'ın sözlerini; Dinar Belediye Başkanı M. TARLACI'nın 2005 yılı Ramazan ayında câmide namaz kıldırmasını düşünce ve ifade, din ve vicdan özgürlüğü kapsamında mütâlâa ettiğimden, 5735 sayılı T.C. Anayasasının Bâzı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'a karşı açılan iptal dâvâsında da red oyu kullanmış olduğumdan, bunları Parti'nin lâikliğe aykırı eylemlerin odağı olmasına ilişkin değerlendirme kapsamında görmediğimden gerekçelerinde katılmamaktayım.

Üye
Sacit ADALI

Anayasa Maddeleri Dizini*

m. 2:	3150, 3151, 3153, 3166, 3171, 3174, 3175, 3191
m. 5:	3167, 3185
m. 6:	3143, 3171, 3172
m. 7:	3143
m. 10:	3156, 3159, 3162, 3174, 3180, 3188, 3191
m. 11:	3174
m. 13:	3184
m. 14:	3164, 3174, 3185
m. 17:	3167
m. 20:	3167
m. 24:	3129, 3166, 3177, 3186
m. 25:	3150, 3151, 3153
m. 26:	3150, 3151, 3153
m. 30:	3180
m. 36:	3122
m. 38:	3169, 3180
m. 42:	3156, 3159, 3162, 3188, 3191
m. 68:	3121, 3122, 3123, 3125, 3164, 3169, 3171, 3174, 3175, 3177, 3178, 3181, 3182, 3183, 3184, 3186, 3188, 3189, 3193
m. 69:	3121, 3122, 3123, 3124, 3148, 3149, 3150, 3151, 3164, 3165, 3171, 3175, 3181, 3182, 3188
m. 83:	3123, 3143, 3149
m. 84:	3123
m. 87:	3143
m. 88:	3143
m. 90:	3166, 3174, 3180, 3184
m. 101:	3180
m. 105:	3121
m. 136:	3186
m. 148:	3143
m. 149:	3122, 3123, 3182, 3189, 3192
m. 153:	3143

* Anayasa maddeleri, kararların değerlendirme aşamasından itibaren indekslenmiş olup, diğer bölümlerde dayanılan maddeleri içermemektedir.

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLAR DERGİSİ DİZİNİ (1962-2008)*

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
62/002	62/001	İİD	1	3
62/003	62/016	İİD	1	9
62/006	62/015	İİD	1	7
62/015	62/013	İİD	1	5
62/018	62/007	İİD	1	4
62/023	62/022	İİD	1	12
62/029	62/028	İİD	1	13
62/033	62/032	İİD	1	15
62/035	62/075	İİD	1	20
62/037	62/035	İİD	1	16
62/184	62/048	İİD	1	17
62/198	62/111	İİD	1	34
62/204	62/059	İİD	1	19
62/208	63/001	İİD	1	70
62/211	62/121	İİD	1	44
62/221	62/086	İİD	1	29
62/223	62/122	İİD	1	64

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
62/227	62/076	İİD	1	27
62/232	63/009	İİD	1	76
62/252	62/100	İİD	1	33
62/262	63/021	İİD	1	86
62/274	63/040	İİD	1	104
62/277	63/034	İİD	1	89
62/280	63/051	İİD	1	115
62/281	63/052	İİD	1	121
62/286	63/053	İİD	1	125
63/003	63/067	İİD	1	147
63/004	63/071	İİD	1	161
63/007	63/072	İİD	1	189
63/010	63/061	İİD	1	142
63/016	63/083	İİD	1	194
63/017	63/084	İİD	1	210
63/020	63/088	İİD	1	229
63/025	63/087	İİD	1	221

* Dizinde geçen esas ve karar numaralarında, yıllar kısaltılarak; karar sayıları ise üç haneli olarak kullanılmıştır. Örneğin, 1962/1 karar numarası (62/001) şeklinde; 2005/78 esas numarası ise (05/078) olarak gösterilmiştir.
Dizinde kullanılan kısaltmalar şunlardır: Dİ (*Değişik İşler*), İİD (*İptal ve İtiraz Davası*), Muh. (*Muhtelif*), Sf. (Sayfa), SPK (*Siyasi Parti Kapatma*), SPMD (*Siyasi Parti Mali Denetim*), SPİ (*Siyasi Parti İhtar*)

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
63/028	63/066	İİD	1	145
63/035	67/017	İİD	5	122
63/037	63/054	İİD	1	136
63/041	63/094	İİD	1	231
63/046	63/043	İİD	1	113
63/050	63/111	İİD	1	271
63/057	65/065	İİD	4	3
63/059	63/225	İİD	2	41
63/063	63/128	İİD	1	308
63/065	63/278	İİD	1	501
63/066	65/067	İİD	3	303
63/067	66/019	İİD	4	118
63/069	66/008	İİD	4	72
63/073	63/177	İİD	1	365
63/074	63/130	İİD	1	315
63/075	63/129	İİD	1	311
63/080	64/029	İİD	2	107
63/081	66/040	İİD	4	256
63/086	65/063	İİD	3	295
63/088	64/044	İİD	2	155
63/089	64/036	İİD	2	114
63/090	63/172	İİD	1	357
63/091	63/162	İİD	1	320
63/097	63/272	İİD	1	482
63/099	64/038	İİD	2	140
63/100	65/048	İİD	3	217
63/101	64/049	İİD	2	185
63/102	64/025	İİD	2	105
63/105	65/022	İİD	3	128
63/106	63/270	İİD	1	468
63/107	65/023	İİD	3	130
63/109	66/017	İİD	4	113
63/110	63/205	İİD	2	36
63/112	63/196	İİD	2	34
63/113	63/261	İİD	1	465
63/114	63/190	İİD	2	31

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
63/117	63/191	İİD	1	391
63/121	64/074	İİD	2	282
63/124	63/243	İİD	1	422
63/125	63/112	İİD	1	283
63/126	65/007	İİD	3	27
63/127	65/047	İİD	3	203
63/128	64/008	İİD	2	43
63/129	63/276	İİD	1	491
63/130	65/050	İİD	3	232
63/131	66/018	İİD	4	117
63/132	66/029	İİD	4	175
63/133	64/021	İİD	2	95
63/134	66/041	İİD	4	273
63/135	65/039	İİD	3	172
63/136	63/285	İİD	1	538
63/137	63/226	İİD	1	416
63/138	64/071	İİD	2	256
63/140	64/062	İİD	2	227
63/141	64/050	İİD	2	196
63/143	63/167	İİD	1	343
63/144	67/006	İİD	5	54
63/145	67/020	İİD	5	139
63/147	65/015	İİD	3	110
63/148	63/256	İİD	1	457
63/150	63/291	İİD	1	542
63/152	64/066	İİD	2	246
63/156	66/034	İİD	4	232
63/161	64/011	İİD	2	63
63/162	64/019	İİD	2	88
63/163	65/036	İİD	3	167
63/164	64/065	İİD	2	244
63/166	64/076	İİD	2	288
63/169	63/113	İİD	1	285
63/170	63/178	İİD	1	370
63/171	65/013	İİD	3	83
63/172	63/244	İİD	1	439

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
63/173	65/040	İİD	4	290
63/174	63/115	İİD	2	3
63/175	63/114	İİD	1	303
63/178	63/057	İİD	1	141
63/190	63/100	İİD	1	246
63/192	63/161	İİD	1	318
63/193	64/009	İİD	2	56
63/197	63/166	İİD	1	323
63/198	65/001	İİD	3	3
63/199	65/016	İİD	3	111
63/200	63/110	İİD	1	259
63/201	64/039	İİD	2	149
63/202	64/032	İİD	2	109
63/204	63/179	İİD	1	378
63/205	63/123	İİD	2	14
63/207	63/175	İİD	1	360
63/245	63/203	İİD	1	397
63/265	63/157	İİD	1	317
63/272	63/204	İİD	1	414
63/276	63/183	İİD	1	388
63/293	63/282	İİD	1	523
63/298	63/283	İİD	1	525
63/300	63/280	İİD	1	511
63/301	63/271	İİD	1	477
63/311	65/012	İİD	3	67
63/317	63/294	İİD	1	545
63/328	63/296	İİD	1	548
63/330	64/015	İİD	2	70
63/336	67/029	İİD	6	6
63/337	67/031	İİD	6	42
63/339	64/061	İİD	2	216
63/358	64/017	İİD	2	81
64/002	64/023	İİD	2	97
64/005	66/045	İİD	4	274
64/012	64/047	İİD	2	176
64/013	64/043	İİD	2	150

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
64/015	64/045	İİD	2	164
64/019	65/011	İİD	3	43
64/021	67/011	İİD	5	95
64/022	64/054	İİD	2	204
64/025	64/059	İİD	2	210
64/026	66/001	İİD	4	19
64/030	65/033	İİD	3	141
64/032	64/063	İİD	2	234
64/034	66/012	İİD	4	75
64/035	66/013	İİD	4	78
64/036	64/077	İİD	2	294
64/038	65/059	İİD	3	281
64/039	64/072	İİD	2	277
64/040	64/064	İİD	2	239
64/043	65/005	İİD	3	22
64/044	65/002	İİD	3	15
64/047	65/008	İİD	3	37
64/049	64/073	İİD	2	280
64/050	65/014	İİD	3	104
64/051	65/003	İİD	3	19
65/001	65/004	İİD	3	21
65/002	65/024	İİD	3	133
65/004	65/006	İİD	3	25
65/006	65/017	İİD	3	127
65/007	65/010	İİD	3	40
65/011	65/031	İİD	3	139
65/012	65/034	İİD	3	147
65/016	65/041	İİD	3	173
65/017	65/035	İİD	3	164
65/018	65/053	İİD	3	242
65/019	65/042	İİD	3	175
65/022	65/051	İİD	3	236
65/025	65/057	İİD	3	268
65/026	65/049	İİD	3	224
65/027	65/055	İİD	3	260
65/028	65/045	İİD	3	201

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
65/029	65/054	İİD	3	257
65/030	65/058	İİD	3	275
65/032	66/003	İİD	4	39
65/036	67/012	İİD	5	108
65/038	66/007	İİD	4	67
65/039	65/056	İİD	3	263
65/040	66/015	İİD	4	104
65/041	65/066	İİD	4	12
65/042	66/030	İİD	4	215
65/044	66/014	İİD	4	82
65/045	66/016	İİD	4	109
66/001	66/021	İİD	4	148
66/003	66/023	İİD	4	163
66/004	66/025	İİD	4	168
66/007	66/046	İİD	5	26
66/009	66/020	İİD	4	146
66/00I	80/001	SPMD	18	438
66/011	66/044	İİD	5	3
66/013	76/002	SPMD	14	462
66/014	66/036	İİD	4	246
66/015	66/033	İİD	4	226
66/016	66/028	İİD	4	172
66/019	68/025	İİD	7	18
66/021	68/026	İİD	7	47
66/024	67/008	İİD	5	65
66/026	66/047	İİD	4	284
66/027	68/008	İİD	7	3
66/030	67/009	İİD	5	87
66/031	67/045	İİD	5	242
66/032	67/013	İİD	6	3
66/034	67/018	İİD	5	129
66/122	66/039	İİD	4	253
67/003	67/014	İİD	5	113
67/006	68/009	İİD	6	108
67/007	67/019	İİD	5	134
67/009	67/041	İİD	5	223

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
67/010	67/049	İİD	6	77
67/010	78/001	SPMD	16	399
67/011	68/007	İİD	6	105
67/013	69/005	İİD	7	154
67/014	67/036	İİD	5	196
67/015	67/015	İİD	5	117
67/017	67/042	İİD	5	237
67/019	69/006	İİD	7	191
67/021	68/036	İİD	6	229
67/022	67/022	İİD	5	154
67/023	67/023	İİD	5	171
67/025	67/025	İİD	5	176
67/026	67/026	İİD	5	179
67/027	68/049	İİD	6	264
67/031	67/034	İİD	5	181
67/032	68/057	İİD	7	81
67/037	68/046	İİD	6	245
67/038	67/035	İİD	5	194
67/039	68/041	İİD	6	236
67/040	70/026	İİD	8	258
67/041	69/057	İİD	8	18
67/043	69/031	İİD	7	296
67/047	69/009	İİD	7	225
67/048	68/024	İİD	6	210
67/049	68/060	İİD	6	294
67/052	68/029	İİD	6	215
67/054	68/012	İİD	6	122
67/056	67/046	İİD	5	290
67/057	68/001	İİD	6	100
68/002	68/047	İİD	7	76
68/006	68/050	İİD	6	270
68/008	68/048	İİD	6	259
68/009	68/067	İİD	6	308
68/010	68/066	İİD	7	107
68/010	78/002	SPMD	16	409
68/012	68/065	İİD	6	306

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
68/013	68/056	İİD	6	287
68/014	68/035	İİD	7	51
68/015	68/013	İİD	6	125
68/019	68/016	İİD	6	199
68/020	68/017	İİD	6	202
68/021	68/018	İİD	6	205
68/023	68/023	İİD	6	209
68/024	69/004	İİD	7	145
68/026	69/014	İİD	7	237
68/031	68/044	SPK	6	243
68/032	68/062	İİD	6	299
68/033	69/012	İİD	7	231
68/034	69/055	İİD	7	418
68/037	68/034	İİD	6	220
68/038	69/034	İİD	7	331
68/039	69/015	İİD	7	260
68/044	69/068	İİD	8	158
68/046	68/040	İİD	6	235
68/052	69/035	İİD	7	338
68/055	68/063	İİD	6	303
68/057	69/029	İİD	8	10
68/058	68/053	İİD	6	277
68/059	68/055	İİD	6	286
68/060	69/036	İİD	7	344
68/061	69/023	İİD	8	3
68/062	69/016	İİD	7	284
68/064	69/020	İİD	7	292
68/066	68/064	İİD	6	304
68/067	69/002	İİD	7	141
68/069-	69/001	İİD	7	112
68/080	69/003	İİD	7	142
69/001	69/007	İİD	7	220
69/001	79/003	SPMD	18	426
69/002	69/033	İİD	7	325
69/008	69/037	İİD	7	355
69/009	69/038	İİD	7	365

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
69/015	69/053	İİD	7	411
69/017	69/049	İİD	7	391
69/023	69/041	İİD	7	375
69/024	69/050	İİD	7	396
69/025	69/045	İİD	7	380
69/027	69/064	İİD	8	134
69/028	70/033	İİD	8	363
69/030	69/065	İİD	8	141
69/031	71/003	İİD	9	131
69/032	69/059	İİD	7	437
69/035	69/070	İİD	7	451
69/037	71/008	İİD	9	207
69/038	69/047	İİD	7	386
69/044	70/005	İİD	8	194
69/045	70/021	İİD	8	230
69/046	70/002	İİD	8	169
69/048	71/005	İİD	9	193
69/049	70/003	İİD	8	176
69/051	69/067	İİD	7	444
69/052	72/021	İİD	10	339
69/053	69/046	İİD	7	384
69/056	70/004	İİD	8	187
69/060	70/008	İİD	8	202
69/062	70/006	İİD	8	195
69/063	69/066	İİD	7	441
69/064	69/069	İİD	7	447
69/065	70/016	İİD	8	220
69/067	70/022	İİD	8	245
69/068	70/034	İİD	8	373
69/069	70/018	İİD	8	225
69/071	70/014	İİD	8	212
70/001	70/031	İİD	8	313
70/003	70/035	İİD	8	400
70/006	70/029	İİD	8	288
70/007	70/023	İİD	8	252
70/009	70/011	İİD	8	211

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
70/011	70/036	İİD	8	412
70/012	71/013	İİD	9	281
70/017	70/037	İİD	8	420
70/019	71/009	İİD	9	245
70/022	71/020	İİD	10	3
70/023	70/020	İİD	8	229
70/024	70/025	İİD	8	257
70/025	70/032	İİD	8	340
70/029	70/048	İİD	8	493
70/030	70/046	İİD	8	465
70/031	71/021	İİD	9	315
70/032	71/022	İİD	9	326
70/034	70/047	İİD	8	469
70/036	70/050	İİD	8	496
70/037	71/029	İİD	9	348
70/039	71/044	İİD	9	462
70/040	71/073	İİD	10	36
70/041	71/037	İİD	9	416
70/042	71/030	İİD	9	358
70/044	70/042	İİD	8	443
70/045	70/044	İİD	8	451
70/046	71/024	İİD	9	338
70/048	72/003	İİD	10	111
70/049	71/011	İİD	9	250
70/050	71/031	İİD	9	381
70/051	70/041	İİD	8	442
70/052	71/046	İİD	9	492
70/053	71/076	İİD	10	52
70/054	71/023	İİD	9	334
70/055	71/057	İİD	9	533
70/056	71/045	İİD	9	479
70/057	71/033	İİD	9	389
70/058	70/045	İİD	8	464
70/063	71/038	İİD	9	450
71/001	71/001	SPK	9	3
71/001	71/012	İİD	9	276

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
71/002	71/002	SPK	9	71
71/002	71/036	İİD	9	403
71/003	71/003	SPK	9	80
71/003	71/017	İİD	9	303
71/011	71/053	İİD	9	513
71/017	71/058	İİD	9	541
71/019	71/061	İİD	9	560
71/022	71/054	İİD	9	525
71/027	71/050	İİD	9	503
71/028	71/064	İİD	10	27
71/031	72/005	İİD	10	155
71/032	71/065	İİD	9	567
71/037	71/066	İİD	11	3
71/040	71/082	İİD	9	581
71/041	71/067	İİD	11	52
71/044	72/029	İİD	10	414
71/052	72/001	İİD	10	79
71/055	72/060	İİD	10	570
71/056	72/017	İİD	10	263
71/057	72/032	İİD	10	460
71/058	72/022	İİD	10	374
71/059	72/019	İİD	10	318
72/001	72/020	İİD	10	331
72/002	72/028	İİD	10	406
72/003	72/006	İİD	10	236
72/004	72/011	İİD	10	240
72/004	76/001	SPMD	14	451
72/010	72/014	İİD	10	257
72/013	72/018	İİD	10	273
72/014	72/034	İİD	10	478
72/016	72/049	İİD	10	529
72/018	72/024	İİD	10	389
72/019	72/047	İİD	10	520
72/024	73/021	İİD	11	229
72/025	72/036	İİD	10	494
72/026	72/038	İİD	10	505

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
72/030	72/031	İİD	10	454
72/031	72/033	İİD	10	476
72/035	72/062	İİD	10	591
72/039	72/054	İİD	10	554
72/040	72/061	İİD	10	585
72/047	72/056	İİD	10	563
72/049	74/001	İİD	12	3
72/051	73/004	İİD	11	97
72/052	73/005	İİD	11	105
72/053	73/016	İİD	11	197
72/056	73/011	İİD	11	126
73/001	73/018	İİD	11	212
73/002	73/014	İİD	11	184
73/003	73/037	İİD	11	298
73/00IX	79/009	SPMD	18	430
73/00VI	78/007	SPMD	16	418
73/010	73/012	İİD	11	179
73/012	73/024	İİD	11	265
73/013	73/023	İİD	11	250
73/014	73/017	İİD	11	208
73/015	73/019	İİD	11	224
73/019	75/087	İİD	13	403
73/021	73/036	İİD	11	288
73/023	74/002	İİD	12	49
73/025	74/005	İİD	12	67
73/031	73/030	İİD	11	283
73/032	74/011	İİD	12	111
73/033	74/009	İİD	12	87
73/035	75/025	İİD	13	319
73/036	74/004	İİD	12	59
73/037	75/022	İİD	13	58
73/038	75/023	İİD	13	214
73/039	75/024	İİD	13	295
73/041	74/013	İİD	12	145
73/042	76/048	İİD	14	301
73/043	73/039	İİD	11	373

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
73/045	74/007	İİD	12	82
73/046	74/021	İİD	12	210
73/047	73/038	İİD	11	365
74/001	74/014	İİD	12	170
74/008	74/019	İİD	12	181
74/009	74/022	İİD	12	237
74/00IX	80/012	SPMD	18	454
74/00X	80/006	SPMD	18	442
74/010	74/012	İİD	12	142
74/012	74/032	İİD	12	306
74/014	74/018	İİD	12	179
74/017	74/041	İİD	12	357
74/018	74/042	İİD	12	362
74/019	74/031	İİD	12	259
74/026	74/048	İİD	12	385
74/029	74/033	İİD	12	332
74/031	74/043	İİD	12	377
74/033	75/001	İİD	13	3
74/034	74/050	İİD	12	419
74/035	75/126	İİD	13	483
74/036	74/035	İİD	12	341
74/039	74/051	İİD	12	455
74/040	75/004	İİD	13	21
74/042	75/062	İİD	13	380
74/047	74/049	İİD	12	417
74/048	75/010	İİD	13	35
75/003	75/035	İİD	13	343
75/004	75/036	İİD	13	356
75/013	75/020	İİD	13	51
75/030	75/039	İİD	13	371
75/034	75/070	İİD	13	394
75/105	75/122	İİD	13	479
75/131	75/152	İİD	13	514
75/145	75/198	İİD	13	535
75/147	75/201	İİD	13	621
75/151	75/177	İİD	13	528

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
75/152	75/202	İİD	13	643
75/159	75/216	İİD	13	668
75/167	76/019	İİD	14	118
75/179	76/008	İİD	14	7
75/183	76/015	İİD	14	66
75/186	75/204	İİD	13	651
75/193	76/016	İİD	14	85
75/197	75/213	İİD	13	658
75/198	76/018	İİD	14	97
75/200	76/009	İİD	14	39
76/001	76/028	İİD	14	170
76/003	76/023	İİD	14	161
76/005	76/007	İİD	14	3
76/007	76/035	İİD	14	240
76/008	76/011	İİD	14	61
76/009	76/010	İİD	14	52
76/012	76/038	İİD	14	246
76/013	76/031	İİD	14	206
76/023	76/033	İİD	14	227
76/025	77/003	İİD	15	91
76/026	76/047	İİD	14	287
76/027	76/051	İİD	14	344
76/031	76/030	İİD	14	198
76/032	76/056	İİD	14	439
76/034	76/052	İİD	14	386
76/035	76/049	İİD	14	332
76/036	77/002	İİD	15	60
76/038	76/046	İİD	14	252
76/042	77/046	İİD	15	281
76/043	77/004	İİD	15	106
76/045	77/001	İİD	15	3
76/050	77/013	İİD	15	153
76/051	77/016	İİD	15	216
76/053	77/015	İİD	15	203
76/054	77/008	İİD	15	138
76/057	77/071	İİD	15	315

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
76/059	77/006	İİD	15	132
76/060	77/009	İİD	15	145
77/001	77/020	İİD	15	253
77/003	77/019	İİD	15	244
77/004	77/074	İİD	15	330
77/005	77/045	İİD	15	272
77/006	77/014	İİD	15	176
77/011	77/133	İİD	15	590
77/016	77/086	İİD	15	406
77/019	77/082	İİD	15	383
77/035	77/043	İİD	15	265
77/036	77/130	İİD	15	555
77/042	77/122	İİD	15	505
77/043	77/084	İİD	15	391
77/060	77/081	İİD	15	358
77/061	77/047	İİD	15	300
77/080	77/123	İİD	15	533
77/082	77/117	İİD	15	444
77/083	77/088	İİD	15	427
77/086	77/124	İİD	15	543
77/088	77/120	İİD	15	465
77/089	77/121	İİD	15	498
77/099	77/116	İİD	15	440
77/100	77/148	İİD	15	657
77/109	77/131	İİD	15	568
77/112	77/128	İİD	15	549
77/117	77/113	İİD	15	432
77/119	77/146	İİD	15	650
77/121	77/142	İİD	15	637
77/123	78/016	İİD	16	53
77/127	77/132	İİD	15	583
77/128	77/140	İİD	15	627
77/129	78/035	İİD	16	100
77/130	78/013	İİD	16	29
77/131	78/042	İİD	16	170
77/132	78/006	İİD	16	13

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
77/141	78/005	İİD	16	3
78/007	78/007	İİD	16	25
78/013	78/041	İİD	16	157
78/014	79/006	İİD	17	21
78/026	78/033	İİD	16	89
78/028	78/036	İİD	16	121
78/029	78/032	İİD	16	83
78/031	78/050	İİD	16	260
78/032	78/031	İİD	16	78
78/038	78/049	İİD	16	249
78/039	78/053	İİD	16	281
78/040	78/066	İİD	16	375
78/041	78/037	İİD	16	143
78/042	78/056	İİD	16	297
78/043	78/061	İİD	16	342
78/046	78/054	İİD	16	289
78/047	78/057	İİD	16	307
78/048	78/040	İİD	16	150
78/049	78/063	İİD	16	347
78/050	78/043	İİD	16	189
78/051	78/044	İİD	16	197
78/052	78/064	İİD	16	355
78/053	78/045	İİD	16	201
78/054	79/009	İİD	17	56
78/055	78/046	İİD	16	216
78/056	78/060	İİD	16	329
78/057	78/048	İİD	16	231
78/058	78/065	İİD	16	369
78/059	79/011	İİD	17	72
78/065	79/027	İİD	17	161
78/067	79/014	İİD	17	100
78/068	79/019	İİD	17	140
78/070	79/007	İİD	17	49
78/071	79/005	İİD	17	3
78/074	79/043	İİD	17	325
79/001	79/030	İİD	17	216

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
79/001	80/001	SPK	18	3
79/004	79/016	İİD	17	125
79/005	79/029	İİD	17	202
79/007	79/018	İİD	17	134
79/008	79/035	İİD	17	276
79/009	79/044	İİD	17	332
79/012	79/025	İİD	17	148
79/014	79/033	İİD	17	271
79/015	79/032	İİD	17	266
79/016	79/028	İİD	17	193
79/018	79/026	İİD	17	152
79/019	79/039	İİD	17	294
79/022	79/045	İİD	17	349
79/023	80/009	İİD	18	76
79/024	79/036	İİD	17	287
79/025	79/046	İİD	17	399
79/026	80/001	İİD	18	46
79/028	80/013	İİD	18	116
79/030	80/002	İİD	18	54
79/031	80/059	İİD	18	339
79/033	79/042	İİD	17	316
79/035	80/017	İİD	18	125
79/036	79/040	İİD	17	306
79/037	80/026	İİD	18	166
79/038	80/011	İİD	18	87
79/039	80/003	İİD	18	72
79/0II	79/017	SPMD	18	435
80/001	80/025	İİD	18	157
80/009	80/040	İİD	18	212
80/010	80/069	İİD	18	396
80/015	80/056	İİD	18	297
80/016	80/047	İİD	18	259
80/018	80/029	İİD	18	178
80/019	80/048	İİD	18	265
80/020	80/057	İİD	18	320
80/021	80/019	İİD	18	151

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
80/022	80/018	İİD	18	143
80/027	81/009	İİD	19	24
80/028	80/045	İİD	18	237
80/029	81/022	İİD	19	102
80/034	80/058	İİD	18	331
80/038	80/034	İİD	18	202
80/042	81/005	İİD	19	13
80/043	80/064	İİD	18	374
80/045	81/011	İİD	19	41
80/048	80/041	İİD	18	231
80/056	80/049	İİD	18	286
80/059	80/053	İİD	18	289
80/063	80/068	İİD	18	388
80/068	81/003	İİD	19	1
80/077	81/013	İİD	19	62
81/002	81/021	İİD	19	95
81/003	81/027	İİD	19	133
81/004	81/028	İİD	19	142
81/005	81/014	İİD	19	69
81/006	81/020	İİD	19	77
81/008	82/003	İİD	20	1
81/010	83/016	İİD	20	110
81/012	82/007	İİD	20	18
81/013	83/008	İİD	20	48
81/015	81/025	İİD	19	130
81/016	81/029	İİD	19	153
82/001	83/010	İİD	20	84
82/004	83/017	İİD	20	129
82/006	83/009	İİD	20	66
83/001	83/001	SPK	20	335
83/001	83/005	İİD	20	27
83/002	83/002	SPK	20	345
83/003	83/003	SPK	20	375
83/004	83/004	SPK	20	398
83/004	83/006	İİD	20	37
83/005	83/005	SPK	20	430

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
83/005	83/007	İİD	20	43
83/009	84/001	İİD	20	144
83/012	84/005	İİD	20	281
84/001	84/001	SPK	20	450
84/001	84/002	İİD	20	161
84/002	84/003	İİD	20	254
84/002	89/008	SPMD	25	512
84/003	84/004	İİD	20	274
84/003	87/001	SPMD	23	430
84/004	84/009	İİD	20	289
84/004	89/004	SPMD	25	507
84/005	89/005	SPMD	25	511
84/006	85/001	İİD	21	1
84/006	90/003	SPMD	26	593
84/007	89/003	SPMD	25	501
84/008	84/010	İİD	20	298
84/008	89/002	SPMD	25	497
84/009	85/004	İİD	21	35
84/009	88/002	SPMD	24	623
84/010	85/002	İİD	21	24
84/011	84/011	İİD	20	316
84/012	85/006	İİD	21	99
84/014	85/007	İİD	21	153
84/015	85/005	İİD	21	85
84/017	84/012	İİD	20	325
84/129	84/022	Muh	20	555
84/440	84/024	Muh	20	573
85/001	86/004	İİD	22	28
85/001	90/006	SPMD	26	611
85/002	85/016	İİD	21	217
85/002	90/004	SPMD	26	599
85/003	85/008	İİD	21	188
85/003	91/001	SPMD	27/2	775
85/004	91/013	SPMD	27/2	853
85/005	85/023	İİD	21	252
85/006	88/007	SPMD	24	636

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
85/007	85/022	İİD	21	240
85/007	90/007	SPMD	26	615
85/008	86/027	İİD	22	323
85/008	91/002	SPMD	27/2	783
85/009	86/014	İİD	22	134
85/009	88/003	SPMD	24	626
85/010	89/001	SPMD	25	494
85/011	86/029	İİD	22	433
85/016	86/005	İİD	22	65
85/019	85/021	İİD	21	236
85/020	86/030	İİD	22	498
85/021	86/023	İİD	22	197
85/022	87/002	İİD	23	18
85/023	86/002	İİD	22	12
85/024	87/006	İİD	23	110
85/025	86/008	İİD	22	79
85/026	85/017	İİD	21	230
85/030	86/010	İİD	22	100
85/031	86/011	İİD	22	115
85/032	86/009	İİD	22	90
85/033	86/022	İİD	22	187
85/656	85/004	Muh	21	263
86/001	87/010	İİD	23	194
86/001	91/003	SPMD	27/2	791
86/002	86/001	İİD	22	1
86/003	86/015	İİD	22	168
86/003	94/005	SPMD	30/2	808
86/004	91/004	SPMD	27/2	799
86/005	87/007	İİD	23	133
86/005	91/005	SPMD	27/2	805
86/006	86/012	İİD	22	128
86/006	90/008	SPMD	26	621
86/007	90/005	SPMD	26	605
86/008	91/014	SPMD	27/2	861
86/009	92/001	SPMD	28/2	621
86/010	88/004	SPMD	24	629

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
86/011	86/026	İİD	22	298
86/011	88/001	SPMD	24	620
86/012	87/004	İİD	23	47
86/013	87/012	İİD	23	243
86/015	87/001	İİD	23	3
86/016	86/025	İİD	22	278
86/017	87/011	İİD	23	208
86/018	86/024	İİD	22	233
86/019	87/003	İİD	23	41
86/020	87/009	İİD	23	184
86/022	86/028	İİD	22	419
86/024	87/008	İİD	23	179
86/522	87/001	Muh	23	433
87/001	87/002	Dİ	23	444
87/001	87/018	İİD	23	297
87/001	93/002	SPMD	29/2	895
87/002	94/006	SPMD	30/2	813
87/003	87/013	İİD	23	265
87/003	91/006	SPMD	27/2	811
87/004	87/020	İİD	23	344
87/004	91/007	SPMD	27/2	817
87/005	90/010	SPMD	26	629
87/006	87/014	İİD	23	272
87/006	92/002	SPMD	28/2	625
87/007	88/005	SPMD	24	631
87/008	91/018	SPMD	27/2	877
87/009	87/015	İİD	23	282
87/009	89/006	SPMD	25	515
87/010	88/006	SPMD	24	633
87/011	88/002	İİD	24	19
87/012	88/003	İİD	24	49
87/013	87/016	İİD	23	294
87/014	88/001	İİD	24	1
87/016	88/008	İİD	24	81
87/017	87/019	İİD	23	318
87/018	88/023	İİD	24	318

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
87/019	87/031	İİD	23	407
87/021	88/025	İİD	24	362
87/022	88/019	İİD	24	284
87/023	87/027	İİD	23	367
87/024	87/032	İİD	23	419
87/028	88/016	İİD	24	217
87/030	88/005	İİD	24	71
87/031	88/013	İİD	24	183
87/032	88/014	İİD	24	209
87/035	88/017	İİD	24	230
87/036	88/056	İİD	24	526
88/001	88/026	İİD	24	388
88/001	89/001	SPK	25	462
88/001	93/006	SPMD	29/2	920
88/002	88/001	SPK	24	534
88/002	93/005	SPMD	29/2	913
88/003	89/004	İİD	25	25
88/003	96/001	SPMD	32/2	863
88/004	89/003	İİD	25	3
88/004	90/001	SPMD	26	585
88/005	88/055	İİD	24	465
88/005	91/008	SPMD	27/2	823
88/006	88/006	İİD	24	79
88/006	91/012	SPMD	27/2	849
88/007	88/027	İİD	24	413
88/007	89/007	SPMD	25	518
88/008	91/009	SPMD	27/2	829
88/009	92/004	SPMD	28/2	639
88/011	88/011	İİD	24	138
88/012	88/032	İİD	24	424
88/014	88/018	İİD	24	235
88/015	89/009	İİD	26	3
88/017	88/034	İİD	24	460
88/019	88/033	İİD	24	444
88/032	89/010	İİD	25	97
88/033	89/017	İİD	25	202

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
88/034	89/026	İİD	25	276
88/035	89/013	İİD	25	166
88/036	89/024	İİD	25	253
88/037	89/036	İİD	25	334
88/038	89/007	İİD	25	43
88/039	89/029	İİD	26	17
88/050	89/027	İİD	25	301
88/051	89/018	İİD	25	214
88/061	89/028	İİD	25	322
88/062	90/003	İİD	26	94
88/063	89/047	İİD	27/1	3
88/064	90/002	İİD	26	51
89/001	89/001	SPİ	25	472
89/001	89/012	İİD	25	133
89/002	91/015	SPMD	27/2	867
89/003	89/005	İİD	25	34
89/003	94/001	SPMD	30/2	791
89/004	89/002	SPİ	25	490
89/004	89/023	İİD	25	231
89/004	96/002	SPMD	32/2	869
89/005	90/001	SPİ	26	549
89/005	92/006	SPMD	28/2	652
89/006	89/042	İİD	25	387
89/006	91/010	SPMD	27/2	835
89/007	89/025	İİD	25	267
89/007	91/011	SPMD	27/2	841
89/008	90/002	SPMD	26	589
89/009	90/008	İİD	26	147
89/009	94/002	SPMD	30/2	796
89/011	89/048	İİD	25	420
89/012	90/001	İİD	26	37
89/014	89/049	İİD	25	445
89/017	90/033	İİD	26	513
89/023	90/026	İİD	26	445
89/028	90/018	İİD	29/1	3
89/035	90/022	İİD	26	359

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
90/001	90/002	SPİ	26	567
90/001	90/021	İİD	26	301
90/001	91/001	SPK	27/2	885
90/001	95/008	SPMD	31/2	934
90/002	90/004	SPİ	26	577
90/002	90/010	İİD	26	189
90/002	91/002	SPK	28/2	673
90/003	90/003	SPİ	26	573
90/003	94/003	SPMD	30/2	800
90/004	90/005	SPİ	26	581
90/004	90/006	İİD	26	124
90/004	99/001	SPMD	35/2	483
90/005	90/028	İİD	26	461
90/005	91/001	SPİ	27/2	739
90/005	91/016	SPMD	27/2	871
90/006	90/017	İİD	26	261
90/006	95/002	SPMD	31/2	910
90/007	90/011	İİD	26	223
90/007	95/014	SPMD	31/2	970
90/008	96/018	SPMD	32/2	928
90/009	90/009	SPMD	26	627
90/011	95/012	SPMD	31/2	961
90/011	95/013	SPMD	31/2	965
90/012	91/007	İİD	27/1	185
90/013	90/030	İİD	27/1	20
90/014	96/016	SPMD	32/2	923
90/015	91/005	İİD	27/1	161
90/017	90/023	İİD	26	373
90/018	91/004	İİD	27/1	143
90/019	91/015	İİD	28/1	3
90/020	91/017	İİD	28/1	81
90/021	90/015	İİD	26	253
90/022	92/006	İİD	29/1	28
90/023	91/029	İİD	27/2	509
90/025	91/001	İİD	27/1	65
90/027	91/002	İİD	27/1	130

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
90/028	91/011	İİD	27/1	343
90/029	91/037	İİD	27/2	609
90/030	90/031	İİD	27/1	48
90/031	90/024	İİD	26	391
90/032	90/025	İİD	26	429
90/035	91/013	İİD	30/1	1
90/036	91/008	İİD	27/1	285
90/037	90/032	İİD	26	503
90/038	91/032	İİD	27/2	543
90/039	91/021	İİD	27/1	423
90/040	91/033	İİD	27/2	559
91/001	91/002	SPİ	27/2	743
91/001	91/003	SPK	27/2	971
91/001	91/016	İİD	28/1	49
91/001	96/006	SPMD	32/2	887
91/002	91/003	SPİ	27/2	751
91/002	91/030	İİD	28/1	108
91/002	92/001	SPK	28/2	696
91/002	96/007	SPMD	32/2	892
91/003	91/004	SPİ	27/2	757
91/003	93/003	SPMD	28/2	633
91/004	91/005	SPİ	27/2	763
91/004	91/045	İİD	27/2	663
91/004	92/005	SPMD	28/2	647
91/005	91/006	SPİ	27/2	769
91/005	92/009	İİD	28/1	143
91/005	95/003	SPMD	31/2	914
91/006	91/020	İİD	27/1	375
91/006	97/019	SPMD	33/2	536
91/007	91/043	İİD	27/2	645
91/007	95/009	SPMD	31/2	941
91/008	92/005	İİD	30/1	13
91/008	99/002	SPMD	35/2	487
91/009	91/036	İİD	27/2	593
91/009	95/019	SPMD	31/2	1007
91/010	91/017	SPMD	27/2	875

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
91/012	91/009	İİD	27/1	325
91/012	92/008	SPMD	28/2	666
91/013	92/010	İİD	30/1	96
91/013	96/028	SPMD	32/2	967
91/014	91/010	İİD	27/1	331
91/015	92/007	SPMD	28/2	659
91/016	91/019	İİD	27/1	361
91/017	91/023	İİD	27/2	473
91/018	92/020	İİD	28/1	232
91/021	92/042	İİD	28/2	457
91/023	91/047	İİD	29/2	605
91/024	91/040	İİD	27/2	627
91/025	91/018	İİD	31/1	1
91/026	92/011	İİD	28/1	157
91/027	91/050	İİD	27/2	679
91/028	91/026	İİD	27/2	487
91/030	92/018	İİD	28/1	211
91/031	91/027	İİD	27/2	491
91/033	92/032	İİD	29/1	110
91/034	91/034	İİD	27/2	571
91/037	91/044	İİD	27/2	657
91/039	91/039	İİD	31/1	12
91/042	92/013	İİD	28/1	176
91/044	91/053	İİD	27/2	729
91/046	91/048	İİD	27/2	673
91/049	91/054	İİD	29/1	17
91/050	91/052	İİD	27/2	723
91/060	92/016	İİD	28/1	195
91/061	92/034	İİD	30/1	104
92/001	92/001	SPİ	28/2	587
92/001	93/001	SPK	29/2	924
92/001	97/003	SPMD	33/2	472
92/002	92/002	SPİ	28/2	593
92/002	94/001	SPK	30/2	1039
92/002	97/010	SPMD	33/2	503
92/003	92/003	SPİ	28/2	600

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
92/003	92/004	Dİ	28/2	832
92/003	93/001	SPMD	29/2	890
92/004	92/004	SPİ	28/2	610
92/005	92/005	SPİ	28/2	618
92/006	95/005	SPMD	31/2	923
92/007	92/002	İİD	28/1	120
92/007	97/009	SPMD	33/2	497
92/008	92/039	İİD	28/2	430
92/008	93/004	SPMD	29/2	907
92/009	95/020	SPMD	31/2	1011
92/010	99/004	SPMD	35/2	496
92/011	92/009	SPMD	28/2	670
92/011	92/038	İİD	28/2	417
92/012	92/007	İİD	28/1	135
92/012	93/003	SPMD	29/2	902
92/013	92/050	İİD	29/1	169
92/016	92/017	İİD	28/1	204
92/017	92/030	İİD	28/1	369
92/019	92/047	İİD	28/2	520
92/021	92/019	İİD	28/1	221
92/022	92/040	İİD	31/1	25
92/024	92/033	İİD	29/1	142
92/025	92/029	İİD	29/1	100
92/026	92/048	İİD	28/2	525
92/027	92/031	İİD	28/1	395
92/029	93/023	İİD	35/1	1
92/030	92/036	İİD	29/1	155
92/031	92/037	İİD	28/1	412
92/032	92/041	İİD	28/2	449
92/036	93/004	İİD	29/1	209
92/037	93/018	İİD	31/1	76
92/038	93/005	İİD	29/1	234
92/039	93/019	İİD	31/1	160
92/040	92/055	İİD	28/2	568
92/042	92/053	İİD	29/1	186
92/043	92/049	İİD	29/1	160

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
92/044	93/007	İİD	29/1	270
92/045	92/051	İİD	31/1	48
92/046	92/052	İİD	31/1	62
92/047	93/013	İİD	29/1	277
92/048	93/014	İİD	30/1	118
92/049	92/054	İİD	28/2	561
93/001	93/001	İİD	29/1	197
93/001	93/001	SPİ	29/2	883
93/001	93/002	SPK	30/2	841
93/001	96/019	SPMD	32/2	932
93/002	93/002	İİD	29/1	202
93/002	93/003	SPK	30/2	936
93/003	94/002	SPK	30/2	1061
93/003	94/007	SPMD	30/2	819
93/003	97/020	SPMD	33/2	543
93/004	93/003	İİD	29/1	206
93/004	95/001	SPK	33/2	548
93/005	93/025	İİD	31/1	218
93/006	97/008	SPMD	33/2	491
93/008	93/031	İİD	30/1	130
93/008	94/008	SPMD	30/2	825
93/009	93/021	İİD	29/1	302
93/009	95/006	SPMD	31/2	927
93/011	95/001	SPMD	31/2	906
93/012	94/009	SPMD	30/2	830
93/013	96/020	SPMD	32/2	935
93/014	94/004	SPMD	30/2	805
93/015	99/005	SPMD	35/2	500
93/016	93/024	İİD	29/1	314
93/017	93/041	İİD	31/1	244
93/017	96/022	SPMD	32/2	943
93/018	94/010	SPMD	30/2	834
93/020	93/017	İİD	29/1	286
93/020	96/011	SPMD	32/2	917
93/021	93/030	İİD	31/1	233
93/022	93/044	İİD	30/1	150

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
93/023	93/055	İİD	35/1	82
93/025	94/002	İİD	30/1	156
93/026	93/028	İİD	29/1	320
93/027	93/057	İİD	30/1	157
93/028	93/026	İİD	31/1	228
93/029	94/001	İİD	33/1	1
93/032	93/032	İİD	29/1	343
93/033	93/040/-1	İİD	29/1	562
93/033	93/040-2	İİD	29/1	564
93/034	93/033	İİD	29/1	366
93/035	93/034	İİD	29/1	393
93/036	93/035	İİD	29/1	414
93/037	93/056	İİD	35/1	89
93/038	93/036	İİD	29/1	442
93/039	93/037	İİD	29/1	461
93/040	93/038	İİD	29/1	492
93/041	93/039	İİD	29/1	529
93/042	94/072	İİD	31/1	443
93/043	93/046	İİD	29/2	628
93/044	93/045	İİD	29/2	616
93/045	93/047	İİD	29/2	647
93/046	93/048	İİD	29/2	686
93/047	93/049	İİD	29/2	718
93/048	93/050	İİD	29/2	757
93/049	93/051	İİD	29/2	778
93/050	93/052	İİD	29/2	808
93/051	93/053	İİD	29/2	838
93/052	93/054	İİD	29/2	860
93/053	94/067	İİD	34/1	1
94/001	94/003	SPİ	30/2	776
94/001	94/003	SPK	31/2	1016
94/002	94/001	SPİ	30/2	768
94/002	94/076	İİD	34/1	12
94/003	94/002	SPİ	30/2	772
94/003	94/069	İİD	30/2	741
94/004	94/004	SPİ	30/2	779

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
94/005	94/006	SPİ	31/2	904
94/005	96/023	SPMD	32/2	946
94/006	94/005	SPİ	30/2	786
94/008	95/015	SPMD	31/2	977
94/011	95/017	SPMD	31/2	997
94/012	95/007	SPMD	31/2	931
94/013	96/021	SPMD	32/2	939
94/015	95/004	SPMD	31/2	918
94/016	96/010	SPMD	32/2	906
94/017	95/010	SPMD	31/2	945
94/023	99/006	SPMD	35/2	504
94/024	95/011	SPMD	31/2	953
94/025	95/018	SPMD	31/2	1001
94/026	95/016	SPMD	31/2	989
94/027	96/026	SPMD	32/2	959
94/028	97/004	SPMD	33/2	477
94/042	94/055	İİD	32/1	1
94/043	94/042-1	İİD	30/1	186
94/043	94/042-2	İİD	31/1	275
94/043	94/042-3	İİD	30/1	209
94/044	94/056	İİD	32/1	13
94/046	94/057	İİD	31/1	368
94/047	94/070	İİD	31/1	435
94/048	94/058	İİD	36/1	1
94/049	94/045-1	İİD	30/1	217
94/049	94/045-2	İİD	30/1	222
94/050	94/044-1	İİD	30/1	211
94/050	94/044-2	İİD	31/1	319
94/051	94/046	İİD	30/1	297
94/053	94/048	İİD	30/1	302
94/054	94/049	İİD	30/1	324
94/055	94/050	İİD	30/1	352
94/056	94/051	İİD	30/1	417
94/057	94/052	İİD	30/1	472
94/058	94/053	İİD	30/1	532
94/059	94/083	İİD	33/1	8

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
94/060	94/054	İİD	31/1	358
94/062	94/079	İİD	31/1	463
94/063	94/060-1	İİD	30/1	580
94/063	94/060-2	İİD	30/1	584
94/064	94/061-1	İİD	30/1	622
94/064	94/061-2	İİD	30/2	627
94/065	94/062	İİD	30/2	652
94/066	94/063-1	İİD	30/2	674
94/066	94/063-2	İİD	30/2	678
94/067	94/064-1	İİD	30/2	696
94/067	94/064-2	İİD	30/2	700
94/068	94/080	İİD	31/1	477
94/069	95/008	İİD	32/1	28
94/070	94/065-1	İİD	30/2	721
94/070	94/065-2	İİD	31/1	385
94/070	94/065-3	İİD	30/2	727
94/071	95/023	İİD	32/1	144
94/072	94/068	İİD	30/2	729
94/073	94/075	İİD	31/1	453
94/075	95/004	İİD	34/1	22
94/076	94/073	İİD	30/2	750
94/077	95/024	İİD	32/1	169
94/080	95/027	İİD	32/1	179
94/081	95/005	İİD	34/1	33
94/082	95/009	İİD	31/2	507
94/083	94/078	İİD	30/2	759
94/084	95/033	İİD	32/1	261
94/085	95/032	İİD	32/1	230
94/086	95/041	İİD	32/1	354
94/089	95/010	İİD	31/2	516
94/090	95/022	İİD	31/2	556
94/091	95/034	İİD	32/1	284
94/092	95/014	İİD	33/1	31
95/001	95/042	İİD	31/2	626
95/001	96/001	SPK	33/2	638
95/001	96/004	SPMD	32/2	879

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
95/002	95/001	YD	31/1	494
95/002	95/012	İİD	32/1	37
95/004	95/028	İİD	32/1	191
95/004	96/012	SPMD	32/2	920
95/005	95/005	SPİ	32/2	849
95/005	97/018	SPMD	33/2	531
95/006	95/029	İİD	32/1	205
95/006	96/008	SPMD	32/2	899
95/007	95/035	İİD	32/1	308
95/009	97/011	SPMD	33/2	520
95/011	95/063	İİD	32/1	451
95/011	96/003	SPMD	32/2	875
95/013	95/051	İİD	38/1	1
95/013	96/009	SPMD	32/2	902
95/014	95/015	İİD	32/1	131
95/014	96/005	SPMD	32/2	882
95/015	95/055	İİD	36/1	6
95/016	95/048	İİD	32/1	407
95/017	95/016	İİD	31/2	538
95/017	99/007	SPMD	35/2	508
95/018	95/050	İİD	33/1	57
95/018	98/060	SPMD	34/2	637
95/019	95/012-1	YD	31/2	527
95/019	95/064	İİD	33/1	76
95/020	96/004	İİD	32/2	540
95/020	96/024	SPMD	32/2	949
95/021	95/036	İİD	32/1	340
95/021	96/025	SPMD	32/2	955
95/022	95/037	İİD	33/1	39
95/023	95/025	İİD	31/2	571
95/024	95/052	İİD	34/1	40
95/024	97/006	SPMD	33/2	484
95/025	96/005	İİD	32/2	549
95/026	95/013	İİD	31/2	530
95/027	95/047	İİD	32/1	390
95/028	96/002	İİD	36/1	14

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
95/035	95/002	YD	31/1	502
95/035	95/026	İİD	31/2	583
95/036	95/056	İİD	31/2	714
95/037	95/031	İİD	32/1	220
95/038	96/001	YD	32/2	509
95/038	96/007	İİD	32/2	589
95/039	95/045	İİD	32/1	361
95/040	95/038	İİD	33/1	49
95/041	95/061	İİD	32/1	428
95/042	95/053	İİD	33/1	67
95/043	95/046	İİD	31/2	663
95/044	95/044	İİD	31/2	641
95/045	95/058	İİD	31/2	752
95/046	95/049	İİD	32/1	414
95/047	95/040	İİD	31/2	607
95/050	96/019	İİD	36/1	27
95/052	95/062	İİD	32/1	435
95/053	95/057	İİD	31/2	733
95/054	95/059	İİD	31/2	800
95/055	96/001	İİD	32/2	515
95/056	95/060	İİD	31/2	890
96/001	96/018	İİD	33/1	134
96/001	97/001	SPK	34/2	679
96/002	96/010	İİD	33/1	125
96/002	97/001	SPMD	33/2	465
96/002	97/002	SPK	33/2	727
96/003	97/003	SPK	36/2	978
96/004	96/039	İİD	32/2	825
96/005	96/026	İİD	37/1	22
96/006	96/006	İİD	32/2	577
96/007	96/011	İİD	32/2	659
96/008	96/020	İİD	37/1	1
96/009	96/021	İİD	37/1	10
96/010	96/040	İİD	33/1	164
96/010	99/008	SPMD	35/2	512
96/011	97/004	İİD	37/1	68

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
96/012	97/002	SPMD	33/2	468
96/013	96/027	SPMD	32/2	963
96/013	98/040	İİD	36/1	152
96/014	97/007	SPMD	33/2	487
96/015	96/034	İİD	32/2	800
96/016	97/012	SPMD	33/2	525
96/017	96/038	İİD	33/1	152
96/017	98/057	SPMD	34/2	624
96/018	96/012	İİD	32/2	678
96/019	96/013	İİD	32/2	686
96/020	96/014	İİD	32/2	704
96/021	96/015	İİD	32/2	715
96/021	99/003	SPMD	35/2	491
96/022	96/016	İİD	32/2	727
96/022	99/021	SPMD	35/2	575
96/023	96/005	YD	32/2	566
96/023	96/036	İİD	38/1	9
96/024	98/052	SPMD	34/2	601
96/025	97/068	İİD	35/1	114
96/025	99/009	SPMD	35/2	521
96/026	96/022	İİD	32/2	745
96/027	99/016	SPMD	35/2	551
96/028	96/024	İİD	32/2	756
96/029	96/025	İİD	32/2	765
96/030	96/027	İİD	32/2	773
96/031	96/028	İİD	32/2	781
96/032	96/030	İİD	32/2	792
96/043	98/013	İİD	34/1	286
96/045	96/044	İİD	34/1	56
96/047	97/043	İİD	34/1	108
96/048	96/041	İİD	33/1	175
96/049	96/046	İİD	36/1	40
96/050	96/037	İİD	37/1	47
96/051	98/017	İİD	35/1	168
96/052	96/045	İİD	39/1	1
96/055	97/033	İİD	37/1	79

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
96/056	97/058	İİD	40/1	1
96/057	97/003	İİD	36/1	57
96/058	96/007	YD	32/2	585
96/058	96/043	İİD	33/1	184
96/059	97/070	İİD	38/1	64
96/061	96/006	YD	32/2	572
96/061	96/035	İİD	32/2	810
96/062	97/057	İİD	33/1	419
96/063	97/003	YD	33/1	267
96/063	97/040	İİD	37/1	107
96/064	96/009	YD	32/2	655
96/064	96/047	İİD	34/1	79
96/065	97/031	İİD	33/1	306
96/066	97/007	İİD	33/1	293
96/068	99/001	İİD	37/1	180
96/070	97/006	YD	33/1	274
96/070	97/053	İİD	39/1	19
96/071	97/049	İİD	33/1	401
96/072	97/051	İİD	37/1	139
96/073	98/041	İİD	38/1	96
96/074	98/045	İİD	36/1	169
96/075	97/050	İİD	36/1	102
96/076	98/006	İİD	38/1	75
96/077	97/064	İİD	34/1	136
97/001	97/001	SPİ	33/2	429
97/001	98/001	SPK	34/2	762
97/001	98/023	İİD	35/1	183
97/001	98/046	SPMD	34/2	584
97/002	97/002	SPİ	33/2	433
97/002	99/001	SPK	37/2	719
97/003	97/002	İİD	33/1	250
97/003	97/003	SPİ	33/2	439
97/004	97/004	SPİ	33/2	446
97/004	98/015	İİD	35/1	160
97/005	97/005	SPİ	33/2	452
97/005	98/005	Dİ	35/2	672

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
97/005	98/061	İİD	38/1	135
97/005	98/066	SPMD	34/2	661
97/006	97/006	SPİ	33/2	458
97/006	98/062	SPMD	34/2	644
97/007	99/010	SPMD	35/2	526
97/011	98/045	SPMD	34/2	580
97/011	98/048	SPMD	34/2	587
97/013	98/058	SPMD	34/2	630
97/015	98/061	SPMD	34/2	642
97/017	97/006	İİD	33/1	277
97/018	98/042	İİD	36/1	159
97/018	99/026	SPMD	35/2	599
97/019	97/066	İİD	35/1	98
97/020	97/032	İİD	33/1	312
97/020	98/044	SPMD	34/2	576
97/021	97/048	İİD	33/1	391
97/021	99/039	SPMD	35/2	642
97/022	97/044	İİD	34/1	115
97/023	97/034	İİD	33/1	326
97/023	99/017	SPMD	35/2	555
97/024	97/035	İİD	33/1	335
97/024	98/037	SPMD	34/2	567
97/025	98/059	SPMD	34/2	632
97/026	98/010	İİD	38/1	86
97/026	99/037	SPMD	35/2	633
97/027	97/017	SPMD	33/2	529
97/027	98/043	İİD	35/1	215
97/029	98/019	İİD	36/1	139
97/029	99/033	SPMD	35/2	612
97/030	98/038	SPMD	34/2	572
97/031	97/038	İİD	33/1	349
97/032	98/025	İİD	39/1	43
97/033	97/039	İİD	33/1	356
97/034	98/079	İİD	35/1	332
97/035	97/045	İİD	33/1	363
97/036	97/005	YD	33/1	271

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
97/036	97/052	İİD	34/1	122
97/037	97/069	İİD	35/1	122
97/040	97/047	İİD	33/1	375
97/041	98/047	İİD	35/1	222
97/043	99/016	İİD	36/1	425
97/044	98/016	İİD	34/1	300
97/045	98/048	İİD	39/1	51
97/047	97/055	İİD	33/1	409
97/048	97/056	İİD	33/1	414
97/051	98/008	İİD	36/1	130
97/053	98/062	İİD	37/1	159
97/054	97/067	İİD	36/1	117
97/055	97/065	İİD	34/1	145
97/056	97/062	İİD	33/1	425
97/057	98/011	İİD	35/1	154
97/059	98/071	İİD	35/1	294
97/060	98/053	İİD	35/1	241
97/061	98/059	İİD	38/1	124
97/062	98/052	İİD	36/1	198
97/063	98/002	İİD	34/1	252
97/064	98/004	İİD	34/1	266
97/065	99/015	İİD	36/1	417
97/066	97/072	İİD	34/1	157
97/069	98/054	İİD	35/1	256
97/070	98/072	İİD	36/1	320
97/071	98/073	İİD	36/1	337
97/072	97/074	İİD	34/1	191
97/073	97/073	İİD	34/1	170
97/074	98/069	İİD	35/1	283
97/075	99/010	İİD	36/1	380
97/076	98/058	İİD	38/1	116
98/001	98/086	İİD	36/1	361
98/001	99/022	SPMD	35/2	581
98/002	98/001	İİD	34/1	236
98/002	99/023	SPMD	35/2	586
98/003	98/028	İİD	35/1	205

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
98/003	98/065	SPMD	34/2	657
98/004	99/014	SPMD	35/2	539
98/004	99/023	İİD	36/1	496
98/005	98/064	SPMD	34/2	652
98/006	99/012	SPMD	35/2	533
98/007	98/063	SPMD	34/2	649
98/009	98/067	SPMD	34/2	665
98/010	98/003-2	YD	34/1	263
98/010	98/018	İİD	34/1	321
98/010	99/011	SPMD	35/2	530
98/011	98/068	SPMD	34/2	669
98/012	98/055	SPMD	34/2	618
98/013	98/053	SPMD	34/2	610
98/014	98/024	İİD	35/1	194
98/014	99/032	SPMD	35/2	607
98/015	99/024	SPMD	35/2	591
98/016	98/049	SPMD	34/2	591
98/016	98/088	İİD	35/1	346
98/017	99/013	SPMD	35/2	535
98/018	99/036	SPMD	35/2	629
98/019	98/051	SPMD	34/2	595
98/020	99/018	SPMD	35/2	561
98/021	98/054	SPMD	34/2	614
98/022	01/005	SPMD	37/1	698
98/023	99/034	SPMD	35/2	620
98/024	99/009	İİD	36/1	373
98/024	99/015	SPMD	35/2	544
98/025	98/056	İİD	35/1	269
98/025	99/019	SPMD	35/2	565
98/026	99/025	SPMD	35/2	595
98/027	99/027	SPMD	35/2	603
98/028	98/070	SPMD	34/2	673
98/029	98/060	İİD	34/1	358
98/029	00/001	SPMD	36/2	924
98/030	98/069	SPMD	34/2	671
98/034	98/046	İİD	34/1	346

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
98/035	98/070	İİD	38/1	148
98/035	99/020	SPMD	35/2	571
98/036	98/049	İİD	36/1	185
98/036	98/056	SPMD	34/2	621
98/037	99/025	İİD	36/2	516
98/037	99/038	SPMD	35/2	637
98/038	98/050	İİD	35/1	232
98/039	98/078	İİD	35/1	311
98/042	98/065	İİD	36/1	315
98/043	99/044	İİD	37/1	277
98/046	98/083	İİD	39/1	60
98/047	98/084	İİD	39/1	67
98/048	98/085	İİD	36/1	354
98/056	98/089	İİD	35/2	355
98/058	99/019	İİD	36/1	436
98/059	99/014	İİD	36/1	400
99/001	99/033	İİD	36/2	572
99/001	03/001	SPK	39/2	814
99/001	08/080	SPMD	45/3	1979
99/002	99/040	SPMD	35/2	646
99/002	00/008	İİD	36/2	694
99/002	01/002	SPK	37/2	922
99/003	99/043	SPMD	35/2	652
99/004	99/041	SPMD	35/2	649
99/004	99/047	İİD	36/2	620
99/005	99/008	İİD	35/2	422
99/005	99/046	SPMD	35/2	663
99/006	99/013	İİD	36/1	392
99/006	99/035	SPMD	35/2	626
99/007	99/031	İİD	36/2	552
99/007	00/006	SPMD	36/2	945
99/008	99/003	İİD	35/2	373
99/009	00/012	SPMD	36/2	973
99/010	99/022	İİD	36/1	485
99/010	99/050	SPMD	36/2	921
99/011	99/029	İİD	36/2	536

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
99/011	99/044	SPMD	35/2	655
99/012	99/005	İİD	35/2	382
99/012	00/007	SPMD	36/2	949
99/013	99/026	İİD	36/2	524
99/013	00/004	SPMD	36/2	938
99/014	99/006	İİD	35/2	397
99/014	00/002	SPMD	36/2	932
99/015	99/047	SPMD	35/2	667
99/016	99/024	İİD	36/2	507
99/016	08/076	SPMD	45/3	1915
99/017	99/035	İİD	36/2	582
99/017	00/011	SPMD	36/2	967
99/018	99/020	İİD	35/2	453
99/019	99/012	İİD	35/2	431
99/019	00/009	SPMD	36/2	957
99/020	99/021	İİD	35/2	464
99/020	02/020	SPMD	38/2	877
99/021	99/017	İİD	35/2	439
99/021	00/008	SPMD	36/2	953
99/022	99/032	İİD	36/2	564
99/022	99/045	SPMD	35/2	659
99/023	99/018	İİD	35/2	446
99/023	00/010	SPMD	36/2	961
99/024	99/030	İİD	36/2	545
99/024	08/069	SPMD	45/3	1883
99/025	99/048	SPMD	36/2	914
99/026	01/002	SPMD	37/1	692
99/027	99/042	İİD	38/1	160
99/027	99/049	SPMD	36/2	918
99/028	99/038	İİD	36/2	602
99/028	00/005	SPMD	36/2	942
99/029	99/002	YD	35/2	365
99/029	99/036	İİD	37/1	256
99/030	99/003	YD	35/2	369
99/030	99/037	İİD	36/2	590
99/030	00/003	SPMD	36/2	936

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
99/031	08/044	SPMD	45/3	1821
99/032	01/010	İİD	38/1	220
99/033	99/051	İİD	36/2	667
99/034	99/039	İİD	35/2	475
99/035	02/104	İİD	39/1	198
99/036	99/043	İİD	37/1	267
99/037	99/049	İİD	36/2	637
99/038	99/045	İİD	37/1	295
99/039	00/023	İİD	36/2	737
99/040	99/041	İİD	35/2	477
99/042	01/001	YD	37/1	317
99/042	01/041	İİD	37/1	334
99/043	01/046	İİD	38/1	233
99/044	99/048	İİD	36/2	627
99/045	00/009	İİD	36/2	702
99/046	00/025	İİD	38/1	171
99/047	99/046	İİD	36/2	612
99/049	99/050	İİD	36/2	651
99/050	01/067	İİD	37/1	513
99/051	01/063	İİD	38/1	314
00/001	00/002	İİD	36/2	678
00/001	02/022	SPMD	38/2	888
00/002	01/003	SPMD	37/1	696
00/003	02/012	SPMD	38/2	856
00/004	01/001	SPMD	37/1	690
00/005	02/011	SPMD	38/2	852
00/005	03/065	İİD	40/1	104
00/007	02/002	SPMD	38/2	827
00/008	03/104	İİD	44/1	1
00/009	02/015	SPMD	39/2	719
00/010	00/047	İİD	38/1	182
00/010	08/077	SPMD	45/3	1933
00/012	02/021	SPMD	38/2	884
00/012	05/085	İİD	42	433
00/013	00/004	İİD	36/2	683
00/013	03/019	SPMD	39/2	810

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
00/014	00/003	YD	36/2	681
00/014	00/021	İİD	36/2	722
00/014	02/013	SPMD	38/2	859
00/015	01/073	İİD	37/1	525
00/016	00/017	İİD	40/1	71
00/017	02/046	İİD	39/1	75
00/018	08/074	SPMD	45/3	1907
00/019	02/001	SPMD	38/2	824
00/019	02/015	İİD	38/2	475
00/020	08/067	SPMD	45/3	1873
00/021	00/016	İİD	36/2	715
00/021	02/018	SPMD	39/2	723
00/022	00/007	İİD	36/2	690
00/023	01/006	SPMD	37/1	716
00/024	03/015	SPMD	39/2	788
00/024	04/082	İİD	41	171
00/025	02/008	SPMD	38/2	844
00/026	00/048	İİD	38/1	190
00/026	02/006	SPMD	38/2	836
00/027	00/024	İİD	36/2	760
00/030	02/007	SPMD	38/2	842
00/033	08/045	SPMD	45/3	1825
00/034	05/091	İİD	42	455
00/035	01/005	YD	37/1	322
00/035	01/090	İİD	37/1	551
00/036	02/198	İİD	39/1	271
00/037	00/014	İİD	36/2	710
00/038	03/066	İİD	39/2	661
00/039	02/035	İİD	38/2	593
00/042	01/361	İİD	38/1	419
00/043	04/060	İİD	40/2	789
00/044	02/192	İİD	39/1	241
00/045	00/005	YD	36/2	688
00/045	00/027	İİD	36/2	772
00/047	02/098	İİD	38/2	729
00/048	02/036	İİD	38/2	600

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
00/051	02/016	İİD	38/2	482
00/052	00/029	İİD	36/2	797
00/055	00/026	İİD	36/2	768
00/057	00/030	İİD	36/2	809
00/058	00/031	İİD	36/2	814
00/059	00/032	İİD	36/2	819
00/060	00/033	İİD	36/2	824
00/061	00/034	İİD	36/2	829
00/062	00/035	İİD	36/2	835
00/063	00/036	İİD	36/2	840
00/064	00/037	İİD	36/2	845
00/065	00/038	İİD	36/2	850
00/066	00/039	İİD	36/2	855
00/067	00/040	İİD	36/2	860
00/068	00/041	İİD	36/2	865
00/069	00/042	İİD	36/2	870
00/070	00/043	İİD	36/2	875
00/071	00/044	İİD	36/2	880
00/072	00/046	İİD	36/2	890
00/073	00/045	İİD	36/2	885
00/074	04/009	İİD	40/2	503
00/075	02/200	İİD	39/1	285
00/076	01/009	İİD	38/1	212
00/077	00/049	İİD	38/1	200
00/078	02/031	İİD	38/2	583
00/080	03/096	İİD	40/1	226
00/082	02/193	İİD	39/1	249
00/083	04/026	İİD	40/2	607
00/085	04/061	İİD	40/2	797
00/086	00/050	İİD	36/2	896
01/001	01/001	SPİ	37/1	684
01/001	02/009	SPMD	38/2	846
01/001	03/002	SPMD	39/2	741
01/001	04/036	İİD	40/2	641
01/003	01/003	SPİ	38/2	752
01/003	02/026	SPMD	39/2	732

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
01/003	05/004	İİD	41	339
01/004	01/332	İİD	37/1	575
01/004	02/001	SPİ	38/2	762
01/004	02/004	SPMD	38/2	832
01/005	02/002	SPİ	38/2	767
01/005	02/042	İİD	38/2	622
01/006	02/003	SPİ	38/2	772
01/007	02/004	SPİ	38/2	777
01/008	02/009	SPİ	38/2	807
01/008	04/095	İİD	41	231
01/008	08/049	SPMD	45/3	1835
01/009	01/056	İİD	37/1	483
01/009	02/005	SPİ	38/2	782
01/009	02/005	SPMD	38/2	834
01/010	02/006	SPİ	38/2	788
01/010	08/065	SPMD	45/3	1865
01/011	02/007	SPİ	38/2	794
01/011	02/014	SPMD	38/2	863
01/012	02/008	SPİ	38/2	800
01/013	03/003	SPMD	39/2	744
01/014	02/023	SPMD	38/2	893
01/015	02/010	SPMD	38/2	849
01/016	03/016	SPMD	39/2	794
01/017	08/078	SPMD	45/3	1945
01/019	08/059	SPMD	45/3	1843
01/024	01/356	İİD	38/1	377
01/024	02/024	SPMD	39/2	727
01/026	03/003	İİD	39/1	360
01/026	08/068	SPMD	45/3	1877
01/027	08/006	SPMD	45/3	1709
01/028	03/004	SPMD	39/2	747
01/029	02/019	SPMD	38/2	872
01/034	03/002	İİD	39/1	351
01/036	03/001	YD	38/2	749
01/073	04/012	İİD	40/2	530
01/079	02/194	İİD	39/1	255

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
01/119	04/037	İİD	40/2	646
01/129	02/024	İİD	38/2	513
01/133	02/056	İİD	42	1
01/143	04/011	İİD	40/2	519
01/144	01/002	YD	37/1	320
01/144	02/020	İİD	38/2	488
01/147	01/047	İİD	37/1	475
01/184	01/057	İİD	37/1	511
01/216	04/120	İİD	41	253
01/225	02/088	İİD	39/1	133
01/226	06/119	İİD	44/1	347
01/228	02/009	İİD	38/2	459
01/232	01/089	İİD	37/1	541
01/237	04/016	İİD	40/2	567
01/252	02/102	İİD	39/1	186
01/276	01/091	İİD	37/1	570
01/281	01/082	İİD	37/1	535
01/282	04/034	İİD	40/2	627
01/293	01/007	YD	37/1	328
01/293	02/005	YD	38/1	441
01/293	02/028	İİD	38/2	562
01/296	01/083	İİD	37/1	538
01/303	01/333	İİD	37/1	652
01/309	02/091	İİD	39/1	141
01/323	05/031	İİD	41	519
01/325	01/098	İİD	38/1	341
01/327	02/103	İİD	39/1	191
01/328	02/105	İİD	39/1	206
01/332	02/106	İİD	39/1	213
01/343	02/041	İİD	38/2	612
01/344	02/010	İİD	38/2	464
01/345	02/086	İİD	39/1	117
01/346	01/006	YD	37/1	324
01/346	03/004	YD	39/1	402
01/346	03/063	İİD	39/2	623
01/349	04/014	İİD	40/2	544

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
01/351	03/010	İİD	39/1	442
01/353	02/087	İİD	39/1	125
01/373	03/067	İİD	42	59
01/375	03/061	İİD	39/2	610
01/377	02/059	İİD	38/2	658
01/378	04/013	İİD	42	85
01/379	05/003	İİD	42	219
01/380	02/069	İİD	38/2	702
01/382	01/008	YD	37/1	330
01/382	02/002	YD	38/1	433
01/382	02/021	İİD	38/2	498
01/383	03/016	YD	39/1	473
01/383	03/092	İİD	42	75
01/385	02/040	İİD	38/2	607
01/387	01/357	İİD	38/1	408
01/388	01/342	İİD	38/1	349
01/389	01/009	YD	37/1	332
01/389	02/006	YD	38/2	453
01/389	02/029	İİD	38/2	576
01/390	04/035	İİD	40/2	634
01/392	03/060	İİD	39/2	598
01/403	01/345	İİD	37/1	659
01/406	04/020	İİD	41	97
01/408	02/191	İİD	39/1	231
01/411	01/348	İİD	37/1	668
01/412	02/095	İİD	39/1	164
01/413	01/351	İİD	37/1	676
01/415	02/166	İİD	39/1	220
01/424	01/354	İİD	38/1	357
01/478	04/038	İİD	40/2	653
01/479	05/001	İİD	41	303
01/481	04/091	İİD	40/2	831
01/485	02/002	İİD	38/1	435
01/487	05/002	İİD	41	321
01/493	02/011	İİD	38/2	469
02/001	08/001	SPK	45/4	2077

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
02/001	02/010	SPİ	38/2	822
02/001	08/046	SPMD	45/3	1827
02/002	02/003	SPMD	38/2	830
02/003	03/001	SPİ	39/2	696
02/003	03/011	SPMD	39/2	776
02/003	06/002	Dİ	45/3	1595
02/004	06/003	Dİ	45/3	1603
02/005	06/004	Dİ	45/3	1609
02/009	06/005	Dİ	45/3	1613
02/004	02/016	SPMD	38/2	866
02/004	03/002	SPİ	39/2	704
02/005	02/025	SPMD	39/2	730
02/005	03/004	SPİ	39/2	715
02/006	07/004	SPİ	44/2	1155
02/006	03/005	SPMD	39/2	752
02/007	03/003	SPİ	39/2	711
02/007	03/008	SPMD	39/2	765
02/008	03/047	İİD	39/2	585
02/010	03/017	SPMD	39/2	799
02/013	03/010	SPMD	39/2	773
02/014	08/007	SPMD	45/3	1713
02/015	08/066	SPMD	45/3	1869
02/017	03/018	SPMD	39/2	805
02/018	08/079	SPMD	45/3	1959
02/022	02/017	SPMD	38/2	869
02/024	02/027	SPMD	39/2	734
02/026	03/006	SPMD	39/2	758
02/028	08/070	SPMD	45/3	1891
02/029	03/001	SPMD	39/2	737
02/029	04/043	İİD	40/2	671
02/030	07/024	İİD	44/2	725
02/031	03/007	SPMD	39/2	762
02/031	02/058	İİD	42	39
02/032	03/009	SPMD	39/2	770
02/032	03/100	İİD	40/1	235
02/035	07/095	İİD	45/1	551

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
02/035	08/035	SPMD	45/3	1789
02/036	08/034	SPMD	45/3	1787
02/038	02/089	İİD	38/2	718
02/039	04/125	İİD	41	293
02/040	06/020	İİD	43	101
02/041	04/090	İİD	41	219
02/043	03/103	İİD	40/1	263
02/044	02/090	İİD	40/1	87
02/045	08/109	İİD	45/2	1137
02/047	06/001	İİD	43	65
02/048	06/022	İİD	43	111
02/052	02/084	İİD	38/2	711
02/055	03/008	İİD	39/1	424
02/060	02/097	İİD	39/1	178
02/061	02/043	İİD	38/2	631
02/068	02/044	İİD	38/2	638
02/070	04/056	İİD	41	147
02/079	03/029	İİD	39/1	475
02/092	04/025	İİD	40/2	595
02/094	04/045	İİD	41	141
02/097	02/009	YD	38/2	455
02/099	02/051	İİD	38/2	641
02/100	04/009	YD	40/2	515
02/100	04/109	İİD	42	93
02/101	04/044	İİD	40/2	676
02/103	02/054	İİD	38/2	654
02/104	03/072	İİD	41	1
02/106	08/051	İİD	45/2	759
02/108	04/055	İİD	40/2	744
02/112	03/033	İİD	39/1	489
02/114	04/053	İİD	40/2	725
02/115	02/066	İİD	38/2	683
02/116	02/067	İİD	38/2	692
02/117	06/105	İİD	44/1	277
02/121	02/062	İİD	38/2	678
02/126	04/027	İİD	41	117

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
02/128	04/023	İİD	40/2	579
02/131	04/087	İİD	41	213
02/132	03/048	İİD	39/2	590
02/133	06/091	İİD	43	361
02/138	02/096	İİD	39/1	171
02/140	04/105	İİD	41	251
02/143	04/046	İİD	40/2	681
02/146	02/201	İİD	39/1	295
02/152	02/094	İİD	39/1	149
02/153	06/113	İİD	44/1	319
02/156	04/098	İİD	40/2	857
02/157	06/097	İİD	44/1	241
02/162	07/089	İİD	45/1	469
02/165	02/195	İİD	39/1	263
02/166	04/003	İİD	40/1	305
02/169	07/088	İİD	45/1	457
02/170	04/054	İİD	40/2	734
02/171	03/005	İİD	39/1	406
03/001	03/012	SPMD	39/2	779
03/001	06/098	İİD	43	371
03/001	08/002	Dİ	45/3	1619
03/002	04/001	SPK	41	83
03/002	08/003	Dİ	45/3	1641
03/003	03/013	SPMD	39/2	782
03/003	04/002	SPK	41	85
03/004	04/002	Dİ	40/2	870
03/004	04/003	SPK	41	87
03/005	04/004	SPK	41	89
03/006	04/005	SPK	41	91
03/006	08/004	Dİ	45/3	1665
03/007	04/006	SPK	41	93
03/007	05/071	İİD	42	377
03/008	03/009	İİD	39/1	435
03/008	04/007	SPK	41	95
03/009	04/047	İİD	40/2	696
03/010	06/106	İİD	44/1	285

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
03/010	08/060	SPMD	45/3	1847
03/011	04/049	İİD	40/2	708
03/012	04/069	İİD	40/2	809
03/014	03/006	İİD	39/1	412
03/014	08/061	SPMD	45/3	1851
03/015	03/007	İİD	39/1	418
03/017	08/028	SPMD	45/3	1769
03/018	04/088	İİD	44/1	81
03/018	08/019	SPMD	45/3	1759
03/019	03/012	İİD	39/1	457
03/020	03/014	SPMD	39/2	785
03/021	03/013	İİD	39/1	466
03/022	03/034	İİD	39/1	497
03/023	06/026	İİD	43	129
03/024	03/035	İİD	39/1	505
03/027	07/084	İİD	44/2	1127
03/028	03/042	İİD	40/1	92
03/029	06/024	İİD	43	117
03/030	03/002	YD	39/1	358
03/030	03/038	İİD	39/1	511
03/031	03/003	YD	39/1	398
03/031	03/012	YD	39/1	463
03/031	03/087	İİD	40/1	152
03/032	05/001	SPMD	41	317
03/033	04/008	YD	40/2	500
03/033	04/101	İİD	41	239
03/034	07/094	İİD	45/1	543
03/034	08/002	SPMD	45/3	1693
03/036	03/091	İİD	41	37
03/037	03/041	İİD	39/1	535
03/037	08/004	SPMD	45/3	1701
03/038	05/063	İİD	42	371
03/039	03/040	İİD	39/1	528
03/040	07/096	İİD	45/1	569
03/041	03/008	YD	39/1	430
03/041	04/004	İİD	40/1	318

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
03/042	03/044	İİD	39/2	573
03/046	03/046	İİD	39/2	579
03/048	03/009	YD	39/1	440
03/048	03/076	İİD	40/1	111
03/049	08/076	İİD	45/2	929
03/052	08/058	İİD	45/2	825
03/055	06/088	İİD	43	355
03/057	04/057	İİD	40/2	759
03/062	03/077	İİD	40/1	136
03/064	06/090	İİD	44/1	221
03/066	05/072	İİD	44/1	91
03/067	03/013	YD	39/1	471
03/067	03/088	İİD	40/1	192
03/070	05/014	İİD	41	405
03/071	08/079	İİD	45/2	951
03/072	04/024	İİD	40/2	588
03/073	03/011	YD	39/1	455
03/073	03/086	İİD	41	23
03/075	06/114	İİD	44/1	329
03/076	03/080	İİD	39/2	670
03/077	03/081	İİD	39/2	674
03/079	03/083	İİD	39/2	682
03/081	07/050	İİD	44/2	909
03/082	06/066	İİD	43	299
03/084	03/089	İİD	39/2	686
03/086	04/006	İİD	40/2	464
03/087	05/110	İİD	43	7
03/090	03/093	İİD	40/1	220
03/092	07/025	İİD	44/2	729
03/094	08/123	İİD	45/2	1313
03/097	06/115	İİD	44/1	335
03/098	04/031	İİD	40/2	613
03/100	04/006	YD	40/2	497
03/100	04/033	İİD	41	133
03/102	07/097	İİD	45/1	585
03/103	08/139	İİD	45/3	1415

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
03/105	07/098	İİD	45/1	595
03/106	04/059	İİD	40/2	781
03/107	04/004	YD	40/2	451
03/108	06/107	İİD	44/1	299
03/109	07/051	İİD	44/2	913
03/111	04/001	İİD	40/1	299
03/112	06/049	İİD	43	249
04/001	08/012	YD	45/2	1111
04/001	08/106	İİD	45/2	1113
04/001	04/001	SPİ	40/2	864
04/002	05/004	SPİ	41	355
04/003	08/047	İİD	45/2	737
04/003	05/003	SPİ	41	335
04/004	05/001	SPİ	41	313
04/004	05/025	İİD	41	499
04/005	08/111	İİD	45/2	1153
04/006	04/005	İİD	40/2	455
04/008	04/028	İİD	41	125
04/009	08/112	İİD	45/2	1161
04/011	04/093	İİD	40/2	840
04/012	05/035	İİD	42	251
04/013	07/058	İİD	44/2	1019
04/014	04/084	İİD	41	183
04/015	08/098	İİD	45/2	1073
04/017	07/059	İİD	44/2	1027
04/018	04/089	İİD	40/2	822
04/020	07/052	İİD	44/2	919
04/025	08/042	İİD	45/2	701
04/026	04/051	İİD	40/2	719
04/028	05/034	İİD	41	529
04/030	08/055	İİD	45/2	797
04/031	07/011	İİD	44/2	621
04/034	08/094	İİD	45/2	1045
04/035	04/064	İİD	41	157
04/036	04/092	İİD	41	223
04/043	08/056	İİD	45/2	807

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
04/046	07/060	İİD	44/2	1037
04/047	08/096	İİD	45/2	1063
04/052	04/094	İİD	40/2	848
04/054	05/024	İİD	41	491
04/055	08/118	İİD	45/2	1255
04/056	07/026	İİD	44/2	739
04/059	06/007	İİD	43	83
04/060	05/033	İİD	42	227
04/061	04/123	İİD	41	263
04/063	06/094	İİD	44/1	231
04/066	08/099	İİD	45/2	1081
04/067	07/083	İİD	45/1	411
04/068	05/104	İİD	42	593
04/079	07/003	YD	45/1	59
04/079	07/006	İİD	45/1	63
04/081	08/048	İİD	45/2	747
04/084	04/014	YD	40/2	562
04/084	04/124	İİD	41	275
04/086	04/110	İİD	42	211
04/090	08/078	İİD	45/2	937
04/092	08/119	İİD	45/2	1269
04/093	08/073	İİD	45/2	911
04/094	08/083	İİD	45/2	993
04/100	05/016	İİD	41	465
04/102	05/096	İİD	42	565
04/103	08/121	İİD	45/2	1287
04/107	04/012	YD	40/2	540
04/107	07/015	YD	44/2	857
04/107	07/044	İİD	44/2	859
04/108	04/015	YD	40/2	565
04/114	07/085	İİD	44/2	1135
04/115	05/092	İİD	42	485
04/116	08/074	İİD	45/2	919
04/118	05/008	İİD	41	383
05/001	05/002	SPİ	41	329
05/004	05/007	İİD	41	371

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
05/005	08/093	İİD	45/2	1033
05/006	05/021	YD	41	481
05/006	05/093	İİD	42	491
05/008	06/001	YD	43	563
05/008	06/002	İİD	43	73
05/009	05/095	İİD	42	557
05/010	08/063	İİD	45/2	847
05/010	08/047	SPMD	45/3	1829
05/012	08/101	İİD	45/2	1087
05/014	08/092	İİD	45/2	1025
05/015	08/002	İİD	45/1	609
05/017	08/095	İİD	45/2	1055
05/021	08/071	SPMD	45/3	1899
05/024	08/081	SPMD	45/3	1987
05/025	08/057	İİD	45/2	817
05/026	08/105	İİD	45/2	1103
05/028	08/122	İİD	45/2	1303
05/032	07/003	İİD	44/1	377
05/038	08/053	İİD	45/2	773
05/042	06/027	İİD	44/1	161
05/043	08/143	İİD	45/3	1449
05/044	07/031	İİD	44/2	745
05/047	07/014	İİD	44/2	659
05/051	07/005	YD	44/2	635
05/051	07/012	İİD	44/2	637
05/052	07/014	YD	45/1	211
05/052	07/035	İİD	45/1	215
05/055	06/003	YD	43	569
05/055	06/004	İİD	44/1	127
05/060	08/162	İİD	45/3	1587
05/061	07/017	İİD	44/2	691
05/068	08/102	İİD	45/2	1095
05/073	08/059	İİD	45/2	833
05/074	05/073	İİD	42	397
05/075	08/001	İİD	45/1	603
05/078	05/015	YD	41	463

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
05/078	05/059	İİD	42	355
05/081	05/012	YD	41	401
05/083	08/110	İİD	45/2	1145
05/089	06/120	İİD	44/1	361
05/094	07/007	İİD	45/1	175
05/095	05/014	YD	41	459
05/095	07/002	YD	44/1	501
05/095	07/005	İİD	44/1	503
05/098	06/002	YD	43	565
05/098	06/003	İİD	45/1	1
05/099	06/008	İİD	43	87
05/100	08/050	İİD	45/2	755
05/103	05/089	İİD	42	437
05/108	06/035	İİD	43	137
05/110	05/111	İİD	43	35
05/125	05/074	İİD	42	427
05/127	07/042	İİD	44/2	851
05/128	08/054	İİD	45/2	787
05/138	08/124	İİD	45/2	1319
05/139	07/013	YD	44/2	781
05/139	07/033	İİD	44/2	785
05/142	06/080	İİD	43	345
05/143	05/099	İİD	42	573
05/145	05/023	YD	41	487
05/146	05/105	İİD	43	1
05/151	08/037	İİD	45/1	635
06/001	08/048	SPMD	45/3	1833
06/002	07/001	SPİ	44/2	1147
06/005	08/030	SPMD	45/3	1777
06/006	08/008	SPMD	45/3	1717
06/009	08/001	SPMD	45/3	1689
06/011	06/017	İİD	43	95
06/011	08/005	SPMD	45/3	1705
06/012	08/017	SPMD	45/3	1751
06/013	08/013	SPMD	45/3	1735
06/014	08/003	SPMD	45/3	1697

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
06/015	08/063	SPMD	45/3	1857
06/020	06/006	YD	43	571
06/020	06/025	İİD	44/1	149
06/021	06/012	YD	43	575
06/021	06/038	İİD	44/1	189
06/021	08/027	SPMD	45/3	1765
06/022	06/014	YD	43	577
06/022	06/040	İİD	43	163
06/028	06/108	İİD	44/1	309
06/028	08/082	SPMD	45/3	2007
06/030	08/011	SPMD	45/3	1729
06/032	08/072	SPMD	45/3	1903
06/033	06/010	YD	43	573
06/033	06/036	İİD	44/1	177
06/034	06/037	İİD	43	155
06/034	08/020	SPMD	45/3	1763
06/035	07/048	İİD	45/1	299
06/035	08/038	SPMD	45/3	1795
06/036	08/050	SPMD	45/3	1839
06/037	08/141	İİD	45/3	1423
06/039	08/043	SPMD	45/3	1817
06/041	08/032	SPMD	45/3	1781
06/044	08/081	İİD	45/2	979
06/047	08/144	İİD	45/3	1757
06/051	06/019	YD	43	581
06/051	06/057	İİD	43	277
06/052	07/027	İİD	45/1	195
06/054	06/047	İİD	43	239
06/058	06/050	İİD	43	255
06/060	06/051	İİD	43	261
06/061	07/091	İİD	45/1	475
06/064	06/054	İİD	43	267
06/071	08/069	İİD	45/2	897
06/075	06/099	İİD	44/1	253
06/076	08/142	İİD	45/3	1435
06/078	08/084	İİD	45/2	1001

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
06/080	06/067	İİD	43	315
06/096	08/065	İİD	45/2	891
06/097	06/074	İİD	43	321
06/098	06/075	İİD	43	327
06/101	08/126	İİD	45/2	1341
06/108	06/077	İİD	43	337
06/109	08/082	İİD	45/2	985
06/111	06/112	İİD	43	383
06/111	06/036	YD	43	587
06/125	06/084	İİD	43	349
06/131	07/004	İİD	45/1	51
06/136	08/003	İİD	45/1	627
06/138	06/100	İİD	44/1	263
06/139	06/102	İİD	43	377
06/140	06/033	YD	43	583
06/142	08/023	YD	45/3	1475
06/142	08/148	İİD	45/3	1477
06/148	07/016	İİD	44/2	683
06/152	06/034	YD	43	585
06/156	08/125	İİD	45/2	1327
06/161	06/116	İİD	44/1	343
06/162	07/015	İİD	44/2	671
06/167	08/086	İİD	45/2	1017
06/169	07/055	İİD	44/2	985
07/001	07/002	SPİ	44/2	1151
07/002	08/039	SPMD	45/3	1799
07/003	08/033	SPMD	45/3	1783
07/004	07/081	İİD	44/2	1109
07/005	07/007	YD	44/2	709
07/005	07/018	İİD	44/2	711
07/005	08/042	SPMD	45/3	1813
07/006	08/040	SPMD	45/3	1803
07/008	08/031	SPMD	45/3	1779
07/009	08/009	SPMD	45/3	1721
07/011	08/016	SPMD	45/3	1747
07/013	08/041	SPMD	45/3	1809

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
07/017	07/016	YD	44/2	879
07/017	07/045	İİD	44/2	881
07/017	08/014	SPMD	45/3	1739
07/020	08/064	SPMD	45/3	1861
07/021	08/040	İİD	45/1	649
07/021	08/083	SPMD	45/3	2031
07/022	08/015	SPMD	45/3	1743
07/26	08/012	SPMD	45/3	1733
07/028	08/018	SPMD	45/3	1755
07/031	08/010	SPMD	45/3	1725
07/035	07/036	İİD	44/2	845
07/036	08/062	SPMD	45/3	1855
07/039	07/053	İİD	44/2	931
07/040	08/029	SPMD	45/3	1773
07/041	08/075	SPMD	45/3	1911
07/042	08/037	SPMD	45/3	1791
07/045	07/021	YD	44/2	943
07/045	07/054	İİD	44/2	945
07/051	07/056	İİD	44/2	1005
07/053	07/061	İİD	44/2	1049
07/059	07/075	İİD	45/1	397
07/062	07/066	İİD	45/1	357
07/072	07/068	İİD	44/2	1053
07/076	08/046	İİD	45/2	721
07/084	07/074	İİD	45/1	375
07/092	08/085	İİD	45/2	1009
07/099	07/086	İİD	45/1	429
08/001	08/002	SPK	45/4	2159
08/011	08/064	İİD	45/2	887
08/016	08/016	YD	45/2	1193
08/016	08/116	İİD	45/2	1195
08/026	08/147	İİD	45/3	1469
08/033	08/015	YD	45/2	1177
08/033	08/113	İİD	45/2	1179
08/034	08/025	YD	45/3	1491
08/034	08/153	İİD	45/3	1493
08/039	08/134	İİD	45/3	1403
08/064	08/129	İİD	45/2	1349
08/066	08/017	YD	45/3	1393
08/066	08/131	İİD	45/3	1395